

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Навчально-науковий інститут № 4**

**ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАВОВОЇ
СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

**Матеріали
науково-практичної Інтернет-конференції
(Київ, 21 квітня 2017 року)**

**Київ
2017**

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Навчально-науковий інститут № 4

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАВОВОЇ
СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Матеріали
науково-практичної Інтернет-конференції
(Київ, 21 квітня 2017 року)

Київ
2017

УДК 340.15(477)(063)
ББК Х0
Ф796

Редакційна колегія:

Черней В. В., доктор юридичних наук, професор, ректор Національної академії внутрішніх справ;

Гусарев С. Д., доктор юридичних наук, професор, перший проректор Національної академії внутрішніх справ;

Чернявський С. С., доктор юридичних наук, професор, проректор Національної академії внутрішніх справ;

Сербин Р. А., доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, проректор Національної академії внутрішніх справ;

Запотоцький А. П., кандидат юридичних наук, проректор Національної академії внутрішніх справ;

Мотиль І. І., кандидат юридичних наук, директор навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ;

Микитчик В. Я., заступник декана факультету № 2 навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ;

Титко А. В., кандидат юридичних наук, начальник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ;

Гелемей М. О., кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ;

Корольчук В. В., кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Національної академії внутрішніх справ від 22 березня 2017 року (протокол № 7)

Матеріали подано в авторській редакції. Редакційна колегія не завжди поділяє висловлені позиції та не несе відповідальності за їх зміст

Формування національної правової системи України в контексті євроінтеграційних процесів [Текст] : матеріали наук.-практ. Інтернет-конф. (Київ, 21 квіт. 2017 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. – 506 с.

Ф796

УДК 340.15(477)(063)
ББК Х0

ВСТУПНЕ СЛОВО

Черней Володимир Васильович, доктор юридичних наук, професор, ректор Національної академії внутрішніх справ

Шановні учасники конференції!

На сучасному етапі державотворення в контексті реформування правоохоронної системи України є актуальною необхідність розроблення оптимальної моделі підготовки кваліфікованих кадрів для новоствореної Національної поліції та інших центральних органів виконавчої влади, пов'язаних зі сферою повноважень Міністерства внутрішніх справ України.

Концепція реформування відомчої освіти передбачає її поступовий перехід на треступеневу модель. На сьогодні це найприйнятніша схема навчання, підвищення кваліфікації та перепідготовки персоналу, про що свідчить її поширеність у країнах Європейського Союзу. З огляду на євроінтеграційні прагнення України, це має вирішальне значення.

Отримання поліцейським юридичної освіти, наявність відповідного диплома й набуття необхідного рівня кваліфікації є надійною передумовою гідного служіння закону за підтримки держави, яка надає певні гарантії соціального захисту під час вступу осіб до вищих навчальних закладів зі специфічними умовами навчання, а також виходу на пенсію або в разі звільнення з Міністерства внутрішніх справ чи поліції з інших поважних причин.

Актуальними завданнями перехідного етапу реформування системи відомчої освіти слід вважати:

– підвищення професійного рівня науково-педагогічного складу. Під час заміщення посад науково-педагогічних працівників необхідно враховувати стаж практичної роботи в підрозділах відповідної спеціалізації, наявність педагогічного досвіду, а також участь у програмах підвищення кваліфікації, зокрема за кордоном;

– осучаснення форм організації навчального процесу та проведення занять різного виду. За набутками світового досвіду, навчальний процес важливо організувати за так званим човниковим методом. Ідеться про почергове перебування слухача в навчальному закладі та практичному підрозділі, що сприятиме адаптації процесу підготовки до потреб практичної діяльності;

– активне застосування сучасних комунікаційних можливостей. Більшість кафедр, крім лекційних, використовують матеріали до семінарських і практичних занять, тести для самопідготовки та контролю знань, варіанти управлінських рішень у різних ситуаціях (зокрема, нині в Національній академії внутрішніх справ розроблено для транслявання понад 800 відеолекцій);

– посилення практичної складової фахової підготовки шляхом зменшення кількості загальноосвітніх дисциплін з одночасним збільшенням кількості навчальних годин для вивчення спеціальних дисциплін (у формі цільових тренінгів, комплексних навчань і майстер-класів із використанням методик інтерактивного навчання). Освітні програми передбачатимуть проходження практики за місцем служби й стажування на майбутній посаді з подальшим оцінюванням результатів керівництвом органу поліції;

– з огляду на необхідність диференціювання бюджетного фінансування вищих навчальних закладів Міністерства внутрішніх справ України відповідно до рівня їхніх реальних потреб, принаймні на перехідний період, продовження підготовки на їх базі фахівців ступенів вищої освіти бакалавра та магістра за рахунок коштів фізичних і юридичних осіб.

Зважаючи на значну кількість поліцейських, які в умовах некомплекту кадрів під час виконання службових обов'язків виявляють бажання здобувати юридичну освіту та підвищувати свій професійний рівень без відриву від роботи, академія вжила заходів для збереження та подальшого розвитку заочної форми навчання, зокрема шляхом оновлення системи дистанційної освіти.

За роки функціонування в Національній академії внутрішніх справ профільного інституту понад 78 тис. осіб отримали дипломи

про вищу юридичну та психологічну освіту. Нині в навчально-науковому інституті №4 та його регіональних відділеннях здобувають освіту близько 12 тис. слухачів і здобувачів з різних регіонів нашої держави, які представляють різні служби Національної поліції, а цивільна молодь, що здобуває юридичну освіту в нашому виші, є потужним кадровим резервом для комплектування правоохоронної системи України. Такий підхід цілком відповідає реформаторському курсу на демілітаризацію системи Міністерства внутрішніх справ України.

Щороку інститут традиційно підбиває підсумки освітньої та наукової діяльності у форматі проведення науково-теоретичної конференції «Формування національної правової системи України в контексті євроінтеграційних процесів».

Сподіваємося, що збірник матеріалів конференції, у якому опубліковано напрацювання науковців, буде корисним не лише для здобувачів вищої юридичної освіти, а й для правоохоронців, юристів, посадовців відповідного профілю та всіх, хто цікавиться правовою проблематикою.

ВСТУПНІ ДОПОВІДІ

Сербин Руслан Андрійович, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, проректор Національної академії внутрішніх справ

ШАХРАЙСЬКІ СХЕМИ У СФЕРІ БЛАГОДІЙНИЦТВА

Благодійність є складним і багатоаспектним суспільним явищем, що суттєво впливає на розвиток соціальної сфери всіх країн світу. На її підґрунті сформувалася така професійна діяльність, як соціальна робота. Нині благодійність розвивається надзвичайно активно. Це пов'язано, насамперед, із соціально-економічними змінами в суспільстві, що сприяли становленню ринкових відносин, а також приватного бізнесу, який переважно і здійснює благодійну діяльність. Водночас унаслідок розпаду єдиного соціального, економічного та геополітичного простору сформувалися тенденції, які раніше не були поширеними: зниження рівня життя, народжуваності, збільшення кількості безробітних, занепад інституту сім'ї та шлюбу тощо.

Загострення соціальних проблем у світі стимулює усвідомлення власних потреб окремими групами населення, формування запитів на соціальні послуги. Задоволенню таких потреб сприяло поширення соціальної благодійності, яку на добровільних засадах надають доброчинні фонди, неурядові організації, приватні особи.

Важливого значення ця сфера суспільного життя в нашій державі набула останніми роками, зокрема у зв'язку з подіями, що відбуваються на Сході та Півдні України, та зі значним збільшенням кількості людей, які потребують допомоги (вимушені переселенці, мешканці окупованих територій, учасники бойових дій, особи з інвалідністю та ін.). Унаслідок цього наша держава за індексом благодійності протягом останніх п'яти років серед держав світу піднялася зі 151-го місця на 103-тє.

Офіційно в Україні нині зареєстровано 13 620 благодійних фондів. Результати проведеного дослідження засвідчують, що лише впродовж останніх двох років на допомогу хворим і захист держави українці витратили понад 10 млрд грн. Зазначене

свідчить про те, що наші громадяни навчилися допомагати знедоленим і тим, про кого не спроможна піклуватися держава [1].

Попри позитивні аспекти благодійництва, виникло чимало шахрайських схем у цій сфері, що повсякчас підтверджують повідомлення засобів масової інформації.

За даними Асоціації благодійників України, майже з 14 тис. зареєстрованих благодійних фондів реально працюють близько тисячі. Інші займаються шахрайством, привласнюючи кошти українців.

Відомо чимало прикладів діяльності «благодійницької мафії». Зокрема, під час ексклюзивного розслідування журналістів програми «Гроші» було встановлено, що дохід псевдоблагодійної організації зі штатом 200 осіб становить близько 3 млн грн за місяць. Головними сферами діяльності цього «бізнесу» є спекулювання на антитерористичній операції та хворих дітях.

Резонансними в Україні стали події, пов'язані з так званими благодійними організаціями, серед яких: «Дитячі долони», «Сильні люди», «Знедолені діти», «У ритмі серця», «Дев'ять життів», «Людський промінь світла», «Спілка матерів», «Опора. Віра. Любов», що збирали пожертвування на лікування учасників антитерористичної операції за кордоном [2]. Однак викриті організації, які спекулюють на благодійності, є лише незначною частиною з-поміж усіх наявних, оскільки експерти підтверджують, що простежити, чи гроші доходять до тих, для кого їх збирають, насправді досить складно.

Загалом у сфері благодійництва постало чимало проблем. Украй негативно на ефективності й результативності благодійності позначаються недосконалість галузевої державної політики, недоліки та суперечності в нормах і положеннях національного законодавства, що регламентує здійснення благодійності, ускладнений порядок застосування засобів адміністрування відповідних правовідносин, брак дієвих механізмів координування, контролю та моніторингу благодійництва і взаємодії його суб'єктів під час формування, прийняття й реалізації законодавчих, фінансових і політичних рішень, що чинять або можуть чинити вплив на здійснення благодійності, а також неналежний рівень дослідження як з наукових, так і з практичних позицій корисного

міжнародного досвіду благодійної діяльності та перспектив його використання.

З-поміж негативних чинників розвитку благодійництва слід виокремити відсутність політичної волі та політичного інтересу до цієї проблематики, заполітизованість діяльності благодійних організацій, штучне обмеження сфер і форм здійснення благодійної діяльності, неналежний рівень поінформованості благодійників, бенефіціарів й інших суб'єктів щодо проблематики благодійництва, подеколи шахрайське нецільове використання благодійної допомоги, недовіра суспільства до благодійників, а благодійників – до державних інституцій та бенефіціарів, фінансово-економічна криза в Україні тощо.

Отже, за цих умов актуальною є необхідність комплексного дослідження питань становлення та розвитку благодійництва, змісту й особливостей благодійної діяльності, засад функціонування благодійних організацій, засобів і механізму адміністративно-правового регулювання благодійництва та суб'єктів здійснення благодійної діяльності, а також розроблення на цих підставах пропозицій і рекомендацій щодо вдосконалення державної політики в досліджуваній сфері та національної практики її реалізації.

Список використаних джерел

1. Європейська благодійність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/socium/yevropeyska-blagodiynist-mi-i-voni.html>. – Назва з екрана.
2. У МВС назвали шахрайські «благодійні» фонди [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.korrespondent.net/ukraine/3507975-u-mvs-nazvaly-shakhraiski-blahodiini-fondy>. – Назва з екрана.

Мотиль Іван Іванович, кандидат юридичних наук, директор навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ

НОВАЦІЇ РОЗДІЛУ XX КК УКРАЇНИ

Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку 2001 року вперше в історії вітчизняного кримінального права були згруповані в окремому розділі Особливої частини Кримінального кодексу (КК) України [1]. Зазначене безпосередньо пов'язано з багаторічними зусиллями світового співтовариства щодо виокремлення в міжнародному кримінальному праві групи найнебезпечніших для людства злочинів і встановлення особливих умов відповідальності за їх учинення незалежно від того, у якій країні вчинено протиправне діяння. Окреслені заходи є реалізацією нашою державою зобов'язань щодо протидії цим злочинам, передбаченим міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Одним із головних чинників, які забезпечують дотримання цих норм, постають міжнародні зобов'язання. Однак вони не завжди є стримувальним фактором для політичних діячів інших країн щодо недопущення злочинів проти людства, про що свідчать події на Сході України й анексія Криму.

Нині органи військової прокуратури України здійснюють досудове розслідування в понад 100 кримінальних провадженнях, які об'єднані в одне. Обсяг досліджених і зібраних матеріалів у провадженні становить уже понад 400 томів, а результати розслідування цих злочинів направлено до суду.

Зміни щодо аналізованої групи злочинів у кримінальному законодавстві України почали вносити ще задовго до згаданих вище подій. Зокрема, 2009 року в абзац перший та назву ст. 445 внесено зміни стосовно незаконного використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала, крім випадків, передбачених КК України [2].

Так, КК України доповнено 2014 року ст. 436¹ щодо виготовлення, поширення комуністичної чи нацистської символіки та пропаганди комуністичного й націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів [3].

Слід акцентувати на змінах до ст. 447 КК України «Найманство», які внесено 2015 року. Цю статтю було викладено в новій редакції, а саме: «...Вербування, фінансування, матеріальне забезпечення, навчання найманців з метою використання у збройних конфліктах, воєнних або насильницьких діях, спрямованих на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу, захоплення державної влади, перешкоджання діяльності органів державної влади чи порушення територіальної цілісності, а також використання найманців у збройних конфліктах, воєнних або насильницьких діях» [4].

Також передбачено умови звільнення найманця від кримінальної відповідальності. Найманця може бути звільнено від кримінальної відповідальності за дії, передбачені ч. 4 цієї статті, якщо він до притягнення до кримінальної відповідальності добровільно припинив участь у збройному конфлікті, воєнних або насильницьких діях і повідомив про свою участь у зазначених діях або в інший спосіб сприяв припиненню чи розкриттю злочинів, передбачених ч. 1–3 цієї статті, якщо в його діях немає складу іншого злочину.

Було запропоновано визначення особи, що є суб'єктом цього злочину. Так, найманцем слід вважати особу, яка:

1) спеціально завербована в Україні чи за її межами для того, щоб брати на території нашої чи інших держав участь у збройному конфлікті, воєнних або насильницьких діях, спрямованих на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу, захоплення державної влади, перешкоджання діяльності органів державної влади чи порушення територіальної цілісності;

2) бере участь у воєнних або насильницьких діях з метою отримання будь-якої особистої вигоди;

3) не є ні громадянином (підданим) сторони, що перебуває в конфлікті, ні особою, яка постійно на законних підставах мешкає на території, підконтрольній стороні, що перебуває в конфлікті;

4) не входить до особового складу збройних сил держави, на території якої здійснюються такі дії;

5) не послана державою, яка не є стороною, що перебуває в стані конфлікту, для виконання офіційних обов'язків як особи, яка входить до складу її збройних сил.

Під час кваліфікації злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку в низці випадків для з'ясування змісту норм чи окремих понять необхідно звертатися до міжнародно-правових джерел.

Основними такими джерелами в міжнародному праві є: статuti Нюрнберзького (1945) і Токійського (1946) військових трибуналів, статuti міжнародних кримінальних трибуналів по Югославії (1993) та Руанді (1994), Римський статут Міжнародного кримінального суду (1998), численні конвенції та резолюції ООН. З 1947 року Комісія міжнародного права ООН розпочала розробляти Кодекс про злочини проти миру та безпеки людства.

Список використаних джерел

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [Д. С. Азаров, В. К. Гришук, А. В. Савченко та ін. ; за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея]. – Київ : Юрінком Інтер, 2016. – 1064 с.

2. Про символіку Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала в Україні : Закон України від 8 лип. 1999 р. № 862-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 36. – Ст. 316.

3. Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки : Закон України від 9 квіт. 2015 р. № 317-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 26. – Ст. 219.

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо проходження військової служби у Збройних Силах України іноземцями та особами без громадянства : Закон України від 6 жовт. 2015 р. № 716-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 47. – Ст. 436.

Тутко Анна Василівна, кандидат юридичних наук, начальник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ

ОЦІНОЧНІ СУДЖЕННЯ ЯК ЗАСІБ МАНІПУЛЮВАННЯ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ

У юридичній літературі неодноразово порушували проблему захисту прав та інтересів особи, щодо якої поширено правдиві відомості, зокрема у випадках, коли їх суттєва неповнота може викривити правильне уявлення про особу та негативно позначитися на її діловій репутації. Тому актуальним є дослідження оціночного судження. Відповідно до ст. 30 Закону України «Про інформацію», особу не притягують до відповідальності за висловлювання таких суджень.

Аналізований термін використано в ст. 47¹ Закону України «Про інформацію» 1992 року, яка стосувалася оціночних суджень. На початку 2011 року було внесено зміни до цього Закону, згідно з якими в статті про оціночні судження поняття «образ» більше не застосовували, натомість ужито категорію «наклеп» [1]. Право на повагу до гідності та честі кожної людини, а також на недоторканність ділової репутації закріплено в ст. 297 та 299 Цивільного кодексу України.

Відповідно до абзацу п'ятого п. 3 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про застосування судами законодавства, що регулює захист честі, гідності і ділової репутації громадян та організацій» від 28 вересня 1990 року № 7 (хоча ця Постанова втратила чинність, проте для порівняння основні положення мають важливе значення), «до відомостей, що ганьблять особу, належать такі, які принижують честь, гідність і ділову репутацію громадянина або організації в громадській думці чи думці окремих громадян з позицій додержання законів, загально визнаних правил співжиття та принципів людської моралі» [2].

Для розмежування понять проаналізуємо словникові визначення, згідно з якими відомості – це звістка, повідомлення; факт – реальна подія; думка – твердження, що виражає оцінку чого-небудь, ставлення до кого-небудь, погляд на що-небудь [3]. Уперше оцінку проблематику започатковано у філософії. Цей

феномен досліджували в контексті проблеми «цінність», що є головним об'єктом дослідження.

Оцінка як розумова діяльність щодо співвіднесення оцінюваного об'єкта з певним еталоном є обов'язковою ознакою та елементом пізнання під час застосування будь-яких правових норм, надає можливість правильно діяти в різноманітних життєвих ситуаціях.

Завдяки оцінці одні дії визнають правомірними, інші – неправомірними, тоді їх відхиляють. Тільки після процедури оцінювання можна дійти висновку щодо змісту цивільно-правової норми з оціночним поняттям, оскільки властивості предметів, явищ можуть бути відтворені та відображені у своїх змістових характеристиках лише через оціночний процес. Суб'єкт, який застосовує оціночне поняття, фактично повторює пізнавальний процес визначення та конструювання законодавцем правової норми, проте у зворотному напрямі. Під час застосування цивільно-правових норм з оціночними поняттями цивільного права оцінку можна трактувати як процес, що полягає в послабленні абстрактності та посиленні казуїстичності припису.

Першим структурним елементом є предмет оцінювання, тобто всі об'єкти, які підлягають оцінюванню. Ними можуть бути ситуації та стани, дії, поведінка загалом, результати дій, мотиви і стимули, причини дій, способи, предмети й речі. Предметом оцінювання стають об'єкти, «яким приписують цінності, або об'єкти, цінності яких порівнюють» [4, с. 22]. Якщо застосувати це положення до реалізації цивільно-правових норм з оціночними поняттями, то підставою для оцінювання можна вважати потреби й інтереси. Останні, синтезовані у внутрішнє переконання суб'єкта правозастосування в доцільності та справедливості вибору варіанта поведінки, визначають готовність діяти в конкретній ситуації в певний спосіб. Наслідком оцінювання є формулювання оціночного судження.

Таким чином, на законодавчому рівні було визначено, що ототожнювати відомості про факти й оціночні судження не слід. Водночас судова практика має вирішувати питання адекватного розмежування оціночних суджень і тверджень про факти. У юридичній літературі запропоновано певні критерії для такого розмежування.

Оціночне судження як висловлювання, форма вираження ставлення не завжди стосується оціночних понять загалом й оціночних понять права зокрема. Такі оціночні судження ґрунтуються виключно на суб'єктивному сприйнятті і тлумаченні суб'єктом висловлювання певних подій чи обставин, вони є формою реалізації права на вільне вираження поглядів та переконань, свободи думки і слова. Оціночне судження як форма мислення є інструментом оперування оціночними поняттями. Словами виражають індивідуальне, суб'єктивне сприйняття та розуміння явищ об'єктивної реальності. Зближення значення і змісту слів в особі відбувається в декілька етапів: від дифузного розуміння відмінностей між близькими словами до визначення сутності позначуваного й установлення зв'язків між словами. На підставі філософських джерел можна стверджувати, що оціночні поняття, як і будь-які інші, є формою мислення, яка відображає сутнісні ознаки явищ, поданих у їх визначеннях. Оціночні судження як форма мислення приводять до конкретного умовиводу законотворця, який використовує оціночне поняття в процесі конструювання правової норми, також їх інтенсивно використовують під час застосування правової норми, що містить оціночне поняття, оскільки за допомогою оціночних суджень і відповідних умовиводів суб'єкт мислить, приймає рішення. Проте ототожнювати оціночні судження й оціночні поняття, виражати їх співвідношення як ціле і частину, називати оціночне судження складним оціночним поняттям не слід [5, с. 78–82].

Поняття оціночного судження закріплено в ст. 30 Закону України «Про інформацію», де зазначено, що це висловлювання (за винятком наклепу), які не містять фактичних даних, критика, оцінка дій, а також висловлювання, що не можуть бути витлумачені як такі, що містять фактичні дані, зокрема з огляду на характер використання мовно-стилістичних засобів (уживання гіпербол, алегорій, сатири). Оціночні судження не підлягають спростуванню та доведенню їх правдивості.

Отже, оціночні судження можна аналізувати з таких позицій: критика, думки, роздуми, припущення; оцінка дій, погляд журналіста; висловлювання, що не можуть бути витлумачені як такі, що містять фактичні дані, з огляду на характер використання мовних засобів (уживання гіпербол, алегорій, сатири тощо).

Аналогічне твердження наявне також у рішенні Європейського суду з прав людини у справі «Українська прес-група проти України», згідно з яким завжди необхідно розмежовувати фактичні дані й оціночні судження, які не підлягають доведенню. «Вимога доводити правдивість критичного висловлювання є неможливою для виконання і порушує свободу на висловлення власної думки, що є фундаментальною частиною права, захищеного ст. 10 Конвенції», – зазначено в рішенні.

Нині у зв'язку з інтенсивним розвитком інформаційної сфери постала потреба врегулювання відносин, які виникають у ній. Інформація є потужним засобом впливу, однак її не завжди використовують за призначенням, унаслідок чого виникають так звані інформаційні колапси, а також підривається ділова репутація фізичних і юридичних осіб. Тому актуальною є необхідність розроблення ефективного механізму законодавчого регулювання використання оціночних суджень в умовах нової інформаційної політики.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Закону України «Про інформацію» [Електронний ресурс]: Закон України від 13 січ. 2011 р. № 2938-VI // База даних «Законодавство України». – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2938-17>. – Назва з екрана.

2. Про застосування судами законодавства, що регулює захист честі, гідності і ділової репутації громадян та організацій [Електронний ресурс]: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 28 верес. 1990 р. № 7. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/n0024700-97>. – Назва з екрана.

3. Ожегов С. И. Словарь русского языка / С. И. Ожегов ; под ред. Н. Ю. Шведовой. – М. : Рус. яз., 1990. – 1917 с.

4. Лукьяненко М. Ф. Оценочные понятия гражданского права: разумность, добросовестность, существенность / М. Ф. Лукьяненко. – М. : Статут, 2010. – 423 с.

5. Турчин-Кукаріна І. Оціночні поняття права: термінологічна дискусія / І. Турчин-Кукаріна // Юридична Україна. – 2011. – № 6. – С. 78–82.

Азаров Юрій Іванович, кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ;
Зайка Сергій Олегович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ

АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЗА КПК УКРАЇНИ

З перших років незалежності України одним з пріоритетів реформи кримінальної юстиції в державі вважається послідовна демократизація, лібералізація кримінального процесуального законодавства, спрямована на забезпечення верховенства закону, надійний захист прав і свобод особи.

Практична реалізація положень Кримінального процесуального кодексу України (далі за тестом. – КПК [1]) виявила досить складні проблеми, багато в чому зумовлені орієнтацією законодавчих новел на прогресивні інститути правових систем держав Європейського Союзу та норм міжнародного права подекуди без необхідного урахування досягнень і традицій національного законодавства, які пройшли перевірку часом і виправдані практикою.

Цілком закономірно, що практика застосування КПК викликала активні наукові дискусії щодо низки важливих питань, зокрема проблеми початку досудового розслідування, перспектив і напрямів його подальшого удосконалення.

Обґрунтовуючи необхідність запровадження нової процедури початку кримінального провадження, В.І. Фаринник наголошував на доцільності відмови від інституту порушення кримінальної справи. За таких умов громадяни матимуть змогу реалізувати право на захист своїх інтересів одразу після надходження заяви чи повідомлення про злочин. Зазначене виключатиме «конфлікти» між працівниками правоохоронних

органів та громадянами, оскільки кожна заява, кожне повідомлення громадянина мають бути розглянуті та, відповідно, за ними прийматимуться належні рішення [2, с. 4].

Підтримуючи зазначену точку зору, водночас не можна не зазначити, що питання початку досудового розслідування наразі викликають низку дискусійних питань.

Юридичний факт початку кримінального провадження, що за КПК 1960 року пов'язувався з порушенням кримінальної справи, з прийняттям нового КПК замінено внесенням відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі за текстом. – ЄРДР) відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 3 КПК. Визначення також наведено у Положенні про порядок ведення ЄРДР [3].

Реєстрація кримінальних правопорушень, осіб, які їх вчинили, проводиться за територіальним принципом (адміністративним районом) їх вчинення або за визначенням прокурора відповідного рівня (ст. 218 КПК). Таким чином, КПК скасовує необхідність ухвалення офіційного рішення про порушення кримінальної справи або про відмову у її порушенні, натомість запроваджує новий порядок, що передбачає негайне («автоматичне») внесення відомостей до ЄРДР та початок досудового розслідування.

Відтак, наразі існують деякі проблеми, які потребують вирішення. При визначенні пріоритетів у цій діяльності потрібно керуватися необхідністю правового та організаційного забезпечення реалізації положень КПК у частині додержання прав осіб залучених до кримінальних процесуальних відносин.

Так, завдання кримінального провадження визначені у ст. 2 КПК. Зазначені положення розроблені, ґрунтуються та є продовженням конституційних гарантій прав, свобод та обов'язків людини і громадянина. Серед таких гарантованих Конституцією України прав людини і громадянина - право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, посадових і службових осіб (ст. 55) [4].

Відтак, очевидно, що рішення про початок досудового розслідування, яке ухвалюється суб'єктами, котрі є носіями спеціальних владних процесуальних повноважень і виконують

функції, зумовлені завданнями кримінального судочинства, може і повинно оскаржуватись.

Чинний КПК скасував практику проведення тривалої попередньої перевірки заяв і повідомлень про злочини, а також необхідність ухвалення процесуального рішення у вигляді постанови про початок досудового розслідування (порушення кримінальної справи). Досудове розслідування починається з моменту внесення відомостей до ЄРДР, чому передують приймання та реєстрація заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення слідчим, прокурором чи іншою уповноваженою особою (ч. 4 ст. 214 КПК).

Про складання процесуального документу (постанови), що власне й визначав би момент, з якого розпочинається досудове розслідування, а особа, щодо якої приймається відповідне рішення, набувала б статусу учасника кримінальних процесуальних відносин, законодавчо не йдеться. У ст. 303 КПК, де визначений перелік рішень, дій чи бездіяльності слідчого або прокурора, які можуть бути оскаржені, рішення щодо внесення відомостей до ЄРДР не згадується (на відміну від рішення про закриття кримінального провадження, яке передбачає винесення постанови і може бути оскаржене). Убачається також неузгодженість регламентації початку досудового розслідування із положенням ч. 3 ст. 110 КПК, де зазначено, що рішення слідчого приймаються у формі мотивованої постанови.

Аналіз судової практики розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора щодо початку досудового розслідування свідчить, що слідчі судді під час розгляду таких скарг виходять з того, що згідно ст. 303 КПК на досудовому провадженні серед інших може бути оскаржена бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР після одержання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення [5, с. 30].

Відтак, інші рішення слідчого, прокурора зокрема щодо необґрунтованого (безпідставного) внесення відомостей до Реєстру оскарженню не підлягають.

Рішення про початок кримінального провадження не може бути винятком, адже починаючи з саме з цієї миті можливе

здійснення процесуальних дій. Навряд чи буде правильним починати проведення слідчих (розшукових) дій, застосування заходів процесуального примусу «в обхід» прийняття законного і обгрунтованого рішення про порушення (початок) кримінального провадження. Більше того, уразливим уявляється підхід законодавця до визначення точки відліку кримінального провадження з позиції такої відомої процесуальної гарантії, як процесуальна форма.

Цілком очевидно, що КПК України потребує перегляду положень, що стосуються початку досудового розслідування, а саме існує необхідність фіксації у процесуальній формі моменту з якого починається досудове розслідування шляхом винесення постанови про початок досудового розслідування або у відсутності підстав для його початку, яка може бути оскаржена у встановленому законом порядку, що передбачає також необхідність відповідного доповнення ч.1 ст. 303 КПК.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України // (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9–10, № 11–12, № 13, ст. 88) (із змінами та доповненнями): станом на 01.02.2017: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

2. Фаринник В. Початок досудового розслідування за Кримінальним процесуальним кодексом України / В. Фаринник // Юрид. вісник України. – 2012. – № 24 (16–22 черв.). – С. 4.

3. Про затвердження Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань: Наказ Генеральної прокуратури України від 6 квітня 2016 року № 139.

4. Конституція України від 28 червня 1996 року (із змінами та доповненнями) станом на 01.02.2017 // Відомості Верховної Ради України від 23 липня 1996 року, № 30. – Ст. 141.

5. Вакулік О.А. Початок досудового розслідування у кримінальному провадженні [текст] навч. посіб. / О.А. Вакулік, Ю.І. Азаров. – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 184 с.

Афузов Алі Сулейманович, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного права і процесу Національної академії внутрішніх справ *Чорна В. Г.*

ПОНЯТТЯ «АДМІНІСТРАТИВНА ПОСЛУГА»

Так склалося, що життя людини постійно супроводжується потребою у документальному підтвердженні тих чи інших фактів: свідоцтво про народження, паспорт, диплом про закінчення вузу, свідоцтво про шлюб, свідоцтво про смерть та ін. Із цією метою, кожен з нас дуже часто змушений звертатися до держорганів та їх представництв. Здійснення цієї діяльності і називають «адміністративна послуга».

Для глибшого розуміння цього явища розглянемо, що під собою розуміє поняття «послуга». Деякі науковці схильні під послугою розуміти певне нематеріальне благо, яке надається однією особою (виконавцем) і споживається іншою особою (замовником) у процесі вчинення виконавцем певних дій або здійснення певної діяльності [1].

В. Авер'янов відзначав: «Виконання органами виконавчої влади (це однаковою мірою стосується і органів місцевого самоврядування) значної частини обов'язків перед приватними особами пов'язане з такою поки що нетрадиційною для вітчизняного досвіду функцією держави, як надання адміністративних (або управлінських) послуг. Ця нова функція була вперше передбачена Концепцією адміністративної реформи в Україні (1998 р.), а самі управлінські послуги визначені в ній як послуги з боку органів виконавчої влади, що є необхідною умовою реалізації прав і свобод громадян – зокрема, реєстрація, ліцензування, сертифікація» [4].

На законодавчому рівні термін «адміністративна послуга» вживають в такому значенні:

Адміністративна послуга – результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону [3].

Вони наділені рядом специфічних ознак, які характеризують їх зміст та визначають місце в системі публічних послуг взагалі, до них відносяться:

– адміністративна послуга надається за заявою (зверненням) юридичної або фізичної особи;

– надання адміністративних послуг пов'язано із забезпеченням умов для реалізації суб'єктивних прав конкретної особи;

– адміністративні послуги надаються адміністративними органами (насамперед, органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування) і обов'язково через реалізацію владних повноважень. Тобто отримати конкретну адміністративну послугу можна лише у відповідному адміністративному органі;

– результатом адміністративної послуги в процедурному значенні є адміністративний акт (рішення або дія адміністративного органу, яким задовольняється заява особи), який має конкретного адресата – споживача адміністративної послуги;

– послуги надаються адміністративними органами шляхом реалізації їх владних повноважень;

– результатом розгляду звернення є адміністративний акт, що має індивідуальний характер (паспорт, свідоцтво, ліцензія, дозвіл тощо);

– адміністративний акт, наданий адміністративним органом, має конкретного адресата – споживача адміністративної послуги, тобто особу, яка звернулася за цією послугою;

– право на отримання особою конкретної адміністративної послуги та відповідне повноваження адміністративного органу має визначатися лише чинним законом;

– адміністративна послуга надана особі, має бути включена до Реєстру державних, у тому числі адміністративних, послуг, а платна послуга – до Переліку платних послуг [2].

Оскільки адміністративні послуги є досить різноманітними виникає потреба їх класифікації. Багато науковців підходили до цієї проблеми з різних сторін. Важливими є ті класифікації які, мають практичне значення, вони дають змогу удосконалювати процес надання адміністративних послуг. Однією з найпоширеніших залишається класифікація за такими аспектами:

1) за рівнем встановлення повноважень щодо надання адміністративних послуг та видом правового регулювання

процедури їх надання: адміністративні послуги з централізованим регулюванням; адміністративні послуги з локальним регулюванням; адміністративні послуги зі «змішаним» регулюванням; 2) за змістом діяльності що до предмета питань, за розв'язанням яких звертаються до адміністративних органів: реєстрація; легалізація; сертифікація; атестація; страхування; нострифікація; надання дозволу (ліцензії); 3) за критерієм платності: платні послуги; безоплатні послуги; 4) за характером питань щодо вирішення яких звертаються особи: підприємницькі послуги; соціальні послуги; земельні послуги; будівельно-комунальні послуги; транспортні послуги, тощо.

Стає зрозуміло що, система адміністративних послуг розгалужена. Тому потрібно пам'ятати що, робота органів виконавчої влади, які надають відповідні послуги має бути чітко скоординована та відповідати законодавству яке регламентує порядок надання адміністративних послуг.

17 травня 2012 року Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про адміністративні послуги», який дає визначення адміністративних послуг та виокремлює види й порядок їх надання [3]. Цей закон відіграє ключову роль в наданні адміністративних послуг, адже він конкретно врегулює відносини, що виникають в процесі надання послуг та формує основні принципи цієї діяльності, а саме: 1) верховенства права, у тому числі законності та юридичної визначеності; 2) стабільності; 3) рівності перед законом; 4) відкритості та прозорості; 5) оперативності та своєчасності; 6) доступності інформації про надання адміністративних послуг; 7) захищеності персональних даних; 8) раціональної мінімізації кількості документів та процедурних дій, що вимагаються для отримання адміністративних послуг; 9) неупередженості та справедливості; 10) доступності та зручності для суб'єктів звернень.

Цей Закон визначає правові засади реалізації прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб у сфері надання адміністративних послуг [3].

Список використаних джерел

1. Ліпенцев А. Управлінські послуги: семантика понять та питання підвищення якості / А. Ліпенцев // Ефективність державного управління : Зб. наук. пр. – Вип. 4. – Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2005. – С. 184–193.

2. Адміністративні послуги: сутність, ознаки, класифікація та місце в системі державного управління / Малікіна О. А., Фуртатов В. С. // Наукові праці. Державне управління. – 2014. – № 223. – С. 57–58

3. Про адміністративні послуги : Закон України від 6 вересня 2012 року № 5203-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 76. – Ст. 44.

4. Авер'янов В. Б. Предмет адміністративного права: нова доктринальна оцінка / В. Б. Авер'янов // Право України. – 2004. – № 10. – С. 25–30.

Балабан Олександр Олександрович,
слухач навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних
наук, провідний науковий співробітник
відділу організації науково-дослідної роботи
Національної академії внутрішніх справ
Гелемей М. О.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ СУДОВОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ

На сучасному етапі державотворення та формуванні правової політики держави важливим елементом є подолання корупції в судовій системі, оскільки корумпованість судової системи підриває верховенство права, вона ставить під сумнів рівність перед законом і право на справедливий судовий розгляд, підриває легітимність всіх органів державної влади. Досягнення успіху у цьому напрямку це передумова відновлення довіри громадськості до судової системи, забезпечення реалізації конституційних прав громадян [1, с. 1].

Для України проблеми попередження і протидії корупції в судових органах продовжує залишатися однією з найактуальніших. Об'єктивні фактори її розвитку свідчать, що корупція створює суттєву небезпеку для життєдіяльності суспільства, і на сьогодні масштаби її поширення становлять реальну загрозу національній безпеці. Тому завдання боротьби з корупцією розглядаються нині як загальнодержавні та пріоритетні.

На цей час боротьба з корупцією вже вийшла з формальних меж, стала предметом постійної уваги керівництва держави, громадських організацій. Цей процес відбувається в умовах підвищеної уваги до нього в засобах масової інформації та активізації громадської позиції українців. Основними передумовами корупції в судах є:

1) недосконалість законодавства, яке регулює питання судоустрою України, статусу суддів та судочинства;

2) значною мірою декларативна, а не фактична самостійність судів і незалежність суддів;

3) вплив на діяльність судової влади з боку суб'єктів політичної діяльності, виконавчої та законодавчої гілок влади;

4) непрозорість процедури добору кандидатів на суддівські посади;

5) складність процедури обрання суддів на посаду безстроково, заміщення вакантних посад у судах вищих ланок;

6) низький рівень заробітної плати суддів місцевих судів та працівників апаратів цих судів;

7) неналежний рівень матеріально-технічного та інформаційного забезпечення судів усіх рівнів;

8) неефективна система кваліфікаційної атестації суддів та їхньої відповідальності за правопорушення і порушення правил професійної етики;

9) наявність у голів судів та їхніх заступників повноважень, що уможливають їх втручання у розгляд суддею конкретних справ;

10) можливість не процесуального впливу на суддів місцевих судів з боку різних суб'єктів;

11) відсутність ефективної системи суддівської освіти і підвищення кваліфікації суддів та працівників апаратів судів;

12) загальний правовий нігілізм в українському суспільстві, недовіра населення до влади загалом і суду зокрема;

13) вади правової культури та низький професіоналізм залучених у сферу правосуддя представників юридичних професій. Головною метою державної політики у сфері боротьби з корупцією є створення дієвої системи запобігання і протидії проявам корупції, виявлення та подолання її соціальних передумов і наслідків, викриття корупційних діянь, обов'язкової відповідальності винних у їх вчиненні.

Корупція є однією з найбільших перешкод становлення громадянського суспільства і правової держави в Україні. Її поширення в судовій системі нівелює конституційні засади верховенства права і закону, унеможливує гарантований Основним Законом України судовий захист основних прав і свобод людини і громадянина, несе пряму загрозу безпеці людини, суспільства і держави.

Корупція в судах призводить до руйнації всієї правової системи, породжує правовий нігілізм. Через корумпованість суддів у першу чергу страждають інтереси законності в державі. Але корупції в судовій системі сприяють у певній мірі і представники інших юридичних професій. Зокрема, адвокати та інші практикуючі юристи, діяльність яких нерідко полягає у встановленні неформальних зв'язків із суддями та помічниками суддів з метою лобіювання потрібних судових рішень [2].

Список використаних джерел

1. Подолання корупції в судовій системі : метод. рек. / . – Одеса : Головне управління юстиції в Одеській області, 2014. – 11 с.
2. Хайнас Т.В. Попередження корупції в судовій системі / Т.В. Хайнас // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.svalyava-vlada.gov.ua/>

Бальковська Ксенія Іванівна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри правознавства Житомирського національного агроєкологічного університету *Ляшенко Р. Д.*

ПОНЯТТЯ Й ОЗНАКИ ШИКАНИ ЯК КАТЕГОРІЇ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

Аналіз досліджень вчених-юристів, судової практики дозволяє стверджувати, що зловживання правом стало загальною тенденцією вітчизняного судочинства. Суб'єкти правовідносин часто використовують свої права, надані їм позитивним правом, зовсім не для досягнення тієї мети, яку

встановив законодавець у змісті правової норми, а на шкоду іншим суб'єктам.

Відповідно до ч. 3. ст. 27 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України), особи, які беруть участь у справі, зобов'язані добросовісно здійснювати свої процесуальні права і виконувати процесуальні обов'язки [1].

Я. В. Грель визначає зловживання процесуальним правом як неприпустиме здійснення права, що звернено проти правильного, своєчасного розгляду і вирішення справи, рівноправності сторін або веде до вкрай несправедливих результатів для противної сторони [2, с.10].

Слід зазначити, що поняття зловживання процесуальними правами, та, зокрема, їх особливий вид – процесуальна шикана, є законодавчо невизначеними.

На нашу думку, зловживання цивільним процесуальним правом – це вид правопорушення, який полягає у здійсненні особою свого суб'єктивного процесуального права або виконанні суб'єктивного процесуального обов'язку всупереч його призначенню, що виходить за межі здійснення даного права чи виконання обов'язку, спричиняє неправильний, несвоєчасний, несправедливий розгляд справи судом, завдає шкоди охоронюваним суспільним благам, існує в різноманітних проявах.

Процесуальна шикана – це умисна недобросовісна дія учасника цивільного процесу, що виходить за межі здійснення цивільного процесуального права або виконання обов'язку як такого, що спричиняє настання шкідливих наслідків для іншої сторони, зокрема, незручності майнового й морального характеру та тягне застосування заходів цивільного процесуального примусу.

Ознаки процесуальної шикани:

- є різновидом цивільного процесуального правопорушення;
- дії, що вчиняються на «ззовні» законній юридичній підставі, тобто формальне здійснення (реалізація) суб'єктами їхніх цивільних процесуальних прав чи обов'язків. Під формальною реалізацією слід розуміти використання приписів законодавства, що гарантують захист прав у суді на шкоду іншим учасникам цивільного процесу;

- здійснення цивільного процесуального права не відповідно до його призначення. Так, наприклад, право на звернення до суду з позовними вимогами надано позивачу для захисту своїх

порушених чи оспорюваних суб'єктивних прав. Очевидно, що звернення до суду хоча й не суперечить змісту існуючого права на судовий захист, але явно здійснюється всупереч його призначенню, наприклад з метою затягування процесу;

– є умисною дією. Іншими словами, вчинити процесуальну шикану не можна з необережності. Це положення є надзвичайно важливим для правильної кваліфікації та доктринального розуміння змісту суб'єктивної сторони процесуальної шикани;

– є недобросовісною дією. На нашу думку, категорія добросовісності, не зважаючи на загальний характер, встановлюється в інтересах конкретних осіб, а суб'єкт права, реалізуючи свої права, знаходиться в залежності від обов'язку враховувати та не завдавати шкоди правам та інтересам інших осіб. Суспільна небезпека такої поведінки полягає у тому, що уповноважений суб'єкт хоча і діє, реалізуючи суб'єктивне право, насправді намагається навмисно завдати шкоди правам або інтересам іншої особи;

– унаслідок здійснення шикани заподіюється шкода правам та законним інтересам одній із сторін цивільного процесу, інтересам правосуддя або ж створюється реальна загроза її настання;

– суб'єктами є особи, наділені суб'єктивними цивільними процесуальними правами, до яких слід віднести осіб, які беруть участь у справі, їх представників.

Отже, процесуальна шикана – це умисна недобросовісна дія учасника цивільного процесу, що виходить за межі здійснення цивільного процесуального права або виконання обов'язку як такого, що спричиняє настання шкідливих наслідків для іншої сторони, зокрема незручності майнового й морального характеру. Характерними рисами процесуальної шикани є те, що вона: є різновидом цивільного процесуального правопорушення; є дією, що вчиняються на «ззовні» законній юридичній основі; є умисною дією; є недобросовісною дією; спрямована на заподіяння шкоди правам та законним інтересам протилежної сторони цивільного процесу, інтересам правосуддя або ж створюється реальна загроза її настання; суб'єктами процесуальної шикани є особи, наділені суб'єктивними цивільними процесуальними правами.

Список використаних джерел

1. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1618-15/page>.

2. Грель Я. В. Злоупотребления сторон процессуальными правами в гражданском и арбитражном процессе: дис. ... канд. юрид. наук. – Новосибирск, 2006. – 207 с.

Бароян Александра Павлівна, слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ
Корольчук В. В.

РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У КОНТРОЛІ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ ДЕРЖАВИ

Невід'ємною складовою будь-якого демократичного суспільства є різноманітні об'єднання громадян, соціально-політичне призначення яких полягає насамперед у тому, що вони допомагають людям у розв'язанні проблем повсякденного життя, відкривають широкі можливості для виявлення суспільно-політичної ініціативи, здійснення функцій самоврядування [1].

Громадські організації та рухи виконують важливу роль у політичній системі, в суспільно-політичному житті в цілому. Вони є своєрідною з'єднувальною ланкою між функціонуванням державних органів і відповідними діями населення країни [3].

Розвиток українського громадського сектору свідчить про відходження суспільства від тоталітарних настанов. Українські громадські організації виявляють значну активність, надають такі соціальні послуги як допомога бідним, інвалідам, дітям, репрезентують інтереси суспільства перед владою та надають

можливість представникам суспільства брати участь у громадському та політичному житті [2].

Конституція України закріпила демократичні здобутки в сфері громадянського суспільства. Стаття 36 стверджує: «Громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення й захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів...».

Іншими важливими законами, які регулюють діяльність громадських організацій, є Закон України «Про громадські об'єднання» (2013), Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» (2016), Закон України «Про професійних творчих працівників та творчі спілки» (1997) та Закон України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» (1999) [2].

З початку 1990-х рр. кількість громадських об'єднань в Україні неухильно і стрімко зростає. В 1991 році в країні діяло близько 300 організацій, у 1996 році – понад 12 тисяч, а в 2000 році – близько 27 тисяч. Одночасно в середині 1990 рр. з'являються так звані «ресурсні центри» – громадські організації, метою діяльності яких є надання послуг та різного роду безкоштовної допомоги іншим громадським організаціям [2].

Серед найбільш відомих громадських організацій України: Всеукраїнське товариство «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, українська скаутська організація «Пласт», Національна Спілка письменників України, Національна спілка художників України, Українська Рада Миру, Всеукраїнська громадська організація «Союз Чорнобиль України», Спілка Української Молоді, Український Союз Промисловців і Підприємців, Рада підприємців України, Комітет виборців України (КВУ) та багато інших.

Широке розмаїття цілей і завдань громадських організацій і рухів визначає багатоваріантність їх функціональної спрямованості. Усі функції, які вони виконують у суспільстві, можна поділити на дві основні групи: 1) щодо забезпечення захисту інтересів своїх членів; 2) щодо системи влади в державі, розвитку суспільства в цілому.

З першої групи функцій слід виділити захисну й допомогову. Громадські організації та рухи захищають своїх членів від державних структур, що важливо для посттоталітарних держав колишнього СРСР, де законотворчий

демократичний процес перебуває у стадії формування й де існує негативна стала тенденція невиконання законів, неповаги до особистості у державних структурах. Допомогова функція виявляється у наданні членам громадських організацій та рухів через власні структури можливості вирішувати їхні особисті проблеми. Однією з найпоширеніших традиційних організацій, що забезпечує виконання цієї функції у будь-якому демократичному суспільстві, є профспілки. Роль останніх набуває в Україні дедалі більшого значення з переходом від держави, відчуженої від населення, до правової держави і громадянського суспільства.

З другої групи функцій особливо значущі опозиційна і творча, які тісно взаємозв'язані, хоча за певних умов діяльності громадських організацій та рухів може скластися враження про їх відносну незалежність. Досягнення певної гармонії між ними можливе лише за умови порозуміння між державними органами та громадськими об'єднаннями [1].

Втручання органів державної влади і посадових осіб у діяльність громадських об'єднань, як і втручання громадських об'єднань у діяльність органів державної влади та їх посадових осіб, неприпустиме, за виключенням випадків, передбачених законом. В той же час Держава законодавчо надає можливість громадським організаціям здійснювати своєрідний контроль за діяльністю державних органів: подавати скаргу на дії певного державного службовця, пропозиції щодо вдосконалення роботи цього органу влади, отримувати інформацію, що знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень тощо.

Основними нормативно-правовими актами в цій сфері є: Закон України «Про звернення громадян», Закон України «Про доступ до публічної інформації», Закон України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави».

Позитивний вплив громадських об'єднань можна розглянути на прикладі всеукраїнської громадської організації «Українська служба порятунку». На початку діяльності нової патрульної поліції ця організація ефективно співпрацювала та допомагала ще неопитним бійцям у патрулюванні вночі, оформленні ДТП, виявленні осіб, які керують транспортними засобами у нетверезому стані.

Однак є і такі громадські організації, представники яких зловживають своїми законними правами, використовують їх у не передбачений законодавством спосіб. Наприклад, згідно ст. 18 Закону «Про Національну поліцію»: «...у разі звернення особи до поліцейського, поліцейський зобов'язаний назвати своє прізвище, посаду, спеціальне звання та пред'явити на її вимогу службове посвідчення, надавши можливість ознайомитися з викладеною в ньому інформацією, не випускаючи його з рук». Уявимо ситуацію, якщо особа звернулась до поліцейського із проханням пред'явити службове посвідчення, але не один раз, а кожні 15 хвилин.

Формально такі особи можуть і не вчиняти пряме порушення норм права, але їх дії можуть носити елемент суспільної шкоди.

Отже, громадські об'єднання є важливою складовою політичної системи й можуть бути кваліфіковані як громадсько-політичні організації і рухи. Право на громадські об'єднання як невід'ємне право людини й громадянина проголошене Загальною декларацією прав людини. Усі об'єднання громадян рівні перед законом (ст. 36 КУ). Заборона діяльності об'єднань громадян здійснюється лише у судовому порядку (ст. 37 КУ).

Громадські організації і рухи на сучасному етапі суспільно-політичного розвитку нашої держави є своєрідною сполучною ланкою між політичним і громадянським суспільством, між «низамми» й «верхами». І саме в цьому полягає їх стабілізуюча, інтегративна роль у суспільстві.

Список використаних джерел

1. Дзюбо І. С. Політологія / Дзюбо І. С., Левківський К. М., Андрущенко В. П. – Київ : Вища шк., 1998. – 304 с.
2. Громадські організації [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://myukraine.info/uk/society/ngo/>.
3. Юрій М. Ф. Політологія / М. Ф. Юрій. – Київ : Підручник, 2006. – 416 с.

Батій Тетяна Володимирівна, слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри адміністративної діяльності Національної академії внутрішніх справ
Варивода В. І.

КОРУПЦІЯ В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ: СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ

Аналіз досвіду боротьби з корупцією у країнах з розвинутою демократією та міжнародних організацій, свідчить, що немає єдиного тактичного набору таких заходів. Це обумовлено різними культурними традиціями та економічним станом різних країн. Але існує достатньо чітка стратегія, властива майже всім програмам по боротьбі з корупцією. В узагальненому вигляді вона знайшла своє відображення в низці документів, прийнятих Організацією Об'єднаних Націй, Радою Європи та іншими міжнародними організаціями. Однією з головних рис сучасної стратегії боротьби з корупцією є необхідність виявлення джерел та передумов виникнення корупції, притаманних кожній окремій країні.

Протидія злочинності, зокрема посадовим злочинам у сфері діяльності правоохоронних органів, на сучасному етапі розглядається як один із пріоритетних напрямів діяльності державної політики України, спрямованої на захист прав, свобод і законних інтересів громадян.

Історія корупції в правоохоронних органах сягає в часи виникнення робітничо-селянських міліцейських формувань. Якщо ж говорити про загальну філософію питання, то зазначені негативні явища виникають, як зазначалося вище, разом із формуванням механізмів державного управління, утворенням і відчуженням категорії осіб, уповноважених виступати від імені держави. Надмірне зростання урядових установ пожевляє зловживання посадовців, котрі виконують правоохоронні функції. «Зловживання владою, хабарництво, вимагання, деспотична жорстокість, свавілля та безкарність в умовах відсутності законних прибутків стають звичайними атрибутами чиновницького буття, яким не перешкоджало ані існування

детальнішого законодавчого регламентування діяльності, ані суворість покарання.

Найбільшу хвилю злочинності серед співробітників правоохоронних органів можна було спостерігати в перші роки становлення радянської влади. Відсутність правової регламентації основних видів діяльності озброєних робітничо-селянських міліцейських формувань на тлі тотального зубожіння населення давало таке зростання злочинів серед міліціонерів, яке в окремих регіонах навіть перевищувало показники загальної злочинності».

Лєвова частка зловживань, які вчинюються співробітниками правоохоронних органів у теперішній час, пов'язана з прагненням отримання матеріальної винагороди. Тому, стало нормою, надання фінансової допомоги органам внутрішніх справ з боку комерційних структур. Натомість такі «спонсори» отримують від правоохоронних органів індульгенції і охоронні грамоти, які надають їм право порушувати закон.

Наявність корумпованих зв'язків організованих злочинних формувань і співробітників правоохоронних органів – це оптимальна з огляду на досягнення злочинного результату і безпеки функціонування схема існування двох протиправних чинників. Організована злочинність заінтересована у створенні відповідних позицій у владних структурах правоохоронних органів, активно вишукуючи відповідних посадових осіб, які б представляли її інтереси в сфері функціонування тіньової економіки, забезпечували сприятливі умови для здійснення протиправної діяльності.

За своєю спрямованістю і механізмами реалізації корупційна поведінка працівника правоохоронних органів – це різновид девіантної поведінки, сукупність проступків у діях правоохоронця, які стосуються інтересів окремих людей, соціальних груп, соціальних спільнот або суспільства в цілому. Механізми реалізації корупційної поведінки працівників правоохоронних органів базуються на психологічних регуляторах як системно-функціональних, формотворчих детермінантах корупційної поведінки.

Таким чином, корупційну поведінку працівників правоохоронних органів зумовлюють як внутрішні (психологічні), так і зовнішні (соціально-політичні, соціально-економічні, соціокультурні) регулятори. До психологічних передусім

належать: а) на ціннісному рівні: життєві сенси, цілі, прагнення, ціннісні орієнтації; етична самосвідомість; правосвідомість індивіда; психологічні настанови етичної поведінки (індивідуальні, моральні, соціальні та правові смисли, які особистість вкладає у свої вчинки); структура відповідальності та обов'язку; б) на емоційному рівні: задоволеність життям; задоволеність професією; задоволеність особистим статусом; ставлення до себе; в) на регулятивному рівні: локус контролю; механізми ухвалення рішень; на поведінковому рівні – тип реагування (імпульсивний і рефлексивний).

Психологічними регуляторами поведінки особистості на конативному рівні є мотиваційна структура, специфіка сприйняття, вольові якості та особливості темпераменту особистості.

Ефективна боротьба з посадовими злочинами не може бути здійснена в результаті разових і короточасних акцій будь-якого ступеня активності та суворості на будь-якому рівні, а потребує довготривалих соціально-економічних, політичних і правових перетворень. Ця діяльність повинна базуватися на поєднанні профілактичних і репресивних заходів. При цьому загально соціальному і спеціально-кримінологічному рівні.

Таким чином, ефективність запровадження заходів протидії корупції серед працівників правоохоронних органів залежатиме від системності та узгодженості цих заходів з іншими нормативно-правовими актами, які регулюють питання організації проходження служби в правоохоронних органах. Основними напрямками протидії корупції серед співробітників правоохоронних органів мають бути: удосконалення антикорупційного законодавства; формування в органах внутрішніх справ сучасного управлінського апарату; превенція корупції; удосконалення заходів щодо виявлення, розслідування, розгляд фактів корупційних діянь, а також притягнення винних осіб до передбаченої законом відповідальності за корупційні правопорушення у всіх випадках їх вчинення.

Список використаних джерел

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/print1457364639185282>.<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

3. Постанова Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України від 8 жовтня 2015 року (справа № 5-109кс15) // Архів Верховного Суду України.

4. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII (набрання чинності відбудеться 1 травня 2015 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.

5. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.

6. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1699-VII корупцією [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1699-18>.

7. Про судову практику в справах про хабарництво : постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 року № 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02>.

Бевзюк Олексій Іванович, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри адміністративної діяльності Національної академії внутрішніх справ
Варивода В. І.

ЗАСТОСУВАННЯ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ ПРИБОРІВ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ

Один з найважливіших напрямків в сучасній авіації пов'язаний з розробкою безпілотних літальних апаратів (БПЛА). Безпілотна авіаційна техніка (АТ) переживає справжній бум.

Сучасний комплекс БПЛА є високотехнологічною системою з елементами штучного інтелекту, інтегрованою в загальновійськову систему збору інформації та прийняття рішень. БПЛА входять до складу досить складних технічних систем – безпілотних авіаційних комплексів (БПАК) з наземними пунктами управління, обробки отриманої інформації, засобами зв'язку, транспортування і навантаження БПЛА, їх ремонту і т. п.

Успіх їх застосування пов'язаний насамперед з бурхливим розвитком мікропроцесорної техніки, систем управління, навігації, передачі інформації, штучного інтелекту. Досягнення в цій галузі дають можливість здійснювати політ в автоматичному режимі від зльоту до посадки, вирішувати завдання моніторингу земної (водної) поверхні, а БПЛА правоохоронного призначення забезпечувати розвідку, пошук, вибір і знищення цілі. Тому в більшості промислово розвинених країн широким фронтом ведуться розробки як самих літальних апаратів (ЛА), так і силових установок до них. За даними зарубіжних фахівців, в даний час в 32 країнах розробляється і виготовляється понад 250 моделей БПЛА.

Невідкладне впровадження в діяльність правоохоронних органів БПЛА і засобів протидії незаконному використанню дронів сьогодні є затребуваним будь-якою країною світу, адже винахідливість зловмисників щодо протиправного використання безпілотних технологій не знає меж. Так, у США й деяких інших країнах БПЛА вже використовуються з метою доставки до пенітенціарних установ заборонених предметів (наркотиків, тютюнових виробів, засобів мобільного зв'язку тощо). Міністерство внутрішньої безпеки США наголошує, що терористи і злочинні організації вже неодноразово використовували безпілотники для незаконних чи насильницьких дій.

У зв'язку з цим, висловлюється застереження, що терористи можуть використовувати дрони як знаряддя для атак на вразливі об'єкти інфраструктури. Малі розміри БПЛА та невеликий проміжок часу їх використання роблять їх малопомітними для засобів протиповітряної оборони (імовірність знищення БПЛА дорівнює 0,8), що, у свою чергу, дає змогу їх використання диверсійно-розвідувальними групами, злочинними угрупованнями, контрабандистами під час розвідки державного кордону на ділянках їх перетину. Тому

одночасно з тим, як на заході України мають місце факти використання безпілотників, спеціально обладнаних для переміщення тютюнових виробів через державний кордон контрабандним повітряним коридором, на сході нашої країни гібридні російсько-терористичні війська використовують розвідувальні та ударні БПЛА для проведення аеророзвідки, коригування масованого вогню ствольної й реактивної артилерії, бомбардування позицій Збройних Сил України в зоні проведення АТО, а також ураження техніки, підпалу складів і логістичних центрів у тилу.

Відзначимо, що протягом декількох останніх років інноваційні технології у вигляді БПЛА почали впроваджуватися в діяльність не тільки військових, а й правоохоронних органів та екстрених служб багатьох країн світу для досягнення широкого переліку цілей. Зокрема, в Естонії, Польщі та Фінляндії – з метою запобігання порушенню державних кордонів, у тому числі морських, як в Австралії, а над акваторією Середземного моря – для виявлення перевізників нелегальних мігрантів із Африки до берегів Європи. У Швейцарії – для забезпечення особистої безпеки потерпілих і рятувальників під час пошуково-рятувальних операцій в Альпійських горах. У Китаї – для спостереження за проведенням масових публічних заходів, супроводу пошукових операцій і надання допомоги в надзвичайних ситуаціях. У Південній Кореї – для контролю за додержанням заходів безпеки на одному з найпопулярніших пляжів у найбільш завантажені дні шкільних канікул. В Аргентині – для виявлення з повітря незадекларованої нерухомості й, відповідно, боротьби з ухиленням від сплати податків на майно. У Непалі та на о. Суматра – для моніторингу популяції рідкісних тварин; запобігання незаконному полюванню на лисиць у Великобританії і слонів у Намібії. У Перу – для оперативного виявлення й запобігання незаконному видобутку корисних копалин, вирубці лісів і браконьєрству в басейні р. Амазонки тощо.

Підбиваючи підсумки зазначимо, що на сучасному етапі неврегульованим у контексті права залишається питання щодо використання БПЛА в правоохоронній діяльності, зокрема підрозділами Національної поліції України. Передусім це стосується реєстрації, сертифікації таких безпілотників, надання дозволу виконання ними польотів. Також потребує правового

врегулювання порядок доступу осіб до забезпечення польотів БпЛА. Невжиття відповідних заходів щодо правового забезпечення механізму використання підрозділами Національної поліції України БпЛА може в подальшому спричинити негативні прецеденти. Йдеться насамперед про використання безпілотників під час здійснення оперативно-розшукових заходів чи негласних слідчих (розшукових) дій.

У суді може бути оскаржено правові підстави використання оперативно-технічних засобів чи спеціальної техніки, які знаходились та застосовувались за допомогою БпЛА. До того ж, відсутність відповідної освіти та допуску в особи, яка забезпечує польоти безпілотника, а також нездійснення сертифікації БпЛА може призвести до прийняття на озброєння відповідних підрозділів Національної поліції України безпілотників, які не відповідають вимогам безпеки. Експлуатація таких БпЛА може створити небезпеку для життя людей, спричинити настання інших тяжких наслідків, або ж може чинити загрозу безпеці повітряних польотів, що утворює склад злочину, передбаченого ст. 281 «Порушення правил повітряних польотів» або ст. 282 «Порушення правил використання повітряного простору» Кримінального кодексу України.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України : [науково-практичний коментар] / Відп. ред. Є. Л. Стрельцов. – [8-те вид., перероб. та доповн.]. – Х. : Одісей, 2012. – 904 с.
2. Быков И. М. Высокоточное оружие: перспективы развития и борьбы с ним. [Електрон. ресурс] / И.М. Быков / Режим доступу: <http://www.otechestvo.org.ua/main/20089/0213.htm>.
3. Наливайко Ю.В. Особенности тактики действий ВПС НАТО при подавлении интегрированной системы ППО / Ю.В. Наливайко, А.Б. Скорик, О.М. Доска // Системы управления навигации и зв'язку. – К.: ЦНДІ Н і У. – 2009. – Вип. 2(10). – С. 124–128.
4. Воронін В.В. Аналіз операції «Союзницька сила» і оцінка її впливу на зміну стратегії оборони США / В.В. Воронін, А.Б. Скорик, О.М. Доска // Збірник наукових праць ХУПС. – Х. : ХУПС, 2009. – Вип. 3(21). – С. 19–22.

Безуглий Леонід Анатолійович,
кандидат юридичних наук, провідний
фахівець навчально-наукового
інституту № 4 Національної академії
внутрішніх справ

ОБ'ЄКТИВНІ ОЗНАКИ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 297 ККУ УКРАЇНИ

На сьогодні знову набуває актуальності питання захисту суспільної моралі в частині захисту місць поховань та праху померлих. Стаття 297 Кримінального кодексу України (ККУ) передбачає відповідальність за наругу над могилою, іншим місцем поховання, над тілом (останками, прахом) померлого або над урною з прахом померлого, а також незаконне заволодіння тілом (останками, прахом) померлого, урною з прахом померлого, предметами, що знаходяться на (в) могилі, в іншому місці поховання, на тілі (останках, прахові) померлого, або щодо братської могили чи могили Невідомого солдата, або поєднані із застосуванням насильства чи погрозою його застосування, або якщо вони спричинили тяжкі наслідки [1].

Зазначимо, що особи, винні в порушенні над могилою, іншим місцем поховання або над тілом (останками, прахом) померлого чи в інших порушеннях несуть відповідальність і за дії передбачені Законом України «Про поховання та похоронну справу»[2].

Суспільна небезпечність цього злочину полягає в тому, що дії, які його утворюють, грубо порушують суспільні відносини, що забезпечують загальноприйняті моральні принципи та релігійні традиції щодо поховання померлих та вияву поваги до пам'яті і праху покійних. Вчинення такого злочину найбільшою мірою завдає моральної та матеріальної шкоди рідним і близьким померлих, а також шкодить належному вихованню людей щодо їх ставлення до загальнолюдських цінностей.

Предметом цього злочину може бути визначений за Законом України «Про поховання та похоронну справу», а саме: могила, склеп, надмогильні споруди, пам'ятник, огорожа, урна з прахом померлого, інше місце поховання, а також предмети, що знаходяться на могилі або в ній: тіло, останки, прах померлого, одяг на ньому, нагороди, коштовності, вінки тощо. Могила – це

виділене місце на кладовищі, де відбулося поховання померлого. Інше місце поховання – це склеп, мавзолей, окремі поховання в парках, скверах, біля храмів, у лісових зонах, в горах, меморіальна стіна або її частина, де знаходиться урна з прахом померлого, й інші місця поховання. Труп – це тіло померлого, його останки чи окремі його частини незалежно від проміжку часу, що минув з дня його смерті і того, громадянином якої країни був покійний. Урною з прахом померлого визнається певна посудина, у якій зберігається прах померлого після його кремації [2].

Зауважимо, що предметом цього злочину не можуть бути ті стародавні поховання, які визнані пам'ятками історії або архітектури і взяті під охорону держави. Їх знищення, руйнування або пошкодження тягне відповідальність за ст. 298 ККУ.

Об'єктивна сторона цього злочину характеризується однією з таких дій: самовільне утворення надписів, малюнків, символів або інших зображень на кладовищенських спорудах, що використовуються для церемонії поховання та поминання померлих, намогильних спорудах, склепах, урнах з прахом, могилах чи інших місцях поховання; самовільне пошкодження, розкопування, руйнування або в інший спосіб знищення кладовищенських споруд, що використовуються для церемонії поховання та поминання померлих, намогильних споруд, огорож, склепів, урн з прахом, могил чи інших місць поховання; використання з метою, не передбаченою чинним законодавством, чи самовільне використання кладовищенських споруд, що використовуються для церемонії поховання та поминання померлих, намогильних споруд, склепів, урн з прахом, могил чи інших місць поховання або вчинення інших дій, що мали на меті зневажити родинну чи суспільну пам'ять про померлого, продемонструвати зневажливе ставлення до місця поховання та суспільних, релігійних принципів і традицій в цій сфері; наруга над тілом (останками, прахом) померлого – вчинення непристойних умисних дій над тілом (останками, прахом) померлого, самовільне знімання одягу з тіла (останків, праху) померлого, переміщення в інше місце або розчленування чи знищення тіла (останків, праху) померлого, здійснення акту некрофілії, використання частин похованого тіла з ритуальними чи іншими, не передбаченими чинним законодавством цілями, або вчинення інших дій, що мали на меті зневажити родинну чи

суспільну пам'ять про померлого, продемонструвати негативне ставлення до померлого, завдати образи рідним та близьким померлого, виявити зневагу до суспільних, релігійних принципів та традицій в цій сфері [2].

Під діяннями, які вчинені щодо братської могили, слід розуміти дії щодо місць масового поховання загиблих військовослужбовців, партизанів, підпільників та інших учасників бойових дій, місць поховань мешканців населених пунктів, які стали жертвами бойових дій, репресій, голодомору, стихійних та техногенних катастроф. Щодо могили Невідомого солдата слід розуміти місце поховання безіменного учасника бойових дій, що є проявом пам'яті і вдячності народу військовослужбовцям, які загинули в боях за нашу Батьківщину [3].

Зазначимо, що незаконне заволодіння інших предметів припускає таємне або відкрите вилучення предметів, що знаходяться в могилі, іншому місці поховання, тілі померлого або на могилі (одягу, коштовностей з тіла померлого, пам'ятників, надгробних плит, огорож). Заволодіння такими предметами або їх пошкодження додаткової кваліфікації за злочини проти власності не потребує, оскільки ці предмети не мають власника. Закінченим цей злочин буде з часу вчинення будь-якого зазначеного в диспозиції статті діяння. А щодо незаконного заволодіння названих у ній предметів – з моменту їх вилучення, коли винна особа отримає можливість розпорядитися ними.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за наругу над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2009. – № 31. – Ст. 459.

2. Закон України «Про поховання та похоронну справу» (див. ст. 47 // ВВРУ. – 2004. – № 7 у редакції від 19 березня 2009 р. № 1166-VI).

3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д. С. Азаров, В. К. Грищук, А. В. Савченко [та ін.] ; за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. – К. : Юрінком Інтер, 2016. – 1064 с.

Бережанська Вікторія Володимирівна,
ад'юнкт кафедри конституційного та
міжнародного права Національної
академії внутрішніх справ

ЗМІСТ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ОСОБИ НЕ ДАВАТИ ПОКАЗАННЯ АБО ПОЯСНЕННЯ ЩОДО СЕБЕ, ЧЛЕНІВ СІМ'Ї ЧИ БЛИЗЬКИХ РОДИЧІВ

В науці конституційного права існують різні позиції авторів щодо розуміння поняття, сутності, змісту конституційного права особи не давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів як окремого суб'єктивного права України.

Під змістом в філософії розуміють сукупність елементів, сторін, зв'язків, відносин, процесів, які утворюють даний предмет або дане явище, з усіма його властивостями, суперечностями, тенденціями, рухом і розвитком, мінливістю, взаємопереходами та ін. Зміст звичайно розглядається в безпосередньому зв'язку із сутністю. Під сутністю розуміють сукупність найбільш глибинних сталих і необхідних внутрішніх зв'язків явища. Сутність виступає як внутрішня єдність предмета, скрита від безпосереднього сприйняття. Тому сутність виявляється і пізнається лише шляхом логіко-теоретичного аналізу, шляхом абстракції. Зміст і сутність не співпадають. Сутність – це ядро змісту, більш стале і більш концентроване утворення. При цьому як зміст, так і сутність не є незмінними.

Правознавець О.Ф. Скакун виділяє такі сутнісні елементи суб'єктивного права, які в сукупності становлять зміст цього правового явища правочинність на власні позитивні дії (правокористування), інакше право позитивної поведінки уповноваженого, тобто можливість здійснювати самим суб'єктом фактично та юридично значущі дії.

М. Александров розглядає це право як єдність трьох можливостей:

а) вид (міра) можливої поведінки; б) можливість вимагати відповідної поведінки (здійснення відомих дій або, навпаки, утримання від дій) від інших (зобов'язаних) осіб; в) можливість звертатися в окремих випадках за допомогою щодо захисту та відновленню порушеного права не лише до громадськості, але й органів та посадових осіб державного апарату.

Крім того, ідею тричленної структури суб'єктивного права розділяють більшість вчених-теоретиків. Так, А. Колодій у одній з наукових робіт зазначає про те, що у загальному вигляді зміст будь-якого суб'єктивного права полягає у тому, що воно надає уповноваженому такі можливості:

- а) поводити себе певним чином (право на свої дії);
- б) вимагати певної поведінки від інших суб'єктів (право на чужі дії);
- в) звертатись до держави за захистом свого юридичного права (право на захист).

Проаналізуємо зміст суб'єктивного права на прикладі конституційного права особи не давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів (ст. 63 Конституції України).

Жодна особа не може бути примушена визнати свою винуватість у вчиненні кримінального правопорушення або примушена давати пояснення, показання, які можуть стати підставою для підозри, обвинувачення у вчиненні нею кримінального правопорушення.

Кожна особа має право не говорити нічого з приводу підозри чи обвинувачення проти неї, у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання, а також бути негайно повідомленою про ці права.

Жодна особа не може бути примушена давати пояснення, показання, які можуть стати підставою для підозри, обвинувачення у вчиненні її близькими родичами чи членами її сім'ї кримінального правопорушення.

Частина перша коментованої статті містить по суті два важливих положення, які сприяють охороні прав та законних інтересів особи у кримінальному провадженні. По-перше, жодна особа не може бути примушена визнати свою винуватість у вчиненні кримінального правопорушення. По-друге, жодна особа не може бути примушена давати пояснення, показання, які можуть стати підставою для підозри, обвинувачення у вчиненні нею кримінального правопорушення. Ці два положення статті можна розглядати як у сукупності, так й окремо, проте, у будь-якому випадку вони є не лише загальною засадою кримінального провадження, а й гарантією проти зловживань із боку осіб, які ведуть кримінальне провадження.

Норма, яка міститься у коментованій статті, впроваджує у кримінальне процесуальне законодавство конституційний

припис: «Особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом» (ч. 1 ст. 63 Конституції України), та по суті закріплює такий правовий інститут, як імунітет свідка. Чинне кримінальне процесуальне законодавство не містить зазначеного терміна, однак, він давно уведений у науковий обіг, широко використовується в юридичній літературі та правозастосовній практиці.

На рівні міжнародно-правових актів право імунітету свідка прямо є однією з гарантій при притягненні особи до кримінальної відповідальності. Це право випливає зі ст. 6 у взаємозв'язку зі ст. Конвенції про захист прав людини (далі КЗПЛ) та практики Європейського суду з прав людини (далі ЄСПЛ). Зокрема, у рішеннях ЄСПЛ «Балицький проти України», «Нечипорук і Йонкало проти України» та «Шабельник проти України» містяться відповідні гарантії свободи особи від самовикриття, а саме щодо використання доказів, отриманих із порушенням права на мовчання та права не свідчити проти себе. У цитованих справах ЄСПЛ наголошував, що вони становлять загальновизнані міжнародні стандарти, які лежать в основі поняття справедливого судового розгляду за ст. 6 КЗПЛ. Встановлення таких стандартів пояснюється необхідністю захисту особи, яка переслідується за кримінальним законом, від неналежного тиску з боку органів влади, щоб завдяки цьому уникнути помилок правосуддя та сприяти реалізації цілей ст. 6 КЗПЛ. Право не свідчити проти себе передбачає, зокрема, що сторона обвинувачення у кримінальній справі, намагаючись довести свою версію щодо обвинуваченого, не може використовувати докази, здобуті за допомогою методів примусу чи утиску всупереч волі обвинуваченого. Крім того, згідно з практикою ЄСПЛ допустимість як доказів свідчень, отриманих за допомогою катувань, з метою встановлення відповідних фактів у кримінальному провадженні призводить до чого несправедливості в цілому, незалежно від доказової сили таких показань і від того, чи мало їх використання вирішальне значення для засудження підсудного судом (див. рішення ЄСПЛ у справі «Гефген проти Німеччини» від 30 червня 2008 року).

Інститут імунітету свідка, який закріплений у КПК, містить: 1) правові норми, що дозволяють особі не говорити

нічого з приводу підозри чи обвинувачення проти себе особисто та у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання (свобода від самозвинувачення) (ч. 1, ч. 2 цієї статті); 2) правові норми, що надають особі право відмовитися від дачі показань чи пояснень, які можуть стати підставою для підозри, обвинувачення у вчиненні її близькими родичами чи членами її сім'ї кримінального правопорушення (ч. 3 цієї статті); 3) правові норми, що звільняють особу від відповідальності за відмову від дачі показань під час кримінального провадження щодо себе, членів її сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначено законом (ч. 2 ст. 385 КК України).

Положення частини першої коментованої статті поширюється на будь-якого учасника кримінального провадження незалежно від його процесуального статусу. Про це свідчить таке словосполучення, що використовується законодавцем, як «жодна особа». Отже, закон не пов'язує можливість відмовитися від дачі показань чи пояснень тільки з процесуальними фігурами підозрюваного чи обвинуваченого. Якщо пояснення чи показання можуть стати підставою для підозри, обвинувачення особи у вчиненні нею кримінального правопорушення, будь-яка особа, незалежно від її процесуального статусу у кримінальному провадженні, може відмовитися від дачі показань або пояснень. Причому слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд не мають права примушувати цю особу визнавати свою вину або давати показання чи пояснення.

Для того щоб скористатися цим правом, кожна особа має бути повідомлена про нього. Отже, з цією метою КПК встановлює загальну вимогу про те, що перед проведенням слідчої (розшукової) дії особам, які беруть у ній участь, роз'яснюються їх права і обов'язки, передбачені цим Кодексом, а також відповідальність, встановлена законом (ч. 3 ст. 223 КПК).

Закріплюючи права осіб у кримінальному провадженні, закон зазначає, що підозрюваний, обвинувачений має право давати пояснення, показання з приводу підозри, обвинувачення чи в будь-який момент відмовитися їх давати (п. 5 ч. 3 ст. 42 КПК). Свідок має право відмовитися давати показання щодо себе, що можуть стати підставою для підозри, обвинувачення у вчиненні ним кримінального правопорушення (п. 3 ч. 1 ст. 66 КПК).

Право особи не говорити нічого з приводу підозри чи обвинувачення проти неї повинно бути своєчасно та в повному

обсязі роз'яснено уповноваженими особами на будь-якій зі стадій кримінального провадження.

Про це право особі повинен негайно повідомити слідчий, прокурор, слідчий суддя, суддя або суд. Слідчий, прокурор зобов'язані роз'яснити його перед проведенням слідчої дії (ч. 3 ст. 223 КПК). Також відповідно до ч. 2 ст. 193 КПК слідчий суддя, суд, до якого прибув або доставлений підозрюваний, обвинувачений для участі у розгляді клопотання про застосування запобіжного заходу, зобов'язаний роз'яснити його право відмовитися давати пояснення, показання з приводу підозри або обвинувачення (також див. ч. 4 ст. 208 КПК). При затриманні уповноважена службова особа повинна негайно повідомити затриманому зрозумілою для нього мовою підстави затримання та у вчиненні якого злочину він підозрюється, а також роз'яснити право мати захисника, давати пояснення, показання або не говорити нічого з приводу підозри проти нього (ч. 4 ст. 208 КПК). Судовий розпорядник повинен роздати особам, які беруть участь у судовому розгляді, пам'ятку про їх права та обов'язки, передбачені КПК. Причому після ознайомлення обвинуваченого та інших осіб з пам'яткою, головуючий з'ясовує, чи зрозумілі їм їх права та обов'язки і у разі необхідності роз'яснює їх (ст. 345 КПК).

Частина третя коментованої статті містить ще одну складову імунітету свідка – право особи відмовитися давати показання, які можуть стати підставою для підозри, обвинувачення у вчиненні її близькими родичами чи членами її сім'ї кримінального правопорушення.

Гарантією дотримання права особи, наданого коментованою статтею, є встановлена законом заборона використання доказів, отриманих внаслідок істотного порушення прав та свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, міжнародними договорами.

Згідно абз. 2 п. 20 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 1 листопада 1996 року № 9 «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» пропонуючи підсудному дати пояснення щодо пред'явленого обвинувачення та відомих йому обставин справи, суд має одночасно роз'яснити йому, а також його дружині чи близькому родичу зміст ст. 63 Конституції України.

Список використаних джерел

1. Википедия [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ru.wikipedia.org/wiki/>
2. Конвенція про захист прав людини та основних свобод укладена в м. Римі 04.11.1950 р., підписаний в м. Парижі 20.03.1952 р.
3. Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню, укладена в м. Страсбурзі 26.11.1987г.
4. Конституція України від 28.06.1996 року.
5. Романенко Є.О. Державна політика у сфері забезпечення прав і свобод людини / Є. О. Романенко // Державне управління: удосконалення і розвиток. – Електронне фахове видання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=82>.
6. Полянський Ю. Захист прав і свобод громадянина у сферах діяльності державної влади та управління / Ю. Полянський, А. Рачинський // Збірник наукових праць Української Академії державного управління при Президентові України / За заг. ред. В.І. Лугового, В.М. Князева. – К. : Вид-во УАДУ, 1999. – Вип.1. – С. 172.
7. Белкін Л. Правову допомогу може отримати кожний. Дотримання положень основного закону держави / Л. Белкін // Юридична газета. – 2 лютого 2010р. – № 5 (227). – С. 21.
8. Права людини в діяльності органів внутрішніх справ України, матеріали науково-практичної конференції (11–13 травня 2006 року), за заг. ред. доктора юридичних наук ,академіка Академії правових наук України Бандурки Олександра Марковича, доктора юридичних наук Левченко Катерини Борисівни, 2006 рік.
9. Боняк В.О. Конституційне право людини і громадянина на освіту в Україні : монографія. – Д. : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2008. – 157 с.
10. Домбровська О.В. Конституційне право на життя людини і громадянина та забезпечення його реалізації органами внутрішніх справ: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.02 «Конституційне право» / О.В. Домбровська. – К., 2005. – 19 с.

Білевич Наталія Олександрівна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доктор психологічних наук, доцент, завідувач кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ *Кудерміна О. І.*

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Сьогодні наша держава знаходиться в стані соціально-економічного та політичного реформування. В повній мірі зазначені процеси розгортаються в правовій сфері загалом та в правоохоронній системі в тому числі. Демократизація правоохоронних органів, проголошення курсу на неухильне забезпечення прав та свобод громадян є одним з провідних пріоритетів розвитку нашої держави. Але декларування напрямку змін не забезпечує їх результативного досягнення. Впровадження будь-яких інновацій в суспільстві, в тому числі в процесі реформування правоохоронних органів, повинне базуватися на скрупульозному науковому аналізі природи явищ, які потребують перемін. Особливого значення набуває в даному контексті глибоке та всебічне знання і врахування психологічних закономірностей перебігу самої правоохоронної діяльності та психологічних особливостей суб'єктів, що її реалізують.

Правоохоронна діяльність належить до тих видів діяльності, що визначаються, насамперед, системою взаємозв'язків «людина – людина». Зміст такої діяльності зумовлюється багатоваріативністю професійних завдань, вирішення яких безпосередньо залежить від об'єктивних та суб'єктивних чинників перебігу процесу професійного спілкування. Спілкування як поліфункціональна дефініція вплетене в усе різноманіття правоохоронної діяльності.

Проблематика спілкування не є новою в предметному полі юридичної психології та знайшла своє відображення в дослідженні В.Г. Андросюка, Ю.М. Антоняна, М.І. Єникеева, В.Г. Лукашевича, В.А. Носкова, Л.Б. Філонова та інших. В той же час, існуючи в

юридичній психології дослідження процесу спілкування не вичерпують питання піднятої для обговорення проблеми.

Правоохоронну діяльність можна також віднести до професій, що передбачають виконання службових обов'язків у напружених, екстремальних та стресогенних умовах (дефіцит часу; підвищена відповідальність за прийняття рішень та необхідність невідкладного вжиття заходів; вплив на особистість особливо сильних подразників та домінування негативних емоцій при недоліку позитивних).

Професійне спілкування поліцейського – це спілкування, в якому суб'єктом вирішуються певні комунікативно-когнітивні завдання. Об'єктивні умови вирішення цих завдань найчастіше характеризуються конфліктністю взаємодій поліцейського з іншими особами, ситуаціями конфронтації та суперництва. Особи, з якими приходиться спілкуватися поліцейському, найчастіше мають протилежні з ним цілі, не обмежені, як він, законодавством в обранні засобів та форм спілкування. Водночас людина, за виключенням певних ситуацій (особа – підозрювана в вчиненні злочину, свідок тощо), може відмовитися спілкуватися з поліцейським. Суб'єкт правоохоронної діяльності не обирає собі співрозмовника виходячи з власних побажань. Навіть коли особа викликає у нього негативні емоції та неприємні враження він не має можливості відмовитися провести опитування чи допит. Вибір спілкуватися чи не спілкуватися залишається за не поліцейським, а за особою, навіть в ході досудового слідства.

В змісті правоохоронної діяльності відображаються особливості, характерні для формально-рольових стосунків. В той же час, поведінці об'єкта правоохоронної діяльності не притаманна стереотипність та цілі професійного спілкування поліцейського унеможливають виникнення ситуації впливу на нього з боку об'єкта.

Узагальнюючи ми дозволимо себе сформулювати певні положення, на які доречно спиратися при визначенні психологічних особливостей професійного спілкування поліцейських, а саме:

– професійне спілкування поліцейських – це саме різновид спілкування, а не діяльності. Воно підпорядковане

цілям та завданням правоохоронної діяльності та є невід'ємним її елементом;

– професійне спілкування поліцейського, найчастіше розгортається по схемі «суб'єктно – об'єктної» взаємодії. Ініціатором взаємодії в ситуаціях професійного спілкування, його «творцем» та «керівником» є тільки поліцейський. При цьому, об'єкту діяльності, підозрюваному, свідку, експерту тощо, не притаманні стереотипність поведінки та дій. В процесі спілкування відтворюється вся багатогранність мотивів, потреб, цінностей, станів, властивостей та рис особистості об'єкта. В той же час, специфіку має психологічний простір професійного спілкування, обумовлений різноспрямованістю цілей та завдань суб'єкта та об'єкта спілкування;

– досягнення цілей та вирішення завдань правоохоронної діяльності унеможливує виникнення зворотного впливу з боку об'єкта спілкування на його об'єкт. Врахування так, але при наявності чіткого відстеження та прорахування кінцевих цілей об'єкта;

– наявність психологічного впливу на свідомість об'єкта, з метою зміни його емоційних станів, позиції в конкретній ситуації спілкування, тривалий психологічний вплив з метою зміни установок об'єкта – не є елементом деперсоналізації об'єкта та проявом негуманного відношення до нього з боку поліцейського;

– успішність процесу професійного спілкування поліцейського обумовлений ступенем розвитку його комунікативних вмінь та навичок. Серед інших до них відносяться – прогнозування можливих варіантів поведінки співбесідника, наявність індивідуальних «технік» спілкування, вміння «дистанціюватися від ситуації», «не вийти з ролі», хоч би яким складним не було завдання. Важливими комунікативними навичками поліцейського є навички рольової поведінки та іноді вміння застосовувати маніпуляційні техніки.

Білик Вадим Миколайович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративної діяльності Національної академії внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В ОРГАНАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Наукові дослідження практичної діяльності підрозділів Національної поліції свідчать, що досягнення відмінних результатів службової роботи можливе лише за умови високої фізичної підготовленості працівників поліції, яка є основою їх професіоналізму. Як наслідок, маємо виходити з необхідності здійснювати заходи, спрямовані на підвищення професійної підготовленості курсантів і слухачів відомчих вищих навчальних закладів, працівників практичних органів та підрозділів щодо ефективного виконання службових обов'язків. Вирішення відповідних завдань нерозривно пов'язано з поглибленням дослідження категорії «фізична підготовка». Одним із таких напрямків, є виділення видів фізичної підготовки у органах та підрозділах Національної поліції, що переслідує наукову мету групування останньої на окремі складові частини, виходячи з підстав та особливостей організації фізичної підготовки залежно від низки різних факторів та обставин [1, с. 163].

Питання поділу фізичної підготовки у органах Національної поліції на види зовсім не ставали предметом розгляду ні вчених, що торкалися дослідження безпосередньо діяльності останніх, а ні тих, які приділили увагу характеристиці актуальних питань фізичної культури і спорту. Отже, мета цієї статті полягає у визначенні поняття та конкретних видів фізичної підготовки в органах Національної поліції та відповідно підстав виділення відповідних груп (класифікаторів).

Слід зазначити, що класифікація (поділ на види) як процес, первісно, за своєю суттю, внутрішньо запрограмована на позначення двох категорій дій: по-перше, процесу розкладання на класи і, по-друге, результату цього процесу – визначення системи співпідрядних понять (класів об'єктів) якоїсь галузі знань [2].

Наразі у сфері нормативно-правового регулювання організації фізичної підготовки не склалося єдиного підходу

щодо критеріїв щодо співвідношення таких видів фізичної підготовки як загальна фізична підготовка та спеціальна фізична підготовка. Так, відповідно до положень п. 1, 2 розділу 9 наказу МВС України від 26.01.2016 № 50 «Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України» [3], виходячи з того, що фізична підготовка поліцейських має плановий та системний характер, до системи фізичної підготовки віднесена: загальна фізична підготовка, тактика самозахисту та особистої безпеки. У свою чергу, навчання з фізичної підготовки передбачає формування та вдосконалення в поліцейських: рухових якостей та навичок, необхідних у повсякденній діяльності та в разі виникнення екстремальних ситуацій; витривалості, швидкісних та силових якостей, які забезпечують можливість переслідування правопорушника та перевагу в силовому протистоянні при його затриманні, у тому числі з подоланням природних та штучних перешкод; навику самоконтролю за фізичним станом та станом здоров'я у процесі виконання фізичних вправ; практичних навичок застосування прийомів самозахисту, особистої безпеки, фізичного впливу тощо.

Варто також відмітити, що організація спортивно-масових заходів в органах поліції здійснюється на підставі відповідних нормативно-правових актів, які регулюють цей напрям діяльності, та згідно з календарними планами, положеннями і правилами змагань з видів спорту.

В той же час, у навчальній літературі зустрічаються випадки, коли спеціальна фізична підготовка де-факто включає в себе загальну фізичну підготовку [4–6].

Наказом МВС України від 26.01.2016 № 50 «Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України» регламентовано, що для забезпечення належного стану фізичного здоров'я працівників та рівня їх фізичної підготовки особовий склад поліції поділяють на категорії та медико-вікові групи, з урахуванням яких здійснюється організація занять з фізичної підготовки [3].

Залежно від віку в якому перебувають працівники поліції можна поділити на групи:

I – чоловіки та жінки віком до 25 років включно;

II – чоловіки та жінки віком від 26 до 30 років включно;

- III – чоловіки та жінки віком від 31 до 35 років включно;
- IV – чоловіки та жінки віком від 36 до 40 років включно;
- V – чоловіки та жінки віком від 41 до 45 років включно;
- VI – чоловіки та жінки віком від 46 до 50 років включно;
- VII – чоловіки віком понад 50 років [3].

Крім того, можливе здійснення класифікації фізичної підготовки залежно від службово-посадових категорій працівників органів Національної поліції:

а) фізичну підготовку поліцейських центрального органу управління Національної поліції України;

б) фізичну підготовку поліцейських територіальних (у тому числі міжрегіональних) органів Національної поліції України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі;

в) фізичну підготовку поліцейських районах, містах, районах у містах;

г) фізичну підготовку поліцейських закладів та установ, у тому числі навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських [3].

Враховуючи викладене, фізичну підготовку в органах Національної поліції уявляється можливим поділити за такими критеріями (класифікаторами): 1) форми фізичної підготовки на: загальну фізичну підготовку, спеціальну фізична підготовку, масові фізкультурно-спортивні заходи та секційні заняття з видів спорту; 2) стан здоров'я працівників правоохоронних органів на: фізичну підготовку на загальних підставах та фізичну підготовку у групах лікувальної фізичної культури; 4) вік у якому перебувають працівники поліції; 5) службово-посадових категорій працівників поліції.

Список використаних джерел

1. Ковальов І. М. Види фізичної підготовки у правоохоронних органах / І. М. Ковальов // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – Серія «Право». – 2013. – Вип. 21. – Ч. 1. – Т. 2. – С. 165–168.

2. Философский энциклопедический словарь. – М. : ИНФРА-М, 1997. – С. 212.

3. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : наказ МВС України від 26 січ. 2016 р. № 50 /

Офіційний вісник України від 25.03.2016. – 2016 р. – № 22. – С. 42. – ст. 861. – Код акту 81130/2016.

4. Артем'єв В. О. Спеціальна фізична підготовка працівників ОВС України : підручник / В. О. Артем'єв, О. А. Ярещенко, В. В. Сергієнко. – Х. : Харків юридичний, 2011. – С. 28–29.

5. Битяк Ю. П. Административное право Украины (Общая часть) : учебное пособие / Ю. П. Битяк, В. В. Зуй. – Х. : Одиссей, 1999. – 224 с.

Бобрікова Марджіна Рахімівна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільно-правових та господарсько-правових дисциплін факультету № 2 Національної академії внутрішніх справ
Тімуш І. С.

ПРАВО НА ЗЕМЕЛЬНУ ДІЛЯНКУ ОСОБИСТОГО СЕЛЯНСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Особисте селянське господарство є формою здійснення діяльності, пов'язаної з виробництвом сільськогосподарської продукції на земельній ділянці. Земельні ділянки особистого селянського господарства можуть бути власністю однієї особи, спільною сумісною власністю подружжя та спільною частковою власністю членів особистого селянського господарства [1, с. 64].

Згідно з п.п. 1–2 ст. 35 ЗК України, суб'єктами права власності чи права користування земельними ділянками для ведення особистого селянського господарства можуть бути громадяни України, а також іноземні громадяни та особи без громадянства. При цьому громадяни України можуть одержати земельні ділянки для вказаного цільового призначення як на праві власності, так і на праві оренди. Водночас іноземні громадяни та особи без громадянства можуть мати земельні ділянки для ведення особистого селянського господарства лише на умовах оренди, оскільки ЗК України забороняє цим особам

набувати у власність земельні ділянки сільськогосподарського призначення [2, с. 87].

Слід зазначити, що у процесі набуття та реалізації прав на землю фізичними особами суб'єктом права на земельну ділянку особистого селянського господарства можуть бути лише фізичні особи, а не сім'я, двір чи група громадян. Земельна ділянка для ведення особистого селянського господарства на праві власності може належати громадянину України одноособово або декільком громадянам України (на праві спільної часткової або сумісної власності). Спільна часткова власність на земельну ділянку виникає у громадян України: при добровільному об'єднанні власниками належних їм земельних ділянок; при придбанні у власність земельної ділянки двома чи більше особами за цивільно-правовими угодами; при прийнятті спадщини на земельну ділянку двома або більше особами; при виділенні членам селянського господарства земельних часток (паїв) на місцевості єдиним масивом; за рішенням суду. Спільна сумісна власність на земельну ділянку виникає у подружжя за умови, що земельну ділянку було набуто у період шлюбу [3, с. 22].

Відповідно до закону членам особистого селянського господарства можуть виділятися земельні частки (паї) в натурі (на місцевості) єдиним масивом у спільну часткову власність та спільну сумісну власність (подружжя). Земельна ділянка виділяється члену особистого селянського господарства згідно з нормами ЗК України. Громадяни України, які реалізували своє право на безоплатну приватизацію земельної ділянки для ведення особистого селянського господарства в розмірі менше 2 га, мають право на збільшення земельної ділянки в межах норм, установлених ст. 121 ЗК України для ведення особистого селянського господарства [4].

При спадкуванні земельної ділянки, яка належала спадкодавцю на праві приватної власності, фізична особа-спадкоємець, яке не є громадянином України, має право одержати таку земельну ділянку на умовах договору оренди. Правове регулювання оренди земельних ділянок як громадянами України, так й іноземними громадянами, особами без громадянства здійснюється згідно з нормами Закону України «Про оренду землі».

У чинному ЗК України не передбачено максимальні розміри земельних ділянок, що можуть бути надані в оренду для

ведення особистого селянського господарства. Тому в разі надання земельної ділянки для ведення особистого селянського господарства в оренду розмір такої ділянки не обмежується максимальними розмірами, передбаченими для права власності, і визначається у договорі оренди земельної ділянки.

Такі юридичні ознаки особистих селянських господарств, які випливають із норм Закону «Про особисте селянське господарство», як сімейно-юридичне об'єднання за місцем проживання фізичних осіб не засадах членства, віднесення членів населення селянського господарства до категорії зайнятого господарства, основний характер праці членів особистого селянського господарства за умови, що розрахунковий місячний дохід на одного члена дорівнює або перевищує розмір мінімальної заробітної плати, та інші ознаки, підтверджують самотійний, а не похідний характер особистих селянських господарств і, без сумніву, свідчать про появу нового суб'єкта господарювання на землях сільськогосподарського призначення [5, с. 26].

Відтак, самотійна природа особистого селянського господарства повинна впливати й на зміст відносин земле використання, на правовий режим земельних ділянок для ведення цих господарств тощо [6, с. 222]. Логічно, що земельні ділянки для ведення особистого селянського господарства повинні передаватися у власність лише тим громадянам, які будуть працювати в особистих селянських господарствах на постійній основі [7, с. 137]. Бо, на жаль, практика свідчить, що земельні ділянки для ведення особистого селянського господарства надаються працівникам різноманітних комерційних структур, державним службовцям тощо, які не мають наміру працювати постійно чи у вільний від основної роботи час на цих земельних ділянках. Проблема криється в тому, що на земельні ділянки, які передаються у власність громадянам України для ведення особистого селянського господарства із земель державної або комунальної власності, не поширюється мораторій щодо їх відчуження [8, с. 89]. Таким чином, мета отримання земельної ділянки для ведення особистого селянського господарства у багатьох випадках не співпадає із метою ведення самих особистих селянських господарств. Як правило, згодом ці земельні ділянки змінюють своє цільове призначення [9, с. 169].

Стаття 5 Закону «Про особисте селянське господарство» конкретизує правовий режим земельних ділянок, переданих/наданих громадянам для ведення особистого селянського господарства. Так, земельні ділянки особистого селянського господарства можуть бути власністю однієї особи, спільною сумісною власністю подружжя та спільною частковою власністю членів особистого селянського господарства відповідно до закону. При цьому спільна сумісна власність на земельну ділянку виникає у громадян – членів особистого селянського господарства, які є подружжям, у разі придбання у шлюбі ними земельної ділянки для ведення особистого селянського господарства на підставі договорів купівлі-продажу, міни тощо, а також у випадку виділення в натурі подружжю їхніх земельних часток (паїв) єдиним масивом.

Спільна часткова власність на земельну ділянку виникає у разі добровільного об'єднання власниками належним їм земельних ділянок; у разі придбання земельних ділянок на підставі цивільних правочинів; при прийнятті спадщини двома і більше особами; при виділенні членами особистого селянського господарства земельних часток (паїв) в натурі єдиним масивом; за рішенням суду.

Список використаних джерел

1. Уркевич В. Про окремі правові аспекти земельних відносин в особистому селянському господарстві / В.Уркевич // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – № 1. – С. 64–65.
2. Лебідь В.І. Земельноправові аспекти реалізації права на ведення особистого підсобного господарства / В.І. Лебідь // Право України. – 2001. – № 11. – С. 86–88.
3. Шульга М. Правові засади державної земельної політики / М. Шульга // Право України. – 2012. – № 7. – С. 22–27.
4. Земельний кодекс України. – К.: Атіка. – 2016. – 96 с.
5. Овчинникова Г.Ф. Правове регулювання особистого підсобного господарства громадян. – К. : Знання, 1982. – 48 с.
6. Ерофеев Б. В. Земельное право / Ерофеев Б. В. / под ред. Г. В. Чубукова. – М. : Новый юрист, 1998. – 544 с.
7. Захарченко П.П. Развитие права собственности на землю в Украине. – К. : Атіка, 2008. – 295 с.
8. Жаренко В. Щодо організаційно-правових форм суб'єктів господарювання, створених унаслідок реформування колективних

сільськогосподарських підприємств / В. Жаренко // Підприємництво, господарство і право. – 2014. – № 1. – С. 88–91.

9. Сидоров Я. Приватноправові та публічно-правові засади аграрних організаційно-управлінських відносин / Я. Сидоров // Підприємництво, господарство і право. – 2013. – № 5. – С. 168–171.

Богуцька Катерина Володимирівна,
здобувач навчально-наукового інституту
№ 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних
наук, доцент, доцент кафедри
адміністративного права і процесу
Національної академії внутрішніх справ
Стрельченко О. Г.

РЕФОРМУВАННЯ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Належної уваги на шляху реформування української медицини в умовах Євроінтеграції приділено стану сфери охорони здоров'я, яка на сьогодні вже пройшла часткове реформування, але все таки потребує подальших значущих змін.

Труднощі з реформування сфери охорони здоров'я на різних етапах свого розвитку зазнали багато країн світу. Щодо фінансування сфери охорони здоров'я для багатьох з них введення медичного страхування стало вирішенням ключових соціально-економічних проблем. На сьогодні, страхова медицина виступає реальною альтернативною бюджетному фінансуванню, яке вже не спроможне забезпечити в Україні конституційне право громадян на отримання безоплатного медичного обслуговування. Розвиток ринку медичного страхування стає об'єктивною потребою. Адже, як показує практика. Він дає змогу створити умову для найбільш повного задоволення потреб населення в одержанні доступної та високоякісної медичної допомоги, зменшує навантаження на державний і місцеві бюджети та долю тіньової медицини в системі медичного обслуговування. Допомагає уникнути необґрунтованих витрат на надання зайвих медичних послуг з

метою одержання додаткового прибутку. Підвищує фінансовий стан працівників медичних установ [1].

Саме тому розробник Національної Стратегії реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015–2020 рр. [2] щодо реформування сучасної медицини порушують питання про необхідність запровадження страхової медицини і нашій країні.

Медичне страхування належить до класичних видів страхування з яскраво вираженою соціальною спрямованістю та поділяється за формами на обов'язкове медичне страхування і добровільне медичне страхування [3].

Медичне страхування, яке провадиться в обов'язковій формі, набуває рис соціального страхування. Оскільки порядок його проведення визначається державним законодавством та координується державними структурами. Страхові платежі сплачуються громадянами та юридичними особами, форму податку. Обов'язкове медичне страхування перебуває під жорстким контролем держави і характеризується безприбутковістю. Ця форма організації страхового фонду дає змогу планувати медичну допомогу завдяки тому, що надходження коштів до страхового фонду характеризується стабільністю. Основною перевагою обов'язкового медичного страхування є цільове та децентралізоване формування фінансових ресурсів, що спрямовані не в бюджет, а безпосередньо на потреби закладів охорони здоров'я. Завдяки цьому втрачається характерна загальним надходженням без адресність та анонімність. Однак існують також і недоліки, зокрема, можливість ухилення платників від відрахувань; залежність від темпів економічного розвитку; необхідність створення відповідних контролюючих органів. Крім того, такий вид страхування не може забезпечити надання допомоги у разі захворювання, лікування якого вимагає надто великих затрат; надання високо комфортних умов лікування та ін.. Саме тому, систему обов'язкового медичного страхування часто доповнює система добровільного медичного страхування [1, с. 56].

Добровільне медичне страхування є одним із сегментів страхового ринку, який досить активно розвивається в Україні. Популярність добровільного медичного страхування у нашій державі рік у рік зростає, про що свідчить позитивна динаміка зростання кількості укладених договорів та сум страхових

платежів [1, с. 57]. Хоча зростання ринку добровільного медичного страхування фахівців пов'язують більшою мірою з підняттям цін на медикаменти та медичні послуги. На сьогодні, на ринку добровільного медичного страхування в Україні працюють близько 65 страхових компаній, що мають різні можливості. Досвід і авторитет, середній рівень виплат становить понад 60 % [1, с. 57].

Незважаючи на те, що медичне страхування вже перестало бути ексклюзивною послугою, поліси добровільного медичного страхування, як і раніше. Залишаються досить дорогим задоволенням.

Однією з перших країн, де було запроваджено медичне страхування, вважають Німеччину (1881 р.).

Поряд з цим, щодо пропозицій вищезгаданого реформування. Доволі часто лунають критичні відгуки. У Національній медичній палаті зауважують, що впровадження страхової медицини покладе на плечі українців як тягар подвійних податків.

Проте, зауважимо, що розробниками Стратегії реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015–2020 рр. передбачили доволі чіткі механізми для можливості здійснення належного фінансування медичної галузі. Ними усвідомлена та прописана необхідність таких важливих кроків на шляху підготовки реформування, як інформатизація усєї сфери з введенням персоналізованої системи обліку фінансових потоків усіма страховиками та впровадження медико-економічних стандартів надання лікувальної допомоги. А от наскільки реальним буде втілення цих механізмів покаже тільки практика.

Отже, попереду на країну чекає складний процес перетворення вітчизняної системи охорони здоров'я. І, враховуючи, що глобальною проблемою в Україні й надалі залишається відсутність єдиної політичної волі та бачення вектора шляху розвитку нашої держави як органами центральної законодавчої і виконавчої влади, так і органами місцевого самоврядування. Тому Стратегія має стати фундаментом для створення нової системи страхової медицини в Україні в умовах Євроінтеграції.

Список використаних джерел

1. Ковригіна В. Є. Адміністративно – правове регулювання екстреної медичної допомоги : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Ковригіна Валентина Євгенівна – К., 2017. – 191 с.

2. Національна Стратегія реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015–2020 рр. : Указ Президента України своїм від 12 січня 2015 р. № 5/2015 // Офіційний вісник України. – 2015 р. – № 4. – Ст. 8.

3. Про страхування : Закон України від 07 берез. 1996 р. – № 85/96-ВР//Відомості Верховної Ради. – 1996 р. – № 18. – Ст. 79.

Бондаренко Євгеній Вікторович,
ад'юнкт кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ

АСПЕКТИ ПРОКУРОРСЬКОГО НАГЛЯДУ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Із року в рік вітчизняна правова система доводить власну неспроможність правового регулювання суспільних відносин. І ніщо так не привертає увагу громадян, як органи кримінальної юстиції, яким відводиться одне з ключових місць в ієрархічній структурі державного апарату. Потреба реформування цих органів не є новою. Ставши на шлях правових перетворень, підписавши Угоду про асоціацію з Європейським Союзом, наша держава зобов'язалася виконувати вимоги, однією з яких є реформування систем органів кримінальної юстиції. Сучасний механізм будь-якої держави не можна уявити без організованих за тією чи іншою моделлю, наділених більш або менш широкою компетенцією органів прокуратури. З переходом України до системи демократичних стандартів побудови основ правової держави та громадянського суспільства функції прокуратури повинні трансформуватися. Тому саме досвід інших країн у поліпшенні вдосконалення вітчизняної системи прокуратури повинен стати в нагоді [1, с. 290].

Стаття 121 Конституції України встановлює єдину систему прокуратури, на яку покладається таке: підтримання

державного обвинувачення в суді, представництво інтересів громадян або держави в суді у випадках, визначених законом, нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство, нагляд за додержанням законів під час виконання судових рішень у кримінальних справах, а також застосування інших заходів примусового характеру, пов'язаних із обмеженням прав і свобод громадян [2, с. 153].

Сьогодні, зважаючи на місце прокуратури в системі державних органів, у юридичній літературі можна зустріти таку класифікацію:

- прокуратура перебуває в складі міністерства юстиції (Бельгія, Німеччина, Данія, Ізраїль, Нідерланди, Польща, Румунія, Сирія, США, Франція, Естонія, Японія та ін);

- прокуратура входить до складу судової влади, включена до складу суддівського корпусу (магістратури) і знаходиться при судах, (Азербайджан, Болгарія, Грузія, Іспанія, Італія, Індонезія, Колумбія, Латвія);

- прокуратура взагалі відсутня (Великобританія, Індія);

- прокуратура виділена в самостійну систему й підзвітна Парламенту або Президенту або обом цим органам (Єгипет, КНР, КНДР, країни СНД) [2].

В Україні прокуратура отримала повноваження, які повинні забезпечити всі форми захисту прав і свобод громадян. Потрібно зазначити, що у США, ФРН, Великобританії, Японії функціонують органи прокуратури як державний правозахисний механізм. Ураховуючи зростаючу роль суду в разі захисту прав і свобод громадян, не варто прогнозувати звуження меж прокурорської діяльності. Прокурор першим приймає процесуальне рішення щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а суд складає ухвалу після отримання подання слідчого, яке погоджено з прокурором [3, с. 153–154].

В даний час в зарубіжних країнах немає єдиного підходу до місця в державному механізмі, формі організації і функціям прокуратури та аналогічних їй органів. Одночасно необхідно поміститися, що в світі не існує стандартів ООН або загальноєвропейських стандартів у галузі організації, структури і функцій прокуратури.

У свою чергу, в Болгарії, Грузії, Іспанії, Латвії та ряді інших країн прокуратура віднесена до судової влади. Зокрема, в

Іспанії прокуратура сприяє юстиції в захисті законності, прав громадян та охоронюваного законом публічного інтересу в силу своєї функції або за клопотаннями зацікавлених осіб, а також стежить за дотриманням незалежності трибуналів і домагається перед ними задоволення публічного інтересу.

У ряді соціалістичних країн (В'єтнам, КНДР, КНР, Куба) і постсоціалістичних державах, як і в Росії, прокуратура не належить ні до однієї з гілок влади, виділена в окрему систему і підзвітна парламенту або главі держави.

Маються на інших країнах відмінності і по функціях, закріпленням за прокуратурами й аналогічними з нею органами, основними з яких є кримінальне переслідування і нагляд за виконанням законів. Перелік функцій прокуратури в значній мірі залежить від соціальних і правових умов розвитку суспільства і держави, а також обраних в них пріоритетів подальшого соціального та правового розвитку тієї чи іншої країни. Практично універсальними для всіх прокуратур і аналогічних їм органів є тільки функції порушення кримінального переслідування і підтримання обвинувачення в суді.

У США і більшості країн романо-германської системи права (Бельгія, Німеччина, Греція, Італія та ін.) Прокуратура являє собою орган, функції якого зазвичай укладаються в кримінальному переслідуванні осіб, які вчинили злочинні діяння, у підтримці публічного обвинувачення в суді, часто також у нагляді за законністю попереднього розслідування злочинів і утримання осіб у місцях позбавлення волі [4].

У соціалістичних і постсоціалістичних державах прокуратура виступає як багатофункціональний орган, що здійснює поряд із загальним наглядом за законністю та іншими наглядовими напрямками також кримінальне переслідування, процесуальне керівництво слідством, підтримання обвинувачення в суді.

У ряді країн (Азербайджан, Вірменія, Білорусь, Болгарія) широко поширена така функція прокуратури, як безпосереднє ведення попереднього слідства, поряд з іншими правоохоронними органами.

Не менш поширеною функцією прокуратури є нагляд за законністю попереднього слідства і дізнання (Вірменія, Білорусь, Болгарія, Угорщина, Італія і т.д.). Нерідко на

прокуратуру покладається нагляд за ОРД (Азербайджан, Грузія, Казахстан, Киргизія, Туркменістан) [4].

Законодавство деяких держав особливо виділяє таку функцію прокуратури, як здійснення процесуального керівництва попереднім слідством (Азербайджан, Вірменія, Грузія, Чехія). Фактично цю ж функцію виконує у Франції прокурор по відношенню до слідчого судді.

Практично скрізь, де є прокуратури або аналогічні їм органи, їх посадові особи беруть участь в цивільному та деяких інших видах некримінальних судочинства на захист державних, громадських або особистих інтересів. Зокрема, можливість участі прокурорів у цивільному судочинстві прямо закріплена в конституціях і (або) законах Азербайджану, Вірменії, Болгарії, Бразилії, Угорщини, Німеччини, США, Франції, Японії.

Функція прокурорського нагляду за законністю судових рішень (у широкому сенсі) полягає, як правило, у можливості їх опротестування у вищестоящому суді і є прямим продовженням процесуальних повноважень прокурора у всіх видах судочинства, а тому вона закріплюється в конституціях і (або) законах багатьох держав, зокрема Азербайджану, Вірменії, Білорусі, Казахстану, Киргизії, Латвії, Молдови, Узбекистану.

Нагляд за застосуванням покарань та інших форм примусу також почасти пов'язаний з основною функцією кримінального переслідування, а почасти – з наглядовими та правозахисними функціями прокуратури. Ця функція передбачена конституціями і законами Вірменії, Білорусі, Угорщини, Грузії, Казахстану, Киргизії, Латвії та ряду інших держав.

Інші функції носять допоміжний характер і зустрічаються досить рідко. Так, консультування уряду з правових питань, що є однією з найголовніших функцій генеральних атторнеєв в країнах англійського загального права, прокурорами в інших країнах майже не здійснюється. Виняток становлять деякі країни Латинської Америки (Мексика, Панама), що випробували в даному випадку вплив правової системи США. Координація діяльності правоохоронних органів по боротьбі зі злочинністю в якості функції прокуратури, як і в Росії, передбачена законами про прокуратуру Грузії та Узбекистану [4].

Підсумовуючи вище викладене та порівнявши систему функціонування прокуратури в різних країнах світу, зауважимо, що українська модель майбутньої оновленої прокуратури не

повинна бути схожою на жодну із систем, оскільки підпорядкованість та залежність, яка існує в інших, у вітчизняній системі не зможе виправдати потреби часу, хоча б тому, що на її формування впливає ментальність нації, особливості розвитку правої системи в історичному розрізі.

Список використаних джерел

1. Скрипнюк А.В. Світовий досвід функціонування органів прокуратури: порівняльно-правовий аналіз / А.В. Скрипнюк // Науковий вісник Херсонського державного університету: Серія: «Юридичні науки». – 2014. – Вип. 4. – № 2. – С. 290-294.

2. Конституционное (государственное) право зарубежных стран : [учебник] : в 4 т. / ред. Б. А. Страшун. – М. : Изд-во БЕК, 1995. – Т. 1–2. – С. 647; Российский прокурорский надзор. – М., 2001. – С. 136–170.

3. Остафійчук Г. Прокурорський нагляд і контроль у досудовому розслідуванні / Г. Остафійчук // Юридичний вісник. – 2015. – № 1. – с. 153–157.

4. Прокурорський надзор [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://stud.com.ua/30369/pravo/prokurorskiy_naglyad.

Буряк Марія Василівна, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем кримінальної поліції навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ

НЕЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ ЯК ЗАГРОЗА ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Найболючішою проблемою фінансової системи України впродовж останніх років є критичний стан державного боргу, оскільки зростання до загрозливих параметрів боргового навантаження, надмірне залучення коштів на недосить вигідних умовах поряд з неефективним їх використання сприяють

вразливості економіки до різнофакторного впливу та відчутно гальмують її розвиток країни [1].

Боргова безпека – рівень внутрішньої та зовнішньої заборгованостей з урахуванням вартості її обслуговування й ефективності використання внутрішніх і зовнішніх запозичень й оптимального співвідношення між ними, достатній для задоволення нагальних соціально-економічних потреб, що не загрожує втратою суверенітету та руйнуванням вітчизняної фінансової системи.

Основними індикаторами, що визначають боргову безпеку, є обсяги внутрішніх і зовнішніх боргів держави. Це величина непогашених у термін запозичень, що здійснює держава на внутрішніх і зовнішніх ринках.

Рівень боргової безпеки держави для внутрішнього і зовнішнього боргів визначається відношенням внутрішнього і зовнішнього боргу до обсягу валового внутрішнього продукту (далі – ВВП) [1].

Внутрішній державний борг – це боргові зобов'язання уряду у формі кредитів, отриманих урядом, державних займів, здійснюваних за допомогою випуску цінних паперів від імені уряду і за його дорученням.

Зовнішній державний борг – борг фізичним, юридичним особам за кордоном та іноземним державам.

Так, загострення політичних та соціально-економічних кризових явищ кінця 2013 – початку 2014 рр., анексія Росією АР Крим та військова агресія з подальшою окупацією частини Донбасу, переформатування економічних зв'язків через нівелювання економічного вкладу окупованих територій Донецької та Луганської областей, сприяли посиленню проявів економічної рецесії та загостренню існуючих проблем фінансової системи, зокрема, критичного зниження платоспроможності та боргової стійкості країни, наслідком чого стало наближення України в 2015 році впритул до стану дефолту. Одним із ключових показників боргової стійкості країни, що характеризує рівень боргового навантаження на економіку держави та її платоспроможність є відношення загального обсягу державного боргу до ВВП, граничне значення якого встановлено в Бюджетному кодексі України [1].

На даний час дефіцит державного бюджету є однією з гострих проблем економічного розвитку України. Це, у свою чергу, загрожує національним інтересам і безпеці України.

Власне тому, у статті 7 Закону України «Про основи національної безпеки України» визначені чинники, що становлять загрозу національним інтересам і національній безпеці в економічній сфері, зокрема, велика боргова залежність держави, критичні обсяги державних зовнішнього і внутрішнього боргів [2].

Відтак, реформування системи забезпечення національної безпеки є одним з найактуальніших для держави питань сьогодення і визначено головним пріоритетом держави відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 [3].

У Стратегії зазначено, що першочерговою метою є реалізація однієї з важливих реформ і програм – реформи фінансового сектору. Відповідно до Стратегії, Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Меморандуму про співпрацю з Міжнародним валютним фондом, Угоди про коаліцію депутатських фракцій «Європейська Україна», розроблено Комплексну програму розвитку фінансового сектору України до 2020 року [4].

Головною метою Програми є створення фінансової системи, що здатна забезпечувати сталий економічний розвиток за рахунок ефективного перерозподілу фінансових ресурсів в економіці на основі розбудови повноцінного ринкового конкурентоспроможного середовища згідно зі стандартами ЄС.

Резюмуючи сказане вище, переконані, що боргова політика в Україні потребує трансформації у відповідності до світових тенденцій та використанням досвіду, зокрема, постсоціалістичних країн-членів ЄС. Управління державним боргом повинно формуватись на засадах середньостроковості та ризик орієнтованості, а стратегічною метою повинно стати підвищення рівня боргової стійкості та фінансової безпеки держави в цілому.

Список використаних джерел

1. Боргова стійкість як стратегічний напрям підвищення рівня фінансової безпеки. Аналітична доповідь [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/2479/>.

2. Про основи національної безпеки України [Електронний ресурс]: Закон України від 19 черв. 1993 р. № 964-I. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.

3. Про Стратегію сталого розвитку «Україна –2020» [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 12 січ. 2015 р. № 5/2015. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

4. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року [Електронний ресурс]: Постанова Правління Національного банку України від 18 черв. 2015 року № 391. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0391500-15>.

Вінницька Поліна Костянтинівна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного права і процесу Національної академії внутрішніх справ **Стрельченко О. Г.**

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТТЯ «ПУБЛІЧНА АДМІНІСТРАЦІЯ»

Загалом призначення публічної адміністрації полягає у здійсненні певного цілеспрямованого впливу її суб'єктів на ті сфери життєдіяльності суспільства, які потребують такого впливу, із метою узгодження та задоволення як інтересів держави, так і суспільства [1, с. 524]. Серед відповідних сфер життєдіяльності також і благодійництво.

Усупереч тому, що поняття публічної адміністрації є загальнозживаним, єдиного підходу до його розуміння немає.

У зв'язку з цим, спробуємо розібратися та внести пропозиції щодо розуміння цієї категорії.

Розклавши досліджуване словосполучення на два слова, отримуємо: «публічний».

Із римс. «publica» перекладається як «державний» або «суспільний», від лат. «publicus» – суспільний, народний.

Означає: 1) такий, який відбувається в присутності публіки, людей, прилюдний; 2) відкритий, гласний, суспільний; 3) призначений для широкого відвідування, користування; громадський, загальний, загальнодоступний; 4) спільне, доступне для всіх, яке служить усім [2, с. 6].

«адміністрація».

Є два підходи до розуміння походження цього слова:

1) від латинського «ministrare» – служити [3, с. 10];
2) від латинського «administratio» – управління [4, с. 6; 5, с. 2].
Це слово вказує на підпорядкованість політичній владі та служіння публічним інтересам [5, с. 6].

Публічну адміністрацію в науці пропонується розуміти як:

– систему організаційно-структурних утворень, які на законних підставах набули владних повноважень для їх реалізації в публічних інтересах [6]. Це визначення є обмеженим, оскільки моменти, на яких у ньому акцентовано увагу, як-от законність набуття владних повноважень, система утворень тощо, не дають уявлення про зміст досліджуваного поняття. При цьому, враховуючи зміст процитованої дефініції, ми можемо виокремити такі ознаки публічної адміністрації, як системність, законодавче підґрунтя набуття повноважень утвореннями, які входять до відповідної системи, спрямованість її функціонування на реалізацію публічних інтересів;

– сукупність державних і недержавних суб'єктів публічної влади, які наділені державно-владними повноваженнями, що спрямовані на задоволення інтересів громадян [7, с. 17].

Таке тлумачення є досить стислим, але й таким, що містить найбільш значимі характеристики публічної адміністрації, а саме: приналежність до числа відповідних суб'єктів як державних, так і недержавних інституцій; покладення на них державно-владних повноважень;

– організацію та діяльність органів (установ, структурних організацій), що наділені прерогативами публічної влади і

основою діяльності яких є забезпечення виконання чинного законодавства в публічних інтересах [8, с. 89].

Це визначення позбавлене логічності та деталізованості і в частині суб'єктів публічної адміністрації, і в частині сфери відання цих суб'єктів, і в частині змісту їх діяльності.

Водночас у процитованому визначенні варто відмітити положення щодо спрямованості діяльності суб'єктів, система яких становить собою публічну адміністрацію, на виконання норм і положень національного законодавства;

– сукупність органів та інших інституцій, підпорядкованих публічній владі, які забезпечують виконання закону та здійснюють інші публічно-управлінські функції [9].

Процитована дефініція є сумнівною в частині підпорядкованості суб'єктів публічної адміністрації публічній владі, по-перше, через те, що такими суб'єктами є не лише органи влади, а по-друге, тому, що інші окрім органів влади суб'єкти публічної адміністрації не перебувають у підпорядкуванні публічній владі, оскільки підпорядкування передбачає організаційну залежність суб'єкта нижчого рівня від суб'єкта вищого рівня;

– сукупністю державних і недержавних суб'єктів публічної влади, ключовими структурними елементами котрої є, по-перше, органи виконавчої влади і, по-друге, виконавчі органи місцевого самоврядування;

Недоліком процитованого визначення вважаємо залишення поза увагою його автора інших окрім органів державної влади та органів місцевого самоврядування суб'єктів публічного адміністрування, яким відповідні повноваження можуть делегуватися в установленому законодавством порядку. Крім того, його автор зауважує лише на суб'єктах публічної влади без зазначення характерних ознак здійснення ними адміністрування. Отже, це визначення суттєво обмежує зміст досліджуваної категорії;

– сукупність органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, що підпорядковані публічній владі, діяльність яких спрямована на виконання закону та реалізацію інших публічно-управлінських функцій, які можуть делегуватися підприємствам, установам та організаціям, та будь-які інші суб'єкти, що здійснюють функції публічного управління, які

свою діяльністю забезпечують права і свободи людини і громадянина [10, с. 92].

Цінним у цьому визначенні є виокремлення такої ознаки досліджуваної категорії, як можливість делегування покладених на неї повноважень на підприємства, установи та організації.

Враховуючи вищезазначене, вважаємо публічну адміністрацію системою органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів, уповноважених законодавством та яким делеговано відповідні повноваження, що здійснюють покладені на них державно-владні повноваження, спрямовані на забезпечення реалізації публічних інтересів.

Список використаних джерел

1. Кравцова Т. М. Поняття та принципи діяльності публічної адміністрації / Т. Кравцова, А. Солонар // Форум права. – 2010. – № 4. – С. 522–525.

2. Матяж С. В. Проблеми державного регулювання меценатства в працях вітчизняних науковців / С. В. Матяж // Державне управління: теорія та практика : Електронне наук. фах. вид. НАДУ. – К. – 2009. – № 2 (10).

3. Коліушко І. Пріоритети розвитку українського адміністративного права / І. Коліушко // Адміністративне право в контексті європейського вибору України. Збірник наукових праць. – К., 2004. – С. 10–13.

4. Колпаков В. К. Адміністративне право України : [підруч.] / В. Колпаков, О. Кузьменко. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 544 с.

5. Авер'янов В. Б. Державне управління : проблеми адміністративно-правової теорії та практики / Авер'янова В. Б. – К. : Факт, 2003. – 384 с.

6. Колпаков В. К. Про публічні адміністрації / В. К. Колпаков // Право України. – 2003. – № 5 – С. 28–31.

7. Александров О. А. Адміністративне право : [навч. посіб.] / Александров О. А. – К. : НАДУ, 2008. – 64 с.

8. Адміністративне право України (у визначеннях та схемах) : [навч. посіб.] – К. : Атіка, 2008. – 272 с.

9. Коліушко І. Реформа публічної адміністрації на місцевому та регіональному рівні як один із напрямків адміністративної реформи / І. Коліушко, В. Тимошук. – [Електронний ресурс] – Режим доступу:

www.municipal.gov.ua/data/loads/2005_zbirm_problemtrans_statta_koliyshko_timoshuk.doc.

10. Міхровська М. С. Державне управління та публічна адміністрація : шлях до демократії / М. С. Міхровська // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2011. – № 88. – С. 90–93.

Ващенко Надія Сергіївна, здобувач Житомирського регіонального відділення навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ *Полішко Н. Л.*

ІНСТИТУТ СПАДКУВАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Важливим елементом процесу перебудови, реформування та демократизації всіх систем суспільства в Україні є формування правової держави, яка покликана забезпечити виконання конституційного принципу верховенства права (стаття 8 чинної Конституції України), та забезпечувати недоторканність та захист таких важливих соціальних цінностей як життя та здоров'я людини, її недоторканності і безпеки, честі та гідності.

Інститут спадкового права в усіх правових системах, як стародавніх так і сучасних, є одним із найважливіших. Його значимість обумовлюється також тим, що об'єктом спадкування переважно є право власності. Що залишається після смерті власника, кому має перейти майно, в якому порядку та обсязі – всі ці проблеми спадкового права з найдавніших часів і до нашого часу залишаються в центрі уваги суспільства та держави, законодавців та дослідників, кожної людини, оскільки в тій чи іншій мірі торкається його інтересів.

У сучасному світі мільйони громадян є суб'єктами спадкових відносин, що виникають незалежно від їхньої країни постійного місця проживання, зокрема і в Україні. Актуальність

теми дослідження в сучасний період визначається фактором переходу суспільства від адміністративно-командної до ринкової економіки, що в свою чергу призводить до зміни форми власності на матеріальні ресурси та механізму регулювання економіки. Реформування правового режиму відносин власності та зобов'язальних відносин стало підставою виникнення спадкових правовідносин нового змісту, розвиток яких є основою для розробки загальнотеоретичної та законодавчої бази інституту спадкування.

Як цивільно-правовий інститут спадкове право являє собою сукупність встановлених державою правових норм, які регламентують порядок та умови переходу майнових прав померлого громадянина до інших осіб. Саме спадкове право визначає підстави спадкування, час і місце відкриття спадщини, коло спадкоємців, особливості спадкування окремих видів майна, порядок і строки прийняття та відмови від спадщини, оформлення спадкових прав.

Спадкове право традиційно належить до найбільш стабільних інститутів цивільного права, за останні п'ятдесят років воно практично не зазнало істотних змін. Але ця стабільність настала не сразу.

В Україні основним видом спадкоємства, на відміну від інших країн, є спадкування за законом. Це можна пояснити тим, що донедавна у нас не існувало приватної власності, кількість об'єктів, що знаходились в особистій власності громадян, була незначною, і суспільно-економічний устрій країни не стимулював переходу спадкоємства за заповітом. Останнє розглядалось як відступ від загального правила, коли громадянин мав можливість змінити передбачений законом порядок переходу свого майна в разі смерті. Розвиток приватної власності в нашій країні приведе і до збільшення кількості переходу спадкового майна за заповітом, і до більшої свободи заповіту.

Основним органом, на якого покладено функцію видачі свідоцтва про право на спадщину, є нотаріальні контори, які оформляють спадкові права за умови, що між спадкоємцями немає спору щодо спадщини. Якщо спір виник, то тоді право спадкоємців на спадкове майно вирішує суд.

Спадкове право – один із інститутів цивільного права, який зараз із великим інтересом вивчають юристи, в тому числі нотаріуси. З введенням в дію з 1 січня 2004 року Цивільного кодексу України і ряду інших законодавчих актів змінюються цивільно-правові відносини в різних областях цивільного права, в тому числі і в спадковому праві. Цивільний кодекс який набрав чинності 1 січня 2004 року в порівнянні з кодексом 1963 року, зберіг основні засади спадкових правовідносин, які визначені у діючому цивільному кодексі, але разом з тим запровадив нові, раніше невідомі діючому інституту спадкування норми, які властиві всім європейським правовим системам.

Серед них новелами є збільшення кола спадкоємців за законом до шостого ступеня спорідненості, а при спадкуванні за правом представлення по прямій низхідній лінії – спадкування без обмеження ступеня споріднення, спадкування подружжя, укладення спадкового договору, та інше. Такий підхід законодавця зумовлює по-новому визначати нотаріальну процедуру реалізації спадкових прав.

Змінено підхід до порядку прийняття спадщини та пропонується розмежовувати спадкоємців на тих, які проживали, і на тих, які не проживали, зі спадкодавцем. Виключено поняття такого способу прийняття спадщини, як фактичний вступ в управління або володіння спадковим майном. Така новела можливо сприятиме уникненню судових спорів щодо прийняття спадщини шляхом реального вступу у володіння нею.

Спадкоємець, який бажає прийняти спадщину, але на час відкриття спадщини не проживав постійно із спадкодавцем, має подати до нотаріальної контори заяву про прийняття спадщини. Заява про прийняття спадщини подається спадкоємцем особисто, тобто законодавець конкретно визначив, що заява про прийняття спадщини, або про відмову від прийняття спадщини не може бути подана представником, який діє на підставі довіреності. Особа, яка подала заяву про прийняття спадщини, може відкликати її протягом строку, встановленого для прийняття спадщини. Ще одна новела уведена цивільним кодексом. У випадку, якщо спадкоємець протягом строку, встановленого законом не подав заяву про прийняття спадщини,

він вважається таким, що не прийняв її, немає фактичного вступу в управління або володіння спадковим майном.

Цивільний кодекс України, який вступив в дію з 1 січня 2004 року вводить поняття «відумерлість спадщини». Якщо майно, на яке претендує спадкоємець, який пропустив строк для прийняття спадщини, перейшло як відумерле до територіальної громади і збереглося, спадкоємець має право вимагати його передання в натурі. Але, якщо майно продане, то спадкоємець має право на грошову компенсацію.

Охорона спадкового майна здійснюється в інтересах спадкоємців, відказоодержувачів та кредиторів спадкодавця з метою збереження його до прийняття спадщини спадкоємцями та триває до закінчення строку, встановленого для прийняття спадщини.

Ще раз хотілось звернути увагу на норми Цивільного кодексу України, згідно яких, за згодою всіх спадкоємців, які прийняли спадщину, нотаріус за місцем відкриття спадщини може внести зміни до свідоцтва про право на спадщину, та у цьому випадку видає спадкоємцям нові свідоцтва про право на спадщину. Необхідно звернути увагу також на проблеми, які можуть виникнути у нотаріусів при видачі таких свідоцтв. Наприклад, видане свідоцтво про право на спадщину на нерухоме майно, згідно законодавства, підлягають державній реєстрації. Виникають питання, які не врегульовані законодавством, тобто ні новий цивільний кодекс, ні інструкція про порядок вчинення нотаріальних дій не регулюють порядок відміни попередніх свідоцтв про право на спадщину. Наприклад, в порівнянні з законодавством Російської Федерації по цьому питанню – то там нотаріус виносить постанову про анулювання раніше виданих свідоцтв. В нашому законодавстві це не врегульовано. На мою думку, спочатку має бути рішення суду про анулювання раніше виданих свідоцтв.

Новим для України інститутом є спадковий договір. Незважаючи на те, що йдеться про договір, при визначенні його місця в структурі цивільного кодексу перевага була віддана його зв'язку із спадкуванням.

Вербило Ганна Василівна, слухач
навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних
наук, старший викладач кафедри
криміналістики та судової медицини
Національної академії внутрішніх справ
Антощук А. О.

КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ПОРУШЕННЯ АВТОРСЬКОГО ПРАВА І СУМІЖНИХ ПРАВ

Право інтелектуальної власності, звичайно охоплює широкий сектор прав різноманітного характеру: в той час як деякі з них є результатом інтелектуального, творчого акту і визнаються в якості його стимулу і винагороди.

Оскільки є право, то знаходяться особи, які посягають на ці права. Зазвичай структура боротьби зі злочинністю виглядає наступним чином: а) попередження злочинів; б) розкриття злочинів; в) розслідування злочинів. При цьому, кожен з названих видів діяльності має свої особливості та специфіку, які детерміновані своєрідністю нормативного регулювання, суб'єктами, метою та іншими обставинами.

З позицій криміналістики, розслідування злочинів є найбільш складним та своєрідним видом діяльності у структурі боротьби зі злочинністю. І стає очевидним, що необхідність вдосконалення слідчої практики спонукала українських вчених-криміналістів досліджувати та вдосконалювати такий напрям діяльності, як криміналістичне забезпечення розслідування злочинів.

Поняття криміналістичне забезпечення було розроблене та введене у наукове використання В.Г. Коломацьким. На його думку, криміналістичне забезпечення – це система впровадження в практичну діяльність посадових осіб, підрозділів, служб та органів внутрішніх справ по охороні громадського порядку та боротьбі із злочинністю криміналістичних знань, втілених в умінні працівників використовувати наукові, методичні та тактичні криміналістичні рекомендації, техніко-криміналістичні засоби та технології їх застосування в цілях запобігання, розкриття та розслідування злочинів.

Розглядаючи систему криміналістичного забезпечення діяльності органів внутрішніх справ, він виділяє три взаємопов'язаних підсистеми: криміналістичної науки; криміналістичної освіти та криміналістичної техніки [1, с. 62].

Відомий вчений-криміналіст В.О. Образцов вважає, що сутність криміналістичного забезпечення кримінального судочинства полягає в наданні посадовим особам правоохоронних органів, які професійно ведуть боротьбу зі злочинністю, наукової продукції, що розроблюється в криміналістиці, освоєння та використання якої сприяє підвищенню ефективності вирішення завдань, які стоять перед споживачами такої продукції [2, с. 25–30].

Слушною, та на наш погляд найбільш вдалою, видається позиція, А.В. Іщенко, І.П. Красюка та В.В. Матвієнко, які розглядають криміналістичне забезпечення, як складне багатопланове, комплексне поняття, головним змістом якого є самостійна специфічна діяльність вчених-криміналістів та практиків по розробці нових, пристосуванні відомих науково-технічних досягнень, а також їх впровадження в практику розслідування злочинів з метою оптимального вирішення її завдань [3, с. 17].

Ми підтримуємо думку Іщенко А.В., Красюка І.П. та Матвієнко В.В. і вважаємо, що криміналістичним забезпеченням розслідування порушення авторського права і суміжних прав являє собою сукупність організаційних, технічних і тактичних засобів з різноманітних галузей знань, необхідних для запобігання, виявлення та розслідування такого виду злочинів.

Список використаних джерел

1. Коломацкий В.Г. Криминалистическое обеспечение деятельности органов внутренних дел по расследованию преступлений / В.Г. Колмацкий // Криминалистика. – Т. 1: История, общие и частые теории / под ред. Р.С. Белкина, В.Г. Коломацкого, И.М. Лузгина. – М.: Академия МВД РФ, 1995. – 264 с.
2. Криминалистика / Под ред В.А. Образцова. – М., 1997. – 757 с.
3. Іщенко А.В., Красюк І.П., Матвієнко В.В. Проблеми криміналістичного забезпечення розслідування злочинів: Монографія. – К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2002. – 212 с.

Власюк Інна Петрівна, слухач
Миколаївського регіонального відділення
навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат наук з
державного управління, завідувач
Миколаївського регіонального відділення
навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ
Сірій Ю. М.

ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ПРАВОВУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ

Історично склалося так, що у кожній країні діють свої правові звичаї, традиції, законодавство, юрисдикційні органи, сформувалися особливості правового менталітету, правової культури, що й об'єднується загальним поняттям «правова система». У будь-якій державі правова система, будучи невід'ємним елементом правової культури, детермінована історичними і географічними чинниками, є частина соціальної системи держави [3, с. 237].

Правова система має істотне значення для характеристики права, стану законодавства, діяльності судів тієї чи іншої конкретної країни. Структура правової системи – це стійка єдність елементів правової системи, їх зв'язків, цілісності, зв'язків елементів із цілим.

До елементів правової системи суспільства належать: суб'єкти права – фізичні особи (громадяни, іноземці, особи без громадянства та ін.), юридичні особи – комерційні і некомерційні організації, держава, соціальні спільноти та ін.; правові норми і принципи; правові відносини, правова поведінка, юридична практика, режим функціонування правової системи; правова ідеологія, правова свідомість, правові погляди, правова культура; зв'язки між названими елементами, що визначають результат їх взаємодії – законність, правопорядок [3, с. 238].

В Угоді «Про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» в редакції від 30.11.2015 року, визначено, що політична асоціація та економічна інтеграція України з Європейським Союзом

залежатиме від прогресу в імплементації цієї Угоди, а також від досягнень України в забезпеченні поваги до спільних цінностей і прогресу в наближенні з ЄС у політичній, економічній та правовій сферах [1].

Європейський Союз – це союз держав членів Європейських спільнот, який створений згідно з договором про Європейський Союз, та підписаний 7 лютого 1992 року.

Більшість членів Європейського союзу відносяться до романо-германської системи права, або європейсько-континентальної (країни континентальної Європи). Україна також відноситься до романо-германської системи права, можливо саме це і стало підґрунтям для визнання Україною європейської ідентичності, незважаючи, що значного впливу правова система України зазнала у радянський період, і цей вплив, в процесі інтеграції до Європейського Союзу є підґрунтям для конфліктів у східних регіонах країни.

Слід звернути увагу, на те, що лише визнання європейської ідентичності замало для докорінних реформ в державі, адже правова система, як зазначалось вище складається з елементів, та їх взаємозв'язків, результатом котрих є законність і правопорядок.

Щоб стати державою-членом Європейського союзу необхідно знати та розуміти три принципи взаємодії права Європейського Союзу і національного права держав-членів:

- принцип верховенства права ЄС;
- принцип прямої дії права ЄС;
- принцип юрисдикційного захисту права ЄС.

В Україні визнається пріоритет міжнародного права над національним, що випливає з Декларації про державний суверенітет України, Конституції України, Закону України «Про міжнародні договори України» Закону «Про громадянство», цивільного та сімейного кодексів, підтверджується фактом її входження до Ради Європи [3, с. 232].

Зокрема статтею 19 Закону України «Про міжнародні договори України» визначено, що чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства і застосовуються у порядку, передбаченому для норм

національного законодавства. Якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору [2].

На думку автора, якщо лише імплементувати міжнародні норми до національного законодавства, але не приділяти уваги самому головному елементу системи права – суб'єкту права, адже саме він є носієм правової ідеології, правової свідомості, правових поглядів, правової культури, то ці принципи і норми принесуть не добробут та стабільність, а розлад діючої системи без нового порядку.

Автор вважає, що на сьогоднішньому етапі розвитку правової системи України в контексті євроінтеграційних процесів слід розробити ряд державних програм, націлених на підвищення правової свідомості та правової культури суб'єктів права задля уникнення спекуляцій різними політичними партіями на відсутності знань суб'єктів права щодо євроінтеграційних процесів, тоді вплив євроінтеграційних процесів матиме позитивний характер на правову систему України і держава зможе досягти прогресу в імplementації Угоди про асоціацію з Європейським союзом, а також досягне успіхів в забезпеченні поваги до спільних цінностей і прогресу в наближенні з ЄС у політичній, економічній та правовій сферах.

Список використаних джерел

1. Угода Про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони в редакції від 30.11.2015 року. – http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

2. Закон України «Про міжнародні договори» в редакції від 20.07.2014. – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/1906-15>.

3. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник / Пер. з рос. – Харків: Консум, 2001. – 656 с.

Войтюк Роман Віталійович, аспірант наукової лабораторії з проблем досудового розслідування Національної академії внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ ДЕТЕКТИВА НАЦІОНАЛЬНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО БЮРО УКРАЇНИ

Поява підрозділу детективів, які здійснюють досудове розслідування корупційних правопорушень, обумовила виникнення ряду проблем недосконалості та неузгодженості законодавства, а подекуди й відсутність механізмів, необхідних для належного функціонування та ефективного здійснення досудового розслідування корупційних правопорушень працівниками цього правоохоронного органу.

По-перше, детектива НАБУ, який водночас є слідчим, п. 17 ч. 1 ст. 3 КПК України віднесено до сторони обвинувачення, що, на думку О. В. Зеленох, не буде сприяти його об'єктивності під час доказування та неупередженості у разі прийняття й обґрунтування процесуальних рішень [1, с. 150]. У зв'язку з цим заслуговує на увагу позиція Б. В. Романюка, який наголошує, що для того щоб забезпечити демократичне відправлення правосуддя слідчий не повинен бути представником жодної зі сторін у змагальному процесі [2, с. 134–135].

По-друге, детектив НАБУ має право відповідно до ч. 1 ст. 41 КПК України надавати письмове доручення оперативним підрозділам органів Національної поліції, органів безпеки, НАБУ, ДБР, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового і митного законодавства, органів Державної кримінально-виконавчої служби України, органів Державної прикордонної служби України на здійснення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій в кримінальному провадженні. Поряд з цим в межах цієї норми неможливо надати доручення оперативним підрозділам вказаних правоохоронних органів на здійснення інших процесуальних дій, наприклад, заходів забезпечення кримінального провадження (тимчасового доступу до речей і

документів, тимчасового вилучення майна, затримання особи). На цю проблему вже звертали увагу вчені, зокрема А. А. Щадило наголошує на невідповідності чинному законодавству практики надання слідчими й прокурорами оперативним підрозділам доручень на проведення окремих видів заходів забезпечення кримінального провадження, зокрема тимчасового доступу до речей і документів, тимчасового вилучення майна, затримання особи тощо. Унаслідок чого отримані таким шляхом докази мають визнаватись неналежними. Зроблений висновок ставить під сумнів законність дій оперативних підрозділів (крім підрозділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України) також у разі виклику підозрюваного, свідка, потерпілого або іншого учасника кримінального провадження у встановлених КПК України випадках для допиту чи участі в іншій процесуальній дії, проведення якої доручено оперативним підрозділам.

На думку вченого, усунення цього протиріччя можливе завдяки доповненню відповідних норм глави 11 КПК України положеннями, які уповноважуватимуть співробітників оперативних підрозділів викликати підозрюваного, свідка, потерпілого або іншого учасника кримінального провадження у встановлених КПК України випадках для допиту чи участі в іншій слідчій (розшуковій) дії [3].

Водночас можна піти й трохи іншим шляхом, зокрема поширити положення про доручення не лише на слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії, але й інші процесуальні дії.

По-третє, суттєві перешкоди на шляху ефективного застосування інституту угод в кримінальному провадженні під час розслідування кримінальних правопорушень, підслідних детективам НАБУ, створює кримінально-правова норма, передбачена ст. 75 КК України, яка забороняє звільнення від відбування покарання з випробуванням у випадках засудження за корупційний злочин.

На цю проблему неодноразово звертали увагу. З цього приводу А. Ситник зазначав, що найнадійніший спосіб дістатися

до корупціонерів на високих посадах це схилити дрібного чиновника, який підписав документ, до співробітництва з органами слідства. Директор Бюро навів приклад, як інститут викривачів діяв у Грузії: «Хочете 12 років позбавлення волі? Ні. Хочете 5 років умовно? Хочемо. Тоді ви даєте нам покази, відшкодовуєте збитки, нанесені вашими діями, а ми піднімаємося далі нагору». А. Ситник також зауважив, що корупційні схеми в Україні – чи не найскладніші в Європі, оскільки люди, які здійснюють контроль за грошовими потоками, рідко ставлять власні підписи і роблять щось відкрито [4].

Список використаних джерел

1. Зеленох О. В. Правовий статус та повноваження слідчого за новим КПК України / О. В. Зеленох // Митна справа. – № 6 (90). – частина 2, книга 1. – 2013. – С. 147–151.

2. Романюк Б. В. Спадковість та новизна у процесі формування кримінального судочинства стосовно процесуальної незалежності слідчого / Б. В. Романюк // Кримінальний процес України в контексті європейських стандартів судочинства: матеріали наук.-практ. конф. (м. Київ, 7 грудня 2007 р.). – К. : Київський нац. ун-т внутр. справ, 2008. – С. 134–135.

3. Щадило А. А. Діяльність оперативних підрозділів у кримінальному судочинстві: окремі аспекти співвідношення з оперативно-розшуковою діяльністю / А. А. Щадило // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Вип. 3–2. – Т. 1. – 2015. – С. 213–217.

4. А. Ситник: Інститут викривачів допоможе розкривати корупційні схеми 19.02.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://nabu.gov.ua/novyny/sytnyk-instytut-vykrivachiv-dopomozhe-rozkrivaty-korupciyni-shemy>.

Волкова Поліна Геннадіївна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ *Мозоль А. П.*

ОСНОВНІ ЧИННИКИ ПОЛІТИЧНОЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Проблеми ефективної протидії політичній корупції перебувають у центрі уваги зарубіжних фахівців ще з початку ХХ ст. Значною мірою це було пов'язано з численними випадками корупції виборних посадових осіб в органах державної влади США [1, с. 229]. У широкому сенсі політична корупція – це використання урядових повноважень урядовими посадовими особами для незаконної приватної вигоди [2].

Однак, як показує українська практика, до політичної корупції необхідно віднести не тільки зловживання урядовими повноваженнями, а й зловживання депутатськими повноваженнями всіх рівнів. Сприятливі умови для поширення цього найнебезпечнішого виду корупції створили відсутність традицій демократичної та політичної культури, розвинутих інститутів громадянського суспільства, економічні проблеми, недосконалість правоохоронної системи тощо [3].

З огляду на те, що корупція є складним і багатоаспектним (економічним політичним, правовим, соціальним, моральним) явищем, на неї впливає багато різних факторів. Корупція є породженням не однієї чи кількох, а цілої системи різних за характером, силою детермінуючого впливу та сфер вияву соціальних передумов та причин. В Україні діє цілий комплекс чинників поширення політичної корупції [4, с. 65].

Основними чинниками, що сприяють поширенню політичної корупції є:

– низький рівень політичної культури суспільства, його невідповідність досягнутому формальному рівню демократії;

– надмірне й активне втручання держави в економіку й приватне життя громадян, що призводить до ослаблення ринкових регуляторних механізмів, підміні їх жорстким

нормативним регулюванням держави, а також до ерозії основ громадянського суспільства;

– непрозорість системи державного управління, процесів вироблення політики та прийняття рішень на національному, регіональному й місцевому рівнях.

З огляду на все вищезазначене, політична корупція має набагато більший прихований та інваріантний характер і далеко не завжди є очевидною для пересічного громадянина. Небезпечність політичної корупції пов'язана, насамперед, з тим, що вона призводить до принципових ціннісних зсувів у системі «засіб-ціль». В демократичній державі (навіть за умов так званої часткової демократії) досягнення стратегічних і тактичних політичних цілей у системі державно-правових відносин передбачає застосування певних нормативно визначених засобів. Політична корупція призводить як до застосування не передбачених законом засобів, так і до переслідування корисливих (особистих, групових, кланових) цілей. Більше того, часто осуду піддається не сам факт корисливої мотивації, а спосіб його здійснення (наприклад, пряме втручання у компетенцію того чи іншого суб'єкта політики або брутальний тиск на політичних опонентів). Отримані в результаті політичної корупції дивіденди, якщо й піддаються осуду, то переважно з погляду цінностей суспільної моралі, демократії та правової держави, а не з позицій кримінального кодексу [5, с. 8–9].

Підсумовуючи викладене можна прийти до висновку, що у політичному житті країн розвинутої демократії корупція може бути причиною відставки як окремих посадових осіб, так і цілих урядів. Світова історія має багато прикладів, коли лише оприлюднення фактів корупції або початок їх офіційного розслідування призводили до відставки урядовців та політиків. Тому, однією із основних причин поширення політичної корупції є відсутність реального контролю за інститутами публічної влади та за конкретними представниками такої влади з боку громадськості.

Список використаних джерел

1. Тіньков А. Політична корупція в системі державного управління: українські реалії / Т. Тіньков // Вісник Національної академії державного управління. – 2013. – С. 227–234.

2. US History Encyclopedia: Political Corruption // <http://www.answers.com/topic/political-corruption>.

3. Україна в 2008 році: щорічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку: монографія / За заг. ред. Ю.Г. Рубана. – К.: НІСД, 2008. – 744 с.

4. Павленко С.О. Політична корупція: українські реалії / С.О. Павленко // Актуальные вопросы выявления, досудебного расследования и предотвращения коррупционных правонарушений: материалы Междунар. науч.-практ. конф. (г. Днепропетровск, 24 апр. 2015 г.). – Днепропетровск: Днепроп. гос. ун-т внутр. дел, 2015. – С. 64–66.

5. Відповідальність за корупційні діяння, правові засади відшкодування збитків, завданих внаслідок їх вчинення: навч.-метод. матеріали / Ю. В. Баскакова, В. М. Гаврилюк, П. В. Качанова, Г. О. Усатий; упоряд. О. В. Жур. – К.: НАДУ, 2013. – 108 с.

Ганжук Анна Павлівна, здобувач
Миколаївського регіонального відділення
навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: старший викладач
кафедри конституційного права
Національної академії внутрішніх справ
Редькін В. В.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИБОРЧОЇ СИСТЕМИ МІСЦЕВИХ РАД УКРАЇНИ ТА ЄВРОПИ

7 серпня 2015 р. в Україні набрав чинності новий Закон «Про місцеві вибори» від 14.07.2015 № 595-VIII, згідно з положеннями якого 25 жовтня 2015 року відбулися чергові вибори до органів місцевого самоврядування.

Вибори 2015 року відбувалися за «гібридною» системою, згідно якої збереглася частина мажоритарної та частина пропорційної системи. Вибори до різних органів місцевого самоврядування проходили за різними виборчими системами [2]. Для кращого розуміння всі плюсів та мінусів нової виборчої

системи України, пропоную порівняти її з діючими системами країн Європи.

Дивлячись на різноманітність виборчих систем, за якими створюються органи місцевої влади на Європейському просторі, можна прослідкувати деякі спільні риси використовуваних систем.

Добрим європейським досвідом є те, що у великій низці країн передбачена можливість висування не тільки партійних, але і позапартійних кандидатів. Кандидати можуть самовисуватись за списками, також через громадські організації, виборчі комітети тощо. Цей принцип вдало втілює право людини обирати та бути обраним.

Тепер проаналізуємо, що відбувається в Україні згідно вимог нового Закону про вибори. Право на висування кандидатів у депутати Верховної Ради АР Крим, усіх обласних, районних, міських, у тому числі міст Києва та Севастополя, районних у містах рад реалізується виборцями у відповідних багатомандатних виборчих округах лише через місцеві організації партій. А це означає, що можливості самовисування до місцевих рад на цих виборах даний закон не передбачає. Тобто таким чином доступ до місцевих рад людям, які не асоціюють себе з якоюсь політичною силою, але хотіли б бути корисними для місцевої громади, закритий.

Ще однією тенденцією системи Європи є те, що у виборчому процесі місцевих рад застосовуються пропорційні або змішані виборчі системи з пропорційною складовою. Вибори за пропорційною виборчою системою відбуваються у 49 країнах світу, з яких 25 – європейські. Найтипівішими прихильниками пропорційної виборчої системи є Австрія, Швеція, Фінляндія, Норвегія, Бельгія, Нідерланди.

Змішану систему, так звану «гібридну», ми бачимо в Україні, де виступає частина мажоритарної та частина пропорційної системи. Але за нею криються «підводні каміння».

Представники тієї чи іншої партії можуть лідирувати в усіх округах – проте мандати отримують не всі, якщо ще хоч одна партія подолає прохідний бар'єр. Мінімальна кількість кандидатів у партійному списку за Законом не була визначена. Отже партія може закріпити кандидатів не за всіма округами у бюлетенях з виборів депутатів районних, районних у місті, міських та обласних рад.

Гарною тенденцією є те, що виборчі системи у країнах Європи на базовому рівні пропорційні до кількості виборців, які проживають на відповідній території. З цього випливає, що в країнах ЄС інтереси місцевих громад представлені через обранців народу.

Що стосується України, то новий Закон про місцеві вибори має певні суперечності відносно Конституції України. Конституція гарантує виборцям, що у місцевих радах через обраних депутатів будуть представлені спільні інтереси громад, однак новий закон не всім дає можливість потрапити до місцевих рад.

Аналіз європейського законодавства щодо виборчих систем дає змогу прослідкувати тенденцію до забезпечення представництва національних меншин та жінок у органах місцевого самоврядування. На місцевих виборах у Франції партії, які не забезпечують квоту представництва жінок у списках з розрахунку 51 % жінок до 49 % чоловіків, отримують менший обсяг державного фінансування.

Згідно Закону у виборчих списках мало бути не менше третини представників однієї статі. В Україні в середньому, рівень представництва жінок в списках до міських рад дорівнює 32,1 %. З 17278 зареєстрованих кандидатів, 5545 є жінками .

Підводячи підсумок, важливо зазначити, досвід проведення та організації місцевих виборів свідчить про необхідність вдосконалення, деяких процедур, взявши до уваги європейські тенденції виборчого процесу.

По перше: необхідно встановити чіткий строк (шість місяців) до початку виборчої кампанії, після якого в період виборів не можна буде вносити поправки до виборчого законодавства України.

По друге: передбачити можливість висування не тільки партійних, але і позапартійних кандидатів на виборах депутатів районних, районних у місті, міських та обласних рад.

По третє: проводити вибори за мажоритарною системою відносної більшості, яка позбавить нас декількох недосконалостей виборів. Наприклад, того, що одні регіони представлені у великій кількості депутатів в обласних радах, а інші – зовсім не представлені.

По четверте: забезпечити рівними можливостями представництво жінок та чоловіків у органах місцевого самоврядування, скориставшись практикою Німеччини та Франції.

Гелемей Микола Олегович, кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ЕКСТРЕМІСТСЬКИХ ПОГЛЯДІВ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Проблема екстремізму є проблемою усього світу. В умовах глобалізації Україна не може стояти осторонь цієї проблеми. Адже хвиля екстремістської діяльності, яка вже охопила значну кількість країн, несе загрозу й українському суспільству. Варто зазначити, що на сьогодні Україна не є країною, де прояви екстремізму стали поширеним, масовим і загрозливим явищем. Але аналіз криміногенних процесів в Україні свідчить про тенденції до активізації протиправної діяльності організованих екстремістськи налаштованих радикальних організацій та окремих осіб, схильних до вчинення злочинів, що викликають широкий суспільний резонанс. Так, на сьогодні в Україні представлені:

- релігійний екстремізм;
- націоналістичний екстремізм;
- підлітково-молодіжний або хуліганський екстремізм.

Екстремісти та радикально налаштовані організації виступають проти існуючих суспільних структур та інститутів, намагаючись підірвати їхню стабільність, розхитати й ліквідувати їх силою заради власних цілей.

Пошук ефективних шляхів протидії радикалізації, екстремізму та тероризму без перебільшення можна назвати одним із найбільш серйозних викликів ХХІ ст. для більшості провідних країн світу. На сьогодні вже ні в кого не викликає сумнівів той факт, що ефективна діяльність у цій сфері потребує системного підходу з боку держави, не обмеженого вузькими національними межами. Як свідчить міжнародний досвід, загроза поширення радикалізму, екстремізму та тероризму набуває дедалі глобальніших масштабів. При цьому вона має не тільки спільні (або схожі) коріння, а й загальні тенденції транс-

формації та адаптації до сучасних умов, а відповідно – і схожі системні методи протидії.

Здійснення екстремістської діяльності не відповідає засадам демократично-правової держави та суперечить загально визнаним принципам міжнародного права, міжнародним договорам, Конституції України та положенням законодавства України, загально усталеним правовим та іншим нормам соціальної поведінки.

Сьогодні тенденція до прояву екстремізму широко поширюється. У Західній Європі екстремістські партії і рухи домоглися значних виборчих успіхів. Окремі з них шукають виправдання своїх дій у релігійних принципах, що породжує релігійний фанатизм і фундаменталізм.

Екстремізм є небезпечним для всіх демократичних держав. Навіть, якщо насильство не виявляється безпосередньо, створюються умови для ескалації насильства. Це – пряма загроза, оскільки під неї підпадають демократичний конституційний лад та існуючі свободи, і водночас – непряма, оскільки може спотворювати політичне життя держави через виникнення спокуси для традиційних партій застосувати методи екстремістів для підвищення свого рейтингу та популярності [1, с. 44].

Таким чином, стисло можна назвати причини вияву в Україні радикалізму екстремістського характеру. 1. Причини економічного та соціального характерів, які криються в кризових явищах і соціальних протиріччях (соціальна нерівність суспільства; поглиблення соціальної прірви в майнових статках і доходах між невеликим прошарком олігархів і більшістю українського суспільства; мінімізація соціальних програм і соціальних гарантій; системна корупція тощо). 2. Причини політичного характеру, обумовлені відсутністю дій державної влади щодо напрацювання національної ідеї; відсутність практичних заходів з боку державної влади щодо консолідації суспільства, Збірник матеріалів «круглого столу» регіональної інтеграції; політична спекуляція на гострих політичних, мовних, культурних, конфесійних питаннях, що розколюють суспільство; протиріччя між декларованими демократичними

принципами реформування держави та реальною політичною практикою; регіональний розкол тощо. 3. Причини духовного характеру, обумовлені нівелюванням та ігноруванням історичних, культурних, моральних цінностей Українського народу; деформацією культурних потреб значної частини населення; ослаблення регуляторного впливу держави на процеси морального та культурного виховання населення, насамперед підростаючого покоління тощо. 4. Причини екологічного та техногенного характеру, обумовлені нарощуванням екологічних і техногенних загроз; слабкою політикою держави у зазначених сферах щодо недопущення та розширення зон екологічних і техногенних катастроф тощо.

Як зазначає доктор філософських наук Л. В. Баєва (Російська Федерація), екстремізм сьогодні є одним із найбільш небезпечних явищ соціального життя, який дестабілізує політичну систему та загрожує життєдіяльності громадян [2, с. 23]. Сьогодні саме він порушує найважливіші права людини: на життя, свободу, безпеку; викликає особливу стурбованість в епоху високих воєнних технологій, коли особа стає спроможною направити весь арсенал сучасних досягнень науки для вирішення відповідних завдань та досягнення певних цілей. Фактично екстремізм є крайньою формою інтолерантності, поєднаної з агресією і насиллям як методів виразу непримиримості до іншого.

Список використаних джерел

1. Корж І. Основні тенденції проявів радикалізму й екстремізму / І. Корж. // Запобігання радикалізації і тероризму: міжнародний досвід і національний вимір [Текст]: збірник матеріалів «круглого столу». – К. : НІСД, 2012. – 104 с.

2. Баєва Л. В. Экстремизм: природа и формы проявления [Текст] / Л. В. Баева // Каспийский регион: политика, экономика, культура. – 2008. – № 3 (16). – С. 21–26.

Гесюк Юлія Володимирівна, здобувач
Тернопільського регіонального відділення
навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних
наук, старший науковий співробітник,
професор кафедри цивільного права
і процесу Національної академії
внутрішніх справ *Лов'як О. О.*

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА ЯК ОДИН ІЗ ГОЛОВНИХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ОРІЄНТИРІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Починаючи з 2014 року, українське суспільство звикає до державних нововведень, які зосередженні на інтеграцію в європейську площину. Для кожного українця така інтеграція передбачає великі зміни: реформування законів, які десятками років не зазнавали правок, зміни політичного та економічного життя країни, зміни, які торкаються освіти, медицини чи культури. Обравши євроінтеграційний напрямок, країна свідомо прийняла рішення щодо вдосконалення, переглянувши усі існуючі важелі регулювання життя населення.

Логічно, що на шляху до повної імплементації європейських стандартів, першочергово відбулася модернізація в сфері системи права, якою було започатковано низку новаторських рішень державотворчого характеру. Глибокий інтеграційний симбіоз української та європейських держав, охоплює масштабні проблеми, вирішивши які, в значній мірі можна покращити стан розвитку та зрілості України.

Таким чином, актуальність даної теми полягає в тому, що процеси реформування, які відбуваються в Україні впродовж 3-х років, та, в перспективі, будуть відбуватись й надалі, змінюють усі сфери життя, які укорінювались десятиліттями. Відповідь на те, чи усі зміни, які мають на меті європейську інтеграцію є позитивними та достатньо адаптованими для пересічного українця, а також які саме зміни формують нове законодавство та яких результатів слід очікувати від новаторських ідей представників законодавчого апарату країни, дозволить з'ясувати дане дослідження.

Метою дослідження є з'ясування ключових аспектів, які є новими для українського законодавства, та такими, які спрямовані на оптимізацію проведення інтегративних процесів в європейський простір, зокрема, ключова увага звернена на три аспекти: Конституційні зміни українського законодавства, нововведення судової системи та реформування в системі правоохоронних органів.

В першому розділі дослідження «Конституційні зміни: реальність та перспективи розвитку» розглянуто реформування конституційних норм та надано загальну суб'єктивну оцінку прогресу й перспективі вдосконалення українських конституційних норм, спрямованих на інтеграцію в європейській площині. Зокрема, для всебічного та повного дослідження окресленого питання, в дослідженні проаналізовано такі визначальні фактори для конституційного ладу, як: зміни в Конституцію України 2014 р., що стосуються повноважень та діяльності Верховної Ради України та народних депутатів, діяльності Президента України, діяльності Кабінету Міністрів України та введення реформи щодо децентралізації. Зокрема, значна увага I розділу роботи приділена питанню створення Конституційної Комісії, що: «створила певний фундамент для підготовки конституційної реформи з урахуванням рекомендацій Ради Європи, хоч і в рамках допоміжного органу Президента. Влада відмовилась від проведення комплексної конституційної реформи та започаткувала процес зміни Конституції шляхом прийняття відповідно до розділу XIII Конституції трьох окремих законів, а саме: щодо прав, свобод та обов'язків людини, громадянина; щодо децентралізації; щодо забезпечення незалежності суду» [1, с. 19].

На основі опрацьованих вище аспектів, в дослідженні представлена суб'єктивна оцінка щодо прогресу українського конституційного законодавства, яка полягає в тому, що конституційна реформа України, яка має на меті наближення українських реалій до європейських вимог, просувається нерівномірно, так як більшість законопроектів залишаються не розглянутими. Надію на покращення ситуації щодо реформування конституційних норм в Україні дає створена у 2015 році Конституційна Комісія, яка уже впровадила низку законів, а також продовжує свою діяльність по опрацюванню законопроектів України.

Другий розділ дослідження «Зміни судової системи на євроінтеграційному шляху» містить інформацію щодо новітнього судоустрою України, а саме: прийняття Закону «Про забезпечення права на справедливий суд», затвердження Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки та інші, не менш важливі аспекти. «20 травня 2015 року Президент затвердив Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки. Стратегію та план дій щодо її впровадження розроблено за ініціативою та експертами Проекту ЄС «Підтримка реформи сектору юстиції в Україні» [4].

Опрацювавши низку нормативно-правових актів та ознайомившись із поглядами щодо окреслених питань відомих юристів, в дослідженні надано суб'єктивну оцінку тим змінам, яких зазнала судова система України сьогодні. Зокрема, резюмуючи даний блок дослідження, можна стверджувати: законодавчим апаратом країни створено передумови для реформування судів, де, у значній мірі, враховуються європейські рекомендації й стандарти. На жаль, сьогодні ще не достатньо очищений корпус суддів, що гальмує повноцінний розвиток судочинства країни. Очевидно, що в умовах євроінтеграції, для якісної адаптації нововведень судочинства, а також для відповідності українських судів європейській практиці, необхідно запровадити ефективні механізми проведення оцінювання суддів і конкурсів та забезпечення участі громадськості в цих процедурах.

В останньому розділі дослідження «Реформування в системі правоохоронних органів» проаналізовано ключові зміни в правоохоронній системі країни, які наступили після імплементації Закону України «Про поліцію» від 02.07.2015 року (порівняльна характеристика у вигляді таблиці додається в повному тексті дослідження), опрацьовано сучасну поліцейську орієнтацію на громаду, як нову філософську ідею правоохоронної системи країни.

В ході опрацювання спеціалізованої літератури, проаналізовано поняття «філософії поліцейської діяльності», відповідно до якої: «філософія поліцейської діяльності пропагує стратегії розв'язання проблем спільно з громадами для розуміння основних причин злочинності та правопорушень і для впливу на страх громадян перед злочинністю. Основною метою

поліцейської діяльності, орієнтованої на громаду, визнається покращення якості життя місцевих громад» [3]. Таким чином, змістовими складниками сучасної поліцейської діяльності є відповідність низці ключових концептів, серед яких: орієнтація на надання послуг громадянам, взаємодія і партнерські відносини між поліцією і громадянами, розбудова взаємної довіри, вирішення проблем з огляду на потреби і бажання громадян, децентралізація діяльності.

На основі опрацьованих матеріалів, здійснено суб'єктивні висновки щодо стану правоохоронної системи України в умовах євроінтеграційних процесів, а саме прийняття Закону «Про поліцію», як ключової реформи правоохоронних органів. Сформовано порівняльну таблицю законодавчих норм, які змінилися з імплементацією Закону. Таким чином, ряд нововведень однозначно спрямовані на якісне покращення діяльності правоохоронних органів, збільшення регулятивних норм стосовно їх обов'язків та принципів роботи. Також «одним із позитивних нововведень в галузі законодавства, що регулює діяльність поліції, є запровадження комісій різного напрямку, до яких входять представники громадськості (атестаційні комісії, поліцейські комісії, дисциплінарні комісії і т.д.)» [2, с. 96].

Водночас досліджено поняття поліцейської діяльності в розрізі її орієнтації на громаду, де визначено, що новітня діяльність поліцейських передбачає володіння ними базовими соціальними навичкам, професіональну діяльність (на основі знань і досвіду), володіння лідерськими здібностями та активну інтегрованість у громаду, яка може відіграти важливу роль у запобіганні радикалізації.

Таким чином, дослідження охоплює три вектори євроінтеграційних законодавчих змін: Конституційні зміни, яких зазнало законодавство України з 2014 року, нововведення, які стосуються регуляції судоустрою країни та реформу в правоохоронній системі.

Список використаних джерел

1. Як утілено європейські стандарти? / Банчук О., Барікова А., Дмитрієва І., Кириченко Ю., Куйбіда Р., Серета М. / Видання Центру політико-правових реформ. – К.: ФОП Москаленко О.М., 2016. – 74 с.

2. Оцінка ефективності роботи поліції в Україні: від «палиць» до нової системи (на прикладі органів досуд. розслідування). Науково-практичне видання / Крапивін Є.О. – Київ : Софія-А, 2016. – 120 с.

3. Серія посібників EUCPN. Посібник № 2. European crime prevention network [Електронний ресурс]. <http://eucpn.org/>.

4. Указ Президента України «Про стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки» № 276/2015 [Електронний ресурс] <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/276/2015>.

Говорова Ірина Вадимівна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ *Бичкова С. С.*

ОСНОВНІ ЗМІНИ В ТРУДОВОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Євроінтеграційні процеси в Україні тривають і донині. Вони включають необхідність упорядкування всієї системи вітчизняного законодавства з урахуванням європейських тенденцій. Наразі стратегія європейської інтеграції проявляється в усіх сферах суспільного та державного життя нашої країни. Трудове законодавство не є виключенням. При цьому найактуальніші напрями реформування в сфері трудового законодавства – це питання щодо оплати праці та відповідальності за порушення законодавства про працю.

I. Питання оплати праці.

Із набранням чинності Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» №1774-VIII від 06.12.2016 року змінено поняття «мінімальна заробітна плата» [4].

Наразі стаття 95 Кодексу законів про працю України визначає, що мінімальна заробітна плата – це встановлений законом мінімальний розмір оплати праці за виконану

працівником місячну (годинну) норму праці. Мінімальна заробітна плата встановлюється одночасно в місячному та погодинному розмірах [1]. Відповідно до статті 3 Закону України «Про оплату праці» мінімальна заробітна плата є державною соціальною гарантією, обов'язковою на всій території України для підприємств усіх форм власності і господарювання та фізичних осіб, які використовують працю найманих працівників, за будь-якою системою оплати праці [2].

До прийняття цих змін поняття мінімальна заробітна плата визначалось як розмір заробітної плати за просту, некваліфіковану працю, нижче якого не може провадитися оплата за виконану працівником місячну, а також погодинну норму праці (обсяг робіт), до якої не включались доплати, надбавки, заохочувальні та компенсаційні виплати. Бачимо, що нова редакція відповідної норми суттєво змінено.

Відбулися зміни й щодо розміру мінімальної заробітної плати. Законом України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» передбачено установаження у 2017 році мінімальної заробітної плати у: місячному розмірі 3200 гривень; погодинному розмірі 19,34 гривні [3].

Встановлено гарантії забезпечення мінімальної заробітної плати. Згідно із статтею 3¹ Закону України «Про оплату праці» розмір заробітної плати працівника за повністю виконану місячну (годинну) норму праці не може бути нижчим за розмір мінімальної заробітної плати [2].

Щодо визначення поняття «система оплати праці», то на сьогодні це тарифна та інші системи, що формуються на оцінках складності виконуваних робіт і кваліфікації працівників (ст. 96 Кодексу законів про працю України) [1].

II. Відповідальність за порушення законодавства про працю.

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» №1774-VIII від 06.12.2016 року встановлено нові «трудові» штрафи. А саме внесено зміни до частини 2 статті 265 «Відповідальність за порушення законодавства про працю» Кодексу законів про працю України і передбачено, що юридичні та фізичні особи-підприємці, які використовують найману працю, несуть відповідальність у вигляді штрафу в разі:

1) фактичного допуску працівника до роботи без оформлення трудового договору (контракту), виплати заробітної

плати (винагороди) без нарахування та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та податків – у тридцятикратному розмірі мінімальної заробітної плати;

2) порушення встановлених строків виплати заробітної плати працівникам, більш як за один місяць – у трикратному розмірі мінімальної заробітної плати;

3) недотримання мінімальних державних гарантій в оплаті праці – у десятикратному розмірі мінімальної заробітної плати;

4) недотримання встановлених законом гарантій та пільг працівникам, які залучаються до виконання обов'язків, передбачених іншими законами, – у десятикратному розмірі мінімальної заробітної плати;

5) недопущення до проведення перевірки з питань додержання законодавства про працю, створення перешкод у її проведенні – у трикратному розмірі мінімальної заробітної плати тощо.

Зазначені штрафи є фінансовими санкціями і накладаються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України [4]. Це такі органи, як: Державна служба України з питань праці та її територіальні органи, органи місцевого самоврядування, фіскальна служба при розгляді питань щодо сплати податків.

Виходячи з цього, ми бачимо, що статтю 265 Кодексу законів про працю України встановлено високі штрафи. Але, якщо подивитись з іншого боку, то це і добре, що є такі зміни, адже вони спонукатимуть роботодавців не порушувати вимог трудового законодавства і не діяти, як їм заманеться.

Сьогоднішнє реформування трудового законодавства України передбачає внесення певних змін і їх поступове впровадження в життя. Оскільки наша країна знаходиться на шляху євроінтеграції, то ми прагнемо вдосконалення та впровадження усіх змін відповідно до європейських стандартів.

Список використаних джерел

1. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-VIII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1971. – № 50. – Ст. 375.

2. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 17. – Ст. 121.

3. Про Державний бюджет України на 2017 рік: Закон України від 21.12.2016 р. № 1801–VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 3. – Ст. 31.

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України: Закон України від 06.12.2016 р. № 1774-VIII // Голос України. – 2016. – № 248.

Головень Євгенія Євгенівна, здобувач Житомирського регіонального відділення навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ *Полішко Н. Л.*

ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОГОВОРІВ ІЗ ЗЕМЛЕЮ

Одним з основних напрямів земельної реформи в Україні є приватизація землі. Починаючи з 1992 р., певна частина земельного фонду країни перейшла з державної у приватну власність. В 1996 р., з прийняттям нової Конституції України, на конституційному рівні була закріплена сучасна система форм земельної власності. В ст. 14 Основного закону країни зазначено, що право власності на землю набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою. А в ст. 142 Основного закону встановлено, що земля може знаходитись і у власності територіальних громад сіл, селищ, міст і районів у містах (комунальній власності). Таким чином, аналіз зазначених статей Конституції дає підстави для висновку про те, що в Україні конституційно встановлені дві форми земельної власності, а саме: суспільна власність, яка охоплює державну і комунальну власність, та приватна власність, яка охоплює власність фізичних осіб і власність недержавних юридичних осіб. При цьому слід прийняти до уваги вимогу ст. 14 Конституції про те, що право власності на землю

гарантується. Це означає, що земельне законодавство повинне містити ефективні гарантії права власності на землю та забезпечити рівність суб'єктів перед законом. Разом з тим та ж сама стаття проголошує, що земля є національним багатством, яке перебуває під особливою охороною держави.

Питання укладення договорів щодо земельних ділянок лише з 2005 року отримали належну увагу з боку юристів-науковців України. На сьогодні, дослідження проблем правового регулювання договорів щодо земельних ділянок є одним з найактуальніших завдань земельно-правової науки нашої країни.

Стан економіки значною мірою залежить від наявності належно функціуючого обороту земельних ділянок та іншої нерухомості. Законодавчі передумови для обороту землі введені Конституцією України, а саме положеннями Конституції про свободу підприємництва та підтримку конкуренції. Конституція встановила гарантії права власності громадян і юридичних осіб на землю. Вона закріпила принцип рівного захисту усіх форм власності.

Правочини відносяться до тих юридичних фактів, які є вольовими усвідомленими діями людей. Проте правова природа земельних правочинів у сучасній земельно-правовій науці досліджена недостатньо, що обумовлено тривалим існуванням правового режиму виключної власності держави на землю. І на сьогодні інститут земельного правочину перебуває в стадії формування, залишаючи чимало питань щодо застосування правочинів на практиці дискусійними.

Земельно-правові правочини, різновидом яких є двосторонні правочини – *договори*, мають змішаний правовий режим, оскільки їх укладення та реалізація регулюються нормами цивільного і земельного права України. Характерною ознакою правочину є взаємний інтерес сторін у встановленні, зміні чи припиненні цивільних прав і обов'язків. Цей інтерес може виражатися в бажанні однієї сторони одержати грошову чи іншу компенсацію за передані нею права й обов'язки іншій стороні. Така компенсація може носити й нематеріальний характер, наприклад, якщо мова йде про дарування. Земельні правочини реалізуються відповідно до встановлених процесуальних вимог. Так, земельні правочини укладаються в письмовій формі та засвідчуються рішеннями відповідних

державних органів. У зв'язку з цим виділяються загальні та спеціальні правила земельних правочинів.

До земельних договорів не відносяться дії, пов'язані з примусовою зміною або припиненням прав на земельні ділянки (вкуп землі для суспільних потреб, ревізіція, конфіскація і націоналізація). Не відносяться до земельних договорів і дії щодо розмежування земель державної і комунальної власності, та дії щодо виділення земельної частки із спільної земельної ділянки. За результатами дослідження можна сформулювати визначення земельних правочинів як активних правомірних дій фізичних і юридичних осіб, що вчиняються під контролем держави і спрямовані на встановлення, зміну чи припинення їх прав та обов'язків щодо земельних ділянок, включених у цивільний оборот.

Основний акцент в розвитку системи правового регулювання земельних відносин в Україні був зроблений на формування первісного ринку земель. З проведенням приватизації значної частини земельного фонду країни на перший план виходить завдання вдосконалення правового забезпечення формування вторинного ринку земель, одним із основних інструментів якого є договір купівлі-продажу, міни, застави землі та інші правочини щодо земельних ділянок.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар / За ред. розробників Цивільного кодексу України. – К. : Істина. – 928 с.
2. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / Кол. авт.: Л.О. Бондар, А.П. Гетьман, В.Г. Гончаренко та ін.; за заг. ред. В.В. Медведчука. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 656 с.
3. Фальковський А., Майстренко М. Застосування судами України рішень Європейського суду з прав людини при розгляді земельних спорів // Право України. – № 12. – 2016, ст. 124.
4. Шевченко Я. Правове регулювання оцінки земель при впровадженні ринку сільськогосподарських земель на сучасному етапі // Підприємництво, господарство і право. – 2016, № 3, ст. 93–98.

Горбач Анастасія Олександрівна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ
Павленко Н. Г.

ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ

Проблема адміністративної відповідальності неповнолітніх за вчинення адміністративних проступків протягом багатьох років є досить актуальною, привертаючи до себе підвищену увагу, не лише з боку науковців, а й серед суб'єктів публічної адміністрації, діяльність яких, спрямована на забезпечення захисту прав, свобод та законних інтересів неповнолітніх осіб як, оскільки вона пов'язана не лише із здачами попередження правопорушень серед останніх, а, в першу чергу, саме з вихованням підростаючого покоління.

У відповідності до чинного законодавства України, дитина – особа віком до 18 років (повноліття), якщо згідно з законом, застосовуваним до неї, вона не набуває прав повнолітньої раніше [1]. Тобто, саме досягнення особою віку повноліття, законодавець пов'язує з настанням у неї повної дієздатності.

Якщо ж говорити про встановлення мінімального віку, з настанням якого особу можна притягнути до юридичної відповідальності, то вирішення цього питання, пов'язано з фізіологічним процесом поступового формування здатності особи усвідомлювати значення своїх дій, керувати ними і розуміти суспільну небезпеку протиправних дій, що вона вчинила, і в кожній галузі права, визначається самостійно.

Так, відповідно до статті 12 Кодексу України про адміністративні правопорушення (надалі – КУпАП), адміністративній відповідальності підлягають особи, які досягли на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку [2]. І, це перше питання, яке викликає неоднозначність серед поглядів науковців, оскільки, наприклад,

згідно статті 22 Кримінального кодексу України, кримінальна відповідальність, у передбачених законом випадках, може наставати і з 14-річного віку [3]. У цивільному законодавстві, взагалі, фізична особа у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років (неповнолітня особа) має право:

1) самостійно розпоряджатися своїм заробітком, стипендією або іншими доходами;

2) самостійно здійснювати права на результати інтелектуальної, творчої діяльності, що охороняються законом;

3) бути учасником (засновником) юридичних осіб, якщо це не заборонено законом або установчими документами юридичної особи;

4) самостійно укладати договір банківського вкладу (рахунку) та розпоряджатися вкладом, внесеним нею на своє ім'я (грошовими коштами на рахунок) [4].

Крім того, відповідно до статті 31 Цивільного кодексу України фізична особа, яка не досягла чотирнадцяти років (малолітня особа), має право: самостійно вчиняти дрібні побутові правочини, а також, здійснювати особисті немайнові права на результати інтелектуальної, творчої діяльності, що охороняються законом.

Що ж стосується цивільної відповідальності вказаних осіб, то за завдану ними шкоду, вони несуть відповідальність самостійно на загальних підставах (ст. 1179 ЦК України).

Тобто, виходячи з вищевикладеного, реалізуючи свої права та законні інтереси, і, виконуючи, покладені на неї законом, обов'язки, особа, віком від 14 років, за своїми фізіологічними, розумовими та психологічними здібностями може усвідомлювати значення своїх дій, керувати ними, розуміти настання їх юридичних наслідків і нести відповідальність, а, у разі вчинення нею адміністративних деліктів, вона це може усвідомити лише по досягненню 16-річного віку.

У зв'язку з цим, ми підтримуємо точку зору саме тих науковців, які вважають, що необхідно знизити вік адміністративної відповідальності до 14 років, що, на наш погляд, сприятиме більш ефективній протидії і запобіганню протиправної поведінки неповнолітніх осіб та вихованню молодого покоління в дусі дотримання як законності, так і дисципліни.

Наступне питання, на якому ми хотіли б зосередити увагу, це питання реального існування адміністративної відповідальності неповнолітніх.

У статті 13 КУпАП закріплено, що до осіб віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років, які вчинили адміністративні правопорушення, застосовуються заходи впливу, передбачені статтею 24-1 Кодексу. Але, у разі вчинення неповнолітніми адміністративних правопорушень, визначених частиною другою вказаної статті, а їх налічується близько 20, вони підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах. Однак, з урахуванням характеру вчиненого правопорушення та особи правопорушника до зазначених осіб можуть бути застосовані заходи впливу.

Отже, з впевненістю можна стверджувати, що, в цілому, за вчинення неповнолітніми адміністративних проступків, до них застосовуються заходи впливу, до яких належать: зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого; попередження; догана або суворі догани; передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання.

В юридичній літературі адміністративно-правові заходи, що застосовуються до неповнолітніх відносяться до примусових заходів виховного характеру. Однак, деякими вченими висловлювалась думка про те, що всі примусові засоби, що застосовуються до неповнолітніх не відносяться до заходів адміністративного примусу, а утворюють окремий вид державного примусу [5, с. 67]. Ми не будемо вдаватися до полеміки, стосовно того, чи можна віднести ці заходи, взагалі до примусових (якщо не брати до уваги, що вони застосовуються від імені держави, суб'єктами владних повноважень за вчинення протиправних проявів), але проаналізувавши підстави застосування та їх правовий характер, вважаємо, що вони не виконують ані каральної, ані виховної функції, які є, чи не основними в інституті юридичної відповідальності, а також порушують один з її основних принципів: невідворотності, що полягає: в неминучості настання відповідальності правопорушника; оперативності застосування засобів

відповідальності за вчинені правопорушення; ефективності заходів, застосовуваних до правопорушників [6, с. 168].

Якщо детально вникнути в сутність та юридичну природу відповідних заходів, то стає зрозумілим, що жоден з них, за виключенням зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого, не призводить до хоча б яких-небудь негативних наслідків для неповнолітнього, котрий вчинив адміністративний проступок, враховуючи як моральний, так і юридичний бік справи. Так, попередження – це захід, що полягає в усному оголошенні засудження поведінки неповнолітнього правопорушника. Виникає цілком логічне запитання, в чому сутність даного попередження і про, що його треба попереджати, що його поведінка є протиправною, так він і сам, це усвідомлює. А, попередити його, про застосування більш суворого покарання, згідно із чинним адміністративно-деліктним законодавством не є можливим, оскільки, у разі повторного вчинення неповнолітнім правопорушення, що не входить до переліку ч. 2, ст. 13 КУпАП, все рівно передбачає застосування лише заходів впливу. Крім того, засобом реалізації адміністративної відповідальності є виключно адміністративні стягнення, так як, відповідно до статті 39 КУпАП, особа вважається такою, яка не притягалася до адміністративної відповідальності, якщо пройшов один рік, з дня виконання нею постанови про накладення адміністративного стягнення, і, вона протягом цього часу не вчинила нового адміністративного проступку. Таким чином, при застосуванні до неповнолітніх заходів впливу, передбачених статтею 24-1 КУпАП, взагалі не можна говорити, про те, що вони притягалися до адміністративної відповідальності.

Догана чи сувора догана – це взагалі різновид дисциплінарних стягнень, і абсолютно не зрозуміло, яким чином вони повинні бути зафіксовані. Крім того, юридичні наслідки їх застосування для неповнолітнього ті ж самі, що і попереднього заходу.

Передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, або під нагляд педагогічному чи трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх

прохання, на наш погляд, матиме ефективність застосування лише у випадку, якщо зазначені особи мають авторитет для підлітка.

Отже, підсумовуючи викладене, вважаємо, що положення законодавства України про адміністративну відповідальність неповнолітніх на сучасному етапі потребують суттєвих змін, однією з яких є притягнення до адміністративної відповідальності неповнолітніх, які вчинили адміністративні правопорушення на загальних підставах та зниження віку настання адміністративної відповідальності. Стосовно заходів впливу, що мають, на наш погляд, виключно виховний характер, то ми не виключаємо можливість їх застосування до неповнолітніх правопорушників, але на зразок інституту кримінальної відповідальності, де подібні примусові заходи застосовуються у разі звільнення неповнолітнього, який вперше вчинив злочин невеликої тяжкості або необережний злочин середньої тяжкості від кримінальної відповідальності, якщо його виправлення можливе без застосування покарання.

Список використаних джерел

1. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 року № 2402-III // Відомості Верховної Ради України, 2001, № 30, ст. 142.

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Введений в дію Постановою Верховної Ради Української РСР від 7 грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – додаток до № 51. – Ст. 1122.

3. Кримінальний кодекс України : чинне законодавство зі змінами та допов. Станом на 5.10.2016 року : (офіц. текст). – К. : ПАЛИВОДА А.В., 2016 – 212 с.

4. Цивільний кодекс України : Закон від 16.01.2003 № 435-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 40–44, ст. 356.

5. Додин Е.В. Суб'єкт адміністративного проступка // Ученые записки ВНИИСЗ, вып. 5. – М., 1965. – С. 17–51.

6. Скаун О.Ф. Теорія права і держави : Підручник. – 2-ге видання / О.Ф. Скаун. – К. : Алерта; ЦУЛ, 2011. – 520 с.

Гребченко Марія Олегівна, курсантка навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ *Полішко Н. Л.*

ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ ФІЗИЧНІЙ ОСОБІ, ЩО Є ПОТЕРПІЛОЮ ВІД КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

На сучасному етапі розвитку світової спільноти проблема прав і свобод людини є однією з найактуальніших. У цьому напрямі прийнято низку міжнародних нормативно-правових актів, котрі визначають людину найвищою цінністю суспільства, а належне забезпечення її прав і свобод – головним обов'язком демократичної держави.

Конституція України проголошує Україну як соціальну і правову державу, в якій людина, її життя і здоров'я, честь і гідність недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Однією із найважливіших функцій держави є охорона громадського порядку та забезпечення безпеки кожного члена суспільства. Ці ідеї знайшли своє втілення у нормах Основного закону: стаття 3 встановлює, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, їх утвердження і забезпечення є головним обов'язком держави. Таким чином, держава повністю взяла на себе обов'язок розслідування злочинів та пошуку осіб, винних у їх вчиненні, виключаючи можливість особистої помсти потерпілого перед злочинцем (самосуду). Однак, ці завдання держави можуть бути виконані лише за умови реалізації як мінімум двох взаємодоповнюючих правових механізмів: притягнення винних осіб до кримінальної відповідальності і відшкодування шкоди особі, яка постраждала внаслідок злочину. Останній механізм, в силу низки причин, є недосконалим та неефективним, а тому – надзвичайно проблемним для сьогоденної правозастосовної практики.

Чинним законодавством України передбачена процедура, за якою відшкодувати шкоду потерпілому повинен передусім сам злочинець: потерпілий подає проти обвинуваченого цивільний позов, який розглядається судом під час

кримінального провадження. Однак практика засвідчує, що цей механізм дуже часто не дозволяє отримати постраждалим від злочину грошове відшкодування у належному розмірі. Неефективність та надмірна тривалість процедури реституції вже давно не викликає сумнівів у суспільства.

Якщо органи розслідування не можуть забезпечити розкриття злочину та притягнення до кримінальної відповідальності винуватих осіб, потерпілі на невизначений час позбавляються можливості відшкодувати завдану їм шкоду за рахунок порушників. Тому у випадках, коли не встановлено особу злочинця, або якщо він є неплатоспроможним, чи процедура компенсації за його рахунок є складною та занадто тривалою, відшкодування потерпілому від злочину повинно відбуватися за рахунок держави.

Це повною мірою відповідає принципу взаємної відповідальності особи та держави, який передбачає, що особа повинна утримуватися від неправомірної поведінки, а держава своєю чергою гарантує йому особисту безпеку, захищає право власності тощо. Якщо держава не справляється з виконанням своїх функцій із забезпечення безпеки, особа отримує право на відповідне відшкодування саме за рахунок держави.

Цей принцип є цілком справедливим, але на жаль у сучасному суспільстві він викликає надзвичайну низку складнощів. До сих пір в законодавстві чітко не встановлено сам механізм відшкодування шкоди ні за рахунок злочинця, ні за рахунок держави адже виникає дуже багато питань про сам процес функціонування даного інституту, як саме він повинен відбуватися, який порядок відшкодування, та найголовнішим питанням залишається за які кошти держава має фінансувати дані виплати.

Тому на сьогоднішній день надзвичайно актуальним є запровадження в систему законодавства України нових нормативно-правових актів, які б змогли урегулювати дані питання та знайти можливість швидкого та якісного функціонування інституту відшкодування шкоди в нашій державі.

Відповідно до ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою

діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Нормативно-правовим актом, який регулює загальні підстави відповідальності за завдану як майнову шкоду так і моральну шкоду в Україні є Конституція України, Цивільний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс України та інші нормативно-правові акти.

Оскільки держава взяла на себе обов'язок щодо забезпечення прав і свобод людини, то й усунення наслідків вчиненого кримінального правопорушення шляхом відшкодування шкоди у тих випадках, коли правоохоронні органи не справилися зі своїми функціями, держава повинна взяти на себе. Це зазначено в КПК України, в Цивільному кодексі України та інших нормативно-правових актах.

Проте, наразі, не існує чіткої інструкції для відшкодування шкоди за рахунок держави, адже не має законодавчого визначення про застосування механізму відшкодування шкоди та про фінансування даного механізму. Саме тому в нашій державі даний інститут не виконує і третину завдань, які він повинен виконувати.

Отже, можна зробити висновок, що наразі наше законодавство потребує швидкої реанімації, оскільки на сьогоднішній день кількість вчинених злочинів зросла в три рази, проте винних в більшості випадків держава встановити не в змозі.

Саме тому на даний момент таким необхідним є впровадження в законодавство України нових нормативно-правових актів, які зможуть врегулювати дані питання, визначити сам механізм відшкодування шкоди, фонди фінансування даних збитків та підстави застосування таких виплат. Тому я пропоную урегулювати дані питання шляхом їх законодавчого визначення і закріплення, можливо, шляхом прийняття та вдосконалення проекту Закону України «Про компенсацію шкоди жертвам насильницьких злочинів», а, можливо, створенням нового закону, проте дане законодавче закріплення, як вже зазначалося раніше, є просто життєво необхідним для нашого суспільства. Адже держава, яка вже взяла на себе обов'язок піклуватися про своїх громадян просто зобов'язана забезпечити їм надійний захист від кримінальних посягань.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинуві незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду» від 1.12.1994 р. № 266 // Бюлетень законодавства і юридичної практики України № 12, 1994.
2. Збірник Постанов Пленуму Верховного Суду України в цивільних справах. – Х. : Юдіссей, 2001. – 281с.
3. Відшкодування моральної шкоди: коментар, законодавство, судова практика / за заг. ред. М. К. Галянтича. – К. : Юрінком Інтер, 2013. – 288 с.

Гуменюк Ірина Йосипівна, здобувач Житомирського регіонального відділення навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ *Полішко Н. Л.*

ОБ'ЄКТИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Останнім часом інтелектуальна праця набуває дедалі більшого поширення, значної актуальності і розповсюджує свій вплив на різні сфери людської діяльності. Від рівня інтелектуального потенціалу суспільства, рівня його культурного розвитку залежить збереження і примноження культурної спадщини, міжнародного авторитету, вирішення багатьох економічних проблем, що мають місце в Україні.

Відповідно до статті 54 Конституції України громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової та технічної творчості. Кожний громадянин України має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом. Наша незалежна держава послідовно створює власні механізми захисту прав інтелектуальної власності, моральних і інтелектуальних інтересів, які виникають у зв'язку з реалізацією цих прав.

Інтелектуальна діяльність є одним з найвагоміших факторів розвитку економіки. Становлення цивілізованого

ринку інтелектуальної власності вимагає створення заснованої на міжнародних принципах системи правової охорони, підвищення рівня правової культури, усунення такого явища як «інтелектуальне піратство». З кожним роком зростає кількість об'єктів права інтелектуальної власності, які стають дуже вигідним товаром, як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках. Але одночасно зростає і кількість посягань на ці об'єкти. Найпоширенішим видом посягань є так зване «піратство». Розвиток «піратської індустрії» наносить значну матеріальну шкоду державі, яка виражається в щорічному ненадходженні до держбюджету десятків мільйонів гривень, а враховуючи кризовий стан вітчизняної економіки, це досить суттєві втрати.

Важливим етапом становлення національного законодавства у сфері інтелектуальної власності стало прийняття Цивільного кодексу України від 16 січня 2003 р. У ЦК України праву інтелектуальної власності присвячена окрема Книга 4 «Право інтелектуальної власності». У цьому аспекті незаперечним здобутком новітньої кодифікації цивільного законодавства України потрібно визнати виділення у Книзі 4 ЦК України окремою главою загальних положень про право інтелектуальної власності. Йдеться про норми, які становлять загальну канву, відповідно до якої повинно формуватися законодавство про окремі об'єкти права інтелектуальної власності.

Одним із базових понять, яким оперує Глава 35 ЦК України, є поняття об'єкта права інтелектуальної власності. Його вжито майже у всіх статтях, які входять до зазначеної глави ЦК України. Водночас, у ЦК відсутнє загальне визначення об'єкта права інтелектуальної власності. Немає єдиного розуміння сутності цього базового для права інтелектуальної власності поняття і в спеціальній літературі.

У законодавстві поряд із поняттям «об'єкт права інтелектуальної власності» широко вживають поняття «результат інтелектуальної, творчої діяльності». Варто зазначити, що саме останній термін закріплено в Основному Законі нашої держави. Зокрема, ч. 1 ст. 41 Конституції України передбачає право кожного володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. У ч. 2 ст. 54 Конституції України визначено, що

кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Очевидно, що конституційне закріплення терміна «результат інтелектуальної, творчої діяльності» зумовило подальше його утвердження в галузевому законодавстві. При цьому цей термін часто вживається у статтях ЦК України, які не належать до Книги 4. Так, про створення результатів інтелектуальної, творчої діяльності як про підставу виникнення цивільних прав і обов'язків йдеться у ст. 11 ЦК України. Про права на результати інтелектуальної, творчої діяльності описано у ст. 31 і ст. 32 ЦК України при визначенні обсягу цивільної дієздатності малолітніх та неповнолітніх осіб. Однак, найпоказовішим у цьому відношенні уявляється вживання терміна «результати інтелектуальної, творчої діяльності» у ст. 177 ЦК України, де закріплено види об'єктів цивільних прав. Далі у Главі 15 «Нематеріальні блага», яка входить до Розділу III «Об'єкти цивільних прав» Книги 1 ЦК України, міститься ст. 199, яка має назву «Результати інтелектуальної, творчої діяльності».

Отже, на сьогоднішній день склалася ситуація, коли в законодавстві України одночасно вживаються поняття «об'єкт права інтелектуальної власності» та «результат інтелектуальної, творчої діяльності». З огляду на це, постає питання про співвідношення цих понять та визначення доцільності їх подальшого паралельного застосування у законодавстві.

В основу визначення співвідношення між вказаними вище поняттями слід покласти положення ст. 418 ЦК України, в якій передбачено, що право інтелектуальної власності – це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або інший об'єкт права інтелектуальної власності, визначений цим Кодексом та іншим законом. Схожа позиція закладена і в ст. 199 ЦК України. Тобто з ЦК України робимо висновок, що об'єкт права інтелектуальної власності – це загальне поняття, яке вміщує результати інтелектуальної, творчої діяльності та інші об'єкти права інтелектуальної власності, визначені законом.

Список використаних джерел

1. Конституція України станом на 1 січня 2017 року.
2. Цивільний кодекс України станом 1 січня 2017 року.
3. Кочина О. Поняття та види інтелектуального піратства в Україні // Підприємництво, господарство і право, – № 6, 2016, ст. 19–23.

Даневич Марина Олександрівна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративної діяльності Національної академії внутрішніх справ *Білик В. М.*

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

У багатьох країнах Європи, зокрема й Україні, людина, її життя та здоров'я, честь, гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. На жаль, ці положення здебільшого залишаються лише декларованими. Дійсністю сьогодення залишаються та набувають розмаху жорстокість, насилля, агресія, терор, тяжкі злочини, у тому числі вбивство, торгівля людьми.

Актуальність даної теми полягає у тому, що в сучасну епоху глобалізації все більшої гостроти набуває питання транскордонної міграції.

Наприклад, німецький дослідник Лео Кайдел визначив торгівлю людьми одним із основних видів діяльності злочинних груп, який займає 5 місце в ієрархії кримінальної активності в Німеччині. Безумовно це є порушенням всіх прав і свобод людини, закріплених у Загальній декларації прав людини [1], прийнятій Генеральною Асамблеєю ООН.

Проблему протидії торгівлі людьми активно досліджували такі вчені, як К.Б. Левченко, А.В. Орлеан, В.К. Глістіна, М.В. Євсюкової, В.О. Іващенко, А.В. Плотнікової та ін.

Метою роботи є аналіз міжнародно-правових засобів протидії торгівлі людьми, а також визначення шляхів вдосконалення нормативно-правової бази в цій сфері.

Детальніше розглянемо це на прикладі України тому, що наша країна посідає п'яте місце за поставками «живого товару» на Захід. Кримінальну відповідальність за торгівлю людьми в Україні вперше встановлено в 1998 році, коли чинний на той час Кримінальний кодекс України було доповнено статтею 124-1 [2]. Новим Кримінальним кодексом, що набрав чинності з 01.09.2001

року, також передбачено кримінальну відповідальність за торгівлю людьми або іншу незаконну угоду щодо передачі людини (стаття 149) [3]. Давши таке визначення торгівлі людьми, ми наблизилась до приведення національного законодавства у відповідність до міжнародних норм. Якщо в переважній більшості з них всі спрямовані на боротьбу з торгівлею людьми з метою протидії проституції або сексуальної експлуатації, то у нашому законодавстві передбачено й інші реальні форми торгівлі людьми. Але проблеми все ж таки існують, і найбільш негативно на ефективність боротьби з торгівлею людьми, впливає незадовільне фінансування органів внутрішніх справ. Більшій ефективності в боротьбі з торгівлею людьми також сприяло би введення спеціалізації по цій лінії у прокуратурі і судах на обласному рівні, а саме необхідність згоди великих держав з ідеєю створення міжнародного кримінального суду, що має універсальну національну юрисдикцію.

Такий захід дійсно є важливим, бо таким чином можна було би впливати на зміни в національному законодавстві різних країн, зокрема:

- внести зміни в кримінальні кодекси держав;
- внести зміни, що забороняють і переслідують ввіз для передачі в рабство чи подібні до таких умов, торгівлю дітьми, незаконне володіння чи знищення ідентифікаційних чи імміграційних документів іншої особи;
- запровадити безпеки інтеграції, реінтеграції і переселення жертв;
- внести зміни, які б дозволили фонди, що формуються з коштів, отриманих від реалізації заарештованого і конфіскованого майна, витратити на потреби жертв та ін.

Але, на жаль, створення подібного органу обговорюється поки що тільки на неурядовому рівні.

Окрім реформування законодавства щодо врегулювання питань торгівлі людьми, в різних країнах світу необхідно вжити таких заходів:

1. Підвищити рівень інформованості.
2. Розглянути проблеми економічного і соціального стану жінок у країнах походження.

3. Розробити імміграційну політику у країнах призначення.

4. Посилити і вдосконалити захист жінок і дітей в країнах «постачальниках».

5. Необхідно забезпечити захист жертв і систему реабілітації, тобто.

6. Позитивний вплив справить контроль Інтернету, так як переміщення може відбуватися як фактично, так і віртуально.

7. Важливим є розвиток спеціальних навчальних програм у рамках ВНЗ і закладів підготовки працівників правоохоронних органів.

Отже, поряд з тим, що ринкова економіка має масу позитивних аспектів вона тягне за собою і поширення організованої злочинності, високі людські і соціальні затрати – все це занадто висока ціна для багатьох низько розвинутих країн, нездатних повноцінно конкурувати на загальносвітовому ринку. Тому сьогодні повстало завдання врегулювання проблем, що виникли. Для їх вирішення знадобиться мобілізація сил усіх країн для реалізації єдиної стратегії.

Список використаних джерел

1. Загальна декларація прав людини(офіційний текст). Прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10.12.1948 г. –М. : Права людини, 1996. –16 с.

2. Відомості Верховної Ради УРСР від 12.01.1961 – 1961 р., № 2, ст. 14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show>

3. Кримінальний Кодекс України. Прийнятий 7-ю сесією Верховної Ради України 5.04.2001 р. –К. : Атика, 2002. –352 с.

4. Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми і з експлуатацією проституції третіми особами від 2 грудня 1949 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_162.

Дацюк Богдан Васильович, слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ *Расюк Е. В.*

ПРОБЛЕМИ ПРОФІЛАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧОГО В ПІДРОЗДІЛАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1].

Серйозної шкоди цій соціальній цінності завдає злочинність, боротьба з якою в умовах сьогодення залишається однією з найскладніших проблем. Аналіз сучасної правозастосовчої практики свідчить про те, що в практичній діяльності правоохоронних органів та й в юридичній науці не виправдано мало уваги приділяється виявленню причин та умов, які сприяли вчиненню злочинів, їх відверненню. Напрямок діяльності новоствореного правоохоронного органу – Національної поліції України відходить від сучасних міжнародних практик правоохоронних органів багатьох розвинутих країн світу, де саме на профілактику та запобігання злочинності все більше приділяють уваги.

Профілактика злочинів, на думку Бурбела Б.А., реалізовується шляхом виявлення й усунення причин конкретних злочинів, які можуть бути вчинені. Вона здійснюється у зв'язку з уже виявленими особами чи їх групами, схильними до протиправної поведінки (неповнолітніми, безробітними, звільненими з місць позбавлення волі), але до її початку частиною попереджувальної діяльності з усунення, чи ослаблення факторів, що породжують учинення злочинів серед певних соціальних груп або з боку конкретних осіб. [5, с. 179]

Слід зазначити, що в новому Кримінально процесуальному кодексі від 2012 року відсутня чітка регламентація профілактичної діяльності взагалі. Хоча, на даний час не можна говорити про абсолютну відсутність нормативного

закріплення профілактики злочинів в сучасному законодавстві. Так, в Законі України «Про Національну поліцію», згідно статті 23 до повноважень поліції, відповідно до покладених на неї завдань належить здійснення превентивної та профілактичної діяльності, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень та виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживання у межах своєї компетенції заходів для їх усунення [2]. Вказані повноваження поширюються на всіх працівників підрозділів Національної поліції, в тому числі й слідчих.

Відповідно до положень Кримінального процесуального кодексу, слідчий – це службова особа, котра уповноважена, в межах компетенції, передбаченої цим кодексом, здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень [3].

Автор погоджується з думкою Десятника А.А. щодо доповнення до Кримінального процесуального кодексу України позиції, відповідно до якого сторона обвинувачення, що встановила наявність причин і умов вчинення кримінального правопорушення, вправі внести до відповідного органу, громадській організації чи службовій особі подання щодо усунення цих обставин. Внесення такого подання повинно бути правом, а не обов'язком сторони обвинувачення. Водночас необхідно закріпити обов'язок сторони обвинувачення встановлювати вказані обставини для активізації профілактичної діяльності, але при цьому подання направляється лише в разі реального встановлення зазначених причин і умов [6, с. 67].

Слід зазначити, що відповідно до Наказу МВС «Про організацію діяльності органів досудового розслідування Міністерства внутрішніх справ України», одним з основних завдань органу досудового розслідування, до якого входить слідчий, є виявлення причин і умов, які сприяють учиненню кримінальних правопорушень, і вжиття через відповідні органи заходів щодо їх усунення [4].

Відповідно до вказаного наказу, слідчі в кожному кримінальному провадженні, повинні проінформувати прокурора, який здійснює нагляд за додержанням законів при проведенні досудового розслідування у формі процесуального керівництва, про виявлені причини та умови вчинення злочину.

Черненко О.О., стверджує, що такий порядок, ще більше формалізував й до того формальну роботу з виявлення та усунення причин вчинення злочинів: повідомлення про виявлені причини та умови складаються шаблонно, слідчі при їх підготовці обмежуються визнанням «низьких морально-етичних якостей підозрюваного», «низьким рівнем контролю з боку ...». Такий підхід, призвів до тотальної формалізації та нівелювання профілактичного напрямку роботи слідчих в Національній поліції України [7, с. 30].

На нашу думку, для того щоб зменшити рівень злочинності в Україні, в першу чергу, правоохоронним органам необхідно не лише боротися вже з наявними злочинами, тобто вчиненими, де настали суспільно-небезпечні наслідки, а й з причинами та умовами даних злочинів, виявляти їх на ранньому етапі, попереджувати скоєння злочинів. Слідчий, як невід’ємна складова сторони обвинувачення, виконує роботу по боротьбі зі злочинністю, проте на законодавчому рівні хоч і формально визначені повноваження слідчих з профілактики злочинів, існує значна частка прогалин, яка унеможлиблює реальну реалізацію можливостей слідчого по виявленню умов та причин злочинності, та належних мір з цього приводу. Тому слід внести відповідні зміни до Кримінально процесуального кодексу, з наданням слідчому повноважень у здійсненні профілактичної діяльності, зазначенням чіткої процедури, порядків, строків, здійснення такої процедури. Адже, без чіткої законодавчої регламентації подібних повноважень, неможливо практично втілювати їх у життя, на благо захисту суспільства від протиправних посягань.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 26 червня 1996р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02 липня 2015 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 40–41. – Ст. 379.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9–10. – № 11–12. – № 13. – Ст. 88.
4. Наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про організацію діяльності органів досудового розслідування

Міністерства внутрішніх справ України» № 686 від 9 серпня 2012 р.

5. Бурбело Б. А. Поняття профілактичної діяльності слідчого та її значення / Б.А. Бурбело // Науковий журнал «Право і безпека» Харківського національного університету внутрішніх справ : гол. ред. Комзюк А. Т – № 3 (35) 2010. – С. 178–182.

6. Десятник А. А. Роздуми щодо запровадження профілактичної діяльності в межах кримінального процесу / А. А. Десятник // Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Право / гол. ред. Ю.М. Бисага. – Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2014. – Вип. 28. – Т. 3. – С. 65–68.

7. Черненко О. О. Ведення профілактичної роботи слідчими підрозділами ОВС. Проблеми та шляхи її вирішення / О.О. Черненко // Науковий вісник херсонського державного університету : Серія : Юридичні науки / гол. ред. Стратонов В.М. – 2016. – Вип. 2. – Т. 3. – С. 29–32.

Демідов Ігор Іванович, здобувач наукової лабораторії з проблем досудового розслідування Національної академії внутрішніх справ

ТАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ВЧИНЕННЯМ ЗЛОЧИНУ

Масштаби і тенденція збільшення обсягів незаконного обігу, виробництва, попиту зброї, наркотичних засобів і психотропних речовин, товарів, обмежених або заборонених у загальному обігу, корупція, стрімке поширення організованої транснаціональної злочинності становлять серйозну загрозу для суспільства як на національному, так і міжнародному рівнях. Це суспільно небезпечне явище негативно впливає на економічні, культурні й політичні складові розвитку будь-якої держави, в тому числі й України, та створює загрозу її стабільності, безпеці й суверенітету. Саме з метою виявлення, попередження та припинення діяльності транснаціональної організованої злочинності міжнародними організаціями, національними правоохоронними органами вживається система

заходів політико-правового, адміністративного характеру, до яких, серед інших, віднесено негласні слідчі (розшукові) дії, що регулюються нормами кримінального процесуального законодавства [1, с. 4–5].

Так, тактичними завданнями контрольованої поставки, доцільно вважати:

- виявлення та знешкодження каналів постачання товарів, предметів і речовин, у тому числі заборонених для обігу, у фізичних та юридичних осіб, незалежно від форм власності;

- встановлення осіб (за допомогою використання контрольованих предметів, спеціальних технічних засобів тощо), причетних до реалізації злочинних намірів;

- виявлення джерел фінансування незаконних операцій з товарами, предметами та речовинами, забороненими для обігу, та подальших шляхів «відмивання» (легалізації) отриманих злочинних доходів;

- встановлення місць зберігання /виготовлення /переробки/збуту товарів, предметів, речовин, заборонених або обмежених в обігу у населення.

Тактичними завданнями оперативної закупки, які й вирізняють її з-поміж інших форм контролю за вчиненням злочину, є:

- перевірка інформації щодо реальності існування незаконного обігу товарів, предметів та речовин, заборонених або обмежених у загальному обігу населення;

- отримання зразка предмета, товару, речовини для дослідження та прийняття рішення щодо доцільності проведення інших оперативно-розшукових заходів, таких, наприклад, як контрольована поставка;

- встановлення ступеня суспільної небезпеки злочинних намірів особи (осіб) та рольової участі кожного із учасників;

- документування фактів протиправної діяльності з метою їх подальшого використання у кримінальному судочинстві.

Тактичними завданнями імітування обстановки злочину є:

- попередження настання невідворотних наслідків вчинення злочинів (вбивства на замовлення, тяжких тілесних ушкоджень, розбоїв тощо);

- захист особи (осіб) від злочинних посягань;

- виявлення осіб, причетних до вчинення злочину /реалізації злочинних намірів;
 - запобігання вчиненню злочину/реалізації злочинних намірів;
 - оперативне забезпечення кримінального судочинства;
 - забезпечення безпеки учасників проведення цієї НС(Р)Д.
- Завданнями, на вирішення яких спрямоване провадження спеціального слідчого експерименту, можна визначити такі:
- виявлення прихованих від зовнішнього спостереження дій особи, конкретизація фактів протиправних намірів особи /злочинних дій;
 - створення сприятливих умов для конспіративного спостереження та документування дій особи;
 - встановлення осіб, причетних до реалізації злочинних намірів особи;
 - визначення причин і умов, що сприяють вчиненню особою протиправних дій;
 - перевірка достовірності інформації, що стала підставою проведення такої форми контролю за вчиненням злочину;
 - встановлення ступеня суспільної небезпеки особи, щодо якої проводиться зазначена НСРД.

Тактична складність організації та проведення контролю за вчиненням злочину, можливість розкриття задуму й дій, що будуть здійснюватись, вимагають ретельного планування. Враховуючи наведене, зміст нормативно-правового акта, у частині організації проведення контролю за вчиненням злочину, має охоплювати особливості планування його проведення.

Список використаних джерел

1. Комашко В. В. Правові та організаційні основи контролю за вчиненням злочину : дис. ... на здоб. канд. юрид. наук : 12.00.09 / Комашко Володимир Володимирович ; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». – Одеса, 2016. – 226 с.

Джу́жа Анастасія Олександрівна,
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри кримінології та кримінально-
виконавчого права Національної
академії внутрішніх справ

ВІКТИМОЛОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗАПОБІГАННЯ ОКРЕМИМ ВИДАМ ЗЛОЧИНІВ

В зародженні і розвитку злочинів (особливо при вбивствах, спричиненні тяжкої шкоди здоров'ю, згвалтуваннях, кишенькових крадіжках, шахрайстві) важливу роль відіграють певні властивості особи жертви або її провокуюча поведінка.

У зв'язку з цим, слід ще раз підкреслити про особисті якості жертви, що характеризуються деякою деформацією соціального, морального і психологічного порядку, зумовлюють у певних життєвих ситуаціях її підвищену віктимність.

Але сама жертва («віктимна») крім самопрофілактичних індивідуалізованих заходів, в ряді випадків, не в змозі протидіяти злочинним намірам. Тут бажано задіяти весь віктимологічний потенціал [1, с. 216–217], який реалізується через діяльність системи державних органів, громадських організацій, волонтерського руху при здійсненні віктимологічної політики, віктимологічного запобігання злочинам, віктимологічної безпеки, удосконалення віктимологічного законодавства.

Звідси, складовими віктимологічного потенціалу, на наш погляд, повинні бути:

- жертва («віктима»);
- віктимізація (віктимний поступок);
- віктимологічна характеристика (стан, рівень, структура, динаміка віктимності, її «географія», латентна віктимність);
- механізм індивідуальної віктимної поведінки;
- віктимологічний детермінізм (віктимогенні та антивіктимогенні якості);
- віктимологічне запобігання та ресоціалізація віктимності та віктимізації (реституція);
- поствіктимна поведінка та запобігання віктимологічного рецидиву;
- віктимологічне забезпечення безпеки населення регіону.

Усе вищеперераховане з урахуванням віктимологічного законодавства повинно визначати віктимологічну політику держави.

Віктимологічна політика держави в свою чергу має ґрунтуватися на:

- законодавчому визначенні та підтримці правочинів громадян, організацій та держави по їх захисту від злочинних посягань та інших зовнішніх та внутрішніх кримінальних загроз;

- прийнятті кримінально-правових заборон на квазівіктимну поведінку, тобто встановлення меж поширення віктимної поведінки;

- відносній масовості віктимізації населення;

- якісній та кількісній характеристиці віктимної поведінки (такої, як аутодиструктивна та криміногенна);

- соціально-психологічна та морально-рольова характеристика віктимності як патології.

Віктимологічне моделювання злочинності в цілому необхідно починати з віктимологічного моделювання кримінального насильства у зв'язку з тим, що жертва злочину, в першу чергу у громадян асоціюється із застосуванням насильства [2, с. 93–94]. Крім цього, зрозуміло, що кримінальне насильство має найбільший ступінь суспільної та віктимологічної небезпеки.

Характерна віктимологічна риса кримінального насильства полягає в тому, що кожен насильницький злочин затягує в свою орбіту не тільки безпосередньо потерпілого від злочину, але і велику кількість опосередкованих жертв, які відчують на собі страждання різних властивостей. Крім того, жертвами злочину може бути одночасно декілька осіб.

Відзначимо і високий рівень латентності кримінального насильства і, як наслідок, невідома кількість латентних жертв [3, с. 155].

Аналіз і класифікація кризових завдань дає підставу визначити ланцюгову модель антивіктимогенної поведінки жертви у віктимологічній ситуації кримінального насильства:

- з'ясування глибинних викликів ситуації кримінального насильства і визначення її значення для жертви;

- поведінкова реакція на виклики ситуації кримінального насильства і спроба протистояти їй;

– контроль негативних відчуттів, збереження емоційного балансу, викликаних насильством;

– психологічний захист – зниження емоційної напруги та забезпечення антивіктимогенної поведінки потерпілого від насильства. Модель масової насильницької віктимності являє собою системну сукупність індивідуальної та групової віктимності, яка володіє власними кількісно-якісними характеристиками.

У віктимологічному моделюванні конкретного злочину віктимна поведінка жертви грає особливу роль, часто саме жертва є провокатором вчиненого проти неї злочину.

Дії корисливого злочинця безпосередньо залежать від поведінки жертви, яка своїми протиправними або аморальними і віктимними вчинками створює умови для формування злочинного задуму.

Слід акцентувати увагу на віктимологічних ознаках жертв корисливих злочинів. Ці ознаки у віктимологічному моделюванні корисливої злочинності розглядаються у вигляді сукупності особистісних властивостей жертви і різних обставин, які прямо або опосередковано пов'язані із злочинним посяганням.

Поведінка потенційної жертви утворює ситуацію, яка передуює корисливому злочинному посяганням, залежно від якого можна створити модель віктимологічної ситуації.

Віктимологічне моделювання корисливої злочинності передбачає створення відповідної моделі на основі дослідження типології постзлочинної поведінки жертви, оскільки вона впливає на рівень латентності корисливих злочинів.

Таким чином, конкретна поведінка жертви у поєднанні з умовами життя часто визначають характер злочину і віктимологічне моделювання корисливої злочинності.

Список використаних джерел

1. Кримінологічні засади запобігання злочинам в установах виконання покарань України (пенітенціарна кримінологія) : [посіб.] / за ред. О.М. Джужі. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2013. – С. 216–217.

2. Варчук Т. В. Виктимологическое моделирование в криминологии и практике предупреждения преступности : [моногр.] / Т. В. Варчук. – М. : ЮНИТИ-ДАНА; Закон и право, 2012. – 106 с. – С. 93–94.

3. Овчинский В. С. Криминология кризиса // Норма. – 2009. – С. 155.

Діденко Максим Едуардович, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри управління та роботи з персоналом Національної академії внутрішніх справ *Пелагеша О. Г.*

КЛАСИФІКАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В ОРГАНАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Управлінське рішення – це початковий і основний момент в організації діяльності кожного керівника. У зв'язку з цим управлінське рішення може розглядатися як основний зміст процесу управління і важливий інструмент системного підходу до управляемого об'єкту. Прийняття рішення є основою управління. Від уміння обирати в конкретній ситуації оптимальне управлінське рішення залежить ефективність всієї діяльності органів Національної поліції. Тому, класифікація управлінських рішень має важливе теоретичне та практичне значення.

Розподіл управлінських рішень на певні групи, залежно від того або іншого критерію проводився на протязі всього розвитку теорії управління. Так, О.І. Єлістратов класифікував управлінські рішення на підставі таких критеріїв: 1) залежно від суб'єктів прийняття: односторонні (виникає на основі волевиявлення однієї особи) та договірні (двох або декількох осіб); 2) залежно від форми управлінського рішення: які відповідають принципу законності, і рішення, для яких формальні умови не є важливими; 3) залежно від змісту: акти спрямовані на встановлення, зміну або припинення правовідносин [1, с. 554–560].

Типологія управлінських рішень може здійснюватися за різноманітними критеріями класифікації. Так, у якості критеріїв класифікації управлінських рішень В.М. Плішкін, обирає такі: за функціональним змістом: планові, організаційні, координаційні, стимулюючі, контрольні. За сферою дії: економічні, організаційні, соціальні, технічні, технологічні рішення. За організацією розробки управлінських рішень: одноособові, колегіальні та колективні. За діапазоном проблематики: рішення, спрямовані на розв'язання якоїсь однієї проблеми, яка має часткове значення, і рішення, які стосуються комплексу

проблем у різних сферах керованої системи, тобто загальні та часткові рішення. За організаційним оформленням: жорсткі, нормативні, гнучкі та орієнтуючі управлінські рішення. За тривалістю здійснення (реалізації): прогностичні, планові, оперативні (поточні). За причинами виникнення: програмні рішення, рішення згідно з розпорядженнями вищестоящих органів, ініціативні та ситуаційні рішення. За методами розробки: графічні, математичні, статистичні, евристичні [2, с. 229–232].

О.М.Бандурка, в основу класифікації управлінських рішень покладає такі критерії: за направленістю: зовнішні та внутрішні (внутрішньо-системні); 2) залежно від ініціативи: ініціативні або спрямовані на виконання рішень вищих органів влади або управління; 3) за масштабом, розмахом, силами та засобами: стратегічні чи оперативні; 4) залежно від кола осіб (подій), на які вони поширюються: індивідуальні чи нормативні; 5) за часом дії: постійні (не обмежені в часі), розраховані на певний час, рішення, які втрачають силу у міру того, як виконуються завдання, що мали бути вирішеними; 6) залежно від обсягів проблем управління, які розв'язують ті чи інші управлінські рішення: загальні чи окремі; 7) за формою вираження: письмові чи усні; 8) залежно від оформлення: наказ, вказівка, інструкція, протокол, висновок, лист, довідка, рапорт, доповідна записка, припис, правила [3, с. 141–143].

На думку В.В.Конопльова, управлінські рішення можна класифікувати за такими ознаками:

1) за юридичними наслідками: правові та не правові; 2) за об'єктом впливу: зовнішні та внутрішні; 3) за напрямками управлінського впливу: загальні та часткові; 4) за цільовим призначенням: стратегічні та ситуаційні (тактичні); 5) залежно від кількості суб'єктів, які приймають управлінські рішення: одноособові, колегіальні та колективні; 6) за об'єктами, відносно яких приймаються управлінські рішення органів внутрішніх справ: індивідуальні та нормативні; 7) за умовами (причинами) прийняття: ініціативні та директивні; 8) за формою зовнішнього вираження: письмові, усні та конклюдентні; 9) за тривалістю здійснення (реалізації): розраховані на певний період часу, строк дії яких заздалегідь не встановлюється, такі, що припиняють свою дію в міру їх виконання; 10) за критерієм гласності: закриті та відкриті [4, с. 111–115].

Аналіз вище приведених підходів вчених щодо виділення тих чи інших критеріїв класифікації управлінських рішень дозволяє зробити висновок про те, що їх класифікація може будуватися як на загальних, так і предметних ознаках. Як слід, усі приведені вище класифікації управлінських рішень теоретично є виправданими, адже вони переслідують ті чи інші прагматичні цілі. Звідси, на нашу думку, немає ніякого зиску у пошуках різниці між судженнями окремих авторів. Однак, вважаємо, що доцільною є така класифікація управлінських рішень, яка б носила не тільки теоретичне а й практичне спрямування, тобто надавала б змогу її практичного застосування.

Звідси, вважаємо, що доцільною є класифікація управлінських рішень в органах Національної поліції за такими критеріями:

1) за функціональним призначенням: планові, організаційні, регулюючі, активізуючі, контрольні; 2) за юридичними властивостями: нормативні, загально значимі, індивідуальні, змішаного характеру; 3) за часом дії: стратегічні, тактичні, оперативні; 4) за напрямом впливу: внутрішні і зовнішні; 5) за характером дій: директивні, нормативні, методичні, рекомендаційні, дозволяючи, орієнтуючі; 6) за формою вираження: усні, письмові, конклюдентні; 7) за способом обґрунтування: інтуїтивні, засновані на суб'єктивних судженнях (думках, міркуваннях, висновках), раціональні.

Список використаних джерел

1. Российское полицейское (административное) право: Конец XIX – начало XX в. Под ред. О.И. Елистратова. – М., 1923. – 680 с.

2. Плішкін В.М. Теорія управління органами внутрішніх справ: Підручник / За ред. Ю.Ф. Кравченка. – К.: НАВСУ, 1999. – 702 с.

3. Бандурка О.М. Управління в органах внутрішніх справ України: Підручник. – Харків: Ун-т внутр. справ, 1998. – 480 с.

4. Конопльов В.В. Організаційно-правовий механізм підвищення ефективності управлінської діяльності // Право України. – 2005. – № 9. – С.111–115.

Дмитрієва Марина Миколаївна, здобувач
навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних
наук, доцент кафедри управління та роботи
з персоналом Національної академії
внутрішніх справ *Пелагеша О. Г.*

СУТНІСТЬ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ У ВІДНОСИНАХ ІЗ НАСЕЛЕННЯМ

Успіх демократичних перетворень в Україні неможливий без належного правового регулювання і практичного функціонування інституту участі громадськості в правоохоронній діяльності – одного із найважливіших інструментів, здатних реально і дієво вплинути на рівень правопорушень та стан забезпечення публічного порядку у нашій країні. Рішучі заходи, спрямовані на протидію злочинності, не призведуть до кардинального поліпшення ситуації доти, доки зусилля органів Національної поліції не отримають широкої підтримки з боку населення. Ефективність діяльності органів Національної поліції, більшість практиків та фахівців з теорії управління в першу чергу безпосередньо пов'язують, з прийняттям та реалізацією управлінських рішень. Таку точку зору ми повністю поділяємо, оскільки ефективність управління обумовлена якістю цих рішень, і навпаки, ефективне прийняття рішення є найбільшою відповідальністю і, власне, смислом управління.

У науковій літературі пропонуються різні визначення поняття «управлінське рішення». Так, наприклад, Ю.А. Тихомиров, під управлінським рішенням розуміє «соціальний акт, який підготовлений на основі варіантного аналізу та оцінки, прийнятий у встановленому порядку, має директивне загальнообов'язкове значення, містить постановку цілей і обґрунтування засобів їх здійснення, а також організовує практичну діяльність суб'єктів і об'єктів управління».

О.М. Бандурка, під управлінським рішенням розуміє «свідомий акт організаційної діяльності начальника, пов'язаний з вибором мети, шляхів та засобів її досягнення».

На думку В.В. Конопльова, управлінське рішення можна розглядати як вид діяльності, як форму впливу суб'єкта

управління на об'єкт, як послідовність певних стадій (підготовка й прийняття управлінських рішень), кожна з яких складається із певних стадій .

Найбільш прийнятним для нашого дослідження є визначення управлінського рішення, надане В.М. Плішкіним, з позицію якого, ми погоджуємося: «...заснований на законах та підзаконних актах, аналізі та оцінці оперативної обстановки акт відповідного керівника, що містить постановку цілей, обґрунтування засобів їх здійснення, прийнятий в установленому порядку і забезпечуючий організаційну сталість та вдосконалення діяльності підрозділів при виконанні завдання боротьби зі злочинністю та зміцнення правопорядку».

Словник адміністративного права надає розгорнуте тлумачення управлінського рішення: «волевиявлення органів виконавчої влади на основі аналізу й оцінки управлінської ситуації, націлене на досягнення певної мети, з передбаченими засобами її досягнення. Набуває правової сили в результаті юридичної форми у вигляді нормативного або індивідуального правового акту, виданого в межах компетенції відповідного органу виконавчої влади».

Як правило, управлінські рішення органів Національної поліції носять директивно-обов'язковий характер і, як би, автоматично породжують дії системи управління щодо здійснення наказів, вказівок, розпоряджень, що приймаються. Більш того, управлінське рішення повинно забезпечити організаційну сталість та розвиток поліції. Тобто, з одного боку, управлінські рішення, слід розглядати, як засіб втілення в життя директивних установок у сфері протидії злочинності та охорони публічного порядку, а з другого – як засіб організації діяльності органів і підрозділів з метою реалізації цих установок.

Таким чином, управлінське рішення органів Національної поліції представляє собою зафіксований яким-небудь засобом (усно або письмово) вольовий акт, висновок, зроблений на основі аналізу оперативної обстановки та оцінки функціонування поліції, прийнятий суб'єктом управління, в межах його компетенції та встановленому порядку, який містить постановку цілей, методи та стратегію їх виконання, розподіл обов'язків серед виконавців щодо забезпечення необхідного стану органів Національної поліції, його організаційної стійкості та удосконалення діяльності по протидії злочинності та охорони публічного порядку.

Важливим у становищі органів Національної поліції є те, що вони виступають не лише як система внутрішнього управління власними силами та засобами, але й беруть участь в управлінні «зовнішнім середовищем».

До управлінських рішень органів Національної поліції у відносинах з населенням можна віднести управлінські рішення в сфері протидії злочинності й охорони публічного порядку. Вони мають особливе значення. По-перше, оскільки ця сфера державного управління, тому ці рішення, перш за все, державні, політичні. Цілі конкретних управлінських рішень поліції у відносинах з населенням повинні розглядатися в контексті цілей загальнодержавного напрямку.

По-друге, управлінські рішення поліції у відносинах з населенням приймаються в сфері правозастосовчої та правоохоронної діяльності держави. По-третє, особливістю системи органів Національної поліції є масштабність і значущість прийнятих ними рішень, які стосуються широких верств населення, зачіпають інтереси суспільства та більшої кількості громадян особисто, отже цілковито являють собою управлінські рішення поліції у відносинах з населенням.

Розглядаючи сутність управлінських рішень органів Національної поліції у відносинах з населенням, слід виходити з того, що вони функціонують в ситуаціях, які постійно змінюються, часто бувають непередбачуваними, не прогнозованими, незнайомими, тобто в постійно змінюваних умовах навколишнього середовища. Тому необхідність прийняття таких рішень зумовлена, насамперед, змінами обстановки, а також вказівками та розпорядженнями вищестоящих органів управління.

Таким чином, управлінське рішення органів Національної поліції у відносинах з населенням являє собою вольовий акт суб'єкта управління, прийнятий в межах його компетенції та встановленому порядку, на основі аналізу оперативної обстановки, який містить постановку цілей, методи та засоби їх виконання, розподіл обов'язків серед виконавців, що відображає основний характер та зміст взаємодії поліції із зовнішнім середовищем, і такий, що спрямований перш за все, щодо підвищення ефективності захисту прав і свобод громадян, інтересів суспільства й держави від протиправних посягань, охорони публічного порядку та забезпечення публічної безпеки.

Желена Світлана Петрівна, здобувач кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: кандидат психологічних наук, професор, професор кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ *Андросюк В. Г.*

УРЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНСТИТУТУ МЕДІАЦІЇ (ПРИМИРЕННЯ)

У всьому світі медіація є однією з найпопулярніших форм урегулювання конфліктів. Медіація (від лат. Mediation – посередництво) – це приватне та конфіденційне використання посередників для виходу з конфліктної ситуації. Вона дає можливість уникнути втрати часу в судових розглядах та додаткових і непередбачуваних матеріальних витрат.

Медіація – це процес, в якому нейтральна третя сторона, медіатор, допомагає вирішити конфлікт, сприяючи виробленню добровільної угоди між конфліктуючими сторонами. Медіатор полегшує процес спілкування між сторонами, допомагає глибше зрозуміти їхні позиції та інтереси, шукає ефективні шляхи вирішення проблеми, надаючи можливість сторонам дійти власної згоди.

У стародавні часи правосуддя було швидким, непередбачуваним і суб'єктивним. Людям, які потребували ділового вирішення справ, не подобалося ризикувати при ухваленні рішень, тому ними створювалися свої власні системи, такі як торгові палати. Це дозволяло підприємцям тих часів залагоджувати конфліктні ситуації без убивств і непередбачуваних рішень суддів і присяжних. Так з'явився прообраз сучасних арбітражних судів.

Його перевага полягала в тому, що результат був більш передбачений і рішення було остаточним. Недоліком була абсолютна перемога або абсолютна поразка через те, що обидві сторони зобов'язані були підкоритися результату, незалежно від того, згодні вони з ним чи ні. Найчастіше арбітражне рішення завершувало не лише конфлікт, а й відносини між його сторонами. Чимало змінилося з тих часів. Деякі речі стали набагато кращими, більш швидкими та дешевшими. На превеликий жаль, це не

стосується вітчизняного судочинства. Розгляд справи в судах став набагато довшим і дорожчим. Тому в багатьох розвинених країнах відродився стародавній метод медіації.

У багатьох випадках, якщо люди можуть вирішити проблему шляхом обговорення і переговорів, вони досягнуть швидшого і кращого результату, ніж при протистоянні або судовому розгляді. Проте здебільшого їм цього не вдається зробити без допомоги когось третього. Сильні емоції, ворожість, тактика протистояння та нерівність соціального положення можуть стати перепонами на шляху до конструктивних переговорів.

Україна, взявши курс на євроінтеграцію та підписавши договір з ЄС, у 2016 році у першому читанні прийняла законопроект «Про медіацію», який визначає правові основи надання послуг медіації на професійних засадах та має на меті запровадження інституту медіації в суспільстві, поширення практики мирного вирішення спорів позасудовими методами та забезпечення збалансованих взаємовідносин між інститутом медіації та судовою системою [1].

Але, на жаль, більшість спорів, які розглядатимуть медіатори стосуються кримінальних та адміністративних справ. Щодо можливості функціонування інституту медіації у цивільному процесі приділено найменшої уваги, оскільки вважається, що у цивільних спорах функціонування інституту медіації непотрібне.

Розглянемо декілька статей Цивільного процесуального кодексу України. Ст. 130 ЦПК: Попереднє судове засідання проводиться з метою з'ясування можливості врегулювання спору до судового розгляду або забезпечення правильного та швидкого вирішення справи. Попереднє судове засідання проводиться суддею за участю сторін та інших осіб, які беруть участь у справі. Для врегулювання спору до судового розгляду суд з'ясовує: чи не відмовляється позивач від позову, чи визнає позов відповідач, чи не бажають сторони укласти *мирову угоду* або передати справу на *розгляд третейського суду*. Ухвалення у попередньому судовому засіданні судового рішення у разі відмови від позову, визнання позову, укладення мирової угоди проводиться в порядку, встановленому статтями 174 і 175 цього Кодексу. Якщо між сторонами укладено договір про передачу спору на вирішення третейського суду, суд постановляє ухвалу про залишення заяви без розгляду [2].

Отже, інститут медіації (примирення) може лише функціонувати як можливість укладання мирової угоди, яка існувала і без інституту медіації (примирення) або як попереднє вирішення спору в третейському суді.

Список використаних джерел

1. Законопроект України «Про медіацію» від 17.12.2015 № 3665.
2. Цивільний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004. - № 40-41, 42. – Ст. 492.

Жембоцька Тетяна Ігорівна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного права і процесу Національної академії внутрішніх справ *Савранчук Л. Л.*

КОЛІЗІЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЩОДО ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ ДОРОЖНЬОГО РУХУ В СТАНІ СП'ЯНІННЯ

На сьогодні Україна посідає одне з найперших місць в Європі за смертністю та травматизмом на дорогах, а більшість дорожньо-транспортних пригод (далі – ДТП) трапляються через перебування водіїв в нетверезому стані. В Україні кожна п'ята ДТП скоюється нетверезими водіями.

На жаль, в наш час водії легковажать своїми обов'язками, нехтуючи Правилами дорожнього руху та нормами чинного законодавства і досить часто керують транспортними засобами у стані алкогольного сп'яніння, що підтверджує вражаюча статистика кількості травмованих та загиблих осіб внаслідок вчинення ДТП.

Згідно офіційних статистичних даних за 2016 рік в Україні трапилось 158776 ДТП, у порівнянні з минулим 2015 роком (138536) – кількість ДТП зросла на 14,6 %, в яких загинуло 3410 і травмовано – 33613 особи. У тому числі, доцільно взяти до уваги статистичні дані керування автотранспортних засобів

в нетверезому стані. Так, за 2016 рік трапилось 1959 ДТП, що на 17,2% менше у порівнянні з минулим 2015 роком – 2365, внаслідок чого 228 (318 – 2015 рік) осіб загинуло, а 2642 (3214 – 2015 рік) учасника дорожнього руху травмовано. Зауважимо, що статистичні показники є приголомшливими та спонукають замислитись.

Щоб осягнути масштаб даної проблеми, достатньо хоча б усвідомити той факт, що Україна за рік внаслідок ДТП втратила стільки ж громадян, скільки й під час антитерористичної операції на Сході країни. Однією з головних причин сумного лідерства України експерти називають різке зростання кількості автомобілів у країні (на 1 тис. населення в Україні налічується 187 автомобілів).

Таким чином, викладене свідчить про актуальність означеного питання та необхідність його додаткового дослідження на науковому рівні.

Відповідно до ст. 222 КУпАП, уповноважені працівники органів і підрозділів Національної поліції, які мають спеціальні звання, є основним суб'єктом провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення дорожнього руху.

У затвердженій наказом Міністерства внутрішніх справ України та Міністерства охорони здоров'я України Інструкції «Про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції» від 9 листопада 2015 р. № 1452/735 (далі – Інструкція) внесені певні неточності. Так, в ч. 5 ст. 266 КУпАП передбачено, що огляд особи на стан сп'яніння, проведений з порушенням вимог цієї статті є недійсним, а в Інструкції вказується, що висновки щодо результатів медичного огляду особи на стан сп'яніння, складені з порушенням вимог цієї Інструкції, вважаються недійсними. Тобто Інструкцією передбачено, що визнається недійсним не весь огляд як захід, а лише документ, яким фіксується один зі способів проведення огляду. Інструкція частково виконує свої функції. Так, нею, зокрема, визначено форми документів, якими фіксуються різні стадії проведення процесу огляду на стан сп'яніння. Разом з тим треба констатувати, що Інструкція містить чимало прогалин у регламентації дій поліцейського та інших відповідальних осіб в

процесі виконання завдань щодо проведення огляду водія транспортного засобу на стан сп'яніння. Відсутність чіткого регулювання, через що поліцейські змушені будуть діяти на власний розсуд, прогнозовано призведе до збільшення випадків порушення прав людини та наступного визнання в суді дій поліцейських незаконними. І це, звичайно, впливатиме на якісний результат роботи нової поліції, яким, в свою чергу, вимірюється довіра до неї суспільства.

В даний час з метою вимірювання концентрації алкоголю у видихуваному повітрі застосовуються спеціальні технічні засоби, що затвердженні наказом МВС України від 01.03.2010 № 33 «Про затвердження Переліку технічних засобів, що використовуються в підрозділах Державтоінспекції МВС для виявлення та фіксування порушень правил дорожнього руху». Проте, одночасно з ліквідацією ДАІ цей документ фактично втратив свою юридичну силу – адже по всьому тексту вживається термін «Державтоінспекція», якої більше не існує. Тому застосування даних приладів працівниками патрульної поліції жодними нормативними документами не передбачене.

Новелою вітчизняного законодавства стало впровадження допустимої норми вмісту алкоголю у видихуваному повітрі, яка складає більше 0,2 проміле алкоголю в крові. Наприклад, у Норвегії, Польщі і Швеції дозволений рівень вмісту алкоголю в крові водія – 0,2 проміле, у Австрії, Греції, Іспанії, Франції, Німеччині, Швейцарії – 0,5 проміле, у Великобританії, Ірландії, Люксембургу, Мальті – 0,8 проміле, на Кіпрі рівень не має перевищувати 0,9 проміле. Зміни, внесені за останні роки в нормативну правову основу України, відображають результати аналізу зарубіжного досвіду.

Узагальнюючи викладене вище, необхідно наголосити, що зазначена проблема вимагає усунення вад адміністративно-правового законодавства, насамперед, Кодексу України про адміністративні правопорушення. Серед яких є розпорошеність нормативно-правового матеріалу, взаємне «накладення» диспозицій адміністративно-деліктних норм та внутрішня неузгодженість альтернативних санкцій.

Таким чином, усунення цих недоліків передбачає досягнення загальної мети – створення умов, які б гарантували особисту безпеку та всебічну реалізацію прав кожного суб'єкта правовідносин у сфері безпеки дорожнього руху.

Жидков Валерій Леонідович, аспірант наукової лабораторії з проблем досудового розслідування Національної академії внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРИЗНАЧЕННЯ РЕВІЗІЇ ДЕТЕКТИВАМИ НАЦІОНАЛЬНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО БЮРО УКРАЇНИ

Особливе місце під час проведення досудового розслідування у кримінальних провадженнях детективами Національного антикорупційного бюро України займає призначення та проведення ревізій.

На сторону обвинувачення до якої відносяться детективи Національного бюро відповідно до вимог ст. 2, 9, 91 КПК України покладається вжиття заходів щодо швидкого, всебічного, повного та неупередженого дослідження обставин кримінального провадження, виявлення події кримінального правопорушення, осіб, які його вчинили, інших обставин, що підлягають доказуванню, і таким чином забезпечення ефективного досудового розслідування.

Кримінальним процесуальним кодексом України передбачалось, що слідчий та прокурор уповноважені призначати ревізії та перевірки у порядку, визначеному законом, проте після виключення пункту 4 частини другої статті 40, та пункту 6 частини другої статті 36 КПК України, на підставі Закону України «Про прокуратуру» № 1697-VII від 14 жовтня 2014 року, вказані зміни призвели до ускладнення виконання стороною обвинувачення вимог ст. 2 КПК України.

Виходячи із аналізу норм кримінального процесуального законодавства України та інших законів України, детективами Національного антикорупційного бюро України знайдено практичний вихід із вказаної ситуації, виходячи із наступного.

Згідно з ч. 1 ст. 1 КПК України порядок кримінального провадження на території України визначається лише кримінальним процесуальним законодавством України, яке відповідно до ч. 2 ст. 1 КПК України складається з відповідних положень Конституції України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, цього Кодексу та інших законів України.

Водночас, ч. 2 ст. 93 КПК України передбачено, що сторона обвинувачення здійснює збирання доказів, в тому числі і шляхом отримання від органів державної влади висновків ревізій та актів перевірок. Схоже положення міститься і в п. 2 ч. 2 ст. 19-2 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» відповідно до якого орган державного фінансового контролю в Україні, а також інші державні органи, що здійснюють державний контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами законодавства України, з метою запобігання та протидії кримінальним правопорушенням, віднесеним до підслідності Національного бюро, зобов'язані: за зверненням Національного бюро проводити у межах своєї компетенції ревізії, перевірки та інші дії щодо контролю за дотриманням законодавства України фізичними та юридичними особами.

Таким чином частина 2 ст. 93 КПК України та п. 2 ч. 2 ст. 19-2 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» надають правові підстави детективам Національного бюро ініціювати питання про призначення ревізій.

Крім того, позаплановою виїзною ревізією вважається ревізія, яка проводиться за наявності хоча б однієї з таких обставин, зокрема, у разі надходження доручення щодо проведення ревізій, у тому числі, від Національного антикорупційного бюро України, в якому містяться факти, що свідчать про порушення підконтрольними установами законів України, перевірку додержання яких віднесено законом до компетенції органів державного фінансового контролю, та вона проводиться органами державного фінансового контролю за судовим рішенням, ухваленим у кримінальному провадженні (п. 5 ч. 5 ст. 11, ч.6-8 ст. 11 Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» (далі – Закон).

Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Питання Державної аудиторської служби» від 24.06.2016 № 519-р на Державну аудиторську службу покладено функції і повноваження Державної фінансової інспекції, діяльність якої припиняється.

Порядком взаємодії між органами державної контрольно-ревізійної служби, органами прокуратури, внутрішніх справ і Служби безпеки України, затвердженого спільним наказом від 19.10.2006 № 346/1025/685/53 та зареєстрованого в Міністерстві

юстиції України 25.10.2006 за № 1166/13040 (далі – Порядок) позапланова виїзна ревізія на об'єкті контролю за зверненням правоохоронного органу проводиться, у разі надання ним постанови про призначення ревізії, а якщо справу порушено за фактом, що стосується діяльності підконтрольної установи, до постанови додається дозвіл суду на проведення ревізії (п.п. 2 п. 2.4 Порядку).

З урахуванням вищевказаного та встановлених під час досудового розслідування обставин детективами Національного антикорупційного бюро України обґрунтовуються відповідні клопотання до слідчого судді про надання дозволу на проведення позапланової ревізії Державною аудиторською службою України (Державною фінансовою інспекцією України).

Таким чином, з аналізу вищевказаних правових норм та слідчо-суддівської практики, можна стверджувати про наявність у законодавчих актах підстав для звернення детективами Національного бюро до суду з відповідними клопотаннями.

Проте, у зв'язку з відсутністю у Кримінальному процесуальному кодексі України прямої норми, якою передбачено порядок призначення та проведення ревізії в рамках кримінального провадження, деякі слідчі судді з вказаних підстав відмовляють у задоволенні таких клопотань, що свідчить про неоднакове тлумачення та застосування вищевказаних законодавчих актів.

У зв'язку з викладеним доцільним є внесення відповідних змін до Кримінального процесуального кодексу України в частині передбачення певного порядку призначення та проведення ревізій в рамках кримінального провадження.

Крім того, потребує внесення змін і в Порядок взаємодії між органами державної контрольно-ревізійної служби, органами прокуратури, внутрішніх справ і Служби безпеки України, у зв'язку з необхідністю внесення до нього органів досудового розслідування, а саме: органів Національної поліції; органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства; органів Державного бюро розслідувань; Національного антикорупційного бюро України; органів Державної кримінально-виконавчої служби України.

Жолондівський Леонід Олексійович, доцент кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ;
Авдійчик Оксана Петрівна, слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ *Лов'як О. О.*

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СУДАМИ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОПЛАТУ ПРАЦІ

Згідно з ч. 2 ст. 124 Конституції України суди вирішують будь-які індивідуальні трудові спори щодо оплати праці в порядку, передбаченому гл. XV Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП), за вибором працівника безпосередньо або після попереднього розгляду в комісії по трудових спорах (далі – КТС). Вимоги про оплату праці декількох або групи працівників, у тому числі заявлені в їхніх інтересах уповноваженими на це законом органами, не можуть бути об'єднані в одному провадженні через відсутність необхідної для цього спільності предмета позову. Передбачені законодавством про працю норми її оплати і порядок вирішення спорів про останню не поширюються на військовослужбовців та прирівняних до них осіб (рядовий і начальницький склад органів внутрішніх справ тощо).

При розгляді справ про оплату праці осіб, які працюють за трудовим договором, судам слід відмежовувати сферу державного регулювання оплати праці від сфери її договірного регулювання. Державне регулювання оплати праці полягає, зокрема, у встановленні розміру мінімальної заробітної плати та інших зазначених у законодавстві норм і гарантій оплати праці працівників підприємств, установ, організацій усіх форм власності, а також умов і розмірів оплати праці керівників підприємств, заснованих на державній, комунальній власності, працівників підприємств, установ та організацій, що фінансуються чи дотуються з бюджету (статті 8, 12 Закону «Про оплату праці») [1].

Оскільки відповідно до ст. 97 КЗпП форми і системи оплати праці, норми праці, розцінки, тарифні ставки, схеми посадових окладів, умови запровадження й розміри надбавок, доплат, премій, винагород та інших заохочувальних, компенсаційних і гарантійних виплат встановлюються підприємствами, установами, організаціями самостійно в колективному договорі, а у випадку, коли його не укладено, – власником або уповноваженим ним органом за погодженням із профспілковим органом, що представляє інтереси більшості працівників, або, за його відсутності, – з іншим органом, уповноваженим на представництво трудовим колективом, з урахуванням загальних положень законодавства про оплату праці, суд у разі вирішення спорів з цих питань має з'ясувати, чи були і як саме вони врегульовані у зазначеному порядку та чи було при цьому додержано норм і гарантій, передбачених законодавством, генеральною й галузевою (регіональною) угодами. При їх недодержанні застосовуються відповідно норми і гарантії, передбачені законодавством, генеральною, галузевою (регіональною) угодами [2].

При вирішенні спорів про виплату премій, винагороди за підсумками роботи за рік чи за вислугу років, надбавок і доплат необхідно виходити з нормативно-правових актів, якими визначено умови та розмір цих виплат. Розглядаючи позови про оплату праці членів виробничих бригад, необхідно виходити з того, що заробіток за колективні результати праці визначається відповідно до чинних на підприємстві систем її оплати і форм матеріального заохочення, а його розподіл між членами бригади провадиться з урахуванням присвоєних їм кваліфікаційних розрядів, годинних тарифних ставок, фактично відпрацьованого часу і коефіцієнта трудової участі (якщо він був встановлений). Відповідачем у такому спорі є не бригада, а підприємство як сторона в трудовому договорі (ст. 21 КЗпП) [2].

При вирішенні спорів про оплату роботи в надурочний час слід мати на увазі, що передбачене ч. 4 ст. 106 КЗпП положення про заборону компенсації надурочних робіт шляхом надання відгулу поширюється і на випадки їх виконання у святкові, неробочі та вихідні дні. В разі проведення таких робіт за розпорядженням або з відома роботодавця години роботи понад нормальну тривалість робочого дня, а в разі підсумованого обліку робочого часу – понад встановлений робочий час в

обліковому періоді оплачуються при погодинній системі оплати праці – у подвійному розмірі годинної ставки, а при відрядній системі – шляхом доплати 100 відсотків тарифної ставки працівника відповідної кваліфікації, оплата праці якого здійснюється за погодинною системою (ст. 106 КЗпП), і в тому разі, коли ці роботи було виконано без додержання умов і порядку залучення до них.

При вирішенні спорів про доплату за роботу в нічний час належить виходити з положень статей 54, 108 КЗпП і враховувати, що нічним вважається час із 10-ї години вечора до 6-ї години ранку і робота в такий час має оплачуватись роботодавцем у підвищеному розмірі, встановленому генеральною, галузевою, регіональною угодами або колективним договором, але в будь-якому разі не нижче від 20 відсотків тарифної ставки (окладу) працівника за кожну годину. Оплата в зазначеному розмірі провадиться незалежно від того, скільки годин робочого часу припадає на нічний час.

Установивши при розгляді справи про стягнення заробітної плати у зв'язку із затримкою розрахунку при звільненні, що працівникові не були виплачені належні йому від підприємства, установи, організації суми в день звільнення, коли ж він у цей день не був на роботі, – наступного дня після пред'явлення ним роботодавцеві вимог про розрахунок, суд на підставі ст. 117 КЗпП стягує на користь працівника середній заробіток за весь період затримки розрахунку, а при непроведенні його до розгляду справи – по день постановлення рішення, якщо роботодавець не доведе відсутності в цьому своєї вини. Сама по собі відсутність коштів у роботодавця не виключає його відповідальності.

Суди мають враховувати, що у справах про оплату праці діє тримісячний строк звернення із заявою до КТС або безпосередньо до суду, який обчислюється з дня, коли працівник дізнався або повинен був дізнатися про порушення свого права (статті 225, 233 КЗпП), і відповідно до цього з'ясовувати зазначену дату. Десятиденний строк на оскарження рішення КТС обчислюється з дня вручення виписки з протоколу засідання комісії чи копії рішення.

Закінчення строку виплати заробітної плати (ст. 115 КЗпП) не є початком перебігу зазначеного процесуального строку, якщо не оспорується право на її одержання; у

відповідних випадках ця обставина може бути підставою для вимог про компенсацію втрати частини заробітку у зв'язку із затримкою його виплати. Непроведення розрахунку з працівником у день звільнення або, якщо в цей день він не був на роботі, наступного дня після його звернення з вимогою про розрахунок є підставою для застосування відповідальності, передбаченої ст. 117 КЗпП. У цьому разі перебіг тримісячного строку звернення до суду починається з наступного дня після проведення зазначених виплат незалежно від тривалості затримки розрахунку.

Пропуск без поважних причин тримісячного строку звернення до суду є самостійною підставою для відмови в позові, однак якщо суд установить, що останній є необґрунтованим, він відмовляє в його задоволенні саме з цих підстав.

Задовольняючи вимоги про оплату праці, суди повинні в усіх випадках відповідно до ст. 217 Цивільного процесуального кодексу зазначати в рішенні про негайне його виконання в частині стягнення заробітної плати не більше ніж за один місяць, а суди касаційної і наглядної інстанцій – не залишати без реагування виявлені при розгляді справ даної категорії факти порушення судами першої інстанції вимог цього закону [4].

Підсумовуючи, слід зазначити, що із прийняттям нового Трудового кодексу України, процесуальний порядок вирішення спорів з оплати праці може бути удосконаленим.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 року // Відомості Верховної Ради України – 1995 – № 17 – Ст. 121.
2. Кодекс законів про працю України від 10.12.71 // Відомості Верховної Ради, 1971, додаток до № 50, ст. 375 (станом на 17.05.2012).
3. Проект Трудового кодексу України // Електронний ресурс w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb.../webproc4_1. Режим доступу – з екрану.
4. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 грудня 1999 р. № 13 // Електронний ресурс <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-99>. Режим доступу з екрану.

Заграй Тетяна Сергіївна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри управління та роботи з персоналом Національної академії внутрішніх справ
Доценко О. С.

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ПОЛІЦІЇ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Процес глобалізації та євроінтеграції, загострення внутрішньої соціально-політичної ситуації зумовили перехід від радянського минулого – української милітаризованої системи органів внутрішніх справ – до Європейського майбутнього – створення органу, який повинен відповідати сучасним, демократичним, соціально-економічним і політичним реаліям.

Із прийняттям Закону України «Про національну поліцію» органи міліції було ліквідовано, а сфера їх компетенції перейшла до новоствореного Центрального органу виконавчої влади – Національної поліції.

Для ефективної роботи у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку, що є одним з основних завдань національної поліції відповідно до закону, питання відбору кадрів до нової поліції має стати головним. Тому особливе значення має узагальнення досвіду країн ЄС щодо процедури підбору кадрів до національних поліцейських структур.

Основними елементами системи професійної підготовки персоналу правоохоронних органів в країнах ЄС є: початкова підготовка, поточна службова підготовка, підвищення кваліфікації.

Система відбору на посади поліцейських закріплена у Законі України «Про національну поліцію». Вищезгаданий закон чітко визначає регламенти створення поліцейських комісій та етапи відбору кандидатів, які включають в себе: аналіз поданих документів; тестування; співбесіди та інші види оцінювання кандидатів.

Схожа система відбору поліцейських у Франції. При відборі кандидатів на службу до поліції та Національної Жандармерії перш за все проводиться вивчення документів, які

подає кандидат. Після цього проводиться перевірка фізичного та психічного стану кандидатів.

В подальшому просування по службі включає в себе підвищення в чині, звані чи ранзі, яке відбувається в основному після певного строку служби (2–5 років), а також по відборі і конкурсу чи за особливі заслуги.

Поліція Федеративної Республіки Німеччина входить до складу Міністерства внутрішніх справ, яке має компетенцію, значно ширшу від МВС інших країн і фактично контролює всі сфери внутрішнього життя країни. У відповідності до такої структури побудована і національна система відбору та підготовки кадрів поліції.

Підготовка нижчої ланки поліцейських здійснюється у Центрах підготовки та підвищення кваліфікації президій, орієнтована на слухачів із числа випускників шкіл віком від 16 до 24 років і триває 2,5 роки.

Підготовка офіцерів середньої ланки проходить комбіновано в Центрах підготовки та підвищення кваліфікації президій, Федеральної академії поліції міста Любек.

Підготовка офіцерів вищої ланки здійснюється в Академії підготовки керівного складу, яка знаходиться у місті Мюнстер.

Всі поліцейські під час проходження служби повинні навчатися для призначення на будь-які посади, за винятком вищих. Просування працівників по службових щаблях, переміщення з однієї посади на іншу, та перебування на одній посаді певний термін (2–4 роки), вимагає обов'язкове проходження курсу професійної підготовки.

Критерії відбору кандидатів на посади поліцейських в Федеративній Республіці Німеччина:

- відданість державі, відчуття відданості перед нею і готовність нести покарання в разі порушень під час служби;
- сприйняття своїх повноважень як певної місії направленої на укріплення держави та її престижу;
- прагнення до панування справедливості не сприйняття зла та криміналу в будь-яких проявах;
- вміння вірно підбирати та розставляти найближчих підлеглих, перетворювати їх в надійну кваліфіковану команду консультантів-виконавців.

Одним з основних напрямів вдосконалення Національної поліції України є зміна системи підготовки патрульної поліції

Національної поліції України на основі аналізу діяльності поліції зарубіжних країн континентальної Європи. Короткий аналіз питань кадрової політики в діяльності поліцейських показав, що:

– відбір на службу до поліції у країнах Західної Європи є прискіпливим та багатоступеневим і на посади в поліцію призначаються особи, які отримують найвищі бали при проведенні конкурсів;

– особлива увага приділена формуванню кадрового резерву на заміщення посад середнього начальницького складу. В поліції країн Західної Європи формується необхідність для кожного поліцейського підвищувати свій професійний рівень, адже без його підвищення та відповідного ставлення до виконання своїх службових обов'язків поліцейський може бути звільненим;

– просування по службі в країнах Західної Європи повинне передувати навчання, при цьому чим вищу посаду кандидат повинен займати тим довший термін він повинен навчатися.

Таким чином, система підготовки персоналу правоохоронних органів європейських країн є достатньо ефективною, запозичення їх досвіду Україною створить позитивну мотивацію персоналу щодо постійного підвищення рівня професійної майстерності поліцейських.

Загрива Христина Олександрівна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного права і процесу Національної академії внутрішніх справ *Стрельченко О. Г.*

ВИЗНАЧЕННЯ ЕТАПІВ ВСТУПУ ДО ПАТРУЛЬНО-ПОСТОВОЇ СЛУЖБИ ЯК ОДНОГО З ВИДІВ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ

Сучасний етап розвитку України охарактеризовано складними процесами, що мають місце в політичній, соціальній та економічній сферах життя держави. Наявна тенденція зростання соціальної напруги в суспільстві, у зв'язку із проведенням політичних, адміністративних та економічних

реформ. Така нестабільність впливає на стан правопорядку та громадський спокій, зокрема.

Актуальність питань забезпечення охорони громадського порядку зумовлена насамперед тим, що саме патрульна служба безпосередньо виконує провідну роль при забезпеченні охорони громадського порядку [1].

Відповідно до законодавства, патрульна поліція – це підрозділ Національної поліції, який цілодобово патрулює міста України, забезпечує громадський порядок та безпеку, першим реагує на повідомлення про правопорушення і надзвичайні події, надає поліцейські послуги, первинну медичну та невідкладну допомогу громадянам, забезпечує безпеку дорожнього руху, розглядає справи про адміністративні правопорушення і застосовує засоби адміністративного впливу до правопорушників, організовує заходи безпеки на місці ДТП, оформлення необхідних документів [2].

У її складі діють піші, автомобільні та мотопатрулі, а також кінний патруль для паркових зон, і річковий патруль.

Отже, для початку варто з'ясувати, якими ж повноваженнями наділені патрульні та які функції вони мають виконувати. Згідно з законом України «Про Національну поліцію» визначено, що основними завданнями поліції є надання послуг у сферах:

- 1) забезпечення публічної безпеки і порядку;
- 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;
- 3) протидії злочинності;
- 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або інших надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [2].

Відповідно до зазначеного закону, з-поміж інших, поліція наділена такими повноваженнями, як:

- здійснення превентивної та профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання правопорушень;
- виявлення причин та умов, що сприяють учиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, уживання в межах своєї компетенції заходів для їх усунення;
- уживання заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; припинення їх;

– уживання заходів, спрямованих на усунення загрози життю та здоров'ю фізичних осіб і громадській безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення;

– уживання заходів із забезпечення публічної безпеки і порядку на вулицях, площах, парках, скверах, стадіонах, вокзалах, аеропортах, морських та річкових портах, інших громадських місцях;

– регулювання дорожнього руху та здійснення контролю за дотриманням правил дорожнього руху його учасниками та за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі [2].

Треба зазначити, що для вступу до ППС слід пройти атестацію, у складі якої обов'язково будуть *присутні представники громадських організацій* [3].

Основним завданням такої комісії є забезпечення якісного та прозорого процесу атестації співробітників поліції. Атестаційна комісія оцінює, в першу чергу, професійні та особистісні якості поліцейського і приймає фінальне колегіальне рішення про його придатність до служби в поліції.

На жаль, попри широке залучення громадськості, масштабне фінансування (передусім за допомогою іноземних фондів) тестування було *малорезультатним*.

Тим часом, розбудовуючи правову державу, не можна спочатку проводити атестування, звільняти людей, а вже потім все це намагатись узаконити. Про правові наслідки слід думати з самого початку, тим більше коли мова йде про можливе звільнення тисяч юридично обізнаних працівників, які найчастіше все життя працювали у правоохоронних органах.

А сьогоднішня реформована Національна Поліція отримує цей досвід за восьмитижневий період навчання; щоб освоїти навчальний матеріал слухачам відведено доволі стислі терміни, яких не всім вистачає.

В кінці навчання слухачів чекають підсумкові іспити. Лише після успішної їх здачі майбутні поліцейські складуть присягу. Полісмени повинні бути, в певному розумінні, *універсальними*, щоб засвоїти усі практичні та теоретичні навички, котрі є необхідними для подальшої професійної діяльності.

Крім того, слухачі додатково відвідуватимуть факультативні заняття. Вони самі обиратимуть дисципліну, яку

бажають максимально поглиблено студіювати. Це можуть бути і курси екстремального водіння, і тактико-спеціальна підготовка, і вивчення адміністративного чи кримінального законодавства. Комусь необхідно додатково відпрацювати навички влучної стрільби із вогнепальної зброї, або надання первинної домедичної допомоги. Що для них важливе – вирішуватимуть самі слухачі [4]. Проте, як показує досвід, часу на освоєння програми недостатньо, аби стати кваліфікованим працівником.

Отже, нагальна потреба у реформуванні поліцейської системи вимагає проведення *якісно нової кадрової політики*, розробку й прийняття сучасної та результативної концепції розвитку служби в поліції, адже зазначені проблемні питання, напряду пов'язані з нагальною необхідністю удосконалення даного реформування її в цілому.

Необхідно спрямувати першочергові організаційні заходи саме на ресурсне та фінансове забезпечення цього напряду правоохоронної діяльності, адже лише після створення хоча б мінімально необхідних умов можна здійснювати якісне керівництво та вибудовувати систему контролю якості виконання службових обов'язків. Відтак з *підвищенням рівня професіоналізму* працівників патрульної служби поліції підвищується ефективність роботи ОВС взагалі, що, у свою чергу, впливає на підвищення їх авторитету та відповідного зміцнення правосвідомості. Організація діяльності служби повинна бути зорієнтована на нормативне врегулювання не лише регламентації діяльності чи поведінки працівників, але й належного матеріального заохочення, щоб стимулювало прагнення цінити своє місце служби.

Список використаних джерел

1. Адміністративна діяльність. Частина особлива : Підручник / За заг. ред. проф. О.М. Бандурки. – Харків : Вид-во ун-ту внутр. справ, «Еспада», 2000. – 368с.
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 40–41. – Ст. 379.
3. Худенко А. Початок реформування правоохоронних органів: нова патрульна служба та її особливості [Електронний ресурс] // Центр досліджень соціальних комунікацій СІАЗ НІОБ ФПУ. Режим доступу: <http://nbuviar.gov.ua/index.php?>

option=com_content&view=article&id=1138:nova-patruľna-sluzhba-2&catid=64&Itemid=376.

4. Терешук О.Д. Проблеми ефективного функціонування патрульно-постової служби міліції та шляхи їх подолання [Електронний ресурс] / О. Д. Терешук // Наше право. – 2014. – № 9. – С. 17–22. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2014_9_5.

Запорожець Руслана Андріївна,
аспірант кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх
справ

ІПОТЕЧНА КРИЗА В США ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

В структурі економіки України поступово відбуваються позитивні зміни, спрямовані на визначення місця нашої держави у світовому економічному просторі. Банківська система є невід'ємною складовою ринкової економіки. Банки, проводячи розрахунки та кредитуючи господарство, суттєво підвищують загальну ефективність виробництва.

Упродовж останніх двох років увага економістів-аналітиків усього світу спрямована на дослідження проблем іпотечної кризи в США та її наслідків, зокрема найважливіші прояви цієї кризи проаналізовані Ф. Уільямом Енгдалем, М. Кейсі, Ж. Сапіром.

Фінансова криза, що спочатку охопила провідні світові держави, активно переросла у світову економічну кризу, наслідки й тривалість перебігу якої важко прогнозовані [1, с. 31].

Існує думка, що іпотечна криза виникла через лавиноподібне нарощування дефолтів по іпотечних кредитах і ланцюгову реакцію на ринку MBS (mortgage-backed securities – забезпечених заставою цінних паперів), що похитнуло стабільність фінансового сектора, котрий вже встиг стати глобальним [2, с. 21].

Отже, серед головних причин світової фінансової катастрофи зараз прийнято називати коливання на іпотечному

ринку США в 2000–2006 рр. На думку багатьох економістів, різке зростання цін на житло й наступне їхнє раптове падіння були викликані неправильною політикою Федеральної резервної системи (ФРС), що надмірно розширила кредитування в секторі нерухомості і дала початок подальшим фінансовим потрясінням. Іпотечна криза була викликана очікуванням високого майбутнього попиту на нерухомість, а крах відбувся, коли виявилось, що цього високого попиту не буде або він наступить пізніше, ніж це передбачалося. Житловий сектор активно субсидювався приблизно у період, який збігається з бумом на ринку нерухомості, і падіння цін на житло почалося з наближенням кінця цього субсидування [3].

Французький професор економіки Ж. Сапір вважає, що саме «механізм змінної [плаваючої – авт.] іпотечної ставки став одним із основних «провокацій» кризи» [4, с. 8]. У період із грудня 2007 р. по 1 липня 2008 р. понад 690 млрд дол. США у іпотечних кредитах стикнулися із підвищеною відсотковою ставкою відповідно до умов договорів про плаваючу відсоткову ставку, підписаних за два роки до того. Це означало, що ринкові відсоткові ставки на ці кредити «підірвали» щомісячні платежі. Сотні тисяч домовласників були змушені вдатися до крайнього для будь-якого домовласника заходу: припинити щомісячні іпотечні виплати [5]. На кінець січня 2008 р. 24% субстандартних іпотечних позик були прострочені або достроково припинені [4, с. 15].

Серйозні втрати понесли не тільки акціонери банків, але й обережні вкладники фондів. Кілька пенсійних фондів і фондів короткострокових кредитів, які вважаються стабільними об'єктами інвестицій, раптово суттєво знизилась у вартості через те, що менеджери спробували одержати прибуток за рахунок інвестицій в ABS і зазнали провалу, бо за цими облігаціями часто приховувалася ризиківана іпотека США [6, с. 31]. Найбільший інвестиційний банк Америки Lehman Brothers у серпні 2007 р. закрит свій підрозділ з кредитування надто ризикових іпотечних позик і звільнив 1,2 тис. співробітників, а у січні 2008 р. оголосив про повне закриття іпотечного бізнесу та скорочення 1,3 тис. робочих місць. Американський іпотечний банк Washington Mutual Inc., потерпілий від кредитної кризи, виставив себе на продаж. А найбільший власник чекових рахунків Lloyds TSB ухвалив

рішення щодо купівлі найбільшого іпотечного кредитора країни HBOS за 21,8 млрд дол. [7, с. 46–53].

У закритому дослідженні експерти американської інвестиційної компанії Bridgewater Associates виклали своє бачення наслідків кризи на ринку іпотеки США. Цього разу втрати світових банків у результаті кризи оцінені в 1,6 трлн дол. США. У підготовленому звіті зокрема повідомляється, що беру чи до уваги поточне положення на світовому ринку, постійне зниження макроекономічних показників ринку нерухомості, сфери кредитування, інфляції, ділової й споживчої активності, банки неминуче зіштовхнуться з «лавиною прострочених зобов'язань» по кредитах. А фінансові втрати будуть такими великими, що залучити необхідні для подолання кризи кошти банки просто не зможуть.

Тисячі людей вимагають відшкодування збитку, тому що вартість їхніх акцій, облігацій або інших цінних паперів впала внаслідок фінансової кризи. Позови направляються проти фінансових інститутів ІКВ, Nuporeal Estate та UBS, які приховували або викривляли інформацію про ризик внесків; проти банків й інвестиційних посередників, котрі рекомендували як надійні капіталовкладення пенсійні фонди та фонди короткострокового кредиту, що займаються іпотекою; проти offerentів сертифікатів, які відмовили в поверненні грошей після того, як папери почали швидко втрачати вартість. Майже щодня вкладники намагаються притягти когось до відповідальності. І хоча в окремих випадках до ухвалення рішення можуть пройти роки, подібна активність в змозі окупитися [6, с. 28–31].

Для українських банків механізм сек'юритизації в найближчому майбутньому може стати одним із найбільш ефективних в управлінні ризиками кредитного портфеля, а також отримання додаткових прибутків [20, с. 23–29]. Однак, з огляду на недостатню вивченість і недосконалість цього механізму, а також той факт, що саме він спричинив іпотечну кризу, а пізніше й фінансову, світового масштабу, автори цієї статті вважають такі заходи не доречними. Навіть навпаки, цей механізм потрібно корегувати або зовсім від нього відмовитись, але не переймати.

Список використаних джерел

1. Чекмарев К.С. Особенности проявления финансового кризиса для рынков производных инструментов // Деньги и кредит. – 2009. – № 2. – С. 31–36.
2. Барановський О.І. Економіка «мільних бульбашок» // Економіка і прогнозування. – 2009. – № 1. – С. 7–23.
3. Маллиган Кейси. Основополагающие причины бума и краха на рынке жилья [Електронний ресурс] / Полит.Ру. 28.01.2009 – Доступний з: http://dialogs.org.ua/issue_full.php?m_id=14593.
4. Жак Сапір. Глобальні фінанси у кризі: попередня оцінка кризи й того, як ми в неї потрапили // Економіка і прогнозування. – 2008. – № 4. – С. 7–26.
5. Ф. Уильям Энгдаль. Финансовое цунами [Електронний ресурс] // Война и мир. – Доступний з: <http://www.warandpeace.ru/ru/exclusive/view/17421>.
6. Дмитрий Ярош. Вернитеденьги // Инвестгазета. – 2008. – № 35. – С. 28–31.
7. ЕленаМошенец. Крах // Инвестгазета. – 2008. – № 37. – С. 46–53.

Заяць Наталія Володимирівна, доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ

ЗАКОННІСТЬ І ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК СУЧАСНІ ПРАВОВІ РЕАЛІЇ В УКРАЇНІ

Українська держава, яка утворилася на політичній карті світу після розвалу СРСР змогла сформувати свої основні інститути, прийняти Конституцію, але так і не змогла сформувати таку політичну еліту, яка б в своїй діяльності керувалася не старими радянськими правилами, поняттями, а законами. Слабкість демократичних традицій у 1991–1993 роках не дозволила сформувати сильну демократичну державу, яка б була орієнтована на захист прав і свобод своїх громадян. А наступні тенденції до авторитаризму та домінуванню корпоративно-олігархічних інтересів в економіці свідчать про, слабкість української державності. Досвід свідчить про те, що

авторитарна та олігархічна держава не може бути сильною оскільки вона не захищає інтереси більшості населення, тільки сильна демократична держава, що має схвалення своїх громадян з основних напрямків розвитку внутрішньої та зовнішньої політики здатна служити людині та захищати її права та інтереси. І тільки в такій державі єдиним джерелом влади є народ.

Державна влада повинна усвідомити, що права людини є пріоритетом. В чому і полягає основна ідея сучасного розвитку України. Для її реалізації потрібно щоб всі суб'єкти політики керувались наступними принципами:

- верховенство закону;
- розподіл влади;
- рівність громадян;
- участь громадян в управлінні держави;
- свобода совісті та слова;
- гарантії державного захисту прав людини.

Виникає логічне питання, якщо ці всі принципи відображені в Конституції України, тоді чому ж вони не реалізуються повною мірою. Цьому є декілька причин, а саме:

По-перше, це слабкість громадянського суспільства та його основних інститутів, слабкість української демократії. І проблема вдосконалення цих інститутів це завжди проблема громадян, а не цих інститутів. Оскільки демократія це постійна боротьба громадян за свої права, за відповідальну та ефективну державну владу.

По-друге, це нерозвиненість громадянської та особистої гідності. Варто пригадати слова Р.Ієринга, той хто не відчуває, що коли порушують його права, питання полягає не тільки в об'єкті права, а в гідності особи, хто не відчуває потреби захистити себе та своє право, той є безнадійною людиною.

По-третє, слабкою стороною нашої держави є низький рівень правової культури. Як свідчить практика в більшості випадків державні службовці та посадові особи не несуть відповідальності за порушення прав та свобод громадян. Все ще діє «телефонне право», «політична доцільність», «вказівка начальника».

Не можна не бачити, що для виправлення даної ситуації заходів із виховання особи як активного суб'єкта суспільства є недостатньо. Необхідною є державна воля у застосуванні як правових, так і політичних, адміністративних, економічних

методів впливу. А якщо говорити про правові форми, то перш за все потрібно використовувати акти, що дають можливість притягнути до відповідальності тих посадових осіб, які порушують Конституцію та закони України.

Таким чином, вбачається за необхідне розроблення низки законів, що покликані посилити відповідальність посадових осіб органів державної влади за порушення прав та свобод людини та забезпечити реальне верховенство Конституції України на всій території держави.

В сучасних умовах законність та дотримання прав людини тісно пов'язані між собою. Їх пов'язує особлива соціальна складова. Сьогодні у вітчизняному правознавстві переважає ідея максимально широкого визначення законності, де вона виступає як політико-правове явище, як об'єктивна соціальна потреба, що знаходить свій вираз в ідеологічному відображенні у формі правового принципу, що характеризує процес вдосконалення державно-правової форми організації суспільства та реалізації ідеї соціальної справедливості шляхом дотримання та виконання діючого законодавства. Ідеї законності та прав людини покладені в основу демократії та демократичних конституцій; політики проголошують дотримання даних цінностей незалежно від політичного режиму – демократичного чи антидемократичного. В країні де панує режим законності державна влада завжди намагається забезпечити права людини, загальнолюдські ідеали та цінності, рівність всіх перед законом, невідоротність відповідальності за порушення норм права. І в свою чергу демократія є критерієм для перевірки законності та забезпечення прав людини. Демократія – це та межа, вихід за яку є відмовою від законності та перехід до порушення прав людини. Законність – це найважливіший прояв демократії, оскільки влада народу реалізується у встановленні та належному виконанні законів та інших правих актів. Режим законності забезпечує функціонування системи демократії, охорону прав та свобод громадян.

Законність може існувати тільки на базі демократії, суттєвими рисами якої є рівність всіх перед законом, широка участь населення у законодавчій діяльності, демократичних порядках проведення всенародних референдумів з важливих питань державного життя та прийняття законів.

В діяльності органів внутрішніх справ законність виражається, по-перше, в тому, що їх структура та компетенція визначені в законах та підзаконних нормативних актах, по-друге, в точному дотриманні співробітниками ОВС вимог та принципів права, по-третє, в суворій підзвітності правозастосовної діяльності, в четверте, в чіткій субординації актів, що видаються ОВС. Законність є показником рівня та результатом роботи правоохоронних органів.

Зелений Дмитро Олександрович, слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри конституційного та міжнародного права Національної академії внутрішніх справ
Солоненко О. М.

ДЕПУТАТСЬКА НЕДОТОРКАНИСТЬ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

У зв'язку з вимогами суспільства та постійним акцентуванням нинішньої влади на необхідності запровадження європейських стандартів правової системи в Україні та наближення її до рівня Європейського союзу, наша країна повинна вирішити питання щодо спрощення порядку притягнення народних депутатів до кримінальної відповідальності та недоторканості народних обранців. Без розв'язання цієї проблеми всі інші зміни, що будуть стосуватися удосконалення правових норм України до європейських стандартів будуть неповними.

В статті депутатська недоторканність розглядається як юридична захищеність депутата парламенту від кримінального переслідування.

В чинній редакції Конституції України статтею 80 передбачено, що народні депутати України не можуть бути без згоди Верховної Ради України притягнені до кримінальної відповідальності, затримані чи заарештовані.

Подібну норму містить частина перша статті 27 ЗУ «Про статус народного депутата України».

Повну недоторканість народних депутатів України підтвердив також і Конституційний суд України в своєму рішенні № 12-рп/2003 від 26.06.2003 року.

ЗУ «Про регламент Верховної ради України» передбачено порядок розгляду питань про надання згоди на притягнення до кримінальної відповідальності народних депутатів та їх затримання чи арешт. В цьому нормативно – правовому акті передбачено можливий мінімальний строк розгляду питання до 32 днів.

Переважаюча більшість парламентів країн – членів Європейського союзу встановлюють, що депутати не можуть бути затримані чи заарештовані без згоди парламенту, за винятком випадків затримання їх безпосередньо на місці злочину.

Такі положення містять конституції Польщі, Чеської Республіки, Латвійської Республіки, Болгарії, Румунії, Грузії, Федеративної Республіки Німеччини, Королівства Бельгії, Франції, Молдови, Австрії, Данії, Італії, Португалії, Іспанії. Варто зазначити, в Німеччині депутата можуть затримати також і на наступний день після вчинення кримінального правопорушення.

В конституціях Чехії, Латвії, Румунії та Грузії містяться положення відповідно до яких парламент може звільнити депутата від кримінальної відповідальності якщо не знайде належних підстав для затримання свого члена.

У Фінляндії встановленні додаткові обмеження депутатського імунітету, зокрема, парламентарія може бути затримано чи заарештовано, якщо він з вагомих підстав підозрюється у вчиненні злочину, за який передбачена законом мінімальна санкція становить не менше шести місяців тюремного ув'язнення. Схожі норми передбачені в конституціях Швеції (в разі затримання за вчиненням злочину за яке передбачено покарання більше ніж на 2 роки), Македонії, Хорватії, Словенії (більше ніж 5 років).

В Естонії депутати парламенту користуються повною недоторканістю, для притягнення їх до кримінальної відповідальності потрібне подання канцлера юстиції та згода більшості складу Рійгікогу.

В конституції Швейцарії, про депутатський імунітет від кримінальної відповідальності взагалі нічого згадується, а лише зазначається, що він може бути передбачений іншими нормативно – правовими актами, а в Нідерландах навіть немає положення про можливе його запровадження.

Цікавий зміст містить конституція Ірландії, де згода парламенту на арешт депутата не потрібна у разі вчинення ним державної зради, тяжкого злочину та злочину проти миру.

З 2015 року влада України почала процес обмеження народних обранців депутатської недоторканності. Так, у ВРУ перебувають законопроекти № 177616.01.2015та № 5487 від 05.12.2016.

В них пропонується прибрати ч. 1 та 3 статті 80 Конституції та спростити порядок притягнення народного депутата до кримінальної відповідальності.

Але нововведення передбачені цими законопроектами містять і свої недоліки. Зокрема, вони передбачають можливість проведення необхідних *слідчих дій* щодо депутатів на загальних підставах та спрощують процес подачі подання до ВРУ (замість наведення конкретних фактів і доказів, що підтверджують факт вчинення депутатом злочину, пропонується просто вказувати на статтю Кримінального кодексу), а також пропозиції не містять положення про можливість затримання депутата на місці вчинення злочину.

Вказані недоліки можуть призвести до негативних наслідків, у вигляді зловживання окремими політичними діячами спрощеного порядку притягнення до кримінальної відповідальності народних депутатів, на користь своїх власних бізнесових та політичних інтересів, а також перетворити процедуру надання згоди на затримання народного депутата Верховною Радою на суто бюрократичну процедуру спрямовану на затягування часу.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/print1470132337033469>.

2. ЗУ «Про статус народного депутата України» № 2790-ХІІ від 17.11.1992. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2790-12/print1470132337033469>.

3. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 56 народних депутатів України № 12-рп/2003 від 26.06.2003. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-03/paran54#n54>.
4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України про офіційне тлумачення положень частин другої, третьої статті 17, частини другої статті 27 Закону України «Про статус народного депутата України» (справа про гарантії діяльності народного депутата України) № 7-рп/2003» від 10.04.2003. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-03>.
5. Конституція Республіки Польща від 02.04.1997. – Режим доступу: <http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>.
6. Конституція Фінляндії від 11 юня 1999. – Режим доступу: <http://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/1999/ru19990731.pdf>.
7. Конституція Республіки Болгарії від 12 .07. 1991. – Режим доступу: <http://www.parliament.bg/bg/const/>.
8. Конституція Румунії 08.12.1991. – Режим доступу: <https://www.senat.ro/index.aspx?Sel=FAAF88EC-48F6-48D3-9480-814618525544>.
9. Конституція Республіки Чехії від 16.12.1992. – Режим доступу: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>.
10. Конституція Естонської республіки від 28.06.1992. – Режим доступу: <https://www.president.ee/ru/republic-of-estonia/constitution-of-the-republic-of-estonia/index.html#04>.
11. Конституція Грузії від 24.08.1995. – Режим доступу: <http://www.parliament.ge/uploads/other/28/28803.pdf>.
12. Конституція Федеративної Республіки Німеччини від 23.05.1949. – Режим доступу: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/gg/gesamt.pdf>.
13. Конституція Королівства Бельгії від 07.02.1831. – Режим доступу: http://www.senate.be/doc/const_fr.html#s311.
14. Конституція Швеції від 27.02.1975. – Режим доступу: <http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/>.
15. Проект закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України та суддів) № 1776 від 16 січня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53602.

16. Проект закону України «Про внесення змін до деяких законів України (щодо недоторканності народних депутатів України)» № 5487 від 05.12.2016. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60634.

Землянська Тетяна Віталіївна, слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ *Власенко В. П.*

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Актуальність теми визначається тією роллю, яку відіграє Європейський Союз в сучасному світі, а також практичним значенням інтеграції України до цієї організації як для державної політики України, так і для науки.

У зв'язку з визначенням Україною стратегічної мети – інтеграції до ЄС, включаючи членство в цьому міжнародному об'єднанні, – важливим завданням є приведення вітчизняного законодавства у відповідність до права ЄС, що зумовлює реформування національної правової системи країни в цілому. Шлях до європейської інтеграції передбачає реальне забезпечення та захист основних прав та свобод людини, створення правової, соціальної та демократичної держави, яка посяде гідне місце у світовому співтоваристві. Цей процес, серед іншого, передбачає повномасштабне реформування національної правової системи на основі принципів та стандартів, що утвердилися на загальноєвропейському рівні на основі сучасного демократичного міжнародного права.

Саме цим обумовлено той факт, що входження нашої держави до європейського правового простору визначається внутрішніми нормативними актами України як необхідна умова інтеграції України до ЄС та інших європейських структур.

Інтеграцію України до Європейського Союзу проголошено пріоритетним напрямом зовнішньополітичного курсу держави. Основи зовнішньої політики України, механізм і тактику втілення її європейського вектору визначає низка документів, зокрема Конституція України [1]; Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 1 липня 2010 р., який підкреслює, що з огляду на своє геополітичне становище, історичний досвід, культурні традиції, багаті природні ресурси, потужний економічний, науково-технічний та інтелектуальний потенціал Україна може і повинна стати впливовою світовою державою, здатною виконувати значну роль в забезпеченні політико-економічної стабільності в Європі. Неодмінною умовою успішної реалізації Україною своїх можливостей є її активне і повномасштабне входження до світового співтовариства. Долаючи кризові явища в суспільстві і торуючи свій шлях у світ, Україна спирається на свої фундаментальні загальнонаціональні інтереси, відповідно до яких визначаються засади, напрями, пріоритети та функції її зовнішньої політики [2].

Досвід держав розвиненої демократії засвідчує: формування соціальної, правової держави – складний і тривалий процес, котрий має спиратися, окрім іншого, на демократичне законодавство, неухильне додержання й виконання законів усіма суб'єктами суспільства. А положення щодо соціальної держави має спиратися на потужне економічне зростання й відповідне вноормування справедливих соціально-економічних відносин у суспільстві. Для побудови в Україні правової держави треба реально втілити в життя вимоги, які становлять її зміст. А це, своєю чергою, потребує завершення правової, політичної, економічної та соціальної реформ, виходу на засади сталого демократичного розвитку.

Відтак в Україні відбуваються значні трансформаційні зміни, мета яких формування національної правової системи та держави в цілому. Для її утвердження слід також провести інвентаризацію всього масиву законодавства та скасувати закони, що суперечать потребам правової держави й відповідного суспільного життя. Також необхідно проводити чітку правову політику; розробити відповідні нормативні акти, ухвалення яких продиктоване сучасними умовами й об'єктивними потребами правового регулювання; адаптувати

вітчизняне законодавство до законодавства ЄС, що передбачено курсом України на інтеграцію в єдину Європу. Результатом усіх цих заходів має стати забезпечення верховенства права, правового характеру чинного законодавства, істотне обмеження відомчої нормотворчості, оскільки підзаконні нормативно-правові акти (різні інструкції, розпорядження тощо) нерідко приймаються всупереч закону й паралізують його дію. Важливою складовою руху на шляху до правової держави має стати реформування судової системи, чітке впорядкування процесу правотворчості, розмежування правотворчих повноважень органів законодавчої та виконавчої влади.

Європейські прагнення України імперативно вимагають проведення відповідної політики й імплементації та розвитку на національному ґрунті демократичних норм і цінностей, притаманних державам Європейського Союзу [3, с. 212].

Тому досить важливим для цього є підвищення рівня правової культури та правосвідомості громадян, посадових осіб і суспільства загалом. Адже високий рівень правової культури та правової свідомості необхідний для утвердження в суспільстві законності та встановлення такої атмосфери, в якій людині комфортно жити й розвиватися. Тож знання права, повага до нього, переконаність в обов'язковості його виконання – необхідні умови побудови правової держави.

Водночас слід мати на увазі, що правову державу не можна побудувати, обмежившись прийняттям законів, навіть найдемократичніших. Крім прогресивного законодавства має сформуватися система суворого додержання й виконання законів усіма суб'єктами: державою, державними органами, суспільними організаціями, посадовими особами та громадянами.

Ми повинні усвідомити, що тільки від України залежить успішність і ефективність процесу адаптації її законодавства. Формування нового правового поля держави є тривалим суспільним процесом, що органічно пов'язаний зі змінами у всіх інших сферах життя держави. Штучно прискорити цей процес неможливо, але потрібно створити йому режим найбільшого сприяння, оскільки адаптація законодавства України, а в перспективі всієї її національної правової системи до норм і стандартів Європейського Союзу є обов'язковою передумовою успішної реалізації європейських прагнень України.

Список використаних джерел

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996. Змінена та доповнена. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80/page>.
2. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 1 липня 2010 р. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>.
3. Філоненко Р. Ю. Демократизація українського суспільства як складовапроцесу європейської інтеграції України // Політологічний вісник – № 28. – 2007. – С. 212.

Іванова Майя Вікторівна, науковий співробітник Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

КОЛІЗІЇ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА У СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Відповідно до Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затвердженої Законом України від 18 березня 2004 р. № 1629-IV, одною з пріоритетних сфер, в яких здійснюється адаптація законодавства України, виступає інститут охорони права інтелектуальної власності. Аналогічне положення зазначено також у ст. 51 «Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та Європейськими співтовариствами, їх державами-членами» (Угоду ратифіковано Законом України № 237/94-ВР від 10.11.94): Сторони визнають, що важливою умовою для зміцнення економічних зв'язків між Україною та Співтовариством є зближення існуючого і майбутнього законодавства України з законодавством Співтовариства. Для цього, Україна вживає заходів для поступового приведення національного законодавства у відповідність до законодавства Співтовариства, зокрема, в галузі інтелектуальної власності.

У Конвенції про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності (1967) зазначено, що інтелектуальна

власність включає права, пов'язані з: літературними, художніми і науковими творами; виконавчою діяльністю артистів, звукозаписом, радіо- та телевізійними передачами; винаходами у будь-якій галузі людської діяльності; науковими відкриттями; промисловими зразками; товарними знаками, знаками обслуговування, фірмовими назвами та комерційними позначеннями; припиненням недобросовісної конкуренції, а також із усіма іншими правами, що є результатом інтелектуальної діяльності у промисловій, науковій, літературній або художній галузях.

Більш повний перелік об'єктів інтелектуальної власності закріплений в «Угоді про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності» (англ. Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, скорочено TRIPS, укр. ТРІПС) 1994 р., яка входить в систему угод про заснування Світової організації торгівлі, членом якої є й Україна (Закон України «Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі» від 10 квітня 2008 року № 250-VI). У переліку додатково названі такі об'єкти, як комп'ютерні програми і бази даних, суміжні права (права виконавців, виробників фонограм, організацій мовлення) географічні назви в найменуваннях місць походження товарів, топографії інтегральних мікросхем, нерозкрита інформація.

В межах міжнародного приватного права важливо підкреслити одну загальну особливість прав на інтелектуальну власність, їх територіальний характер. Отримання прав автором на такі об'єкти в одній державі не тягне їх визнання в іншому. Цим права інтелектуальної власності відрізняються від речових прав, які зберігаються незалежно від перетину об'єктом прав державних кордонів. Однак створений ним твір на території однієї держави може бути без його згоди і без виплати будь-якої винагороди видано або іншим чином використано за кордоном, причому абсолютно законно. Подолати територіальний характер прав на інтелектуальну власність можна за допомогою міжнародних договорів. Тому основним правовим інструментом забезпечення транскордонної охорони прав на інтелектуальну власність є укладання міждержавних угод про взаємне визнання та охороні інтелектуальної власності [1]. З територіального характеру інтелектуальної власності випливає ще одна особливість міжнародного приватного права: якщо права на

об'єкти інтелектуальної власності, що виникли за кордоном, не визнаються, то не виникає і колізія права, а отже, не виникає потреба в колізійних нормах, які встановлювали б, за законами якої держави права на інтелектуальну власність слід розглядати.

Відповідно до норм міжнародного приватного права до колізій відносяться: міжнародно-правові колізії, що виникають між нормами міжнародних договорів та норм внутрішнього законодавства держави; міжнародно-правові колізії, що виникають між нормами різних міжнародних договорів, що регламентують подібні правовідносини, в т.ч. колізії між старим і новим по часу; міжнародно-правові колізії, що виникають між нормативними правовими актами правових систем різних держав [2].

У національному колізійному праві, як правило, до цього відсутні колізійні норми в даній сфері приватноправових відносин. Інша справа, якщо між державами укладається договір про взаємне визнання та охороні таких прав. Як неминучий наслідок такої угоди постає колізійних питання, по праву якої держави слід розглядати обсяг охоронюваних прав, терміни їх охорони, умови охорони та ін. Тому міжнародний договори поряд з матеріально-правовими положеннями про охорону інтелектуальної власності передбачають і колізійні норми [1].

До кола колізійних питань входять: 1) юридична кваліфікація об'єкта виключного права. Вона має важливе значення, оскільки різними державами може бути встановлено різне правове регулювання. Так, законодавством ряду країн надається охорона офіційним текстам законодавчого, адміністративного та юридичного характеру і офіційним перекладам таких текстів; 2) особи, які можуть бути суб'єктами виключного права. Наприклад, в США весь обсяг прав на об'єкт інтелектуальної власності, створений в порядку виконання службового завдання, належить роботодавцю, в Україні ж особисті немайнові права належать автору твору, а майнові – роботодавцю; 3) перелік прав, які належать до виключних; 4) підстави і порядок виникнення, зміни та припинення виключних прав; 5) винятковий зміст прав; 6) захист виключних прав [3].

Необхідно зазначити, що міжнародне регулювання у сфері інтелектуальної власності відбувається в межах угод, прийнятих ВОІВ, якими закріплені обов'язкові для всіх країн-учасниць

стандарти охорони. Ці стандарти, призначені гармонізувати режими охорони інтелектуальної власності у країнах-учасницях, мають тенденцію до її підвищення.

Список використаних джерел

1. Международное частное право : Учебник / Л. П. Ануфриева, К.А. Бекашев, Г. К. Дмитриева и др.; Отв. ред. Г. К. Дмитриева. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2004. – 688 с.

2. Лопатин В. Н. Правовые коллизии при защите интеллектуальной собственности в России / Владимир Николаевич Лопатин // http://www.rniiis.ru/download/stat'i/prav_kolizii.pdf.

3. Каменецкая М.С. Международное частное право: Учебно-практическое пособие. – М.: Изд. центр ЕАОИ, 2007. – 306 с.

Ігнатюк Олег Володимирович, кандидат юридичних наук, заступник голови Апеляційного суду Київської області

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕГЛАСНИХ РОЗСЛІДУВАНЬ ПІД ЧАС ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Вивчення використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій при доказуванні у кримінальному процесі інших країн є неможливим без звернення до світового досвіду, який знайшов відображення в основних законах різних держав.

Використання результатів негласних розслідувань при доказуванні у кримінальному процесі таких зарубіжних країн, як: США, Великобританії та ФРН. Аналіз правового досвіду таких країн як США, Німеччина, Бельгія, Австрія свідчить, що правове регулювання оперативно-розшукової діяльності здійснюється відповідними «відкритими» законами, а також використання результатів такої діяльності, як доказів стає загальним правилом [1, с. 299].

Взаємодія результатів оперативно-розшукової та кримінально-процесуальної діяльності може проходити в рамках наступних моделей.

Перша з них відноситься до того випадку, коли попередня оперативно-розшукова діяльність та кримінально-процесуальне доказування може мати різну мету та регламентацію та не перетинатися одна з іншою. Характерним прикладом є кримінальний процес ФРН в якому на судовій стадії пропонується «суворе» доказування з чітким дотриманням процесуальних норм, тоді як на стадії попереднього розслідування допускаються «вільне» доказування, в процесі якого не застосовуються передбачені законом докази і не потребує дотримання правил їх використання метою вільного доказування є тільки вірогідність встановлених фактів. При цьому дані, які стали відомі в ході негласних заходів, необхідно продублювати шляхом кримінального процесуального доказування, в іншому випадку вони будуть недопустимими доказами по кримінальному провадженню.

В другому випадку є певне дистанціювання між кримінальною процесуальною та оперативно-розшуковою діяльністю, але відомості отриманні оперативним шляхом, можуть бути залучені в поле зору кримінального правосуддя без додаткової верифікації, якщо при їх отриманні були дотримані правила збору доказів, передбачені кримінальним процесуальним законом.

У третьому випадку між оперативно-розшуковою та кримінально процесуальною діяльністю немає формальної різниці. Зазначені види заходів розрізняються за метою їх здійснення (для охорони громадського порядку і безпеки або для розслідування вже вчинених злочинів).

Суттєвою особливістю американського кримінального судочинства є можливість використання в якості судових доказів відомостей, отриманих від негласних інформаторів (співробітників), а також результатів спеціальних поліцейських операцій (у США вони іменуються операціями-пастками) і секретних розслідувань, що проводяться прокурорами [2, с. 207].

Відповідно до існуючої в США практики, судом у певних випадках можуть прийматися як докази відеозаписи показань свідків замість особистої явки цих людей до суду, що, як вважають американські юристи, створює додаткові гарантії їх

безпеки. Гарантії конфіденційності надаються органами поліції при розслідуванні тяжких, особливо небезпечних злочинів, організованої злочинності та ін. Питання про надання гарантій секретності при розслідуванні злочинів середньої тяжкості розглядається для кожного конкретного випадку. При розслідуванні дрібних злочинів гарантій не передбачено [2, с. 14].

При дослідженні американського досвіду слід брати до уваги і ще одну, не менш важливу, ніж обумовлена вище, обставину. Кримінальний процес у США розглядається переважно як частина конституційного права, ніж як тільки спосіб реалізації кримінального права і політики. Американський суддя схильний розглядати правові питання в широкому політичному, етичному і соціальному контексті. У кримінальних провадженнях він порівняно легко переносить цент уваги з питання про те, чи вчинив обвинувачений злочин, на питання, чи належним чином поведилася поліція стосовно громадянина [3, с. 111].

Основним засобом судового обмеження свавілля поліції є правило про неприпустимість доказів, отриманих незаконним шляхом. При оцінюванні законності доказів, отриманих у результаті арешту або обшуку (це основні досудові дії в США), суд керується вимогами четвертої поправки до Конституції США. Зазначена поправка передбачає: «Право народу на недоторканність особи, житла, паперів і майна не може порушуватися не обґрунтованими обшуками або арештами, і ордери на обшук або арешт не видаватимуться бездостатніх підстав, підтверджених присягою або урочистою заявою. Такі ордери повинні містити докладний опис місця обшуку, а також осіб і майна, що підлягають решту» [2, с. 208].

Також, важливо зауважити, що результати негласної поліцейської діяльності більшістю судів розглядаються в якості доказів, зокрема – так звані «докази по слуху» (які не приймаються, за загальним правилом, від інших осіб) та різного роду поліцейські матеріали, як, наприклад, дані кримінальної реєстрації, показання поліцейських інформаторів, відомості отримані в результаті прихованого спостереження, в тому числі спеціальних пристосувань для прослуховування (підслуховування) і фіксації телефонних переговорів, телевізійних, кіно-відео-камер зі спеціальними пристроями для спостереження і фіксації того, що відбувається [4, с. 78; 5, с. 129; 6, с. 328]. При цьому слід

зауважити, що англосаксонське судочинство (США, Великобританія), відрізняється від континентального майже повною відсутністю процесуальної регламентації досудового провадження, проте не створює процесуальних перешкод і для допуску в судовий розгляд інформації, зібраної поліцією до суду [7, с. 25; 6, с. 328].

Кримінальний процес Франції відноситься до континентальної (змішаної) форми організації судочинства, що включає розшукове попереднє слідство (дізнання) і змагальне (остаточне) судовий розгляд [7, с. 30; 6, с. 328]. Дізнанню у Франції властиві як елементи оперативно-розшукової, так і кримінально-процесуальної діяльності, чіткої межі, що відокремлюють поза процесуальні заходи від процесуальних дій в рамках КПК Франції немає [8, с. 42–53].

У кримінальному процесі Англії результати оперативної діяльності допускаються в якості доказів, якщо доведена їх достовірність. При цьому, на їх використання не впливають можливі порушення прав інших осіб, щодо яких не ведеться кримінальне переслідування. Так, наприклад у справі Челкі (R vs Chalkey, 1998) відомості отримані за допомогою записуючого пристрою незаконно розміщеного в приватному будинку не були виключені з числа доказів оскільки використовувалися не проти домовласника чиї права були б порушені таким записом, а проти іншої особи.

Таким чином, аналізуючи зарубіжне законодавство, слід дійти висновку, що в Україні був врахований найбільш прогресивний світовий досвід у правовому регулюванні щодо використання результатів негласних розслідувань при доказуванні у кримінальному процесі.

Список використаних джерел

1. Тертишник В. М. Науково-практичний коментар до Кримінально-процесуального кодексу України / В. М. Тертишник. – К. : А.С.К., 2002. – 1056 с.
2. Тагієв С.Р. Досвід системи негласного розслідування у кримінальному судочинстві Сполучених Штатів Америки / С.Р. Тагієв // Університетські наукові записки. – 2015. – № 2 (54). – С. 204–211.
3. Поморски С. Американские суды и следствие по уголовным делам: 4-я поправка к Конституции США (правило

об исключении) [Текст] / С. Поморски // Советское государство и право. – 1990. – № 10. – С. 108–111.

4. Николайчук, В.М. Уголовный процесс США. – М., 1981.

5. Смирнов М.П. Оперативно-розыскная деятельность полиции зарубежных стран. – М., 2001.

6. Среднев В.А. Проблемы допустимости доказательств в уголовном судопроизводстве / В.А. Среднев // Мир науки, культуры, образования. – 2012. – № 3 (34). – С. 324–331.

7. Kovalev, V.A. Ugolovniy process burzhuznykh gosudarstv. – М., 1983.

8. Golovko, L.G. Doznanie i predvaritel'noe sledstvie v ugolovnom processe Francii. – М., 1995.

Кабачек Александр Дмитриевич, слухач
Миколаївського регіонального відділення
навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат
юридичних наук, доцент, професор
кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ
Микитчик О. В.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ КОНТРОЛЮ ЗА НАРКОТИКАМИ

Політика України у сфері контролю за наркотиками є важливою складовою частиною всієї діяльності держави щодо стабільного, надійного функціонування суспільства і його безпечного існування. Ця політика зумовлена усвідомленням особливої небезпеки загроз, які включає в себе й несе суспільству наявне і потенційне незаконне наркоспоживання та пов'язана з ним наркозлочинність.

Нагальна потреба розробки й реалізація державної політики у сфері контролю за наркотиками в Україні зумовлена потребою вжиття рішучих, ефективних заходів проти поширення наркоманії та зростання пов'язаної з нею наркозлочинності, що вже набули

глобального виміру і вважаються мало не найнебезпечнішими для суспільного розвитку.

Головна мета антинаркотичної політики – сконцентрувати антинаркотичні сили держави та громадськості України на здійсненні докорінних змін у сфері протидії наркоманії і боротьби з наркозлочинністю, спрямованих на створення безпечного існування суспільства, реалізації прав і свобод людини, оздоровлення нації. Кардинально новим пропонується інтегрований підхід до розв'язання нагальних проблем у цій сфері. Він передбачає поєднання змістовних (лікувально-профілактичних, реабілітаційних) та організаційних (розширення доступу до лікування, зменшення шкоди) складників у боротьбі за повернення наркозалежного до нормального життя.

Реалізація цілеспрямованої державної політики сприятиме підвищенню рівня контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, координації діяльності компетентних органів щодо боротьби з наркозлочинністю, подальшому вдосконаленню нормативно-правових актів України, заходів, спрямованих на виконання зобов'язань відповідно до міжнародних договорів України у зазначеній сфері і, як наслідок, сприятиме припиненню зростання рівня наркоманії в Україні та її загрозливих викликів.

Основи наркополітики мають базуватися на принципах:

- гуманного ставлення до наркозалежного як до особистості, з урахуванням її потреб, інтересів та можливостей, що сприятиме його поверненню до здорового способу життя;

- створення надійного нормативно-правового бар'єра на шляху витоку наркотиків у незаконний обіг та посилення діяльності державних установ, що виконують контрольні та правоохоронні функції;

- єдності дій державних органів та інститутів громадянського суспільства, що передбачає розширення соціальної бази реалізації політики у сфері контролю за наркотиками;

- врахування соціальної мімікрії наркобізнесу, який зрощується з іншими небезпечними злочинами – тероризмом, корупцією, організованою злочинністю, відмиванням коштів, одержаних незаконним шляхом.

Вважаємо, що під час організації кримінально-правових заходів є доцільним:

1. Зосередити зусилля правоохоронних органів на виявленні злочинних угруповань, що становлять найбільшу загрозу суспільству (йдеться про вжиття системних кримінально-правових заходів не так щодо «вуличних наркоманів», як щодо структур, які контролюють наркотрафіки, незаконне виробництво, збут наркотиків тощо).

2. Перенести правоохоронні зусилля на виявлення й документування протиправної діяльності вищих рівнів організованої злочинності (наркобізнес злочинний у всіх його проявах і без корупційних зв'язків на найвищому рівні існувати не може). Розбазарювання бюджетних коштів на кримінальне покарання наркозалежних і дрібних дилерів наркоситуації в цілому не поліпшує.

3. Забезпечити своєчасне оперативне реагування на швидкоплинні зміни в тактиці діяльності наркоугруповань, встановлення контролю над новими різновидами наркотиків, маршрутами їхнього транзиту та розповсюдження. За формою це заходи тактичного рівня, але втілюють вони стратегічний зміст, оскільки є довгостроковою програмою, спрямованою на підвищення ефективності правоохоронної діяльності в зазначеній сфері.

4. Здійснити стратегічні зміни й організаційну складову частину правоохоронної діяльності. Насамперед має бути більш тісною координація діяльності всіх правоохоронних суб'єктів, вона має вийти на якісно новий рівень – взаємодії, взаємоспівробітництва, взаємної підтримки. Для цього актуальним є створення спільних оперативних груп, відновлення на нових організаційних засадах діяльності відповідних координаційних центрів і штабів, розширення контактів з Інтерполом, Європолом та іншими правоохоронними структурами.

5. Здійснити спільно з органами місцевого самоврядування та громадськості комплексні правоохоронні, соціальні, медичні заходи в районах з досить високою концентрацією незаконного обігу наркотиків, що є причиною серйозних соціальних проблем і може призвести до послаблення влади.

Особливу увагу в умовах сьогодення слід приділити забезпеченню гласності правоохоронних антинаркотичних заходів з метою розширення соціальної бази протидії наркозлочинності.

Калась Анастасія Юрївна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного права і процесу Національної академії внутрішніх справ
Стрельченко О. Г.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Нормативно-правову базу охорони здоров'я в Україні становить комплекс юридичних норм, за допомогою яких держава регулює систему охорони здоров'я в Україні, та діяльність кваліфікованих працівників охорони здоров'я в Україні щодо надання невідкладних організаційних та лікувальних заходів, спрямованих на врятування та збереження життя людини.

Додержання правил поведінки у правовій державі здійснюється свідомо й добровільно, оскільки втілює в собі волю народу, його норми є загальнообов'язковими, ґрунтуються на підтримці держави та громадській думці.

Такі норми містяться, як правило, у нормативно-правових актах різної юридичної природи і сили.

Усі нормативно-правові акти, які регулюють екстрену медичну допомогу, на наш погляд, слід розподілити на фундаментальні (основоположні), спеціалізовані та допоміжні.

Так, до фундаментальних (основоположних) нормативно-правових актів, якими урегульовано охорону здоров'я слід віднести: Закони України: «Основи законодавства України про охорону здоров'я» [1], Цивільний кодекс України, Бюджетний кодекс України.

Акти Президента України: «Про додаткові заходи щодо реформування системи охорони здоров'я», «Про невідкладні заходи щодо реформування системи охорони здоров'я населення», «Про невідкладні заходи щодо забезпечення права громадян на охорону здоров'я і медичну допомогу», «Про Концепцію розвитку охорони здоров'я населення України».

Розпорядження Кабінету Міністрів України, а саме: «Державної програми реформування системи охорони здоров'я населення».

Акти центральних органів виконавчої влади, а саме: Накази МОЗ України: «Про впорядкування та затвердження Умов оплати праці працівників закладів охорони здоров'я та установ соціального захисту населення» [1].

до фундаментальних (основоположних) актів нормативно-правового регулювання надання медичної допомоги слід віднести:

Закони України: «Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини».

Акти Президента України, яким затверджено: «Програма подання громадянам гарантованої державою безоплатної медичної допомоги», «Порядок надання медичної допомоги у військово-медичних закладах і взаєморозрахунків за неї між військовими формуваннями», «Порядок надання медичної допомоги хворим на туберкульоз особам, взятим під варту, чи які тримаються в установах виконання покарань» [1].

до фундаментальних (основоположних) актів нормативно-правового регулювання охорони здоров'я в Україні слід віднести: Закони України: «Про екстрену медичну допомогу», «Кодекс цивільного захисту України» [2], Постанови Кабінету Міністрів України, а саме: «Деякі питання оплати праці медичних працівників системи охорони здоров'я в Україні», «Деякі питання оплати праці медичних працівників, що надають первинну медичну допомогу», «Порядок формування фонду оплати праці медичних працівників, що надають первинну медичну допомогу», «Порядок встановлення надбавок за обсяг та якість виконаної роботи медичним працівникам закладів охорони здоров'я, що надають первинну медичну допомогу» [4].

Розпорядження Кабінету Міністрів України, а саме: «Про схвалення Концепції проекту Закону України «Про загальнодержавну систему надання охорони здоров'я в Україні», «Про затвердження переліку і норм накопичення в системі охорони здоров'я в Україні лікарських засобів та медичних виробів першої необхідності для організації медико-санітарного забезпечення цивільного населення під час особливого періоду».

До спеціалізованих актів нормативно-правового регулювання охорони здоров'я в Україні, слід віднести:

Закони України, а саме: «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», «Про психіатричну допомогу», «Про лікарські засоби», «Про донорство крові та її компонентів», «Про імплантацію електрокардіостимуляторів», «Про заборону репродуктивного клонування людини», «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів», «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», «Про боротьбу із захворюванням на туберкульоз», «Про захист населення від інфекційних хвороб», «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ», «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання».

До допоміжних актів нормативно-правового регулювання охорони здоров'я в Україні слід віднести наступні:

Закони України: «Про доступ до публічної інформації», «Про виконання рішень та застосування практики Європейського Суду з прав людини», «Про охорону праці», «Про дорожній рух», «Про Національну поліцію», «Про захист персональних даних», «Про страхування», «Про державний бюджет України», «Про судову експертизу».

Акти Президента України: «Про невідкладні додаткові заходи щодо зміцнення моральності у суспільстві та утвердження здорового способу життя».

Акти центральних органів виконавчої влади, а саме: Накази МОЗ України: «Концепція управління якістю медичної допомоги у сфері охорони здоров'я в Україні на період до 2020 року», «Проект Національної стратегії побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період 2015–2025 роки», тощо [3].

Із вище визначеного випливає, що норми щодо надання охорони здоров'я в Україні містяться в численних джерелах, якими регулюється діяльність суб'єктів публічної адміністрації.

Список використаних джерел

1. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19 лист. 1992 р. № 2801-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 4. – Ст. 19.
2. Кодекс Цивільного Захисту України : Закон України від 2 жовт. 2012 р. – № 5403-VI // Відомості Верховної Ради. – 2013. – № 3435. – Ст. 458.
3. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України своїм від 12 січня 2015 р. № 5/2015 // Офіційний вісник України. – 2015 р. – № 4. – Ст. 8.
4. Ковригіна В. Є. Адміністративно – правове регулювання екстреної медичної допомоги : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Ковригіна Валентина Євгенівна – К., 2017. – 191 с.

Калинка Наталія Леонідівна, слухач
Миколаївського регіонального відділення
навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат наук з державного
управління, завідувач Миколаївського
регіонального відділення навчально-наукового
інституту № 4 Національної академії
внутрішніх справ *Сірий Ю. М.*

УКРАЇНСЬКЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО В РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВOPOPУШЕНЬ, УЧИНЕНИХ МЕДИЧНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ: ПРОБЛЕМИ ДОКАЗУВАННЯ СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ ТА ПОШУКИ ШЛЯХІВ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Національна правова система України (далі – НПСУ) сьогодні є частиною соціальної системи та узагальненням всіх наявних юридичних засобів, що регулюють суспільні відносини і юридичні явища. Творення українських законів, направлене на формування та вдосконалення правових норм, принципів, правосвідомості, юридичних установ, з метою їх європеїзації. Свідченням цьому є прийняття таких нормативно-правових

актів як Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, тощо.

Станом на теперішній час, першочерговим завданням в побудові національної правової системи є впровадження в кожную сферу суспільної діяльності інституту верховенства права.

Проте, не секрет, що існують серйозні причини уповільнення процесу утворення нової європейської правової системи. Олігархічні телеканали та інтернет-ресурси невпинно продовжують пропагувати тотальний вплив Російської федерації на євроінтеграцію НПСУ. Але робота Венеціанської комісії все ж таки вказала на внутрішні біди у формуванні українського законодавства щодо євроінтеграції. При її перевірках впливали недоліки антикорупційного законодавства України.

Не дивлячись на труднощі, з якими ми зіштовхуємося кожного дня у формуванні нової НПСУ, доречно зазначити про позитивні зміни для європейського розвитку України, які визначені законодавцем в Кримінально-процесуальному кодексі, а саме: відмова від процедури повернення кримінальної справи на додаткове розслідування, скасування процедури "приватного обвинувачення", запровадження у кримінальному судочинстві можливості укладення угод між підозрюваним та потерпілим або прокурором, поява слідчого судді, принцип змагальності, тощо.

Проте єдине систематизоване європейське зібрання норм однієї галузі, не може швидко та позитивно удосконалювати НПСУ.

Так, розслідуючи кримінальні провадження, відкриті за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ст. 140 КК України (Неналежне виконання професійних обов'язків медичними працівниками), слідчий має забезпечити виконання усіх завдань кримінального провадження. Стаття 84 КПК України вказує на те, що процесуальними джерелами доказів є показання, речові докази, документи, висновки експертів.

В кримінальному провадженні з правовою кваліфікацією ст. 140 КК України, одним з правових механізмів реалізації вищевказаного, є отримання слідчим комісійних висновків

судово-медичних експертиз, направлених на встановлення причинно-наслідкового зв'язку неналежного виконання посадових інструкцій медичним працівником, що спричинило настання тяжких наслідків для потерпілого, або ж – об'єктивного спростування винуватості медичного працівника. На жаль, дослідження, які проводяться комісійно в обласних бюро СМЕ, закріплені законодавчими актами та інструкціями, що унаслідували совкову ідеологію. Як приклад – Закон України «Про судову експертизу», 1995 року.

Крім того, медичний працівник, неправомірність дій, якого необхідно доказувати, підпорядковується, як і судово-медичний експерт, Міністерству охорони здоров'я України. Тому слідчому не варто надіятись на об'єктивні, неупереджені висновки експертизи.

Трапляються випадки, коли описова частина судово-медичної експертизи містить відомості, які направлені на дезорієнтацію слідчого у напрямку збирання доказів та сприяють укріпленню злочину, а в подальшому – винесенню постанови про заміну кваліфікації кримінального правопорушення. Так, замість ст. 140 ККУ з'являються кримінальні провадження з правовою кваліфікацією ст. 139 ККУ (ненадання допомоги хворому медичним працівником), або ст. 143 ККУ (порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини), або ст. 148 ККУ (підміна дитини), або ст. 166 ККУ (злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування). Зазначена кваліфікація, ініціаторами якої стають судово-медичні експерти, а виконавцями слідчий чи процесуальний керівник, призводить до затягування строків досудового розслідування кримінального провадження, шляхом призначення повторних комісійних судово-медичних експертиз в інших обласних центрах, а іноді – до прийняття рішення в порядку ст. 284 КПК України – закриття кримінального провадження.

Тож ця парадоксальність полягає не лише в наявних корупційних механізмах, але й в суперечності та неузгодженості юридичних засобів НПСУ.

З огляду на вищезазначене, з урахуванням аналізу нормативно-правових джерел, які регламентують кримінальну процесуальну діяльність слідчого у розслідуванні кримінальних

правопорушень, доречно висловити деякі судження щодо окремих питань у якісному формуванні нової НПСУ в контексті євроінтеграційних процесів.

Зокрема:

– виведення судово-медичних установ із-під контролю Міністерства охорони здоров'я України;

– нормативно-правові акти про судову медицину, узгодити з Кримінально-процесуальним кодексом України на законодавчому рівні;

– при дорученні розслідування кримінальних проваджень, керівнику органу досудового розслідування неухильно дотримуватися Закону України «Про запобігання корупції»;

– постійно підвищувати рівень кваліфікації слідчих та осіб, які безпосередньо будують нову НПСУ шляхом антикорупційної державницької кадрової політики, підвищення рівня громадянської позиції, викорінення цензури в телевізійному та інтернет-просторах, конкретизації законодавства, швидкого роз'єднання бізнесу від органів державної влади.

Калініченко Богдан Миколайович, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри управління та роботи з персоналом Національної академії внутрішніх справ *Пелагея О. Г.*

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИНЦИПІВ ВЗАЄМОДІЇ ГРОМАДЯН ІЗ ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ У СФЕРІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Питання про принципи взаємодії територіальних органів Національної поліції і громадськості має істотне значення для розкриття змісту теорії правоохоронної діяльності, заснованої на підтримці населення. Принципи, на яких засновується взаємодія територіальних органів Національної поліції та громадськості, необхідно поділити на дві групи: загальні і спеціальні. Так, загальні принципи мають основоположний

характер, відображають основні закономірності взаємодії, забезпечують гармонію, узгодженість і рівновагу у цьому процесі. До загальних принципів взаємодії слід віднести принципи науковості, законності, гласності, плановості.

Зокрема, принцип науковості означає, що необхідно привести систему і механізми взаємодії органів Національної поліції з громадськістю у відповідність із рівнем розвитку суспільних відносин. Цей принцип передбачає цілеспрямований вплив на суспільну систему в цілому або на її окремі ланки на основі пізнання і використання об'єктивних законів і закономірностей в інтересах побудови оптимальної взаємодії. Сутність принципу науковості полягає в прагненні взаємодіючих сторін виробити найбільш правильні і ефективні спільні рішення на основі осмислення наявного досвіду взаємодії в сфері охорони публічного порядку і боротьби з правопорушеннями з позицій сучасних наукових досліджень.

Використання принципу законності у взаємодії територіальних органів Національної поліції і громадян означає, що діяльність кожного із суб'єктів охорони правопорядку і форми їх взаємодії повинні перебувати у відповідному правовому полі і реалізовуватися відповідно до законів та інших нормативно-правових актів. Принцип законності полягає в безумовному виконанні взаємодіючими суб'єктами в процесі реалізації своїх повноважень законів і підзаконних нормативних актів. Він виражається, по-перше, у тому, що усі відносини взаємодіючих суб'єктів повинні відповідати правовим приписам, по-друге, в єдиному розумінні і тлумаченні нормативних актів як органами Національної поліції, так і громадянами, які виконують правоохоронні завдання.

Принцип гласності взаємодії територіальних органів Національної поліції з населенням забезпечує зв'язок державного управління з суспільством, його громадянами. Цей принцип ґрунтується на: доступності механізмів управління для громадян; відкритості функціонування органів правопорядку; громадському контролю, у тому числі через засоби масової інформації; судовому контролю. Принцип гласності полягає: по-перше, у широкому і регулярному інформуванні громадян про діяльність державних правоохоронних структур, реальний стан публічного порядку в суспільстві, що досягається за допомогою системи обов'язкових звітів керівників органів Національної

поліції перед населенням, доступності інформації про їх діяльність, обговоренні найважливіших питань і рішень, що приймаються, а також у інформуванні громадськості про їх правоохоронну діяльність; по-друге, це громадський контроль за діяльністю органів та підрозділів Національної поліції з одного боку, та відомчий контроль поліції за діяльністю громадських об'єднань правоохоронної спрямованості, з іншого; по-третє, реалізація принципу гласності також передбачає залучення до протидії злочинності офіційних осіб, які обираються на місцях: урядових чиновників, керівників приватних організацій, адміністрацій міст, керівників політичних партій тощо.

Принцип плановості – це ще один із загальних принципів взаємодії територіальних органів Національної поліції із громадськістю, що передбачає використання ресурсів і систему заходів взаємодії. Зміст планування взаємодії органів Національної поліції і громадськості полягає у: визначенні спільних завдань підрозділів органів Національної поліції, громадських формувань і окремих громадян, які не є членами громадських формувань, але виконують правоохоронні функції, на запланований період; визначенні, з урахуванням раціонального використання сил і методів, комплексу заходів, здійснення яких забезпечить виконання завдань, які стоять перед ними; встановленні термінів виконання запланованих заходів і виконавців. Велике значення для взаємодії поліції і населення в процесі охорони публічного порядку має спільне планування заходів.

Що стосується спеціальних принципів, то вони за своєю природою є похідними, по-перше, від принципів першої групи, тому конкретизують і доповнюють їх; по-друге, від найбільш загальних принципів управління. До них можна віднести такі принципи як: принцип спільності інтересів; безперервності; «головної ланки»; «резерву»; маневреності; оптимального використання можливостей взаємодіючих елементів; принцип скоординованості дій; принцип паритетності; принцип взаємодопомоги.

Так, важливість принципу спільності інтересів пояснюється тим, що наявність у поліції і громадськості спільних інтересів в сфері охорони публічного порядку і протидії злочинності є найважливішою передумовою зазначеної взаємодії. Спільність інтересів цих суб'єктів виражається у їх

спільній соціальній ролі – безпечному існуванні суспільства та його громадян.

Безперервність взаємодії територіальних органів Національної поліції з громадськістю в сфері охорони публічного порядку і протидії злочинності полягає в постійному здійсненні узгоджених дій органів Національної поліції та громадськості, що виконує правоохоронні функції. Організацію такої взаємодії ні в якому разі не можна розглядати як короткочасну кампанію, розраховану лише на вирішення якогось конкретного завдання.

Принцип «головної ланки» у процесі взаємодії між територіальними органами Національної поліції і громадськістю полягає у тому, що основна увага взаємодіючими суб'єктами повинна бути приділена саме профілактиці правопорушень їх попередженню, тобто превентивним заходам.

Принцип «резерву» полягає в тому, що взаємодія повинна організовуватися з певним запасом сил та засобів, тобто резервом, який буде забезпечувати нормальне, безперебійне функціонування правоохоронних структур навіть у випадку необхідності посилення охорони публічного порядку під час проведення масових заходів культурного, політичного та спортивного спрямування або масових заворушень тощо. Взаємодія буде ефективною лише в тому випадку, якщо її суб'єкти забезпечать такі умови функціонування, за яких вихід з ладу якогось одного елемента не буде викликати припинення взаємодії в цілому.

Взаємодії територіальних органів Національної поліції з громадськістю властивий і принцип маневреності, або оперативності та гнучкості. Звичайно, діяльність органів Національної поліції та громадськості, що виконує правоохоронні функції, планується, однак, навіть найдосконаліший план не в змозі врахувати всі деталі взаємодії, передбачити вичерпний алгоритм узгоджених дій представників двох різних підсистем в умовах постійно змінюваної оперативної обстановки. Це спричиняє необхідність коригування плану або будь-якого іншого управлінського рішення і відповідного регулювання системи, в ході якого й реалізується принцип маневреності, що дозволяє більш ефективно використовувати сили, засоби, форми та методи, які є в розпорядженні учасників взаємодії.

Взаємодія означає узгоджене функціонування суб'єктів і тому передбачає оптимальне використання можливостей взаємодіючих елементів. Деякі автори називають цей принцип принципом «максимального використання можливостей взаємодіючих сторін». Реалізація зазначеного принципу передбачає попереднє вивчення та облік можливостей взаємодіючих суб'єктів, тобто специфіки їх функціонування, середовища, сил та засобів, які вони мають, а також прогнозування результатів їх діяльності.

Важливість принципу скоординованості дій обумовлена тим, що координації належить центральне місце в механізмі взаємодії. Скоординованість надає співпраці поліцейських і представників громадськості стійкий та цілісний характер, забезпечує оптимальний розподіл правоохоронної діяльності, єдність стратегічних і тактичних задумів цих суб'єктів у сфері і протидії злочинності.

Принцип паритетності (рівності). Територіальні органи Національної поліції і громадськість, взаємодіючи у сфері і протидії злочинності та охорони публічного порядку, виступають як автономні (рівні), не підпорядковані суб'єкти. Їх паритетність виявляється в конкретній сфері існуючих між державними і громадськими суб'єктами правоохоронної діяльності відносин. Громадські формування правоохоронної спрямованості виникають і функціонують у результаті добровільного об'єднання громадян з метою задоволення своїх потреб.

Принцип взаємодопомоги є однією із найважливіших умов успішної співпраці органів Національної поліції і громадськості в сфері охорони публічного порядку і протидії злочинності. Так, органи Національної поліції повинні надавати громадським формуванням необхідну для їх правоохоронної діяльності інформацією про оперативну обстановку. Не менше важливою є допомога поліцейських у спеціальній підготовці членів громадських формувань, навчання їх формам і методам боротьби з правопорушеннями та охорони публічного порядку, що передбачено статтею 12 Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону».

Карська Анастасія Віталіївна, здобувач Хмельницького регіонального відділення навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ *Расюк Е. В.*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ СУДУ Й ІНШИХ ОРГАНІВ І ПОСАДОВИХ ОСІБ У ПРОЦЕСІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Виконання судового рішення безумовного є завершальною стадією судочинства в Україні. В умовах євроінтеграції країни виникає необхідність не лише в адаптації та удосконаленні системи чинного законодавства та судочинства, а й побудова чітких та дієвих механізмів виконання рішення суду. Одним із факторів європейської інтеграції є процес залучення європейського інвестиційного капіталу на територію України. Велика кількість іноземних економістів та бізнесменів відмовляються інвестувати капітал в бізнес на території України мотивуючи це відсутністю можливостей неупередженого судового захисту порушених прав фізичних та юридичних осіб, та, у разі винесення судом законного рішення, низькою імовірністю його виконання. Саме з метою забезпечення ефективного виконання рішень суду 05.10.2016 року вступив в силу оновлений Закон України «Про виконавче провадження» положення якого більш чітко відображають механізми виконання судових рішень, ставлять суворі строки вчинення дій виконавцями, детально висвітлюють заходи примусового виконання рішень суду.

Величезним кроком до становлення європейської системи виконання судових рішень в Україні стало прийняття Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» від 02.06.2016 року, яким право виконання рішень надано не лише органам державної виконавчої служби, але і цілком новому інституту в правовій системі України – приватним виконавцям.

У зв'язку з прийняттям революційних законодавчих актів у сфері виконання судових рішень виникає необхідність у більш детальному розгляді процесу виконання виконавчого документа.

Введення в дію Єдиного реєстру боржників є кардинально новим способом забезпечення виконання рішення суду, адже тепер при відкритті виконавчого провадження щодо фізичної чи юридичної особи інформація про таку особу автоматично вноситься до Єдиного реєстру боржників. Наявність інформації про особу у такому реєстрі унеможливує вчинення будь-яких нотаріальних чи реєстраційних дій з майном боржника та про намагання боржника вчинити якусь дію з майном нотаріус чи реєстратор повинен повідомити виконавцю, який веде виконавче провадження в той же день. У старій редакції Закону такого ефекту можна було досягти лише накладенням арешту на майно боржника.

Новим законом змінено строки пред'явлення виконавчого документа до виконання з 1 року до 3 років (ст. 12 Закону України «Про виконавче провадження»), що дає стягувану достатньо часу для вибору найбільш вдалого моменту пред'явлення виконавчого документа до виконання (відновлення платоспроможності юридичною особою, реєстрація фізичною особою майна, на яке можна звернути стягнення, тощо).

Статтею 13 Закону визначено строки прийняття виконавцями рішень та вчинення виконавчих дій. Встановлено, що арешт на майно(кошти) боржника накладається не пізніше наступного робочого дня після його виявлення. Такий же строк встановлено для направлення платіжних доручень на списання коштів з арештованих рахунків. Опис та арешт майна проводиться впродовж 5 днів з дня отримання інформації про місцезнаходження такого майна. На відміну від старої редакції закону в новій встановлено, що постанову про зняття арешту з майна виконавець вносить не пізніше наступного дня з моменту отримання інформації про виконання рішення. За недотримання вказаних строків виконавцю загрожує відповідальність.

Суттєвою відмінністю є встановлення обов'язковості сплати авансового внеску в розмірі 2 % від суми стягнення на рахунок органу ДВС чи приватного виконавця (ст. 26 Закону) даний авансовий внесок використовується приватними виконавцями для забезпечення вчинення виконавчих дій а

державними виконавцями на оплату послуг експерта, спеціаліста, перекладача у виконавчому провадженні.

Також ст. 26 Закону фактично визначено, що примусове виконання починається з моменту винесення постанови про відкриття виконавчого провадження що є умовою невідворотності обов'язку сплати виконавчого збору згідно ст. 27 Закону.

Статтею 28 Закону передбачено, що боржник вважається повідомленим про відкриття виконавчого провадження, якщо йому надіслано постанову про відкриття виконавчого провадження за адресою, зазначеною у виконавчому документі, що повністю виключає можливість оскарження боржником дій виконавця у зв'язку з тим, що боржнику не було відомо про відкриття виконавчого провадження.

Згідно ч. 8 ст. 48 Закону України «Про виконавче провадження» виконавець проводить перевірку майнового стану боржника у 10-денний строк з дня відкриття виконавчого провадження. У подальшому така перевірка проводиться виконавцем не рідше ніж один раз на два тижні – щодо виявлення рахунків боржника, не рідше ніж один раз на три місяці – щодо виявлення нерухомого та рухомого майна боржника та його майнових прав, отримання інформації про доходи боржника.

Підсумовуючи вище зазначене, погоджуємось з позитивними змінами у законодавчому забезпеченні у сфері виконання судових рішень. Разом з тим, видається необхідним доповнити чинні редакції Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» та Закону України «Про виконавче провадження» у частині строків виконання виконавчого провадження, які є поки не передбаченими, тобто виконавче провадження може перебувати на виконанні до повного виконання або до моменту коли виконавцем вжито всіх заходів, та вони виявились безрезультатними, у такому випадку виконавчий документ повертається стягувану разом із невикористаним авансовим внеском.

На нашу думку, запровадженні редакції Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» та Закону України «Про виконавче провадження» інститут приватних виконавців не є

досконалим у плані дієвого механізму їх діяльності, що підтверджує відсутність ліцензованих приватних виконавців, які б проводили виконання рішень, однак, станом на сьогоднішній день інститутом права та післядипломної освіти міністерства юстиції України опробовується порядок навчання перших приватних виконавців.

Катеринюк Христина Миколаївна, здобувач Тернопільського регіонального відділення навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ
Лов'як О. О.

РОЗГЛЯД ВЕРХОВНОЮ РАДОЮ УКРАЇНИ ПИТАНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ДЕПУТАТСЬКИМ ЗАПИТОМ

Відповідно до ч. 2 ст. 15 Закону України «Про статус народного депутата України» депутатський запит – це вимога народного депутата, яка заявляється на сесії Верховної Ради України до Президента України, до органів Верховної Ради України, до Кабінету Міністрів України, до керівників інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також до керівників підприємств, установ і організацій, розташованих на території України, незалежно від їх підпорядкування і форм власності.

Підставою запиту завжди є наявність певних фактичних обставин у діяльності згаданих суб'єктів, які дозволяють депутату оцінити таку діяльність, виявити певні недоліки та з'ясувати необхідність та шляхи їх усунення [4].

Депутатський запит є найвищою формою депутатського впливу (звичайно після законотворчої діяльності) щодо обстоювання інтересів виборців. Він дозволяє народному обранцю напряму брати участь у громадському і політичному житті країни та в міру свого авторитету і юридичного статусу форсувати прийняття тих чи інших рішень, необхідних для суспільства.

Статистичні дані свідчать що, упродовж 2015 року до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, в інтересах захисту прав громадян, звернулося 19 030 особи, з них народних депутатів – 274 особи. Найчастіше зверталися саме депутати, яких було обрано за мажоритарними округами, у 2014 р. – 194 особи усіх депутатів, які звернулися до Уповноваженого, 2013 р. – 314 осіб [1].

Звернення громадян переважно торкалися: дотримання законності, економічних, соціальних, майнових та гуманітарних питань, проблем екології та надзвичайних ситуацій.

Депутатський запит подається в письмовій формі Голові Верховної Ради України, який оголошує його на пленарному засіданні і передає до парламентського апарату.

Відповідь на депутатський запит надсилається Голові Верховної Ради України і депутату, що його вніс, та оголошується на засіданні парламенту. Депутат має право дати оцінку відповіді на свій запит. На пленарному засіданні може бути проведене обговорення відповіді на запит, якщо на цьому наполягає не менше однієї п'ятої частини народних депутатів [4].

Обмеження щодо реалізації народним депутатом свого права на депутатський запит:

1. Народний депутат не має права звертатися з вимогами чи пропозиціями до судів, до голів судів та до суддів стосовно конкретних судових справ.

2. Вимога чи пропозиція народного депутата України до керівників органів Служби безпеки України не може бути дорученням щодо перевірки будь-якої інформації про окремих громадян. За відсутності у вимозі чи пропозиції народного депутата достатньої інформації про злочин така вимога чи пропозиція не може бути підставою для прийняття рішення про проведення оперативно-розшукових заходів.

3. Народний депутат не має права звертатися до органів прокуратури і прокурорів з вимогами, пропозиціями чи вказівками у конкретних справах, також до слідчих прокуратури з питань досудового слідства у конкретних кримінальних справах.

Кисіль Тетяна Анатоліївна, слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри адміністративного права і процесу Національної академії внутрішніх справ
Муратова Д. Б.

ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ НЕДОБРОСОВІСНИМ ПУБЛІЧНИМ АДМІНІСТРУВАННЯМ, В АНГЛІЇ

Англійське публічне право, на відміну від публічного права деяких інших континентальних країн, таких, наприклад, як Франція або Німеччина, не покладає на державу обов'язку компенсувати шкоду постраждалим від недобросовісного публічного адміністрування. Для того, щоб отримати відшкодування, потерпілий від недобросовісного управління повинен подати позов про відшкодування збитків, завданих звичайним деліктом.

Суб'єктом зловживання владою є виключно особа, яка наділена державно-владними повноваженнями. Другою важливою особливістю є те, що поняття «зловживання владою» використовується разом із поняттям «службова недбалість», що дозволяє потерпілому подати позов про компенсацію шкоди, завданої будь-якими діями чи бездіяльністю органу державної влади чи місцевого самоврядування. Поєднання цих двох характеристик дає чудову можливість адвокату вимагати компенсації збитків, завданих його клієнту внаслідок недобросовісного управління. Але нещодавно Палата Лордів надала роз'яснення правової природи цих особливостей, що значно обмежує їх застосування, і це вже можна побачити по тій мізерній кількості справ, які розглядаються з цього питання.

Перше рішення Палати лордів у справі окружної ради Трьох Рік проти Банку Англії [1] містило роз'яснення, що потерпілий сам повинен доводити наявність делікту. Це означає, що позивач має надати докази того, що державний службовець, виконуючи покладені на нього функції, мав намір умисно заподіяти шкоду потерпілому, або що службовець вчинив дію, яку за законом не мав права вчиняти. При цьому значення має мотив вчинення

посадовцем дії, на яку він не мав права. Вона має бути скоєна або з метою заподіяти шкоду самому потерпілому, або тій категорії осіб, до якої потерпілий належить.

Умисел при цьому виступає обов'язковим елементом правопорушення, а довести його наявність дуже важко. Саме ця вимога про наявність умислу робить справи про відшкодування шкоди, завданої недобросовісним державним адмініструванням, майже безнадійними.

У справі Уоткінса проти Міністерства внутрішніх справ [2] постало питання, чи є наявність матеріального збитку елементом вищезначеного правопорушення. Питання про наявність такого збитку не виникло у справі окружної ради, оскільки там вкладники зазнали величезних фінансових втрат внаслідок банкрутства банку. Потерпілі подали ряд позовів проти Банку Англії, який не провів регуляторної політики по відношенню до банку, де знаходилися їх депозити, що стало причиною його банкрутства.

Справа Уоткінса стосується зовсім іншого Питання. У ній позов був пред'явлений до службових осіб органу виконання покарань за те, що вони незаконно провели огляд конфіденційної переписки заявника, яку він тримав у своїй камері. При цьому потерпілий не зазнав якої-небудь матеріальної шкоди, тобто такої, яка визначається деліктним правом як тілесні ушкодження або фінансові втрати.

Палата лордів відхилила положення про те, що факт зловживання владою особою, яка обіймає державну посаду, не потребує доказів про наявність збитків, і таким чином, скасувала рішення Апеляційного суду у цій справі. Апеляційний суд постановив, що у тих випадках, коли зловживання владою призводить до втручання у конституційні права особи чи до їх порушення, доводити наявність матеріальної шкоди не потрібно. Якщо ж таке право не було порушено, необхідно доводити наявність збитків.

У Палаті лордів такий підхід до вирішення справи був підданий критиці, зокрема на тій підставі, що в такій країні, як Велика Британія, де немає писаної конституції, відкривається широкий простір для суперечок про те, які права є конституційними, а які – ні.

При розгляді цієї справи Лорд Бінгем визначив два принципи, які вступають між собою у конфлікт при розгляді

цього делікту: 1) якщо державний службовець свідомо і навмисно порушив свій законний обов'язок, то він повинен відповідати перед кожним, хто постраждав внаслідок його неправомірних дій, у порядку цивільного провадження. Існує об'єктивний громадський інтерес у притягненні винних у ганебній поведінці посадових осіб до відповідальності, якщо їх вина доведена. Той, хто діє подібним чином, не повинен робити це безкарно; 2) з іншого боку, правильно встановлено, що головна роль деліктного права полягає в наданні грошової компенсації тим, хто зазнав матеріальних збитків, а не відстоювати права тих, хто їх не зазнав. Якщо державні службовці ставляться до своїх прямих обов'язків зухвало або байдуже, але при цьому не завдають своїми діями матеріальних збитків, є інші, більш відповідні обставинам способи притягнення їх до відповідальності. Тому немає необхідності «розширювати» цей делікт за ті межі, які для нього вже встановлені.

Підтримуючи обидва принципи, Лорд Бінгем прийшов до висновку, що делікт ніколи сам по собі не був підставою для судового переслідування. Насправді, у всіх справах, які розглядалися до цього, не виникало питання, чи має доводитися факт наявності матеріальної шкоди. Справа Уоткінса стала першою, яка вимагала такого доведення. Без сумніву, істотною причиною такого консерватизму є те, що у державній казні передбачена обмежена сума коштів для відшкодування шкоди, завданої службовою особою органу державної влади.

У той же час є підстави вважати, що результатом розгляду справи Уоткінса може стати створення нормативного зобов'язання з виплати компенсації за шкоду, завдану несумлінним виконанням особою, яка наділена державно-владними повноваженнями, своїх обов'язків.

Список використаних джерел

1. Three Rivers District Council v Bank of England (No. 3) [2003] 2 A.C 1. – Режим доступу: <https://www.publications.parliament.uk/pa/ld200304/ldjudgmt/jd041111/riv-1.htm>.

2. Watkins v Home Office [2006] 2 A.C 395. – Режим доступу: <https://www.publications.parliament.uk/pa/ld200506/ldjudgmt/jd060329/watkin.pdf>.

Козут Ірина Валеріївна, курсантка навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ *Лов'як О. О.*

НОВЕЛИ РЕЄСТРАЦІЇ ШЛЮБНИХ ВІДНОСИН

З метою апробації європейських стандартів у сфері державної реєстрації актів цивільного стану, спрямованих на створення сприятливих умов для отримання фізичними особами адміністративних послуг у зазначеній сфері, та забезпечення реалізації гарантованого державою права на шлюб, зокрема для учасників антитерористичної операції та внутрішньо переміщених осіб, погодитися з пропозицією Міністерства юстиції стосовно запровадження реалізації пілотного проекту щодо державної реєстрації шлюбів у скорочені строки за обранням заявниками місцем (далі – пілотний проект) у м. Києві, Львові, Одесі, Херсоні, Маріуполі, Сєвєродонецьку, Вінниці, Дніпрі, Луцьку, Миколаєві, Кам'янець-Подільському, Рівному, Житомирі, Харкові, Ужгороді, Чернівцях, Івано-Франківську, Сумах, Тернополі та Чернігові [1; 2].

Наведений пілотний проект передбачає можливість проведення державної реєстрації шлюбів у місці та у строк, визначений заявниками, у тому числі в день подання відповідної заяви. На нашу думку, безперечними позитивними сторонами цього проекту є можливість подання документів для реєстрації актів цивільного стану в електронній формі та реєстрація за принципом екстериторіальності: заяви можуть бути подані до будь-якого уповноваженого органу за вибором заявників.

Однак дискусійною залишається проблематика прискореної процедури укладення та розірвання шлюбів, а також внесення запису про батька дитини, народженої у матері, яка не перебуває у шлюбі.

Щоправда, варто пояснити: хоча у ЗМІ значний резонанс викликають положення, які дають можливість зареєструвати шлюб та розірвати шлюб за одну добу, цей строк не є імперативним. Згаданий проект залишає право на реєстрацію

шлюбу чи його розірвання не тільки в день подання відповідної заяви, а й у будь-який інший робочий день.

Звичайно, можливість реєстрації шлюбу за один день сприятиме кращому захисту прав та інтересів жителів тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб. Але виникає питання: чи відповідає у загальнодержавному контексті право зареєструвати шлюб у прискореному порядку виконанню державою своїх основних функцій згідно із ст. 27 СК – забезпеченню стабільності відносин між чоловіком та жінкою, охороні прав та інтересів подружжя, їхніх дітей, а також забезпеченню інтересів держави та суспільства? [3].

Реєстрація шлюбу за одну добу явно порушує право наречених (осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу) на взаємну обізнаність щодо стану здоров'я. Так, ст. 30 СК (яка не підлягає зміні відповідно до проекту) передбачено обов'язок молодят повідомляти один одного про стан здоров'я. Держава у свою чергу забезпечує створення таких умов для їхнього медичного обстеження. Порядок такого обстеження затверджений Постановою КМУ від 16.11.2002 №1740. У ньому визначено, що орган державної реєстрації актів цивільного стану під час прийому заяви про реєстрацію шлюбу інформує наречених про можливість медичного обстеження та за їх бажанням видає направлення за зразком, затвердженим МОЗ. Лікувально-профілактичні заклади зобов'язані провести медичне обстеження молодят протягом 20 днів після їх звернення до цих закладів. Згідно із ч. 5 ст. 30 СК приховування відомостей про стан здоров'я одним з наречених, наслідком чого може стати порушення фізичного або психічного здоров'я іншого нареченого чи їхніх нащадків, може бути підставою для визнання шлюбу недійсним.

Виходимо з такого: навіть якщо у XXI ст. установлення одномісячного строку є надмірним і таким, що не відповідає сучасним викликам, рішення про укладення шлюбу має бути суцільним, обміркованим і перевіреном принаймні коротким проміжком часу, наприклад 10 днями, щоб уникнути впливу емоцій або інших швидкоплинних чинників, а також переконатися у відсутності перешкод.

Ідея реєстрації шлюбів за одну добу полягає у наступному: це право, яке повинно надаватися людям, які хочуть і потребують цього. Так, раніше за прискореною

процедурою реєструвалось до 40 % шлюбів в нашій країні. Кодексом була передбачена можливість прискореної реєстрації з поважних причин. Наприклад, люди в таких випадках купували довідки про вагітність. Тому навіщо давати хабарі, якщо можна зареєструватись офіційно. Що стосується розірвання шлюбу, то проект також передбачає суттєві зміни, зокрема, відсутній будь-який строк для примирення подружжя за спільною заявою. Якщо раніше розірвання шлюбу державним органом РАЦС можливе було лише для подружжя, яке не має дітей (ст. 106 СК), [4, с. 9–17; 5, с. 23–30] то нині пропонується, щоб шлюб можна було розірвати за спільною заявою подружжя не в суді (як було раніше за наявності неповнолітніх дітей), а в РАЦС «незалежно від наявності у подружжя дітей, спору щодо їх утримання, місця проживання дітей, участі у забезпеченні створення умов їх життя тим з батьків, хто буде проживати окремо, умов здійснення ним права на особисте виховання дітей, а також наявності між подружжям майнового спору».

Проект передбачає прискорені строки: «Шлюб розривається в день подання такої заяви або в інший робочий день органу державної реєстрації актів цивільного стану, обраний подружжям, якщо вона не була відкликана». З необхідністю скорочення строків для розірвання шлюбу можна певною мірою погодитись, якщо мова йде про подружжя, яке не має дітей. Послугою щодо спрощення реєстрації шлюбу в регіонах вже скористалося більш ніж три тисячі пар. Поширення цього пілотного проекту на територію інших регіонів України надасть змогу максимально наблизити цю адмінпослугу до населення, створивши при цьому максимально зручні умови для реалізації громадянами права на шлюб. Спрощена процедура державної реєстрації шлюбу дозволить оцінити доцільність внесення відповідних змін у сфері державної реєстрації актів цивільного стану.

Список використаних джерел

1. Про запровадження реалізації пілотного проекту щодо державної реєстрації. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 липня 2016 року № 502-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua> – з екрану.

2. Про реалізацію пілотного проекту щодо державної реєстрації шлюбу : Наказ Міністерства юстиції України від

22.07.2016 № 2247/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua – з екрану.

3. Сімейний кодекс України // Відомості Верховної Ради України, 2002, № 21-22, ст. 135.

4. Лов'як О.О. Правовий погляд на єдиний державний реєстр та портал електронних сервісів // Цивільно-правове законодавство України: недоліки, проблеми систематизації та перспективи розвитку: матеріали наук.-практ. конф. (м. Київ, 28 квітня 2016 р.) / відп. ред.: Ж.І. Адріанова, С.В. Губарєв, О.О. Лов'як, М.І. Кагадій – Дніпропетровськ: Середняк Т.К., 2016 – С. 9–17.

5. Лов'як О.О. Правові питання удосконалення державної реєстрації актів цивільного стану в Україні / О.О. Лов'як // Юридична наука, 2012. – №1. – С. 23–30.

Козловець Анжела Анатоліївна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ *Завальний А. М.*

АСПЕКТИ ПОЗАШЛЮБНОГО НАРОДЖЕННЯ ДІТЕЙ І ДІТОВБИВСТВА В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПРОБЛЕМИ НА ВОЛИНІ НАПРИКІНЦІ XVIII – НА ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

Така соціально-правова проблема як дітовбивство, в умовах формування національної правової системи України в контексті євроінтеграційних процесів набула винятково високого ступеня суспільної небезпеки, оскільки дитина, згідно ратифікованої Україною Конвенції про права дитини, «внаслідок її фізичної і розумової незрілості, потребує спеціальної охорони й піклування, включаючи належний правовий захист, як до, так і після народження».

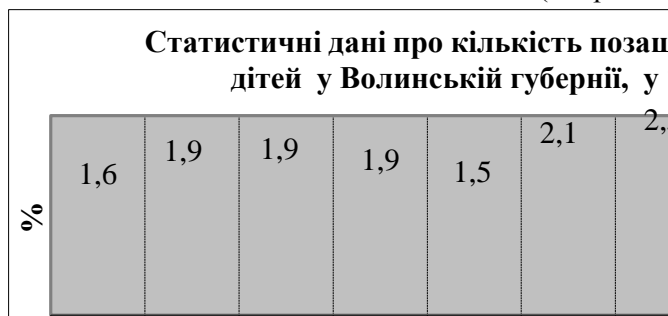
Аналіз наукової літератури з досліджуваної проблеми засвідчує, що вивченням злочину дітовбивства займалися тогочасні регіональні дослідники О. Левицький, А. Муравйова, В. Струменський, М. Теодорович та ін.

В нашій науковій роботі, ми намагалися охарактеризувати певні соціально-правові проблеми у Волинському краї в кінці XVIII – на початку XX століття, які полягали у низькому соціальному статусі та матеріальному забезпеченні жінки, відсутності або слабкої емоційної прив'язаності до немовляти, що зумовили зростання чисельності позашлюбних дітей та дітовбивств.

Дотримання визнаних у суспільстві морально-етичних правових норм і підготовка дітей до виконання ролей, пов'язаних зі статтю, традиційно пов'язувалися з жінкою-матір'ю, яка на початкових етапах розвитку дитячої свідомості покликана була розкривати дітям значення основних морально-етичних цінностей, формуючи правову свідомість майбутніх громадян.

Проте варто визнати, що в 60-х роках XIX століття звичаєве право, яке засуджувало свободу статевих відносин, на Волині порушувалося доволі часто. Зокрема, саме в цей період значно зросла кількість фактів позашлюбного народження дітей. Етнограф М. І. Теодорович, пояснював це тим, що скасування кріпацтва багатьох парафіянок, які залишилися без засобів для існування, штовхнуло на шлях розпусти.

Слід зауважити, що ліквідація кріпосного права зумовила значний відтік людей із села до міста, як до незвичного для них соціального оточення, в якому сільська людина не завжди виявлялася спроможною захиститися від «свободи» й «розкутості» чужого міського світу. Наслідком цього ставало формування у вчорашніх кріпаків рис і якостей, несумісних із вимогами шанованих у сільському оточенні християнських цінностей. Так, вивчення статистичних даних пам'ятних книг Волинської губернії за 1888–1912 роки дозволяє говорити про появу тенденції зростання на Волині кількості позашлюбних дітей (діаграма 1).

Очевидно це відбувалося тому, що соціально-економічна й міжнародна політика імперської влади сприяла в той час появі у великих губернських містах нових соціально незахищених прошарків суспільства. Відтак, саме наймички, вдови, солдатки й переселенки із села, яких у містах називали «приблудами», найчастіше опинялися у статусі породіллі поза законом.

Варто також наголосити, що основна провина за перелюбство й незаконне народження дитини традиційно падала на жінку, чоловіки ж залишалися поза межами юридичної відповідальності. Тому, як стверджувала А.°Муравйова в доповненнях про «Юридичні права жінок за російськими законами», така дитина не мала права претендувати на спадок батька. Де-юре жінка могла отримати допомогу від чоловіка на утримання позашлюбної дитини. Проте де-факто ці законодавчі проекти у переважній більшості випадків залишали таких дітей соціально незахищеними.

Проте в реальному житті суспільства позашлюбні діти здебільшого ставали вигнанцями: ставилися до них презирливо, кепкували й принижували. Для називання їх існувала ціла низка народних і цілком офіційних термінів: «бастрюк», «бастард». Тому дуже часто молоді мами залишали таких дітей у пологових будинках, на порогах сирітських домів та будинків бездітних сімей або залишали в людних місцях. Дітовбивство ж матері пояснювали як останній спосіб захистити свою дитину від знущань жорстокого світу.

З'ясовано, що більшість дітовбивств здійснювали селянки-наймички віком 16–18 років, які не перебували у шлюбі. На допитах вони пояснювали, що вчинили цей злочин під тиском «сорому і страху», або наполягали, що лише приховали факт народження мертвої дитини. Суд такі справи часто припиняв розглядати, оскільки не завжди можна було довести склад злочину. Якщо ж злочинниця виявлялася неповнолітньою, її просто повертали батькам під їх нагляд та відповідальність.

Ще на початку XVIII ст. Царський уряд намагався певним чином реагувати на проблеми дітовбивства, догляду й виховання незаконнонароджених шляхом прийняття низки указів. Так, актами від 31 січня 1712 р., 4 листопада 1714 р. й 4 листопада 1715 р запроваджувалося відкриття й фінансування шпиталів для незаконнонароджених немовлят. Відповідно до

цих документів, мати могла офіційно принести дитину до шпиталю й через «віконце» передати її на виховання державі.

Отже, в кінці XVIII – на початку ХХ століття у Волинській губернії, незважаючи на суворість вимог й санкцій українського суспільства у взаємовідносинах молоді, загострилася проблема незаконного народження дітей. Де в подальшому житті такі позашлюбні діти, попри народні уявлення, у соціумі ставали «ізгоями». Суспільство закликала молодь слідувати християнським засадам моральності й засуджувало розпусту та дітовбивство. Тому й організовувалися мережі виховних установ (товариства різного типу, повітові Попечительства, дитячі притулки), в яких робота була спрямована на попередження та усунення даної морально-правової проблеми в краї.

Колб Іван Олександрович, кандидат юридичних наук, прокурор відділу нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних провадженнях, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, прокуратури Київської області;

Колб Сергій Олександрович, кандидат юридичних наук, начальник юридичного відділу Луцької об'єднаної державної податкової інспекції Головного управління Державної фіскальної служби у Волинській області

ПРАВАЗАСТОСОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ ТА ЇЇ ПОСАДОВИХ ОСІБ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ

У науці під застосуванням права розуміють правову форму діяльності уповноважених суб'єктів стосовно забезпечення реалізації норм права щодо конкретних життєвих випадків шляхом ухвалення індивідуально-правових рішень [1, с. 265]. При цьому, якщо в практиці нормотворчості створюються норми права, які

пропонують загальні правила поведінки учасників суспільних відносин, то застосування права продовжує правове регулювання, розпочате нормотворчістю, на рівні конкретних життєвих ситуацій, позаяк, як слушно зауважила з цього приводу М.А. Вороніна, правозастосовна реалізація має місце тоді, коли суб'єктивні права та юридичні обов'язки не можуть бути реалізовані особою без залучення спеціальних суб'єктів (суб'єктів правозастосування) [2, с. 264].

По своїй правовій й природі, як зауважила О.Ф. Скакун, правозастосування має визначальні ознаки та основні стадії застосування норм права [1, с. 390–395], що досить важливо з огляду визначення змісту запобіжної діяльності органів прокуратури. Зокрема, до ознак застосування норм права відносяться: а) правозастосування має владний характер, тому що ця діяльність здійснюється компетентним органом або посадовою особою і лише в межах наданих йому (їй) повноважень; б) правозастосування має індивідуалізований, персоніфікований характер, тому що являє собою вирішення конкретної справи, життєвого випадку, певної правової ситуації на основі норм права; в) правозастосування має процедурно процесуальний характер, тому що являє собою офіційний порядок, складається з низки стадій; г) правозастосування має творчий, інтелектуальний характер, тому що це завжди інтелектуальна діяльність; г) правозастосування здійснюється на основі норм права; д) правозастосування має юридично оформлений характер – завершується ухвалення спеціального акта (у більшості випадків письмово); е) правозастосування у своїй результативній частині (правозастосовний акт) завжди відіграє роль юридичного факта, який породжує, змінює або припиняє конкретні правовідносини [3, с. 390–391].

Щодо стадій застосування норм права, то в теорії виділяють такі із них, як: 1) встановлення фактичних обставин справи (суб'єкти правозастосування встановлюють лише факти та обставини, що мають юридичне значення і пов'язані з вирішенням справи по суті). 2) встановлення юридичних обставин справи (охоплює дії з визначення правової норми, що відповідає обставинам, встановленим на першій стадії, і підлягає застосуванню). 3) ухвалення рішення по справі (закріплюється у правозастосовних актах, які оформляються

уповноваженими на це суб'єктами, доводяться до відома зацікавлених сторін і набирають законної сили) [4, с. 267–268].

Якщо виходити із зазначеної наукової «конструкції» та положень кримінології щодо змісту запобігання злочинам [3, с. 318–364], то можна вивести наступне визначення «правозастосовної діяльності прокуратури щодо запобігання злочинам», а саме – це здійснювана на підставі закону її органами та посадовими особами владна діяльність, яка полягає в застосуванні правових норм відносно індивідуального визначених учасників кримінального провадження, що спрямована на виявлення, нейтралізацію, блокування тощо причин і умов, які породжують та сприяють вчиненню злочинів, та відображається в правозастосовному акті.

Таким чином, до системо утворюючих ознак, що складають зміст даного поняття, можна віднести наступні:

1. Це – діяльність органів прокуратури та їх посадових осіб.

Відповідно до вимог ст. 1 Закону України «Про прокуратуру», прокуратура України становить єдину систему, яка в порядку передбаченому цим Законом, здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави [5]. При цьому, як це витікає із змісту ч. 4 ст. 7 цього Закону, єдність системи прокуратури України забезпечується: а) єдиними засадами організації та діяльності прокуратури; б) єдиним статусом прокурорів; в) єдиним порядком організаційного забезпечення діяльності прокурорів; г) фінансуванням прокуратури виключно з Державного бюджету України; д) вирішенням питань внутрішньої діяльності прокуратури органами прокурорського самоврядування.

В теорії управління категорія «система» розглядається як сукупність елементів, що характеризуються структурою, зв'язками та функціями, які забезпечують цілеспрямований розвиток [5, с. 93]. При такому підході взаємовідносини елементів системи набувають характеру взаємосприяння їх діяльності, спрямованої на отримання визначеного корисного результату (мети або цілей функціонування системи (у даному випадку – метою виступає запобігання злочинам)). Саме остання або корисний запрограмований результат виступають як системоутворюючий фактор.

Для прокуратури, як і для будь-якої системи [6, с. 93], характерні такі важливі ознаки: а) вона складається з окремих елементів (організаційні основи системи прокуратури визначені в розділі 2 Закону України «Про прокуратуру»; б) система завжди характеризується конкретною організацією, яка відрізняє її від інших систем. Так, як це зазначено в ч. 1 ст. 5 Закону України «Про прокуратуру», функції прокуратури України здійснюються виключно прокурорами. Делегація функцій прокуратури, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускається; б) її елементи органічно поєднані один з одним певними зв'язками. У даному випадку цей зв'язок визначений у ст. 3 Закону України «Засади діяльності прокуратури» та ст. 4 цього ж нормативно-правового акту «Законодавство про прокуратуру і статус прокурорів».

Посадові особи прокуратури – це ті прокурори, які з метою постійного чи тимчасового управління організаційною структурою і представництва її інтересів у правовідносинах з фізичними та юридичними особами здатні здійснювати службові юридичні дії [7, с. 10].

Отже, правозастосовна діяльність органів прокуратури та її посадових осіб у сфері запобігання злочинам здійснюється на системних організаційних і правових засадах та підпорядкована єдиній меті – власне, на запобігання злочинам (в науці – це заходи: а) кримінологічної профілактики; б) відвернення; в) припинення злочинів [7, с. 22]).

Список використаних джерел

1. Теория государства и права : [учебник] / [А. В. Малько, Д. А. Липинский, Д. В. Березовский и др.] ; отв. ред. А.В. Малько ; Институт государства и права российской академии наук, Саратовский филиал. – [4-е изд.]. – М. : КноРус, 2011. – 400 с.
2. Теория государства и права : [підруч.] / под ред. Н. И. Матузова, А. В. Малько. – М. : Юристь, 2000. – 771 с.
3. Фесенко Є. В. Проблеми визначення функцій прокуратури / Є. В. Фесенко // Вісник прокуратури. – 2001. – № 1. – С. 12–16.
4. Филиппов В. В. Антикоррупционные меры в системе государственной службы США: Криминалогический и

сравнительно-правовой анализ : [моногр.] / В. В. Филиппов. – М. : Юрилитинформ, 2013. – 200 с.

5. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1697-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 2–3. – Ст. 12 (із змін. та доповн. ; ред. від 12 трав. 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.

6. Про освіту : Закон України від 23 трав. 1991 р. № 1060-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991.– № 34. – Ст. 451.

7. Про прокуратуру : Закон Азербайджанської Республіки від 7 груд. 1999 р.

Колб Олександр Григорович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ;

Ремега Вероніка Володимирівна, провідний спеціаліст відділу документального забезпечення Головного управління Національної поліції в Київській області

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ УЧАСТІ ПРОКУРАТУРИ В ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОМУ ЗАПОБІГАННІ ЗЛОЧИНАМ

Оцінюючи ефективність та потенційні можливості прокуратури у сфері боротьби зі злочинністю, не можна залишити поза увагою такий аспект її діяльності, як нагляд за додержанням законів органам, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство. Зокрема, досить інертно, стереотипно та на низькому рівні залишається роль і місце даного державного органу в оперативно-розшуковому запобіганні злочинам. При цьому, не дивлячись на законодавство визначені у цьому напрямі завдання (ч. 1 ст. 1 КК, ч. 2 ст. 50 КК, ч. 1 ст. 1 КВК; інші) та закріплену в законі координуючу роль прокуратури (ст. 25 Закону України» Про прокуратуру» [1]), досі цей суб'єкт

запобіжної діяльності своїх потенційних можливостей на практиці використовує мало ефективно.

Враховуючи зміст сучасних реформуючих заходів, що спрямовані на удосконалення діяльності прокуратури України, об'єктивно виникає необхідність дослідити цей компонент її функціонування, що й визначило зміст предмета та об'єкта даної наукової статті, а також її основне завдання – обґрунтувати на науковому рівні найбільш оптимальні та ефективні шляхи її реформування у контексті вирішення проблем по запобіганню злочинам.

Як показує практика, немало питань викликає й діяльність прокуратури щодо оцінки підстав закриття ОРС. Підставами закриття оперативно-розшукових справ відповідно до ч. 1 ст. 9-2 Закону є: 1) розшук особи, яка переховувалася від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухилялася від відбування кримінального покарання, а також особи, яка безвісно відсутня; 2) набрання законної сили вироком або ухвалою суду; 3) закриття кримінального провадження слідчим, прокурором або судом; 4) завершення виконання розвідувальних, контррозвідувальних заходів або вичерпання можливостей для їх здійснення; 5) спростування у встановленому порядку матеріалів про злочинну діяльність особи; 6) виїзд особи на постійне місце проживання за межі України, якщо немає можливості проведення щодо неї оперативно-розшукових заходів; 7) невстановлення у передбачені цим Законом строки даних, що вказують на ознаки злочину в діях особи; 8) виявлення прокурором незаконно заведеної справи у разі виконання по ній оперативно-розшукових заходів; 9) смерть особи, щодо якої заведено оперативно-розшукову справу [3].

Зокрема, Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» передбачена окрема норма, що визначає ключові правила прокурорського нагляду за рішенням про закриття оперативно-розшукової справи в ОРД, а саме відповідно до положень ч. 2 ст. 9-2 даного нормативного акту прокурор письмово повідомляється у триденний строк про закриття оперативно-розшукової справи, а протягом 10 діб з моменту одержання повідомлення здійснює перевірку додержання законів під час проведення ОРД у цій справі.

Виходячи із зазначеного, слід визнати, що сукупність та зміст нормативних приписів щодо закриття ОРС віддзеркалюють розуміння законодавцем високої значущості завершальної стадії оперативно-розшукового провадження для повноцінного виконання завдань щодо протидії злочинам. Більше того, простежується й намагання законодавця забезпечити виключно законний характер ОРД з максимальним урахуванням непередбачуваних і водночас вірогідних об'єктивних та суб'єктивних факторів, що впливають на її результати. Поряд з цим, як встановлено у ході даного дослідження, сьогоденні ж реалії застосування положень закону навпаки не позбавлені «коректив», що вносяться в практику ОРД працівниками оперативних підрозділів низької фахової кваліфікації. Так, проведене опитування працівників прокуратури дозволило відмітити значну кількість претензій з боку уповноважених прокурорів, пов'язаних із неправомірністю закриття ОРС. За їх спостереженнями, відповідні процедури значною мірою супроводжуються масовими порушеннями закону. Наводяться навіть такі випадки, коли в постановах про закриття таких справ рішення мотивуються географічною зміною фігурантами області, де вчинено злочини.

Гостроти в досліджуване питання додає також офіційна статистика, зокрема те, що відображає результати роботи прокуратури в одній із областей України. Так, за офіційними даними в 2015 році з 644 перевірених оперативно-розшукових справ 73 було закрито [4, с. 89], з них 7 – за п. 3 ч. 1 ст. 9-2 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» (закриття кримінального провадження слідчим, прокурором або судом); 8 – за п. 5 ч. 1 ст. 9-2 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» (виявлено прокурором незаконно заведеної справи у разі виконання по ній ОРЗ); 20 – за п. 7 ч. 1 ст. 9-2 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» (невстановлення у передбачені цим законом строки даних, що вказують на ознаки злочину в діях особи). Отже, у 35 постановках про закриття ОРС (а це 47,9% від загальної їх сукупності) прокурорів по суті повідомлено про нульові показники ефективності проведеної оперативними підрозділами роботи, у тому числі негласної, пов'язаної з оперативно-розшуковим запобіганням злочинам, шляхом усунення їх причин та умов [4, с. 89].

Список використаних джерел

1. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1697-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 2–3. – Ст. 12 (із змін. та доповн.; ред. від 12 трав. 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.
2. Кулик О.Г. Сучасна кримінальна ситуація в Україні: тенденції і прогноз // <http://www.nbu.gov.ua>.
3. Про затвердження Положення про Державну пенітенціарну службу України : Указ Президента України від 6 квіт. 2011 р. № 394-2011 // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 28. – Ст. 1161.
4. Бондаренко Є. В. Прокурорський нагляд під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій на стадії досудового розслідування / Є. В. Бондаренко // Науковий вісник Нац. акад. внутр. справ. – 2015. – № 2(35). – Ч. 2. – С. 88–101.

Коломієць Яна Михайлівна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративної діяльності Національної академії внутрішніх справ
Шруб І. В.

СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ РЕАДМІСІЇ ЯК ШЛЯХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Ключовим пріоритетом розвитку нашої держави є інтеграція України в ЄС. Кінцева мета євроінтеграції – набуття Україною членства в Європейському Союзі. Наразі наша країна прагне до лібералізації візового режиму з ЄС для своїх громадян. Реадмісія осіб Україною є однією з обов'язкових умов ЄС, щоб наша країна могла отримати спрощення візового режиму.

Європейський Союз унікальне об'єднання країн Європи, які через створення спільного ринку, економічного та валютного

союзу, а також шляхом реалізації спільної політики й діяльності мають на меті забезпечити безперервне економічне зростання, соціальний розвиток і згуртованість країн-учасниць. Держави Європейського Союзу створили спільні інституції, яким делегували частину своїх національних повноважень так, що рішення в певних сферах загальних інтересів можуть ухвалюватись демократичним шляхом на загальноєвропейському рівні. Таке усупільнення суверенітетів називають також «європейською інтеграцією».

Розширення ЄС, світова економічна криза, проблеми працевлаштування власних громадян, а також зростаюча кількість біженців через військові конфлікти сприяли тому, що вирішенню питань нелегальної міграції у країнах Європейського Союзу приділяється значна увага. Одним із зовнішніх правових інструментів співпраці ЄС із третіми країнами з метою реалізації спільної імміграційної політики являються міжнародні угоди про реадмісію з третіми країнами щодо повернення осіб третіх країн до країн свого народження чи походження, які не дотримуються умов в'їзду, перебування і проживання на території держав-членів Європейського союзу.

Термін «реадмісія» (від англійського дієслова to readmit – приймати назад) – приймання державою особи (свого громадянина, громадянина третьої країни або особи без громадянства).

По-суті, угоди про реадмісію можна охарактеризувати як такі, які накладають на треті країни суттєві зобов'язання, які полягають у внесенні змін на: а) інституційному (створення інтегрованої системи захисту кордонів); б) законодавчому (зміни до законодавства у сфері імміграційної політики) та в) організаційному (технічне оснащення спільного з ЄС кордону, кадрової підготовки осіб) рівнях.

Зовнішня політика нашої країни з цього питання не відрізняється від політики Європейського Союзу.

Угоду про реадмісію осіб між Україною та Європейським Союзом було укладено – 18 червня 2007 року і ратифіковано – 15 січня 2008 року, але набула чинності Угода про реадмісію осіб – тільки з 1 січня 2010 року.

Задекларованою метою угоди є взаємний інтерес у співробітництві між Україною та Європейським Співтовариством у галузі реадмісії та спрощення взаємних поїздок громадян, а також запровадження швидких і ефективних процедур реадмісії, що включають ідентифікацію та безпечне й організоване повернення осіб, які не виконують умов, передбачених для в'їзду на територію України чи однієї з держав – членів ЄС та перебування на ній, або припинили виконувати такі умови, а також полегшення транзитного проїзду таких осіб, керуючись духом співробітництва на основі взаємності.

Сьогодні в нашій країні виконання положень вищезгаданої Угоди про реадмісію осіб між Україною та Європейським Союзом покладаються на Державну прикордонну та Державну міграційну служби України.

Отже, Європейська інтеграція наразі набуває в Україні якісно нового змісту: з декларативного зовнішньополітичного курсу вона поступово перетворюється на комплексну внутрішню політику реформ.

Встановлено, що підписання угоди про реадмісію має для України позитивні та негативні особливості.

Переваги підписання Україною угоди про реадмісію з ЄС полягають у тому, що: практика неухильного застосування угоди може змусити кримінальні угруповання, що займаються переправленням нелегальних мігрантів, змінити основні маршрути руху, обминаючи Україну; спрощується процедура повернення нелегальних мігрантів; часткове фінансування, яке виділене Україні для реалізації програми реадмісії; проводиться демаркація кордонів з Росією, Білоруссю, Молдовою шляхом отримання фінансової допомоги від ЄС; спрощується оформлення віз для певної категорії громадян України.

Серед недоліків підписання угоди про реадмісію з ЄС варто виділити те, що: тривала в часі ідентифікація осіб та примусова процедура вислання; країна бере на себе відповідальність за прийняття, утримання, видачу проїзних документів і повернення нелегальних мігрантів на батьківщину у разі документального підтвердження їх проникнення до країн ЄС безпосередньо з території України, що становить значні витрати для Державного бюджету.

Держава не завжди здатна ефективно боротися з небажаною міграцією як одним з наслідків глобалізації. Але, в той же час, вона повинна виробити стратегію управління міграційними процесами на основі домовленостей та співпраці з країнами постачання, транзиту та призначення нелегальних мігрантів для забезпечити дотримання міжнародних стандартів, нейтралізуючи негативні прояви міграції та використовуючи позитивні обставини для зростання економічного добробуту населення країни.

Список використаних джерел

1. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про реадмісію осіб [Електронний ресурс] Сайт Офіційний портал ВРУ – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_851.
2. Глосарій термінів Європейського Союзу – Режим доступу: http://europa.dovidka.com.ua/ee.html#European_Union (дата звернення: 28.03.2017).
3. Міжнародна термінологія у сфері міграції: українсько-англійський тлумачний словник. – К.: Міжнародна організація з міграції, 2015. – 100 с.
4. Європейське право: право Європейського союзу: підручник: у трьох кн. / за заг. ред. В. І. Муравйова. – К. : Ін Юре, 2015 – Кн. перша: Інституційне право Європейського союзу / В. І. Муравйов, О. М. Шпакович, О. М. Лисенко, О. В. Святун. – К. : Ін Юре, 2015. – 312 с.
5. Кажаява О.С. Институт реадмиссии в международном праве: дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 1200.10 «Международное право; европейское право» / О.С. Кажаява; РУДН. – М., 2014. – 236 с.
6. Характеристика угоди про реадмісію осіб між Україною та ЄС та її виконання Україною / А.В. Шендеровська // Часопис Київського університету права. – 2013 – № 4. – С. 379–383. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2013_4_93.

Колтонюк Дмитро Олександрович,
здобувач навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних
наук, старший викладач кафедри економіко-
правових дисциплін Національної академії
внутрішніх справ *Садченко М. М.*

ФЕНОМЕН КОРУПЦІЇ ЯК СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

Правовий господарський порядок в умовах сьогодення постає як багаторівневий феномен, правова природа якого відзеркалює не лише поєднання ринкового саморегулювання економічних відносин суб'єктів господарювання та державного регулювання макроекономічних процесів, виходячи з конституційної вимоги відповідальності держави перед людиною за свою діяльність та визначення України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави, а й домінуючої нині тенденції до забезпечення конституційних основ правопорядку у сфері господарювання в контексті ефективності владних і суспільних інституцій, які здійснюють правоохоронну роботу і забезпечення правопорядку.

Корупція – не просто соціальне, а й психологічне та моральне явище. Адже вона не існує відокремлено від людей – їх поведінки, діяльності. Корупція – це спосіб мислення людини, який зумовлює спосіб її життя. У країнах, де хабарництво та інші корупційні діяння трапляються порівняно рідко, корупція в громадській свідомості асоціюється з великим злом для держави та її громадян і не має істотного впливу на суспільне життя.

Аналіз кількісних та якісних показників сучасної вітчизняної державної служби свідчить про те, що в нашій країні зберігається, на жаль, тенденція збільшення корупційних проявів. Найбільш поширеним видом корупційних злочинів є давання хабара і отримання його. При цьому одночасно з вимаганням хабарів активно застосовують ініціативний підкуп. У будь-якому випадку діє механізм двосторонньої угоди, за якої посадова особа, яка перебуває на державній службі, нелегально надає свої послуги фізичним та юридичним особам, групам осіб (у тому числі організованим злочинним формуванням) за

матеріальну винагороду, а останні отримують можливість використовувати державну структуру у своїх цілях.

Таким чином, корупцію можна визначити як складне соціально-психологічне (а за своєю суттю асоціальне, аморальне і протиправне) явище, що виникає в процесі реалізації владних відносин уповноваженими на це особами, які протиправно використовують надану їм владу для задоволення особистих інтересів (інтересів третіх осіб), а також для створення умов здійснення корупційних дій, приховування цих дій та сприяння їм.

У правовому відношенні корупція становить сукупність різних за характером і ступенем суспільної небезпеки, але єдиних за своєю суттю корупційних діянь, інших правопорушень (кримінальних, адміністративних, цивільно-правових, дисциплінарних), а також порушень професійної етики посадових осіб, пов'язаних із вчиненням цих діянь.

Окремі дослідники намагаються кваліфікувати корупцію, піддавши це явище певній структуризації та визначаючи чотири головних її типи: 1) хабарництво в торгівлі, пов'язане з функціонуванням «чорного ринку», протизаконними фінансовими та майновими операціями, ухиленням від сплати податків, фальсифікацією фінансових документів; 2) патронажна система, що виникає, як правило, тоді, коли реалізація незаконних угод концентрується в руках обмеженої кількості осіб або організацій (діячі, які контролюють патронажні системи, намагаються монополізувати владу аж до встановлення повного контролю за діяльністю легітимного уряду); 3) непотизм (дружба або кумівство), призводить до виникнення несправедливо великих поступок під час призначення родичів на ключові посади в системі управління, пільгової купівлі власності, доступу до конвертованих валют; 4) кризова корупція – робота великої кількості бізнесменів в умовах ризику, коли предметом купівлі-продажу стають рішення офіційних органів, які можуть призвести до великих політичних зрушень або змін у країні.

На нашу думку, за змістом можна виділити такі групи безпосередніх причин та умов розвитку корупції: політичні (замкнутість системи управління, її повільний розвиток, відсутність системи виховання патріотичних почуттів, моральних якостей, поверхневність при проведенні антикорупційної політики, відсутність державної ініціативи щодо створення громадських формувань, незалежних

недержавних структур для зростання активності населення у боротьбі з корупцією); економічні (несприятливий режим діяльності підприємств; відсутність прозорості багатьох економічних процесів; порівняно з багатьма представниками суспільства державні службовці не мають навіть помірного достатку); правові (відсутність цілісної системи антикорупційних засобів, невизначеність відповідальності за корупційні діяння, формальний характер чинної системи декларування доходів, неповне визначення суб'єктів, відсутність цілеспрямованої активності правоохоронних органів щодо виконання правових вимог при виявленні корупційних діянь, викритті винних у їх учиненні); організаційно-управлінські (відсутність чіткої регламентації діяльності посадових осіб, поширеність у кадровій політиці випадків отримання посад через знайомство, відсутність механізмів унеможливлення прийняття на службу лідерів і членів злочинних угруповань та розвитку ними кар'єри, відсутність окремих структур, які контролювали б цю сферу); соціально-психологічні (нерозвиненість громадянської свідомості, корислива спрямованість державних службовців, професійна та моральна деформація частини керівників, що виявляється у поблагливному ставленні до корупції) тощо.

Складність проблеми боротьби з корупцією полягає в реальній можливості корумпованих структур та конкретних осіб, які мають владу і повноваження, перешкоджати намаганням проникнути до сфери їхньої кримінальної діяльності, а також у нездатності правоохоронних органів і політичних сил суспільства до безкомпромісної боротьби з корупцією. Відсутні соціальні, політичні традиції публічного викриття корупціонерів, спеціальні криміналістичні прийоми викриття фактів корупції, що є серйозною перешкодою для ефективною боротьби із цим явищем.

Враховуючі викладене, можемо зробити такі висновки. Корупція – це явище, яке постійно розвивається, трансформується, пристосовуючись до умов розвитку законодавства, суспільства та держави, при цьому її сутність і негативний вплив на психологію державних службовців залишаються незмінними. Зміна видів та форм корупційних діянь інтегрується з урахуванням впливу задіяних наявних антикорупційних заходів, спрямованих на протидію цим

явищам та їх обмеження. На нашу думку, необхідно доповнити існуюче антикорупційне законодавство визначеннями можливих форм корупційної поведінки, а також адекватної і більш суворою відповідальності за такі діяння.

Керівництво багатьох держав, які прагнуть зробити свої країни заможними і процвітаючими, усвідомило, що з метою покращення ситуації у соціально-економічній сфері, крім здійснення відповідних реформ, необхідно подолати корупцію у сфері державного управління. Тому останнім часом спостерігається поява ініціативи комплексного впровадження реформ щодо зміни характеру і стимулів соціально-економічного зростання разом із заходами підвищення ефективності державної антикорупційної політики. Зазначені реформи проводяться навіть ціною різкого сповільнення темпів економічного зростання, проте в остаточному підсумку, завдячуючи їх успіху й ефективності, відбувається стрімке покращення ситуації в соціальній сфері, а вітчизняна економіка активно демонструє ознаки одужання завдяки поліпшенню інвестиційного клімату, податкових надходжень, а також доступу до світових ринків товарів і послуг.

В основу соціально-економічних реформ мають бути покладені добре відомі принципи ефективної антикорупційної політики: цілісність і добросесність, відкритість, а також звітність і відповідальність.

Ефектом від реалізації соціально-економічних реформ у комплексі із заходами підвищення ефективності державної антикорупційної політики має стати відкриття можливостей для зростання національної економіки та забезпечення справедливості державної соціальної політики.

Список використаних джерел

1. Альтернативний (тіньовий) звіт про виконання Україною рекомендацій, наданих за результатами третього раунду оцінювання в рамках Стамбульського плану дій Антикорупційної мережі ОЕСР для країн Східної Європи та Центральної Азії. Результати громадської оцінки станом на лютий 2014 / за заг. ред. Р. Рябошапка, О. Хмари. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tiukraine.org/what-we-do/research/4653.html>.

2. Андрійко О. Ф. Правові засоби протидії корупції / О. Ф. Андрійко // Часоп. Київ. ун-ту права. – 2007. – № 4.

3. Гурьєва І. В. Корупція в Україні як одна з найактуальніших соціальних проблем сучасності: аналітичний огляд / І. В. Гурьєва, Н. О. Гусак // Південноукр. правн. часоп. – 2007. – № 2.

4. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» від 13 травня 2014 р. № 1261-VII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1261-18>.

5. Корупція: теоретико-методологічні засади дослідження / керівник авт. кол. доц. І.О. Ревак. – Львів: ЛьвДУВС, 2011.

6. Прохоренко О. Я. Корупціяпо-українськи (сутність, стан, проблеми) / О. Я. Прохоренко; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К.: Вид-во УАДУ, 2005.

Королькова Надія Юрївна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ *Павленко С. О.*

АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Організована злочинність в Україні нині є одним із суттєвих чинників, що загрожує національним інтересам і національній безпеці, стабільності в державі. Процес формування її структури, розподіл сфер і територій впливу в основному завершився. Організовані групи і злочинні організації діють практично в усіх містах і більшості населених пунктів України. Значна їх частина має достатньо високий рівень структурованості, розгалуженості й в ряді випадків носить міжнародний характер.

Організовані групи і злочинні організації продовжують контролювати левову частку тіньового капіталу, протиправну діяльність, пов'язану із розкраданням бюджетних коштів, легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, організацією наркобізнесу, нелегальною міграцією тощо [1].

В аспекті організованої злочинної діяльності, відповідно до статистичної звітності правоохоронних органів України за 2008–2013 рр., [2, с. 69], можна зробити висновок, зокрема, про тенденцію до зростання за певні періоди кількості виявлених організованих груп і злочинних організацій з корумпованими зв'язками у понад два рази: від 15 у 2008 р. до 27 – 2009 р.; 29 – 2010 р.; 38 – 2011 р.; 36 – 2012 р. Їх питома вага у загальній кількості виявлених за згаданий період організованих груп і злочинних організацій в цілому по Україні збільшилась від 3,97 % у 2008 р. до 8,72 % – у 2013 р. Крім того, відповідно до статистичних даних МВС України, за 2014 р. із 135 виявлених організованих груп і злочинних організацій в цілому – 22 (16,3 %) – організованих груп і злочинних організацій з корумпованими зв'язками [3], що значно більше у порівнянні з 2013 р. Разом з тим, у 2015 р. виявлено лише 11 організованих груп і злочинних організацій з корумпованими зв'язками, що на 37,3% менше ніж за аналогічний період 2014 р.

Водночас офіційна статистика повною мірою не відображає рівень і динаміку розповсюдження злочинів цього виду унаслідок високого рівня їх латентності, складності виявлення та документування, а також високого ступеня прихованості та можливості уникнення від відповідальності за зазначені корупційні діяння [4, с. 76].

Так, для підвищення ефективності діяльності з протидії організованій злочинності, зокрема, належного виявлення й розслідування, у деяких європейських країнах створюються спеціалізовані органи [5, с. 145].

Система правоохоронних органів США є складним конгломератом нейтралізованих (федеральних) і децентралізованих (місцевих) структур. Завдання боротьби з організованою злочинністю тією чи іншою мірою покладені на федеральні правоохоронні відомства, яких у США нараховується більше семидесяти. У складній багатосуб'єктній системі федеральних правоохоронних органів США все ж таки можна

виділити кілька головних міністерств, які відіграють провідну роль у боротьбі з організованою злочинністю в країні: 1) федеральне бюро розслідувань (у діяльності сучасного ФБР пріоритетним є напрям боротьби з організованою злочинністю); 2) державна атторнейська служба (прокуратура); 3) велике журі (Велике журі складається з 23 присяжних та є органом досудового розслідування і віддання до суду, воно не розглядає кримінальні справи і не виносить обвинувальних вироків. Результатом розгляду справи Великим журі може бути або її припинення, або направлення до суду з обвинувальним висновком) [6, с. 142–144].

У Великобританії з 1 квітня 2006 р. діє Служба по боротьбі з найбільш небезпечною організованою злочинністю SOCA (Serious Organised Crime Agency), пріоритетними напрямками діяльності якої є: 1) підвищення рівня обізнаності населення про організовану злочинність; 2) збільшення обсягу повернених коштів, отриманих незаконним шляхом і числа розкритих кримінальних справ; 3) підвищення загрози для діяльності організованих злочинних угруповань у Великобританії завдяки відпрацьованим оперативним і слідчим діям, а також впровадженню нових способів боротьби з цим явищем [7, с. 180].

В Італії, з метою посилення боротьби з організованою злочинністю, Парламент країни заснував спеціальну Генеральну Раду по боротьбі з організованою злочинністю, а також окружні управління по боротьбі з організованою злочинністю та мафією і окремо – Державне управління по боротьбі з мафією та слідче управління по боротьбі з мафією. Крім того, в складі Генеральної прокуратури Італії створено оперативно-слідче управління по боротьбі з організованою злочинністю та мафією. Таким чином, Національне управління по боротьбі з організованою злочинністю та мафією, окружне управління й оперативно-слідче управління по боротьбі з організованою злочинністю складають систему багатофункціональних, спеціалізованих оперативних, слідчих та інформаційних елементів з питань протидії організованій злочинності. Кожні шість місяців міністр внутрішніх справ доповідає парламенту про проведену роботу. Передбачено також щорічну доповідь міністра парламенту з усього комплексу проблем, пов'язаних з організованою злочинністю.

У сучасній Європі, де кордони між країнами зникають, не можна не розглядати поліцію і її повноваження в міжнародній

перспективі. Проблема полягає в тому, наскільки ефективна поліція в боротьбі з формами злочинності, що усе частіше переступає через державні кордони, в тому числі з організованою злочинністю.

Тому окремої уваги заслуговує Європол – Європейська міждержавна організація поліцейного напрямку з питань протидії організованій злочинності. Вартим уваги є той факт, що Європол, зважаючи на недостатній рівень фінансування, свідомо відмовляється від жорсткої і регламентованої організаційної структури і здійснює діяльність за такими принципами: делегування відповідальності по окремих видах діяльності (зважаючи на надійність кожного співробітника); робота в команді і таким чином максимальне уникнення ієрархії (члени дирекції Європолу одночасно очолюють окремі його підрозділи, діяльність яких координують без застосування класичних керівних принципів); виконання завдань окремими співробітниками не стільки в межах їхніх безпосередніх повноважень, скільки на основі їхніх практичних знань і навичок (свідоме уникнення формалістики) [8, с. 162–164].

Звісно, ми не можемо запозичити досвід діяльності Європола, оскільки така організація діяльності є доволі незвичною та поки що нехарактерною за своїми методами роботи для України, проте ми можемо зазначити про доцільність орієнтування України до практики Європола у сфері запобігання та боротьби зі злочинністю, особливо в аспекті майбутньої євроінтеграції нашої держави [5, с. 147].

Список використаних джерел

1. Концепція державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю : Указ Президента України від 21 жовт. 2011 р. № 1000/2011 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/14091.html>.

2. Юрченко О.М. Національне антикорупційне бюро: перспективи діяльності / О. М. Юрченко // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією : наук.-практ. журн. – К., 2014. – № 2 (33). – С. 69–73.

3. Статистичні відомості про виявлені організовані групи та злочинні організації і вчинені ними кримінальні правопорушення за період з 2008 по 2013 рр. (у таблицях) //

Департамент інформаційно-аналітичного забезпечення МВС України. – К. : [б.в.], 2014. – 14 с.

4. Павленко С.О. Шляхи удосконалення правового регулювання протидії особам, віднесеним до категорії «злочинів в законів» в Україні / С.О. Павленко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2016. – Т. 3. – Вип. 6. – С. 73–79.

5. Міняйло Н.Є. Зарубіжний досвід запобігання організованій злочинності / Н.Є. Міняйло// Науковий вісник Чернівецького університету. – 2013. – Вип. 660. – С. 144–149.

6. Верченко Л.С. Система та компетенція правоохоронних органів США, які протидіють організованій злочинності // Право і суспільство. – 2009. – № 5. – С. 141–147.

7. Шостко О.Ю. Аналіз ефективної діяльності системи кримінальної юстиції у сфері протидії організованій злочинності в окремих європейських країнах // Проблеми законності. – 2009. – № 1. – С. 176–185.

8. Сорочик Ю.Ю. Європол: новітні тенденції у протидії організованій злочинності // Південноукр. правничий часопис. – 2009. – № 1. – С. 162–164.

Костюшко Олег Петрович, здобувач
кафедри адміністративного права і процесу
Національної академії внутрішніх справ

ГЕНЕЗА СТАНОВЛЕННЯ МУНІЦИПАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ АНГЛІЇ

В країнах Центральної та Східної Європи до початку ХХ століття утвердилася в основному централізована модель управління поліцією, де взаємозв'язок і взаємодія між муніципальними та правоохоронними органами залишалися і залишаються вельми слабкими. Британські вчені виділяють окремо адміністративно-поліцейську діяльність муніципалітетів щодо забезпечення правопорядку, обґрунтовуючи це формальними критеріями і акцентуючи увагу на загальносоціальному інтересі (захист прав особистості, приватної власності). Головною відмінною рисою цієї діяльності є її органічний зв'язок з політикою держави, центральне місце в якому займає охорона

економічних і політичних засад держави. Такі політично нейтральні служби, як муніципальна пожежна охорона, займають тут другорядне становище. У зв'язку з цим, зазначає Г. В. Барабашев, максимальна орієнтація на інтереси приватного підприємництва перетворює муніципальні адміністративно-поліцейські функції в тіньову, непопулярну сторону місцевого управління в сучасній державі [1].

До тридцятих років XIX ст. Великобританія не мала організованої поліцейської системи. В Англії та Уельсі існували тоді місцеві суди і, відповідно, судді, які призначали одного або декількох констеблів для кожного міста і сільського приходу. Констеблі, в свою чергу, призначали заступників і помічників, які повинні були забезпечувати правопорядок. У Лондоні поліція в самоврядних частинах міста створювалася муніципальними, а іноді навіть парафіяльною владою. Створені таким чином поліцейські загони діяли виключно під повним контролем місцевої влади. Серед окремих поліцейських сил Лондона особливе становище займала поліція Боу-Стріт, яка з'явилася ядром столичної поліції. Такий стан обумовлювалося тим, що Лондон був не тільки місцем перебування монарха, парламенту і уряду, але одночасно і суспільно-політичним центром Великобританії [2].

В Англії та Уельсі (пізніше в Шотландії) інтенсивно розвивалися процеси становлення і зміцнення місцевого самоврядування і, відповідно, децентралізації поліції. Керівництво з XIV ст. було зосереджене в руках «світової» юстиції в особі місцевих суддів-дворян. Саме вони несли відповідальність за здійснення в місцевому масштабі древньої королівської прерогативи підтримки правопорядку. До XIX в. поліцейські функції покладалися безпосередньо на громадян: кожен домовласник давав клятву сприяти правосуддю і зобов'язаний був рік відслужити в якості констебля.

Наступний етап розвитку муніципальної поліції в Великобританії пов'язаний з прийняттям у 1829 р Закону про створення в Лондоні столичної поліції (поліції метрополії). Особливо велике значення мало те, що реорганізації піддавалася муніципальна поліція найбільш важливої частини країни – її столиці.

У 1835 р. британський парламент видав Акт про муніципальні корпорації, який привів муніципальні поліцейські формування Англії і Уельсу у впорядковану систему. Згідно з цим законом рада кожного міста, що має місцевий поліцейський загін, повинна була створювати на виборній основі наглядовий комітет, який наділявся правом «видавати інструкції для членів поліції і визначати їх обов'язки». У розвиток зазначеного акта в 1856 р. був прийнятий Закон про муніципальної поліції графств і міст, які мають право самоврядування. Він передбачав створення на місцях спеціальних інспекторатів Міністерства внутрішніх справ, які контролюють роботу місцевих поліцейських формувань [3].

У провінційних містах Англії, Шотландії та Уельсу складалося зовсім інше становище, хоча стан злочинності там в XIX – початку XX століття був приблизно такий, як і в Лондоні, а місцеві поліцейські сили, крім того, відрізнялися неорганізованістю і слабкою підготовкою. Тільки в кінці XIX століття система управління поліцейськими силами в Великобританії знайшла впорядковану структуру. Між урядом і регіональною владою була остаточно розмежована компетенція по керівництву місцевими поліцейськими загонами. Професійна поліцейська служба, що склалася спершу в Англії, була обґрунтована насамперед політичними причинами і створювалася в першу чергу для посилення захисту приватної власності. Організація професійної поліцейської діяльності в Англії в першій половині XIX ст. була, основною причиною муніципальних реформ середини століття, в т. ч. модернізації міського самоврядування, яке на той час перебувало в такому занепаді і настільки було вражене корупцією, що не було здатне забезпечити поліцейський захист [4].

Пізніше почалося об'єднання дрібних і розрізнених місцевих поліцейських загонів. Перші правові акти в галузі місцевого самоврядування, які поклали край початку об'єднання поліцейських сил, були прийняті в кінці XIX століття. У 1877 р. був прийнятий новий Закон про муніципальні корпорації, а в 1888 р. – Закон про місцеве управління.

У 1829 р. лондонська муніципальна поліція, найважливіша частина британської поліції, була підпорядкована безпосередньо міністру внутрішніх справ.

У Шотландії централізована муніципальна поліція була створена в деяких містах ще до того, як це було зроблено в 1829 р. в Лондоні. Ця поспішність в централізації поліцейського управління в Шотландії пояснювалася прагненням англійської буржуазії зміцнити свій вплив в цьому районі, послабивши, зокрема, залежність поліцейських від місцевої влади. Перший загальний Закон про шотландської поліції був прийнятий в 1833 р. Він дозволяв великим містам мати поліцейських комісарів, які мають право призначати поліцейських офіцерів і видавати правила для «охорони». Положення цього Закону поширилися і на інші міста. Закон 1892 року про поліції Шотландії встановив, що поліцейські загони управляються виборними органами міст.

Отже процес розвитку і становлення муніципальної поліції Великобританії характерний тим, що поліцейські загони країни, у тому числі муніципальні, повільно, але неухильно підпадали під вплив центральних державних органів.

Список використаних джерел

1. Барабашов С.К. Местное самоуправление в механизме реализации публичной власти в Англии [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravo.vuzlib.com>.
2. Chandler j. A. local government today. politics today. third ed. uk, manchester & new york. manchester university press, 2001 р. 21, 25, 32.
3. Савенко С.В. Полиция Англии (основные черты организации и деятельности) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jurfak.univer.kharkov.ua/>.
4. Климов О.Г. деятельность шотландская полиции [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bdpu.org/zbirnuk_tez.html.
5. Заверюхин П.Р. Муниципальная полиция Шотландии, важнейшая часть британской полиции) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravo.univer.com/>.

Криволапов Володимир Михайлович,
ад'юнкт наукової лабораторії з проблем
досудового розслідування Національної
академії внутрішніх справ

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ПЛАТІЖНИХ ОПЕРАЦІЙ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕРЕЖІ БАНКОМАТІВ

Більшість банків є учасниками міжнародних карткових систем та/або НСМЕП. У країні функціонують дев'ять банківських систем грошових переказів (у тому числі дві міжнародні). Регіональна ж мережа банківських установ складається з більш ніж 20 тис. точок продажу (включаючи філії та дочірні компанії). Водночас більшість банків (та їх відділень) сконцентровано у промислових і столичному регіонах (в м. Києві – 106, Дніпропетровській – 15, Харківській – 12, Одеській – 10, Донецькій – 11 областях), що говорить про суттєві обороти в них грошових коштів [1].

На території держави функціонує близько 36,2 тис. банкоматів. Станом на 2012 р., 176 банків обслуговували 131,3 млн клієнтів – юридичних і фізичних осіб (резидентів і нерезидентів), які відкрили поточні та депозитні рахунки. Розвивається й мережа терміналів, адже 144 банка-члена карткових платіжних систем мають у своїй мережі 146,2 тис. терміналів.

Банківський рахунок – це чітко встановлений спосіб відображення наявності та руху коштів клієнта банку, завдяки чому обліковують власні кошти клієнта, з нього здійснюють переказ коштів клієнта за допомогою платіжних інструментів і, відповідно, забезпечують безготівковий їх обіг (ст. 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність»).

Операції по банківських рахунках проводять відповідно до Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [2]. Обмеження прав клієнта щодо розпорядження грошовими коштами, що знаходяться на його рахунку, не допускається, крім випадків обмеження права розпорядження рахунком за рішенням суду або в інших випадках, встановлених законом, а також у разі зупинення фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів,

одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму, передбачених законом.

Банки мають право відкривати своїм клієнтам *вкладні (депозитні), поточні та кореспондентські рахунки* (ст. 7 Закону України «Про платіжні системи...»). Вкладний (депозитний) рахунок – рахунок, що відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання коштів, що передаються клієнтом банку в управління на встановлений строк та під визначений процент (дохід) відповідно до умов договору. Поточний рахунок відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання коштів і здійснення розрахунково-касових операцій за допомогою платіжних інструментів відповідно до умов договору та вимог законодавства України. Кореспондентський рахунок відкривається одним банком іншому банку для здійснення міжбанківських переказів.

Засіб доступу до банківського рахунку – це засіб певної форми на паперовому, електронному чи іншому носії інформації, використання якого ініціює переказ коштів з відповідного рахунка платника (платіжний інструмент). До платіжних інструментів належать документи на переказ та електронні платіжні засоби (платіжні картки та інші засоби).

Порядок виконання операцій із застосуванням платіжних інструментів, у тому числі обмеження щодо цих операцій, визначаються законами України «Про Національний банк України», «Про банки і банківську діяльність», «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні», іншими законодавчими та нормативно-правовими актами, зокрема інструкціями НБУ «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» та «Про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті».

Операції, пов'язані з функціонуванням платіжних інструментів, охоплюють етапи емісії платіжних інструментів (випуск уповноваженими суб'єктами таких інструментів) та їх обігу (використання та застосування платіжних інструментів). Емісія електронних платіжних засобів у межах України проводиться виключно банками, що уклали договір з платіжною організацією відповідної платіжної системи та отримали її дозвіл на виконання цих операцій (крім банків, які здійснюють емісію електронних платіжних засобів для використання в межах цих банків). Суб'єктами ж обігу (використання) платіжних інструментів, поряд з банками, є їх клієнти – фізичні

та юридичні особи, які на правових (договірних) засадах користуються послугами банків щодо передачі доручень або інформації на переказ грошових коштів по рахунках.

Відповідно до ст. 7 Закону України «Про Національний банк України», Національний банк створює, координує та контролює створення платіжних систем. В Україні можуть створюватися внутрішньодержавні банківські та небанківські платіжні системи. До внутрішньодержавних відносяться системи міжбанківських розрахунків, системи масових платежів та внутрішньобанківські платіжні системи.

Порядок діяльності платіжної системи визначається її правилами, встановленими платіжною організацією відповідної платіжної системи. Правила внутрішньодержавної платіжної системи та міжнародної платіжної системи, платіжною організацією якої є резидент, мають бути узгоджені платіжною організацією цієї платіжної системи з НБУ.

Міжнародні фінансові установи, зокрема Банк міжнародних розрахунків та Європейський центральний банк, визнають провідну роль платіжних систем та систем розрахунків для підтримки фінансової стабільності країни. З огляду на це, та з метою сприяння безперервному та ефективному функціонуванню платіжних систем центральні банки світу розпочали здійснювати нагляд (оверсайт) за платіжними системами [3].

Здійснення НБУ нагляду (оверсайта) за платіжними системами сприятиме надійному та ефективному функціонуванню платіжних систем, виявленню та попередженню проявів ризиків у платіжних системах, захисту інтересів користувачів платіжних систем та підтримки довіри до платіжних систем з метою поширення безготівкових розрахунків.

Платіжна картка – електронний платіжний засіб у вигляді емітованої в установленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки, що використовується для ініціювання переказу коштів з рахунка платника або з відповідного рахунка банку з метою оплати вартості товарів і послуг, перерахування коштів зі своїх рахунків на рахунки інших осіб, отримання коштів у готівковій формі в касах банків через банківські автомати, а також здійснення інших операцій, передбачених відповідним договором (п. 1.27 ст. 1 Закону України «Про платіжні системи...»).

Платіжні картки вважаються різновидом спеціальних платіжних засобів, до яких відносяться також мобільні платіжні інструменти та інші платіжні інструменти, що виконують функцію засобу ідентифікації, за допомогою якого держатель цього інструменту здійснює платіжні операції з рахунку платника або банку, а також інші операції, установлені договором.

Загальні вимоги щодо порядку обігу платіжних карток, операцій, які здійснюються з їх застосуванням, і порядок розрахунків за цими операціями визначено Положенням про порядок емісії спеціальних платіжних засобів і здійснення операцій з їх використанням, затвердженим Постановою Правління НБУ від 30 квітня 2010 р. № 22319. Вимоги цього Положення не поширюються на випуск телефонних, транспортних, паливних, дисконтних карток та інших засобів, які не належать до платіжних і призначені для фіксування в електронному вигляді заборгованості емітента перед держателем цих засобів за попередньо оплаченими товарами (послугами), та на операції, що здійснюються з їх використанням.

Порядок емісії та обігу банківських платіжних карток НСМЕР встановлено Правилами Національної системи масових електронних платежів, затвердженими Постановою Правління НБУ від 10 грудня 2004 р. № 620.

Платіжні картки, що емітовані банками, поділяються на категорії залежно від статусу власника й держателя картки, рівня технічного обладнання, платіжної системи і платіжної організації. Вирізняють картки, випущені внутрідержавними (Національна система масових електронних платежів НБУ) і міжнародними («VISA», «MASTER CARD», «AMERICAN EXPRESS») платіжними системами.

Залежно від схем розрахунків, вирізняють *дебетові* (в межах власних коштів клієнта) й *кредитні* (в межах кредиту, наданого банком клієнту) картки. Залежно від типу носія ідентифікаційних даних, виділяють магнітні (картки з магнітною смугою) і так звані «смарт-картки» (картки з електронним мікропроцесором), а також комбіновані, які містять і магнітну смугу, і електронний мікропроцесор (чип). Картки, обладнані мікропроцесорами, більш ефективно захищені від підроблень.

Платіжна організація платіжної системи зобов'язана з урахуванням вимог, установлених відповідними державними

стандартами України та міжнародними стандартами, визначати вид платіжної картки, що емітується членом платіжної системи, тип носія її ідентифікаційних даних (магнітна смуга, мікросхема тощо), реквізити, що наносяться на неї в графічному вигляді. Обов'язковими реквізитами, що наносяться на платіжну картку, є реквізити, які дають змогу ідентифікувати платіжну систему та емітента. Картки внутрішньодержавних платіжних систем повинні містити нанесений шляхом друку або тиснення ідентифікаційний номер емітента.

Список використаних джерел

1. Організація розслідування злочинів, пов'язаних із заволодінням коштами шляхом утручання в роботу банкоматів: метод. реком. // Чернявський С. С., Татаров О. Ю., Василюк В. І. та ін.; МВС України, НАВС, Гол. слідче управління – Київ: – 2013р. – 87с.

2. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2346–III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 29. – Ст. 137.

3. Постанова Правління Національного банку України від 15 вересня 2010 р. № 426.

Кривонос М. М., здобувач Черкаського регіонального відділення навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри адміністративного права і процесу Національної академії внутрішніх справ
Муратова Д. Б.

ПИТАННЯ ВИДВОРЕННЯ ЗА МЕЖІ УКРАЇНИ ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА

Видворення – специфічний вид адміністративного стягнення, який полягає у пропозиції іноземцю або особі без громадянства добровільно залишити країну перебування і застосовується у випадках вчинення вказаними особами

адміністративних правопорушень, які злісно порушують порядок [1].

У ст. 24 Кодексу України про адміністративні правопорушення встановлено [2], що законами України може бути передбачено адміністративне видворення за межі України іноземців й осіб без громадянства за вчинення адміністративних правопорушень, які грубо порушують правопорядок. Відповідно до цієї статті, для застосування адміністративного стягнення у вигляді адміністративного видворення необхідним є: а) наявність законів, які передбачають саме адміністративне видворення; б) вчинення адміністративного проступку, що грубо порушує правопорядок.

Законом, який необхідно використовувати для застосування ст. 24 Кодексу України про адміністративні правопорушення, є Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» [3], що містить ст. 30 «Примусове видворення іноземців та осіб без громадянства». Ця стаття визначає, що іноземець чи особа без громадянства підлягає затриманню й видворенню у примусовому порядку, коли вона ухиляється від виїзду після прийняття рішення про видворення або коли є обґрунтовані підстави вважати, що вони ухилятимуться від виїзду. Згідно з цим, адміністративне видворення може застосовуватися лише у двох випадках: а) якщо відповідні особи ухиляються від виїзду після прийняття рішення про видворення; б) якщо є обґрунтовані підстави вважати, що вони будуть ухилятися від виїзду.

Отже, Закон не містить вказівок на зв'язок примусового видворення з адміністративним правопорушенням. У першому випадку він характеризує діяння, за вчинення якого застосовується адміністративне видворення, – ухилення від виїзду після прийняття рішення про видворення. У другому випадку йдеться про наявність у компетентного органу інформації, що іноземець ухилятиметься від виїзду.

Аналіз зазначених підстав показує, що вони не є порушеннями адміністративно-деліктного законодавства і їх вчинення не утворює складу адміністративного проступку. Так, ухилення від виїзду після прийняття рішення про видворення є порушенням рішень компетентних органів, яким надано право здійснювати контроль за перебуванням іноземців на території України, але статті, за якою такі дії кваліфікувалися б як

адміністративний проступок, Кодекс України про адміністративні правопорушення не містить.

Другою підставою адміністративного видворення є інформація про майбутню протиправну поведінку. Зауважимо, що йдеться не про можливу в майбутньому, а саме про відому подальшу протиправну поведінку. Таким чином, отримана інформація повинна об'єктивно і точно засвідчити наявність в іноземців замислу ухилитися від виїзду, а також містити “штамп” подальшої протиправної поведінки. Навіть важко уявити, у яких формах може бути об'єктивована така інформація, а також гарантії того, що особа ухилитиметься від виїзду, а не змінить в останній момент своїх намірів.

Зазначена термінологія запозичена з нормативних актів, якими регламентована оперативно-розшукова діяльність [4]. Саме вони вказують, що підставами проведення оперативно-розшукової діяльності є отримання інформації щодо протиправної поведінки – як минулої, так і майбутньої. Але така інформація в жодному разі не передбачає застосування примусових заходів. Вона лише є підставою для проведення перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів, для пошуку і фіксації фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб. Після виявлення і фіксації таких даних здійснюється їх правова оцінка і приймається відповідне рішення.

Нічого подібного Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» не передбачає. Фактично він встановлює покарання не за діяння (дію або бездіяльність), а за продукт мислення – світогляд, думки, міркування, переконання, помисли. Водночас Конституція України гарантує кожному право на свободу світогляду, думок, переконань і забороняє розцінювати припущення як докази вини. Таким чином, застосування до іноземців й осіб без громадянства адміністративного видворення за Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» не є притягненням до адміністративної відповідальності й не може розцінюватись як санкція відповідно до ст. 24 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Список використаних джерел

1. Видворення. Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Видворення>.

2. Кодекс про адміністративні правопорушення: за станом на 07 лют. 2017 р. / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 1984. – Дод. до № 51. – Ст. 1122.

3. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 верес. 2011 р. № 3773-VI : станом на 19 трав. 2016 р. // Відомості Верховної Ради. – 2012. – № 19–20. – Ст. 179.

4. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-XII : станом на 21 груд. 2016 р. // Відомості Верховної Ради. – 1992. – № 22. – Ст. 303. – 2 черв.

Крищенко Андрій Євгенійович,
здобувач наукової лабораторії з проблем
забезпечення публічної безпеки і порядку
Національної академії внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ПІСЕННОГО КОНКУРСУ «ЄВРОБАЧЕННЯ–2017»

Сучасний етап розвитку України характеризується складними процесами, що мають місце в політичній, соціальній та економічній сферах. Найявна тенденція зростання соціальної напруги в суспільстві у зв'язку із політичними коливаннями та військовими діями у зоні АТО на території Донецької та Луганської областей, а також анексією Криму. Така нестабільність впливає на стан правопорядку в цілому та громадський спокій зокрема.

Особливої актуальності тема забезпечення публічної безпеки і порядку набуває у зв'язку з проведенням міжнародного пісенного конкурсу «Євробачення-2017» у травні 2017 року в місті Києві. Організатори конкурсу висувують до України умови не тільки щодо прямих авіасполучення з європейськими

країнами, п'яти тисяч готельних місць за «середньою ціною», критої арени, яка повинна вміщувати не менше п'яти тисяч людей, а й забезпечення безпеки гостей та учасників.

Проведення пісенного конкурсу – це велика відповідальність для держави і її правоохоронних органів, це й серйозний виклик який несе в собі певні ризики. Серед них: економічні, політичні, інформаційні, корупційні.

Згідно плану заходів з підготовки та проведення у 2017 році в Україні пісенного конкурсу «Євробачення», затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2016 р. № 740-р. [1], на МВС України та Національну поліцію покладено завдання із забезпечення охорони громадського порядку та безпеку дорожнього руху в місцях проведення конкурсу, а також безпеки учасників конкурсу і глядачів у місцях їх тимчасового перебування, а також розробити план заходів із забезпечення безпеки під час підготовки та проведення у 2017 році в Україні пісенного конкурсу «Євробачення».

Беручи до уваги те, що до Києва прибуде велика кількість іноземних гостей, то забезпеченню публічної безпеки і порядку в столиці буде приділена особлива увага. Питання безпеки перебування іноземних гостей і пересічних громадян на європейському пісенному святі визнано одним з пріоритетних завдань діяльності Уряду. Організація проведення заходу такого рівня вимагає не лише створення відповідної інфраструктури, але й удосконалення форм і методів забезпечення публічної безпеки і порядку, які повинні відповідати міжнародним стандартам й здатні забезпечити дійсно стабільний правопорядок у суспільстві.

Проведення в Україні міжнародного пісенного конкурсу «Євробачення-2017» пов'язане з вирішенням багатьох питань, зокрема щодо забезпечення публічної безпеки і порядку. Особливо це стосується діяльності Національної поліції, що є невід'ємною складовою правоохоронних органів України, на яку покладено виконання завдань із забезпечення публічної безпеки і порядку.

За попередніми розрахунками, до Києва на міжнародний співочий конкурс Євробачення-2017 прибуде щонайменше 20 тисяч гостей. У зв'язку з чим не можна виключати можливих

провокацій та інших спланованих правопорушень під час проведення заходу [2].

Отже, на Національну поліцію та Національну гвардію України буде покладено обов'язок із забезпечення публічної безпеки і порядку в цілому в місті Києві, та безпосередньо у місцях проведення міжнародного пісенного конкурсу «Євробачення-2017», а також у місцях масового перебування громадян України та іноземних гостей. Від спроможності забезпечити правопорядок буде залежати імідж України. Тому підрозділам патрульної поліції та іншими підрозділами Національної поліції необхідно зробити акцент на відповідній підготовці до несення служби із забезпечення публічної безпеки і порядку.

Основною формою організації забезпечення публічної безпеки і порядку є принцип комплексного використання сил і засобів підрозділів Національної поліції та Національної гвардії України, а також їх взаємодія з іншими державними органами, зокрема Міністерством з надзвичайних ситуацій, Державною прикордонною службою, Міграційною службою, Київською міською державною адміністрацією, громадськими організаціями, які братимуть участь у забезпечення публічної безпеки і порядку (єдина дислокація).

В умовах проведення міжнародного пісенного конкурсу «Євробачення-2017» проблема підвищення ефективності профілактики та протидії правопорушень набуває особливої актуальності. Для реалізації цього завдання поліції необхідно залучення недержавних правоохоронних організацій до справи забезпечення публічної безпеки і порядку. Адже економічно розвинуті країни світу все більше орієнтуються не лише на традиційні поліцейські органи, а й на приватні детективні та охоронні служби, існування і діяльність яких дозволяє державним правоохоронним органам зосередити максимально свої зусилля і матеріально-технічні ресурси на виявленні і розкритті тяжких видів злочинів. Це демонструє практичну користь залучення до правоохоронної і, в першу чергу, до профілактичної діяльності зацікавлених недержавних правоохоронних організацій [3].

У зазначених умовах перетворень у державі для вирішення відповідальних та складних завдань забезпечення публічного порядку та особистої безпеки людини під час проведення міжнародного пісенного конкурсу «Євробачення-2017» на правоохоронні органи, зокрема на Міністерство

внутрішніх справ та Національну поліцію України лягає велика відповідальність. Саме ці обставини зумовлюють особливу актуальність всебічного та глибокого наукового аналізу проблем забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення міжнародного пісенного конкурсу «Євробачення-2017».

Список використаних джерел

1. Про затвердження плану заходів з підготовки та проведення у 2017 році в Україні пісенного конкурсу «Євробачення»: розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2016 р. № 740-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/740-2016-p>.

2. Яровий С. У МВС досить сил і засобів для забезпечення громадської безпеки і правопорядку під час євробачення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mvs.gov.ua/>.

3. Соболевський Л.Г. Взаємодія приватних охоронних структур з Національною поліцією / Л.Г. Чистоклетов // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2016. – № 4. – С. 128–130.

Крошка Надія Володимирівна, слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ
Микитчик А. В.

ДЕТЕРМІНАНТИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

Невід’ємною кримінологічною характеристикою сучасного розвитку багатьох держав є інтенсивне поширення економічної злочинності та пов’язана з нею криміналізація економічних відносин. Особливо вразливими щодо динамічного зростання економічної злочинності є держави з перехідною економікою. В умовах переходу від однієї соціально-

економічної системи до іншої посилюються деструктивні процеси, які, зазвичай, переростають у трансформаційну кризу, що негативно впливає на всі сфери життя суспільства, послаблюючи ефективність реформування їхніх інститутів. Зокрема в Україні в період трансформаційної кризи обсяг валового внутрішнього продукту скоротився на 59,2 %, промислової продукції – на 48,9%, сільськогосподарської – на 51.5 %. Відбулась різка майнова диференціація населення, значно зросла частка громадян, які перебувають на межі бідності, постійно простежується нерівномірність соціально-економічного розвитку, інтенсивно зростають економічна злочинність та корупція [1].

Дослідження причин та умов злочинності є одним з основних та найскладніших завдань кримінології, що завжди привертало увагу вітчизняних і зарубіжних науковців. Водночас за допомогою їх виявлення та аналізу можна підвищити ефективність протидії такому негативному явищу, як хабарництво у сфері приватизації земельних ділянок.

Протидія злочинності, зокрема корупційним проявам, та боротьба з її виявами не досягне своєї мети доти, доки вона не буде спрямована на зменшення впливу чи усунення її причин.

Знання обставин кримінологічного характеру виступає головною умовою результативності й кримінально-правового запобігання. Злочинність формується і здійснюється за певних умов, що являють собою частину зовнішнього середовища. Деякі з них сприяють учиненню злочинів, інші – перешкоджають. Перші, з точки зору панівних загально-соціальних інтересів, завжди є негативними об'єктивними явищами. Як слушно зазначив відомий кримінолог І. М. Даньшин, жодне злочинне посягання не може бути вчинено, якщо для цього немає відповідних умов [2].

Причинами і умовами злочинності називають сукупність соціальних явищ і процесів, детермінуючих (зумовлюючих) злочинність як свій наслідок.

Кримінологічна детермінізація частіше за все використовує такі види зв'язків: причинний, зумовлюючий, функціональний.

Причина породжує наслідок сама по собі. Причинний зв'язок є зв'язком генетичним.

Умова – це явище, яке формує причину або створює можливість її дії, цей зв'язок є зумовлюючим.

Функціональний зв'язок явищ – це така залежність, при якій зміни в одному ряду явищ викликають зміни в іншому.

Причини і умови злочинності соціальні за своїм походженням, а також за сутністю. Причини і умови пов'язані з основними закономірностями розвитку суспільства. З'ясування причин скоєння злочинів передбачає необхідність встановити сукупність явищ і процесів, що знаходяться зі злочинністю і злочинами в причинно-наслідкових і зумовлюючих зв'язках. Саме їх (криміногенні детермінанти) вивчає кримінологія. Таким чином, причини й умови злочинності і злочинів – це система негативних для відповідної суспільно-економічної формації (держави і суспільства) явищ, детермінуючих злочинність як свій наслідок.

Розкриваючи основні причини злочинності, необхідно враховувати, що вони пов'язані з багатьма соціальними явищами і процесами. Тому детермінацію злочинності не можна зводити лише до причин та умов, а слід ураховувати й інші криміногенні фактори, які включають у себе всі види криміногенної детермінації, що породжують, припускають і зумовлюють злочинність. Це можуть бути мотиви, потреби, інтереси, почуття, ціннісні орієнтири, звички тощо.

Головними факторами злочинності у економічній сфері у нашій країні різні дослідники називають диспропорції економічного розвитку, невідповідність між економічними потребами й економічними можливостями їх задоволення, між інтересами розвитку окремих галузей економіки, між економічними інтересами окремих господарюючих суб'єктів, індивідуума і суспільства.

Використовуючи багатофакторний метод, можна більш раціонально і змістовно провести групування сфер суспільного життя, що детермінують економічну злочинність, й виокремити: економічні, політичні, правові, психологічні, організаційні, демографічні, технічні чинники.

Залежно від регіонального поширення й масштабу дії їх можна згрупувати на: загальнодержавні, регіональні, місцеві, макросоціальні, мікросоціальні, індивідуальні, а також провести групування за видами економічних злочинів і ступенем кореляційної залежності.

Отже, причинний комплекс економічної злочинності охоплює досить широке коло детермінантів як за власним походженням, так і за механізмом впливу на злочинність. За останньою ознакою їх доцільно розподілити на загальні (опосередкованого впливу) і спеціальні (чинники безпосередньої дії). Загальні фактори впливають на кримінальну ситуацію у цілому. Виходячи з цього, кримінологами визначені такі групи чинників: соціально-економічні; нормативно-правові та організаційно-управлінські.

Виходячи зі сказаного, окреслимо основні детермінанти економічної злочинності в Україні на сучасному етапі з урахуванням її довгострокових, середньострокових і короткострокових чинників.

Довгострокові фактори:

- недосконалість господарського механізму щодо використання різних форм власності, виштовхування приватної власності за межі офіційної системи господарювання;

- відсутність цивілізованих ринкових відносин, добросовісної конкуренції, наявність численних диспропорцій (цінових, галузевих тощо);

- інформаційний вакуум щодо більшості соціально-економічних процесів, управлінських рішень та контролю за їх виконанням;

- відсутність в народі демократичних традицій (як економічних, так і політичних), низька правова культура, що призводить до невиконання своїх обов'язків перед державою» у вигляді повноти сплати податків;

- протиріччя між командно-адміністративною системою господарювання, від якої Україна відійшла, і ринковою економікою, до якої вона ще не дійшла.

Середньострокові фактори:

- надмірна монополізація економіки (навіть порівняно з іншими республіками колишнього СРСР), наявність могутнього, але анти-ринкового військово-промислового комплексу;

- сировинна спеціалізація виробництва і експорту, що продукує відсталість і антиринкове спрямування економіки, проведення Україною демпінгової політики на світовому ринку;

- надмірне адміністративне втручання в економіку, обмеження ділової ініціативи і націленості на ефективність виробництва, великі витрати на утримання управлінського

апарату, надання численних пільг окремим юридичним і фізичним особам;

– високий рівень корупції в системі органів державної влади і управління та тінзації економіки. Короткострокові фактори:

– відсутність морально-психологічної єдності суспільства, узгодженості дій щодо основних напрямів реформування політичної та економічної систем;

– надлишковий податковий тиск на суб'єктів господарювання, який заганає їх у тінь;

– відставання правового забезпечення протидії економічній злочинності від швидкості її зростання та необхідності посилення боротьби з нею;

– нерозвиненість ринкової інфраструктури української економіки, її нездатність забезпечити нормальний рух інвестицій, капіталів, товарів, робочої сили, неефективність державного контролю у цій сфері;

– низька платоспроможність більшості громадян, пауперизація широких верств населення, що ставить їх за межу бідності;

– правова незахищеність суб'єктів господарювання від зловживань, утисків та вимагань з боку чиновників державного апарату на всіх його рівнях.

На економічну злочинність впливають не лише економічні, але й інші види суспільних відносин – політичні, правові, культурні, психологічні. Скажімо, протистояння між гілками влади в Україні не лише знищує саму можливість єдиної державної політики щодо реформування економіки, але й створює певний вакуум влади, розподіл економіко-політичного простору на окремі шматки, якими намагаються скористатися олігархічні кланові угруповання всупереч загальнодержавним інтересам. Феноменом української дійсності є антиринкова психологія населення, його ментальність, несприйняття ним ділового успіху особи, бажання бачити за цим лише кримінальне підґрунтя [3].

Отже, причинний комплекс злочинів у економічній сфері охоплює досить широке коло детермінантів як за власним походженням, так і за механізмом впливу на злочинність. За останньою ознакою їх розподілено на загальні (опосередкованого впливу) та спеціальні (безпосередньої дії). Загальні фактори

впливають на кримінальну ситуацію загалом, у зв'язку з чим виокремлено та охарактеризовано соціально-економічні, нормативно-правові та організаційно-управлінські чинники.

Список використаних джерел

1. Бойко А. М. Теорія детермінації економічної злочинності в Україні в умовах переходу до ринкової економіки [Текст] : дис. ... д-ра юрид. наук / А. М. Бойко. – Львів : Б.В., 2009. – 428 с.

2. Даньшин И. Н. Преступность: понятие и общая характеристика, причины и условия : [учеб. пособие] / Даньшин И. Н. – К. : УМК ВО, 1988. – 88 с.

3. Курс криминології: Особлива частина: Підручник: У 2 кн. / К93 М. В. Корнієнко, Б. В. Романюк, І. М. Мельник та ін.; за заг. ред. О.М. Джужи. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 480 с.

Кузнєцова Олександра Сергіївна, слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення Національної академії внутрішніх справ ***Галустьян О. А.***

ПРОФАЙЛІНГ У ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЯК ЗАСІБ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРОТИПРАВНИХ НАМІРІВ

Вирішення низки проблемних питань, що виникають в процесі боротьби з тероризмом та екстремізмом, потребують використання сучасних психологічних знань та розробок. Співробітники правоохоронних органів, що забезпечують охорону публічного порядку мають підходити до превенції терористичних актів комплексно, інтегруючи в свою роботу аудіо/візуальну психодіагностику. Оскільки традиційні формальні заходи, що здійснює правоохоронне відомство, більше направлені на пошук небезпечних предметів і речовин, ніж виявлення протиправних намірів особи чи групи осіб, вважаємо їх недостатньо дієвими для сучасних реалій. Виявити

психологічні ознаки протиправних намірів людини може допомогти – профайлінг. Етимологія терміну походить від англійського «profile» – профіль, а сам термін означає систему спеціальних психологічних методик, застосування яких дозволяють оцінити ступінь достовірності отриманої невербальної інформації у міжособистісному спілкуванні [3; 1].

Вперше цей метод застосували в зоні реєстрації в ізраїльській авіакомпанії «Ель-Аль». В основі цієї концепції лежить думка про те, що кожна людина може виявитись терористом, а кожний предмет – вибуховим пристроєм або зброєю, тому всі заходи, що проводяться в рамках цієї технології, мають підтвердити чи спростувати дане твердження [3]. Цей досвід перейняли в США. Так у 160 аеропортах оперативним профайлінгом займається близько 3000 спеціалістів служби безпеки Транспортної адміністрації США по поведінковому профайлінгу пасажирів (Behavior Detection Officers). Їх робота спрямована на оцінку «мови тіла» у вигляді мимовільної моторики і рухів, малюнків пересувань, взаємодії з іншими пасажирами і службовцями аеропорту, поліцією і службою безпеки, оцінюють «мікроемоції» за методикою американського спеціаліста Пола Екмана [2]. В Європі ж профайлінг-технології привернули до себе увагу після хвилі терористичних актів, що прокотилися по її території. У зв'язку з погіршенням криміногенної обстановки та проведенням антитерористичної операції на сході доцільно було б освоїти профайлінговий курс і українським поліцейським, особливо тим, які залучаються до охорони публічного порядку на концертах, футбольних матчах та інші заходи, де присутня велика кількість людей.

Сучасна концепція профайлінгу ґрунтується на створенні профіля людини, оскільки науковці доказали, що особи, які мають протиправні наміри характеризуються наявністю у них певних підозрілих ознак, що проявляються у зовнішності, поведінці, документах. Вивчення і систематизація даних ознак дає спеціалістам змогу створення профілю, який може кваліфікувати людину як потенційно небезпечну. Необхідно також підкреслити, що система профайлінгу дозволяє спеціалістам робити припущення щодо винуватості особи, реальна загроза може бути виявлена лише при особистому огляді людини чи її речей.

Дослідники стверджують, що профайлінгова підготовка повинна навчити спеціалістів цілісно (системно) сприймати та аналізувати невербальні та вербальні маркери, що вказують на психологічний стан та наміри суб'єкта [1].

В основі техніки профайлінгу лежать два психодіагностичні методи – метод спостереження (знаходити невідповідність за зовнішніми ознаками) і метод опитування (при спілкуванні спостерігати за реакцією та діями). Це включає: загальні ознаки: тонус м'язів, рухова активність, просторове положення відносно правоохоронця, контроль за поведінкою; вираз обличчя (міміка); жестикуляція (положення рук); мова, звуки, дихання; вазомоторні реакції: колір шкіри, слиновиділення, потовиділення, сльози [1].

Вищезазначені прояви допомагають поліцейському виявити наміри підозрілої особи. Адже встановлено, що особи, які виношують злочинні наміри, характеризуються певними неконтролюючими суб'єктом станами, що неминуче буде проявлятися у її поведінці та фізіологічних реакціях. Це і симптоматика нервового (збудженого стану), ознаки афективної реакції на ситуацію, особливості брехливої поведінки. Звертають також увагу на злочинну поведінку – неадекватність психічного стану, неприродна, награні поведінка при контакті з працівниками поліції, відчуженість від навколишньої ситуації (синдром суїцидального терориста). Профайлер має спостерігати за динамікою поведінки підозрілої особи, яка при спілкуванні на певні теми може змінювати свою поведінку, вона стає більш напруженою, у неї з'являється явні прояви підвищеної тривожності та ознаки страху на обличчі [3].

А. Демкін стверджує, що при підготовці до протиправних дій особи (які не проходили спеціальної підготовки) будуть відчувати нервовий стрес, який проявиться у відповідних поведінкових реакціях [2]. Можна виділити наступні ознаки підвищеного нервово-емоційного напруження: тремтіння, напруга м'язів, гра жовнами; підвищена пітливість, яка не відповідає клімату; постійне озирання, оглядання оточення; часте поглядання на годинник або екран гаджета; віддалення від співробітників в уніформі; потирання долонь; метушливість; часті дотики рукою до обличчя або волосся; часте і награне позіхання; наганий сміх, голосна мова; широко розкриті очі; покусання нігтів.

Також можна виділити ознаки злочинця або терориста, готового до виконання свого задуму, а саме: одяг не по сезону, не за розміром, не в стилі вигляду людини; випираючи частини одягу; рука, що постійно знаходиться в кишені або в сумці; дуже часто поглядання на годинник або екран гаджета; поплескування себе по одягу, обмацування одягу; скована застигла поза; рухи «як у робота», «як у солдата в строю»; «скляний» нерухомий погляд; розширені або сильно звужені зіниці; уповільнені або неадекватні реакції; ознаки недавнього зміни зовнішності (немає засмаги під збрити вусами, бородою).

Таким чином, імплементація техніки та прийомів профайлінгу у роботу поліції може принести позитивні результати по виявленню та попередженню протиправних діянь, у тому числі терористичних або екстремістських актів.

Список використаних джерел

1. Галустьян О. Використання профайлінгу працівниками правоохоронних органів під час охорони громадського порядку / О. Галустьян // Використання поліграфа в правоохоронній діяльності: проблеми та перспективи [Текст]: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7–8 листоп. 2015 р.). – К.: Нац. акад. внутр. справ, 2015. – С. 129 – 132

2. Демкин А. Поведенческий профайлинг для выявления потенциальных преступников и террористов среди пассажиров в США [Електронний ресурс]/ Режим доступу: <http://enures.dachadom.ru/profiling.shtml>– Назва з екрана.

3. Потеряхин О. Умолчание, как форма обмана в деловом общении [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://uandl.org>

3. Профайлинг – метод выявления лица, вынашивающего противоправные замыслы [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ante-group.ru/articles19.html>– Назва з екрана.

4. Шаповалов В. А. Методы психологической оценки достоверности сообщаемой информации: методическое пособие/ В. А. Шаповалов. – Киев: Освіта України, 2016. – 168 с.

Кузьмич Аліна Анатоліївна, слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, проректор Національної академії внутрішніх справ *Сербин Р. А.*

АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ

На сьогодні в Україні склалася сприятлива ситуація для проведення глибоких реформ, оскільки в суспільстві існує нагальне питання вирішення багатьох проблемних ситуацій. Зазначимо, що плануючи і впроваджуючи світоглядні зміни, які відбуваються не так швидко, як політичні та організаційні, необхідно весь час звіряти їх з основною метою – побудовою партнерських відносин між публічною адміністрацією і громадянином. Залучення інститутів громадянського суспільства до прийняття державних рішень, створення умов для його формування і зміцнення має стати головним пріоритетним напрямом розвитку партнерських відносин між владою і суспільством.

Механізм публічного адміністрування – система, яка забезпечує практичну реалізацію публічного адміністрування та досягнення визначених цілей, яка має свою структуру, методи, важелі, інструменти впливу на об'єкт управління з відповідним правовим та інформаційним забезпеченням [1, с. 8]. Механізми публічного адміністрування становлять практичні заходи або стимули, за допомогою яких публічні органи впливають на суспільство та бізнес-структури, органи влади та будь-яку соціальну структуру з метою досягнення поставлених цілей [2–4].

На думку В. Б. Дзюнзюка під публічними організаціями [5, с. 4] слід розуміти такі організації, що безпосередньо реалізують державну та місцеву політику в різних сферах щодо забезпечення соціальних потреб, тому до них можна віднести: територіальні органи державної виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, деякі територіальні органи різних міністерств, державних комітетів та відомств.

Електронний уряд є одним із важливих напрямів, що набув останнім часом стрімкого розвитку у зв'язку із

реформуванням системи державного управління і світовими трансформаційними процесами публічного адміністрування. Лише з появою нової моделі публічного управління, яка полягає в активній участі громадян у державотворенні, та у необхідності розвитку інтегрованих процесів між державними органами, асоціаціями громадського суспільства та бізнес структурами, електронний уряд країн став набувати все більшого розповсюдження серед його громадян. За даними United Nations Public Administration Network впровадження інформаційно-комп'ютерних технологій у межах електронного врядування полягають у такому: початкова стадія – виникає веб-присутність; стадія розширеної веб-присутності; стадія розвитку (передбачає інтерактивну взаємодію); ділова стадія (транзакційна взаємодія) – представляє розширений двосторонній доступ між органами влади та громадянами; стадія повністю інтерактивних сервісів (мережева взаємодія). Умовно виділяють ще нульову стадію, що дає відлік розвитку електронного врядування, на якій спостерігається низький рівень людського капіталу, практично відсутня телекомунікаційна інфраструктура та урядові веб-сайти [5].

Список використаних джерел

1. Атаманчук Г. В. Государственное управление (организационно- функциональные вопросы) : учеб. пособ. / Г. В. Атаманчук. – М. : ОАО «НПО «Экономика», 2000. – 302 с.
2. Менеджмент для публічної влади: навч. посіб. / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. М. П. Бутка. – Ніжин : ТОВ «Видавництво «Аспект- Поліграф», 2011. – 360 с.
3. Публічне адміністрування в Україні : навч. посіб. / В. Б. Дзюндзюк, Н. М. Мельтюхова, Н. В. Фоміцька; за заг. ред. В. В. Корженка, Н. М. Мельтюхової. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2011. – 306 с.
4. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підручник / О. Ф. Скакун. – 3-тє вид. – К. : Алерта, 2012. – 524 с.
5. Дзюндзюк В. Б. Ефективність діяльності публічних організацій : монографія / В. Б. Дзюндзюк. – Х. : ХарPI УАДУ «Магістр», 2003. – 236 с.
6. Публічне адміністрування : навчальний посібник / О. М. Ястремська, Л. О. Мажник. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 132 с. (Укр. мов.).

Легета Ірина Валеріївна, курсантка
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри
цивільного права і процесу Національної
академії внутрішніх справ *Полишко Н. Л.*

ІНСТИТУТ ДОГОВОРУ ДАРУВАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Однією з необхідних умов розвитку демократичної держави є забезпечення основоположних прав, свобод та інтересів людини та громадянина. Одним з таких прав є непорушність власності та свобода розпорядження об'єктами права власності. Реалізація конституційних прав власника здійснюється за допомогою різноманітних цивільно-правових договорів. Одним з основним договором такої спрямованості є договір дарування. Основа сучасних положень щодо предмету та ознак дарування закладена у творах видатних дореволюційних вчених-цивілістів Мейера Д.І., Шершеневича Г.Ф., Грімма Д.Д. Цікаво, що дані автори порізно розглядали дарування і його місце в системі цивільного права. Так, наприклад, Д.І. Мейер та Д.Д. Грімм інститут дарування розміщали у загальній частині, хоча перший відносив дарування до розділу «майнові права» (зокрема, як спосіб набуття майнового права), а інший – у контексті римського приватного права, взагалі виділяв особливе «вчення про дарування» при загальних положеннях про угоди.

Договір дарування – це погоджене волевиявлення обох сторін. Він являє собою не тільки акт розпорядження майном з боку власника – дарувальника, а й акт прийняття подарунка обдаровуваним. Як правило, згода обдаровуваного на укладення договору дарування заздалегідь не запрошується, вона найчастіше передбачається із самої поведінки обдаровуваного. Якщо згоду на прийняття майна в тій або іншій формі не виражено, договір не можна визнати укладеним. На сьогодні досить важливе врегулювання даного договору, адже він характеризується певними особливостями, предметом, правами сторін, формою.

Значне місце у системі підстав виникнення цивільних прав і обов'язків належить цивільно-правовому договору, який є

основною правовою формою, що опосередковує рух цивільного обороту: переміщення матеріальних цінностей і надання послуг тощо, а також що досить важливий інститут цивільного права, який був і є актуальним с позиції його дослідження, розвитку та вдосконалення, оскільки стосується майнових інтересів людини.

Відповідно до ст. 6 ЦК сторони є вільними в укладанні договору, і при договорі дарування та пожертви угода укладається на взаємній згоді двох сторін.

Договір дарування та пожертви традиційно належить до найбільш стабільних розділів цивільного права. Завдяки цьому поняття договору дарування та пожертви та його видів у теорії цивільного права залишається практично незмінним ґрунтуючись на положеннях римського права. Але проаналізувавши тему, в мене виникли деякі питання, наприклад: за ст. 727 ЦК дарувальник має право вимагати розірвання договору дарування, якщо обдарований створює загрозу безповоротної втрати дарунка, що має для дарувальника велику немайнову цінність.

В цій ситуації пропонується розібратись в таких аспектах: з одного боку, навіщо дарувати те, що має для дарувальника велику немайнову цінність, а з іншого - як в наступному довести це положення.

Отже, в цій ситуації як мінімум необхідна письмова форма договору дарування, а краще – нотаріально посвідчена в такому договорі на велику немайнову цінність речі.

Це положення є можливістю підкреслити й те, що довести факт створення загрози безповоротної втрати дарунка можна буде в наступному в разі встановлення певних умов володіння і користування дарунком, які мають бути встановлені в договорі.

При цьому, обдарований на підставі закону може вільно відчужити такий дарунок, фактично його знищити «на очах дарувальника», оскільки позов про розірвання договору може розглядатись, якщо на момент пред'явлення вимоги дарунок є збереженим.

Формально закон визначає межі поведінки обдарованого лише на момент після розірвання договору дарування і не встановлює заборон до цього моменту.

Нотаріус тут також не зможе допомогти дарувальнику зберегти дарунок, оскільки за договором дарування не вправі

встановлювати обов'язок обдаровуваного вчиняти на користь дарувальника будь-яку дію майнового або немайнового характеру.

Тому скоріш всього особі, яка збирається посвідчити договір дарування за зазначених вище умов доцільно порадишити написати заповіт, оскільки в такому разі дарунок, що має для дарувальника велику немайнову цінність, перейде до обдарованого тоді, коли річ не матиме для дарувальника великої немайнової цінності. Єдиним більш менш раціональним виходом з цієї ситуації є також обтяження дарунка правами третіх осіб на нього, наприклад, періодично його бачити.

Список використаних джерел

1. Ісаєв А.М. Права та обов'язки дарувальника за Цивільним кодексом // Журнал «Державне будівництво та місцеве самоврядування» // Випуск № 26 від 22.07. 2013. – 9 с.
2. Ярошенко О. Договір дарування // Сайт Міністерства юстиції України.
3. Цивільне право України : Навч. посібник / За ред. І.А Бірюкова, Ю.О. Заїки. – К. : Істина, 2004. – 394 с.
4. Договір дарування та пожертви // www.monax.ru/law.

Лисенко Наталія Василівна, слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ ***Сеvрук В. Г.***

ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ ШАХРАЙСТВАМ, УЧИНЕНИМ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Розвиток та інтенсивне впровадження сучасних інформаційних технологій в різних сферах життєдіяльності обумовлює зростання злочинних проявів в них, що представляє дуже серйозну загрозу як для економіки, так і для інформаційної безпеки держави, складової національної безпеки. Особливо це відчувається з приєднанням до міжнародних систем телекомунікації та підвищення інтелектуального рівня

зловмисників, які через мережу Інтернет отримують доступ до комп'ютерної інформації. Високотехнологічні злочини набувають усе більш організованого, транснаціонального характеру [1, с. 106].

Під ризик шахрайських дій потрапляють як державні, так і приватні фінанси. Шахрайство вчиняється як внутрішньо-корпоративними учасниками операцій, так і суб'єктами ззовні. Під удар потрапляють всі сфери суспільних відносин: кредитно-банківська, страхова, мережа Інтернет, зовнішньоекономічна діяльність тощо, що робить означену проблему проблемою транснаціонального характеру [2, с. 230].

Вигідний шахраям і нігілізм українських споживачів у правильному користуванні інтернет-технологіями, онлайн-послуг та недосконалість відповідного нормативно-правового регулювання

На сьогоднішній день питаннями боротьби із Інтернет-шахрайством в Україні займається Управління боротьби з кіберзлочинністю МВС України. Хоча, слід зазначити, що боротьба зі злочинністю у сфері високотехнологічного шахрайства здійснюється не лише цим підрозділом, а й іншими підрозділами Національної поліції України при тісній взаємодії з підрозділами інших правоохоронних органів.

На нашу думку, основними напрямками протидії Інтернет-шахрайству, на наш погляд, можуть стати:

1) розробка нового програмного обладнання та антивірусних програм;

2) удосконалення нормативно-правової бази у сфері боротьби з Інтернет-шахрайством (жодні технології протидії без відповідної нормативно-правової та методологічної підтримки не зможуть подолати кіберзлочинність).

3) створення системи аутентифікації інтернет-адресів для перевірки відповідності введеної користувачем адреси дійсному серверу;

4) підвищення загального рівня грамотності інтернет-користувачів та більш широке поширення інформації про відомі види Інтернет-шахрайства користувачам Інтернету;

5) проведення різного роду науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів за участю теоретиків та практичних працівників.

Так, наприклад, протягом останніх трьох років в Москві було проведено вже 3 міжнародних конференції на тему

«Борьба с мошенничеством в сфере высоких технологий. Профилактика и противодействие». Наступна конференція запланована на листопад 2013 року, коли пройде 4-та міжнародна конференція по боротьбі із шахрайством у сфері високих технологій «Antifraud Russia – 2013». За роки свого існування конференція зарекомендувала себе як унікальний професійний майданчик для обговорення всього комплексу питань профілактики, запобігання й розслідування шахрайства з використанням комп'ютерних технологій, юридичних аспектів боротьби з кіберзлочинами, притягнення зловмисників до відповідальності [3]);

б) створення в Україні Баз даних інтернет-інцидентів та Центру скарг Інтернет-злочинності за аналогією із IC3 (Internet Crime Complaint Center – США) та RU CERT (Центр реагування на комп'ютерні інциденти Російської Федерації) та ін. [4]).

Окрім зазначеного, необхідно:

1) при здійсненні фінансових операцій в мережі Інтернет, завжди перевіряйте наявність відповідної ліцензії у фінансовій установі та інші дозвільні документи;

2) самостійно здійснюйте моніторинг мережі Інтернет, особливу увагу звертайте на відгуки про підприємство. Як правило, сумнівні фінансові установи заманюють потенційних клієнтів заниженою відсотковою ставкою;

3) звертайте увагу на назву підприємства, оскільки окремі товариства маскують її під назви відомих банківських та фінансових установ.

4) якщо у Вас виникли певні підозри щодо діяльності таких організацій, терміново повідомте про це до найближчого райуправління поліції [5].

Відповідальність за даний вид злочинів передбачена Кримінальним кодексом України, а саме: ст. 190 «Шахрайство» – карається штрафом або, в залежності від обтяжуючих обставин, позбавленням волі на строк від 5–12 років; ст. 209 КК України «Легалізація (відмивання) грошових коштів та іншого майна, здобутих злочинним шляхом» – карається штрафом або, в залежності від обтяжуючих обставин, карається позбавленням волі на строк від 5 до 12 років. Таким чином, на основі вище викладеного можна зробити висновки, що шахрайств що вчиняються в мережі Інтернет є специфічною, адже злочинець підбирає всі можливі засоби, які можна використати в електронному середовищі.

Список використаних джерел

1. Правові та організаційні засади протидії злочинам у сфері використання платіжних карток. Науково-практичний посібник / В.М. Бутузов, В. Д. Гавловський, К. В. Тітуніна, В. П. Шоломенцев; За ред. І. В. Бондаренка. – К., 2009. – 182с.
2. Чернишов Г. М. До питання про визначення фінансового шахрайства / Г. М. Чернишов // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. – 2014. – Вип. 26. – С. 230–234.
3. Борьба с мошенничеством в сфере высоких технологий // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://antifraudrussia.ru/news/339.html>.
4. Сабадаш В. П. Інтернет-шахрайство: реалії сучасності та криміналістичні аспекти протидії / В. П. Сабадаш // Ученые записки Таврического национального университета им. В. Вернадского. Серия Юридические науки 2013. – Том 26 (65) – № 1. – С. 278–283.
5. Нечипорук О. Як уберегтися від інтернет-афер [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://kyiv.npu.gov.ua/uk/publish/article/108165>.

Листопадова Оксана Сергіївна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри конституційного та міжнародного права Національної академії внутрішніх справ
Калиновський Б. В.

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

На сьогоднішній день є необхідність створення збалансованої системи державної влади, підвищення ролі місцевого самоврядування та напрацювання пропозицій щодо комплексного вдосконалення конституційного регулювання адміністративно-територіального устрою та організації

місцевого управління, тобто чітке закріплення статусу органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій.

Чинною Конституцією України закладені принципи, правові та інституційні основи місцевого самоврядування. Проте модель місцевого самоврядування, викладена головним чином у XI розділі Основного Закону, є спробою пристосувати інститут місцевої демократії до політико-правових реалій, що існували в державі на той час, саме тому в цю модель закладено збереження механізмів централізації влади на місцевому рівні.

Норми діючої Конституції України від 28 червня 1996 року та законів України зумовлюють інституційні конфлікти між різними органами місцевого самоврядування та органами державної виконавчої влади. Практика реалізації конституційних положень доводить, що місцеві ради надмірно заполітизовані, декларативним залишається принцип забезпечення інтересів територіальних громад депутатами місцевих рад, особливо гостро стоїть проблема представлення спільних інтересів територіальних громад обласними та районними радами.

Конституційне реформування організації місцевої публічної влади має виходити із ідеологічної цілісності, нового механізму конституційно-правового регулювання відносин у сфері місцевого та регіонального розвитку. Практика доводить, що сучасне законодавче регулювання здійснення місцевої демократії не відповідає сучасним реаліям та практиці функціонування органів місцевої публічної влади. Прийняття величезної кількості нормативно-правових актів, які регламентують діяльність місцевого самоврядування розроблялись різними інституціями, і в багатьох питаннях є неузгодженими і часом суперечливими. Саме це є основною причиною безсистемності у сфері розподілу управлінських, розпорядчих і контролюючих функцій між різними органами влади, а також це призвело до відсутності відповідальності за розвиток країни і територіальної громади.

Для України гостро стоїть питання реформування адміністративно-територіального устрою, причин цього декілька. По-перше, відсутність цілісної території у адміністративно-територіальній одиниці базового рівня призводить до такого прикрого явища, як перебування територіальної громади у складі іншої територіальної громади

або іншої адміністративно-територіальної одиниці (так звані «матрьошки»). На сьогоднішній день у підпорядкуванні 88 міст і Автономної Республіки Крим перебуває 36 міст, 207 селищ міського типу, 128 селищ та 190 сіл. Так, наприклад, у межах території міста Ірпінь Київської області крім Ірпінської міської ради, діють Ворзельська, Гостомельська та Коцюбинська селищні ради. Проблемою є те, що відповідно до національного законодавства Ірпінська міська, Ворзельська, Гостомельська та Коцюбинські селищні ради мають однакові повноваження, які одночасно реалізуються на одній і тій же території. Це в свою чергу породжує конфлікт компетенції та складну систему одночасного представлення інтересів територіальної громади, кількома органами місцевого самоврядування базового рівня. По-друге, в Україні надзвичайна подрібненість територіальних громад і їх непорівнянність. Найменша територіальна громада, яка має сільську раду, складається із 74 осіб населення і має 12 депутатів. Найбільша – це Харків, Донецьк, Одеса, з однаковими повноваженнями. Крім того, 93 міста з населенням менше 10 тисяч чоловік і 47 селищ з населенням більше 10 тисяч. Це не просто статистика. За цим фінансові резерви, тарифи, земельні питання, тощо. По-третє, невизначеність механізму та застарілість критеріїв для формування районів, віднесення населених пунктів до категорії сіл, селищ, міст [1].

Саме проблема устрою призводить до конфлікту компетенцій, малооефективності управління розвитком громад. Слід сприйняти принцип, що у межах адміністративно-територіальної одиниці не може бути інших адміністративно-територіальних одиниць того ж рівня, території не можуть бути розірваними або мати анклави.

Більшість країн-учасників Європейського Союзу розвиток місцевої публічної влади базують засадах децентралізації влади. Державним адміністраціям належатиме функція контролю за діяльністю самоврядування та якістю адміністративних послуг, координації діяльності місцевих органів виконавчої влади, в тому числі територіальних представництв контролюючих органів.

Ч. 1 ст. 140 Конституції України передбачає можливість добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, але відповідно до рішення Конституційного Суду України від 18 червня 2002 р. № 12-рп /2002 (справа про об'єднання територіальних громад) вона не встановлює самого порядку

об'єднання чи роз'єднання громад. Тому умови та конкретна процедура такоо об'єднання повинні визначитися у законодавчому порядку. Згідно зі ст. 6 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» добровільне об'єднання сільських територіальних громад відбувається за рішенням місцевих референдумів територіальних громад сіл. Таке рішення є наданням згоди на створення спільних органів місцевого самоврядування, формування спільного бюджету, об'єднання комунального майна [2].

На сьогодні об'єднання територіальних громад є неможливим, так як відсутній Закон «Про місцевий референдум». Право на добровільне об'єднання є позитивним, разом з тим держава не може вплинути на ці процеси. Тому в Конституції України пропоную цю норму не прописувати як імперативну.

Підсумовуючи викладений матеріал наукової статті, слід зауважити, що при удосконаленні Конституції України у частині адміністративно-територіального устрою та організації місцевої публічної влади важливо визначити: 1) територіальну основу місцевого самоврядування – громаду; 2) законодавчо закріпити поняття місцеве самоврядування, громада, адміністративно-територіальна одиниця, населений пункт, орган місцевого самоврядування; 3) матеріальні і фінансові засади функціонування місцевого самоврядування; 4) порядок формування та строк повноважень органів місцевого самоврядування; 5) особливості здійснення місцевої публічної влади на рівні району та області; 6) закріпити дієві гарантії місцевого самоврядування.

Список використаних джерел

1. Чернов С. Виступ під час семінару для представників органів місцевого самоврядування «Про Концепцію внесення змін до Конституції України у частині місцевого самоврядування» [Електронний ресурс] / С. Чернов. – Режим доступу: <http://cau.in.ua/ua/news/id/predstavniki-regioniv-ukrajini-obgovorili-majbutnju-konstitucijnu-model-miscevogo-samovrjaduvannja-789/>.

2. Конституція України. Науково-практичний коментар / редкол.: В.Я. Тацій (голова редкол.), О.В. Петришин (відп. секретар), Ю.Г. Барабаш та ін., Нац. акад. прав. наук України. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Х. : Право, 2012. – 1128 с.

Ліхман Анжела Олегівна, слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ *Науковий керівник*: кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ *Тичина Д. М.*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОСВІДОМОСТІ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

За сучасних умов наближення України до європейської спільноти зростає необхідність здійснення правових реформ, спрямованих на формування громадянського суспільства та правової держави на принципах свободи і демократії.

Сьогодні Україна перебуває в кардинально новій соціально-політичній, економічній, духовній і геополітичній ситуації, що вимагає переосмислення й вироблення нових парадигм усієї системи морального, політичного, патріотичного, трудового, педагогічного та правового виховання працівників Національної поліції.

Становлення правової держави, якою прагне бути сучасна Україна, не можливе поза розвитком правосвідомості населення на рівні всіх його структурних компонентів.

У зв'язку з цим 2 липня 2015 року Верховна Рада України ухвалила закон України № 580 VIII «Про Національну поліцію». Його ухвалення свідчить про початок нового етапу розвитку правоохоронної системи України. Таким чином, набуває особливої актуальності проблема комплексного, системного реформування всієї системи правоохоронних органів, яка б цілком відповідала міжнародним стандартам [1, с. 19].

Національна поліція України – центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

Сучасні вимоги суспільства до діяльності правоохоронних органів значною мірою пов'язані з перебудовою психології осіб, а також із підвищенням престижу служби та рівнем майстерності особового складу, завданням якого є запобігати злочинам, припиняти їх та розслідувати.

Прагнення до європейських стандартів актуалізують питання високого професіоналізму і компетентності майбутніх поліцейських. У цілях профілактики негативних явищ серед поліцейських і вдосконалення професійного психологічного відбору необхідно вивчення одного з найважливіших компонентів змісту свідомості особистості кандидатів на службу в Національну поліцію – правосвідомості особистості.

Для формування нового типу фахівців правоохоронної сфери права свідомість та культура – це одна з основних професійних вимог діяльності працівників Національної поліції. Без них неможливе дотримання принципів діяльності поліції (верховенство права, дотримання прав і свобод людини, законність, відкритість і прозорість, поліцейська нейтральність, взаємодія з населенням на засадах партнерства, безперервність) та виконання обов'язків поліцейських.

Проблема правової свідомості становить предмет наукового інтересу вчених різних галузей наукового знання: психології, юриспруденції, філософії, соціології, педагогіки та інших. Вплив на ту сферу свідомості людей, яку називають правосвідомістю є однією з функцій права. Вивчення проблеми правосвідомості важливе для ефективного розвитку соціальних процесів, а також як одного із засобів ліквідації злочинності в суспільстві [2, с. 27].

Нагальною практичною потребою й актуальним завданням є психологічне дослідження у сфері права, яке має бути зосереджене на отриманні детальної інформації стосовно стану правосвідомості різних верств населення, груп і регіонів у цілому.

Правосвідомість є більш широким поняттям, яке здатне охопити і правосвідомість, і реальні форми її прояву. Таким поняттям служить права культура.

Виділяють два види проявів правосвідомості:

– перший – виявляється в поведінці (правотворчість, правозастосування та правоохоронна діяльність, законслухняна або протиправна поведінка, права освіта і виховання, науково-правова діяльність);

– другий прояв правосвідомості відбивається в результатах цієї діяльності (право та його інститути, директивні акти і наукові праці, права документація, твори мистецтва й публіцистики, вербальні прояви свідомості в листах, щоденниках тощо).

Однак у сучасній науці не склалося єдиної думки у визначенні самого поняття правосвідомості та все ж більшість вітчизняних дослідників цього явища позначають його як сукупність юридичних знань, оціночних ставлень до права, правових установок і ціннісних орієнтацій, що регулюють людську поведінку в юридично значущих ситуаціях [4, с. 14].

Розглянемо Національну поліцію України у контексті правового виховання. Порівнюючи закон України «Про міліцію» із законом України «Про Національну поліцію», зауважимо, що новий Закон вже не наголошує на збройному статусі оновленої правоохоронної структури, а вимагає від українського правоохоронця скоріше миротворчої функції, яка буде спрямована на захист і охорону громадян [5, с. 11].

Це потребує від поліцейського певних особистісних характеристик, які будуть забезпечувати ефективну співпрацю правоохоронних органів з населенням, формуючи тим самим правову культуру серед населення та позитивний імідж поліцейського.

Поліцейські, в яких правосвідомість сформована повністю, усвідомлюють соціальний релятивізм моральних норм, визнають рівноправне та недискримінаційне поводження з людьми, позитивно сприймають існування різних систем життєвих цінностей, а також здатні коректно взаємодіяти з широким колом людей незалежно від соціальної, національної, релігійної, етнічної та іншої належності [6, с. 98].

Для них характерна абсолютна надійність у ділових стосунках, детальне виконання правил, інструкцій і договірних зобов'язань навіть усупереч власним переконанням і розумінню ситуації.

Отже, виходячи з вищевизначеного, можна сказати, що дослідження сформованості правосвідомості у правоохоронців є нагальною й актуальною потребою [7, с. 51].

Суспільство очікує від працівників Національної поліції високого рівня правової свідомості, а найголовніше – позитивного ставлення до цінностей, які закріплені в законах та інших нормативно-правових актах, насамперед тих, що стосуються захисту прав, свобод та гідності людини.

Самовдосконалення, саморозвиток, професійно-особистісний розвиток, професійна свідомість і самосвідомість, набуття професійних правових цінностей, формування

ставлення до правоохоронної діяльності, усвідомлення себе як правоохоронця, оцінка власних професійних здібностей крізь призму правових принципів (справедливості, рівності, свободи, гуманізму, добросовісності, законності), ставлення працівника Національної поліції до себе як до професіонала – це ті поняття, які формують самостійність і відповідальність майбутнього фахівця у сфері правоохоронної діяльності.

Необхідно щоб під час виконання службових обов'язків співробітники Національної поліції були уважними, витриманими та неупередженими у своїх діях. Але ці важливі якості лише тоді набувають реального змісту, коли поєднуються з моральною зрілістю та належною культурою поведінки.

Громадяни України загалом довіряють поліції. Як свідчать результати соціологічного опитування, проведеного Фондом «Демократичні ініціативи»

ім. І. Кучеріва та Центром Разумкова 11–16 травня 2016 року, Національній поліції здебільшого довіряють 34,1 % українців, повністю – 5,6 %, зовсім і здебільшого не довіряють – відповідно, 19,5 % і 24,7 %.

Таким чином, недовіра до НПУ переважає над довірою лише на 4,5 %.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію : закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII // Офіційний вісник України. – 2015. – № 63. – Ст. 2075.
2. Краткий психологический словарь / под общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. – Ростов н/Д : Феникс, 1999. – 512 с.
3. Герасимів О. І. Формування професіоналізму органів внутрішніх справ на етапі розбудови демократичного суспільства / О. І. Герасимів // Теорія і практика конституціоналізму: український та зарубіжний досвід : матеріали першої наук.-практ. конф., 30 квіт. 2015 р., Львів / Нац. ун-т «Львівська політехніка», Навч.-наук. ін-т права та психології, Каф. конституц. та міжнар. права. – Львів, 2015. – С. 80–83. 5. Підчасов Є. В. Соціалізація особистості в контексті правосвідомості та правового виховання / Є. В. Підчасов // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія. – 2015. – Вип. 50. – С. 178–188.

4. Кравцов Ю. С. Правова ідентичність як духовна складова правосвідомості / Ю. С. Кравцов, А. О. Якуніна. – Грані. – 2015. – № 4. – С. 96–99.

5. Кобець О. В. Соціальна природа змісту правосвідомості особистості / О. В. Кобець // Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України «Актуальні проблеми психології»: у 12 т. / за ред. В. О. Моляко. – Т. 12. – Вип. 8. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – С. 96–105.

6. Юридична психологія : підручник / [Александров Д. О., Андросюк В. Г., Казміренко Л. І. та ін.]; заг. ред. Л. І. Казміренко, Є. М. Моїсєєва. – Вид. 2-ге, доопр. та допов. – Київ : КНТ, 2008. – 352 с.

7. Трофименко В. А. Нова українська поліція у призмі правового виховання / В. А. Трофименко // Українська наука: проблеми сьогодення та перспективи розвитку : матеріали XVII міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 24–25 лип. 2015 р.) – Київ, 2015. – С. 73–76.

Лобода Сергій Анатолійович, слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ
Антощук А. О.

ОСНОВНІ ВИДИ ЕКСПЕРТИЗ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, УЧИНЕНИХ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ СВОЇХ ПОВНОВАЖЕНЬ

Судова експертиза відіграє значну роль у створенні арсеналу криміналістичних способів розкриття злочинів. Основним завданням експертних установ, навіть у період їх становлення, було «...надання в особливо важливих випадках сприяння слідчій владі до виявлення винних і з'ясування злочинів або до встановлення невинності підозрюваного» [1, с. 83].

Поняття судової експертизи визначене Законом України «Про судову експертизу» як дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів досудового розслідування чи суду [2].

При розслідуванні кримінальних проваджень щодо злочинів, вчинених службовою особою з використанням своїх повноважень, неоцінимо доказове значення мали результати різних судових експертиз, що призначалися слідчими відповідно до норм кримінального процесуального законодавства України.

Зокрема, найбільшого значення мало призначення і проведення почеркознавчої, де об'єктом дослідження був текст та підпис, виконаний на документах; техніко-криміналістична експертиза документів, де об'єктами досліджень були печатки та їх відтиски; судово-бухгалтерська експертиза, яка призначалась для встановлення правильності відображення фактів фінансово-господарської діяльності підприємства (фірми), організації, установи в документах бухгалтерського обліку та звітності.

Коротко розглянемо ці види експертиз. Судово-почеркознавча експертиза – це комплекс заходів, що спрямовані на встановлення приналежності почерку рукопису й підпису конкретній людині. За злочинами даної категорії ця експертиза застосовувалась для визначення справжності підпису та виявлення фальсифікації документа.

Техніко-криміналістична експертиза документів. В криміналістичній літературі відзначається як загальна тенденція в механізмі вчинення злочинів, вчинених з використанням службовою особою своїх повноважень, використання підrobлених документів. У зв'язку з цим за даною категорією кримінальних проваджень і призначалися техніко-криміналістичні експертизи документів. Досліджувались реквізити та матеріали документів.

Як зазначили респонденти, особливості цієї експертизи обумовлені новітніми факторами, які найбільш рельєфно проявляються у службових, відносинах. Такими факторами є, по-перше, широке використання в службовій діяльності документів, виготовлених за допомогою комп'ютерної і копіювально-

розмножувальної техніки; по-друге, використання кліше печаток і штампів, виготовлених за технологією зарубіжних фірм.

Судово-бухгалтерська експертиза. Фальсифікація бухгалтерських документів є одним з основних видів новітньої службової злочинності. Створена система аудиторського контролю не дає бажаних позитивних результатів у попередженні цих злочинів. Під час розслідування кримінальних проваджень щодо злочинів, вчинених з використанням службовою особою своїх повноважень, метою проведення судово-бухгалтерської експертизи було: 1) вивчення стану організації та ведення бухгалтерського обліку і контролю; 2) виявлення фактів порушення чинного законодавства в цілому та, зокрема, порушень в обліку й організації контролю з боку підозрюваних осіб; 3) визначення розміру збитку, завданого незаконними діями.

На підставі вищенаведеного вважаємо, що використання можливостей судової експертизи під час розслідування злочинів, вчинених з використанням службовою особою своїх повноважень, займає важливе місце в процесі отримання доказової інформації, підтвердження даних, отриманих в ході оперативно-розшукової діяльності, спростування неправдивих показань підозрюваних та їх захисників. А для того, щоб результати даних слідчих (розшукових) дій давали максимально можливі доказові дані для встановлення істини, необхідно їх проводити в суворій відповідності до закону, методично правильно з тим, щоб забезпечити повний, всебічний і об'єктивний розгляд кримінального провадження в суді.

Список використаних джерел

1. Шляхов А. Р. Судебнаяэкспертиза: организация и проведение / Шляхов А. Р. – М. : Юрид. лит., 1979. – 166 с.

2. Про судову експертизу [Електронний ресурс] : Закон України від 21 квіт. 1994 р. ; зі змін. та доповн. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 28. – Ст. 232. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.

Лукашова Ірина Олексіївна, слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ *Мозоль А. П.*

ЗЛОЧИННІСТЬ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОСТІ НА ШЛЯХУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Підліткова злочинність – трагічне явище сучасності, яке викликає у нас лише біль і сум за дітьми із змарнованим дитинством і юністю [1].

Підлітковий період – один із найважчих періодів розвитку особистості, який характеризується потребою у звільненні з-під контролю і опіки дорослих, протестом проти встановлених правил і порядків, спрямованістю до незалежності, самостійності і утвердженні себе як особистості. В цьому віці у 7 разів збільшується кількість негативних вчинків, і у 40 разів зростає кількість невмотивованих вчинків.

Найкриміногеннішим віковим періодом є 16–17 років – у цьому віці підлітками вчиняється до 62 % злочинів від загальної кількості. Разом з цим, немає певних обмежень чи виключень в залежності від соціального статусу неповнолітніх злочинців – ними стають як безпритульні (без батьківської опіки та постійного місця проживання), вихідці із неблагополучних сімей, так і вихідці із цілком педагогічно та матеріально благополучних сімей.

Повсякчас неповнолітні слабо усвідомлюють, що їх повсякденні вчинки мають правову оцінку, що право, закони супроводжують людину все її життя, щоб уміло і правильно користуватись своїми правами й добре виконувати свої обов'язки, не порушуючи прав і законних інтересів інших, треба знати закони. Звичайно, у дитячому віці неможливо знати детально усі закони. Але основне, що стосується дітей, вони повинні знати. Тобто те, що є протиправним вчинком чи злочином, яка і з якого віку законодавством встановлюється

відповідальність за їх скоєння та в яких випадках відповідальність за дії дітей несуть їх батьки.

Таким чином, правовий нігілізм, низька правова культура, недотримання й порушення законів – ці категорії є домінуючими серед значної кількості неповнолітніх громадян України. Ростає число злочинів, які здійснюються підлітками [2].

Так дійсно, неповнолітнього злочинця легко можна покарати, але набагато тяжче – попередити причини і наслідки його злочинної поведінки. Для цього недостатньо бути психологом чи педагогом. Насамперед, треба любити дітей і боротись не з ними, а з тим, що змушує їх скоювати протиправні дії та аморальні вчинки. Тому особливою сьогодні є проблема педагогічного впливу на учнів з різними відхиленнями в моральному розвитку. У роботі з такими підлітками дуже важливим є особистісно орієнтований підхід. Як свідчить практика, його ефективність залежить безпосередньо від врахування педагогом найважливіших типологічних особливостей, властивих цій категорії учнів.

Власне, неповнолітніх злочинців виховали час і обставини. Але їх можна перевиховати, якщо вони потрапляють у нормальне середовище. Більшість дітей-правопорушників – вихідці з неблагополучних сімей, діти, які формально позбавлені батьківського піклування, виховуються в інтернатних закладах, де стосунки між дітьми дуже конфліктні, а середовище загалом – вкрай несприятливе. Діти здатні виправитись лише при створенні для них належних умов, які б унеможливили виникнення самих думок спрямованих на вчинення будь-якого злочину чи правопорушення.

Список використаних джерел

1. Підліткова злочинність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nau.mk.ua/docs/0015.htm>.
2. Попередження підліткової злочинності, дитячого алкоголізму та інших негативних явищ у молодіжному середовищі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vechirnya-shkola5.edu.kh.ua/pedagogchnij_kolektiv_shkoli/obzh/?pvi=no&pvi=pvi.

Лясковська Олена Анатоліївна, слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ *Гелемей М. О.*

КЛАСИФІКАЦІЯ ВИДІВ ШАХРАЙСТВ

Шахрайство є одним з найпоширеніших сьогодні способів заволодіння чужими грошима і майном. Для досягнення своїх злочинних цілей зловмисники використовують будь-які способи і при цьому вони вміло грають на людських почуттях.

Слід відзначити, що шахрайство – злочин, спрямований проти власності, розкрадання чужого майна чи права володіння на чуже майно шляхом обману або зловживання довірою. Найбільшого поширення шахрайство отримало в умовах ринкової економіки і свободи підприємницької діяльності. Останнім часом чимале поширення набуло також шахрайство в Інтернеті та у страховій сфері.

Шахрайство існувало завжди, трансформуючи свої методи обману у відповідності до ситуації, наявної технології або ж політичних переворотів і реформ. Шахрайство також буває різного масштабу, змінюючи свої пріоритети в залежності від соціального статусу шахрая і прошарку населення, до якого він належить. Тим не менш, існує особливий вид обману, який у наш час стосується майже кожного.

Існує особливий тип людей, для яких нажитися за рахунок інших – це основна мета у житті і, відповідно, єдиний спосіб доходу. Для цього вони використовують будь-яку щілинку у технології, законодавстві, людській психології, на яку інші ніколи б не звернули уваги. Це, погодьтеся, потребує певного вміння і навіть таланту, а отже, натрапивши на шахрая з досвідом, навіть найбільш уважні і скептично налаштовані з нас можуть постраждати [1].

Наївно думати, ніби жертвами шахраїв стають тільки малограмотні люди. Серед тих, хто попався на приманку «лохотронщиків», все частіше виявляються освічені і навіть інтелегентні люди. Це пов'язано з тим, що навіть юридичної

підкованості часто буває недостатньо для того, щоб забезпечити себе і свої гроші, адже кожного дня з'являються нові способи з відбирання грошей у чесних, але дуже довірливих громадян [2].

За даними Бюро юридичної статистики (Bureau of Justice Statistics), жертвою шахраїв стає кожен десятий американець. За даними Національної Ліги Споживачів (National Consumers League), у 2002 році в США найбільш часто використовувалися наступні види шахрайства:

Крадіжка інформації про кредитні картки. Аферисти, які отримали інформацію про особисті дані власника кредитної картки, можуть розплачуватися нею в інтернет-магазинах, брати банківські кредити, орендувати житло, претендувати на допомогу і т.д.

Інтернет-магазини й аукціони. Схема: покупець платить гроші за покупку в інтернет-магазині, але, або не отримує її, або одержує товар у меншому кількості або гіршої якості. Найбільш популярний вид шахрайства в Інтернеті. За даними Центру аналізу інтернет-шахрайства, подібні злочину в 2002 році склали 27 % від числа зафіксованих злочинів під всесвітньої Мережі.

Інвестиції. Компанія пропонує купити її акції або зробити приватні інвестиції, обіцяючи значний прибуток. Зазвичай для залучення жертв, шахраї оперують фальшивою статистикою і повідомляють завідомо неправдиві відомості про історію або власників компанії.

Збір пожертвувань. Збір пожертвувань широко поширений в США. 90 % американців жертвують великі або менші суми на різні благодійні мети. Цим користуються шахраї. Вони просто створюють фальшиву благодійну організацію, що спеціалізується на якому-небудь доброму ділі, і абсолютно відкрито збирають пожертви. Єдина відмінність від звичайних благодійних фондів полягає в тому, що гроші привласнюють шахраї.

Відновлення кредитної історії. Практично кожен житель США і кожна компанія володіють своєю кредитною історією – хронікою отримання і погашення кредитів. У США існує кілька незалежних кредитних бюро, які відстежують кредитну історію американців, обмінюються інформацією і діють абсолютно як незалежно один від одного, так і від сторонніх фірм і організацій. Вплинути на їх дії неможливо. Багато американців виявляються не в змозі нести кредитний тягар, і їх кредитна історія погіршується, що робить неможливим покупку будинку,

машини і т.д., оскільки банки не хочуть зв'язуватися з ненадійним позичальником. Шахраї пропонують за скромну плату «поліпшити» кредитну історію – природно, ці обіцянки не виконуються, оскільки не можуть бути виконані в принципі.

Погашення боргів. Вчасно неповернені кредити і неоплачені рахунки вважаються особистим обов'язком жителя США. Досить часто людина виявляється не в змозі оплачувати всі свої рахунки. Цим користуються шахраї: вони пропонують наступну схему: їхня компанія самостійно оплачує рахунки жителя США і домагається серйозних знижок від кредиторів, а жертва компенсує витрати компанії. У реальності, шахраї лише отримують гроші від своїх жертв.

Пропозиція роботи. Шахраї пропонують вигідну роботу на дому. Однак жертві доводиться по грабіжницьким цінами оплачувати надані видаткові матеріали, робити гарантійний або вступний внесок або частину часу працювати безкоштовно, в якості випробувального терміну.

Страховка. «Страхова» компанія пропонує рекордно низькі розцінки за свої послуги. У дійсності, або ця компанія існує лише на папері, або вона закладає в договір із клієнтом такі умови, які роблять неможливим отримати страхове відшкодування.

Пільгові кредити. Фізичним особам часто пропонують пільгові кредити. Однак для отримання такого кредиту шахраї вимагають зробити якийсь вступний внесок (наприклад, щоб отримати кредит у 100\$, жертва платить 150\$) Або закладають у договір грабіжницькі відсотки.

«Нігерійські листи». Одержувачу листа пропонується взяти участь у перекладі з нігерійського (Ганського, лівійського, конголезького, Мозамбікського і тощо) банку в банк США кількох мільйонів доларів, що належать спадкоємцям африканських президентів, міністрів, диктаторів, королів і т.д. За свою допомогу, одержувач повинен отримати чверть або третина перекладеної суми. Однак, для демонстрації чистоти намірів, жертві пропонується перевести кілька тисяч доларів на рахунок шахраїв. Ще в 2001 році «нігерійським листами» повірили 15,5 % жертв онлайн-шахраїв, у 2002 році кількість потерпілих різко впало – до 1%.

Фінансові «піраміди». Дана схема широко відома і вперше була використана кілька сот років тому. Проте до цих пір

фінансові «піраміди» залучають жертв. Остання з звалилися в США «пірамід» залучила кошти 7 тис. осіб, кожен з яких втратив близько 3 тис. дол

Податки. Іноді жителі США не встигають вчасно подати податкову декларацію. Шахраї пропонують підтасувати дані про час доставки декларації в податкові служби і, таким чином, уникнути неприємностей.

Телефонний зв'язок. Жертві пропонується зателефонувати за телефонним номером, де хвилина розмови коштує величезні гроші. Дрібні телефонні компанії також вдаються до шахрайства: вони виставляють своїм клієнтам рахунки, куди включені сервіси (наприклад, голосова пошта), яку клієнт не замовляв.

Туризм. Шахраї або недобросовісні бізнесмени продають своїм жертвам тури або квитки в готелі, реальні умови в яких значно поступаються рекламі. Наприклад, замість п'ятизіркового готелю жертва шахраїв опиняється в тризірковому.

Революційний метод позбавлення від зайвої ваги. Реклама обіцяє позбавлення від зайвої ваги протягом днів або тижнів при використанні нового чудодійного препарату або дієти. У кращому випадку, жертва стане володарем непотрібного продукту, в гіршому - здоров'я опиниться під загрозою [3].

Запропонована класифікація основних видів шахрайств а може бути використана у практичній діяльності працівників правоохоронних органів з метою запобігання, розкриття та подальшого розслідування шхрайств.

Список використаних джерел

1. Цой О. Обережно: Інтернет-шахрайство // Тиждень і Люди. – № 38(49), 20 вересня 2013 р. – С. 5.
2. Енциклопедія шахрайств та лохотронів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://history.lohotron.in.ua/>.
3. Шахрайство та Інтернет // інтернет-ресурс: PuLib.if.ua. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://publib.if.ua/referat/view/6058>.

Мазурак Олександр Володимирович,
здобувач Волинського регіонального
відділення навчально-наукового
інституту № 4 Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник: кандидат
юридичних наук, доцент кафедри
цивільного права і процесу
Національної академії внутрішніх
справ **Петровський А. В.**

РЕЦЕПЦІЯ ІНСТИТУТУ НЕДІЙСНОСТІ ПРАВОЧИНІВ РИМСЬКОГО ПРАВА В СУЧАСНІЙ ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ

В Стародавньому Римі специфіка вирішення проблеми недійсності правочинів була обумовлена існуванням та взаємодією двох нормативних систем: цивільного права (*ius civile*), так званого матеріального права та права преторського (*ius honorarium*) – судового права, яке здійснювалося в процесуальній сфері. За *ius honorarium* визнання укладених формально договорів недійсними не могло бути всупереч *ius civile*. Однак претор міг в межах своєї адміністративної влади перешкодити сторонам договору, який на його думку був недійсним, визнавати такий договір недійсним в зв'язку з тим, що сторони самостійно виразили волю укласти такий договір [1]. Тобто, якщо договір за *ius civile* був недійсним, то за *ius honorarium* він міг набути юридичної сили.

Злиття зазначених двох систем (*ius civile* та *ius honorarium*) відбулося за Юстиніана, який прагнув, з одного боку, зберегти правила та концепції матеріального права, але з іншого боку не міг не відродити процесуальну форму, в якій ці правила колись отримали розвиток. Разом з тим, чітких правил щодо визнання договорів недійсними не було. Як зазначає Д.О. Тузов, в римському праві нараховувалось приблизно 30 термінів, які означали те, що ми сьогодні розуміємо під недійсністю, нікчемністю, оспорюваністю тощо [1]. Однак, римські юристи чітко визначили умови дійсності договору. Відповідно суперечливість умовам дійсності договорів породжувала недійсність договорів.

За *ius civile* недійсними визнавалися правочини, які заборонені законом чи укладені внаслідок аморальності. В цілому правочини визнавалися недійсними за таких умов:

1) договір укладений всупереч волі контрагента;
2) зміст майбутнього договору суперечить правовим приписам та чинним законам;

3) договір укладений внаслідок помилки (*error*). Помилкою вважалося неправильне уявлення однієї сторони про будь-які речі чи дії. Суттєвими помилками, які впливають на можливість визнання договору недійсними вважаються:

– помилки в характері договору (*error in negotio*), тобто помилка в сутті договору;

– помилки в предметі договору (*error in corpore*). (В D.21.1.1. зазначалося, що продавець зобов'язаний повідомити покупця про всі недоліки раба, а саме: хвороби, недоліки, чи був він втікачем тощо. В разі неповідомлення покупця про зазначені обставини, договір визнавався недійсним та раб повертався продавцю. D.18.1.6, 34. визначають, що не може бути предметом договору: вільна людина, священні та релігійні місця, громадські місця тощо. Тому продаж будь-яких речей, які вилучені з обігу є нікчемною [2]);

– помилки в особі контрагента (*error in persona*) (Так, D.14.4.4. передбачав, що в разі укладення договору з особою, яка перебуває в чужій власності, то позов про визнання договору недійсним може бути допущений до суду [3]. D.20.3.1. передбачає, що не може укласти договір підопічний без опікуна [4, с.49]);

– помилка в праві, тобто незнання законів. Однак помилки в праві прощалися жінкам, солдатам, неповнолітнім та жителям провінцій;

4) договір укладений внаслідок обману (*dolus*), тобто навмисне введення в оману контрагента з метою спонукання його до укладення не вигідної для нього угоди. Обман, як дія, що знищує договір був введений цивільним претором Аквілієм близько 44 р. до н.е. [5];

5) договір укладений внаслідок примусу, який міг бути двох видів: насильство (*vis absoluta*) та погрози (*metus*);

6) договір укладений всупереч формі, яка передбачена законом або угодою між сторонами. Такими формами були: манципація (*mancipatio*), поступка права (*in jure cessio*),

письмові договори та укладення договору за допомогою запитання (*stipulation*) [6].

Процесуальний аспект розгляду позову про визнання договору недійсним розкрито в Інституціях Гая, де розкриті способи захисту порушених прав [7]. Гай зазначає, що існує п'ять способів захисту: 1) *legis.a.per pignoris capionem* (захист через взяття застави); 2) *legis act per manus injectionem* (ображений кривдника міг рукою притягнути); 3) *legis action sacramento* (зазначений процес мав дві частини: а) *in jure*, де встановлювалася підстава, яка констатувала претензії сторін і призначував суддю та б) *in iudicio*, де суддя вирішував справу по сутті та виносив рішення, яке було безапеляційним); 4) *legis.a.per iudices postulationem* (суддя вирішував не лише питання по сутті, а й визначав розміри права); 5) *legis.a.per conditionem a.* (даний спосіб захисту здійснювався у формі святкового запрошення до суду) [8].

Обирає спосіб захисту особа, яка вважає, що укладення договору порушує її особисті права та законні інтереси і вона (особа) має достатні докази порушення її прав.

Беручи до уваги викладене, можна зробити такі висновки: формування сучасної теорії недійсності правочинів (договорів) відбувалося на основі положень, розроблених римськими юристами. Крім того, саме римські юристи заклали і основи процесуального розгляду вимог позивачів та винесення рішення суду, адже головні ідеї та догми, викладені в Дигестах є значимими і сьогодні.

Список використаних джерел

1. Тузов Д.О. Теория недействительности сделок: опыт российского права в контексте европейской правовой традиции. – М.: Статут, 2007. – С. 168.
2. Вещные права на землю в избранных фрагментах из Дигест Юстиниана / Перевод с латинского; Отв. ред. Л.Л. Кофанов. – М.: Статут, 2006. – С. 245–247.
3. Дигесты Юстиниана / Перевод с латинского; Отв. ред. Л.Л. Кофанов.: Т. III. – М.: «Статут», 2003. – С. 285–286.
4. Дигесты Юстиниана / Перевод с латинского; Отв. ред. Л.Л. Кофанов.: Т. IV. – М.: «Статут», 2004. – 780 с.
5. Орач Е.М., Тищик Б.Й. Основы римского частного права: Курс лекций. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – С. 191.

6. Макарчук В.С. Римське приватне право: навчальний посібник. – К.: Атіка, 2007. – С. 182-188.

7. Гай. Институции / Пер. с латинского Ф. Дыдынского / Под. ред. В.А. Савельева, Л.Л. Кофанова. – М.: Юристъ, 1997. – С. 345.

8. Римське право в Університеті Святого Володимира : у 2 кн. – К.: Либідь, 2010 р. – (Пам'ятки правничої думки Київського університету). – Кн. 2 / уклад. І.С. Гриценко, В.А. Короткий; за ред. І.С. Гриценка. – С. 414–415.

Макарчук В. П., слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ *Мозоль А. П.*

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЧИННОГО ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО МЕХАНІЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ КРЕДИТНОГО ДОГОВОРУ

Проблема правового регулювання кредитного договору в останні роки широко обговорюється в юридичній науковій літературі і привертає до себе все більш потужну увагу правників, як теоретиків так і практиків.

Законодавець, приймаючи нормативно-правові акти, що спрямовані на регулювання кредитних правовідносин, йде шляхом прийняття норм, що відповідають сучасній економічній ситуації в державі. В той же час, такий шлях не завжди сприяє усуненню колізій і недоліків в законодавстві України щодо регулювання зазначених відносин та захисту законних прав та інтересів фізичних осіб (позичальників).

Наукові дослідження та опубліковані праці обмежуються, як правило, лише юридичною характеристикою правочинів, які в рівній мірі можуть бути віднесені як до банківської взагалі, так і до кредитної сфери зокрема. Крім того, у публікаціях практично не висвітлюються питання про те, які саме правочини

слід вважати досконалими в кредитній сфері, яка їх правова природа та підстави недійсності.

Аналіз юридичної літератури, що висвітлює різні аспекти кредитування, свідчить про велику кількість різноманітність висловлювань щодо ролі і значення норм цивільного та інших галузей права в регулюванні кредитних відносин.

Цивільно-правова складова кредитних правовідносин вже давно знайшла своє відображення в термінології, що використовується в юридичній літературі. Так, наприклад, термін «кредитна операція» досить часто використовується в судовій практиці і в юридичній літературі в значенні кредитного договору, але ж не застосовується термін «кредитний правочин» взагалі. Також, необхідно відзначити, що в кредитних відносинах найчастіше використовується поняття «договір». Проте, використання терміну «угода» стосовно кредитування можна вважати виправданим, оскільки значення терміну «угода» визначається як домовленість осіб про щось, узгодження між двома або декількома особами про предмет та умови виконання зобов'язання, договір про виконання будь-яких дій, надання послуг тощо. Відмежування понять «угода» і «договір», наголошувалися ще в дореволюційній літературі. Найрозумілішою є позиція цивіліста Д.І. Мейєра: «У цьому полягає слабка сторона нашого терміну; «угода» передбачає участь декількох осіб, тому що термін «угода» є скорочене від «соделка». Але за відсутністю вдалішого терміну ми змушені розуміти під угодою дії лише однієї особи» [1, с. 48].

Основним правочином у кредитній сфері, безумовно, є кредитний договір, який оформляє і закріплює відносини сторін з приводу набуття, використання і повернення суми кредиту. Вторинними, похідними угодами є договори, що спрямовані на забезпечення основного кредитного зобов'язання. До них, перш за все, відносяться договори застави, поруки і банківської гарантії, як найчастіше використовувані в банківській практиці при забезпеченні виконання кредитного договору.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що договорами в кредитній сфері вважаються дії громадян і юридичних осіб, спрямованих на встановлення, зміну або припинення цивільних прав і обов'язків у сфері кредитування і забезпечення кредитних зобов'язань.

Так, ч. 1 ст. 1054 ЦКУ визначає, що за кредитним договором банк або інша фінансова установа (кредитодавець) зобов'язується надати грошові кошти (кредит) позичальникові у розмірі та на умовах, встановлених договором, а позичальник зобов'язується повернути кредит та сплатити проценти. [2, с. 345].

У літературі міститься також поняття кредитного договору як письмової домовленості між комерційним банком і позичальником, згідно з яким банк зобов'язується надати позичальникові кредит в обумовленій сумі на умовах строковості, зворотності і оплатності, а позичальник зобов'язується використовувати отриману грошову суму за призначенням і повернути у встановлений строк із сплатою обумовлених процентів [3, с. 87].

На думку автора, кредитний договір має декілька характеризуючих ознак, що відображають специфіку даного договору, а саме:

- кредитний договір є самостійним договором, незалежним від інших цивільно-правових договорів.

- кредитний договір є консенсуальним. Як свідчить практика укладення кредитних договорів, банківські установи навмисно визначають кабальні умови для позичальників на момент підписання договору та його виконання останнім.

- кредитний договір є завжди оплатним.

- кредитний договір є двостороннім.

Виходячи з вищевикладеного, кредитний договір є двостороннім, що встановлює права і обов'язки, як для позичальника, так і для кредитодавця.

Теоретичну і практичну значимість має розробка проблем укладення кредитних договорів. Так, до сьогодняшнього часу в літературі не вирішені питання про юридичну природу кредитної заявки клієнта, про механізм кредитних торгів. Необхідно вироблення механізму обміну інформації (перш за все про кредитоспроможність потенційних позичальників) в самій банківській системі.

До цих пір не отримав достатнього відображення порядок укладення договорів, у тому числі кредитних, за допомогою електронних засобів і мережі Інтернет. Розвиток банківських технологій обумовлює необхідність дослідження складних моделей кредитування, у тому числі контокоренту, овердрафту, кредитування держателів банківських карт, синдікованого кредитування тощо.

Список використаних джерел

1. Мейер Д.И. Русское гражданское право. 1902. – М. : «Статут»: Серия «Классика российской цивилистики», 1997. – 318 с.
2. Цивільний кодекс України: станом на 13 червня 2012 р. / Верховна Рада України. – Офіц. Вид. – К. : Парлам. Вид-во, 2012. – С. 94. – (Бібліотека офіційних видань).
3. Цивільне право / За ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. – Харків, 2011. – 465 с.

Мармонтова Тетяна Василівна, здобувач Тернопільського регіонального відділення навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ **Павленко С. О.**

ЕКСТРЕМІЗМ ЯК ЗАГРОЗА ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД

Проблема забезпечення національної безпеки маскомплексний, багатогранний характер і безпосередньо пов'язана з необхідністю захисту особи, суспільства і держави від зовнішніх загроз у всіх сферах життєдіяльності (соціально-економічній, екологічній, духовній і т.п.). Існуючу загрозу національній безпеці представляє найбільш небезпечна форма організованої злочинної діяльності – екстремізм, включаючи його крайню форму – тероризм. Тому в даний час протидія екстремізму як ідеології нетерпимості, ненависті чи ворожості, приниження гідності людини чи групи осіб по расовим ознакам, національності, мови, походження, релігії являється важливим напрямком забезпечення національної безпеки. Сучасний екстремізм, складовими елементами якого виступають нетерпимість, ксенофобія загрожують безпеці суспільства і

держави, порушують права людини, підривають демократію в державі [1, с. 226].

Термін «екстремізм» походить від латинського слова *extremus* – крайній. Визначення екстремізму, що дається в енциклопедичних виданнях, окреслює це явище як схильність до крайніх поглядів і дій, переважно в ідеології та політиці [2, с. 245]. Як правило, екстремізм виникає в умовах економічної і соціальної кризи, розвитку конфліктних ситуацій. Сприятливим підґрунтям для екстремізму є порушення демократичних прав і свобод, руйнування установлених моральних цінностей, слабкий контроль держави за станом громадського порядку та громадської безпеки.

В українській радянській енциклопедії екстремізм визначають як схильність до крайніх поглядів і дій, переважно в ідеології та політиці [3, с. 545]. Екстремістом є вкрай радикально налаштована людина, в залежності від політичних переконань це може бути лівий або правий екстреміст.

До тенденцій розвитку екстремізму, які є характерними для нашої країни, можна віднести:

а) формування стійких соціальних груп, які підтримують ідеологію екстремізму;

б) формування в суспільстві переконань про допустимість використання насильства для вирішення різних конфліктів;

в) збільшення чисельності “національних” релігійних груп, діяльність яких пов’язана з посяганням на особистість і права людини та громадянина;

г) підвищення рівня організованості екстремістських груп, у тому числі і створення своєї системи послідовності (спадкоємності) і підготовки кадрів;

д) злиття екстремістських об’єднань з організованими злочинними угрупованнями транснаціонального, загальнокримінального та економічного характеру;

е) інституціоналізація і легалізація екстремістських організацій, їх лідерів; проникнення таких організацій та їх членів у політичну еліту країни;

ж) глобалізація екстремізму;

з) використання конституційних прав і свобод з метою пропаганди ідей екстремізму;

и) використання традиційних релігійних інститутів для поширення радикальних ідей (наприклад, ваххабізму) [4, с. 12].

Серед умов, що сприяють екстремістській діяльності в Україні, можна виокремити внутрішні суперечності. Їх наявність відображає недосконалість сучасного державного устрою, відсутність стабільних форм правління (президентська, парламентсько-президентська), наявність громіздкого державного апарату, недостатній фаховий рівень спеціалістів у сфері державного управління та їх часта заміна.

У міжнародному праві екстремізм уперше визначено у Шанхайській конвенції з питань боротьби з тероризмом, сепаратизмом і екстремізмом. Згадана конвенція визначає екстремізм як певне діяння, спрямоване на насильницьке захоплення влади чи насильницьке утримання влади, а також на насильницьку зміну конституційного ладу держави або насильницьке посягання на громадську безпеку, в тому числі організація у зазначених цілях незаконних збройних формувань та участь у них [5, с. 202].

Міжпарламентська асамблея Співдружності незалежних держав розробила проект модельного закону «Про протидію екстремізму». У зазначеному проекті екстремізм визначається як посягання на основи конституційного ладу та безпеку держави, а також порушення прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, які здійснюються внаслідок заперечення правових або загальноприйнятих норм і правил соціальної поведінки [6].

Згідно з аналізом зарубіжного кримінального законодавства вищі органи державної влади на рівні національного законодавства встановлюють кримінально-правові заборони на екстремістську діяльність, передбачаючи вкрай суворі покарання за вчинення відповідних діянь.

У ряді зарубіжних країн законодавчі норми по боротьбі з екстремізмом мають конституційний статус. Наприклад, у ст. 104 Кримінального кодексу Китайської Народної Республіки за організацію, планування й практичну участь у збройному заколоті або бунті, здійснених захисниками або особами, які скоїли тяжкі злочини, встановлено безстрокове покарання.

У Швеції за зраду, заклик до заколоту та інші тяжкі державні злочини встановлено довічне ув'язнення [7].

В окремих країнах, наприклад, США, існують спеціальні списки екстремістських організацій, і навіть перебування в складі таких організацій вже є правопорушенням.

В жовтні 2010 року була прийнята резолюція Парламентської асамблеї Ради Європи, в якій говориться, що Асамблея стурбована «різким зростанням у Європі деяких форм екстремізму, які, користуючись гарантованими в європейських демократичних державах правами та свободами, переслідують цілі, що суперечать європейським демократичним цінностям і правам людини», та пропонується прийняти єдине визначення терміну «екстремізм» для введення в законодавство 47 держав Європи.

Отже, зарубіжний досвід показує, що в багатьох державах вже вироблений механізм протидії такому небезпечному соціально-політичному явищу, як екстремізм і різним формам його прояву. Особливий упор при цьому робиться на формуванні законодавчої бази, що дозволяє забезпечити дотримання основних прав громадян в умовах внутрішньодержавних кризових ситуацій [8, с. 230–232].

В той же час, в Україні, на відміну від інших держав, поняття «екстремізм» чи «екстремістська діяльність» у законодавстві не врегульовані [8, с. 82].

Таким чином, для протидії цьому явищу необхідно вжити ряд заходів як на законодавчому рівні так і прийняти відповідні рішення на рівні центральних органів влади та органів місцевого самоврядування. Лише запровадження комплексу дій як на рівні законодавчого врегулювання цього питання так і відповідного прийняття рішень на рівні центральних органів влади може зменшити прояви екстремізму в Україні та зменшити ризики впливу його на політичну стабільність нашої держави.

Список використаних джерел

1. Цабенко О. Екстремізм як загроза національній безпеці / О. Цабенко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/19337/1/76-Tsebenko-226-229.pdf>.
2. Українська радянська енциклопедія : в 19 т. – К. : Головна редакція УРЕ, 1979. – Т. 3 – 856 с.
3. Українська радянська енциклопедія: В 12-ти томах. – К., 1980. – Т.3. – 551 с.
4. Бурковская В. А. Криминальный религиозный экстремизм: уголовно-правовые и криминологические основы противодействия: автореф. дис. на соискание ученой степени доктора юрид. наук: спец. 12.00.08 «Уголовное право и

криминологія; уголовно-исполнительное право» / В. А. Бурковская. – М. : Академияуправления МВД России, 2006. – 56 с.

5. Міжнародна поліцейська енциклопедія : в 4 т. – К. : Атіка, 2007. – Т. 4. – 966 с.

6. Модельный закон «О противодействии экстремизму» [Электронный ресурс]. – Режим доступа:<http://www.iacis.ru/data/prdoc/zakon-14-05-09.doc>.

7. Coleman Peter T., Bartoli Andrea Addressing Extremism // The International Center for Cooperation and Conflict Resolution (ICCCR), Teachers College, Columbia University // The Institute for Conflict Analysis and Resolution (ICAR), George Mason University. – [Електронний ресурс]: http://www.tc.columbia.edu/i7a/document/9386_WhitePaper_2_Extremism_030809.pdf(Англ.)(PDF).

8. Рудой К.М. Зарубіжний досвід протидії екстремізму як напрямок забезпечення міжнародної безпеки / К.М. Рудий // Південноукраїнський правничий часопис. – 2013. – 3. – С. 230–232.

Микитчик Андрій Васильович,
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри криминології та кримінально-
виконавчого права Національної
академії внутрішніх справ

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАПОБІГАННЯ ШАХРАЙСТВУ (ВІКТИМОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ)

На сьогоднішній день одним з перспективних напрямків запобігання злочинам є віктимологічна профілактика, адже саме потреби практики, більшою мірою, зумовили необхідність звернутися до особи потерпілого (жертви) як до джерела інформації про злочин. Негативні тенденції розвитку злочинності в Україні супроводжують віктимізацію все більш широких верств населення і, отже, подальшого зростання кількості потерпілих. При цьому відомості статистики останніх років вказують нам на досить швидке зростання кількості вчинених шахрайств.

Як свідчить проаналізований зарубіжний досвід, вивчення злочинності без віктимологічного аналізу є неповним і неточним, особливо для корекції антисуспільної поведінки.

Хотілося б приділити увагу віктимологічному напрямку запобігання шахрайським посяганням в таких країнах як Німеччина, США, Японія, Великобританія, так як саме там відбувалася найбільш активна розробка не тільки теоретичних проблем віктимології, а й практичних аспектів реалізації цього напрямку профілактики злочинів.

Доволі цікавий досвід віктимологічної профілактики шахрайства у Німеччині, у навчальних закладах саме співробітниками поліції розроблений спеціальний курс з основ віктимології, де поліцейські читають лекції і ведуть семінари щодо застосування положень цього напрямку роботи в їх практичній діяльності. Ефективно і досить часто використовується проведення консультацій з населенням про всілякі шляхи захисту майна громадян від шахраїв. Саме в цих же цілях абсолютно безкоштовно, причому не тільки по радіо і телебаченню поширюються поради щодо профілактики шахрайських посягань на майнові інтереси громадян. Постійно транслюються передачі циклу «Кримінальна поліція радить», з практичними порадами про недопущення вчинення шахрайських посягань. У багатьох землях Німеччини поряд з державними програмами існує безліч приватних програм допомоги жертвам злочинів. У них детально аналізуються зміни в законодавстві і судовій практиці, що стосуються питань забезпечення безпеки і соціальної допомоги особам які стали потерпілими від злочинних посягань, в тому числі і від шахрайських посягань [1, с. 14].

Якщо розглядати Великобританію, то найбільш часто використовувані заходи, профілактичного характеру – це залучення населення до співпраці з поліцією (патрулювання, чергування у найбільш криміногенних районах), розвиваючи віктимологічний напрямок впливу на злочинність. Адже для цього не потрібно великих матеріальних витрат, так як здійснюються ці заходи за рахунок властивого кожній людині прагнення до самозахисту. Цікавий і той факт, що самим Урядом країни розроблено програму допомоги жертвам злочинів. Що стосується наукової діяльності, то цьому приділяється чимала увага – є багато статей і посібників, зміст

яких полягає в самозахисті від всіх видів злочинних посягань, в тому числі і шахрайств.

У всіх навчальних закладах – від початкової школи до вузів – проводяться заняття з прикладної віктимології. Але найголовніше, те що є можливість пройти спеціальний тренінг, а після засвоєння отриманої інформації виробити навички найбільш прийнятної поведінки в кримінальних ситуаціях, в тому числі і механізм вчинення шахрайських посягань на майнові інтереси громадян.

У Сполучених Штатах Америки є програмами спеціалізованої допомоги, які залучають широке коло жертв злочинів, включають надання необхідної психологічної допомоги, матеріальну підтримку для найбільш соціально-незахищених верств населення, а також послуги правового характеру. У деяких штатах участь у зміцненні правопорядку беруть громадяни, яким надається винагорода за інформацію, що вона має оперативно-профілактичне значення.

У ряді штатів і навчальних закладах створюються наукові центри, в спеціальних кримінологічних закладах організуються і проводяться дослідження різних показників віктимізації населення.

Якщо говорити про таку країну, як Японія, то необхідно відзначити, що вона досягла значних успіхів у стримуванні росту показників злочинності. Дана країна цікава тим, що запобігання шахрайським посяганням на майнові інтереси громадян більшою мірою реалізується на місцевому рівні та за участю населення в припиненні даного виду злочинної поведінки [2, с. 183].

Саме ефективна система запобігання протиправним діям на рівні органів місцевого самоврядування дозволяє цілеспрямовано і раціонально здійснювати запобігання шахрайствам, в більшій мірі в житловому секторі, на вулиці, в навчальних закладах, де є чітко організована робота великих за кількістю студентських, молодіжних та жіночих організацій.

Дослідженнями в області віктимології здійснюються юридичними і поліцейськими науково-дослідними інститутами, які у своєму складі мають спеціальні лабораторії психології, виховної роботи, метою яких є – вивчення особистості і поведінки потерпілих, форми взаємовідносин жертви зі злочинцем.

Отже, настав час найбільш повно і всесторонньо підійти до вирішення віктимологічних проблем запобігання шахрайства в нашій країні. А для цього необхідний комплекс наукових і практичних заходів, спрямованих на формування дієвої та ефективної системи віктимологічної профілактики.

Список використаних джерел

1. Афанасенко С.І. Віктимологічна профілактика шахрайства // Автореферат дисертації на здобуття вченого ступеня кандидата юридичних наук. Спеціальність 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право / С.І. Афанасенко. – К., 2013. – 23 С.

2. Ревина Н.В., Ростокінський А.В. «Опыт зарубежных стран в развитии виктимологической профилактики мошенничества» // Ревина Н.В., Ростокінський А.В. / Бизнес в законе. Экономико-юридический журнал. – № 1. – 2010. – С. 182–185.

Мишко Вікторія Іванівна, курсантка навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ
Полішко Н. Л.

ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ

У сучасних умовах господарювання в Україні попри низку економічних проблем досить гостро постали й питання соціального захисту населення, зокрема у сфері пенсійного забезпечення, медичного обслуговування та захисту при настанні різного роду нещасних випадків. Єдиним дієвим механізмом вирішення таких проблем є побудова ефективної системи державного соціального страхування та створення умов для розвитку добровільного особистого страхування.

Страхування – це такий вид необхідної суспільно корисної діяльності, за якої громадяни і організації заздалегідь страхують себе від несприятливих наслідків у сфері їх матеріальних і

особистих нематеріальних благ шляхом внесення грошових внесків у особливий фонд спеціалізованої організації (страховика), яка надає страхові послуги, а ця організація при настанні вказаних наслідків виплачує за рахунок коштів цього фонду страхувальнику або іншій особі обумовлену суму.

Особисте страхування як один з сегментів вітчизняного страхового ринку через несприятливі ринкові умови, фінансову кризу та непослідовність реформ у соціальній сфері недостатньо розвинуте та не використовується як механізм вирішення соціальних проблем, які набули перманентного характеру: спад демографічних показників, інвалідність, хвороби, нещасні випадки, відсутність якісної медичної допомоги, потреба в соціальному захисті, матеріальна незабезпеченість людей похилого віку.

Ринок страхових послуг є одним з необхідних елементів ринкової інфраструктури, тісно пов'язаним з ринком засобів виробництва, споживчих товарів, ринком капіталу і цінних паперів, праці і робочої сили. У країнах розвинутої економіки страхова справа має найширший розмах і забезпечує підприємцям та звичайним громадянам надійну охорону їхніх інтересів від несприятливих наслідків різного роду техногенних аварій, фінансових ризиків, криміногенних факторів, стихійних і інших нещасть.

Система страхування в Україні в даний час ще не остаточно сформована і продовжує свій розвиток. Тенденції на ринку особистого страхування показують збільшення динаміки розвитку ринку, але існує ряд проблем, що заважають його розвитку. Одна з головних проблем – неможливість точного прогнозування економічного розвитку України, як наслідок – недовіра громадян до довгострокового вкладання грошей. У нашому суспільстві, на відміну від країн зі сформованим інститутом страхування, відсутня страхова культура населення і, за результатами соціологічних досліджень, виявляється низький рівень інформованості людей в області страхування.

В розвинутих країнах страхування є стратегічним сектором розвитку економіки, оскільки знімає навантаження з видаткової частини бюджету по відшкодуванню збитків, залученню інвестицій в економіку, вирішенню соціальних проблем суспільства.

Особисте страхування – це один із найпопулярніших видів страхування в світі, яке виступає формою захисту від ризиків, що загрожують життю, здоров'ю та працездатності людини. Воно може бути, як обов'язковим так і добровільним.

Необхідність особистого страхування зумовлюється як ризиковим характером відтворення робочої сили, так і підвищенням ступеню ризику життя у зв'язку з урбанізацією, погіршенням довкілля, а також зростанням питомої ваги людей похилого віку в загальній чисельності населення.

Низька популярність страхування у населення пояснюється недовірою до цієї фінансової послуги, а також дуже низьким рівнем знань про неї. Щоб залучити пересічного українця до лав страхувальників, страховим компаніям потрібно діяти в двох напрямках – надавати послуги високої якості та активно популяризувати їх серед населення.

Суттєве зниження рівня інфляції, вплине на довіру страхувальників до реальності відшкодування збитків. Ще однією з найважливіших передумов успішного розвитку страхової справи є забезпечення її висококваліфікованими кадрами.

Ефективним напрямком роботи щодо вирішення проблем в сфері особистого страхування є запровадження реальних заходів, які б знизили можливості для корупції та бюрократичних перепон, розробка ефективних механізмів захисту інтересів страхувальників.

Пропонується у правовому полі внести зміни та доповнення до Закону України «Про страхування» з приводу: розширення трактування об'єкта особистого страхування; упорядкування видів добровільного страхування; недопущення шахрайства; створення Єдиного реєстру несумлінних клієнтів; встановлення юридичної відповідальності за факти тіньових практик у діяльності страхових компаній.

Для удосконалення організаційного механізму функціонування добровільного страхування, зокрема особистого, пропонується:

– уповноваженому центральному органу виконавчої влади у справах нагляду за страховою діяльністю: визначити базовий перелік всеукраїнських та місцевих ЗМІ, які б висвітлювали рейтинги та показники діяльності провідних страхових компаній; зобов'язати страховиків систематично та своєчасно оновлювати звітну інформацію на власних Інтернет-сайтах;

здійснювати санацію страхового ринку з метою виведення з нього несумлінних страховиків; залучити до процесу інформування з питань страхування освітні заклади;

– керівництву та профспілковим комітетам промислових підприємств: покращити рівень співпраці зі страховими організаціями, зокрема проводити спільні спеціалізовані семінари, конференції, збори, на яких обговорювати питання сучасного соціального захисту, зокрема добровільного особистого страхування, як одного з важливих чинників формування стану соціопсихо - економічного комфорту людини.

Список використаних джерел

1. Конституція України, станом на 01.01.2017 року.
2. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 40–44, ст. 356.
3. Закон України «Про страхування». – Суми : Видавець Соколик Б. В., 2007. – 43 с.

Мовчан Валентина Дмитрівна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ ***Севрук В. Г.***

АКЦЕНТУАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Кожна особистість наділена тільки їй властивим поєднанням психологічних рис і особливостей, які утворюють її індивідуальність становлять своєрідність людини, її відмінність від інших людей. Індивідуальність проявляється в рисах темпераменту, характеру, звичках, переважаючих інтересах, в якостях пізнавальних процесів (сприйняття, пам'яті, мислення, уяви), в здібностях, індивідуальному стилі діяльності.

Підлітковий період є важливим етапом психічного та особистісного розвитку. Він характеризується особливими видами діяльності, соціальною ситуацією, новоутвореннями,

специфічним перебігом кризи. Значні зміни відбуваються у розвитку інтелектуальної, спонукальної та емоційно-вольової сфер, у становленні самосвідомості. За несприятливих соціально-психологічних умов виникають труднощі у розвитку особистості, зокрема формування акцентуацій характеру. Акцентуовані характери залежать не від природно-біологічних властивостей, а від факторів зовнішнього середовища, що накладають відбиток на спосіб життя даної людини [5, с.146].

Спроби побудови наукової типології характеру та виокремлення в ньому акцентуацій характеру робилися неодноразово впродовж всієї історії психології. Ґрунтовну спробу такого роду зробив німецький психіатр і психолог Е. Кречмер [4, с.68]. Його ідеї ефективно розвинули П.Б. Ганнушкін, Б. Шелдон, Е. Фромм, К. Леонгард, А.Є. Личко та інші. При розробці вчення про психопатії виникла проблема відмежування психопатій від межових варіантів норми. В.М. Бехтерев писав про «перехідні стани між психопатією і нормальним станом», П.Б. Ганнушкін межові з психопатією варіанти норми назвав «латентними психопатіями», М. Фрамер і О.В. Кербіков – «перед психопатією», Р.К. Ушаков – «крайніми варіантами нормального характеру» [7].

Поняття «акцентуація» уперше ввів німецький психіатр і психолог, професор неврологічної клініки Берлінського університету Карл Леонгард. Ним же розроблена й описана класифікація акцентуацій особистості.

Акцентуації завжди в загальному припускають посилення ступеня визначеної риси. Ця риса особистості, таким чином, стає акцентуованою. Акцентуації – це, по суті, ті ж індивідуальні риси, але мають тенденцію до переходу в патологічний стан. При більшій виразності вони накладають відбиток на особистість, як таку і, нарешті, можуть здобувати патологічний характер, руйнуючи структуру особистості [3].

Акцентуації являють собою хоча і крайній, але варіант норми. Тому «акцентуація характеру» не може бути психіатричним діагнозом [2, с. 342]. Типові риси характеру за своєю інтенсивністю виявляються по-різному, індивідуально. У деяких людей окремі риси їхнього характеру виявляються на стільки яскраво та своєрідно, що це робить їх оригінальними. Загостреність таких рис виявляється спонтанно, як тільки людина потрапляє в адекватні цим рисам умови. Такі умови

провокують прояв загостреної реакції особистості. Крайню інтенсивність певних рис людини називають їх акцентуаціями. Хоча акцентуація якихось рис особистості своєю загостреністю та своєрідністю прояву виходить за межі звичайного, їх не можна відносити до патологічних. Проте надмірно складні умови, які викликають акцентуацію рис особистості, частота їх повторення можуть спричинити невротичні, істеричні та інші патологічні реакції [6, с. 84].

Акцентуації в основному проявляються у формі різного роду конфліктів підлітка з його найближчим оточенням. Перші прояви спостерігаються у небажанні користися педагогічному впливу, в емоційній неврівноваженості, відсутності витримки, грубості, афективних сплесках немотивованого гніву, що потім може трансформуватися за несприятливих умов у правопорушеннях. Водночас доводиться спостерігати, що підліток з акцентуаціями характеру володіє підвищеною активністю, творчою енергією та іншими позитивними якостями, які через крайні варіанти норми не знаходять соціально корисної реалізації.

Таким чином, зовнішньо підліток з акцентуаціями особистості характеризується неповноцінним і викривленим ставленням до дійсності. Досить часто такій дитині буває важко не лише з іншими, але й самою собою. Внутрішній конфлікт із власним «Я» є ще однією істотною ознакою таких підлітків [1]. Знання дорослими вікових та індивідуальних особливостей підлітків дає їм змогу ефективно впливати на психічний та особистісний розвиток дітей, попереджувати й долати труднощі і проблеми.

Аналіз сучасного стану проблеми підліткових акцентуацій особистості показує, що проблема в ряді аспектів набула більш складного характеру. Зокрема, це проявляється в розширенні кількості факторів, дезадаптуючих поведінку підлітка, а також в ускладненні динаміки підліткових акцентуацій. Поглиблене вивчення властивостей акцентуацій особистості підлітків, з метою більш адекватного прогнозування їхніх вчинків, та допомогою їм в соціалізації у суспільстві, дає змогу бачити закономірності та механізми вдосконалити засоби діагностики акцентуованих рис характеру, які впливають на формування в підлітків цілісної особистості. Розуміння цих питань відкриває можливість дослідження особистості, яка може бути зрозуміла тільки в системі

стійких міжособистісних зв'язків, які опосередковуються змістом, цінностями, сенсом спільної діяльності для кожного з учасників. Ці міжособистісні зв'язки з'являються в конкретних індивідуальних властивостях та вчинках людей, утворюючи особливу якість самої групової діяльності.

Список використаних джерел

1. Бандура А., Уолтерс Р. Підліткова агресія. Вивчення впливу виховання і родинних стосунків. – М., 1999. – С. 17–20.
2. Бурно М. Е. О характерах людей/ М.Е. Бурно; Профессиональная Психотерапевтическая Лига. – М., 2013 – 639 с.
3. Клейберг Ю. А. Социальные нормы и отклонения. 2-е изд., доп. –М. : Вита-Пресс, 1997 – 170 с.
4. Кречмер Е. Будова тіла і характер. – М., 1994. – 174 с.
5. Леонгард К. Акцентуированные личности. – Ростов на Дону, 2000. – 277с.
6. Личко А.С. Психопатії та акцентуації характеру у підлітків. – М. : Освіта, 1963. – 126 с.
7. Райх В. Аналіз характеру : Пер. з англ. Є.Поле. – М., 2000. – 528с.

Мозгова Валентина Володимирівна, здобувач
Миколаївського регіонального відділення
навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук,
доцент, професор кафедри кримінології
Національної академії внутрішніх справ
Поліщук Г. С.

ПРОБАЦІЯ ЯК КРОК У НАПРЯМІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Актуальність створення в Україні служби пробації зумовлена необхідністю виконання міжнародних зобов'язань, щодо ширшого запровадження видів покарань, альтернативних позбавленню волі.

Процес впровадження пробації в Україні – це надзвичайно важливий крок у напрямку євроінтеграції та побудові громадянського суспільства, де дотримуються прав людини.

У серпні 2015 року вступив у силу Закон України «Про пробацію», згідно з яким визначено, що пробацією є система наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду та відповідно до закону до засуджених, виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого.

Популярність пробації у сучасних умовах визначається значним потенціалом попередження рецидиву злочинів, економічною доцільністю для суспільства, а також моральною цінністю, яка дозволяє досягти мети кримінальної політики найбільш гуманними засобами.

У європейських країнах співвідношення правопорушників в місцях позбавлення волі та правопорушників, які перебувають під пробацією, складає, як правило, один до трьох. Нажаль, в Україні сьогодні таке відношення – майже один до одного.

Досвід європейських держав підтверджує, що пробація ефективна: методи її роботи надійні та перевірені. Вона відкриває можливості для забезпечення національної безпеки новими методами.

Проблеми створення служби пробації в Україні аналізувалися такими відомими вченими як О.В. Беца, І.Г. Богатирьов, Т.А. Денисова, В.М. Дрьомін, О.Г. Колб, В.О. Меркулова, А.Х. Степанюк, І.С. Яковець та іншими.

Система пробації, яка створюється наразі, базується на Європейських правилах пробації, які внесуть суттєві зміни до наукових поглядів на пробацію, оскільки відобразили європейський досвід пробаційної діяльності з урахуванням глобалізаційних впливів ХХІ століття.

Організацію заходів пробації буде забезпечувати орган пробації, який законопроектом визначається як центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері пробації.

На даному етапі орган пробації створюється у складі Державної пенітенціарної служби України шляхом реорганізації кримінально-виконавчої інспекції, яка забезпечує виконання покарань, не пов'язаних із позбавленням волі.

Так, на відміну від працівника кримінально-виконавчої інспекції, працівник пробації набуває статусу учасника кримінального процесу з відповідними обов'язками та правами.

Закон України «Про пробацію» визначає цілі, завдання, підстави, види пробації, правовий статус персоналу органу пробації та суб'єктів пробації.

Новим в ньому є те, що функціями органів пробації буде складання досудових доповідей – письмове забезпечення суду інформацією, що характеризуватиме особу, яка притягається до кримінальної відповідальності; здійснення нагляду і проведення соціально-виховної роботи.

У період наглядової пробації Закон дозволяє залучати до здійснення заходів нагляду за засудженими та проведенні з ними соціально-виховної роботи волонтерів пробації – фізичних осіб, які досягли вісімнадцятирічного віку, уповноважені органом пробації на виконання окремих завдань, пов'язаних із пробацією, на добровільній та безоплатній основі.

Волонтери пробації здійснюють свої повноваження під керівництвом персоналу органу пробації.

Положення про організацію діяльності волонтерів пробації затверджується центральним органом виконавчої влади, що формує державну політику у сфері пробації.

Також, згідно Закону, пробація щодо неповнолітніх – це пробація стосовно осіб віком від 14 до 18 років. Пробація здійснюється з урахуванням вікових та психологічних особливостей неповнолітніх.

Пробація щодо неповнолітніх спрямована на забезпечення їх нормального фізичного і психічного розвитку, профілактику агресивної поведінки, мотивацію позитивних змін особистості та поліпшення соціальних стосунків.

До реалізації пробаційних програм можуть залучатися підприємства, установи та організації незалежно від форми власності.

Впровадження пробації на практиці дозволить запровадити суттєве поліпшення умов тримання засуджених осіб та осіб, взятих під варту, вдосконалити рівень організації соціально-виховної роботи, підвищити ефективність діяльності та рівень професійної підготовки персоналу органів та установ виконання покарань.

Таким чином, впровадження служби пробації в Україні це не лише крок на зустріч європейським стандартам дотримання прав людини, але й значна перспектива “виправити” правопорушників без ув'язнення.

Чи набуде пробація в Україні ознак європейської системи у значній мірі залежить від подальших кроків її розбудови, від їх відповідності європейським принципам пробації, від уваги та підтримки цих кроків як на політичному рівні, сприяння суспільному розумінню та сприйняттю позитивної ролі пробації

Мозоль Анатолій Петрович, кандидат юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ

ПІДГОТОВКА КАДРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Розвиток України визначається у загальному контексті Європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні цінності загальноосвітньої культури: парламентаризм, права людини, права національних меншин, лібералізацію, свободу пересування і головне – свободу здобуття освіти будь-якого рівня, що є невід’ємним атрибутом громадянського демократичного суспільства [3].

Здатність країни приймати виклики глобалізаційного світу, її конкурентноспроможність визначаються рівнем освітньо-наукового потенціалу. Сучасний цивілізаційний розвиток обумовлюється особливою економічною роллю знання, яке значною мірою продукується вищою школою. Значущість внеску останньої у реформування суспільства підтверджується міжнародним досвідом, який показує, що всі країни, які успішно здійснили перехід до ринкової економіки, розглядали сферу вищої освіти як пріоритетну.

Освіта в сучасних умовах стає основним джерелом економічного зростання. Сталий розвиток економіки забезпечується персоналом, половину якого становлять люди з вищою або спеціальною освітою, спеціалісти мають бути здатними швидко засвоювати нові технології, мати навички самоосвіти та залучатися у систему безперервної освіти та підвищення кваліфікації [5].

Останній час триває модернізація української вищої освіти, обумовлена як структурними перетвореннями, так і трансформацією суспільства. Система освіти, з одного боку, адаптується до нової ситуації, з другого – створює умови для динамічного розвитку України, входження її в європейське співтовариство [4].

Поряд з цим триває і реформування юридичних інститутів, спрямованих на гарантування, утвердження і захист прав людини шляхом оновлення законодавства та приведення його у відповідність до європейських стандартів. Ефективне функціонування цих інститутів однаково залежить від якості законодавства та від якості фахівців, що забезпечують діяльність цих інститутів. В той же час зміст юридичних дисциплін, методика їх викладання та й сама юридична наука в цілому повільно зазнають якісних змін. Таким чином, формуючи законодавче поле для діяльності юридичних інститутів відповідно до європейських стандартів держава не отримує фахівців, спроможних впроваджувати нові закони заради утвердження та захисту прав людини.

Недосконалість законодавства, що регулює професійну юридичну діяльність та кваліфікаційні вимоги до претендентів на відповідні посади призводить до неоднозначної визначеності понять: «юридична освіта», «вища юридична освіта» та «повна вища юридична освіта».

З метою вдосконалення юридичної освіти для фахової підготовки правника відповідно до європейських стандартів вищої освіти підготовлено проект концепції вдосконалення правничої освіти, який має за мету сприяти становленню в Україні правничої освіти як системи стандартів змісту та методики викладання юридичних дисциплін, базованих на формуванні правничих навичок, обізнаності щодо питань етики та прав людини, розумінні фундаментальної ролі юриста в утвердженні верховенства права через захист прав і свобод людини.

Стаття 1 Конституції України проголошує Україну правовою державою, в якій одним із головних завдань є створення реального та діючого механізму захисту прав, свобод і охоронюваних законом інтересів фізичних та юридичних осіб. Центральне місце в сфері правового захисту в державі посідають правоохоронні органи [1].

Правоохоронна діяльність розглядається як вид державної діяльності, яка здійснюється з метою охорони права спеціально уповноваженими державними органами і, в першу чергу, Національною поліцією України як центральним органом виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

Підготовка фахівців проводиться на підставі контракту про здобуття освіти у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських відповідно до порядку добору, направлення та зарахування на навчання, встановлених Міністерством внутрішніх справ України [2].

Крім того, Законом України «Про Національну поліцію» передбачена первинна професійна підготовка поліцейських, які вперше прийняті на службу в поліцію з метою набуття спеціальних навичок, необхідних для виконання повноважень поліції. Поліцейські також проходять підготовку в системі професійного навчання, до складу якої, крім зазначених, входить і службова підготовка, яка включає систему заходів, спрямованих на закріплення та оновлення необхідних знань, умінь та навичок працівника поліції з урахуванням оперативної обстановки, специфіки та профілю його оперативно-службової діяльності [2].

Саме вищі навчальні заклади із специфічними умовами навчання освітні програми яких передбачають вивчення цілої низки необхідних для майбутнього працівника поліції дисциплін, володіють специфікою підготовки кадрів органів досудового розслідування, кримінальної поліції, превентивної діяльності, техніко-криміналістичного забезпечення тощо.

Здобувачеві відповідного ступеня вищої освіти крім необхідного обсягу юридичних знань, загальних і професійних компетентностей, обізнаності щодо питань етики та прав людини, прищеплюється готовність до несення служби з охорони публічного порядку та безпеки під час масових заходів та в екстремальних ситуаціях.

Список використаних джерел

1. Конституція України. – К., 2006.
2. Закон України «Про Національну поліцію». – К., 2015.

3. Програма дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки в Україні. // Наказ Міністерства освіти і науки України від 23 січня 2004 року № 49.

4. Січкаренко Г. Початок формування державної політики в галузі вищої освіти в Україні. // Історичний журнал. – № 1. – 2009. – С. 19.

5. Черевичний Г. Північноєвропейський досвід розвитку вищої освіти в контексті Болонського процесу // Історичний журнал. – № 4. – 2009. – С. 85–86.

Мотиль Віктор Іванович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративних та цивільно-правових дисциплін факультету № 3 Національної академії внутрішніх справ;

Лов'як Олег Орестович, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ;

Капусяк Анатолій Іванович, слухач Закарпатського регіонального відділення навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВЕНДИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Продаж товарів через торговий автомат на заході називають «вендинг». Змістовний переклад – «автоматична торгівля», або продаж товарів/послуг через торгівельні автомати чи автоматизовані системи [1, с. 172].

Ідеї автоматичної торгівлі відвідували ще наших далеких пращурів. Автомат в його найбільш ранній формі відомий ще за часів давнього Єгипту. Цей автомат, опис якого Олександрійським математиком Героном датована 215 роком до Різдва Христового, застосовувався у храмах і при опусканні в нього монети продавав святу воду.

Історія сучасних торговельних апаратів, звичайно, коротша, але, тим не менше, і вона вже налічує більше ста років. Механічні комплексні торгові автомати та їх власники (або «вендори») з'явилися на початку минулого століття. Ці пристрої продавали цукерки, жувальну гумку, сигарети. У п'ятдесятих роках минулого століття автомати не тільки наливали сік і воду в стаканчики, але і самі готували каву і чай. Сьогодні торговельні автомати широко поширені у всьому світі. У країнах ЄС їх близько восьми мільйонів, в Японії близько шести (число торговельних автоматів в Японії в 8 разів більше, ніж кількість таксофонів), а в США – понад 7 мільйонів. Незважаючи на більш ніж сторічну історію, індустрія вендингу досі анітрохи не втратила динамізм і економічну привабливість для підприємців. Навпаки, розвиток технологій дозволяє виробляти все більш різноманітні і «розумні» машини, розширювати коло продаваних товарів торговельними автоматами.

Відлік новітньої історії вендингу в Україні почався з середини 90-х років, коли з одного боку, на ринок прийшли міжнародні фірми, для яких вендинг звична справа, з іншого боку, вітчизняні підприємці стали придивлятися до цього нового для них виду бізнесу. Все більше бізнесменів досягають премудрості вендингу та його українську специфіку. Зараз перспективи вендингу в Україні виглядають надзвичайно райдужними. Звичайно, поки Україна значно відстає від інших розвинутих країн, як по кількості, так і по асортименту торговельних автоматів, але вже зараз можна сказати, що це відставання буде скорочуватися дуже швидко.

Незважаючи на відносну молодість автоматного бізнесу в Україні, вже можна підбивати підсумки перших років розвитку, аналізувати досвід, робити висновки [2].

Окремої уваги потребує цивільно-правове регулювання вендингу в Україні. Так, якщо продаж товару здійснюється з використанням автоматів, володілець автоматів зобов'язаний довести до покупців інформацію про продавця товару шляхом розміщення на автоматі або надання покупцям іншим чином відомостей про найменування продавця, його місцезнаходження, режим роботи, а також про дії, які необхідно вчинити покупцеві для одержання товару. Договір роздрібної купівлі-продажу з використанням автоматів є укладеним з моменту вчинення покупцем дій, необхідних для одержання товару. Якщо покупцеві не надається оплачений товар,

продавець повинен на вимогу покупця негайно надати покупцеві товар або повернути сплачену ним грошову суму. Якщо автомат використовується для розміну грошей, придбання платіжних засобів або обміну валюти, застосовуються положення про роздрібну купівлю-продаж, якщо інше не випливає із суті зобов'язання. Продаж товарів з використанням автоматів покладає на продавця обов'язок повідомити покупцеві відомості про продавця товару – його найменування, місцезнаходження і режим роботи, а також про дії, необхідні для одержання товару. Ця інформація повідомляється володільцем автомата, тобто особою, яка за підставами, передбаченими законом, має автомат у власному господарстві. Володільць автомата і продавець можуть співпадати в одній особі (коли продавець є власником автомата чи його орендарем), але можуть і не співпадати. Договір роздрібної купівлі-продажу з використанням автоматів є укладеним з моменту вчинення покупцем дій, необхідних для одержання товару (оплата, натиснення кнопок тощо). Іншими словами, такий договір укладається шляхом вчинення конклюдентних дій. За ненадання покупцеві оплачуваного товару відповідальність несе його продавець, а не володільць автомата, якщо він не є продавцем товару. Продавець негайно після пред'явлення вимоги покупця зобов'язаний передати йому куплений товар чи повернути сплачену суму.

Доказами факту укладення договору можуть бути свідчення свідків, а також дані про кількість проданих через автомат товарів і отриманих за них грошей чи інших знаків оплати (наприклад, жетонів). Продавець не має права відмовити покупцеві в отриманні вказаних даних, а за необхідності – і в розкритті автомата. В разі одержання через автомат товару неналежної якості чи у неналежній упаковці покупець має право пред'явити до продавця вимоги, передбачені, відповідно, статтями 686 та 708 ЦК. Якщо через автомат розмінюються гроші, придбаваються знаки оплати чи обмінюється валюта, то діють правила ст. 705 ЦК та інші положення щодо роздрібної купівлі-продажу [3; 4].

Таким чином, дальший розвиток торгівлі через торговельні автомати пов'язаний з розробкою нових їх конструкцій, виробництвом універсальних торговельних автоматів для одночасного продажу кількох видів товарів, підвищенням надійності їх експлуатації, зменшенням вартості та

експлуатаційних витрат в умовах зростання тарифів на електроенергію тощо. Сподіватимемось, що ці новели торгівельної діяльності будуть впроваджені у суспільне життя в удосконаленому вигляді та знайдуть своє відображення у правовому полі.

Список використаних джерел

1. Моргулець О., Савченко М. Проблеми і перспективи розвитку вендингу в Україні // О. Моргулець, М. Савченко // Управлінські інновації № 3, 2013. – С. 172.
2. Что такое вендинг-бизнес? Електронний ресурс / режим доступу: http://www.vending.com.ua/ru/vend_about.htm – з екрану.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.
4. Цивільне право України: посібник для підготовки до іспитів / відп. ред. С.В. Губарев, О.О. Лов'як – Дніпро: Середняк Т.К., 2017. – 206 с.

Моцарська Ніна Іллівна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри конституційного та міжнародного права Національної академії внутрішніх справ
Кулик Т. О.

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ЯК ЗАСОБУ ПОШИРЕННЯ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Засоби масової інформації охоплюють «традиційні» мовні ЗМІ (на зразок телебачення, радіо, кіно, компакт-дисків або DVD-дисків), друковані ЗМІ та інші інформаційні ресурси, зокрема Інтернет разом з іншими віртуальними послугами на зразок WorldWideWeb (всесвітня мережа). Засоби масової інформації є важливими і набули надзвичайної значущості в нашому суспільстві, тепер навіть важко уявити собі життя без телебачення, електронної пошти, сайтів обміну відео-інформацією, інтернет-порталів новин або блогів. Їх традиційна

роль своєрідного вікна у світ постійно зростає. Засоби масової інформації набули нових функцій, вони виступають у якості форуму, що сприяє соціальній взаємодії та спілкуванню.

Протягом довгого часу традиційні засоби масової інформації, відомі під назвою «четверта влада» за аналогією з трьома традиційними гілками влади демократичного режиму (законодавчої, виконавчої та судової) союзниками держави, допомагали представникам громадськості отримати відповіді на питання політичного характеру. Проте, виступаючи на Всесвітньому соціальному форумі в Порту-Алегрі, Бразилія, в 2003 році Ігнасіо Рамоне, журналіст і професор університету, заявив, що, оскільки звичайні засоби масової інформації перебувають у володінні транснаціональних компаній, вони перетворилися на ворога: ЗМІ дозволяють експлуатувати і пригнічувати людей, а не захищати їх. Деякі люди ставляться до Інтернету як до п'ятої влади, оскільки саме інтернет ресурси конкурують з традиційними засобами масової інформації в обговоренні проблем а також канали створюють нову можливість для організації громадської діяльності [2].

Попри відсутність єдиного європейського законодавства щодо регулювання мережі Інтернет уряди країн Європейського Союзу прагнуть посилити його регулювання. Так, член Європейського парламенту, Малькольм Харбор, запропонував частково обмежити свободу в Інтернеті, оскільки той часто використовується для незаконних дій. Європейський парламентарій зауважив, що Інтернет має залишатися вільним, але регульованим [3].

В основі законодавства ЄС у сфері обміну інформації в Інтернеті та електронної комерції лежать: Директива 2002/58/ЄС «Про обробку персональних даних та захист таємниці сектору електронних комунікацій (Директива про секретність та електронні комунікації)» від 12 липня 2002 року, яка гармонізує нормативно-правові акти держав-членів ЄС, необхідні для забезпечення еквівалентного рівня захисту основних прав та свобод, та, зокрема, права на таємницю щодо обробки персональних даних у секторі електронних комунікацій та забезпечення вільного руху таких даних та обладнання для електронних комунікацій та послуг у суспільстві [1].

У результаті постійного розвитку інформаційного суспільства, перед міжнародними організаціями постає

виклик захисту і підтримки принципів прав людини в онлайн середовищі. Для вирішення цих питань Рада Європи розробила різні конвенції та рекомендації. Одним з таких документів є Конвенція про інтернет-злочинність (2001 року), що спрямована на захист інтернет мережі від несанкціонованих та традиційних злочинів за допомогою нових технологій. Додатковий протокол до цієї Конвенції закликає до притягнення до кримінальної відповідальності за виявлення проявів расистського та ксенофобського характеру, вчинених через комп'ютерні системи [2].

Ще одним важливим інструментом є Конвенція про доступ до офіційних документів (2008 року), яка гарантує право кожного, без дискримінації за будь-якою ознакою, за запитом мати доступ до офіційних документів, які знаходяться у розпорядженні органів державної влади. Важливість свободи слова засобів масової інформації заради встановлення демократії було підтверджено в «Декларації про захист і свободу зібрань та асоціацій з питань управління приватними інтернет-платформами та провайдерами Інтернет-послуг» [2].

Отже, з метою захисту свободи слова та інших прав і принципів людини в нових умовах ЗМІ, Рада Європи працює разом з іншими зацікавленими сторонами над управлінням Інтернетом. Комітет Міністрів ухвалив основні принципи для управління Інтернетом і запропонував нове бачення ЗМІ, відповідно до якого сайти соціальних мереж, онлайн ігор або інформаційні сайти, отримали право на свободу ЗМІ та обов'язки, відповідно до статті 10 Європейської конвенції про захист прав людини, і запропонував рамки співпраці для держав-членів з метою збереження глобального, стабільного та відкритого Інтернету, як засобу захисту свободи вираження думки і доступу до інформації.

Список використаних джерел

1. Директива 2002/58/ЄС від 12.07.2002 р. Про обробку персональних даних та захист таємниці сектора електронних комунікацій// Офіційний вісник Європейських Спільнот [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nkrzi.gov.ua/images/upload/58/19/6f96b8148ef15842f70cba3dd98f055b.pdf>.

2. Управління Інтернетом і Рада Європи; Роль засобів масової інформації COUNCIL OF EUROPE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.coe.int/uk/web/compass/media>.

3. Тарасова В.С. Особливості правового регулювання мережі інтернет /В.С Тарасова [Електронний ресурс]. – Режим доступу :file:///C:/Users/%D0%A0%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%BD/Downloads/Uproz_2014_6_46%20(1).pdf.

Мураненко Катерина Юрївна,
викладач кафедри юридичної психології
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доктор психологічних
наук, доцент, завідувач кафедри
юридичної психології Національної
академії внутрішніх справ *Кудерміна О. І.*

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Робота працівників ОВС за шкалою напруженості знаходиться у межах від «напруженої» до «дуже напруженої». Правоохоронна діяльність вимагає виконання завдань за обмежений час, характеризується ризиком та небезпекою, високим рівнем відповідальності. Але напруженість професійної діяльності поліцейського пов'язана не лише із екстремальними умовами праці. 80 % службового часу у правоохоронних органах займає робота з людьми. Негативне ставлення з боку населення, конфліктні умови професійної діяльності викликають у працівників стан підвищеної емоційної напруги. Внаслідок цього зростає ризик виникнення синдрому емоційного вигорання, професійної деформації, що призводить до зниження ефективності професійної діяльності.

В.І. Барко та В.В. Барко звертають увагу на важливість проведення психологічною службою та керівниками психопрофілактичної роботи з персоналом, спрямованої на забезпечення психологічного здоров'я працівників, здатності протидіяти стресам, конфліктам тощо з метою підвищення ефективності функціонування поліції. Проаналізувавши

особливості поліцейського менеджменту в країнах Заходу, автори зазначають, що важливою є профілактика проблем усередині поліцейської організації та у зовнішньому середовищі, забезпечення гуманістичного підходу до працівників, організація командної роботи та лідерства у підрозділах, мотивація до роботи та особистісний розвиток працівників. Так, психологічна служба поліції Німеччини ставить перед собою такі завдання: профілактика суїцидів, допомога службовцям у гострих кризових ситуаціях, психотерапевтичне консультування службовців, коучінг для керівного складу, проведення лекцій, навчальних семінарів та тренінгів для підвищення професійної кваліфікації працівників та їх особистісного зростання. У психологічній службі США значну увагу приділяють підтримці рівня працездатності та позитивного емоційного стану працівників, забезпечення допомоги при розв'язанні проблемних ситуацій, профілактика конфліктів та підтримка соціально-психологічного клімату в організації. Отже, у правоохоронних органах західних країн значну увагу приділяють психологічному супроводу працівників, що спрямований на профілактику негативних станів працівників та підвищення їх професійної компетентності. У роботі переважають інтерактивні психологічні методи, особливо ефективним є метод соціально-психологічного тренінгу. Досвід нашої роботи із поліцейськими показує, що в процесі участі у психологічних тренінгах у правоохоронців спостерігається зниження рівня негативних переживань і підвищується частота прояву позитивних емоцій.

С.П. Гіренко, проаналізувавши первинну психологічну підготовку працівників патрульної поліції, зазначає її недостатність і необхідність оволодіння професійно значущими знаннями, вміннями та навичками протягом усього терміну служби у форматі професійного навчання та підвищення кваліфікації. Адже ефективне функціонування поліції прямо залежить від якості кадрового потенціалу. Саме на цю тезу спираються правоохоронні органи Канади, яка посідає провідне місце серед розвинених країн світу за рівнем підготовки поліцейських кадрів, організацією управління поліцейськими підрозділами та ефективністю їх функціонування. У Канаді кадрова робота розглядається як довгостроковий фактор успішного функціонування поліції. Підготовка до професійної

діяльності включає поєднання теоретичної підготовки та практичної, яка полягає у розв'язанні типових завдань методом рольових ігор. Крім того, професійне навчання триває протягом усієї служби у форматі періодичних курсів підвищення кваліфікації, спеціальної технічної підготовки тощо. При цьому, особлива увага приділяється вихованню почуття відповідальності та формуванню професійно значущих якостей особистості співробітника.

Система професійної підготовки країн ЄС складається з двох блоків: стаціонарне навчання у навчальних центрах і закладах та підготовка за місцем служби у процесі повсякденної професійної діяльності. Основними елементами професійної підготовки поліцейських є початкова підготовка, поточна службова підготовка, перепідготовка, підвищення кваліфікації. Таким чином, система професійної підготовки працівників ОВС (за прикладом країн ЄС) має складати спіралеподібний цикл: навчання – застосування отриманих знань на практиці – навчання – практика – тестування – наступний рівень навчання.

Сучасні закордонні емпіричні дослідження також підтверджують важливість наявності вищої освіти для здійснення ефективної правоохоронної діяльності. Вчені зазначають, що оцінки у ВНЗ є прямо пропорційними оцінці роботи співробітника керівництвом і зворотно пропорційні кількості прогулів, ДТП, травм у процесі професійної діяльності. Чим вищим є рівень освіти, тим більш чутливою до змін є система цінностей, що забезпечує більш етичну професійну поведінку. Науковці експериментально підтвердили, що поліцейські з вищою освітою більш відкриті у своїй системі переконань, менш догматичні, менш зорієнтовані на застосування покарань, менш авторитарні, більш схильні до прийняття та розуміння етичних проблем.

Отже, для підтримання ефективності діяльності правоохоронних органів важливою є не лише психологічна підготовка до професійної діяльності, а й система професійного навчання та психологічного супроводу протягом усього професійного життя. Дослідження організації професійної діяльності західних країн підтверджують, що можливість професійно та особистісно розвиватися не лише покращує якість роботи, а й підвищує мотивацію працівників до професійної діяльності та знижують ризик виникнення психологічних розладів.

Наруцька Альона Ігорівна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри економіко-правових дисциплін Національної академії внутрішніх справ *Садченко М. М.*

МЕНЕДЖМЕНТ ПОЛІЦІЇ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН: ВИКОРИСТАННЯ ПОЗИТИВНОГО ДОСВІДУ В УКРАЇНІ

Державний менеджмент органів поліції являється необхідним різновидом діяльності, який включає в себе свідомий та цілеспрямований вплив суб'єктів управління на систему поліцейських органів та має на меті підвищення ефективності їх функціонування та приведення їх у відповідність вимогам суспільства.

Менеджмент правоохоронних органів необхідно розглядати з двох боків, а саме: державний менеджмент даної системи, як об'єкт управління всередині системи, коли об'єктами виступають співробітники та служби, підрозділи та різноманітні органи, а суб'єктами є керівники та управлінський апарат.

Організаційні форми поліції та принципи державного менеджменту її діяльності зумовлені особливостями країни, а саме: історичними, економічними, політичними, географічними та іншими чинниками. Зарубіжні дослідники стверджують, що сучасна модель менеджменту поліції співвідноситься з різними формами державного устрою: унітарним, федеративним і конфедеративним.

В сучасному світі найбільш поширені 3 моделі менеджменту правоохоронних органів: централізована, децентралізована та комбінована або інтегрована.

Країни континентальної Європи використовують централізовану модель системи забезпечення внутрішньої безпеки. Дана модель діє у двох видах.

І вид притаманний державам, що забезпечують свою внутрішню безпеку силами цивільної поліції (Швеція, Данія, Норвегія, Ірландія, Фінляндія). Для цих країн характерні невисокий рівень злочинності та відсутність вагомих політико-

соціальних конфліктів, в силу цих аспектів в них відсутня потреба у спеціальних поліцейських формуваннях збройних сил.

Цей вид характерний для держав з постійним використанням спеціальних поліцейських формувань – жандармерії (Франція, Іспанія, Італія, Португалія, Бельгія, Голландія, Люксембург). В цьому випадку властива не лише жорстка централізація діяльності правоохоронних органів, але й традиційне використання національної поліції та жандармерії. До мінусів даної системи варто віднести зосередження поліції на вирішенні загальнодержавних проблем та ігнорування інтересів окремих територіальних громад.

Структурі поліцейської системи країни властива централізація, тобто керівництво поліцейською діяльністю здійснюється в межах міністерства, департаментів або дирекцій, яким підпорядковуються всі галузеві служби. В скандинавських країнах, поліція функціонує, як централізований державний орган та підпорядковується міністру внутрішніх справ (Фінляндія, Швеція) або міністерству юстиції (Норвегія, Данія). Для МВС Фінляндії характерна наявність департаментів: адміністративного, з муніципальних питань, регіонального розвитку, з надзвичайних ситуацій, у справах імміграції, прикордонної охорони та поліцейський департамент. Поліція ділиться за територіальною ознакою на загальнонаціональну, провінційну та місцеву. Даній притаманна спрощена територіальна структура організації поліції, де головну роль відіграють районні президії поліції. На рівні кожного району діють місцеві комітети, що сприяють подоланню проблем, які виникають у населення у контексті діяльності поліції.

Централізована модель управління поліцією довго функціонувала у багатьох постсоціалістичних державах Центральної та Східної Європи. Зараз велика кількість цих країн спрямовані на децентралізацію поліцейської діяльності.

Децентралізована модель властива країнам з розвинутою демократією (Швейцарія, США, Канада). Модель децентралізованої поліції, що функціонує на засадах самоврядування, збереглась лише у Швейцарії. Відсутній централізований корпус державної поліції, чисельність органів правопорядку і принципи їх роботи визначають місцеві органи влади. В країні налічується 26 кантональних корпусів поліції та понад 100 підрозділів поліції в громадах. Попри цю

децентралізацію, в країні діє чітка форма взаємовідносин і правила регіонального співробітництва у сфері правопорядку, розроблені конфедерацією кантональних комендантів поліції та об'єднанням шефів міської поліції [2].

Сполучені Штати Америки мають неповторний досвід децентралізації поліцейської діяльності. Поліцейська система США налічує біля 40 тис. поліцейських формувань різних рівнів.

Поліцейська система Канади ділиться на федеральну, провінційну та муніципальну. Діяльність кожної інституції регламентується спеціальним Статутом про поліцію Канади, Кримінальним кодексом, провінційними та муніципальними законами [1]. В Канаді функціонує майже 800 поліцейських формувань та департаментів, що підконтрольні цивільній владі. Представницький орган влади на місцях - поліцейські ради, в провінції – генеральний прокурор.

Комбінована модель (Великобританія, ФРН, Японія, Нідерланди) поєднує ознаки двох попередніх моделей. Поліцейська система Великобританії об'єднує повноваження держави та органів місцевого самоврядування у сфері правопорядку. В Англії та Уельсі поєднується діяльність незалежних формувань провінційних сил поліції, столичної поліції та самостійної поліції лондонського Сіті, у Шотландії – об'єднання поліцейських загонів та окремі підрозділи поліції міст. Місцева поліція Великобританії не має безпосереднього підпорядкування міністерству внутрішніх справ.

На початок 50-х рр. ХХ ст. в Нідерландах було створено умови для співіснування державної та муніципальної поліції. Підрозділи державної поліції відігравали допоміжну роль у системі охорони громадського порядку. Вони підпорядковувалися міністру юстиції, а з питань охорони громадського порядку – вимогам органів місцевого самоврядування [3].

Вивчення зарубіжного досвіду державного менеджменту поліції має вагомезначення для удосконалення діяльності правоохоронних органів України. В процесі реформування правоохоронних органів України необхідно враховувати національні особливості та запозичувати лише найефективніші засоби менеджменту, з зарубіжного досвіду, спрямовані на вдосконалення функціонування поліцейських інститутів.

Список використаних джерел

1. Камінський А. І. Становлення місцевої міліції в умовах реформування органів внутрішніх справ України [Текст]: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук / Камінський Андрій Іванович ; Київ. нац. ун-т внутр. справ. – К., 2008. – 232 арк.

2. Філіпповський В.М. Розробка та запровадження системи управління якістю в органах державної статистики України // Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля ; Гол. ред. колегії Голубенко О.Л. – 2011. – № 17(171). – С. 6–10.

3. Доценко О.С. Організація управління міліцією громадської безпеки в сучасних умовах: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук / О.С. Доценко: МВС України, Національна академія внутрішніх справ України. – К., 2003. – 206 с.

Нечипорук О. С., здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ **Мозоль А. П.**

НАЦІОНАЛЬНА САМОСВІДОМІСТЬ ЯК ФЕНОМЕН РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Практика суспільно-політичного життя України переконує, що державотворчий поступ був би більш результативним, коли б потужніше здійснювалася багатопланова робота із формування національної самосвідомості громадян. Така самосвідомість за багатьох об'єктивних обставин не змогла сформуватися століттями, починаючи від часів Володимира Великого. І все ж вона була і є. Нині її вимагають реалії часу, і не тільки в Україні, а скрізь, де є українці. Що це за реалії, яка їх сутність: з цього треба починати розгляд зазначеної проблеми.

Переважна більшість країн світу – багатонаціональні, в яких проживають не десятки, а сотні народів. Лише деякі держави (Бангладеш, Корея, Японія, Португалія тощо) – однонаціональні. Багато народів, зокрема й українці, проживають в багатьох державах. Нашого цвіту, як кажуть, – по усьому світу. Тисячоліття потужного розшарування, силового розпорошення українства зробили свою негативну справу. Нині в Росії українська діаспора (третя за чисельністю нація після росіян і татар) становить близько 10 млн. осіб, в США – 2 млн., в Канаді – 800 тис., в Молдові – 800 тис., Казахстані – 500 тис., Бразилії – 500 тис., Португалії – 300 тис. Перелік можна продовжити. Важливіше, однак, інше.

В Україні, та особливо поза її межами, українці проживають в різних умовах, природних, соціально-політичних, культурних. І все ж їм усім значною мірою притаманні такі основні якісні характеристики: мова (бодай у сфері сімейного побуту); специфічні елементи матеріальної та духовної культури (обряди, звичаї, релігія, традиції, стереотипи поведінки), етнічна самосвідомість. Сюди додаються прагнення зберігати і розвивати національну освіту і культуру, не поривати зв'язків з історичною батьківщиною.

Друге, принципове явище, пов'язане з національною самосвідомістю, а відтак і державотворенням. У національній державі завжди є домінуюча, титульна нація, що переважає за історичною генезою, чисельністю, соціально-економічним, духовним та іншими потенціями. А відтак:

- а) саме вона є основним джерелом політичної влади;
- б) кожна нація потребує (прагне) максимально повного самовираження і автономії;
- в) кожна нація потребує (прагне) бути максимально вільною, а індивід має належати до конкретної нації.

І третє, як соціальний, історичний результат. Україна мала б постати як найбагатша і найсвятіша з усіх земель, бо ж лише за своїм природоресурсним потенціалом вона входить до п'ятірки найпотужніших країн світу. Та поки що Україна за рівнем розвитку пасе задніх. Ту т є певна закономірність щодо історичної детермінації. Бідні країни для свого розвитку завжди мобілізують розум, знання; багаті – експлуатують природні

ресурси. Ми, в Україні, не повинні, очевидно, повторювати цієї помилки, оскільки і розумом не обділені, і ресурси маємо великі і потужні, однак нині на порядку денному було і залишається питання про те, як привести до влади в Україні розум, а найперше – розумну, національну за своєю свідомістю еліту, спроможну змінити суспільну свідомість.

Актуальність цієї роботи визначається тим, що рівень національної самосвідомості в останній час впливає на всі сфери та рівні життєдіяльності сучасного українського суспільства.

Об'єктом дослідження виступає національна самосвідомість як соціокультурний феномен.

Предметом дослідження виступають соціокультурні основи національної самосвідомості в Україні.

Метою даної наукової роботи є соціально-філософський аналіз соціокультурних основ національної самосвідомості в сучасному українському суспільстві, а також пошук шляхів вирішення цієї нагальної проблеми.

Серед використаних методів дослідження при написанні цієї роботи можна виділити наступні: аналіз, порівняння, спостереження, синтез. Крім загальнонаукових методів, були використані статистичний метод, діалектичний, а також системно-структурний метод.

Відродження України неможливе без пробудження національної свідомості українського народу, насамперед підростаючого покоління. Тому особливе занепокоєння нині викликає відсутність у більшості дітей віком від шести до десяти років усвідомлення себе як частини народу, співвіднесення своєї діяльності з інтересами нації. Зарадити справі може створення такої системи народної освіти, яка виховувала б національно свідомих громадян України. В Україні освіта з кожним роком енергійно набуває національного характеру: вона спрямована на втілення в життя української національної ідеї. Цілі і зміст сучасної освіти важливо підпорядкувати системі національних інтересів, ідей, головним цінностям духового скарбу українського народу - національним звичаями, традиціям і обрядам.

Якості українського народу, його національного характеру досліджували Г. Сковорода, М. Максимович, М. Костомаров,

П. Куліш, К. Ушинський, Б. Грінченко, Г. Ващенко, Я. Ярема, П. Кононенко, В. Каюков, М. Стельмахович та інші відомі вітчизняні педагоги.

Національно свідомі, талановиті педагоги С. Ананьїн, О. Астряб, О. Дорошевич, Т. Лубенець, О. Музиченко, С. Русова, І. Стешенко, Я. Чепіга, І. Ющишин заклали міцне підґрунтя процесу виховання підростаючого покоління на основі національних ідей.

Звичайно, введення до шкільної програми такого предмета, як народознавство, вирішить більшість виховних завдань і дасть підґрунтя для майбутньої роботи у плані створення національної системи освіти і виховання молодших школярів. Розпочинати національне виховання потрібно з початкової школи. Певна річ, що для кожного етапу розвитку національної свідомості та самосвідомості дитини українське народознавство повинно мати різноманітні форми викладу, оскільки завдання курсу на цих етапах теж різне. У початковій школі діти зустрічаються з духовною спадщиною народу: народною піснею, казкою, дитячим фольклором, виробами народних майстрів, з обрядами, тобто втілення багатовікової культури і мудрості наших предків завдяки заняттям з народознавства. Народознавство, подане як система у початковій школі, дає можливість учням на певному етапі без труднощів орієнтуватись у складних образно-сміслових символах давньоукраїнської літератури та у класичній українській поезії, розуміти і знати витoki різних видів мистецтва, зрештою, воно повинно стати частиною розуміння наукової картини світу.

Щоб виховати справжніх синів і дочок свого народу, палких патріотів держави, які були б віддані своїй Батьківщині, Україні, слід цілеспрямовано і систематично формувати у позанавчальному виховному процесі елементи національної самосвідомості особистості молодшого школяра на основі народних звичаїв, традицій і обрядів.

Нестерова Тамара Ігорівна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем експертно-криміналістичного забезпечення Національної академії внутрішніх справ
Климчук М. П.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СПІВПРАЦІ ПІДОЗРЮВАНИХ ТА ОБВИНУВАЧЕНИХ ІЗ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ

Одним з найефективніших кримінальних процесуальних інструментів з розслідування особливо тяжких злочинів вчинених організованою злочинною групою є залучення їх учасників до співпраці з правоохоронними органами. Зазвичай, саме учасники таких угруповань володіють вичерпною інформацією щодо злочинних діянь вчинених такими формуваннями. Така інформація має суттєве значення для якісного проведення оперативно-розшукових заходів та доведення кримінального провадження до свого логічного завершення – обвинувального вироку. З метою мотивування таких осіб до співпраці й отримання від них вичерпних показань кримінально-процесуальне законодавство ряду країн світу надає таким підозрюваним і обвинуваченим відповідний правовий статус та аболіції.

Слід зазначити, що різні держави застосовують інститут коронного свідка з врахуванням своєї правової культури. Оскільки правові традиції країн-представників романо-германської правової системи (Словаччина, Чехія, ФРН, Польща) для України є близьким, дослідимо детальніше процесуальний порядок врегулювання ними порядку співпраці з правоохоронними органами осіб, які переслідуються за вчинення злочинів, з метою порівняння з аналогічними нормами українського кримінального процесуального закону.

Ряд країн світу сформував у своєму законодавстві інститут коронного свідка, зміст якого полягає у співпраці членів організованих злочинних угруповань в обмін на передбачені законом аболіції – безкарність за вчинені злочини або

пом'якшення покарання, повне або часткове звільнення від кримінальної відповідальності. В багатьох країнах коронний свідок - є одним із самостійних учасників кримінального судочинства зі сторони обвинувачення, застосування до особи такого статусу стає можливим лише у справах з розкриття особливо тяжких злочинів, які вчинялися, як правило, організованими злочинними угрупованнями, і які представляють собою певну складність для розкриття та розслідування.

Новий КПК України, який набрав чинності у 2012 році, запровадив ряд новел, серед яких укладання угоди про визнання винуватості (ч. 2 ст. 468 КПК). Національний інститут угод у кримінальному провадженні не є аналогією інституту коронного свідка, так як КПК обмежує категорію кримінальних проваджень, з яких можуть укладатися угоди. Угода може бути укладена лише в межах провадження щодо кримінальних проступків, злочинів невеликої чи середньої тяжкості, тяжких злочинів, унаслідок яких шкоду завдано лише державним чи суспільним інтересам (ч. 4. ст. 469 КПК).

Насамперед зазначимо, що в практиці зарубіжних країн пріоритетним є співпраця зі слідством у справах про тяжкі та особливо тяжкі злочини та злочини, вчинені в інтересах злочинних організацій. Натомість, вітчизняне законодавство передбачає укладання угоди з правоохоронними органами щодо особливо тяжких злочинів лише у випадках, коли вони віднесені до підслідності НАБУ, і повністю виключає можливість укладання такої угоди у разі участі у провадженні потерпілого. З огляду на роз'яснення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, унаслідок укладення угоди про визнання винуватості особі може бути призначене покарання лише в тих самих межах і за тими ж правилами, якими б керувався суд, призначаючи їй покарання за результатами повного кримінального провадження.

Таким чином, особа, яка визнає свою вину, сприяє розслідуванню, звільняється від необхідності доказування своєї винуватості, а натомість має лише можливість отримати у виді покарання наближеної до мінімальної межі санкції або вихід за мінімальну межу санкції (ст. 69 КК України). Тоді як виконання всіх встановлених законом умов особою, яка визнана коронним свідком у практиці зарубіжних держав, тягне певні юридичні наслідки: а) припинення прокурором кримінального

переслідування на підставі судового рішення щодо інших осіб (Польща); б) припинення, умовне припинення, призупинення кримінального переслідування, тимчасове відкладання пред'явлення обвинувачення, надзвичайне пом'якшення покарання (Словаччина); в) тимчасове відкладання прокурором кримінального переслідування, надзвичайне пом'якшення покарання (Чехія); г) пом'якшення покарання, звільнення від покарання судом (Німеччина).

Як бачимо, ці інститути спрямовані на досягнення різних цілей. Інститут коронного свідка спрямований на боротьбу з організованою злочинністю, а вітчизняний інститут угод в кримінальному провадженні є аналогією зарубіжного інституту угоди про визнання вини, метою якої є розвантаження судових та правоохоронних органів та прискорення порядку розгляду справ.

Варто зауважити, що в законодавстві України передбачені положення, які є аналогією інституту коронного свідка. А саме, ст. 14 Закону України «Про організаційно-правові засади боротьби з організованою злочинністю» передбачає, що з метою боротьби з організованою злочинністю можуть залучатися учасники організованих злочинних угруповань до співпраці з правоохоронними органами. Такий учасник може бути повністю або частково звільнений від кримінальної відповідальності та покарання, у випадках, передбачених КК, за умови, якщо він сприяв викриттю організованих злочинних угруповань та вчинених ними злочинів, притягненню винних до відповідальності, відшкодування завданої шкоди. Тотожними є норми КК України з положеннями інституту коронного свідка в законодавстві Польщі та Словаччини щодо неможливості застосування будь-яких аболіцій відносно керівників та організаторів таких злочинів.

Таким чином, аналізуючи та порівнюючи норми законодавства держав-сусідів, учасників Євросоюзу з положеннями вітчизняного законодавства, можна зробити висновки:

1) національне кримінальне процесуальне законодавство не передбачає визнання підозрюваного або обвинуваченого свідком, за аналогією коронного свідка (не вказані права та обов'язки таких осіб у кримінальному процесі, не передбачено укладання письмової угоди з ними). Так, наприклад у Польщі кримінально-процесуальним законодавством це передбачено -

рішення про визнання підозрюваного або обвинуваченого свідком приймається судом. За законодавством Словаччини, Чехії та Німеччини рішення приймається прокурором, а суд визнає, чи виконав коронний свідок встановлені законом умови. Крім того, передбачені норми, які встановлюють права та обов'язки таких осіб;

2) національне кримінальне законодавство передбачає аболіції за співпрацю з правоохоронними органами щодо злочинів вчинених злочинними організаціями. Тоді як злочин, передбачений ст. 257 КК України «Бандитизм», залишився поза увагою законодавців, хоча має такі ж проблеми щодо складності у розкритті та рівні суспільної небезпеки. Тому, на нашу думку, доречним було б застосування щодо учасників банд певні «пільги» у разі їх співпраці з правоохоронними органами.

Овчиннікова Ганна Юрійвна, здобувач
навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри
цивільного права і процесу
Національної академії внутрішніх справ
Жолондівський Л. О.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИПРОБУВАННЯ ПІД ЧАС ПРИЙНЯТТЯ НА РОБОТУ

При укладенні трудового договору може бути обумовлене випробування, метою якого є перевірка відповідності працівника роботі, яка йому доручається. Випробування при прийнятті на роботу є додатковою умовою трудового договору. Роботодавець не має права без згоди працівника в односторонньому порядку встановлювати випробування, оскільки згідно з ч. 1 ст. 26 КЗпП України умова про випробування може бути обумовлена лише угодою між роботодавцем і працівником. Потрібно зауважити, що ініціатива про встановлення випробування належить роботодавцеві. Але це не означає, що роботодавець зобов'язаний встановлювати випробування при прийнятті на роботу, оскільки це його право, а не обов'язок. Роботодавець взагалі може не підіймати питання

про встановлення випробування. У разі, коли роботодавець запропонував працівникові внести в трудовий договір умову про випробування, працівник може погодитись на цю пропозицію або відмовитись від неї. Але, якщо працівник не дає згоди на встановлення випробування, це може бути підставою для відмови в прийнятті на роботу. Потрібно зауважити, що випробування встановлюється незалежно від кваліфікації та досвіду працівника, який приймається на роботу. Умова про встановлення випробування повинна бути зазначена в наказі (розпорядженні) про прийняття на роботу. Якщо така умова не зазначена в наказі (розпорядженні), то це означає, що працівник прийнятий на роботу без випробування.

Законодавством передбачені випадки, коли випробування при прийнятті на роботу не встановлюється. Зокрема, відповідно до ч. 3 ст. 26 КЗпП України випробування не встановлюється при прийнятті на роботу: осіб, які не досягли вісімнадцяти років; молодих робітників після закінчення навчально-виховних закладів; молодих спеціалістів після закінчення вищих навчальних закладів; осіб, звільнених у запас з військової чи альтернативної (невійськової) служби; інвалідів, направлених на роботу відповідно до рекомендацій медико-соціальної експертизи, осіб, обраних на посаду; переможців конкурсного відбору на заміщення вакантної посади; осіб, які пройшли стажування при прийнятті на роботу з відривом від основної роботи; вагітних жінок; одиноких матерів, які мають дитину віком до чотирнадцяти років або дитину-інваліда; осіб, з якими укладається строковий трудовий договір строком до 12 місяців; осіб на тимчасові та сезонні роботи; внутрішньо переміщених осіб. Випробування не встановлюється також при прийнятті на роботу в іншу місцевість і при переведенні на роботу на інше підприємство, в установу, організацію.

Перелік осіб, зазначений у ч. 3 ст. 26 КЗпП України, не є вичерпним. Законодавчими актами можуть бути передбачені і інші випадки, коли не встановлюється випробування при прийнятті на роботу.

У період випробування на працівника повністю поширюється трудове законодавство. Це означає, що, з однієї сторони, працівник зобов'язаний виконувати усі трудові обов'язки, покладені на нього трудовим договором, колективним договором і законодавством, а з другої сторони –

випробування не тягне будь-яких обмежень трудових прав працівників, наприклад, працівник може звільнитись з роботи за власним бажанням а загальних підставах, попередивши про це роботодавця за два тижні, а за наявності поважних причин роботодавець зобов'язаний звільнити працівника у строк, про який він просить.

При встановленні випробування у наказі (розпорядженні) зазначається його строк, який не може перевищувати трьох місяців, якщо інше не встановлено законодавством, а в окремих випадках, за погодженням з відповідним виборним органом первинної профспілкової організації підприємства, установи, організації, – шести місяців.

Водночас, у ч. 2 ст. 27 КЗпП України встановлено, що строк випробування для робітників не може перевищувати одного місяця.

Строки випробування, встановлені у ст. 27 КЗпП, на нашу думку, потрібно скоротити, оскільки визначити відповідність працівника займаній посаді можна і на протязі меншого строку, до того ж позбавить роботодавця можливості спокуси використовувати випробування як засіб заощадження коштів на оплату праці працівників і в цілому позитивно вплине на стабільність кадрів.

Позитивно потрібно оцінити зміни, внесені законодавцем до Кодексу законів про працю України щодо випробування, зокрема, від 17 травня 2016 року: до строку випробування, відповідно до частини третьої статті 27, не зараховуються дні, коли працівник фактично не працював, незалежно від причини.

Коли строк випробування закінчився, а працівник продовжує працювати, то він вважається таким, що витримав випробування. Додаткового наказу на підтвердження цього факту не потрібно видавати. Наступне розірвання трудового договору допускається лише на загальних підставах.

У разі встановлення роботодавцем невідповідності працівника займаній посаді, на яку його прийнято, або виконуваній роботі він має право звільнити такого працівника, письмово попередивши про це за три дні (ч.2 ст. 28 КЗпП в редакції Закону № 1367-VIII від 17.05.2016 року. До внесення змін до ч. 2 ст. 28 КЗпП на роботодавця таке зобов'язання не покладалось.

Законом України від 17.05.2016 року № 1367-VIII «Про внесення змін до Кодексу законів про працю України щодо випробування при прийнятті на роботу» стаття 40 КЗпП доповнена пунктом 11 такого змісту «Встановлення невідповідності працівника займаній посаді, на яку його прийнято, або виконуваній роботі протягом строку випробування». Це означає, що відповідно до цього закону звільнення проводиться з ініціативи роботодавця. До внесення змін до Кодексу законів про працю України таке звільнення здійснювалось відповідно до ч. 2 ст. 28 КЗпП України.

Список використаних джерел

1. Кодекс законів про працю України. – К. : Паливода А.В., 2017р.
2. Закон Верховної ради України «Про внесення змін до Кодексу законів про працю України щодо випробування при прийнятті на роботу» від 17.05. 2016р. № 1367-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – №26. – Ст. 516.
3. Черноус С. Випробування при прийнятті на роботу: теоритичні та практичні проблеми. – Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2011. – № 86. – С. 32–36

Опалинський Юрій Володимирович,
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ МИРУ, БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ

Особливістю злочинів передбачених Розділом XX Кримінального кодексу України є їх зв'язок з міжнародним кримінальним правом, за яким ці діяння також визнаються злочинами. Відповідно, при здійсненні кваліфікації цих злочинів слід звертатися до міжнародно-правових джерел для з'ясування змісту норм або окремих понять.

Основними джерелами норм про такі злочини у міжнародному праві, де вони мають визначення злочини проти людяності або людства (термінологія потребує окремого розгляду) є: статuti Нюрнберзького (1945 р.) і Токійського (1946 р.) військових трибуналів; статuti міжнародних кримінальних трибуналів по Югославії (1993 р.) і по Руанді (1994 р.); Римський Статут Міжнародного кримінального суду (1998 р.); численні конвенції і резолюції ООН тощо. Слід зазначити, що перелік злочинів, які підпадають під юрисдикцію Міжнародного кримінального суду (далі – МКС), більш ніж достатній. Вони охоплюють майже всі злочини прояви які можуть бути вчинені під час збройного конфлікту відносно цивільного населення тощо. Так, за статтею 5 юрисдикція МКС, статтею 7 та 8 визначені злочини проти людства та військові злочини тощо [1]. Але, не останню роль тут відіграє національне кримінальне законодавство. Найбільш повно проблему правильної кваліфікації цих злочинів було розглянуто С. Мохончуком [2]. Їм було проаналізовано різні оціночні критерії та існуючі концепції цих злочинів у міжнародному і вітчизняному кримінальному праві.

Так, С. Мохончук зазначає, що принципи і норми, які визначають боротьбу з цими злочинами, органічно пов'язані з принципами і нормами, які регулюють боротьбу з іншими посяганнями проти держави й особи. Цей органічний зв'язок виражається в тому, що зміст і система злочинів проти людства розвиваються у колі понять і інститутів (винуватості, співучасті тощо), відомих національному кримінальному праву. Але було б помилкою робити звідси висновок, що така спорідненість інститутів і понять переходить в їх тотожність і що злочини проти людства – це лише різновид загально- кримінальних злочинів. Навпаки, варто підкреслити, що такі інститути національного кримінального права, як склад злочину, співучасть, підготування тощо, отримують у боротьбі зі злочинами проти людства деякі нові риси за яких, кваліфікація злочинів пов'язана з вирішенням, що споріднює злочини проти людства з іншими злочинами та встановлення специфіки, що складає особливість таких злочинів [2].

Насамперед, С. Мохончук акцентує увагу на тому, що кримінальний закон, описуючи склад того чи іншого злочину, вказує їх конкретні риси. Склад злочинів проти людства набагато ширший. Адже його елементами є не окремі ознаки, а часом цілі склади загальнокримінальних злочинів. Злочини проти людства, особливо коли мова йде про агресію або порушення законів і звичаїв війни, охоплюють значну і різномірну групу деліктів, об'єднаних в єдине поняття, єдиний склад злочинів проти людства. Наприклад, склад воєнних злочинів узагальнює цілі групи загальнокримінальних злочинів (вбивства, зґвалтування, крадіжки тощо). У той же час «війна» як елемент складу агресії, у свою чергу, також значно відрізняється від «дії» як елементу складу кожного злочину, бо війна - це складна система дій [2]. Можливо з цим погодитись, але це ні в якому разі не впливає на кваліфікацію за національним кримінальним законодавством, де елементи складу злочинів проти людства мають коло самостійних загальнокримінальних складів.

Крім того, кожен злочин проти миру, людства або військові злочини кожного разу повинні отримувати самостійну правову оцінку, а надалі вже кваліфікуватися за сукупністю. Іншими словами, жоден із названих злочинів не може «поглинати» інший. Підставою для такого висновку є визнання відповідних інтересів забезпечення міжнародного миру, безпеки людства, а також додержання правил ведення війни і військових конфліктів тощо [3].

Представлена позиція знаходить своє пряме підтвердження у рішеннях і діяльності міжнародних воєнних трибуналів. У діяльності Міжнародних трибуналів по колишній Югославії та Руанді де формально розділяються поняття «злочин проти міжнародного миру», «злочин проти безпеки людства» та «воєнний злочин» [4].

Таким чином, склад злочину проти миру та безпеки людства містить систему ознак, які знаходять закріплення у міжнародному кримінальному праві. Але юридична кваліфікація діяння, метою якої є встановлення відповідальності за скоєне відповідно до цих ознак, ґрунтується як на нормах

міжнародного кримінального права, так і на національному кримінальному законі.

На останнє зазначимо, що недоліки національного кримінального законодавства та необхідність змін для коректного відображення найтяжчих злочини проти миру та безпеки людства обговорювалися на експертному круглому столі «Імплементация норм міжнародного гуманітарного права та Римського статуту Міжнародного кримінального суду до національного законодавства України», який відбувся у липні поточного року у парламенті України. Під час роботи круглого столу було зосереджено увагу на аналізі перешкод в українському законодавстві, які не дають змоги притягнути до відповідальності осіб за скоєння міжнародних злочинів, обговоренні можливості імплементатії положень Римського статуту Міжнародного кримінального суду та стандартів міжнародного гуманітарного права у Кримінальний кодекс України. Презентовано проект Закону «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо забезпечення його гармонізації до положень Римського статуту Міжнародного кримінального суду» [5].

Список використаних джерел

1. Римський статут Міжнародного кримінального суду. Міжнародні суди, ООН; Статут, Міжнародний документ від 17.07.1998 <http://zakon3.rada.gov.ua>.
2. Мохончук С. М. Проблеми юридичної кваліфікації злочинів проти миру і безпеки людства / С. М. Мохончук // Юрист України. – 2011. – № 4(17). – С. 71–76.
3. Кибальник А. Г. Преступления против мира и безопасности человечества / А. Г. Кибальник, И. Г. Соломоненко. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2004. – 383 с.
4. Устав Международного трибунала по Руанде (8 ноября 1994 г.). <http://www.licasoft.com.ua>. Устав Международного трибунала по бывшей Югославии (15 мая 1993 г.) / <http://volya.kharkov.ua>.
5. Імплементация норм міжнародного гуманітарного права та Римського статуту Міжнародного кримінального суду до національного законодавства України // Верховний Суд України. Офіційний Веб-Сайт // <http://www.scourt.gov.ua>.

Оронай Ольга Олександрівна, аспірант кафедри кримінально-правових дисциплін факультету № 2 Національної академії внутрішніх справ

МІЖНАРОДНЕ ЗАКОНОДАВСТВО З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ДІТЕЙ ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Адаптація законодавства України до законодавства ЄС у всіх сферах суспільного життя, є однією з головних вимог на шляху до євроінтеграції. У Конституція України (ст. 9) зазначається, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України [1].

В даній роботі ми розглянемо міжнародне законодавство з питань запобігання експлуатації дітей, яке є частиною законодавства України.

Питанням присвяченим дослідженню експлуатації дітей присвятили свої роботи такі науковці, як: Ю. М. Антонян, М.Л. Бажанов, В.І. Борисов, Т.В. Варфоломеева, І.М. Доляновська, Д.О. Калмиков, С.Г. Кириченко, М.Й. Коржанський, В.О. Корнієнко, Л.В. Левицька, А.М. Орлеан, О.В. Паньчук, С.І. Селецький, М.І. Хавронюк та інші.

Міжнародна організація праці (МОП) – це міжнародна міждержавна організація, яка була заснована ще у 1919 році згідно з Версальським мирним договором. З 1946 року МОП є спеціалізованою установою, яка розробляє конвенції і рекомендації у сфері трудових прав, в тому числі забороняє примусову працю та має своїм головним напрямом – це викорінення дитячої праці. У 1973 році була прийнята Конвенція про мінімальний працездатний вік № 138 (Україна ратифікувала її у 1979 році) та Конвенція про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці № 182 (Україна ратифікувала її у 2000 році). Ратифікувавши дані конвенції, Україна зобов'язалася вжити невідкладних заходів щодо заборони та викорінення найгірших форм дитячої праці, та працювати надалі у даному напрямку [2, с. 9].

Принцип заборони експлуатації праці дитини зафіксований і у Декларації прав дитини, а саме принцип 9: «Дитина має бути

захищена від усіх форм недбалого ставлення, жорстокості та експлуатації». Багато науковців вважають, що даний принцип набув подальшого розвитку у Конвенції про права дитини, Конституції України та Кодексі законів про працю.

20 листопада 1989 року Генеральна Асамблея ООН прийняла Конвенцію про права дитини (ратифікована Україною у 1991 році), яка в подальшому стала основним документом, який визначив правові стандарти у сфері захисту прав дитини та Факультативний Протокол до Конвенції (ратифікований Україною у 2004 році). У даній Конвенції (ст. 36) міститься положення про те, що держави-учасниці (серед яких і Україна) захищають дитину від усіх форм експлуатації, що завдають шкоди будь-якому аспекту і добробуту дитини [3].

Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) також бере активну участь над покращенням життя дітей, працює над тим, щоб захистити дітей від експлуатації та недбалого поводження, сприяє забезпеченню прав кожної дитини, займається інформуванням про права дитини та ін.

Прийняття чисельних нормативно-правових актів на міжнародному рівні, та ратифікація їх Україною, призвело до того, що у 2001 році Україною, було передбачено у ст. 150 КК кримінальну відповідальність за експлуатацію дітей. Дана стаття має свої переваги і недоліки, однак це окрема тема для обговорення.

Встановлення кримінальної відповідальності за експлуатацію дітей стало поштовхом на шляху до викорінення найгірших форм дитячої праці та прийняття Україною ряду нормативно-правових актів в даному напрямку.

Конституція України, закріпила положення про те, що будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом (ст. 52).

ЗУ «Про охорону дитинства» також містить положення про захист дітей від експлуатації (ст. 10), забороняє залучення дітей до найгірших форм дитячої праці (ст. 21).

Ще у 2003 році, в Україні було затверджено концепцію запобігання та викорінення найгірших форм праці дітей, основним напрямком якої було удосконалення нормативно-правової бази, зокрема створення ефективного механізму здійснення контролю за

дотриманням законодавства щодо праці дітей, включаючи конкретизацію норм міжнародних конвенцій, ратифікованих Верховною Радою України, у законодавчих та підзаконних актах України; розроблення та впровадження стратегії запобігання та викоренення найгірших форм праці дітей.

До національного законодавство, покликаного захищати права та інтереси дітей можна віднести: ЗУ «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», ЗУ «Про попередження насильства в сім'ї», ЗУ «Про прокуратуру», Національну програму «Діти України», Укази Президента України та ін.

За висновками МОП, дитяча праця, як і раніше викликає занепокоєння, багато дітей продовжує працювати, і не можливо точно підрахувати їхню кількість, так як досі відсутня дієва система контролю над використанням дитячої праці.

На сьогодні, головним є те, що Україна дійсно підтвердила, що міжнародне законодавство має важливе значення і є частиною національного законодавства. І не зважаючи на те, що існують певні невідповідності нашого законодавства законодавству ЄС, ми прагнемо до кращого, і шукаємо можливі шляхи для вирішення поставлених завдань, які стоять перед нами.

Список використаних джерел

1. Конституція України станом на 30.09.2016, № 254к/96-вр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>.

2. Протидія найгіршим формам дитячої праці та торгівлі дітьми в Україні: Збірник методичних матеріалів / Петрашук О.П., Панок В.Г., Міненко Т.О., Цушко І.І. (упор.). – К. : Ніка-Центр, 2004 – 112 с.

3. Конвенція ООН про права дитини від 20 листопада 1989 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021.

Піддубна Катерина Олексіївна, здобувач
навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних
наук, доцент, доцент кафедри
адміністративного права і процесу
Національної академії внутрішніх справ
Стрельченко О. Г.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА КАТЕГОРІЇ «БЛАГОДІЙНІСТЬ»

Особливої уваги потребують позиції науковців щодо існування *благодійності* як необхідного елемента громадського суспільства котрі не мають одностайності. При цьому одна із груп теоретиків вважає, що у цивілізованому суспільстві *благодійності* взагалі не має бути, а *благодійні* структури покликані в трансформаційний кризовий період допомагати у вирішенні проблем з якими не може справитися держава; вони є додатковим і дуже важливим джерелом фінансування організацій соціальної сфери. Прихильники другого підходу ведуть мову про те, що *благодійність* покликана вирішувати існуюче в будь-якому суспільстві протиріччя між інтересами держави і громадян. Саме прихильники цього підходу зазначають, що *благодійність* покликана в певній мірі компенсувати недоліки державного управління, дефіцити бюджетів, постійне прагнення «сильних світу цього» віддавати перевагу витратам держави на користь соціальним потребам суспільства [1, с. 8].

Великий тлумачний словник сучасної української мови під *благодійністю* розуміє добровільну безкорисливу пожертву фізичних або юридичних осіб у вигляді матеріальної, фінансової, організаційної чи іншої допомоги [2, с. 55].

Вільна енциклопедія Вікіпедія визначає *благодійність* як надання коштів або матеріальної допомоги, волонтерів *благодійним* та громадським організаціям для досягнення ними власної місії, елемент розвитку цивілізованого бізнесу, який сприяє економічному розвитку країни, покращує якість життя населення [3].

В. О. Чепурнов зауважує, що українське законодавство про благодійність тривалий час нехтувало зв'язок безкорисливої діяльності благодійників із їхнім добровільним і свідомим ставленням до неї. Добровільність означає здійснення благодійником своєї діяльності на підставі власного волевиявлення без будь-якого примусу з боку інших осіб. Однак безкорисливість може виражатися не лише в добровільному усвідомленому неотриманні (недоотриманні) благодійником матеріального еквівалента за надану третім особам благодійну допомогу, а й в усвідомленій жертвувальній діяльності, яка є найвищим проявом безкорисливості.

На думку О. Алексеевої, жертвувальна діяльність благодійника полягає в невимушеному усвідомленому неотриманні (недоотриманні) ним указанного матеріального еквівалента або тих прав, які необхідні самому благодійнику. Поряд із свідомим ставленням до благодійництва, жертвувальна діяльність благодійників найчастіше пов'язана з передачею набувачеві допомоги того матеріального об'єкта або тих прав, які необхідні самому благодійникові. Справді, якщо в основі неусвідомленої безкорисливості лежить добровільне пожертвування надлишку, тобто того об'єкта чи тих прав, які виходять за межі найнеобхідніших потреб благодійника, то жертвувальна діяльність передбачає добровільне аскетичне самообмеження благодійника: він без будь-якого примусу жертвує те, що потрібно йому самому [4, с. 73].

Ровбель С.В. тлумачить поняття благодійність як добровільну діяльність громадян та юридичних осіб за безкорисливої (безоплатної або на пільгових умовах) передачі громадянам або юридичним особам майна, у тому числі грошових коштів, безкорисливого виконання робіт, надання послуг, надання іншої допомоги [5].

Разом з тим, благодійність – це недержавна добровільна безоплатна діяльність у соціальній сфері, спрямована на підтримку окремих осіб або організацій, у яких з тих чи інших причин не вистачає ресурсів для повноцінного функціонування. При цьому підтримка, що надається на основі родинних, сусідських, дружніх та інших особистих зв'язків, не розглядається як соціальний феномен благодійності [6, с. 698].

Благодійністю вважається також безоплатна діяльність товариства, спрямована на захист того чи іншого кола об'єктів або тих чи інших сфер буття людини, здійснювана ним в ім'я підтримки своєї рівноваги і вдосконалення, суб'єктивно мотивуватися почуттями страху смерті, милосердя, справедливості, соціальної відповідальності та бажаннями «прощення гріхів», гармонії, соціальної стабільності, особистої значущості, популярності і особистого безсмертя.

Треба відзначити, що в основі благодійності лежить прагнення проявити любов не тільки до ближнього, а й незнайомій людині, надати безоплатну матеріальну, фінансову допомогу нужденним і соціально незахищеним громадянам. У сучасному розумінні благодійність означає надання допомоги особам і організаціям, участь у поліпшенні життя хворих і бідняків, немічних до відкинутих життям» [7].

Благодійність – безкорислива любов до людства, яка зазвичай проявляється шляхом заснування громадських інститутів чи пожертвувань для організованої і систематичної допомоги нужденним і стражденним [8].

Саме тому, виникає необхідність вести мову про існування об'єктивних передумов формування благодійництва як соціально-правового явища в суспільстві в цілому.

Недоліком усіх цих визначень є те, що вони не дають цілісного уявлення про благодійність, а лише відтворюють певний бік одного явища. За об'єктивним змістом поняття «благодійність» досить близьке до милосердя, проте розглядати його просто як вияв останнього було б неправомірно, оскільки у своїй екзистенційній основі вони необов'язково збігаються, хоча милосердя також можна визначити як діяльне прагнення допомогти кожному, хто має в тому потребу. Як благодійність, так і милосердя, має високу етичну цінність, моральна вартість якої незамінна. Щоб залишатися на притаманній їм моральній висоті, вони мають поєднуватися з повагою до кожного адресата, інакше буде втрачено їхній позитивний духовний сенс.

Таким чином, підсумовуючи вищевикладені позиції вчених, вважаємо, що благодійність – це безоплатна, добровільна, несистемна та безкорислива діяльність благодійників, яка спрямована на покращення соціального стану

певних осіб, які цього потребують та розв'язання проблем соціально-культурної сфери суспільства загалом, що здійснюється на принципах законності, моральності, гуманізму та взаємодопомоги.

Список використаних джерел

1. Межсекторные взаимодействия (методология, технологии, правовые нормы, механизмы, примеры). – М., 2001. – 334 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з. Дод., допов. на CD) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. - К. : Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
3. Благодійність (філантропія) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Корпоративна_благодійність.
4. Чепурнов В. О. Некомерційні організації України: проблеми розвитку правової бази // Міжнар. конф. «На порозі тисячоліть: сучасні підходи до розвитку громад та регіонів» – Ужгород : Мистецька лінія, 2000. – С. 72–76.
5. Ровбель С. В. Благотворительная деятельность в России : исторические традиции и современное развитие / С.В. Ровбель // Социальные взаимодействия в транзитивном обществе / ред. М.В. Удальцовой. – Новосибирск : НГАЭиУ, 2000. – С. 85–91.
6. Благотворительность в России. Социальные и исторические исследования / Под ред. О. Л. Лейкинда. Сост.: А. Клещина, О. Лейкинд, А. Орлова, Г. Ульянова. – СПб. : Лики России, 2001 – 846 с.
7. Горбунова Є. Ю. Благодійність в Росії та її роль в суспільно-культурного життя на рубежі ХІХ–ХХ століть : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.01 / Є. Ю. Горбунова. – М., 1996. – 21 с.
8. Темникова Л.А. Благодійність в контексті духовного розвитку суспільства / Л.А. Темникова. – Калуга : Видавничий дім «Калуга», 1996. – 275 с.

Павленко Сергій Олексійович, кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ОСОБАМ, ВІДНЕСЕНИМ ДО КАТЕГОРІЇ «ЗЛОДІЇВ У ЗАКОНІ», В УКРАЇНІ

Сучасна організована злочинність становить небезпеку не лише для національних інтересів окремих держав, а й прямою загрозою міжнародній безпеці, набуваючи транснаціонального характеру. Особливу небезпеку організована злочинність утворює для країн із нестабільною соціально-політичною та економічною обстановкою, що знаходяться у стані економічної і політичної трансформації до яких належить й Україна [1, с. 99].

Організовані групи і злочинні організації продовжують контролювати лівову частку тіньового капіталу, протиправну діяльність, пов'язану із розкраданням бюджетних коштів, легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, організацією наркобізнесу, нелегальною міграцією тощо [2].

Про те, слід зазначити, що при всьому різноманітті злочинних груп і злочинних організацій, координуючою і керуючою «надорганізацією» продовжує залишатися злочинне співтовариство «злочинців у законі».

«Злочинці у законі» займають лідируюче положення серед інших суб'єктів організованої злочинності. Вони формують певні правила і традиції злочинного світу, створюють злочинні групи та злочинні організації, згуртовують навколо себе людей, які бажають займатися кримінальною діяльністю [3]. Тим не менш, дуже складно назвати загальну кількість лідерів і авторитетів злочинного світу, оскільки офіційна статистика відсутня [3]. За деякими даними окремих фахівців [4] постійна кількість, яка нині перебуває в Україні, становить близько 20–25 «коронованих» осіб [4].

Аналіз міжнародного досвіду свідчить про те, що в окремих країнах було удосконалено правові методи щодо протидії особам, віднесених до категорії «злочинців у законі». Зокрема у Грузії в 2005 році прийнято спеціальний Закон – у

кримінальному кодексі Грузії з'явилась окрема стаття 223¹ «Злодій в законі, належність (членство) до злодійського миру». У 2009 році в Російській Федерації прийнято Закон, яким статтю 210 Кримінального кодексу РФ викладено в новій редакції, яка передбачає настання відповідальності особою, що займає вище становище в злочинній ієрархії, а саме «злодій в законі» [5]. Також подібний «закон Ріко» діяв в Сполучених Штатах Америки, коли італійська мафія здійснювала там серйозні злочини [6].

Натомість законодавство України не дозволяє повною мірою боротися зі «злодіями в законі», оскільки на законодавчому рівні нашої держави не закріплено поняття «злодій у законі», в результаті чого такі особи «практично недосяжні для притягнення їх до відповідальності, як правило, вони особисто не здійснюють правопорушень, але при цьому керують діяльністю організованих злочинних угруповань» [7].

Ураховуючи значну суспільну небезпеку організованої злочинності, та з метою надання правоохоронним органам додаткового механізму для боротьби із цим явищем, починаючи з 2012 року у Верховній Раді України почали з'являтися законопроекти, які спрямовані на закріплення на законодавчому рівні поняття «злодій у законі» та встановлення відповідальності за належність до «злодійського миру», зокрема такі законопроекти: «Про доповнення до Кримінального кодексу України положеннями про відповідальність «злодіїв в законі» та осіб, що належать до злодійського миру» (реєстр. № 10506 від 22 травня 2012 року та реєстр. № 1209 від 8 січня 2013 року), «Про внесення змін до деяких законодавчих актів» (щодо відповідальності для «злодіїв у законі» та за злочини, вчиненні злочинними угрупованнями» (реєстр. № 1188 від 2 грудня 2014 року). Якими передбачалось встановлення кримінальної відповідальності для осіб за створення та участь у злочинному співтоваристві та зайняття особою вищого становища в злочинній ієрархії («злодій в законі»), тощо.

Як показує досвід Грузії, запровадження кримінальної відповідальності відносно «злодіїв у законі» суттєво вплинуло на зниження рівня організованої злочинності у країні.

Попри це, запровадження аналогічної відповідальності у вітчизняне кримінальне законодавство може викликати певні труднощі для слідчих правоохоронних органів під час

кваліфікації та доказування злочинів, пов'язаних з притягненням до кримінальної відповідальності «злочинів у законі».

Окремі дослідники звертають увагу на те, що, по-перше, відповідно до статті другої КК України єдиною підставою кримінальної відповідальності є вчинення винною особою злочину. Злочином же відповідно до статті одинадцятої КК України є передбачене Кримінальним кодексом України суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину. Членство ж у певній групі чи спільноті (навіть злочинного спрямування) немає діяння в його кримінально-правовому значенні. Що давало б підстави вважати таку приналежність особи злочином.

По-друге, можуть виникати проблеми у доказуванні самого факту «належності (членства) до злочинського миру», оскільки мало ймовірно що члени злочинного співтовариства будуть свідчити проти своїх «босів» [8, с. 94].

Також принагідно зауважимо, що у процесі аналізу наукового доробку українських учених з даної проблематики з'ясовано, що поняття «злочинів в законі» трансформовано і не зобов'язує «власника» – суворо дотримуватися таких злочинських елементів, як: «злочинський» та «тюремний» закон. Зважаючи на таке, можна припустити, що прийняття вказаного закону може змусити кримінальних авторитетів уникати або ігнорувати запитання правоохоронних органів щодо приналежності до категорії «злочинів у законі», свідченням чого є випадок, який трапився на «сходці» кримінальних авторитетів, де було прийнято рішення, що «ментусоврать не запаadlo». Тобто, ти не повинен брехати своїм однодумцям. А от запитання правоохоронців можна ігнорувати з метою уникнення відповідальності.

Наприклад, кримінального авторитета Льюху Краснодонського, працівники правоохоронних органів на камеру запитували: «Ви злочинів в законі?», на що останній відповів «у мене в трудовий книжку це не записано». Тобто ця особа і не збрехала, і не підтвердила свій статус [4], як «злочинів в законі».

Таким чином, аналізуючи таку ситуацію, слід зазначити, що у філософії є методологічний принцип «брита Оккама», який полягає в тому, що не слід множити сутності без нагальної необхідності, тобто не варто приймати закони тільки заради їх

кількості та загальної звітності, намагаються замінити якість кількістю.

На нашу думку, дана проблема все ж таки більш пов'язана з відсутністю дієвої правоохоронної системи, зокрема ліквідація Управління боротьби з організованою злочинністю, є однією з причин активізації «злочинів у законі» в Україні.

Зараз фактично весь тягар протидії організованим групам і злочинним організаціям лежить на Національній поліції України, а саме на підрозділі карного розшуку (документування протиправної діяльності учасників організованих груп і злочинних організацій, припинення діяльності стійких суспільно небезпечних організованих груп і злочинних організацій), департаменті кіберполіції, департаменті протидії наркозлочинності, департаменті захисту економіки. Приєднуємося до думки тих фахівців, що співробітники перелічених підрозділів на чолі з керівництвом МВС із цим завданням не справляються [9].

Означену тезу підтверджують проведені дослідження окремих фахівців [4], які констатують те що оперативна робота відповідних підрозділів Національної поліції у цій сфері здійснюється на неналежному рівні.

Зокрема, втрачено досвід, що напрацьовувався десятиріччями у напрямку оперативної роботи, напрацьованих негласних джерел та іншої важливої інформації, що сприяла роботі багатьох професійних оперативних працівників, тощо.

Безперечно, однозначно оцінювати роботу цього підрозділу за роки його існування складно. У діяльності Управління по боротьбі з організованою злочинністю були і зловживання, і випадки перевищення службових повноважень, і скандали, пов'язані з «перевертнями в погонах». Водночас не можна не погодитись з тим, що саме завдяки появі Управлінню по боротьбі з організованою злочинністю Україна остаточно не поринула в 1990-і роки у вир злочинності. І що саме дієздатність спецпідрозділів правоохоронних органів, куди входили найкращі фахівці, стала важливим фундаментом для розкриття злочинної діяльності багатьох організованих злочинних угруповань [10].

Про позитивні результати у зазначеному напрямі свідчать і офіційні дані відповідно до яких упродовж 2012 року спецпідрозділами по боротьбі з організованою злочинністю було

припинено протиправну діяльність чотирьох «злочинців у законі», які прибули до нашої країни для перерозподілу сфер кримінального впливу, в 2013 році також затримано чотирьох таких осіб (усіх за рішенням суду видворено) та вжито заходів щодо недопущення в'їзду на територію України двадцять одному «злочинцю в законі», які звільнилися з місць позбавлення волі в Грузії та чотирьом з Білорусії. У 2014 році затримано п'ятьох «злочинців у законі», чотирьох з яких видворено за межі України та одного притягнуто до кримінальної відповідальності [11].

Можемо констатувати, що проводити реформу системи МВС загалом, а також спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю потрібно було вже давно, однак підійти до цього питання варто було б виважено та об'єктивно, враховуючи індивідуальні особисті якості кожного співробітника.

Для порівняння у США організованою злочинністю займаються такі підрозділи, як: Служба берегової охорони США; Секретна служба США; Федеральне бюро розслідувань; Служба маршалів США; Управління по боротьбі з наркотиками, тощо.

Окремо слід зупинити увагу на Федеральному бюро розслідувань США. Ця поліцейська установа виконує функції головного координаційного центру держави по боротьбі зі злочинністю в США, а також поєднує функції контрозвідки, політичної поліції та карного розшуку. Найбільша кількість кримінальних розслідувань приходить саме на цю службу [12, с. 74].

Крім того, для боротьби з етнічною організованою злочинністю (бандитами, синдикатами, мафією) використовуються спеціальні підрозділи ФБР (FBI SWAT) – штурмові групи зі спеціальним армійським озброєнням, які існують у кожному з 56 регіональних відділів ФБР і застосовують спеціальну тактику знешкодження злочинців при проведенні спецоперацій, в яких потрібні здібності та навички, що виходять за рамки можливостей звичайних поліцейських [12, с. 74].

Звісно створення спеціального підрозділу КОРД «Корпус оперативно-раптової дії» по аналогії американського спецпідрозділу SWAT, безперечно, є позитивним моментом у сфері протидії організованому злочинному угрупованню, зокрема і особам, віднесених до категорії «злочинців у законі».

Однак, для ефективної протидії організованій злочинності силових методів замало, тому вважаємо, що в умовах інтенсивного науково-технічного розвитку пріоритетним напрямом повинно стати удосконалення накопиченого досвіду у сфері протидії організованій злочинності.

В цьому аспекті принагідно процитувати англійського поета Джефрі Чосера: «Все нове – це добре забуте старе».

Тому у ході реформування правоохоронних органів, окрім зарубіжного досвіду важливо враховувати ментальні особливості. Оскільки в тих же США правосвідомість громадян інша. Там немає такого поняття як «злодії у законі». У них діють за національною ознакою певні злочинні групи – мексиканці, італійці тощо.

Зважаючи на викладене можна прийти до висновку, що Україна все частіше стає місцем для «сходок «злодіїв у законі» не тільки через ліберальні закони, а й чиновницьку корумпованість та «продажність». Тому, якщо не вжити відповідних заходів до кримінальних авторитетів – організована злочинність, яка щорічно зростає в Україні на 10 %, незабаром буде представляти серйозну проблему.

Список використаних джерел

1. Погорецький М.А. Організована злочинність в Україні: тенденції розвитку та заходи протидії / М. А. Погорецький // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2007. – Вип. 16. – С. 99–110. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2007_16_9.

2. Концепція державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю: Указ Президента України від 21 жовт. 2011 р. № 1000/2011 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/14091.html>.

3. Отчет о результатах первого этапа исследования на тему: Воры в законе и преступные авторитеты: исследование субъектов организованной преступности. – Саратовский центр по исследованию проблем организованной преступности и коррупции Университет им. Дж. Мейсона (США). – Липецк, 2013 – С. 50.

4. Злодії в законі злітаються до України, як мухи на мед – екс-голова Пенітенціарної служби [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://politeka.net/ua/351109>.

5. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (щодо встановлення кримінальної відповідальності для «злочинців в законі» та посилення відповідальності за злочини, вчинені злочинними угрупованнями) від 26.12.2014р. (реєстр. № 1188).

6. Більшість закарпатських нардепів проігнорували проект Закону щодо криміналізації та посилення відповідальності для «злочинців в законі» та злочинних угруповань. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://strichka.com/article/46255708>.

7. УНІАН [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://www.unian.ua/politics/>.

8. Василичук В.І. Окремі дискусійні питання запровадження у національному законодавстві кримінальної відповідальності стосовно осіб, віднесених до категорії «злочинці в законі» / В.І. Василичук, Л.І. Данченко // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика) : наук.-практ. журн. – 2015. – № 1 (34). – С. 91–94.

9. Шостко О.Ю. Сучасний стан організованої злочинності в Україні /О.Ю. Шостко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/viewFile/83859/83462>.

10. Мандзюк О. Кримінальний ренесанс: до чого призвела ліквідація УБОЗу /О. Мандзюк// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1417074-kriminalnij-renesans-do-chogo-prizvela-likvidaciya-ubozu>.

11. Довідка про результати роботи спецпідрозділів БОЗ щодо боротьби з організованою злочинністю і корупцією (2012 – 2014 рік) [Електронний ресурс] / Сайт ГУБОЗ МВС України. – Режим доступу : <http://www.goboz.gov.ua>.

12. Волинець В.В. Система боротьби з організованою злочинністю у США (досвід організації та функціонування) / В.В. Волинець // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією : наук.-практ. журн. – К., 2014. – № 1 (32). – С. 72–74.

Павлушин В'ячеслав Андрійович,
слухач Житомирського регіонального
відділення навчально-наукового
інституту № 4 Національної академії
внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри
цивільного права і процесу Національної
академії внутрішніх справ **Полішко Н. Л.**

АВТОРСЬКЕ ПРАВО ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

В умовах ринкової економіки стратегію і тактику соціально-економічного розвитку будь-якої країни визначають і визначатимуть принаймні в ХХІ ст. найновіші здобутки розвитку науки, техніки і культури в самому широкому значенні цього поняття. Напрями виробничої діяльності зумовлюватимуться найбільш ефективними досягненнями інтелектуальної, творчої діяльності. Виробництво стає лише засобом раціонального використання здобутків науки техніки і культури на благо людини.

Зростання ролі і значення інтелектуальної діяльності в соціально-економічному розвитку суспільства зумовлює необхідність розв'язання принаймні трьох груп проблем: 1) Правового забезпечення інтелектуальної діяльності, 2) широке і раціональне використання результатів інтелектуальної діяльності, 3) захист прав суб'єктів інтелектуальної власності.

Останніми роками захищена низка кандидатських дисертацій з проблем правової охорони інтелектуальної власності. Вони є помітним внеском у науку про інтелектуальну власність, проте зазначені дисертації спрямовані на розв'язання лише окремих вузлів в теорії інтелектуальної власності. Ще гірші справи з крупно масштабними дослідженнями проблем правової охорони інтелектуальної власності.

Зростання кількості законодавчих та інших нормативних актів з питань правової охорони інтелектуальної власності породжує також певні, так би мовити, локальні проблеми. В зазначених законодавчих та інших нормативних актах мають місце положення інколи не узгоджені між собою, не позбавлені суперечливих положень, прогалин, нечітких формулювань тощо. Це має місце тому, що немає якогось єдиного централізованого органу, який би проводив науково-теоретичну експертизу законопроектів і проектів інших нормативних актів

перед їх прийняттям Верховною Радою України та іншими відповідними органами. Такі функції могла б виконувати певна науково-дослідна установа.

Зазначені проблеми породжують думку про потребу створення універсального законодавчого акта (зведеного, кодифікованого) про інтелектуальну власність України. В разі розроблення і прийняття такого кодифікованого законодавчого акта в ньому вдалось б уникнути суперечливих положень, неузгодженостей та інших огріхів, що властиві чинному законодавству України про інтелектуальну власність. Разом з тим його чинність модна було б поширити й на ті результати інтелектуальної діяльності, які поки що не мають правової охорони.

В тому, що здобутки інтелектуальної, творчої діяльності в Україні часто використовуються не раціонально і не ефективно, певну частку вини несе і правова наука, і чинне законодавство. Цивільно-правова наука в частині раціонального використання інтелектуальної власності взагалі на сьогодні не може запропонувати будь-яких рекомендацій чи пропозицій. Чинне законодавство України про інтелектуальну власність взагалі не містить норм, які б певним чином стимулювали широкомасштабне використання об'єктів цієї власності. Зате пірати широко користуються нашою беззахисністю і безоплатно використовують здобутки нашої науково-технічної думки та культури.

Не можна стверджувати, що держава Україна нічого не робить для посилення захисту права інтелектуальної власності. Але вжиті заходи не досягають мети – піратство не тільки не припиняється, а набирає ще більших масштабів. Складається враження, що хтось дуже зацікавлений у збереженні піратства, – адже доходи від нього перекривають усі витрати, в тому числі і на ухилення від відповідальності за порушення права інтелектуальної власності.

Досить складною, громіздкою і мало демократичною є судова процедура розгляду спорів з приводу порушення права інтелектуальної власності. Знову ж таки складається враження, що чинне законодавство більше дбає про захист прав інтересів порушника, ніж потерпілого. Потерпілому набагато важче довести величину заподіяної шкоди, ніж порушнику ухилитися від відповідальності за неї.

Уразливим місцем у захисті права інтелектуальної власності є неналежний професійний рівень суддів, які

розглядають справи про порушення права інтелектуальної власності. В ряді випадків судді не мають необхідних знань для розгляду таких специфічних справ.

Отже, постає проблема підготовки фахівців з інтелектуальної власності вищого рівня – магістрів з права інтелектуальної власності, кандидатів і докторів юридичних наук за спеціальністю цивільне право, цивільний процес та міжнародне приватне право. Потреба в них більш, ніж нагальна.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України станом на 1 січня 2017 року.
2. Авторське право і суміжні права. Європейський досвід: У 2 книгах / За ред. А.С. Довгерта. – К.: Ін Юре, 2001. – 460 с.
3. Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика. Наук. – практ. вид. : У 4 т. / За заг. ред. О.Д. Святоцького. – К.: Ін Юре, 1999.
4. Стефанчук Р. До питання про кодифікацію законодавства у сфері інтелектуальної власності // Право України. – № 11. – 2016. – Ст. 86–92.

Павлюк Оксана Миколаївна, здобувач Волинського регіонального відділення навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ ***Кісілюк Е. М.***

ТЕРИТОРІАЛЬНА ЦІЛІСНІСТЬ І НЕДОТОРКАННІСТЬ УКРАЇНИ ЯК ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ

У Конституції України задекларовано, що захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього українського народу. Порушення встановленого Конституцією України порядку створення та захисту конституційного ладу може створювати

загрозу основам національної безпеки України. Тому для сучасних умов одним із головних напрямків кримінально-правової політики України є боротьба зі злочинністю, зокрема, із злочинами проти основ національної безпеки України.

До 2014 року такі злочини становили незначний відсоток усієї злочинності України, проте з березня 2014 року спостерігається значна активізація здійснення протиправних діянь у даній сфері (у провадженні слідчих Служби Безпеки України перебуває понад три тисячі кримінальних проваджень за фактами вчинення злочинів проти основ національної безпеки), суспільна небезпечність яких, насамперед, проявляється в тому, що вони можуть завдати значної шкоди конституційному ладу, обороноздатності, незалежності країни. Без належної кримінально-правової охорони цих соціальних цінностей неможливе нормальне функціонування будь-якої держави. Особливого значення в цих умовах набуває необхідність пошуку нових шляхів протидії таким злочинам, зокрема кримінально-правових заходів щодо кримінально-правової охорони територіальної цілісності та недоторканості України.

Визначаючи основні засади територіального устрою України, Конституція України встановлює, що територіальний устрій України ґрунтується на засадах єдності та цілісності державної території, поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади, збалансованості і соціально-економічного розвитку регіонів, з урахуванням їх історичних, економічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій. Тому територіальна цілісність України включає у себе базову засаду конституційного визначення територіального устрою – єдність та цілісність державної території. Єдність території означає взаємозв'язок між її складовими – адміністративно-територіальними одиницями. Спираючись на цю засаду, держава забезпечує єдність шляхом визначення спільних зовнішніх кордонів, які окреслюють територію держави, а також внутрішню інтеграцію адміністративно-територіальних одиниць. Проте, сучасні військово-політичні загрози порушують дану засаду, що проявляється у зовнішній агресії щодо України з боку Російської Федерації, анексії цією державою адміністративно-територіальної одиниці унітарної української держави – Автономної Республіки Крим та інспірації сепаратистського руху у багатьох областях України, що призвело до збройного протистояння у Луганській та

Донецькій областях. Дані обставини порушують другу задекларовану конституційну засаду територіального устрою України – цілісність державної території. Саме тому кримінальна відповідальність за посягання на територіальну цілісність та недоторканність України є важливим і актуальним напрямом досліджень.

За останні роки питання про кримінальну відповідальність за посягання на територіальну цілісність та недоторканність набуло неабиякої актуальності у дослідженнях науковців, що призвело до різних тлумачень даної категорії. Останнім часом ряд дослідників як Р. В. Алямкін, В. І. Волова, В. Л. Зьолка, Д. С. Зоренко, М. І. Кабачинський, О. В. Лісничук, М. В. Остроухов, М. А. Рубашенко, О. В. Стогова, І. О. Умнова, Т. С. Цимбрівський та інші присвятили свої праці дослідженню проблем забезпечення територіальної цілісності України, а також розгляду світової судової практики щодо забезпечення територіальної цілісності інших держав. Однак, тема все ж залишається малодослідженою й потребує комплексного наукового дослідження особливостей кримінальної відповідальності за посягання на територіальну цілісність і недоторканність України.

Кримінальна відповідальність саме за посягання на територіальну цілісність і недоторканність України, передбачена ст. 110 КК України. Родовий об'єкт даного злочину характеризується складною, комплексною структурою та включає в себе суспільні відносини з охорони основ національної безпеки України. Це суспільні відносини, що забезпечують саме існування України як суверенної, незалежної, демократичної, соціальної і правової держави.

Видовим об'єктом цього злочину потрібно вважати суспільні відносини з охорони основ національного суверенітету. Такий видовий об'єкт допомагає розкрити соціально-політичну сутність охоронюваних ст. 110 КК України відносин, що у свою чергу має значення для правильного визначення суспільно-небезпечного характеру передбачених даною нормою дій, правильно вирішення питання щодо кваліфікації цього злочину, відмежування від суміжних злочинів.

Основним безпосереднім об'єктом злочину є національна безпека у політичній сфері, яка полягає у відсутності загрози порушення встановлених Конституцією, законами України і

міжнародними правовими актами територіальної цілісності України та порядку визначення її території.

Об'єктивна сторона досліджуваного злочину проявляється у наступних формах: дії, вчинені з метою зміни меж території України; дії, вчинені з метою зміни державного кордону України; публічні заклики до вчинення таких дій; поширення матеріалів із закликами до таких дій.

Суб'єктами злочинів посягання на територіальну цілісність та недоторканність України, як показує вивчення судової практики та аналіз складів злочинів цієї категорії, є фізичні, осудні особи, які до моменту вчинення злочину досягли 16-річного віку.

Суб'єктивна сторона злочину характеризується виною у вигляді прямого умислу. Кожна із дій, про які йде мова в ст. 110 КК України, передбачає наявність у винного чи винних спеціальної мети – зміни меж території або державного кордону України на порушення порядку, встановленого Конституцією України. Мотиви злочину для кваліфікації значення не мають.

Кваліфікуючими ознаками злочину є вчинення його: 1) представником влади; 2) повторно; 3) за попередньою змовою групою осіб; 4) та посягання відповідних дій з розпалюванням національної чи релігійної ворожнечі. Особливо кваліфікуючими ознаками злочину є настання в результаті його вчинення таких суспільно небезпечних наслідків, як загибель людей, або інших тяжких наслідків. Тут під загибеллю людей розуміється загибель двох чи більше осіб, а під іншими тяжкими наслідками – загибель однієї людини, заподіяння одній, двом чи більше особам тяжких тілесних ушкоджень, настання великої матеріальної шкоди, зруйнування або пошкодження прикордонних інженерних споруд чи інших важливих об'єктів, виникнення масових безпорядків, розрив чи суттєве погіршення дипломатичних стосунків з іншою державою.

Таким чином, посягання на територіальну цілісність та недоторканність України можуть завдати значної шкоди конституційному ладу та іншим складовим національної безпеки, віддалятимуть нашу державу від досягнення сучасних ідеалів держави й суспільства, а тому посягання на ці блага є найбільш небезпечними як для самої держави, так і для суспільства й кожного його члена.

Пашинська Галина Сергіївна, слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративної діяльності Національної академії внутрішніх справ **Білик В. М.**

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОШОКОВИХ ПРИСТРОЇВ В УКРАЇНІ

Одним з найбільш серйозних втручань з боку органів поліції в життєдіяльність громадян являється застосування до них спеціальних засобів адміністративного припинення. В зв'язку з цим питання застосування спеціальних засобів адміністративного припинення є предметом адміністративно-правового регулювання та реалізації органами держави.

Для цього слід розвивати засоби самозахисту. У багатьох випадках, коли обставини не дозволяють застосувати вогнепальну зброю, вдаються до спеціальних засобів несмертельної дії, наприклад, газової зброї, пістолетів несмертельної дії, балончиків, електрошокових пристроїв, гумових кийків, засобів, що містять препарати сльозоточивої та дратівної дії.

Одним із різновидів такої зброї є електрошоковий пристрій. Так, відповідно до пункту 6 частини 3 статті 45 Закону України «Про Національну поліцію», електрошокові пристрої контактної та контактної-дистанційної дії застосовуються для:

а) відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;

б) відбиття нападу тварини, що загрожує життю і здоров'ю особи чи поліцейського [1].

Але, законодавча невизначеність застосування електрошокових пристроїв у вітчизняних підзаконних нормативно-правових актах певним чином обмежує їх використання. Електрошокові пристрої вже знаходяться на озброєнні Національної поліції, однак вони ще не набули широкого використання у практиці.

На жаль, закупівля електрошокових пристроїв окремими підрозділами Національної поліції обмежена. Слід зазначити, що багато керівників середньої ланки остерігаються використовувати електрошокові пристрої через

непоінформованість про їх реальну ефективність, а також побоювання про наслідки некваліфікованого використання і можливі втрати виробів. Якби електрошокові пристрої були поширені серед населення, як, у інших розвинених країнах, то психологічна підготовленість до їх використання працівниками поліції була б набагато вищою.

Психологічний ефект цього пристрою дійсно приголомшливий! Немає людини, яка б не злякалась, побачивши сліпучий розряд і почувши голосний тріск.

Також слід звернути увагу на оснащення електрошовковими пристроями патрульної поліції. Це значною мірою полегшить затримання правопорушників, які чинять опір працівникам поліції.

Електрошокові пристрої – це захисні пристрої, призначені для самооборони та захисту від несанкціонованої дії, захисту об'єктів цивільного й відомчого призначення, дія яких ґрунтується на генеруванні електричних імпульсів, вихідні параметри яких відповідають вимогам державних стандартів України та нормам Міністерства охорони здоров'я України.

У електрошовкових пристроях можуть бути застосовані іскрові розрядники з аналогічними функціями, а також стаціонарні, що використовуються для захисту об'єктів цивільного й відомчого призначення.

Основними технічними характеристиками електрошовкових пристроїв, визначеними вимогами державних стандартів України та нормами Міністерства охорони здоров'я України, є параметри безпеки електрошовкових пристроїв за електричними чинниками на приладі: із середньою потужністю дії; із напругою іскрового розряду на електродах; із сукупністю параметрів при ефективності дії та функціональним використанням: контактної дії; дистанційно-контактної дії.

Сьогодні єдиним аналогом електрошовкового пристрою є модель IP-4. Вона є набагато ефективнішою від багатьох аналогів різних іноземних фірм, при цьому абсолютно не поступаючись за рівнем безпеки як при поводженні з приладом, так і підчас його застосування. Це стверджують деякі практичні працівники, які визнають ці вироби досить ефективними [2].

Нині модель IP-4 не може задовольняти одночасно різні потреби всіх підрозділів. Модернізація й освоєння нових моделей, на жаль, є неможливою через брак бюджетного фінансування.

Електрошокові пристрої формально належать до категорії так званої «нелетальної» зброї, у якій передбачено гранично допустимі рівні змін у організмі при одноразовій дії, під якими слід розуміти:

- судомне скорочення м'язів без втрати свідомості;
- порушення локомоторної реакції та зміна емоційної реакції тривалістю до 30 хв.;
- зміна частоти серцевих скорочень без порушення ритму тривалістю до 15 хв.;
- зміна частоти дихання тривалістю до 30 хв.;
- помірно виражене пошкодження шкірних покривів у ділянці контакту з електродами.

Застосування такої зброї має забезпечувати при контакті з об'єктом дії миттєву втрату свідомості на період від 1 до 20–30 хв. (для позбавлення свідомих, активних дій). Як наслідок, цілком природно постає питання про ефективність такої зброї самооборони та умов її застосування.

Електрошокові пристрої у деяких випадках можуть використовуватися для оборони та затримання правопорушника. Перше, що відчуває уражена електрошоковим пристроєм людина, – це біль. Реакція людей на больовий подразник є різною. Передбачити поведінку нападника, до якого в замкненій кабіні ліфта застосували електрошоковий пристрій, неможливо. Стійкість до електричного струму та больового порогу в кожній людині є індивідуальною. Якщо порушника з вагою 60 кг електрошоковий пристрій може, у повному сенсі цього слова, звалити з ніг, то подібного ефекту годі чекати у випадку з удвічі важчим чоловіком спортивної статури. Не останню роль відіграє кількість одягу, на людині. Бавовняна футболка або навіть шуба не захистять від дії електрошокера, проте шкіряна куртка в поєднанні з кількома шарами одягу є непоганим бар'єром.

Для досягнення ефективності ураження супротивника, у інструкціях з використання електрошових пристроїв пропонується тримати його ввімкненим 2–3 с, перебуваючи у безпосередньому контакті з правопорушником, що є запорукою ефективності дії такого приладу. Навіть ніж або палиця в руці порушника позбавляють його можливості протидіяти правоохоронцю. Є зони (ділянки голови, обличчя, шиї, пахова область, нервові вузли та статеві органи), в області яких, при

застосуванні електрошокерів, можуть виникнути дуже серйозні травми (втрата слуху, зору, тривалий параліч).

Заборонено також використовувати електрошочкові пристрої у приміщеннях з легкозаймистими й вибухонебезпечними речовинами.

Проте використання електрошочкового пристрою вимагає високого ступеня володіння ним від того, хто обороняється. Проте це вже буде не оборона, а відпрацьований напад.

Серед відмінностей електрошочкових пристроїв від газових балончиків та гумових палиць назовемо:

- мінімальний травматичний ефект;
- можливість застосування в обмеженому просторі й при великому скупченні людей;
- сильний психологічний вплив на людину;
- використання електрошочкових пристроїв не вимагає спеціальних навичок підготовки.

Порушення правил застосування електрошочкового пристрою тягне відповідальність, встановлену чинним законодавством України, а саме адміністративну відповідальність передбачену статтею 195-4 КУпАП «Порушення порядку виробництва, придбання, зберігання чи продажу електрошочкових пристроїв і спеціальних засобів, що застосовуються правоохоронними органами» [3].

З аналізу наведеної норми випливає, що особу можна притягнути до адміністративної відповідальності у наступних випадках:

– якщо особа порушила порядок виробництва електрошочкових пристроїв і спеціальних засобів, що застосовуються правоохоронними органами. Санкція може бути застосована до виробників електрошочкових пристроїв і спеціальних засобів, що застосовуються правоохоронними органами;

– якщо особа порушила порядок придбання електрошочкових пристроїв і спеціальних засобів, що застосовуються правоохоронними органами. Порядок придбання електрошочкових пристроїв і спеціальних засобів, що застосовуються правоохоронними органами, законодавством України не передбачений, тому притягнення до відповідальності за вказаною диспозицією неможливо;

– якщо особа порушила порядок зберігання електрошокерів і спеціальних засобів, що застосовуються правоохоронними органами. Порядок зберігання електрошокерів і спеціальних засобів, що застосовуються правоохоронними органами, законодавством України не передбачений, тому притягнення до відповідальності за вказаною диспозицією неможливо;

– якщо особа порушила порядок продажу електрошокерів і спеціальних засобів, що застосовуються правоохоронними органами. Санкція може бути застосована до продавця електрошокерів і спеціальних засобів, що застосовуються правоохоронними органами, а не до покупця [4].

Також з аналізу частини 1 статті 195-4 КУпАП випливає, що відповідальність настає у разі якщо порушується порядок виробництва, придбання, зберігання чи продажу і електрошокерів і спеціальних засобів, що застосовуються правоохоронними органами. Між «електрошокерівими пристроями» і «спеціальними засобами, які застосовуються правоохоронними органами» логічно було б замість союзу «і» поставити союз «або», тоді б відповідальність наступала в разі порушення порядку виробництва ... електрошокерів або спеціальних засобів ..., але закон є закон і читати його треба таким, яким він є [4].

Законодавство України не містить кримінальної чи адміністративної відповідальності за носіння або застосування електрошокера (електрошокерівого пристрою).

Нині накопичено достатню для узагальнення кількість інформації про реальну ефективність використання електрошокерів, особливо підрозділами Національної поліції, які працюють при значних скупченнях людей, здійснюють патрулювання в публічних місцях. Можна сказати, що наявність електрошокерів дасть змогу вирішувати поставлені завдання і підвищить особисту безпеку працівника поліції.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію : Закон України від 2 лип. 2015 р. / Голос України від 06.08.2015. – № 141–142.
2. Сотников В. Н. Електрошокер ІР–4: досвід застосування // Міліція України. – 2002. – № 7. – 21 с.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 груд. 1984 р./ Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. – № 51. – Ст. 1122.

4. Чи заборонені електрошокери в Україні? // Guard – Lviv: статті. URL: <https://guard-lviv.com.ua/uk/zapresheni-li-elektroshokeri-v-ukraine.html> (дата звернення: 05.04.2017).

Попович Олег Олегович, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри конституційного та міжнародного права Національної академії внутрішніх справ
Калиновський Б. В.

ПРОБЛЕМА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НЕЛЕГАЛЬНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЄВРОРЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Протягом останніх десятиліть нелегальна та неконтрольована міграція набула рис глобальної та універсальної проблеми сучасності, яка пов'язана з питаннями внутрішньої та зовнішньої безпеки держав і потребує широкого міжнародного співробітництва щодо регулювання міграційних процесів. Щоденно через ЗМІ ми дізнаємося про нелегальні “штурми” кордонів ЄС, які здебільшого викликані соціально-економічною, політичною ситуацією, а також військовими діями в країнах Африки та Близького Сходу. Єврокомісар з питань розширення та добросусідства Йоганнес Ган стверджує, що на середину вересня 2015 року число мігрантів є найбільшим в історії людства, і це є найбільша міграційна криза в Європі з часів Другої світової війни [1].

Якщо проаналізувати дану проблему, то можна беззаперечно сказати, що правове регулювання протидії нелегальній імміграції на європейському рівні не повною мірою відповідає сучасним реаліям. Крім того, в діях держав-членів ЄС не простежується єдиного підходу до проблеми протидії

нелегальній імміграції, що істотно знижує ефективність боротьби з даним явищем на загальноєвропейському рівні.

Переважним напрямком міграційної політики держав-членів ЄС як і раніше залишається зосередження зусиль на традиційних заходах щодо посилення контрольних механізмів. Між державами-членами ЄС та державами походження і транзиту мігрантів сьогодні діє більше 100 двосторонніх угод про реадмісію, які не відповідають міжнародним стандартам у галузі захисту прав мігрантів і біженців. В якості засобів боротьби з неконтрольованою міграцією використовуються арешти, урізання соціальних благ, обмеження доступу до трудової діяльності, тощо. Головним напрямком міграційної політики як і раніше залишається посилення ролі держави як суб'єкта, що здійснює функції переслідування [5, с. 104].

Так, наприклад у Франції в 2016 році почали знесення «джунглів» поблизу Кале, де проживають, за різними даними, від 3,5 до 5 тис. нелегалів, охочих потрапити до Великої Британії по «євротунелю» під Ла-Маншем. Це поселення зі своєю інфраструктурою фактично стало «державою в державі»: сюди не ризикують заходити навіть поліцейські.

Правозахисні організації намагалися оскаржити рішення про знесення, але все ж таки судді підтвердили свій вердикт. Правда, місцева влада пообіцяла виконувати рішення гуманно й без поспіху. Причому не чіпатимуть громадські заклади, зведені мігрантами, – мечеті, школи, лікарні. Самих же жителів «джунглів» розподілять по інших центрах прийому біженців [4].

Водночас в ООН закликають Європу не зводити стіни, називаючи це «актом жорстокості й помилкою». Як заявив верховний комісар ООН з прав людини Зейд Раад аль Хусейн, «ми бачимо ворожість і ксенофобію, що прославляє свій голос». Спроба деяких держав перекласти відповідальність на плечі сусідів, а також поступове закриття кордонів, на його думку, призводять лише до хаосу [3].

Це певною мірою так, оскільки, як відзначають експерти, якщо буде закритий один коридор, потік мігрантів незмінно знайде новий – в обхід зведених стін. І тоді в зоні ризику опиняться не тільки країни ЄС [2].

Серед численних проблем боротьби з нелегальною міграцією, з якими стикаються держави-члени ЄС, можна виділити три основні: 1) ідентифікація особи; 2) великий

наплив; 3) великі витрати, пов'язані із затриманням та проведенням необхідної роботи з нелегальними мігрантами. У цьому зв'язку можна виділити наступні основні напрямки, за якими необхідно розвивати співпрацю між державами-членами ЄС: 1) створення загальної бази даних про нелегальних мігрантів, затриманих на кордоні; 2) розробка та реалізація спільних узгоджених превентивних заходів протидії нелегальній міграції та контрабанді людей; 3) спільний ефективний прикордонний контроль [6, с. 48].

Підводячи підсумки, потрібно зазначити, що проблема міграції зачіпає інтереси не тільки окремих держав, а й світового співтовариства в цілому. На сьогоднішній день, питання про міграції є одним з найбільш актуальних. У зв'язку з чим законодавство у цій сфері зазнає численні зміни, посилюється, або ж навпаки вводить пільгові умови для окремих учасників міграційних відносин. Правомірно зазначити, що проблема масової міграції не тільки вносить нові нюанси в політику держав, але являє собою цілий комплекс проблем, що вимагає досягнення балансу між потребами економіки, прихильністю до демократичних принципів організації суспільства, захистом інтересів корінних громадян та забезпеченням прав мігрантів. Причому, це в рівній мірі стосується не лише країни Європейського Союзу, а загалом всього світу.

Список використаних джерел

1. Проблема європейської міграційної кризи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.euronews.com/2015/09/02/migrant-crisis-external-borders-need-to-be-stabilised-says-eu-commissioner>.
2. Мігранти без кордонів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zib.com.ua/ua/122053-evropa_namagaetsya_zupiniti_potik_bizhenciv.html.
3. Зейд Раад аль-Хусейн: европейские политики тянут мир в прошлое [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org/russian/news/story.asp?NewsID=27484#.WOqg4dSLRix>.
4. Нелегальна міграція: Реалії ЄС у галузі трудових відносин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rozum.info/publ/6-1-0-89>.

5. Гаврушко Ю. Ф. Специфіка юридичних механізмів держав ЄС у регулюванні міграційних процесів // Актуальні аспекти європейського права в контексті розширення Європейського Союзу. – Київ: Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2014. – С. 103–107.

6. Шапів К.А. Основні аспекти локальної міграції біженців в ЄС// Міграційне право. – № 5. – 2012. – С. 47–49.

Раєцька Людмила Василівна, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінально-правових дисциплін факультету № 2 Національної академії внутрішніх справ

ПОЛІТИЧНА КОРУПЦІЯ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

Політика є однією з найбільш корумпованих сфер в світі.

Політична корупція – це діяння посадової особи держави, яка незаконно й неправомірно використовує свій державний статус для отримання переваг (соціальних, політичних, економічних тощо) для себе або інших осіб у корисливих цілях. Для політичної корупції характерне прагнення її суб'єктів до нарощування свого владного потенціалу, часто без явної матеріальної вигоди.

Величезний вплив на розвиток негативних корупційних тенденцій надає бізнес. У політичних науках корупційні стратегії бізнесу в політичній сфері називають «політичним підприємництвом»

Виділяють два способи «політичного підприємництва» бізнесу:

1) ринкова стратегія – в даному випадку влада розглядається як товар (послуга), яка може бути куплена різними економічними суб'єктами. Ринкова стратегія полягає в систематичному і сталому незаконному придбанні бізнесом послуг влади, що надаються в тіньовому режимі (наприклад, хабарництво);

2) інвестиційна стратегія – лобювання призначення на керівну посаду в структурі виконавчої влади, тобто купівля місця у владній ієрархії:

– проведення «свого» кандидата до перемоги на виборах (купівля місць у партійних списках);

– купівля та фінансування діяльності політичних партій.

Можна виокремити декілька основних специфічних рис політичної корупції:

– владно-управлінський характер (присутність мотиву зміцнення влади, боротьби за владу або вплив на прийняття політичних рішень)

– наявність високого суспільного статусу (посади) хоча б у одного із суб'єктів відносин

– зловживання посадовим (публічним) становищем в особистих або групових цілях

– політична корупція обертається у надто високих політичних колах, щоб стати елементом повсякденного практичного досвіду переважної більшості громадян, що посилює її латентність;

– далеко не завжди політична корупція має чітко виражене матеріальне втілення (у вигляді конкретного грошового еквіваленту, або в обсязі певних послуг, які надаються);

– на відміну від «звичайної», політична корупція майже легітимна як в оцінках громадської думки, так і в політичних колах. Справа в тому, що у контексті досить поширеного розуміння політики як «брудної справи», громадськість сприймає політичну корупцію як невід'ємну складову цього бруду і далеко не завжди ставить до неї як до суспільно шкідливого явища. Серед політиків легітимність політичної корупції базується насамперед через її сприйняття як органічної частини політичного менеджменту і політичних технологій.

Одним із чинників корупції є відсутність політичних реформ та їх хибна ідеологія. По-перше, потрібні країні реформи системно не проводяться. По-друге, здійснювані епізодично та вибірково зміни в цій сфері не є суспільно вмотивованими та зорієнтованими – вони мають переважно суб'єктивну мотивацію і спрямовані на задоволення особистих чи вузькопартійних інтересів головних політичних гравців (отримання державної влади, утримання її, збільшення владних повноважень, а також отримання різноманітної вигоди від

перебування при владі – тобто, ці інтереси практично повністю збігаються з тими, що притаманні політичній корупції) [1].

Соціальні наслідки корупції:

– колосальні кошти проходять повз суспільного розвитку, загострюючи бюджетну кризу, знижуючи здатність влади вирішувати соціальні проблеми

– ускладнюється майнова нерівність, зростає соціальна поляризація

– дискредитується закон в суспільній свідомості

– посилюється соціальна напруженість.

Морально-культурні наслідки:

– знижується загальний рівень суспільної етики (зникають стимули для чесної роботи)

– моральний розклад посадових осіб і політиків

– перетворення свідомості індивідів з суспільно-корисної орієнтації в суспільно-шкідливу

– укорінення негативної ментальності

– загальне падіння моралі

– духовно-моральна криза

– соціальна аномія, соціальна фрустрація і егоїстичні тенденції

Політичні наслідки:

– падіння довіри до політичної влади, зростання її відчуження від суспільства (втрата легітимності)

– зниження престижу країни на міжнародній арені, збільшення загрози її економічної та політичної ізоляції

– розчарування громадян в цінностях демократії, в ефективності інститутів громадянського суспільства, політичної конкуренції

– руйнується правосвідомість, формується зневажливе ставлення до законодавства,

– корупція не дозволяє державі домогтися поставлених перед нею завдань.

Якщо ж говорити про основні засоби протидії політичній корупції на сучасному етапі розвитку країни, то вони зводяться насамперед до таких.

Перший – демократичні та чесні вибори, які забезпечують усвідомлене вільне волевиявлення та об'єктивне встановлення результатів голосування. Тільки президентські та парламентські

вибори, проведені на демократичних і правових засадах із забезпеченням дійсного волевиявлення громадян і максимально об'єктивного фіксування його результатів, створять системні політичні і правові передумови зниження рівня політичної корупції і зміни характеру її проявів

Другий – відокремлення політики від бізнесу. Бізнес диктує політику, мотивує політиків, їх поведінку та рішення. Таким чином (у більшості випадків через різноманітні корупційні відносини) забезпечується перебування політиків на службі у приватного бізнесу, а не суспільства.

Третій – утвердження незалежного, компетентного та неупередженого суду. Такий суд є надзвичайно дієвим та ефективним антикорупційним інструментом, оскільки спроможний у правовий спосіб припинити конкретний прояв політичної корупції і поновити правопорядок у політичній сфері.

Четвертий – запровадження дієвого громадського контролю над діяльністю політичних суб'єктів і забезпечення політичної та правової відповідальності за їх антисуспільні, аморальні і протизаконні дії та рішення. Це, зокрема, передбачає створення передумов для існування незалежних та об'єктивних ЗМІ, а також дієвої правоохоронної системи.

П'ятий – посилення морально-психологічного імунітету суспільства до корупції та антикорупційної мотивації громадян.

Таким чином, боротьба з політичною корупцією має проводитись помірковано та послідовно, оскільки такі дії є необхідними для становлення демократії, розвитку громадянського суспільства та ефективного виконання державою своїх функцій в цілому.

Список використаних джерел

1. Мельник М. Політична корупція: сутність, чинники, засоби протидії <http://www.razumkov.org.ua> /Режим доступу: http://www.razumkov.org.ua/ukr/files/category_journal/NSD111_ukr_5.pdf.

Раков Ігор Вікторович, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ *Мельник О. В.*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ Й ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАННІСТЬ

Забезпечення права особи на свободу та особисту недоторканність у кримінальному провадженні постійно перебуває під пильною увагою європейської спільноти. Аналізуючи майбутній розвиток кримінально-процесуального законодавства, В.Т. Маляренко ще у 2003 році підкреслював, що судовий контроль треба передбачити за застосуванням до підозрюваних чи обвинувачених усіх запобіжних й інших заходів процесуального примусу, якими істотно обмежуються конституційні права і свободи людини, – затримання, взяття під варту, продовження строків тримання під вартою, застава, домашній арешт. При цьому, саме суд у силу своєї незалежності та відсутності відомчих інтересів у питаннях боротьби зі злочинністю є найбільш надійним гарантом прав особи в кримінальному судочинстві.

Як вказують Ю.М. Грошевий та О.Г. Шило, новелою Кодексу є те, що прийняття рішення про обрання запобіжних заходів і продовження строку їх дії віднесено до виключної компетенції слідчого судді (під час досудового розслідування) або суду (в судовому провадженні). Це пояснюється високою цінністю прав і свобод людини, яка викликає необхідність впровадження особливої процедури, що містить гарантії, які унеможливають їх безпідставне обмеження під час здійснення кримінального провадження. Саме така процедура становить зміст окремого судового провадження щодо забезпечення судом законності обмеження конституційних прав і свобод людини під час досудового розслідування.

Відповідно до вимог нового КПК України за необхідності застосувати запобіжний захід слідчий за погодженням із прокурором чи прокурор ініціюють розгляд слідчим суддею клопотання про застосування запобіжних заходів і при

постановленні відповідної ухвали отримують законну правову підставу для обмеження права людини під час провадження досудового розслідування кримінального правопорушення. Використання при обмеженні прав людини судової процедури, яка відповідає вимогам справедливості і заснована на конституційних засадах рівності учасників судового процесу перед законом та судом, змагальності сторін і свободі надання ними суду своїх доказів та доведенні перед судом їх переконливості, презумпції невинуватості, забезпечує дію принципу правової визначеності й унеможлиблює прийняття непередбачуваних для суб'єкта права на судовий захист рішень і свавільне обмеження його прав і свобод. Багатомісячна юридична практика підтверджує, що саме за допомогою судової процедури вдається найбільш справедливо визначити міру свободи та міру відповідальності суб'єктів правовідносин.

Також варто зауважити, що окремі дослідники критично ставляться до виключної компетенції слідчого судді щодо вирішення питання про обрання всіх запобіжних заходів. Так слідчий суддя має приймати рішення лише про застосування запобіжних заходів у вигляді тримання під вартою та домашнього арешту, а інші заходи має обирати слідчий, прокурор. Невдаючись до дискусії щодо цього питання, потрібно зазначити, що кримінально-процесуальні відносини потребують додержання балансу процесуальної економії та забезпечення прав людини в контексті європейських стандартів.

Пропонуємо внести зміни до Кримінального процесуального кодексу України із зазначенням, що «під час судового засідання у випадку, коли особа заявляє про застосування до неї насильства під час затримання або тримання в уповноваженому органі державної влади слідчий суддя зобов'язаний зафіксувати таку заяву або прийняти від особи письмову заяву та невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний винести ухвалу про внесення відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань та направити її до органу досудового; після внесення даних до Єдиного реєстру досудових розслідувань невідкладно призначити освідування особи та

судово-медичну експертизу з метою перевірки фактів, визначених у частині 7 цієї статті; вжити необхідних заходів для забезпечення безпеки особи згідно із законодавством».

Судовий контроль у механізмі забезпечення права особи на свободу та особисту недоторканність під час застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні полягає в тому, щоб кожна особа, яка залучена до сфери кримінальних процесуальних відносин, пов'язаних із можливим обмеженням права особи на свободу та особисту недоторканність, повинна мати можливість доступу до безстороннього представника судової влади з метою отримання здійснення належної правової оцінки дій, рішень чи бездіяльності органів держави. Обґрунтовано доцільність посилення судового контролю під час реалізації слідчим суддею своїх повноважень у порядку ст. 206 КПК України щодо права безпосереднього ініціювання внесення даних до Єдиного реєстру досудових розслідувань (за фактами, виявленими у порядку ст. 206 КПК України), а зупинення досудового розслідування та закриття цієї категорії кримінального провадження має відбуватися винятково за участю або слідчого судді, або суду.

Рибачук Ганна Валентинівна, слухач
Житомирського регіонального відділення
навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри
цивільного права і процесу Національної
академії внутрішніх справ *Полішко Н. Л.*

ЕТАПИ РОЗВИТКУ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Соціальне регулювання здійснюється за допомогою соціальних норм-правил поведінки загального характеру, що регулюють різні сфери суспільних відносин, мають зміст, зумовлений рівнем економічного, соціального та культурного розвитку суспільства та забезпечуються різноманітними засобами соціального впливу.

Як слушно помітили вчені, «...право – це своєрідний результат природного відбору людством кращих форм організації суспільного життя».

Кожний етап розвитку суспільства породжує відповідну систему регулювання поведінки людей за допомогою загальних правил – соціальних норм. Найефективнішим засобом соціального регулювання є позитивне (юридичне) право, тобто право, створене, визнане або санкціоноване державою.

Трудові відносини, як і будь-які інші суспільні відносини, на ранніх стадіях розвитку суспільства регулювались за допомогою звичаїв і традицій. З появою найманої праці (спочатку в Англії і Голландії, пізніше у тих країнах, де формувались капіталістичні виробничі відносини) роботодавці завжди прагнули регулювати трудові відносини переважно на індивідуальному рівні шляхом укладання трудового договору, як правило, в усній формі.

З часом наймані працівники почали організовуватись (створювати фабрично-заводські комітети і профспілки) і висувати колективні вимоги до роботодавців з питань захисту своїх трудових прав.

Розвиток правового регулювання трудових відносин в XIX ст. і на початку XX ст. У більшості європейських країн формально здійснювався на базі безумовної договірної свободи між роботодавцем і працівником. Ця система в сфері промислового виробництва фактично закріплювала нерівність і необмежену владу господаря-власника на підприємстві. Тому в XIX ст. спочатку в Англії а пізніше в інших країнах Європи намітився перелом у ставленні держави і суспільства до громадських об'єднань, які створювались з метою захисту трудових прав найманих працівників шляхом їх закріплення у законодавстві.

Матеріальним джерелом права є суспільні відносини, зумовлені рівнем розвитку продуктивних сил суспільства, необхідність регулювання яких усвідомлена законодавцем.

Трудове право, що регулює суспільні трудові відносини, має соціальний характер. Як соціальне право воно є сукупністю правил суспільного захисту людей, що визначається матеріальними умовами життя даного суспільства.

Державно-правове регулювання трудових відносин в Україні було розпочато з розвалом Російської імперії у 1917 році. Трудове

законодавство України в сучасному вигляді почало формуватись в процесі першої (20-і роки) і другої (50-ті роки) кодифікації радянського законодавства. При цьому головною особливістю формування радянської правової системи в Україні було те, що вона складалася, як однорідна системи права з більшовицькою Росією. Це була рецепція в її найбільш простій формі – пристосування права однієї держави до умов іншої.

Чинний ще й досі КЗпП повністю відтворив Основи законодавства Союзу РСР і союзних республік про працю, що були затверджені Верховною Радою СРСР 15 липня 1970 року й уведені в дію з 1 січня 1971 року. На підставі цих Основ в Україні 10 грудня 1971 року був прийнятий Кодекс законів про працю.

Україна як самостійна держава проголосила визнання загальнолюдських цінностей і тому зобов'язалась дотримуватись загальновизнаних принципів міжнародного права. Тому конвенції і рекомендації МОП є важливим джерелом формування трудового права. У своїй сукупності конвенції і рекомендації створюють Міжнародний кодекс праці.

Конституція України 1996 року створила правову основу для удосконалення правового регулювання суспільних відносин в усіх сферах життя, включаючи і трудові правовідносини. Зі зміною соціально-економічних умов потребує змін і правове регулювання трудових відносин. Так, за планово-розподільчої економіки підприємницька діяльність фізичних осіб була заборонена. Відповідно індивідуальні підприємці є новим суб'єктом трудового права, проте чинним КЗпП порядок використання ними найманої праці не врегульований.

Тому Верховній Раді України потрібно завершити нарешті процес створення нового трудового кодексу, який відповідав би реальним потребам українського суспільства.

Список використаних джерел

1. Кодекс законів про працю України. – К. : «Право», 2017.
2. Статут Міжнародної Організації Праці (МОП).
3. Бірюкова А. Поняття і сутність локальних нормативно-правових актів у системі джерел трудового права // Підприємництво, господарство і право. – № 6. – 2016. С. 75–79.
4. Гетьманцева Н. Забезпечення реалізації права на працю і захист громадян від безробіття // Підприємництво, господарство і право. – № 6. – 2016. – С. 84–90.

Ровкач Юлія Сергіївна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного права і процесу Національної академії внутрішніх справ *Стрельченко О. Г.*

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я» В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРАВІ

Здоров'я є своєрідним дзеркалом соціально-економічного, екологічного, демографічного і санітарно-гігієнічного благополуччя країни, одним із соціальних індикаторів суспільного прогресу, важливим чинником, який впливає на якість та ефективність трудових ресурсів.

До головних показників здоров'я відносять: а) рівень імунного захисту і стійкості; б) рівень і гармонійність фізичного розвитку; в) функціональний стан організму та його резервні можливості; г) нормативність статевого розвитку і сексуальної поведінки; д) наявність дефектів розвитку і захворювання; е) рівень морально-вольових і ціннісно-мотиваційних установок.

Як ми бачимо, протягом багатовікової історії людства на різних етапах розвитку суспільства вивченню проблем здоров'я завжди приділялася велика увага. Представники різних наук та фахів робили спроби проникнути в таємниці феномена здоров'я, визначити його сутність для того, щоб навчитися вміло керувати ним, економно використовувати здоров'я протягом усього життя та знаходити засоби для його збереження.

Вивчення різних аспектів здоров'я як якісної цінності людини та суспільства, вивчення складних взаємозв'язків між чинниками навколишнього середовища та здоров'ям людей є важливим завданням суспільства.

Здоров'я людей належить до числа як локальних, так і глобальних проблем, тобто тих, що мають життєво важливе значення як для кожної людини, кожної держави, так і для всього людства в цілому.

Здоров'я часто розглядається як відсутність хвороби. Медична наука приділяє цьому велику увагу і розробила класифікацію хвороб, в яку включено тисячі найменувань і

описів механізмів, їх розвитку, клінічних проявів, лікування і прогнозів кожної з цих хвороб [1, с. 807].

Підводячи підсумки вищесказаного, здоров'я можна охарактеризувати такими ознаками: нормальна функція організму на всіх рівнях його організації – органів, організму в цілому, гістологічних, клітинних та генетичних структур, нормальна поточність типових фізіологічних і біохімічних процесів, які сприяють вираженню та відтворенню; здатність до повноцінного виконання основних соціальних функцій, участь у соціальній діяльності та суспільно-корисній праці; динамічна рівновага організму і його функцій та чинників навколишнього середовища; здатність організму пристосовуватися до умов існування в навколишньому середовищі, що постійно змінюється (адаптація), здатність підтримувати нормальну і різнобічну життєдіяльність та зберігання живої основи в організмі; відсутність хвороби, хворобливого стану або хворобливих змін, тобто оптимальне функціонування організму за відсутності ознак захворювання або будь-якого порушення; повне фізичне, духовне, розумове і соціальне благополуччя, гармонійний розвиток фізичних і духовних сил організму, принцип його єдності, саморегулювання і гармонійної взаємодії всіх органів [2].

У світі сучасних наукових уявлень здоров'я як соціальне явище, яке має біологічну основу, є складною багатофакторною проблемою і визначається комплексом різних за своїм характером чинників, надзвичайно складно переплетених.

Здоров'я – найбільший дар природи. Людина отримала від природи надзвичайно досконалий організм, прекрасної форми з універсальною стійкістю до труднощів життя – холоду і спеки, ран і отрут, страхів і нервових потрясінь, голоду та захворювань. З роками здоров'я все слабшає, а хвороб стає все більше. Кожна людина являє собою єдність двох протилежностей – здоров'я і захворювання. Стан здоров'я і стан хвороби можуть багаторазово переходити один в один, причому в одних випадках цей перехід очевидний, в інших - прихований, і його можна виявити лише шляхом всебічного і глибокого обстеження організму.

Сучасна наука свідчить, що здоров'я людини є складним феноменом глобального значення який має розглядатися як філософська, соціальна, економічна, біологічна, медична

категорії. Взагалі «здоров'я» – це природний стан організму, який характеризується його рівновагою з навколишнім середовищем і відсутністю будь-яких хворобливих змін.

Отже, охорона здоров'я – це система заходів публічної адміністрації, спрямованих на захист здоров'я, шляхом створення сприятливих умов, що спрямовується на попередження і лікування захворювань з метою забезпечення оптимальної працездатності та соціальної активності людини при максимально можливій індивідуальній тривалості життя.

Список використаних джерел

1. Курс адміністративного права України : підручник / Колпаков В.К., Кузьменко О.В., Пастух І.Д., Сущенко В.Д. (спец. ред.). – К. : Юрінком Інтер, 2013. – 864 с.

2. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19 листоп. 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 4. – Ст. 19.

Рошкович Олеся Василівна, слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ *Науковий керівник*: кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ *Власенко В. П.*

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Здійснення євроінтеграційної державної політики обумовлює надання державами добровільної згоди на обов'язковість загальновизнаних міжнародних та європейських стандартів, що збагачують національну правову систему новими правовими засобами та інститутами забезпечення демократії тощо.

Таким чином, реалізація євроінтеграційного вектору розвитку передбачає не тільки імплементацію загальновизнаних міжнародних та європейських цінностей (прав, свобод, принципів тощо), а й створення умов для їх реалізації.

Саме забезпечення нормальних умов життєдіяльності суспільства здійснює Національна поліція, що є центральним

орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

Посилення реалізації євроінтеграційної політики та спричинені на цій основі демократичні, політичні перетворення в державі впливають на переформатування змісту завдань органів поліції, що зумовлює формування відповідного рівня правової культури працівників поліції.

Правова культура працівників поліції є складним соціокультурним утворенням, що включає матеріальні, ідеологічні та поведінкові елементи, характеризує специфічний зріз соціального буття, пов'язаного з правоохоронною, правозастосовною та іншою юридичною діяльністю, що здійснюється в процесі виконання службових обов'язків. Правову культуру працівників поліції визначають як сукупність загальнолюдських та правових цінностей, що виражають цінність права, виступають основою при визначенні завдань поліції та їх виконанні і спрямовані на захист прав та свобод людини, забезпечення законності і правопорядку в суспільстві [2].

Зміст цього поняття вказує на те, що поліція у своїй діяльності повинна орієнтуватися на загальнолюдські цінності (свобода, рівність, справедливість, відповідальність тощо), загальнонаціональні цінності (державність, толерантність, патріотизм тощо), професійні цінності (чесність, вірність обов'язку, знання, уміння, навички тощо), правові цінності (верховенство права, законність, повага до права, правових норм та принципів тощо) та міжнародні правові цінності (принципи поліцейського права, загальновизнані норми міжнародного права, положення міжнародних угод та інше) [2].

В ст. 1 Конституції України задекларовано, що Україна є правова держава. Остання розуміється як ідеальний тип держави, вся діяльність якої підпорядкована праву. Головне призначення правової держави – максимально повно забезпечити юридичними засобами охорону і захист прав людини і громадянина [1, с. 35]. Відповідно основним визначальним принципом такої держави є принцип верховенства права, тобто панування права у життєдіяльності громадянського суспільства і функціонуванні держави. Принцип верховенства права зафіксований у частині 1 ст. 8 Конституції України, яка закріплює, що «В Україні визнається і діє принцип верховенства права» [4]. Саме він у нашій країні має визначати

умови життєдіяльності усього соціального організму, зокрема порядок створення, існування і функціонування державних органів і громадських організацій, соціальних спільностей, відношення до них, а також між собою окремих громадян тощо. Саме завдяки цьому він має модифікуватися у різних сферах функціонування держави і права, наприклад, у правоутворенні, право реалізації тощо [3].

Поліція у своїй діяльності керується принципом верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави [5].

Отже, зміст цього принципу дає підстави стверджувати, що для правової держави охорона та захист прав людини і громадянина є найважливішим принципом. Національна поліція, будучи специфічним державним органом, що здійснює правоохоронну, правозастосовну, превентивну функції зобов'язана виходити у своїй службовій діяльності з пріоритету забезпечення прав людини, що вимагає від поліції високого рівня правової культури та гуманізації їхньої діяльності.

Переорієнтація зовнішньої державної політики, об'єктивний розвиток суспільних відносин, утвердження засад правової держави обумовлює розширення вимог до правової культури працівників поліції, що полягають у підвищенні компетенції її носіїв, здобуття ґрунтовніших знань про право як універсального регулятора суспільних відносин та міри свободи і справедливості.

Таким чином, рівень правової культури працівників поліції залежить від: правових знань, що характеризуються обсягом, глибиною, формалізацією тощо; переконаності у необхідності суворого дотримання і виконання норм права, готовності діяти у відповідності з цією переконаністю; ціннісних орієнтирів та правових установок. Така сукупність компонентів, що визначають рівень професійної правової культури, зумовлює переосмислення засобів, форм правового виховання працівників поліції як головного елемента в механізмі формування правової культури.

Розбудова демократичної, соціальної, правової державі, в якій права і свободи людини та їх гарантії визначають її зміст і спрямованість діяльності, передбачає визначення відповідних концептуальних напрямів правового виховання працівників поліції, зокрема: формування в об'єкта правового виховання

загальної позиції щодо цінності права, необхідності неухильного дотримання формально-визначених правил поведінки, захисту прав та свобод людини і громадянина, а також безпосереднє ознайомлення та засвоєння працівником поліції особливостей професійної діяльності, акцентування на тому, що ця діяльність потребує постійної самоосвіти, відповідального та сумлінного ставлення до своїх обов'язків, стійкої емоційної рівноваги тощо.

Усе вищезазначене дозволяє зробити висновок про те, що належне формування правової культури відіграє важливу роль в професійній підготовці працівників поліції. Рівень правової культури працівників поліції також демонструє готовність держави вести відкритий діалог з громадськістю щодо формування та реалізації державної політики в різних сферах суспільних відносин, впливає на поширення нігілістичного ставлення громадян до діяльності органів державної влади, посилення співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями.

Список використаних джерел:

1. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю.С. Шемшуненка. – К., 2003. – Т. 5 : П-С. – С. 35.

2. Власенко В.П. Правова культура працівників міліції в сучасних умовах (аксіологічний аспект): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права ; історія політичних і правових учень» / В.П. Власенко. – К., 2013. – 20 с.

3. Колодій А.М. Демократія, верховенство права та права людини у контексті європейської інтеграції України / А.М. Колодій // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. – 2008. – № 2. – С. 33–38.

4. Конституція України [Електронний ресурс]: Закон Верховної Ради України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

5. Про національну поліцію [Електронний ресурс]: Закон України від 02 лип. 2015 № 580-VIII. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.

Савчук Вікторія Сергіївна, слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ *Гелемей М. О.*

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ВИНИКНЕННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

У період розбудови незалежної, демократичної, правової, соціальної Української держави великого значення набуває забезпечення прав і свобод людини, одним із напрямів якого є боротьба зі злочинністю. За результатами соціологічних опитувань боротьба зі злочинністю, особливо її організованими формами, фігурує в числі перших найнебезпечніших загроз суспільству. Вченими і правоохоронцями констатовано, що організована злочинність становить своєрідну вищу стадію розвитку злочинності, є найбільш стійким й консолідованим її проявом.

У той же час відзначалось що організована злочинність феномен для пострадянського простору не новий. До середини 50-х років він проявлявся головним чином у вигляді організованих форм професійної кримінальної злочинності діяльності так званих злодіїв в законі [1, с. 9]. Крім того значна кількість організованих злочинних груп існувала ще у перші роки радянської влади (до кінця 20-х років); серед них - бандитські угруповання, а також організовані групи у сфері економічної злочинності, що вчиняли розкрадання, спекуляцію, шахрайство, підробку грошових знаків, посадові злочини [2, с. 12]. Однак, по мірі становлення соціалістичної держави, зміцненні правоохоронних органів, стабілізації економічної ситуації їх діяльність практично припинилась.

Поряд із цим, у радянській кримінологічній літературі вказувалось на поширеність в СРСР злочинного промислу, пов'язаного з незаконними операціями з культурними і мистецькими творами, у тому числі з їх вивезенням за межі

СРСР за допомогою іноземних дипломатів, іноземців, що приїхали до країни для виконання сумісних робіт, а також туристів [3, с. 120–121]. Цей вид діяльності традиційно відноситься до проявів організованої економічної злочинності.

Надалі, в кінці 80-х – на початку 90-х років відбувся процес спочатку протистояння, а потім – зрощування ділків тіншової економіки зі злочинними угрупованнями спочатку традиційної загально-кримінальної спрямованості. Активна консолідація злочинних угруповань поступово тягла за собою встановлення ними контролю за цілими галузями торгівлі, виробництва, транспорту, малого, середнього і великого підприємництва, фінансовими операціями.

Починаючи з 90-х років поширенню негативних процесів сприяли такі чинники, як недосконалість вітчизняної законодавчої бази, що регулювала відносини у сфері економіки та державного управління, велика кількість безробітних і малозабезпечених верств населення, які ставали потенційним резервом кадрів для різноманітних злочинних (у тому числі організованих) угруповань.

Поступово, наприкінці першої половини 90-х років почали складатися організовані злочинні угруповання на основі своєрідною союзу представників адміністративно-господарської номенклатури, ділків від економіки і криміналітету. Згодом цей союз набув постійного та системного характеру [4, с. 9].

Як відзначається в літературі, з розпадом СРСР раніше єдиний правовий простір звузився до території окремих нових держав. У той же час, кримінальний простір не лише не звузився, а й зберіг свою раніше спільну територію [5, с. 78].

Після розпаду СРСР працівники правоохоронних органів колишніх республік, виходячи з необхідності дотримання державного суверенітету, втратили колишню можливість розшукувати чи переслідувати злочинців одразу після вчинення злочинів не території інших держав. У правоохоронних органів держав СНД фактично був відсутній досвід боротьби з транснаціональними угрупованнями, не було професійно підготовлених співробітників та належної правової баз у цій сфері. Давалось взнаки і відставання у створенні організаційних

структур, націлених на боротьбу з організованою та транснаціональною злочинністю.

На думку дослідників, особливостями інтернаціоналізації пострадянської організованої злочинності стали: високі показники міграційних процесів на теренах СНД; потужні фінансові ресурси пострадянського криміналісту, отримані внаслідок безпрецедентного розграбування національною багатства країн СНД, що дозволили йому здійснювати широку інвестиційну діяльність в різних регіонах світу; зрощення організованої злочинності з політичними режимами в багатьох країнах СНД, що зумовило перетворення території Співдружності на притулок для злочинних структур.

В цілому ж до середини 2000-х років організована економічна злочинність набула сучасного вигляду, охопивши кредитно-фінансову і банківську сфери, сферу приватизації, нерухомості, паливно-енергетичний комплекс, гірничодобувну і металургійну галузі та зовнішньоекономічну діяльність.

В останні роки діяльність організованих злочинних угруповань перетворилась на масштабну загрозу соціальній, економічній і політичній стабільності в державі.

Список використаних джерел

1. Организованная преступность–2 / под ред. А. И. Долговой, С. В. Дьякова. – М.: Криминологическая Ассоциация, 1993. – 328 с.

2. Семи копни й А. Ф. Боротьба з організованою злочинністю в УСРР у роки нової економічної політики (1921–1929 рр.) : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / А. Д. Семикопний ; Харківськ. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2011. – 18 с.

3. Организованная преступность / под ред. И. Долговой, С. В. Дьякова. – М.: Юрид. лит., 1989. – 352 с.

4. Корнієнко М. В. Організована злочинність в Україні: сучасний стан, криминологічна характеристика, заходи протидії / Корнієнко М. В. – К.: Фонд Юрнауки, 2004. – 300 с.

5. Меркушин В. В. Борьба с транснациональной организованной преступностью / В. Меркушин. – Мн.: Амалфея, 2003. – 208 с.

Самарський Ярослав Вікторович, курсант навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ *Полішко Н. Л.*

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ І СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Право на соціальне забезпечення – одне з природних прав людини, що обумовлене ходом розвитку людини в суспільстві, визнане світовим співтовариством і закріплене в таких міжнародно-правових актах, як Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, Європейська соціальна хартія.

Конституція України встановила право громадян на соціальний захист, у тому числі й на соціальне забезпечення.

Відповідно до Конституції України соціальний захист базується на соціальному страхуванні і соціальному забезпеченні.

Право на соціальний захист є центральним соціальним конституційним правом. За Конституцією України (ст. 46), це право включає право на забезпечення громадян у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них причин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом.

Поряд з детальним визначенням права на соціальний захист у Конституції закріплена система його гарантій. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними. Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, який встановлено законом. Система соціального захисту, відповідно до Конституції, має досить складну

структуру, елементами якої є пенсійне забезпечення, соціальне страхування, соціальна допомога.

Гібридна військова агресія з боку Російської Федерації проти України, тимчасова окупація частини території та останні негативні тенденції у світі, такі як загострення конфліктів, поява нових осередків напруження, та, як результат – суттєве погіршення безпекового середовища, разом із фактичним зменшенням ролі міжнародних інстанцій у вирішенні військових конфліктів, дають чітке розуміння того, що безпека жодної держави не може гарантуватися ззовні. Єдиною реальною гарантією безпеки є власний високий рівень обороноздатності держави.

Обороноздатність визначена законом як здатність держави до захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту. Вона складається з матеріальних і духовних елементів та є сукупністю військового, економічного, соціального та морально-політичного потенціалу у сфері оборони та належних умов для його реалізації.

Сучасні виклики безпеці, які по суті є військовою агресією, реалізуються не суто військовими засобами. Наступ агресора реалізується по всій «палітрі» суспільних відносин, як у воєнній площині, так і соціальній, економічній, інформаційній, релігійній та інших сферах.

Військова агресія все більше виходить за рамки класичної війни, та все більше нагадує масштабну диверсійну та терористичну діяльність, із залученням незаконних озброєних формувань та навіть окремих осіб, які фінансуються та добре озброюються агресором.

Такі різноманітні види агресії, які також застосовуються до України з боку Росії, суттєво ускладнюють забезпечення належного рівня безпеки та обороноздатності Держави, та ставлять перед Україною серйозні виклики, на які ми тільки вчимося відповідати.

В умовах гібридної агресії суттєве значення для забезпечення безпеки та обороноздатності набуває не тільки наявність достатньої кількості озброєних формувань, є питання належного соціального забезпечення військовослужбовців та інших осіб, які беруть участь у захисті державного суверенітету України, що є елементом обороноздатності.

Відома теза, про те, що «хто не годує свою армію, буде годувати чужу» працює, і в котрий раз доводить свою актуальність.

На початку російської агресії на тимчасово окупованих територіях спостерігалось масове явище державної зради з боку військовослужбовців, співробітників СБУ та інших правоохоронних органів. Серед факторів, які впливали на такі рішення, були ілюзорні сподівання на те, що ці особи отримають більш вагомий соціальний «пакет» від російської влади за свою працю.

За словами учасників подій в Криму, російські військові, які були розташовані поряд з українськими, постійно проводили «виховну» роботу та нагадували українським колегам, що вони мають заробітну платню, яка перевищує в десятки разів відповідну оплату в українських збройних силах.

Такий «досвід» не має повторитися. Належне утримання як збройних сил так і інших державних військових формувань має здійснюватися на високому рівні. Держава має надати реальні, а не декларативні соціальні гарантії кожної особи, яка ризикує своїм життям та здоров'ям заради безпеки України.

Серед принципів соціальних гарантій військовослужбовців та інших учасників бойових дій мають бути визначені:

- високий рівень соціальних гарантій;
- повне фінансування державою всіх соціальних гарантій та програм;
- зрозумілість та доступність соціальних гарантій;
- створення сприятливих умов для підвищення соціальних гарантій, включаючи, в тому числі, сприяння розвитку недержавних фондів для фінансування соціальних програм;
- високий рівень пенсійного забезпечення, включаючи забезпечення у разі інвалідності або втрати годувальника для сім'ї;
- забезпечення реабілітації та можливості подальшої перекваліфікації для військовослужбовців;
- належне забезпечення військовослужбовців житлом;
- розвиток системи державних заохочувальних програм для військовослужбовців, як-то пільгове кредитування, санаторно-курортне забезпечення та інші.

У Державній програмі реформування та розвитку Збройних Сил України, незважаючи на сучасні негаразди, предметом першочергової уваги стало забезпечення соціально-правових гарантій військовослужбовців та членів їхніх сімей. Позитивним прикладом цьому зокрема є те, що за останні роки військовослужбовцям неодноразово було підвищено грошове забезпечення. З метою адаптації військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, до нових умов життя .

Самойленко Вікторія Вікторівна, слухач
навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних
наук, доцент, доцент кафедри
адміністративної діяльності Національної
академії внутрішніх справ *Луговий І. О.*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Одним із пріоритетних завдань української держави є забезпечення режиму законності в суспільних відносинах. Успішне виконання складних і відповідальних завдань, що стоять перед Національною поліцією України, знаходиться в прямій залежності від рівня дотримання особовим складом вимог законності і службової дисципліни [3].

Незважаючи на численні вимоги щодо дотримання законності в діяльності поліції, ситуація у цій сфері потребує значного покращення. Зокрема, існують непоодинокі випадки скоєння працівниками поліції резонансних надзвичайних подій, серед яких злочинні прояви, корупційні діяння тощо.

На сучасному етапі розвитку України одним з найактуальніших питань є залучення громадськості до процесу здійснення контролю і, як результат цього, ефективності та прозорості діяльності поліції.

Актуальність дослідження базується на необхідності подолання протиріччя між потребою застосування світових та

європейських стандартів забезпечення прав і свобод людини та відсутністю належного теоретико-методологічного й науково-прикладного підґрунтя реалізації нових підходів до проблем забезпечення законності в діяльності поліції.

Що стосується діяльності поліції, то можна визначити дві сфери законності. По-перше, професійна діяльність (наприклад, з профілактики правопорушень, охорони громадського порядку, розкриття і розслідування злочинів), яка спрямована на забезпечення суворого, обов'язкового дотримання, виконання громадянами, посадовими особами, організаціями і установами норм права, що охороняють суспільство від злочинних посягань, забезпечують порядок у громадських місцях тощо. Це є зовнішня сфера законності, яка є основною ціллю функціонування. По-друге, внутрішня сфера законності (наприклад, відповідність закону діяльності поліції, їх підрозділів, окремих працівників). Цю сферу можна визнати засобом досягнення основної мети діяльності Національної поліції України [1].

На жаль, й досі фіксуються випадки порушень законності працівниками поліції, які вчинюють злочини, як правило, використовуючи своє службове становище.

Серед протиправних дій найчастіше зустрічаються: перевищення влади та службових повноважень; посадові злочини та злочини проти правосуддя; зловживання службовим становищем, враховуючи отримання неправомірної вигоди, примушення до давання показань [2, с. 612]. Особливу загрозу мають випадки співробітництва з організованими злочинними угрупованнями, які виявляються у тому, що працівники перебувають на утриманні організованих кримінальних структур чи навіть беруть безпосередню участь у злочинній діяльності.

Корисливе використання працівниками поліції свого службового становища, крім загальнокримінальних злочинів, фіксується на фоні таких фактів неприйняття законних заходів до викриття злочинців, як: незаконне припинення кримінальних проваджень; укриття кримінальних правопорушень від обліку; перекручення звітів про результати протидії злочинності; фальсифікації матеріалів попередньої перевірки органів слідства.

Окремі факти вчинення злочинів працівниками поліції підбивають довіру населення до діяльності всієї системи правоохоронних органів.

Саме тому законність – один з найважливіших принципів діяльності Національної поліції України. Цей принцип виражається як у правоохоронному характері самої діяльності поліції, так і в тому, що ця діяльність здійснюється на основі чіткого та неухильного дотримання законів і підзаконних нормативних актів.

Отже можна зробити висновок, що законність у діяльності поліції виявляється, по-перше, у тому, що їх структура та компетенція визначені у законах та підзаконних нормативних актах, а по-друге, у тому, що неухильне дотримання законності у діяльності є показником рівня та результатом роботи правоохоронних органів.

Підкреслимо, що зміцнення законності в діяльності поліції досягається засобами матеріального, організаційного, психологічного та юридичного характеру, щоб, з одного боку, не допустити дій, що порушують права і свободи громадян, а з іншого – забезпечити ефективне виконання працівниками поліції своїх професійних обов'язків.

Список використаних джерел

1. Бондар Ю. Законність у діяльності органів внутрішніх справ / Ю. Бондар // Міжнародна поліцейська енциклопедія. – У 10 т. – Т. I. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – С. 224.

2. Смаворинський Б. Органи внутрішніх справ (порушення законності) / Б. Смаворинський // Міжнародна поліцейська енциклопедія. – У 10-ти т. – Т. II. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. – С. 611–612.

3. Методичні рекомендації Міністерства юстиції України «Запобігання і протидія корупції в державних органах та органах місцевого самоврядування». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/n0020323-13/page>.

Святченко Віталій Миколайович,
здобувач наукової лабораторії з проблем
досудового розслідування Національної
академії внутрішніх справ

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДКУПУ ОСОБИ, ЯКА НАДАЄ ПУБЛІЧНІ ПОСЛУГИ

Починаючи з 2010 р., коли набули чинності згадувані вище зміни до КК України, пов'язані з розширенням поняття корупції, офіційна судова статистика почала відображати дані щодо кількості злочинів, передбачених відповідними статтями, та кількості осіб, засуджених за них. Згідно з даними, викладеними на офіційному сайті «Судова влада України» (court.gov.ua), у 2010 р. за статтями 365-2, 368-4, 232-1 не було засуджено жодної особи, і лише 92 одну особу було притягнуто до адміністративної відповідальності за ст. 163-9 Кодексу про адміністративні правопорушення України. У 2011 році за згаданими статтями було засуджено 2 особи (по одній за кожною із статей), у 2012 р. – 6 осіб, у першому півріччі 2013 р. – 3 особи, а також одну особу також було притягнуто за ст. 163-9 КпАП [1].

За даними Єдиного звіту про кримінальні правопорушення по державі за 2013 рік всього на обліку у правоохоронних органах знаходилось 72 кримінальних провадження за ознаками злочину, передбаченого ст. 365-2 КК, та 21 кримінальне провадження за ознаками злочину, передбаченого ст. 368-4 КК. З них з обвинувальними актами до суду було направлено лише 6 та 11 кримінальних проваджень відповідно [2].

Практично не змінились статистичні показники за цими злочинами й у 2014 році. Так, згідно даних Єдиного звіту про кримінальні правопорушення по державі за січень-грудень 2014 року, у правоохоронних органах обліковувалось 68 кримінальних проваджень про злочин, передбачений ст. 365-2 КК. З них лише 5 кримінальних проваджень було передано до суду з обвинувальним актом. Відносно злочину, передбаченого ст. 368-4 КК, у згаданому вище Єдиному звіті містяться дані про перебування на обліку 18 кримінальних

проваджень, з яких у 13 провадженнях особам було вручено повідомлення про підозру, і лише 10 з них було передано до суду з обвинувальним актом [2].

Зазначена статистична звітність, на жаль, не відображає дані про характер та суб'єкти злочинів, за якими відкривались кримінальні провадження за статтями 365-2 та 368-4 КК, тому безпосередньо з неї неможливо встановити, скільки з переданих до суду кримінальних проваджень стосувались злочинів, вчинених нотаріусами чи щодо нотаріусів.

Зокрема, за даними офіційної судової статистики за 2014 рік, у цьому році за ч. 3 ст. 365-2 КК була засуджена 1 особа (за рештою частин ст. 365-2 93 КК – жодної особи), за ч. 1 ст. 368-4 КК – 1 особа, за ч. 3 ст. 368-4 КК – 3 особи, за ч. 4 ст. 368-4 КК – 5 осіб. Єдиний реєстр судових рішень у відповідні період містить вироки за статтями 365-2 та 368-4 КК, які ухвалювались як щодо нотаріусів, так і щодо інших осіб, які здійснюють професійне незалежну діяльність у сфері надання публічних послуг – арбітражних керуючих, оцінювачів, експертів тощо. При цьому кількість нотаріусів, засуджених за згаданими статтями КК, щороку залишається невеликою – не більше 10–15 осіб.

Враховуючи те, що станом на березень 2015 року в Україні нараховується близько 7500 нотаріусів, з яких 5694 – приватні нотаріуси, - можна констатувати, що до злочинних дій, що охоплюються складами злочинів, передбачених ст. 365-2 та 368-4 КК, вдаються менше 0,2 відсотка нотаріусів.

По відношенню до загальної кількості відкритих кримінальних проваджень щодо злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, кількість кримінальних проваджень щодо злочинів, передбачених статтями 365-2 та 368-4 КК, також становить від 0,04 до 0,14 відсотка.

Підкреслюється, що офіційна статистична звітність не дає вичерпної, постійної, систематизованої інформації про кількість злочинів даної категорії, а також статистична звітність не відображає дані про характер та суб'єкти злочинів, за якими відкривались кримінальні провадження за статтями 365-2 та 368-4 КК.

Список використаних джерел

1. Саламатова М. В. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинам у сфері нотаріальної діяльності :. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / М. В. Саламатова ; Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, 2015. – 241 с.

2. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://court.gov.ua/sudova_statystyka.

Севрук Володимир Геннадійович,
кандидат юридичних наук, провідний
науковий співробітник відділу
організації науково-дослідної роботи
Національної академії внутрішніх справ

ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИНАМ, УЧИНЕНИМ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ ТА ЗЛОЧИННИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ, ЯКІ СФОРМОВАНІ НА ЕТНІЧНОМУ ПІДґРУНТІ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ

На початку ХХІ століття транснаціональна злочинність набуває принципово нових рис, сучасні злочинні транснаціональні організації виходять за межі економічної злочинної діяльності, втручаються в політичні процеси, зазіхають на безпеку особистості, суспільства, держави, що в концентрованій формі можна спостерігати в сучасній Україні. Саме на теренах нашої держави корупція та політика, злочинність і економіка, національні інтереси та інтереси інших країн на території держави створили синтетичну глобальну модель транснаціональної злочинності, осмислення витоків і стану якої слід вважати актуальною проблемою. Водночас не менш актуальною є і проблема протидії організованим етнічній злочинності в Україні, яка також потребує науково-практичного обґрунтування [1, с. 11], а також нормативно-правової бази з питань правоохоронної діяльності

Проблема сучасного стану нормативно-правового регулювання протидії правоохоронними органами України злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі визначається тим, що кількість вчинених злочинів із року в рік збільшується, а професійний підхід до протидії з етнічною злочинністю не вдосконалюється [2, с. 1]. У зв'язку з цим проблема вивчення етнічної злочинності та засад регулювання протидії їй потребує подальшого більш детального осмислення та розроблення.

Отже, нормативно-правового регулювання протидії оперативними підрозділами НП України злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, зауважимо, що держава прийняла низку нормативно-правових актів на забезпечення своєчасного виявлення, припинення, запобігання та документування фактів протиправних діянь організованих груп і злочинних організацій, які сформовані на етнічній, але протидія етнічній злочинності на даний час знаходиться на низькому рівні, це підтверджується, як аналізом статистичних даних, так і роботою засобів масової інформації.

Список використаних джерел

1. Жаровська Г. П. Перспективні напрями протидії транснаціональній організованій злочинності в Україні / Г. П. Жаровська // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2014. – № 1. – С. 11–16.
2. Ноздрін Д. О. Деякі проблеми нормативно-правового регулювання протидії підрозділів карного розшуку злочинам у сфері незаконного обігу синтетичних наркотичних засобів / Д. О. Ноздрін // Часопис Академії адвокатури України. – 2012. – № 17 (4). – С. 1–6: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <file:///C:/Users/Vova/Desktop/224-248-1-PB.pdf>.

Серопян Лілія Василівна, слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: старший викладач кафедри конституційного та міжнародного права Національної академії внутрішніх справ *Редькін В. В.*

МЕХАНІЗМ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ ОСОБАМ, ЯКІ ПОТЕРПІЛИ ВІД ЗЛОЧИНІВ, У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Розвиток механізму підтримки осіб, які стали жертвами злочинів, в європейських та інших країнах залежить від двох складових – політики кримінального права, яка визначається державою, та обраних відповідності до неї інструментів для її реалізації. На сьогодні система компенсації для осіб, потерпілих від злочинів, не є формальним правом на отримання певних фінансових виплат. У багатьох державах механізм відшкодування перетворено у комплексну систему допомоги для людей, що зазнали шкоди у результаті кримінального правопорушення. Він включає елементи підтримки правоохоронних та інших державних органів, органів місцевого самоврядування; емоційну підтримку, психологічну допомогу і т. ін.

Система компенсації шкоди особам, які стали жертвами злочину, почала розвиватися у Великій Британії із 1960 року, а вже у квітні 1996 року була розроблена повна нормативна база. Положення щодо загального правового регулювання цього питання були відображені у Законі про кримінальне судочинство 1988 року. Окремі питання правового регулювання було закріплено в Акті про компенсацію шкоди, завданої злочинами, 1995 року. Процесуальним документом, який регламентує питання застосування вищезазначених нормативно-правових актів, є Схема компенсації шкоди, завданої злочинами (далі – Схема компенсації). Вісім компенсаційних схем застосовувалися у Шотландії, Англії та Уельсі починаючи з 1964 року. Остання вступила в силу у 2012 році.

За Схемою компенсації 2012 року [1] держава гарантує відшкодування збитків особам, які постраждали від злочинів, якщо у результаті цього злочину була нанесена шкода їх здоров'ю. Слід зазначити, що відповідно до цього нормативного акту сума компенсації залежить від тяжкості ушкодження, якого

зазнав потерпілий, а не від тяжкості самого злочину. Якщо ушкодження потерпілого підпадають під критерії компенсації, передбачені Схемою компенсації, то він може подати заяву про відшкодування шкоди у розмірі, що дорівнює завданім збиткам, і виражається у грошовому еквіваленті від однієї до 250 тисяч фунтів стерлінгів.

Особами, що стали жертвами злочинів на території Великої Британії, можуть бути громадяни Об'єднаного Королівства, які мають або мали юридичний зв'язок із Об'єднаним Королівством, а також особи, які є жертвами злочинів пов'язаних з торгівлею людьми, особи, яким був наданий тимчасовий або гуманітарний захист, або статус осіб, які шукають притулку. Усі вищеперелічені особи можуть подати заяву про компенсацію. Компенсація виплачується потерпілим, які є: безпосередніми жертвами насильства; особами, що прийняли обґрунтований ризик для запобігання злочину; отримали психологічну травму, коли стали свідками злочину; є родичами померлого у результаті злочину; особи, які були матеріально або фізично залежними від померлого; родичі особи, яка померла від тілесних ушкоджень, завданих їй у результаті злочину.

Відділ компенсації шкоди особам, які стали жертвами злочину (далі – Відділ компенсації) – це орган, створений у 1990 році з метою управління компенсаційними схемами [2]. Він має право відхиляти заяви у ряді випадків, пов'язаних із поведінкою самого потерпілого (наприклад, якщо жертва має судимість); якщо потерпілий не співпрацює з поліцією або співпрацює неналежним чином, а саме: не надає інформацію або іншим чином перешкоджає розслідуванню злочину. Якщо неповнолітній особі було завдано збитків у той час, як вона була неповнолітньою, але орган поліції не було про це повідомлено, вважається, що заява була подана у встановлений законом дворічний термін, і її не може бути відхилено. Відділ компенсації виконує дві дії, аби переконатися, що компенсація виплачується, в якому розмірі і кому: 1) він просить підтвердження від самого заявника 2) самостійно збирає докази і робить власні висновки.

У деяких випадках Відділ компенсації може зажадати повернення присудженого відшкодування від потерпілого, якщо: а) потерпілий не бажав співпрацювати з правоохоронними

органами, що призвело до неможливості притягнення злочинця до відповідальності за скоєний злочин; б) потерпілий навмисне надає представникам Відділу компенсації неправдиву інформацію, що стосується фактів, які мають важливе значення для справи; в) потерпілий отримав компенсацію за шкоду з інших джерел.

Існує декілька форм компенсації залежно від виду шкоди, за яку призначено відшкодування: 1) за завдані збитки; 2) за втрату доходу; 3) виплати, пов'язані зі спеціальними витратами; 4) за втрату родича; 5) виплати дитині потерпілого; 6) за втрату утримувача; 7) виплати, пов'язані з похованням.

Беручи до уваги, що система підтримки потерпілих від злочину функціонує на основі взаємодії між різними органами влади (поліцією, службою захисту свідків, прокуратурою, службою у справах неповнолітніх, судами графств і т.д.), мають бути встановлені рамки співробітництва між цими органами. Цю проблему вирішує Процесуальний кодекс для осіб, потерпілих від злочинів, розроблений і затверджений на основі положень Акту про осіб, потерпілих від насильства в сім'ї та злочинів, 2004 року. Процесуальний кодекс містить список органів, відповідальних за забезпечення мінімального переліку послуг, які надаються жертвам злочинів, в Англії та Уельсі, а також на деяких інших територіях Великобританії. Цей нормативно-правовий акт також описує процедуру подання та розгляду скарг.

При створенні системи підтримки осіб, які потерпіли від злочинів, слід брати до уваги той факт, що вона не лише інтегрована у систему правосуддя, але сягає далеко за її межі та охоплює такі сфери як: соціальне забезпечення, медична допомога та інші заходи підтримки. Будь-які зміни узаконодавчих актах, якщо вони не будуть приведені у відповідність до цієї системи, можуть призвести до її слабкості або недосконалості. Наприклад, якщо певна група осіб, потерпілих від злочинів, виключається із системи юридичної допомоги, то ця група осіб не зможе також брати участь в інших офіційних процедурах й отримувати державну підтримку, якої вона потребує і яка їй належить. Можна зробити висновок, що система підтримки осіб, які потерпіли від злочинів у Великій Британії, є складним механізмом, де кожен компонент – правове регулювання, юридична допомога, захист, неурядовий сектор і т. д. – має велике значення.

Список використаних джерел

1. Criminal Injuries Compensation Scheme, 2012. – Режим доступу: <http://www.justice.gov.uk/victims-and-witnesses/cica>.
2. Criminal Injuries Compensation Authority: Account 1998-99, March 29, 2000. – Режим доступу: <http://www.officialdocuments.gov.uk/document/hc9900/hc03/0357/0357.pdf>.

Сірий Юрій Миколайович, кандидат наук з державного управління, завідувач Миколаївського регіонального відділення навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ;
Костюченко Віталій Іванович, кандидат технічних наук, декан Миколаївського факультету морського та річкового транспорту Київської державної академії водного транспорту імені гетьмана П. Конашевича-Сагайдачного

ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА МОРСЬКОМУ ТА РІЧКОВОМУ СУДНАХ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У ДАЛЕКОМУ ПЛАВАННІ

Правова реформа, що проводиться наразі в Україні, повинна зазначити якісні зміни у функціонуванні органів державної влади. Особливої ваги набирає необхідність удосконалення змісту і структури процесуальної діяльності суб'єктів, які покликані забезпечити виконання завдань кримінального провадження, визначених статтею 2 Кримінального процесуального кодексу України.

Домінуючим положенням кримінального провадження є те, що воно здійснюється з додержанням принципу верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визначаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Принцип верховенства права застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини.

Одним з правових механізмів реалізації означеної засади є процесуальна форма кримінального провадження та можливість її диференціації, зокрема залежно від місця вчинення кримінального правопорушення.

Правило дії Кодексу в просторі полягає у тому, що кримінальне провадження на території України здійснюється з підстав та в порядку, передбачених цим Кодексом, незалежно від місця вчинення кримінального правопорушення (частина 1 статті 4 Кримінального процесуального кодексу України).

Кримінальне процесуальне законодавство України застосовується також при здійсненні провадження щодо кримінальних правопорушень, вчинених на морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні (частина 2 статті 4 Кримінального процесуального кодексу України).

Україна є морською державою це спонукає до удосконалення механізму правозастосовної діяльності у випадках вчинення кримінального правопорушення на борту морського судна. Згідно зі статтею 67 Кодексу торговельного мореплавства України, якщо на судні, що перебуває у плаванні, вчиняються діяння, передбачені кримінальним законодавством України, капітан є службовою особою, уповноваженою на вчинення процесуальних дій, керуючись при цьому кримінальним процесуальним законодавством України (статтями 519, 520, 521, 522 Кримінального процесуального кодексу України) та Інструкцією про порядок проведення процесуальних дій під час кримінального провадження на морському чи річковому судні України, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні. Означений нормативний акт затверджено наказом Генерального прокурора України від 14.11.2012 року та погоджено з центральним органом виконавчої влади в галузі транспорту та центральним органом виконавчої влади в галузі рибного господарства.

Чинний Кримінальний процесуальний кодекс України регламентує особливі порядки кримінального провадження (зокрема глава 41 Кримінального процесуального кодексу

України) та визначає коло службових осіб, які є уповноваженими на вчинення процесуальних дій, з поміж них й капітан судна України (пункт 2 частини 1 статті 519 Кримінального процесуального кодексу України). Законодавець передбачив також можливість допиту капітана, який здійснював процесуальні дії на борту судна України, в якості свідка. Предметом допиту цього суб'єкта є зміст його процесуальної діяльності, пов'язаної зі вчиненням кримінального правопорушення на борту судна (частина 3 статті 519 Кримінального процесуального кодексу України).

З огляду на вищезазначене та урахуванням аналізу законодавчих та інших нормативно-правових джерел, які регламентують кримінальну процесуальну діяльність капітана судна України дають підстави висловити окремі судження щодо окремих питань удосконалення змісту правозастосовної діяльності

Зокрема:

1. Слід законодавчо визначити систему процесуальних дій капітана судна України, що знаходиться у далекому плаванні;

2. Результати проведення капітаном судна України процесуальних дій повинні відповідати вимогам процесуальної форми, а їх зміст містити ознаки доказів, належності, допустимості, достовірності та у сукупності достатності;

3. З чинного Кримінального процесуального кодексу України слід вилучити положення про можливість допиту капітана судна України як свідка, так як означене не відповідає процесуальному статусу цього учасника кримінального провадження;

4. Необхідно внести зміни до Кодексу торговельного мореплавства України щодо визначення повноважень капітана судна як службової особи, уповноваженої на вчинення процесуальних дій з урахуванням чинного законодавства;

5. Результати процесуальних дій капітана судна України, що перебуває в далекому плаванні, повинні використовуватися в доказуванні на тих самих підставах, що є результатом проведення інших слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування.

Смикова Юлія Василівна, слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ *Северук В. Г.*

АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЬОВАНОЇ ПОСТАВКИ, КОНТРОЛЬОВАНОЇ ТА ОПЕРАТИВНОЇ ЗАКУПКИ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ

Актуальність теми дослідження визначається низкою проблем правового, організаційного характеру, які виникають під час протидії оперативних підрозділів правоохоронних органів незаконному переміщенню наркотичних засобів та проведенні з цією метою контрольованої поставки наркозасобів.

Сьогодні інформація про факт вчинення злочину підлягає негайній реєстрації в ЄРДР (ст. 214 КПК України), після чого допускається проведення лише процесуальних дій слідчим, прокурором, або за їх дорученням, у порядку ст. 41 КПК України, співробітником оперативного підрозділу, який набуває повноважень слідчого [1].

В Україні серед багатьох проблем, що стоять перед суспільством і державою, на одне з перших місць виходить проблема протидії злочинності в цілому. Крадіжки, пограбування, розбої, шахрайство, торгівля наркотиками та інші кримінально каранні дії завжди бентежили спокій законослухняних громадян. Особливого резонансу в умовах сьогодення набуває саме проблема протидії наркозлочинності. Тому протидія незаконному обігу наркотиків була і залишається актуальною і на сьогодні, у зв'язку з набуттям міжнародного та транснаціонального характеру і тому не є притаманною якійсь одній конкретній країні, а охопили практично весь світовий простір.

З метою виявлення, документування та розкриття злочинів у сфері незаконного обігу наркотиків також використовується і така негласна слідча (розшукова) дія як контроль за вчиненням злочину, а саме контрольована поставка, контрольована та оперативна закупка. Проаналізуємо особливості їх проведення.

Слід зазначити, що контрольована та оперативна закупка є формами контролю за вчиненням злочину, що може здійснюватися у випадках наявності достатніх підстав вважати, що готується вчинення або вчиняється тяжкий чи особливо тяжкий злочин [1]. Виключно прокурор приймає рішення про проведення контрольованої поставки і контрольованої та оперативної закупки товарів, предметів і речовин у межах кримінального провадження, відповідно до вимог статті 271 КПК України.

Аналіз Закону України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» дозволяє визначити оперативну закупку як операцію щодо придбання наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів, яка проводиться працівниками органів (підрозділів), яким надано право здійснювати оперативно-розшукову діяльність з метою одержання доказів злочинної діяльності, пов'язаної з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів [3].

Отже, при наявності в оперативного підрозділу достатньої інформації про готування до вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину, пов'язаного з незаконним збутом наркотичних засобів, начальник оперативного підрозділу звертається до начальника слідчого підрозділу для планування погоджених дій під час проведення оперативної закупки та затримання причетних до цього осіб.

Начальник слідчого підрозділу з дотриманням вимог таємності вивчає надані матеріали та запропонований оперативним підрозділом план заходів з їх реалізації. У разі необхідності вносить доповнення до нього та визначає слідчого, який у разі виявлення ознак злочину вносить відповідні відомості до ЄРДР та розпочинає досудове розслідування.

У плані заходів з реалізації матеріалів передбачаються:

Місце і час проведення оперативної закупки.

Задіяні сили та засоби для фіксації кримінального правопорушення, у тому числі за допомогою відеозапису.

Розподіл дій задіяних працівників.

Послідовність затримання осіб та проведення оглядів чи обшуків.

Порядок і тактика проведення слідчих дій.

Інші послідовні дії працівників оперативних підрозділів (з урахуванням специфіки кримінального правопорушення).

Під час огляду місця події, обшуку при досудовому розслідуванні кримінального правопорушення, пов'язаного з незаконним обігом наркотичних засобів, в обов'язковому порядку застосовується відеофіксація цих слідчих дій відповідно до КПК.

Підсумовуючи вищевикладене, доходимо висновку, що оперативну закупку доцільно проводити у два етапи:

1) Перший етап із застосуванням негласних слідчих (розшукових) дій, передбачених ст. 260 КПК України (аудіо, відео контроль особи), що дасть змогу в подальшому після проведення обшуку в місцях, де зберігаються наркотичні засоби, вилучити їх з незаконного обігу. При проведенні першого етапу слідчий бере участь особисто або при наданні доручення на проведення оперативної закупки оперативному підрозділу та зазначає, що складання процесуальних документів (вручення грошей, огляд місця події, вилучення наркотичних засобів тощо) доручається оперативним співробітникам.

2) Другий етап проводиться із застосуванням негласних слідчих (розшукових) дій із затриманням особи та проведення її особистого обшуку. В такому випадку слідчий особисто приймає у цьому участь та складає відповідні процесуальні документи [4, с. 40].

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям кримінального процесуального кодексу України»: чинне законодавство з 19 листопада 2012 року: (офіц. текст). – К.: Паливода А.В., 2012. – 382 с.

2. Про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень : наказ МВС України від 14 серп. 2012 р. № 700.

3. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними: Закон України від 15 лют. 1995 р. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.

4. Методичні рекомендації щодо взаємодії слідчих та оперативних підрозділів при розкритті та документуванні злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів / [О.Ю. Татаров, С.С. Чернявський, Д.Й. Никифорчук та ін.]. – К. : НАВС, 2014. – 41 с.

Стольникович Т. В., слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри управління та роботи з персоналом Національної академії внутрішніх справ
Охріменко І. М.

ПРОБЛЕМАТИКА УПРАВЛІННЯ ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Соціальна привабливість євроінтеграції для України полягає у можливостях досягнення високих соціальних стандартів зарубіжних країн. Відтак, в Україні відбуваються значні трансформаційні зміни, мета яких формування правової держави. Однією з передумов створення такої держави є реформування колишньої правоохоронної системи на нову – структуру європейського зразка. Проте ще на початковому етапі створення Національної поліції виникла низка проблем. Причини цього полягають в недостатньому рівні професіоналізму як самих працівників правоохоронних органів, так й керівної ланки. Загалом сучасні правоохоронні органи проходять складний етап функціонування, який неможливий без забезпечення дисципліни та законності в управлінні органами Національної поліції.

Застаріле законодавство стало передумовою удосконалення нормативно-правового забезпечення органів та підрозділів МВС. За умов євроінтеграції постала проблема в тому, щоб адаптувати вітчизняне законодавство до вимог ЄС. 2 липня 2015 року був

прийнятий новий прогресивний закон України «Про Національну поліцію», який замінив попередній документ, зокрема закон «Про міліцію». Незважаючи на окремі недоліки, він надає можливості для подальшого розвитку поліції. Проте чинними є доволі багато нормативно-правових актів, що регламентують застарілі підходи в правоохоронній діяльності.

Управління в органах та підрозділах поліції є різновидом державного управління й повинно забезпечувати взаємодію усіх структурних підрозділів як єдиного цілого з метою виконання поставлених перед ними завдань щодо захисту прав, свобод та законних інтересів різних учасників суспільних відносин.

Варто зазначити, що вплив керівника на підлеглих має на меті спонукати їх до певної службової поведінки, що відповідає б як вимогам організації діяльності підрозділу, так і його професійним позиціям. Згідно із законом України «Про Дисциплінарний статут ОВС» прямі начальники зобов'язані дбати про безпечні умови служби підлеглих, надавати їм реальні можливості для службового, культурного й морального зростання, створювати належні умови для побуту та відпочинку. При цьому має враховуватися думка колективу, забезпечуватися гласність і соціальна справедливість.

Після подій Євромайдану рівень довіри населення впав з 3–5% до 0,8%. Тому реформаторські заходи покликана не тільки перетворити МВС і Національну поліцію на структури європейського зразка, а й підвищити рівень довіри населення до правоохоронних органів. Тому йдеться про необхідність переходу від каральних органів до сервісних служб, зміст діяльності яких буде зорієнтовано на розв'язання проблем населення.

В статті 18 додатку до Рекомендації REC (2001) 10 про Європейський кодекс поліцейської етики зазначено: «Поліція повинна бути організована у такий спосіб, що сприяє хорошим її зв'язкам з громадськістю і, за необхідності, ефективній співпраці з іншими органами, місцевими громадами, неурядовими організаціями та іншими представниками громадськості, в тому числі етнічними меншинами».

На нашу думку, від правильної організації роботи служби і підрозділу залежить ефективність та виконання поставлених перед поліцією завдань. Проаналізувавши попередній досвід

управлінської діяльності начальників органів внутрішніх справ, слід зазначити, що в наш час не може розраховувати на успіх той керівник, який бачить у підлеглих тільки виконавців. Саме тому керівний склад органів та підрозділів поліції несе на собі основний тягар діяльності та відповідальність за її результати. З огляду на це керівники органів Національної поліції повинні мати комплекс професійно значущих якостей, що вимогам службової діяльності. Їх наявність є запорукою ефективного реформування правової системи в умовах євроінтеграції.

Принагідно зауважимо, що однією з причин початку реформування правоохоронних органів було процвітання корупції, яка негативно впливає на перспективи української євроінтеграції. Звідси керівник органу (підрозділу) поліції у разі виявлення корупційного правопорушення чи одержання інформації про вчинення такого правопорушення підлеглими зобов'язаний у межах своїх повноважень ужити заходів щодо його припинення та негайно письмово поінформувати про його вчинення спеціально уповноважений орган у сфері протидії корупції.

В контексті окреслених нами проблемних аспектів заслуговує на увагу й недостатнє фінансування для подальшого запровадження реформи. Відсутність фінансування може звести нанівець усі реформаторські зусилля. Зокрема, було вкрай необхідним зрівняти заробітну платню патрульних поліцейських та поліцейських, які пройшли атестацію. Це ненормально, коли патрульні, які працюють 6 місяців – рік отримують зарплатню, вдвічі більшу, ніж слідчий чи працівник оперативного підрозділу з 10-15-річним стажем роботи.

Таким чином, можна зробити висновок, що без позитивних змін у професійній діяльності керівників органів поліції, законодавчому регулюванні правоохоронних відносин, належному матеріально-технічному та грошовому забезпеченні, неможливе досягнення успіху реформування всієї правоохоронної системи.

Стрілецька Катерина Ігорівна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ *Мозоль А. П.*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГАРАНТІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО БЮРО УКРАЇНИ

Для ефективної боротьби з проявами організованої злочинності необхідним є подолання такого явища, як корупція. Навіть на законодавчому рівні поширення корупції в органах державної влади, зрощення бізнесу і політики, організованої злочинної діяльності ще десять років назад було визнано основною реальною загрозою національній безпеці України, стабільності в суспільстві (ч. 1 ст. 7 Закону України «Про основи національної безпеки України») [1].

Одним із найважливіших елементів адміністративно-правового статусу Національного антикорупційного бюро України виступають гарантії його діяльності. Саме від них залежить реальна можливість застосування на практиці визначених прав, виконання встановлених обов'язків, реалізація повноважень зазначеного органу тощо.

Слід відмітити, що на сьогодні найпоширенішою класифікацією гарантій діяльності органів влади є їх поділ на загальні та спеціальні. До загальних гарантій належать економічні, соціальні, політичні, ідеологічні. Спеціальними слід визнати юридичні гарантії, який характеризують правовий статус суб'єкта права.

Загальні гарантії становлять матеріальну базу використання спеціальних гарантій діяльності органу державної влади. Питання про їх співвідношення є непростим та має свої особливості. Спеціальні гарантії, будучи безпосередніми засобами забезпечення діяльності, водночас є похідними від загальних, які тим самим набувають ще і якість їх передумов.

Загальні гарантії діяльності можна визначити як реально існуючі в суспільстві умови, які певною мірою забезпечують реалізацію правових приписів. Тому їх ще іноді називають загальними умовами або передумовами забезпечення діяльності органів державної влади.

Визначальне значення серед них мають економічні умови. До них належать різноманітні форми власності і відповідні їм види організації виробництва, стабільний і безкризовий розвиток господарських комплексів, високий ступінь зайнятості населення у суспільно корисній праці, розвинена і налагоджено функціонуюча, об'єктивно обумовлена система оподаткування, постійне підвищення обсягу виробництва, стійка фінансова система, неухильне зростання матеріального добробуту населення і вдосконалення його соціального обслуговування.

Для забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України рівень економічного розвитку суспільства також має велике значення, оскільки від нього залежить, головним чином, створення ефективної, професійної системи органів протидії корупції. За роки незалежності України ця система зазнала суттєвих змін, хоча її реформування ще продовжується. Головна ж причина такого становища – відсутність матеріально-фінансових ресурсів

Сучасне антикорупційне законодавство передбачає такі гарантії незалежності Національного антикорупційного бюро України в його діяльності: 1) особливий порядок конкурсного відбору Директора Національного бюро та вичерпний перелік підстав припинення повноважень Директора Національного бюро; 2) конкурсні засади відбору інших працівників Національного бюро, їх особливий правовий та соціальний захист, належні умови оплати праці; 3) установлення законом порядку фінансування та матеріально-технічного забезпечення Національного бюро; 4) визначення законом засобів забезпечення особистої безпеки працівників Національного бюро, їхніх близьких родичів, майна; 5) інші засоби, визначені Законом України «Про Національне антикорупційне бюро України» [2].

Переходячи до розгляду спеціальних (юридичних) гарантій діяльності Національного антикорупційного бюро

України, зазначимо, що під спеціальними гарантіями розуміється система спеціально закріплених у юридичних нормах правових засобів, за допомогою яких забезпечується можливість реалізації прав, а також захист і охорона прав людини від порушень з боку державних органів, посадових осіб і громадян [3, с. 12]. До юридичних гарантій діяльності досліджуваного органу слід віднести і забезпечення правового захисту його працівників. Так, відповідно до ст. 21 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України», працівники Національного бюро під час виконання покладених на них обов'язків є представниками влади, діють від імені держави і перебувають під її захистом. Ніхто, за винятком уповноважених посадових осіб державних органів у передбачених законами випадках, не має права втручатися в їхню законну діяльність. В інтересах забезпечення особистої безпеки працівників Національного бюро та членів їхніх сімей не допускається розголошення в засобах масової інформації відомостей про місце проживання цих осіб. Відомості про проходження служби працівниками Національного бюро надаються з дозволу Директора Національного бюро або його заступника. У разі затримання працівника Національного бюро або обрання стосовно нього запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою його тримають окремо від інших осіб.

Список використаних джерел

1. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19 черв. 2003 р. № 964-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 351.
2. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1698-VII // Офіційний вісник України. – 2014. – № 87. – Ст. 2472.
3. Комаров С.А. Общая теория государства и права : [курс лекций] / С.А. Комаров. – 2-изд., испр. и доп. – М. : Манускрипт, 1996. – 312 с.

Ступницька Марія Петрівна, слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ
Микитчик А. В.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗЛОЧИННОСТІ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПИ

Високий рівень злочинності неповнолітніх та збільшення рівня судимостей таких осіб вимагає розробки нових ефективних заходів боротьби з цим явищем. Останнім часом цій проблемі приділяється увага як з боку законодавця, так і з боку судової влади. Однак винайти дійові заходи протидії злочинності неповнолітніх не є простим завданням. Найбільш ефективним вважаємо вивчення зарубіжного досвіду щодо визначення ефективних напрямків кримінологічної політики у боротьбі зі злочинністю неповнолітніх та зниженню рівня судимості серед останніх. В Україні триває зростання рівня злочинності, в тому числі й дитячої. Тільки в столиці рівень дитячої злочинності зріс за рік на 30 %. При цьому кількість неповнолітніх, які відбувають покарання у виховних колоніях, за останні кілька років різко скоротилася. Упродовж минулих двох років кількість малолітніх злочинців, яких тримають у колоніях, скоротилася майже втричі.

Зниження кількості засуджених неповнолітніх, які відбувають у виховних установах можна пов'язати зі зміною законодавства. Загальна кількість засуджених неповнолітніх значно зменшилася зі зміною Кримінально-процесуального кодексу. Злочинність продовжує зростати, але змінилися правила взяття під варту неповнолітніх. Звільнення від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру (ст. 97 КК), що відноситься до виключної компетенції суду і є його правом, а не обов'язком. Примусові заходи виховного характеру не є кримінальним покаранням, вони є заходами державного впливу, альтернативними по відношенню до кримінального покарання,

хоча також спрямовані на виправлення неповнолітнього, який вчинив злочин. Станом на 1 січня 2017 року у 6 виховних колоніях для неповнолітніх відбувало покарання лише 316 осіб, переважно за особливо тяжкі або резонансні злочини. Також неповнолітні першими виходять за амністією [3].

Що стосується країн Європи, то злочинність неповнолітніх у ЄС є гострою проблемою сучасного європейського суспільства, вирішенню якої приділяється велика увага як на загальноєвропейському, так і національному рівнях. У багатьох зарубіжних країнах важливу роль у проведенні молодіжної політики в галузі запобігання делінквентності відіграє ювенальна юстиція. Як державна і загальносоціальна інституція, ювенальна юстиція Італії є системою нормативно-правових актів, державних і недержавних установ, спрямованих на захист прав дитини, ресоціалізацію неповнолітніх правопорушників, профілактику делінквентної та девіантної поведінки молоді. Італійська модель є автономною системою ювенальної юстиції, як і у Франції, на відміну від альтернативної системи в Шотландії. У динаміці розвитку Італії, злочинність неповнолітніх і молоді є дуже небезпечною тенденцією, тому жителі країни занепокоєні асоціальною поведінкою молоді, також, як і українці [2, с. 499]. У Великобританії у випадку вчинення злочину неповнолітнім до шістнадцяти років справа не розглядається судом, а спеціальною комісією «Children's Panels», склад якої призначається державним секретарем на п'ять років. Члени комісії проходять відповідну підготовку за спеціальними програмами.

Не дивлячись на певну різницю у визначенні віку кримінальної відповідальності, видів та строків покарання законодавству більшості європейських країн притаманні такі загальні риси: 1) дія в якості самостійного

джерела кримінального права спеціальних законів які регулюють особливості притягнення неповнолітніх до кримінальної відповідальності, або наявність самостійного розділу у Кримінальному кодексі; 2) визнання за неповнолітнім особливого привілейованого статусу в ювенальному кримінальному процесі; 3) диференціація віку кримінальної відповідальності неповнолітніх та заходів кримінально-правового

впливу; 4) функціонування судів для неповнолітніх, основним завданням яких є не покарати, а перевиховати неповнолітніх із застосуванням заходів, що альтернативні покаранню; 5) застосування поряд із покаранням або замість нього заходів виправлення та безпеки, які також можуть бути призначені особам, що не досягли віку кримінальної відповідальності; 6) першочергове застосування до неповнолітніх виховних заходів, якщо, на думку суду, з урахуванням усіх обставин справи цього буде достатньо, призначаються більш суворі (примусові) засоби виправлення та безпеки або покарання; 7) наявність самостійної системи покарань; 8) відсутність у системі покарань довічного позбавлення волі; 9) визнання неповноліття у якості обставини, що пом'якшує покарання [1, с. 133].

Отже, ключовим елементом успішної євроінтеграції України є досягнення певного рівня узгодженості українського законодавства з правовими нормами Європейського Союзу. Серед пріоритетних завдань протидії злочинності молоді передбачається вдосконалення законодавчого регулювання цієї діяльності з урахуванням вітчизняного й зарубіжного досвіду. Саме тому порівняльно-кримінологічні дослідження стану злочинності неповнолітніх, теорій детермінантності, досвіду протидії є актуальними.

Список використаних джерел

1. Гончар Т.О. Загальні риси законодавства деяких країн Європи про кримінальну відповідальність неповнолітніх / Т.О. Гончар // Правова держава. – 2012. – №15 – Ст. 130–134.
2. Жукова Т.С. Питання протидії злочинності молоді в Італії та Україні в контексті євро інтеграційних прагнень України / Т.С. Жукова // Держава і право: зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. – К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2009. – Вип. 44. – С. 496–502.
3. Інформаційно-аналітичні матеріали про стан та структуру злочинності кримінальних правопорушень в Україні / Генеральна прокуратура України. – Київ, 2016.

Суліковський Юрій Сергійович, слухач Рівненського регіонального відділення навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ
Омельченко О. Є.

ЗМІСТ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ТА ЇЇ СПІВВІДНОШЕННЯ ЗІ ЗДІЙСНЕННЯМ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ У ФОРМІ ПРИВАТНОГО ОБВИНУВАЧЕННЯ

Відповідно до положень чинного кримінально процесуального кодексу зміст та форма кримінального провадження повинна відповідати загальним засадам кримінального провадження, які визначені в ч. 1 ст. 7 Кримінально процесуального кодексу України (КПК України) [2, с. 7]. Загальні засади кримінального провадження – це визначальні, фундаментальні, імперативні положення щодо закономірностей і найбільш суттєвих властивостей кримінального процесу, які обумовлюють їх значення як засобу для захисту прав та свобод людини і громадянина, а також для врегулювання діяльності органів та посадових осіб, які ведуть кримінальне провадження [3, с. 6]. Отже питання щодозasad кримінального процесу, є одним з найважливіших питань кримінально процесуальної науки, разом з тим серед інших засад кримінального провадженняважливе місце займає – публічність(ст. 25 КПК України).

Зміст засади публічності, поняття та окремі проблемні питання її співвідношення з досудовим розслідуванням у формі приватного обвинувачення, досліджувалися в роботах таких вчених, як: Ю.П. Аленін, О.М. Бандурка, Є.П. Бурдоль, Ю.М. Грошевий, В.С. Зеленецький, Л.М. Лобойко, В.Т. Малярєнко, М.М. Михеєнко, С.М. Стахівський, Л.Д. Удалова, М.Є. Шумило, В.Я. Тацій та ін. [4, с. 361].

Зміст засади публічності закріплений в ст. 25 КПК України. Разом з тим ставлення до змісту публічності судочинства у деяких вчених-процесуалістів має певні особливості, на підставі яких можна вказати на вузьке його

тлумачення (зміст якогovichодить з положень КПК України та полягає в обов'язку слідчого, прокурора в межах своєї компетенції розпочати досудове розслідування в кожному випадку виявлення ознак кримінального правопорушення або в разі надходження заяви про його вчинення, а також вжити всіх передбачених законом заходів для встановлення події кримінального правопорушення та особи, яка його вчинила) [2, с. 12] та широке розуміння.

Так ще І. Я. Фойницький зазначав, що публічність кримінального процесу обумовлена публічним або суспільним характером обвинувачення, яке належить державі й визначається публічними, а не приватними інтересами. Узв'язку з чим, публічне обвинувачення не залежить від приватного розсуду [4, с. 363].

Його думку в подальшому підтримали та розвинули І. Я. Фойницький та М. А. Чельцов, які вважають публічність кримінального процесу – державною засадою, суть якої в тому, що захист суспільства і громадян від злочинних посягань є важливим і відповідальним обов'язком правоохоронних органів, а не справою самих громадян. Відповідно до принципу публічності органи розслідування, прокуратури зобов'язані в кожному випадку встановлення ознак злочину розпочати досудове розслідування, прийняти заходи, передбачені законом до встановлення істини і покарання винних [5, с. 136–138].

Разом з тим вбачається, що завищена публічність кримінального судочинства, зарегламентованість імперативними приписами діяльності суб'єктів кримінального процесу з розслідування, судового розгляду та вирішення кримінальних проваджень призводить до того, що потерпілі вважають, що вони піддаються ревіктимізації та іншим негативним чинникам в результаті судового розгляду, в якому вони не приймають активної участі, в той час правопорушникам приходить «відплачувати» за вчинене, однак при цьому можливість реабілітації, в тому числі шляхом усунення завданої шкоди, не враховується або враховується в недостатній мірі [4, с. 361].

Шляхом для усунення вказаних негативних чинників є впровадження загальноєвропейського процесу реформування кримінального судочинства, основним елементом якого є відмова від публічності як основної ознаки судочинства та розумного співвідношення публічних та диспозитивних засад у

кримінальному судочинстві. В зв'язку з цим вдається доречним запровадження у чинному Кримінально процесуальному кодексі такого особливого порядку кримінального провадження, як кримінальне провадження, що здійснюється у формі приватного обвинувачення. Суть якого полягає в тому, що кримінальне провадження може бути розпочате лише на підставі заяви потерпілого, проти прав, свобод та законних інтересів якого вчинене кримінальне правопорушення, і відмова потерпілого, а у випадках передбачених КПК України його захисника є безумовною підставою для закриття кримінального провадження.

При цьому, як зазначає В.В. Навроцька прагнення до простого, кількісного збільшення складів злочинів, котрі належать до справ, кримінальне провадження щодо яких здійснюється у формі приватного обвинувачення, й занадто широке визначення меж розсуду постраждалого при вирішенні ним питання про ініціювання кримінального переслідування значної кількості діянь, іноді є геть невинуватими. Так на думку В.В. Навроцької, невинуватим є твердження відповідно до якого до діянь, справи про які можуть розпочинатись не інакше як за заявою приватної особи, можуть відноситись тяжкі та особливо тяжкі злочини, злочини що зачіпають більшою мірою публічний інтерес [6, с. 255–263]. Вказане твердження видається доречним, так необґрунтоване та поспішне розширення повноважень суб'єктів кримінального процесу, що не мають державно-владних повноважень, ігнорування об'єктивних публічних інтересів у сфері кримінальної юстиції може привести до звернення реформ і відновлення status quo.

Таким чином встановлено, що засада публічності це засада кримінального процесу, якою визначаються вимоги цілеспрямованої процесуальної активності та ініціативності суб'єктів, уповноважених на ведення кримінального процесу, які спрямовані на виконання завдань кримінального провадження. Разом з тим вказана засада з метою максимального ефективного виконання завдань кримінального провадження повинна гармонійно співвідноситись із засадою диспозитивності на підставі якої кримінальне провадження, щодо певної категорії протиправних діянь може здійснюватись лише на підставі безпосереднього звернення потерпілого до уповноважених органів чи посадових осіб та повинно бути припинене у випадку його відмови від обвинувачення.

Список використаних джерел

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1996. – №30. – Ст. 141.

2. Кримінально процесуальний кодекс України: чинне законодавство із змінами та допов. на 15 серпня 2016 року: офіц. текст. – К. : Алерта, 2016 – 282 с.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичних коментар: у 2 т. Т. 1 / О.М. Бандурка, Є.М. Блажівський, Є.П. Бурдоль та ін.; редкол.: В.Я. Тацій, О.В. Капліна, О.Г. Шило. – Х. : Право, 2013. 786.

4. Степанов О.С. Зміст засади публічності в кримінальному процесі // Митна справа : науково-аналітичний журнал. – 2013. – № 6 (90), частина 2, книга 1 (листопад-грудень). – С. 360–364.

5. Уголовно-процессуальное право Российской Федерации : учебник / отв. ред. П. А. Лупинская. – 2-е изд. перераб. и доп. – М. : Норма, Инфра-Ф, 2010. – 1088 с.

6. Навроцька В.В. Матеріально-правовий критерій виділення справ приватного обвинувачення за КПК України 2012 року // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична / головний редактор В. В. Середа. – Львів: ЛьвДУВС, 2016. – Вип. 3. – С. 255–263.

7. Аленін Ю., Гурджі Ю. Публічна природа гарантій прав особи у кримінальному процесі // Право України. – 2003. – № 4. – С. 30–32.

8. Багаутдинов Ф. Н. Обеспечение публичных и личных интересов при расследовании преступлений / Ф. Н. Багаутдинов. – М. : Юрлитинформ, 2004. – 544 с.

9. Бояринцев В. Н. Соотношение публичности и диспозитивности в советском судебном праве / автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / В. Н. Бояринцев ; Академия наук СССР. Ин-т государства и права. – М. : 1988. – 18 с.

10. Грошевий Ю. М. Актуальні проблеми вдосконалення кримінально-процесуального законодавства // Грошевий Ю. М. Вибрані праці. – Х. : Право, 2011. – С. 582–586.

Танас Інна Русланівна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри економічної безпеки Національної академії внутрішніх справ *Герасименко Л. В.*

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ДОСВІД ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Корупція як глобальна загроза більшості країн світу є основним чинником гальмування розвитку демократії та суспільства в цілому. Проблема боротьби із корупцією продовжує залишатися однією із найактуальніших у світі. У сучасних умовах, прояви цього явища створюють реальну загрозу для національної безпеки кожної країни. Тому завдання боротьби із корупцією нині обговорюються як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Дослідженням антикорупційних процесів, що відбувалися у світі та, зокрема, в Україні займалися І. Печенкін, Б. Костенко, О. Прохоренко та інші вчені.

За останніми даними міжнародної неурядової організації по боротьбі з корупцією «Transparency International», Україна знаходиться на 143 місці із 175 представлених у дослідженні країн. Дослідження міжнародно-правового досвіду боротьби із корупцією дає можливість для створення власних конструктивних пропозицій щодо розробки національної антикорупційної стратегії.

На міжнародному рівні одним із перших офіційних документів боротьби із корупцією є ухвалена 15 грудня 1975 року резолюція Генеральної Асамблеї ООН 3514 (XXX). Зазначений документ став основою для подальшого напрацювання нормативної бази у сфері антикорупційної політики. Так, в рамках ООН було ухвалено ряд документів, зокрема: «Практичні заходи боротьби із корупцією», в яких визначаються найголовніші завдання для подолання корупції, «Боротьба з корупцією» від 12 грудня 1996 року, Декларація ООН «Про боротьбу з корупцією та хабарництво в міжнародних комерційних операціях» від 1996 року, Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб (1996 року), а також керуючі

принципи для ефективного виконання Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (1986 року).

Слід зазначити, що перераховані документи стали початком формування й закріплення універсальних стандартів щодо протидії та запобігання корупції. Результатом такої роботи є прийнята у жовтні 2003 року на сесії Генеральної Асамблеї ООН Конвенція ООН проти корупції, ратифікована Верховною Радою України у 2006 році.

Норми Конвенції визначають фундаментальні засади проведення антикорупційної політики для кожної із держав-учасниць договору. Так, відповідно до Конвенції передбачається створення спеціального органу, завданням якого є запобігання й протидія корупційним проявам. Положення документу також стосуються необхідності участі представників громадськості у проведенні антикорупційних заходів, створення кодексів поведінки службових осіб, вдосконалення судової влади. Особливу увагу приділено поняттям корупційних злочинів та встановленню відповідальності за них.

Документ вважається одним із найголовніших на міжнародному рівні у сфері протидії корупції, адже визначає фундаментальні засади та створює значну теоретичну основу для продовження міжнародного співробітництва у боротьбі з корупцією.

Важливе значення слід надати прийнятим нормативно-правовим актам Радою Європи, які закріплюють норми та стандарти загальноєвропейського значення.

Прийняті в межах Європейського Союзу документи також містять не тільки загальні рекомендації, а й правові норми, які регулюють проведення національної антикорупційної політики. Відповідно до Програми дій щодо боротьби з корупцією, затвердженої 1996 року, Радою Європи було прийнято Конвенцію за кримінальну відповідальність за корупцію від 15.05.2003 року, а також Цивільну Конвенцію Ради Європи про боротьбу з корупцією від 04.11.1999 року.

Рекомендаційний характер механізму реалізації антикорупційної політики містить Стамбульський план дій для Східної Європи та Центральної Азії. У документі йдеться мова про необхідність створення ефективною та прозорою системи публічної служби, а також – участі громадськості для проведення антикорупційних реформ. Останній принцип має

важливу роль у процесі протидії корупції, адже активізація громадської позиції, як і свобода засобів масової інформації, є необхідними умовами для проведення антикорупційної політики у будь-якій державі [3, с. 391].

Слід відзначити, що імплементація міжнародних законів у національну правову систему має відбуватися за принципом органічного поєднання національного законодавства із загальновизнаним міжнародним. Як приклад, за таким принципом відбувається впровадження міжнародних законів у Фінляндії. За даними організації «TransparencyInternational» саме ця країна є однією із найменш корумпованих.

Фінляндія досить обережно здійснює впровадження європейських законів у національне законодавство, не зважаючи на те, що як член Європейського Союзу вона є учасником усіх документів Євросоюзу з питань боротьби з організованою злочинністю та корупцією [1, с. 10].

На думку науковців та експертів, у межах антикорупційної реформи в Україні було сформовано законодавчу базу, яка відповідає загальноприйнятим міжнародно-правовим стандартам. Як зазначає Печенкін І., під час прийняття антикорупційних законів і внесення змін до певних нормативно-правових документів враховувалися практично всі рекомендації в межах міжнародних організацій GRECO, VLAP, OECD [2, с. 27].

Запровадження в національно-правовій системі заходів міжнародних загальноприйнятих стандартів є необхідною умовою для створення діючого механізму подолання корупції. Адже ефективне вирішення проблеми боротьби з корупцією можливе лише за умови міждержавної праці, спільного об'єднання зусиль міжнародних організацій, результатом діяльності яких є створення дієвих антикорупційних програм.

Список використаних джерел

1. Костенко Б. Національна антикорупційна стратегія та її інституційне забезпечення: [навч.-метод. матеріали] / Б. Костенко, Л. Хотієва, М. Вакулік . – К. : НАДУ, 2013. – 68 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/%5CNMKD%5CLibrarynadu%5CNavchPosybniky%5Cdbd883390-b516-445a-9c79-clfb25af46a7.pdf>.

2. Печенкін І. Антикорупційна реформа в Україні: місце і роль органів прокуратури як координатора протидії злочинності та

корупції / І. Печенкін // Віче. – 2015. – № 4. – С. 26–27. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/4593>.

3. Прохоренко О. Я. Протидія корупційних проявам в зарубіжних країнах та адаптація їх досвіду в Україні / О. Я. Прохоренко // Вісник УАДУ. – 2002. – № 3. – С. 391–392.

Тимошук Наталія Петрівна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ *Кравець В. М.*

ПРАВОВА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНА ТЕНДЕНЦІЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОЇ ПРАВОВОЇ РЕАЛЬНОСТІ

Сучасний соціальний простір вказує, що всі процеси несуть на собі відбиток дії глобалізації, глибина і масштаб якої визначається їх цивілізаційною характеристикою, рівнем та динамікою їхнього розвитку, здатністю і потенціалом до змін.

Процес глобалізації, що спостерігається протягом останніх десятиліть, викликає багато дискусій серед науковців різних галузей. Проблема глобалізації та її наслідкам присвячено багато найсучасніших досліджень. Привертають увагу науковців такі аспекти глобалізації, як: геополітичні зміни сучасного середовища; глобальні трансформації та безпека розвитку політичних, економічних, соціальних систем; еволюція міжнародних відносин; співвіднесення глобальних та національних факторів; проблеми глобальних трансформацій; міжнародна економічна безпека та інші. Однак багато питань ще є відкритими, досить суперечливими і потребують подальшого вирішення.

Дана проблема має безпосереднє відношення до права, що формується сьогодні, – права, яке можна назвати правом суспільства, що глобалізується. Зовні глобалізація впливає на право на рівні взаємовідносин та функціонування національних

правових систем, що зумовлює посилення їх тісного взаємозв'язку і взаємозалежності.

Однак даний процес протікає без належного теоретичного осмислення, вчені загострювали увагу в основному на необхідності адаптації українського права і законодавства до Європейського Союзу та СОТ, виконання нашою державою зобов'язань перед Радою Європи та іншими процесами, пов'язаними з інтеграцією України до міжнародних та наддержавних політичних утворень. Тому сьогодні слід зосередити увагу на необхідності переорієнтації парадигми дослідження в правовій сфері в напрямку виявлення світоглядно-методологічних і доктринальних основ осмислення правової глобалізації, вивчення її місця та значення в загальносвітових процесах глобалізації, а також з'ясування позитивного та негативного її потенціалу.

Складність феномену глобалізації та масштаби її прояву обумовлюють суперечки з приводу значення і навіть визначення цього процесу. В широкому сенсі глобалізація – це, з одного боку, переростання національних і регіональних проблем в загальносвітові, а з іншого – формування загального господарського, соціального і природно-біологічного середовища в планетарному масштабі. У вузькому сенсі глобалізація трактується тільки в соціоекономічному аспекті, як перетворення національних, соціальних і господарських структур в цілісну і єдину геосоціоекономічну реальність.

Зокрема, всі визначення глобалізації можна поділити на два основні типи. Прихильники першого типу визначень трактують глобалізацію як своєрідну «хибну свідомість», штучно вигадану ідею з метою приховати реальну економічну й політичну сутність стратегій капіталу або урядів, котрі традиційно спрямовані на визиск і самозбагачення. Прихильники другого типу визначень вважають глобалізацію реальним процесом, а не міфом чи феноменом свідомості.

Глобалізація, як системоутворюючий чинник, здійснює різноспрямований вплив на основні компоненти правової реальності. З одного боку, вона відкриває широкі можливості розвитку і процвітання національної правової системи, а з іншого, сприяє руйнуванню її самобутності й ідентичності шляхом універсалізації і стандартизації економічної, політичної, інформаційної, культурної й правової сфер.

Правова глобалізація проявляється в трансформації й модернізації правових норм і принципів у рамках національної правової системи відповідно до норм міжнародного та наднаціонального (глобального) права. Вплив глобалізації на правове життя держав і народів відбувається в різних формах і різними методами. Основними напрямками трансформації національної правової системи є рецепція, гармонізація, уніфікація, стандартизація, адаптація, апроксимація та інфільтрація.

Таким чином, глобалізацію варто розглядати як багатомірне явище: як процес, як нову ідеологію, як етап розвитку людської цивілізації, як неминучу стадію історичної динаміки. Проблематика правової глобалізації носить комплексний характер, що повинно бути враховано при розробці правової політики України.

Ткачук Євгеній Анатолійович, слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративної діяльності Національної академії внутрішніх справ *Дрозд О. Ю.*

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ»

Термін «державне регулювання» почали широко вживати починаючи з середини 90-х років ХХ ст. у наукових дослідженнях, присвячених утручанням держави в ринкову економіку, тим самим акцентувалась увага на особливості цього явища в ринковій економіці та відмінності його від державного управління економікою, що існувало в радянському суспільстві державного управління економікою. Згодом цей термін знайшов своє відображення і в нормативно-правових актах, зокрема законах, однак, незважаючи на те, що багато нормативно-правових актів у своїй назві мають словосполучення «державне регулювання», визначення самого поняття «державне регулювання» у них немає.

Юридична енциклопедія визначає державне регулювання як здійснення державою комплексних заходів (організаційних, правових, економічних тощо) у сфері соціальних, економічних, політичних, духовних та інших суспільних процесів з метою їх упорядкування, встановлення загальних правил і норм суспільної поведінки, а також запобігання негативним явищам у суспільстві. За своєю змістовою сутністю державне регулювання ширше, ніж поняття державне управління, оскільки останнє для досягнення своїх цілей застосовує насамперед адміністративні методи [1, с. 118]. З цим твердженням важко погодитися, оскільки в загальній теорії управління встановлено, що регулювання – це функція управління, яка забезпечує рівновагу стану інституційних утворень [2, с. 46], тобто державне регулювання за змістом не може бути ширшим за державне управління, це правова категорія, яка має власне змістове навантаження, визначене функціональним призначенням.

У теорії адміністративного права питання співвідношення регулювання, управління та керівництва найчастіше розглядається через розуміння останніх як відповідних загальних методів державного управління. Так, наприклад, Т. Коломоєць визначає регулювання, як визначення загальної політики й принципів її реалізації через різні напрямки, а керівництво як практичне проведення в життя загальної політики й принципів у відповідній галузі управління, контроль й розробку напрямків діяльності підконтрольних суб'єктів. На відміну від регулювання та керівництва, управління як метод, знаходить свій вияв у прямому систематичному впливі суб'єкта управління на об'єкт повсякденного оперативного характеру [3, с. 46].

Узагальнення поглядів, що сформувався в науці, щодо співвідношення державного управління та державного регулювання, дозволило подати такий перелік основних концепцій: 1) державне регулювання є більш широким поняттям, ніж державне управління; 2) державне регулювання є різновидом державного управління; 3) державне регулювання є функцією державного управління; 4) державне регулювання та державне управління розглядаються як тотожні за своїм значенням та сутністю і відрізняються лише мірою впливу на керовані суб'єкти; 5) можливий розгляд державного

регулювання під різними кутами зору, наприклад і як функція державного управління, і як метод тощо.

Тобто, у характері сучасних адміністративно-правових відносин відокремлюються не управлінські ознаки, а ознаки так званої «публічно-сервісної» діяльності публічної адміністрації, спрямовані на забезпечення прав і законних інтересів суспільства в цілому.

У сучасних умовах розвитку демократичної держави, де запроваджуються європейські стандарти та в основу державних пріоритетів покладається забезпечення публічно-правових інтересів, змінюються форми реалізації владних повноважень публічної адміністрації. Публічна адміністрація в адміністративному праві європейських країн здебільшого визначається як сукупність органів та установ, які реалізують публічну владу шляхом виконання закону, підзаконних актів та вчинення інших дій у публічних інтересах. Таке її розуміння є актуальним і для української правової системи. Переважною основою діяльності зазначених органів стає саме державне регулювання як одна з форм державного управління. З цього приводу треба відзначити, що в системі реалізації законодавчої та судової влади, а також решти державних органів (органів прокуратури, Рахункової палати, Вищої ради юстиції тощо) здійснення державного управління має допоміжне значення щодо їх основних завдань і функцій, оскільки обмежується суто внутрішньо-організаційними рамками. Відносно цих структур державне управління має похідний, певною мірою обслуговуючий характер. Водночас, низка повноважень публічної адміністрації (надання управлінських послуг, справляння податків та інших обов'язкових зборів, застосування заходів адміністративного примусу (адміністративних стягнень до правопорушників тощо) хоча й сприяє реалізації управлінського впливу, однак не містить ознак прямого державного управління.

Отже, публічне адміністрування – це діяльність публічної адміністрації щодо задоволення загальних публічних інтересів соціуму.

Список використаних джерел

1. Юридична енциклопедія : в 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемчушенко (голова редкол.) та ін. – К.: Українська енциклопедія, 2001. – Т. 3. – 789 с.
2. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ: Підручник / За ред. канд. юрид. наук Ю. Ф. Кравченка. – К. : Національна академія внутрішніх справ України, 1999. – 694 с.
3. Коломоєць Т. О. Контроль як функція державного управління // Актуальні проблеми державного управління: Науковий збірник. – Х.: Хар. РІУАДУ, 2001. – № 3 (11). – С. 229–233.

Токар Анна Володимирівна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри конституційного та міжнародного права Національної академії внутрішніх справ
Калиновський Б. В.

МІЖНАРОДНА ОРГАНІЗАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ІНТЕРПОЛ: ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Завдання підтримання законності і протидії злочинним проявам, у тому числі таким, що мають міжнародні зв'язки або транскордонний характер, є і надалі залишатиметься актуальним для будь-якої держави. Намагання урядів різних країн досягти координованої співпраці у напрямі боротьби зі злочинністю тривають протягом багатьох десятиліть. На сьогодні така міждержавна співпраця включає надання правової допомоги в питаннях розшуку і затримання злочинців або підозрюваних у скоєнні злочинів, сприяння в галузі збору і зберігання інформації про конкретних осіб і злочинні організації, і загалом має ознаки як оперативно-розшукової, так і організаційно-управлінської діяльності.

Однією з найбільш відомих міжнародних структур, діяльність якої присвячена боротьбі з кримінальною злочинністю, є *міжнародна організація кримінальної поліції (МОКП) – Інтерпол* – організація, що займається пошуком певного об'єкту, людини, сприяє пошукам національних поліцій. Серед основних завдань Інтерполу є надання допомоги поліції країн-членів в обміні інформацією про розшук осіб за допомогою так званої *Системи міжнародних повідомлень Інтерполу* (повідомлень з кольоровим кутом). Даною системою передбачені категорії інформаційних повідомлень/карток, які видаються державами-членами (тобто національними центральними бюро країн) та розмішуються на закритій частині веб-сайту Генерального секретаріату Інтерполу, доступного правоохоронним органам. Зокрема, це: *«повідомлення Ради безпеки ООН Інтерполу»* – спеціальна картка, публікується щодо груп або окремих осіб, пов'язаних з Аль-Каїда і Талібаном, які занесені до переліків Комітету 1267 Ради безпеки ООН. До них застосовуються санкції щодо заморожування активів, заборони в переміщенні та ембарго на постачання зброї; *«червоне повідомлення» («розшук»)* – найбільш поширене, містить інформацію про особу, яка розшукується за вчинення злочину, та завдання щодо її затримання з метою видачі (екстрадиції); *«блакитне повідомлення» («встановлення місцезнаходження»)* – інформація та завдання щодо здійснення спостереження та збору оперативних матеріалів про особу, яка перебуває поза межами країни-ініціатора; *«зелене повідомлення» («попередження»)* – містить інформацію та завдання щодо спостереження за особами, схильними до вчинення правопорушень, які можуть займатися злочинною діяльністю в інших країнах; *«чорне повідомлення» («невпізнаний труп»)* – детальний опис знайденого трупа з метою його ідентифікації, щодо якого існують підстави вважати, що загиблий за життя походив з іншої держави; *«жовте повідомлення» («зниклий безвісти»)* – інформація про осіб, зниклих безвісти, з метою їх розшуку та ідентифікації. У міжнародний розшук зниклі безвісти особи оголошуються, якщо національний розшук не мав успіху, за наявності підстав вважати, що розшукуваний покинув межі держави свого постійного перебування; *«помаранчеве повідомлення» («терористична загроза»)* – інформація щодо осіб, методів та способів вчинення

терористичних актів. За винятком «помаранчевого повідомлення», картки містять два типи інформації: 1) докладні відомості ідентичності осіб – всебічні деталі ідентичності, фізичний опис, фотографію, відбитки пальців та іншу доречну інформацію типу заняття, мови, якими говорять, номери документів ідентифікуючих осіб тощо; 2) судову інформацію про порушення, в якому людина обвинувачена; посилання на закони, згідно з якими робиться обвинувачення або засудження; максимальне покарання, яке було або може бути застосовано і у випадку «червоних повідомлень», посилання на санкцію арешту, накладену судом; деталі щодо країн, від яких країна вимоги буде очікувати видачу втікача. Розміщення вищезазначених карток у міжнародній інформаційній системі Інтерполу ASF, а також накопичення, систематизація та аналіз інформації кримінального характеру відносно фізичних та юридичних осіб, злочинних угруповань, тенденцій розвитку транснаціональної злочинності – тільки один з ресурсів, пропонованих Інтерполом, для допомоги співтовариству щодо здійснення міжнародного права у дослідженні і вирішенні справ, але є продуктивним засобом співробітництва у боротьбі з кримінальними злочинами. Тим не менше, варто зазначити необхідність постійного удосконалення та оновлення форм і засобів взаємодії органів кримінальної поліції країн-співробітників в рамках Інтерполу, створення ефективної оперативної інтегрованої бази даних, удосконалення засобів доступу та передачі інформації. Для впровадження більш дієвих механізмів протидії злочинності важливо розглядати питання про подальшу розробку нових шляхів підвищення результативності боротьби з тероризмом, вжиття більш дієвих заходів у галузі кримінального правосуддя та розширення використання механізмів взаємної допомоги і видачі злочинців.

Як показує практика, вкрай важливо, щоб Інтерпол мав можливість більш швидкого поширення інформації серед країн-учасниць про злочинців та нові методи діяльності терористів, а також забезпечував цією інформацією осіб, відповідальних за безпеку, включаючи представників міжнародних організацій.

Туасва Катерина Богданівна, здобувач
Тернопільського регіонального відділення
навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних
наук, старший науковий співробітник,
професор кафедри цивільного права
і процесу Національної академії внутрішніх
справ *Лов'як О. О.*

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Українська національна правова система формувалася в складних умовах, що зумовлено як відсутністю державної незалежності протягом значних періодів історії, так і геополітичним положенням України та відповідним ідеологічним впливом на українське суспільство багато в чому протилежних за змістом європейських та східних концепцій. Розвиток національної правової системи можна поділити на два періоди: до здобуття незалежності та після її здобуття – період, який ознаменувався прийняттям Конституції 1996 р. [1], яка не лише зорієнтувала народ України на побудову незалежної, демократичної, соціальної, правової держави, а й зафіксувала основні правові засади її подальшого розвитку, накреслила шляхи реформування.

Актуальність проблеми формування правової системи України, її вдосконалення та перспективи розвитку в контексті євроінтеграції є об'єктом ретельної уваги та дослідження на сучасному етапі розвитку держави, оскільки особливо важливим фактором для організації розквіту та розвитку власного суспільства виступає сформована національна правова система, яка продуктивно функціонує.

Тому метою нашого дослідження є висвітлення основних проблем формування національної правової системи країн в контексті євроінтеграції.

Проблеми становлення, формування і функціонування правової системи в контексті євроінтеграції стали предметом дослідження українських вчених, таких як Я. Марченко, С.П. Погребняк, Д.В. Лук'янов, О.В. Петришина, М. Хаустова та

ін. Цесвідчить про актуальність подальших наукових розробок, спрямованих на визначення ефективних шляхів вдосконалення національної правової системи.

Під впливом інтеграційних і глобалізаційних процесів відбувається зближення національних правових систем та їх інститутів. Базою такого зближення виступають загальнолюдські цінності, принципи верховенства права, демократичної, соціально-правової держави тощо. Одночасно виокремлюються специфічні риси української правової системи, зумовлені національними особливостями [3, с. 51].

Запровадження у вітчизняну правову систему міжнародно-правових норм і стандартів передбачає глибоке дослідження закономірностей і тенденцій розвитку світової правової системи, окремих правових сімей, національних правових систем з урахуванням національних традицій і здобутків юридичної науки [5, с. 54].

Звісно, за двадцять п'ять років, що минули від прийняття Декларації про державний суверенітет, в Україні відбулися значні зрушення у бік формування правової держави. Однак, порівнюючи Україну з державами розвиненої демократії, слід звернути увагу на чинники, котрі істотно гальмують цей процес. Для розуміння відмінностей вітчизняних реалій від практики демократичних держав виокремимо відносини між народом і владою. Що отримаємо в результаті? Діаметрально протилежні характеристики вітчизняної й європейської правосвідомості, адже порівняно із Заходом у нас не вельми поважають Закон, Конституцію і Людину [4, с. 88].

В Українідосі не держава існує для громадянина, а громадянин для держави. Ментальність, правосвідомість наших людей, як і в інших пострадянських державах, обтяжена величезним спадком минулого. Відрізняє нас від Заходу й розуміння взаємовідносин громадянина та держави. Західний мешканець серйозно і без жодної глузливої конотації вважає чиновника «службою народу» й відповідно вимагає від нього належного ставлення до себе.

Євроінтеграційний вектор розвитку свідчить про зближення національного права України з європейським правом. Доречно підкреслити, що з 1991 р. між Україною та ЄС було укладено близько 300 угод, листів, протоколів, меморандумів та інших документів міжнародно-правового характеру. Ці документи стосуються різних сфер:

інтелектуальної власності, охорони довкілля, технічної допомоги, безпеки, розвитку фінансових відносин, боротьби з відмиванням грошей, співробітництва в галузі енергетики та енергозбереження та ін.

Однак, формування сучасної правової системи України відповідно до міжнародних, зокрема – європейських правових стандартів, є процесом складним та багатofункціональним. Така динаміка позитивно підкріплюється тим, що 22 лютого 2013 року Верховна Рада України ухвалила Заяву «Про реалізацію євро інтеграційних прагнень України та укладення Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом» [2], а не з Митним Союзом, зокрема, всі погляди спрямовані на Європейський Союз.

Отже, ЄС повинен стати запорукою розвитку та становлення України, як дійсно демократичної держави, де є місце ринковій економіці, в повній мірі забезпечується охорона та належне правове регулювання суспільних відносин, забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян завдяки ефективному функціонуванню правової системи.

Список використаних джерел

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про реалізацію євроінтеграційних прагнень України та укладення Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом: Заява ВРУ від 22 лютого 2013р №30-VII [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/30-18>.
3. Марченко Я.О. Розвиток правової системи України в умовах євроінтеграції / Я. Марченко // Національна самосвідомість та правова культура в умовах європейської інтеграції: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції 17 лютого 2017 року / Укл. Іваній О. М. – Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2017. – С. 51–53.
4. Порівняльне правознавство: підручник / С.П. Погребняк, Д.В. Лук'янов та ін. ; за заг. ред. О.В. Петришина. – Х.: Право, 2012. – 262с
5. Хаустова М. Проблеми і перспективи розвитку правової системи України в умовах глобалізації / М. Хаустова // Вісник Національної академії правових наук України. – 2014. – № 1. – С. 54–64.

Тюріна Оксана Володимирівна,
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри теорії держави та
права Національної академії внутрішніх
справ

ПРИНЦИПИ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЯК НОРМАТИВНИЙ ОРІЄНТИР РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Сучасний етап розвитку правової системи України визначається спрямуванням на повноцінне входження до європейського правового простору, основу якого становить право Європейського Союзу. Специфіка права ЄС проявляється, перш за все, у системі правових принципів, що визначають головні засади функціонування даного міждержавного об'єднання.

Провідними принципами права Європейського Союзу є принцип верховенства права Європейського Союзу над національним правом держав-членів, що тісно пов'язаний з принципом прямої дії права ЄС.

Принцип верховенства права Європейського Союзу означає, що норми права ЄС мають більшу юридичну силу порівняно з нормами національного права держав-членів, тобто при юридичній колізії між нормами права Європейського Союзу та національними нормами держав-членів, суспільні відносини врегульовуються на основі норм права ЄС.

Принцип прямої дії (безпосередність застосування) означає, що правові акти ЄС не потребують ратифікації чи імплементації державами-членами, тобто правові норми ЄС безпосереднім (прямим) чином накладають на суб'єктів права ЄС права та обов'язки, що встановлює безпосередній зв'язок суб'єктів права ЄС (і в першу чергу громадян ЄС) з Європейським Союзом.

Визначені принципи за своєю природою є функціональними через те, що визначаючи головні засади функціонування правової системи ЄС, встановлюють її співвідношення з національними правовими системами держав-членів ЄС.

У системі принципів права ЄС важливе місце посідають загальні принципи права. Загальні принципи права становлять

достатньо широке коло фундаментальних категорій правової дійсності, що виражають основи справедливості. Деякі з них беруть свій початок ще за часів римського права, зокрема принцип заборони зворотної сили закону, заборони подвійного покарання за одне правопорушення, більшість з них – це принципи міжнародного права та загальні правові принципи, що були сформульовані Європейським Судом Правосуддя як такі, що визнаються всіма державами-членами ЄС.

Загальновизнані принципи міжнародного права, встановлені Статутом Організації Об'єднаних Націй як норми імперативного характеру, мають пріоритет над нормами права ЄС, що опосередковано підкреслюється установчими договорами ЄС. До таких принципів, зокрема належать незастосування сили чи погрози силою, добросовісне виконання міжнародних обов'язків, мирне вирішення спорів тощо.

До загальних правових принципів права Європейського Союзу можна відносити наступні:

- загальні принципи конституційного устрою Європейського Союзу, закріплені у Маастрихтському Договору, а саме принцип свободи, принцип демократії, принцип верховенства права;

- принцип поваги фундаментальних прав людини, що зазначений у Хартії основних прав, яка була проголошена 07.12.2000 р. і в подальшому окремим протоколом була включена до Лісабонського Договору від 13.12.2007 р., що надало їй обов'язкової сили і рівнозначного статусу із Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, підписаною Радою Європи у 1950 р. із послідуючими протоколами, що визнається одним із джерел права в Європейському Союзі;

- принцип рівності (недискримінації), що встановлений Договором про створення Європейського Економічного Співтовариства (1957 р.) і в подальшому закріплений у Хартії основних прав (2000 р.), який визначає юридичну рівність суб'єктів права ЄС і забороняє дискримінацію за державною, статевою, віковою, сексуальною, расовою чи етнічною, культурною, мовною, релігійною приналежністю;

– принцип пропорційності, передбачений установчими документами ЄС, який встановлює, що дії та рішення ЄС повинні бути своєчасними й необхідними, спрямованими на досягнення мети Союзу, а спричинені цими діями або рішеннями негативні наслідки не можуть перевищувати рівень, необхідний для досягнення поставленої мети;

– принцип солідарності, визначений у Договорі про створення Європейського Економічного Співтовариства 1957 р., який означає, що країни-члени не можуть не виконувати право Спільнот, керуючись своїми національними інтересами, і повинні докладати зусиль для найкращої реалізації цілей Спільнот;

– принцип правової певності, що встановлює заборону зворотної сили правових актів та захист законних сподівань, тобто суттєві зміни у законодавстві ЄС не повинні мати зворотної сили за винятком тих випадків, коли існує нагальна необхідність вдатися до таких дій;

– принцип субсидіарності, передбачений установчими договорами ЄС, який визначає, що Європейський Союз зобов'язаний діяти в межах повноважень і цілей, передбачених договорами, тобто справи, до яких Союз не має виключної компетенції, не можуть ним реалізовуватися, поки держава-член може самостійно досягти дану ціль так само ефективно, як би це міг зробити Союз;

– принцип дотримання процесуальних прав, зокрема право особи бути заслуханою, право на належний юридичний процес, обов'язок відповідного органу наводити підстави своїх дій або рішень.

Наведені загальні принципи права поділяються всіма державами-членами Європейського Союзу, сприймаються їх національними правовими системами та відповідають правовому розвитку країн-членів ЄС.

Дане визначає їх відповідно й нормативними орієнтирами розвитку правової системи України в разі набуття Україною повноцінного членства у Європейському Союзі.

Федорчук Людмила Леонідівна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінально-правових дисциплін Національної академії внутрішніх справ *Косенко С. С.*

МІЖНАРОДНЕ ЗАКОНОДАВСТВО З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ДІТЕЙ ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Адаптація законодавства України до законодавства ЄС у всіх сферах суспільного життя, є однією з головних вимог на шляху до євроінтеграції. У Конституція України (ст. 9) зазначається, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є складовою національного законодавства України [1].

Питанням присвяченим дослідженню експлуатації дітей присвятили свої роботи такі науковці, як: Ю.М. Антонян, М.Л. Бажанов, В.І. Борисов, Т.В. Варфоломеева, І.М. Доляновська, Д.О. Калмиков, С.Г. Кириченко, М.Й. Коржанський, В.О. Корнієнко, Л.В. Левицька, А.М. Орлеан, О.В. Паньчук, С.І. Селецький, М.І. Хавронюк та інші.

Розглядаючи міжнародне законодавство з питань запобігання експлуатації дітей, яке є складовою законодавства України, дане питання є актуальним на сьогоднішній день та потребує вдосконалення законодавства. Міжнародна організація праці (далі МОП) – це міжнародна міжурядова організація, яка була заснована ще у 1919 році згідно з Версальським мирним договором. З 1946 року МОП є спеціалізованою установою, яка розробляє конвенції і рекомендації у сфері трудових прав, в тому числі забороняє примусову працю та має своїм головним напрямом – це викорінення дитячої праці. У 1973 році була прийнята Конвенція про мінімальний працездатний вік № 138 (Ратифікація Україною у 1979 р.) та Конвенція про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці № 182 (Ратифікація Україною у 2000 р.). Ратифікувавши дані конвенції, Україна зобов'язалася вжити невідкладних заходів

щодо заборони та викорінення небезпечних форм дитячої праці, та працювати надалі у даному напрямку [2, с. 9].

Принцип заборони експлуатації праці дитини зафіксований і у Декларації прав дитини, а саме принцип 9: «Дитина має бути захищена від усіх форм недбалого ставлення, жорстокості та експлуатації». Даний принцип частково набув подальшого розвитку у Конвенції про права дитини, Конституції України та Кодексі законів про працю.

20 листопада 1989 року Генеральна Асамблея ООН прийняла Конвенцію про права дитини (ратифікована Україною у 1991 році), яка в подальшому стала основним документом, який визначив правові стандарти у сфері захисту прав дитини та Факультативний Протокол до Конвенції (ратифікований Україною у 2004 році). У даній Конвенції (ст. 36) міститься положення про те, що держави-учасниці (в складі яких і Україна) захищають дитину від усіх форм експлуатації, що завдають шкоди будь-якому аспекту і добробуту дитини [3].

Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) також бере активну участь у зміні законодавства країн світу для покращення життя дітей, та сприяє захисту дітей від експлуатації та недбалого поводження, дотримання забезпечення прав кожної дитини, займається інформуванням про права дитини та ін.

Прийняття чисельних нормативно-правових актів на міжнародному рівні, та ратифікація їх Україною, сприяло тому що у чинному Кримінальному кодексі України, передбачено статтю 150, яка передбачала кримінальну відповідальність за експлуатацію дітей. Дана стаття має свої переваги і недоліки, однак це є певним кроком до вирішення питання щодо запобігання експлуатації дітей.

Встановлення кримінальної відповідальності за експлуатацію дітей стало поштовхом на шляху до викорінення найгірших форм дитячої праці та прийняття Україною ряду нормативно-правових актів в даному напрямку.

Конституція України, закріпила положення про те, що будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються законом (ст. 52).

Закон України «Про охорону дитинства» також містить положення про захист дітей від експлуатації (ст. 10), забороняє залучення дітей до найгірших форм дитячої праці (ст. 21).

Ще у 2003 році, в Україні було затверджено «Концепцію запобігання та викоринення небезпечних форм праці дітей», основним напрямком якої є удосконалення нормативно-правової бази, зокрема створення ефективного механізму здійснення контролю за дотриманням законодавства щодо праці дітей, включаючи конкретизацію норм міжнародних конвенцій, ратифікованих Верховною Радою України, у законодавчих та підзаконних актах України; розроблення та впровадження стратегії запобігання та викоринення найгірших форм праці дітей.

До національного законодавство, покликано захищати права та інтереси дітей також відносяться: Закони України: «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», «Про попередження насильства в сім'ї», «Про прокуратуру» та Національна програма «Діти України», Укази Президента України та ін.

За висновками Міжнародної організації праці, дитяча праця, як і раніше, викликає занепокоєння, багато дітей продовжує працювати, і не можливо точно підрахувати їх кількість, так як досі відсутня дієва система контролю над використанням дитячої праці.

На сьогодні, головним є те, що Україна дійсно підтвердила, що міжнародне законодавство має важливе значення і є частиною національного законодавства. І не зважаючи на те, що існують певні невідповідності нашого законодавства – законодавству ЄС, ми прагнемо до кращого, і шукаємо можливі шляхи для вирішення поставлених завдань.

Список використаних джерел

1. Конституція України станом на 30.09.2016 № 254к/96-вр [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/aws/show/254k/96-вр>.

2. Протидія найгіршим формам дитячої праці та торгівлі дітьми в Україні: Збірник методичних матеріалів / Петрашук О.П., Панок В.Г., Міненко Т.О., Цушко І.І. (упорядники). – К.: Ніка-Центр, 2004 – 112 с.

3. Конвенція ООН про права дитини від 20 листопада 1989 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021.

Харкевич Олексій Олександрович,
здобувач наукової лабораторії з проблем
досудового розслідування Національної
академії внутрішніх справ

МЕРЕЖА ІНТЕРНЕТ ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ВЧИНЕННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ ЗЛОЧИНІВ МІЖНАРОДНИМИ ЗЛОЧИННИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Широке використання мережі Інтернет для оптимізації та автоматизації процесів у всіх без винятку сферах життєдіяльності призвело до нівелювання кордонів і глобалізації економіки та інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури держав.

Разом з цим, мережа Інтернет активно використовується міжнародними злочинними організаціями як засіб вчинення злочину. Сьогодні підшукування або пристосування засобів знярядь, підшукування співучасників або змова на вчинення окремих злочинів не потребує безпосередньої присутності злочинця на території, де він буде вважатися закінченим. Новітні інформаційні технології дозволяють учасникам транснаціональної злочинної організації забезпечувати свою анонімність в умовах незначного ризику, а це надає їм можливість залучати все більше людей до злочинної діяльності. Тому на сучасному етапі актуальним є питання протидії транснаціональній організованій злочинності, яка вчиняється з використанням мережі Інтернет.

Інформаційні технології викликали появу нових умов, котрі використовуються організованими злочинними групами для скоєння злочинів на національному, міжнародному і транснаціональному рівнях. Злочинні об'єднання, окремі «фахівці» кримінального бізнесу у повну міру використовують новітні технології для «відмивання» грошей, здобутих злочинним шляхом, несанкціонованого доступу до інформаційних систем тощо [1]. Особливості цього виду злочинності полягає у:

- відносній комфортності, тобто готування та скоєння злочину здійснюється практично на «робочому місці»;
- доступності – у зв'язку з тенденцією постійного зниження цін на комп'ютерну техніку;
- географії скоєння злочинів, яка є досить широкою, але враховуючи те, що основна кількість комп'ютерів розташована

у великих населених пунктах, то саме на них і припадає «лева частка» злочинності;

– віддаленості об'єкту злочинних посягань – він може знаходитись за тисячі кіло- метрів від місця скоєння злочину; – складності виявлення, фіксації і вилучення криміналістично значущої інформації (слідової картини злочину) при виконанні слідчих дій для використання її як речовий доказ тощо.

Відповідно до оцінок експертів, злочинність у мережі Інтернет здатна нанести збитки, які можливо порівняти з обсягом крадіжки виробів мистецтва в усьому світі. За даними ООН, збитки, які наносить така злочинність, можна порівняти з доходами від протизаконного обігу наркотиків і зброї. Крім того, дана злочинність виступає стримуючим фактором розвитку конкуренто-спроможності економіки країн світу, в тому числі й України, оскільки покупці, підприємства та банки з пересторогою використовують нові технології – Інтернет-послуги [2, с. 338–339]. Така ситуація спричинена розширенням транснаціональними злочинними організаціями масштабів своєї діяльності завдяки використанню мережі Інтернет. Зокрема, на думку зарубіжних експертів, кількість неліцензійних сайтів у мережі Інтернет наразі більш ніж у десять разів перевищує ліцензійні. Значна кількість сайтів сьогодні працюють тільки в «Чорному Інтернеті», а також використовують Інтернет як спосіб розрахунку віртуальною валютою чи електронними грошима. Як зазначає голова Європейського центру по боротьбі з кіберзлочинністю Трулс Ертінг: «Майже вся організована злочинність отримує прибуток у реальному світі за допомогою використання «віртуального світу». Гроші, як правило, відмиваються в три етапи: розміщення (завантаження) – розшарування (класифікація, диференціація) та інтеграція. Гроші за допомогою мережі Інтернет постійно перебувають в обігу як усередині країни, так і між державами [3].

Крім того, дослідження RandCorporation показало, що завдяки піратським сайтам злочинці заробляють навіть від такого легітимного доходу, як реклама, більш ніж 220 млн дол. США на рік. За оцінками експертів, організовані злочинні групи мають близько 4–5 млрд дол. США прибутку від продажу контрафактних компакт-дисків. Також RandCorporation опублікувала доповідь щодо вивчення зв'язку між піратством, організованою злочинністю та тероризмом. Так, у даній доповіді

містилися переконливі матеріали щодо широкого, географічно розподіленого і постійного зв'язку між кінопіратством та організованою злочинністю, а також докази того, що терористичні групи, такі як Хезболла, використовували доходи від піратства фільмів для фінансування своєї діяльності [4].

Список використаних джерел

1. Кіберзлочинність в Україні: перспективи протидії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kpk.org.ua/2007/02/05/kberzlochinnst_v_ukran_perspektivi_protid.html.
2. Савчук Н. В. Кіберзлочинність: зміст та методи боротьби [Електронний ресурс] // Н. В. Савчук. – 2009. – С. 338–342. – Режим доступу: http://tppe.econom.univ.kiev.ua/data/2009_19/zb1_9_48.pdf.
3. Cybercrime: getting paid and getting away with it / [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.globalinitiative.net/cybercrimegetting-paid-and-getting-away-with-it/>.
4. Entertainment piracy: fair game, or organized crime? / [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.globalinitiative.net/online-piracy/>.

Хлабистова Ксенія Вікторівна,
аспірантка Київського університету
туризму, економіки та права

ПРОБЛЕМИ СУДОВОЇ РЕФОРМИ: ЛЮСТРАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Механізм формування системи правосуддя включає підготовку та добір кандидатів на посаду судді, оскільки саме професійний рівень, моральні якості кандидатів, процедура їх добору і закладає основи функціонування судочинства. Сучасні «підривні» тенденції призвели до нівелювання сутності правосуддя, адже навряд чи можна називати «судом за правом» явище, до якого довіра у суспільстві знижується, викликає здивування в іноземних спостерігачів.

Законодавством встановлено люстраційні по суті, критерії добору кандидатів у судді, які стосуються освіти і віку, при цьому вимоги до моральних якостей кандидата законодавцем

сформульовані нечітко і охоплені поняттям «добросесність». Існуючий освітній ценз у системі правосуддя не є ефективним і не впливає на якість кадрового забезпечення судової системи. Так, за ст. 127 Конституції України і ст. 69 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» (далі Закон) на посаду судді може бути призначений громадянин України, не молодший 30 і не старший 65 років, який має вищу юридичну освіту і стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше п'ять років, є компетентним, добросесним та володіє державною мовою. Законом можуть бути передбачені додаткові вимоги для призначення на посаду судді [1; 2].

Такий підхід до формування системи правосуддя не відображає зацікавленості держави у високому професійному рівні кандидатів у судді, адже вимога щодо вищої юридичної освіти є суто формальною, оскільки не враховує середнього балу додатка до диплома, форми навчання, ані зайняття науковою діяльністю кандидата. Також не є зрозумілим зрівняння законодавцем освітньо-кваліфікаційних рівнів «спеціаліста» та «магістра». Професія судді – вкрай відповідальна, вимагає ґрунтовних академічних знань, аналітичних здібностей та, у більшості випадків, наукового підходу до вирішення правових спорів. Тому, доцільним було б підвищити освітньо-кваліфікаційний рівень для кандидата на посаду судді до рівня «магістра», встановити мінімальний рівень академічної успішності, форму здобуття освіти та наукові досягнення. Це дозволить сподіватися на елементи правового аналізу та мотивування у судових рішеннях.

Іншою складовою кваліфікації кандидата на посаду судді є досвід у сфері права. У законодавстві він ототожнюється із записом у трудовій книжці, тобто трудовим стажем. Невизначеність видів юридичної діяльності, які сприяли б формуванню високого рівня правосвідомості кандидатів, призводить до нівелювання вказаного критерію. Так, у стаж роботи в галузі права, необхідний для кандидата у судді, зараховується робота консультанта із судової статистики суду, слідчого чи юрисконсульта на підприємстві. Хоч вказані професії навряд чи дозволять отримати необхідний досвід для здійснення правосуддя. Аналіз судової системи вказує на недостатність для здобувача і стажу роботи на посаді помічника

судді. Такий кандидат ознайомлений з канцелярською і технічною, далекою від аналітично-правової діяльності, не має чіткого уявлення про роботу представника/ адвоката у процесі, внаслідок чого не зможе повно й об'єктивно оцінювати ситуацію у справі. На аксіологічний аспект стажу роботи помічника судді вказує ставлення до нього роботодавців на ринку юридичних послуг. Зокрема, для юриста з огляду на теоретичну та практичні навички, такий досвід непрестижний, іноді небажаний чи взагалі перепорою у працевлаштуванні.

Очевидно, що кандидат у судді повинен мати високий рівень академічної успішності та досвід у сфері захисту прав і свобод осіб. Таку практику можна здобути передусім виступаючи представником/ адвокатам у процесах. Тільки кількість і характер судових справ об'єктивно свідчатимуть про знання та досвід здобувача. У більшості зарубіжних країн кандидати у судді мають, зокрема, 10-річний стаж претензійно-позовної діяльності, що достатній для розуміння матеріально-правових і процесуально-правових категорій.

Окремо слід зазначити про вік кандидата. В контексті нечітких критеріїв щодо освіти та досвіду кандидатів у судді існуючий віковий ценз набуває негативного значення. Підвищений Верховною Радою України 02.06.2016, до 30-ти років, вік для здобувача посади судді не є достатнім і не може забезпечувати якісне правосуддя. Показовим є зарубіжний досвід при формуванні суддівського корпусу (у США середній вік суддів становить 40–45 років, адже для зайняття цієї посади слід володіти високими професійними, особистими якостями та авторитетом у юридичних колах. Тому суддями стають досвідчені адвокати, юристи-політики, професори із значним стажем роботи і репутацією [3].

Поряд з нечіткими критеріями професійності, моральні вимоги до кандидата у судді й порядок встановлення відповідності цим вимогам, видаються ще більш неоднозначними. Законодавець передбачив встановлення рівня доброчесності та професійної етики кандидата на посаду судді шляхом аналізу анкети кандидата, його мотиваційного листа, декларацій родинних зв'язків і про майновий стан кандидата, результатів спеціальної перевірки у сфері запобігання корупції.

При цьому, як вбачається з аналізу ст. 71, 74, 85, 88 Закону, наявність позитивного висновку Громадської ради доброчесності по кожному кандидату на посаду судді не вимагається, а негативний висновок не враховується у разі ухвалення Вищою кваліфікаційною комісією суддів рішення про підтвердження здатності такого судді (кандидата) здійснювати правосуддя у суді, якщо таке рішення підтримане не менше одинадцятьма її членами [2]. Попри численні вживання у Законі поняття «доброчесність», його зміст, для оцінки кандидата на посаду судді, не розкривається, а приблизне уявлення про його значення можна сформувані через аналіз положень Закону про декларацію доброчесності судді.

Згідно ч. 2 ст. 62 Закону декларація доброчесності судді складається з переліку тверджень, правдивість яких суддя повинен задекларувати шляхом їх підтвердження або непідтвердження (відповідність рівня життя судді наявному в нього та членів його сім'ї майну і одержаним ними доходам; невчинення корупційних правопорушень; відсутність люстраційних заборон; відомості про декларування майна та інше). У п. 12 ч. 4 ст. 85 Закону відповідність судді критерію доброчесності ототожнюється з відповідністю витрат і майна судді та членів його сім'ї задекларованим доходам. Аналогічна ситуація з критерієм професійної етики: визначення поняття у Законі відсутнє, а у ч. 4 ст. 59 Закону зазначено, що результати моніторингу способу життя судді можуть також використовуватися для оцінки дотримання суддею правил суддівської етики.

Вищенаведене свідчить, що встановленні законодавством численні види перевірок при відборі кандидатів на посаду судді, мають однакову антикорупційну природу та в повній мірі не забезпечують виявлення морально-етичних якостей кандидата. Така ситуація є неприйнятною і першим кроком до її виправлення є запровадження чітких механізмів виявлення моральних якостей кандидата, його аналітичних здібностей та ставлення до професії судді.

Слід враховувати позитивний зарубіжний досвід з формування суддівського корпусу. Наприклад, до кандидата можна висувати такі загальні критерії як вік, стан здоров'я, неупередженість, чесність, професійні навички, зв'язок з

громадськістю і розуміння соціальних потреб. Остання позиція впливає з обов'язку суддів бути зацікавленими у вдосконаленні права у служінні його суспільству. При цьому чинниками виявлення відповідності кандидата вказаному критерію є його прояв знань та розуміння філософії права, наявність почуття соціальної і моральної відповідальності, участь у громадській правовій діяльності та можливість знаходження балансу між інтересами створення судового прецеденту та соціальних змін [4].

Отже, незадовільно низький рівень юридичної підготовки, як правило, відсутність чесноти (позитивна моральна властивість характеру людини, що визначається його волею і вчинками), «підприємницький підхід» при отриманні посади судді і призвели до занепаду судової системи. Досягнення українським правосуддям мінімального європейського стандарту якості пов'язане з підвищенням професійного і морального рівня державних службовців, в першу чергу, членів органів відповідальних за формування суддівського корпусу. В іншому випадку, будь-які зміни до законодавства будуть неефективними.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.
2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 31. – Ст. 545.
3. Ведерникова О. Н. Предупреждение коррупционного и юного противоправного поведения: опыт судей России и США / О. Н. Ведерникова. // Бизнес, менеджмент и право. – 2003. – № 4. – С. 54–65.
4. American Bar Association. Standards on State Judicial Selection. Report of the ABA Standing Committee on Judicial Independence Commission on State Judicial Selection Standards. – 2000. – July/ [Online]. Available at: http://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/judicial_independence/reformat.authcheckdam.pdf/.

Хмельницький Вадим Володимирович,
слухач навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних
наук, старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник відділу
організації науково-дослідної роботи
Національної академії внутрішніх справ
Павленко Н. Г.

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ МЕЦЕНАТСТВА В УКРАЇНІ

Розглядаючи основні аспекти, характерні риси та особливості діяльності меценатів, автор вважає необхідним оцінити вагомі здобутки науковців, їхній внесок у дослідження державного регулювання діяльності благодійників та меценатів і вплив цих осіб на соціально-політичні процеси в Україні. Меценатська діяльність як на державному, так і на регіональному рівні перебуває у стані відродження та становлення; меценатство як особлива форма благодійності потребує вдосконалення законодавчої бази та популяризації серед громадськості за допомогою інформаційних заходів; необхідно зазначити, що у сфері меценатства робляться спроби з боку держави створити умови для його розвитку, забезпечення всебічного доступу до культурних надбань, формування високих духовних запитів громадян нашої держави.

Проблема походження благодійності, її прояви за різних історичних епох та систем суспільних відносин, співвідношення понять «благодійність» та «меценатство» й досі залишаються дискусійним. Ще в 1891 р. російський історик В. О. Ключевський у благодійній лекції, прочитаній на користь постраждалим від неврожаю на Поволжі, про неоднозначність цієї проблеми зазначав: «Благодійність – ось слово з досить суперечливим значенням та з досить простим змістом. Його багато хто по-різному тлумачить, і всі однаково розуміють. Спитайте, що означає робити добро ближньому, і, можливо, ви отримаєте стільки ж відповідей, скільки у вас співрозмовників. Але поставте їх перед нещасним випадком, перед людиною, яка страждає, питанням, що робити, – і всі будуть готові допомогти, хто чим може. Співчуття таке просте та безпосереднє, що

хочеться допомогти навіть тоді, коли знедолений не просить про допомогу, навіть тоді, коли допомога йому шкідлива або небезпечна, коли він може зловживати нею» [1].

Одним із перших є визначення, яке міститься в енциклопедичному словнику за редакцією професора І. Андреевського: «Благодійність – прояв співчуття до ближнього і моральне зобов'язання забезпеченого поспішати на допомогу до бідного» [2, с. 35]. В енциклопедичному словнику товариства братів Гранат дається таке формулювання: «Благодійність як форма допомоги, на відміну від державного призріння, має факультативний характер. Вона є відповіддю на безпосередні запити життя... Благодійність і є елементарним, безпосереднім і добровільним актом допомоги, яку надають незабезпеченим приватні особи і суспільство». Енциклопедія «Вітчизняна історія» визначає благодійність як допомогу тим, хто її потребує, з боку громадських організацій, державних установ, церкви і приватних осіб [2, с. 37].

В основі меценатства також лежить і такий феномен, як патронат. В тлумачному словнику Володимира Даля дається визначення поняття «патрон»: «Патрон – покровитель, заступник, той, хто робить благі справи» [3, с. 24]. На сьогодні дослідники та науковці не можуть дійти згоди щодо місця виникнення патронату. Одні вважають, що патронат був справою благочестивих ревнителів церкви, які будували на своїх землях храми, постачаючи їм все необхідне. Якщо виходити з цього, то патронат бере початок з візантійського ктиторства. Інші вважають, що патронат в Україні походить від маєткового права часів Римської імперії, згідно з яким церква визначала належність земельних угідь та їх власників. У нових європейських народів під час утворення державності церква отримувала від держави посади і майно на ленному праві. Таким чином, держава була правомочним ктитором, а не церква і не фундатори церков і монастирів.

У соціологічній енциклопедії дається наступне визначення меценатства: «меценатство – це підтримка розвитку культури, мистецтва, науки, надання різного роду допомоги творчим працівникам, органам з боку тих, хто володіє такими можливостями (організації, приватні особи)» [4, с. 543].

За своєю суттю меценатство є видом недержавної діяльності, направленої на підтримку і стимулювання різного

роду творчих ініціатив у галузі мистецтва, освіти і культури. В цілому відмітна особливість меценатства полягає у тому, що воно забезпечує безкорисливу допомогу і заступництво, спрямовані на досягнення вищих інтелектуальних, культурних, етичних цінностей суспільного значення шляхом забезпечення талановитим особам або колективам можливостей освіти або самовираження.

Явище меценатства тісно пов'язане зі спонсорством. Досить часто спонсорство змішують з поняттями «меценатство» і «благодійність», що не є правильним, оскільки спонсорство переслідує певні комерційні цілі та користь. В цьому відношенні приватна спонсорська діяльність суттєво відрізняється і від класичного меценатства, і від державного субсидювання як наслідок відповідної культурної політики, та на відміну від держави, що має на меті забезпечення функціонування культури, освіти, науки в цілому, спонсор має право індивідуального вибору: кому надати фінансову підтримку. Спонсорство – форма надання допомоги різноманітним закладам, що має на меті отримання комерційної вигоди [5]. Але для функціонування різних соціальних сфер спонсорство, безперечно, – об'єктивне благо.

Список використаних джерел

1. Лавриненко Л. Я. Меценатство и спонсорство в современных условиях / Л. Я. Лавриненко // Школа. – 2001. – № 6. – С. 96–101.
2. Кубицкий С. И. Благотворительность: теория, история, современность : монография / С. И. Кубицкий. – Челябинск : Фотохудожник, 2005. – 255 с.
3. Дать В. И. Толковый словарь русского языка. Современная версия / В. И. Даль. – М. : ЗАО Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001. – 736 с.
4. Социологическая энциклопедия : в 2 т. / рук. науч. проекта Г. Ю. Семигин ; глав. ред. В. Н. Иванов. – М. : Мысль, 2003. – Т. 1. – 543 с.
5. Антонович И. В. Благотворительность в российском обществе: история и современность / И. В. Антонович. – Барнаул : Изд-во Алм. ун-та, 2005. – 135 с.

Ценов Володимир Миколайович,
аспірант кафедри оперативно-розшукової
діяльності Національної академії
внутрішніх справ

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАТИВНОЇ КОМБІНАЦІЇ

Тактика отримання оперативно-розшукової інформації технічними засобами – це система наукових положень і розроблених на їх основі практичних рекомендацій по організації, плануванню і проведенню оперативно-розшукових заходів, спрямованих на отримання оперативно-розшукової інформації засобами оперативної техніки, в умовах (обстановці), що склалися реально, відповідно до вимог законів і під законних актів, а також способи і прийоми дій осіб, які застосовують зазначені засоби.

Тактична комбінація – це певне сполучення тактичних прийомів застосування технічних засобів в межах однієї слідчої (розшукової), негласної слідчої (розшукової) дії чи оперативно-розшукового заходу, які переслідують мету розв'язання конкретного завдання по виявленню припиненню кримінального правопорушення [1].

Тактична операція – це комплекс слідчих дій, оперативно-розшукових та інших заходів, спрямованих на досягнення єдиної конкретної мети при ефективному застосуванні технічних засобів у ході виявлення припинення кримінального правопорушення. Операція (лат. – Дія) може розумітися і як одиниця діяльності, спосіб виконання дій, який визначається умовами готівкової (зовнішньої або уявної) ситуації [2].

Тактична ситуація – це сукупність умов і обставин, при яких проходить процес розслідування чи здійснюється оперативно-розшуковий захід з застосуванням технічних засобів.

Тактичний прийом це найраціональніший спосіб дії або найдоцільніша лінія поведінки у конкретній ситуації, що склалася в процесі збирання, дослідження і використання оперативно-розшукової та доказової інформації, отримуваної технічними засобами (прийомами, методами) під час виявлення припинення кримінального правопорушення. Тактичний прийом свідчить, яким чином за допомогою яких тактичних заходів і технічних засобів можливо найефективніше отримати (зібрати)

та використати у кримінальному судочинстві оперативно-розшукову або доказову інформацію. Тактичні прийоми можуть мати законний (обов'язковий) та факультативний (рекомендаційний) характер. Наприклад, протоколювання є законним прийомом фіксації процесу та результатів слідчих дій, а фотографування, відеозапис чи звукозапис – факультативним, їх застосування є прерогативою слідчого. Присутність понятих під час обшуку – обов'язкова, а участь фахівця при обшуку не обов'язкова. Разом з тим використання факультативних (рекомендаційних) тактичних прийомів підвищує якість дій щодо отримання і подання суду даних у більш зрозумілій і переконливій формі. Тактичні прийоми застосування науково-технічних засобів перебувають у складному взаємозв'язку з організаційними формами і методами, в самій тактиці помітне місце займають елементи організаційного характеру [1].

Технічні засоби подвійного призначення – технічні засоби, які можуть бути застосовані як у загальних сферах людської діяльності, так і в інших сферах, наприклад, для негласного отримання інформації.

Узагальнення інформації – це перетворення інформації про наявність множини простих окремих подій в інформацію про наявність деякої події більш високого рівня, у яке ці окремі події входять як окремі його елементи. До того ж, варто звертатися за допомогою до кваліфікованих фахівців, які допоможуть вчасно впровадити запропоновані наукою новітні технічні засоби і досягнення.

Список використаних джерел

1. Організаційно-тактичні основи застосування спеціальної техніки у боротьбі зі злочинністю: підручник спеціальна техніка ОВС: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://blogdocentyarynatara.io.ua/s2304191/organizaciyno-taktichni_osnovi_zastosuvannya_specialnoe_tehniki_u_borotbi_zi_zlochinnistyu.

2. Психологія. Словник / під заг. ред. Л. В. Петровського, М. Г. Ярошевського. – 2-ге вид. – М., 1990.

Чернега Віталій Миколайович,
кандидат юридичних наук, старший
викладач кафедри публічного та
приватного права факультету права
та міжнародних відносин Київського
університету імені Бориса Грінченка

САМОБУТНІСТЬ ПРИНЦИПІВ СІМЕЙНОГО ПРАВА

Принципи сімейного права вирізняються з-поміж інших правових принципів своїм значенням для сфери сімейно-правового регулювання. Передусім, це зумовлено дозвільним регулюванням, яке притаманне сімейному праву; останнє регулює далеко не всі сімейні відносини, встановлюючи лише зовнішні рамки, а в межах цих рамок самі суб'єкти діють вільно, на власний розсуд, визначаючи для себе правила поведінки. Фактором, який визначає зміст цих правил та поведінкових актів, є принципи сімейного права.

Специфіка принципів сімейного права обумовлена особливістю сімейних правовідносин. Насамперед, ці принципи поширюються лише на відносини між фізичними особами, які наділені певним сімейно-правовим статусом: подружжя, батька, матері, дитини, усиновлювача, усиновленого, баби, діда, прабаби, прадіда, внука, внучки, правнука, правнучки, рідного брата, рідної сестри, мачухи, вітчима, падчерки, пасинка. Тому, як наголошує З. В. Ромовська, «казенний, з елементами формалізму, цивілістичний штамп «фізична особа» до учасників сімейних відносин, на щастя, не пристав» [3, с. 43].

Йдеться про те, що кожен учасник сімейних правовідносин поймає відповідно до його статусу в конкретному сімейному правовідношенні. Разом із тим, відзначимо, що одна й та ж фізична особа може мати одночасно кілька сімейно-правових статусів у різних видах сімейних правовідносин: жінка може виступати в сімейних правовідносинах одночасно як дружина, мати, баба, рідна сестра, мачуха, при цьому, залишаючись як суб'єкт права фізичною особою. Аналогічно в цивільних правовідносинах, особа одночасно може мати статус, скажімо, орендодавця, наймача, комітента, страхувальника тощо, а як суб'єкт цивільного права є фізичною особою.

Як відомо, відносини між суб'єктами сімейного права мають тривалий характер, що зумовлено, як відзначав Є. М. Ворожейкін, специфікою їхніх цілей і завдань, які полягають у створенні сім'ї, вихованні дітей, забезпеченні матеріального утримання непрацездатних родичів і подружжя тощо [1, с. 65].

Тривалий характер притаманний і деяким цивільним правовідносинам, зокрема, відносинам власності, але в сімейних правовідносинах він впливає з самої їхньої природи [2, с. 226]. До того ж, суб'єкта сімейних правовідносин не можна замінити іншими особами, як це можливо в цивільному праві, зокрема внаслідок правонаступництва. Прикладом може слугувати й те, що в сімейному праві відсутні і прощення боргу, і зарахування зустрічних вимог тощо. Сімейні правовідносини здебільшого мають немайновий характер, а майнові відносини, хоча і мають важливе значення, проте є похідними від особистих, оскільки «виникають лише за наявності останніх і покликані обслуговувати їх» [1, с. 45].

Сімейні відносини являють собою ту особливу «найприватнішу» сферу соціального буття, на яку істотно впливає низка інших, крім права, соціальних норм (норми моралі, релігійні норми, норми-традиції, норми-звичаї). Адже це сфера відносин з «відтворення самої людини, як біосоціальної істоти» [4, с. 5].

Всі ці особливості впливають і на зміст сімейних правовідносин, і на засоби їх регулювання, і на головні ідеї, яким вони підпорядковуються, і на ті властивості, які притаманні цим ідеям – ознаки принципів сімейного права.

Список використаних джерел

1. Ворожейкін Е. М. Семейные отношения в СССР / Е. М. Ворожейкин. – М. : Юрид. лит., 1972. – 336 с.
2. Гражданское право: учеб. в 3 ч. / [Е. Ю. Валявина, Н. П. Василевская, Н. Д. Егоров, И. В. Елисеєв, А. А. Иванов и др.]; отв. ред.: А. П. Сергеев, Ю. К. Толстой. – М.: Проспект, 1999. – Ч. 3. – 592 с.
3. Ромовська З. В. Українське сімейне право: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / З. В. Ромовська. – К. : Правова єдність, 2009. – 500 с.
4. Тарусина Н. Н. Семейное право: учеб. пособ. / Н. Н. Тарусина. – М. : Проспект, 2001. – 144 с.

Чокой Альона Григорівна, здобувач
Миколаївського регіонального відділення
навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: старший викладач
кафедри конституційного права
Національної академії внутрішніх справ
Редькін В. В.

РЕФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Україна та Європейський Союз (далі – ЄС) дуже давно та тісно співпрацюють один з одним у різних суспільно-економічних сферах. Але для нашої країни настав час не тільки співпрацювати, але й стати повноправним членом ЄС. Саме тому, Україна на даний момент знаходиться на шляху активних дій процесу євроінтеграції.

Політика України щодо поглиблення відносин з ЄС впроваджується на основі Закону України «Про основні напрями зовнішньої політики України» від 1 липня 2010 року. Згідно зі статтею 11 даного Закону, ключовим аспектом зовнішньої політики України є «забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства ЄС». Але це не єдиний нормативно – правовий акт, який закріплює стратегічний курс нашої країни на законодавчому рівні. До таких документів належать : «Стратегія інтеграції України до ЄС» схвалена Указом Президента України 11 червня 1998 року, «Програмні інтеграції України до ЄС» схвалені Указом Президента України 14 вересня 2000 року, Постанова Верховної Ради України «Про рекомендації парламентських слухань про взаємовідносини та співробітництво України з ЄС» від 28 листопада 2002 року, Постанова Верховної Ради України «Про започаткування переговорів між Україною та ЄС щодо укладення нового базового договору» від 22 лютого 2007 року, Постанова Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань «Про стан та перспективи розвитку економічних

відносин України з ЄС та Митним союзом» від 11 травня 2011 року.

На думку експертів країн – учасниць ЄС курс євроінтеграції сприяє здійсненню внутрішніх реформ в країнах – претендентах на членство в ЄС. Більшість з них переконана, що такий курс є вирішальним для реформування методів впливу держави на сфери життя суспільства для України та в цілому

Обраний курс, а саме проведення реформування законодавства, надасть Україні, окрім членства в ЄС, ще й інші позитивні моменти в головних сферах життя держави. Саме для цього створений та втілюється у життя «План дій Україна – ЄС». Станом на 22 квітня 2015 р. уряд ухвалив 33 розпорядження про схвалення 129 планів імплементації 179 актів законодавства ЄС. До 2017 р. було передбачено затвердити плани імплементації 180 актів законодавства.

Серед пріоритетів виокремлено конституційну реформу, реформу системи запобігання та боротьби з корупцією, виборче законодавство, реформу системи правосуддя, реформу у сфері державного управління, дерегуляцію, реформу державних закупівель, податкову реформу та зовнішній аудит.

У реалізації конституційної реформи досягнуто «певний прогрес» – створена Конституційна Комісія й три робочі групи: з децентралізації, судової реформи, прав людини. «Певного прогресу» також досягнуто в реформі судової системи (прийнято Закон України «Про справедливий суд») та в податковій реформі (внесені зміни в законодавство щодо відшкодування ПДВ).

У боротьбі з корупцією (створено Антикорупційне бюро, Нацагентство з питань запобігання корупції, внесено зміни до антикорупційних законів), у реформі держзакупівель і дерегуляції (закріпленій мораторій на перевірки, спрощені на законодавчому рівні процедури отримання ліцензій та інших дозвільних документів) уряд оцінив роботу української влади як «значний прогрес».

Але є також деякі недоліки, які необхідно виправити, щоб процес євроінтеграції проходив швидше та ефективніше.

Так, в доповіді директорки Урядового офісу з питань європейської євроатлантичної інтеграції Кабінету міністрів Ольги Стефінішиної пролунала також теза про те, що одним з головних напрямків має бути реформа державного апарату, бо українські інституції мають ще радянський характер.

Слова урядового представника про інтенсифікацію торгових стосунків України а ЄС підтвердив і заступник посла Федеративної республіки Німеччина в Україні Вольфганг Біндзайль.

В той же час заступник посла наголосив на недостатній роботі української влади щодо руху в напрямку імплементації Угоди. Одним з індикаторів такого гальмування є процес візової лібералізації, яка вже кілька разів відкладалася через невиконання Україною своїх зобов'язань. Вольфганг Біндзайль відзначив незадоволення структурами ЄС ухваленням змін до закону про електронне декларування в якому громадських активістів прирівняли до чиновників.

Як один з підсумків дискусії, пролунала думка про необхідність визначення чітких спільних критеріїв оцінки (індикаторів) виконання Угоди про асоціацію України з ЄС. Оскільки в Уряді часто цей процес бачать через формальне ухвалення певних законів чи розпоряджень, але громадські експерти визначають, що необхідно брати до уваги практичні результати реформ, які відчують звичайні громадяни.

Як підсумок усього зазначеного, необхідно сказати, що виконання та проведення реформування, окрім видимих переваг, надасть ще й інші позитивні моменти. Серед таких можна виділити зміну позиції громадян до влади, шляхом підвищення довіри населення до законодавця, та можливість України у складі ЄС впливати на ряду з іншими країнами на політичне, економічне та соціальне становище у світі. Данні дії також будуть характеризувати нашу Батьківщину як сучасну, розвинену та цивілізовану європейську державу.

Шевель Анна Василівна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри конституційного та міжнародного права Національної академії внутрішніх справ
Кулик Т. О.

СИСТЕМА ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Питання прав і свобод людини на сьогодні є найважливішою проблемою внутрішньої та зовнішньої політики усіх держав світової спільноти. Саме стан справ у сфері забезпечення прав і свобод, їх практичної реалізації є тим критерієм, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку будь-якої держави і суспільства в цілому.

Однією з реалій сучасного міжнародного правопорядку є визнання прав людини складником предмета міждержавних відносин. Права і свободи людини є визначеним нормативним виміром її соціально-культурної діяльності. Більш того, вони виступають як одна з найбільш культурних цінностей і до того ж права людини є складним, багатовимірним явищем

Актуальність цієї проблематики викликана, передусім, появою якісно нового джерела первинного права Європейського Союзу, який реформує Договір «Про заснування Європейського Співтовариства» та Договір «Про Європейський Союз» Так, із набуттям чинності Договору Європейського Союзу 2007 р., більш відомим як Лісабонський договір, відбулася інкорпорація першого узагальненого каталогу прав індивіда, якою є Хартія основних прав Євросоюзу. А це, у свою чергу, означає, що відбувся довгоочікуваний і неминучий злам у регулюванні охорони прав людини на рівні наднаціональних організацій [1].

Україна, як повноправний член Ради Європи та учасник Європейської Конвенції про захист прав людини і основних свобод 1950 року, прагне реформувати правову систему та наблизити її до сучасної європейської системи права, що забезпечить розвиток політичної, підприємницької, соціальної, культурної активності громадян України, економічний розвиток держави у рамках Євросоюзу і сприятиме поступовому

зростанню добробуту громадян, приведенню його до рівня, що утвердився у державах-членах ЄС.

У правовій системі Європейського Союзу права людини сприймаються як нерозривно пов'язані з іншими стержневими для суспільства постулатами – верховенства права і плюралістичної демократії. Орієнтація на повагу прав людини закріплена як імператив всіх гілок влади [2].

На даний час основоположний характер прав людини для права Європейського Союзу, а також функціонування всіх його органів, інститутів і установ чітко зафіксований в установчих документах Євросоюзу. Так пункт 1 статті 6 Договору про Європейський Союз встановлює: «Зasadничими принципами Союзу є спільні принципи всіх держав-членів: свобода, демократія, шанування прав людини, верховенство права». А пункт 2 даної статті встановлює «Союз шанує засадничі права, що їх гарантовано Європейською Конвенцією про захист прав людини та засадничих свобод, підписаною 4 листопада 1950 року в Римі, та що впливають із конституційних традицій, спільних у державах-членах, і трактує їх як загальні принципи права Спільноти» [2].

Право Євросоюзу як об'єднуюча регулятивна система не могло залишатися в стороні розвитку національного права держав-членів у сфері захисту прав людини. Так, на саміті Європейського Союзу 2000 року (м. Ніцца) глави держав-членів проголосили Хартію основних прав Європейського Союзу. Вперше текст Хартії був оприлюднений 7 грудня 2000 р. та доопрацьований у рамках Міжурядової Конференції ЄС з питань Конституційної Угоди в 2004 р. [3].

Зокрема, найважливішою рисою Хартії є її універсальний характер – каталог прав людини цього документа нормативно закріплює всі категорії прав людини у всіх сферах суспільного життя: громадянські, політичні, соціальні, економічні та культурні. Призначення Хартії – звести воедино, підтвердити і систематизувати основні права, особливою Хартії є її унікальний спосіб класифікації основних прав і свобод. Підставою класифікації Хартії виступають особисті цінності, на захист яких вони спрямовані: людська гідність, свобода, рівність, солідарність [3].

В цілому ж прийняття Хартії справедливо розцінюється провідними західноєвропейськими юристами як доказ того, що

Європейський Союз на сьогодні є не тільки економічним, але й правовим співтовариством, основоположним фундаментом якого є Хартія основних прав Євросоюзу [3].

Що стосується співпраці між Радою Європи і Європейським Союзом у сфері захисту прав людини, то 23 травня 2007 року між організаціями було підписано Меморандум про взаєморозуміння. Даний документ підтвердив основоположну роль Ради Європи у сферах демократії, права людини та верховенства права в Європі [1].

Водночас необхідно відзначити, що належну охорону прав людини можна забезпечити не тільки шляхом створення своєї власної системи регулювання прав індивіда, а й шляхом приєднання Євросоюзу до Європейської Конвенції про захист прав людини та основних свобод. Обидві ці можливості взаємно не виключаються [3].

Отже, приєднання Євросоюзу до пан'європейської системи охорони прав людини, яким є механізм Конвенції, матиме велике значення стосовно держав-нечленів. Воно забезпечить розвиток загальної і гомогенної охорони прав людини в цілій Європі без демаркаційних ліній, а сама Хартія основних прав ЄС являє собою новий етап в інтеграції Європейського Союзу, основою якого є принцип демократії та правової держави.

Список використаних джерел

1. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека / Рук. авт. колл. и отв. ред. д.ю.н., проф. Л. М. Энтина. – 2-е изд., пересмотр. и доп. – М. : Норма, 2007. – С. 301–315.

2. Конституційні акти Європейського Союзу. Частина 1. – К. : Видавництво «Юстиніан», 2005. – С. 21–45.

3. Шишкова Н. Хартія основних прав Європейського Союзу і проблеми її конституційного розвитку // Юридичний журнал. – 2007. – № 4. – Ст. 30–35.

4. Ледях И. А. Хартія основних прав Европейского Союза // Государство и право. – 2002. – № 1. – С. 51–58.

Шевченко Олена Станіславівна,
здобувач кафедри теорії держави та
права Національної академії внутрішніх
справ

СУТІСНИЙ АСПЕКТ КОНЦЕПЦІЇ СОЛІДАРИЗМУ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Як свідчить історичний досвід, вирішення глобальних проблем неможливе саме по собі, спонтанно, адже саме стихійний розвиток політичних, економічних та інших процесів життєдіяльності людини призвів до нинішніх світових соціальних проблем [1, с. 13].

Поширення у глобальному масштабі кризових явищ і соціальних конфліктів не дають підстав вважати придатними для реального прогресу у майбутньому ані більш-менш ефективні на сьогодні моделі ринкової економіки, що сформувалися у країнах Східної Європи, ані моделі державно-олігархічної монополії чи державного капіталізму, що мають місце в Україні та ряді інших пострадянських країн [1, с. 9].

Європейський вибір України передбачає інтегрування її в європейські структури, а це потребує вироблення та реалізації такої моделі взаємовідносин з регіонами й управління ними, яка б відповідала принципам регіональної політики Європейського Союзу, сприяла становленню нових форм співпраці у форматі «центр-регіони», загальноєвропейській практиці внутрішнього міжрегіонального співробітництва та міжнародній співпраці територій.

Сьогодні взаємовідносини центру і регіонів, очевидно, слід розглядати в контексті моделі соціальної цілісності, де інтереси центру та інтереси кожного з регіонів для країни та її держави є однаково суттєвими і важливими. Оскільки ж вони – інтереси – становлять певну протилежність, то проблема полягає в тому, щоб гармонійно поєднати їх. За концепцією солідаризму це означає – уникати можливості егоцентризму, місництва, хаосу, рівною мірою як і прагнення механічно поглинути регіональні інтереси з боку центру. Мова може йти лише про спрямування їх у контури цілісності [2, с. 200–201].

На нашу думку, єдиним концептуальним підходом, що нині може слугувати основою для реалізації стратегічного курсу України на європейську інтеграцію, є концепція солідаризму.

З огляду на викладене можна стверджувати, що парадигма солідаризму та побудована на її основі модель економічного і соціального розвитку Української держави має стати гідною відповіддю на виклики часу і новим шляхом виходу із глобальної кризи [1, с. 16].

В нашому розумінні роль компромісної західної концепції солідаризму полягає в тому, що базова її модель в усіх випадках передбачає підвищення соціальної ролі держави, виникнення нових форм соціального контролю, поєднання індивідуалізму і комунітаризму, визнання важливості соціального та людського капіталу, забезпечення сталого розвитку тощо. Всі ці позитивні за формою риси нівелювалися переходом до глобального вільного ринку [1, с. 10]. При цьому необхідно враховувати, що солідаризм відіграє консолідуючу роль.

Оскільки, одним із головних завдань сучасного державотворення в Україні в умовах євроінтеграційних процесів є консолідація української нації, усіх громадян, збереження територіальної цілісності держави, зміцнення єдності всіх її регіонів, відмінність і розмаїтість яких склалися внаслідок історичних обставин, на нашу думку, її політичною формою реалізації в нашій країні, безумовно, має стати український солідаризм.

В умовах інтеграції України до європейської спільноти слід запроваджувати системи неперервної освіти на основі відповідних тематичних програм, курсів, масових інформаційних заходів тощо, а також активні форми пропагування ідей солідаризму через засоби масової інформації та світові комунікаційні мережі [3, с. 25].

Список використаних джерел

1. Громадянське суспільство і формування нової парадигми соціально-економічного розвитку в умовах глобалізації. Матеріали X Пленуму Правління Співки економістів України та Міжнародної науково-практичної конференції – за загальною редакцією академіка АЕН України, професора В.В. Оскольського – К., 2015. – 390 с.

2. Курас І.Ф. Етнополітологія. Перші кроки становлення. – К. : Генеза, 2004. – 736 с.

3. Громадянське суспільство і формування нової парадигми соціально-економічного розвитку в умовах

глобалізації. Матеріали X Пленуму Правління Спілки економістів України та Міжнародної науково-практичної конференції – за загальною редакцією академіка АЕН України, професора В.В. Оскольського – К., 2015. – 390 с.

Шевчук Леся Миколаївна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ
Мозоль А. П.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Чинна Конституція України визначає Українську державу як соціальну та правову. Отже, держава, з одного боку, покликана здійснювати активну соціальну роль, позитивно впливаючи на ті соціальні процеси, що відбуваються в суспільстві, та використовувати для цього відповідні методи впливу на нього; а з іншого – держава повинна здійснювати свою діяльність у межах, що унеможливають зловживання з боку органів держави як стосовно окремої вільної у своїй поведінці й автономно діючої особистості, так і громадянського суспільства загалом.

Правові системи, тобто законодавство, зарубіжних країн, на яких базується діяльність поліції, поділяються на загальну (система статутного права – її дотримуються Великобританія, США, Канада) та континентальну, яку представляє правова система Франції. Головний чинник такого поділу правових систем полягає в тому, що в країнах континентального права існують «писані», тобто прийняті вищими органами законодавчої влади, кримінальні, кримінально-процесуальні та інші кодекси, які регламентують діяльність правоохоронних органів та весь процес виявлення правопорушень, покарання правопорушників, попередження правопорушень тощо.

У країнах загального або статутного права детальні систематизовані кодекси відсутні й діяльність правоохоронних органів спирається на Статути (акти парламенту), які приймаються щорічно, або на судові прецеденти.

Під поняттям «адміністративна діяльність» у країнах загального права розуміють в основному діяльність поліції щодо виконання арештів, видачі різних довідок, доставляння потерпілих та підозрюваних для свідчень у суді, збирання інших матеріалів та навіть проведення різних нарад. Зміст адміністративної діяльності поліції Великобританії можна визначити як юрисдикційну діяльність, що спрямована на фіксування правопорушень та роботу з підготовки стосовно притягнення правопорушників до відповідальності.

У Великобританії, США, Канаді та Франції є певні відмінності в організаційних структурах поліції, на багатьох поліцейських дільницях відсутні чергові, які є організаторами роботи з охорони громадського порядку. Чергування здійснюється всіма працівниками поліцейської дільниці згідно з графіком. Особливістю діяльності поліції зарубіжних країн щодо охорони громадського порядку є те, що більшість поліцейських залучена до цього у вечірній час та вихідні дні [1]. Графіки чергувань складені таким чином, що на той час, коли вчиняються більшість правопорушень, залучено й більше поліцейських. В інший час поліцейські відпочивають [2].

В. Вулен пише, що головним напрямом попереджувальної роботи поліції повинна бути робота з молоддю, бо якщо молоді люди звикнуть поводити себе відповідно до вимог законів, то й правопорушень в майбутньому буде менше [3]. Деякі автори пропонують принципово нові моделі взаємовідносин громадян із поліцією за рахунок уведення додаткових контролюючих органів при адміністрації та надання громадянам більш широких повноважень у процесі охорони громадського порядку [4].

У США, Великобританії, Канаді та Франції використовуються такі види покарань: попередження; рішення про публічне вибачення; рішення про відшкодування завданих збитків; штрафи, починаючи від зовсім незначної суми до кількох тисяч; арешт з утриманням у спеціальних місцях від однієї доби до кількох місяців; виправні роботи від однієї доби до кількох місяців; позбавлення спеціальних прав на полювання, керування транспортними засобами, човнами, літаками і т. п. на

строк від однієї доби до кількох місяців; затримання автомобіля чи іншого транспортного засобу на певний строк; конфіскація зброї чи інших предметів, які стали засобом чи причиною скоєння правопорушення. Однак усі ці покарання можуть накладатися лише судами.

Аналіз організаційно-правових основ діяльності поліції США, Канади, Великобританії, Німеччини, Франції та інших країн у сфері забезпечення прав і свобод людини дав змогу зіставити проблеми адміністративної діяльності української поліції та поліції зарубіжних країн. Однак не всі аспекти цього питання охоплені в даному дослідженні, і в подальшому його вивчення дасть можливість висвітлити особливості роботи правоохоронних органів у сфері забезпечення захисту та охорони прав людини.

Список використаних джерел

1. Особенности организации и осуществления правоохранительной деятельности в некоторых странах мира. – Часть 9 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://lawstate.ru/osobennosti-organizaciii-osushhestvlenija/1865-osobennosti-organizaciii-osushhestvlenija-10.html>.

2. Січкач В. О. Використання досвіду поліції зарубіжних країн в діяльності міліції України по забезпе- ченню прав та свобод людини (організаційно-правовий аспект) : дис. ... канд.. юрид. наук. – Ірпінь, 2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://adminpravo.com.ua/index.php/2010-04-13-14-05-13/50-2010-07-07-15-41-25/550-22-.html>.

3. Woolen W. S. Renegade Kids, Suburbian Outlaws: From Youth Culture to Delinquency, Wadsworth Publishing Company, Belmont, California, 2006. – P. 43.

4. Hauber A., B. Hofstra, Toornviliet L., Zandbergen A. Some new forms of Social control and their effects // British Journal of Criminology. – No 2, Volume 36. – Spring, 1996. – P. 38–43.

Шевчук Анна Віталіївна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри конституційного та міжнародного права Національної академії внутрішніх справ
Солоненко О. М.

УКРАЇНА І ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ: АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ

Відносини між Україною та Європейським Союзом започатковані ще в грудні 1991 року, тоді, коли Міністр закордонних справ Нідерландів, як головної в ЄС, у своєму листі від імені Євросоюзу офіційно визнав незалежність України.

Правовою основою відносин між Україною та ЄС є Угода про партнерство та співробітництво від 16 червня 1994 р. [6] (набула чинності 1 березня 1998 р.) [7], яка започаткувала співробітництво з широкого кола політичних, торговельно-економічних та гуманітарних питань.

Політика України щодо розбудови відносин з Європейським Союзом впроваджується на основі Закону України від 1 липня 2010 року «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики». Відповідно до статті 11 Закону однією з основоположних засад зовнішньої політики України є «забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в ЄС» [2].

На сьогоднішній день в рамках Угоди про партнерство та співробітництво визначено 7 пріоритетів співпраці між Україною та ЄС: енергетика, торгівля та інвестиції, юстиція та внутрішні справи, наближення законодавства України до законодавства Євросоюзу, охорона навколишнього середовища, транспортна сфера, транскордонне співробітництво, співпраця у сфері науки, технологій та космосу [3].

Євроінтеграція є головним та незмінним зовнішньополітичним пріоритетом України. Президент України у Посланні до Верховної Ради України у червні 2001 року визначив європейську інтеграцію стрижнем стратегії економічного та соціального розвитку України на наступне десятиліття [4].

Україна та ЄС активно співпрацюють у рамках Робочої групи з питань розгляду заявки України на вступ до СОТ. ЄСівська сторона на постійній основі підтримує Україну як у багатосторонньому, та і двосторонньому переговорному процесі у рамках СОТ. Після підписання у 2003 р. Двостороннього протоколу щодо доступу до ринків товарів та послуг в рамках СОТ сторони розпочали роботу над розробленням та узгодженням проекту Звіту Робочої групи.

Україна активно взаємодіє з ЄС у сфері боротьби з нелегальною міграцією, реадмісії, боротьби з організованою злочинністю і тероризмом, здійснює активне реформування прикордонного менеджменту, міграційно-візової політики та відповідної правової бази.

16 червня 2009 р. під час засідання Ради з питань співробітництва Україна – ЄС політично схвалено «Порядок денний асоціації Україна – ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію», який є новим практичним інструментом на заміну Плану дій Україна-ЄС для підготовки Сторін до реалізації Угоди про асоціацію до моменту набуття нею чинності.

Документ підготовлено на принципах:

– політичної асоціації та економічної інтеграції,

– спільної участі, спільної відповідальності та спільної оцінки.

18 грудня 2015 р. Європейська комісія підтвердила готовність України до безвізового режиму з ЄС [1]. При чому додаткових вимог висуватися не буде, але потрібно буде виконати вже взяті Україною обов'язки. Орієнтовний час введення безвізового режиму – від 3 до 7 місяців, орієнтовно з кінця літа 2016 року [5].

У жовтні 2005-го року Президент Єврокомісії Жозе Мануель Баррозу сказав, що майбутнє України «в ЄС». Однак 9 жовтня 2005 року Європейська Комісія у новій редакції документа щодо стратегії розвитку зазначила, що виконання планів розширення може блокувати можливість вступу України, Білорусі і Молдови. Комісар Оллі Рен сказав, що ЄС має уникнути «занадто великого розширення» наголосивши, що поточний план розширення виглядає цілковито завершеним [3].

Вступ до ЄС відбувається в кілька етапів: підписання Угоди про асоціацію; включення в офіційну програму розширення ЄС; подача заявки на вступ; отримання статусу кандидата в члени ЄС; вступ до ЄС. Україна знаходиться на першому з цих етапів.

Список використаних джерел

1. Sixth Progress Report on the Implementation by Ukraine of the Action Plan on Visa Liberalisation – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2015/EN/1-2015-905-EN-F1-1.PDF>.

2. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 40, ст. 527) – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>.

3. Зеркаль З. Домашнє завдання для України // Юридичний журнал. – 2005. – № 4. – Ст. 49–51.

4. План дій Європейського Союзу щодо України в галузі юстиції та внутрішніх справ. Погоджено на IV засіданні Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС від 12.12.2001р. м. Київ.

5. Серпень без віз: коли скасують шенген для українців та за яких умов цього може не статися, Сергій Сидоренко, Європейська правда, 18 грудня 2015 р. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2015/12/18/7042468/>.

6. Угода про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами № 237/94-ВР від 10.11.1994 р. ; Закон України «Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18.03.2004 р. № 1629-IV.

7. Указ Президента України «Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу» 11 червня 1998 року № 615/98; Постанова Верховної Ради України «Про Основні напрями зовнішньої політики України» (Відомості Верховної Ради (ВВР) 1993, № 37, ст. 379).

Шпак Володимир Володимирович, здобувач
Хмельницького регіонального відділення
навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри криміналістики та
судової медицини Національної академії
внутрішніх справ *Антощук А. О.*

СИСТЕМА ТАКТИЧНИХ ПРИЙОМІВ ОБШУКУ, СПРЯМОВАНИХ НА ВИЯВЛЕННЯ ТАЙНИКІВ І СХОВИЩ У ПРИМІЩЕННЯХ

Із давніх-давен люди намагалися пристосувати місця в своїй оселі для приховування там речей, які вважали особливо цінними. Як показує слідча практика сучасні злочинці теж проявляють неабияку фантазію та вдачу, приховуючи предмети здобуті злочинним шляхом (гроші, коштовності), знаряддя і засоби злочину, об'єкти вилучені з вільного обігу (наркотики, зброю) в своїх квартирах чи інших приміщеннях. Про способи обладнання тайників і сховищ повинен знати слідчий і оперативний працівник, і вміти виявляти такі місця при проведенні обшуків.

Відповідно до ч. 1 ст. 234 КПК України, обшук проводиться з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуто внаслідок його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб.

Важливе значення має пошук об'єктів, схованих у спеціальних тайниках (створених чи пристосованих сховищах, прихованих від інших, відомих не всім) або в інших суб'єктивно недоступних місцях (важкодоступних, незручних, непридатних для зберігання). Слід мати на увазі, що злочинці часто застосовують витончені способи переховування предметів, прагнуть їх замаскувати, перешкодити доступу до них. Однак повністю усунути демаскуючі ознаки практично неможливо.

Система тактичних прийомів, спрямована на пошук об'єктів, схованих у спеціальних тайниках або інших суб'єктивно недоступних місцях, може включати:

- 1) аналіз ознак предмета пошуку;

2) зіставлення предмета пошуку з різними об'єктами місця обшуку;

3) орієнтацію на професійні (чи інші) навички обшукуваного під час визначення місця схову;

4) використання можливостей типових аналогів;

5) аналіз окремих ділянок приміщення, меблів, інших об'єктів з метою встановлення демаскуючих ознак;

6) зіставлення однакових предметів між собою.

Запропоновані прийоми вимагають їх стислої інтерпретації. Так, аналіз ознак предмета пошуку полягає в тому, щоб визначити (чи припустити) можливі його властивості та інші особливості (розміри, масу, об'єм, специфіку умов зберігання тощо.)

Наступним прийомом системи є зіставлення предмета пошуку з різними об'єктами місця обшуку. Такий прийом дозволяє встановити найбільш ймовірні місця можливого зберігання і виключити ті з них, в яких не може бути сховано предмет пошуку (за своїми розмірами, особливостями будови, можливістю руйнування та ін.). Характер тайників залежить від особливостей об'єктів, схильностей особи, яка переховує їх, здатності її до фантазування.

Під час визначення місця схову як тактичний прийом може бути розглянута орієнтація на професійні (чи інші) навички обшукуваного. Злочинець вдається до тих способів, якими він краще володіє, використовує звичні виробничі методи. Це неминуче відображається на обранні місця приховання, конструкції тайника, способі маскуванню. Професія людини визначає можливість наявності у неї тих чи інших інструментів, знарядь, сировини, матеріалів, що можуть бути використані для створення тайників, приховування слідів та знарядь злочину.

Тактичним прийомом системи є використання можливостей типових аналогів. Аналоги – це типові випадки виявлення тих чи інших об'єктів у певних місцях. Документи виявляють у книжках, музичних інструментах, предметах одягу; зброю – у м'яких частинах меблів, книгах, тайниках, що зроблені в стінах чи підлозі, підсобних приміщеннях або санвузлах.

Важливе значення має й такий тактичний прийом системи, як аналіз окремих ділянок приміщення, меблів та інших об'єктів з метою встановлення демаскуючих ознак. Характер демаскуючих ознак залежить від конкретних умов, в яких діє

особа, особливостей місць приховування предметів, дій обшукуваного. У приміщеннях місце схову виказують різниця у фарбуванні предметів, сліди на підлозі, відсутність сполучення шпалер та ін. Демаскуючі ознаки є своєрідними негативними обставинами, які сигналізують про необхідність пошуків у певному місці.

Тактичним прийомом є також зіставлення однакових предметів між собою. Зіставлення дозволяє виявити різницю між однорідними предметами, що може бути пов'язано з переховуванням у них предметів пошуку.

Отже, у системі засобів встановлення істини у кримінальному провадженні важливе місце займає обшук – одна із слідчих (розшукових) дій, що зазвичай має невідкладний характер. А використання тактичних прийомів обшуку сприятиме працівникам поліції своєчасному та повному виявленню і вилученню предметів, документів, що мають значення для розслідування.

Щевкун Марина Володимирівна, здобувач
навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних
наук, доцент, завідувач кафедри
конституційного та міжнародного права
Національної академії внутрішніх справ
Калиновський Б. В.

СУЧАСНЕ ТРАКТУВАННЯ ЗМІСТУ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА

В умовах розвитку державності України як демократичної європейської країни питання прав і свобод людини на сьогодні є найважливішим питанням не тільки внутрішньої, але й зовнішньої політики країни. Якою б не була держава, який би режим в ній не панував, – права та свободи людини, її взаємодія з державою завжди мали практичне значення, оскільки без урахування цієї взаємодії не можливо було б встановити в суспільстві порядок.

Права людини є невід'ємні, інакше кажучи, заборонено будь-яке посягання на ці права, вони можуть бути обмежені

лише в тій мірі, в якій це необхідно для захисту прав іншої людини. Права людини невідчужувані, іншими словами, людина сама не має права від них відмовитися, бо без цих прав вона вже не є людиною. Права людини належать кожному індивіду, незалежно від належності до громадянства тієї або іншої країни, расової або національної приналежності. Кожна людина є носієм природних, породжених самою природою людини, прав.

Визнання і захист прав людини – головний обов'язок держави. Держава жодною мірою не наділяє індивіда правами, вона лише повинна визнати їх існування. Прийнявши Конституцію, Українська держава визнала і узяла під свій захист невід'ємні невідчужувані права людини.

Запровадження єдиної міжнародної системи захисту прав людини стало одним із найважливіших завдань створення після завершення Другої світової війни Організації Об'єднаних Націй. Так з'явився чіткий перелік основних прав людини. Його закріплено в Загальній декларації прав людини, прийнятій ООН 10 грудня 1948 р.

А. Головістівкова і Д. Дмитрієв розрізняють поняття «права» і «свободи», вони відзначають у цих поняттях по-перше – подібність, яка визначається через правову можливість. По-друге, відмінність, яка проявляється в тому, що права свідчать про можливість отримання певних благ, а свободи – про можливість уникнути обмежень з боку держави. Отже, якщо держава закріпила в законі право, то вона бере на себе відповідальність по його забезпеченню. У випадку надання суб'єктам свободи держава бере на себе функції контролю, що індивід не міг використати цю свободу на шкоду іншим особам і самій державі.

Зміст прав людини і громадянина відрізняються один від одного. Права людини випливають із природного права. А права громадянина – із позитивного права. Ці два боки не повинні протиставлятися одне одному. Говорячи про основну задачу конституційно-правового регулювання прав і свобод людини і громадянина, треба визнати ці права і надати з боку держави гарантії дотримання і забезпечити захист.

З урахуванням міжнародно-правових стандартів права і свободи поділяються на особисті права і свободи, політичні, економічні, соціальні, екологічні права, культурні права і свободи.

Однією із гарантій захисту прав і свобод людини є також міжнародний механізм захисту прав людини, до яких долучилася

Україна. Важливим кроком у цьому напрямі стала ратифікація 17 липня 1997 року Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 року. Відтепер громадяни України отримали можливість звертатися щодо захисту своїх порушених прав до Європейського суду з прав людини. До того ж, приєднавшись у 1990 року до Факультативного протоколу Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 року, Україна також визнала і компетенцію Комітету ООН з прав людини щодо розгляду індивідуальних скарг громадян України на порушення їх прав та свобод, гарантованих цим пактом.

Як відмічають правники П. М. Рабінович і М. І. Хавронюк, гарантії реалізації конституційних прав та свобод людини і громадянина – це умови та засоби, принципи та норми, які забезпечують здійснення та охорону і захист зазначених прав, є порукою виконання державою та іншими суб'єктами правовідносин тих обов'язків, які покладаються на них з метою реалізації конституційних прав та свобод людини і громадянина [1].

Під правами громадянина розуміють, перш за все, можливість брати участь в управлінні суспільними і державними справами: право на об'єднання в партії і громадські організації, право обирати і бути обраним до органів державної влади України. Право на соціальний захист також в основному належить громадянам України. Очевидно, що Українська держава повинна в першу чергу піклуватися про своїх громадян.

Всі права людини і громадянина рівноцінні і взаємопов'язані, тому однаковою мірою повинні захищатися державою. Неприпустиме нехтування одними правами під приводом реалізації інших прав. Цілісність інституту прав людини і громадянина виражена у Віденській декларації Всесвітньої конференції з прав людини 1993 р.: «Всі права людини універсальні, неподільні, взаємозалежні і взаємопов'язані». Таким чином, всі цивілізовані країни повинні відноситися до прав людини глобально, на справедливій і рівній основі, з однаковим підходом і увагою.

Список використаних джерел

1. Рабінович Петро Мойсеевич. Права людини і громадянина :навч. посіб. / П.М. Рабінович, М.І. Хавронюк. – Київ : Атіка, 2004. 463 с.

Юносова Яна Юрївна, слухач
навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх
справ

Науковий керівник: кандидат
юридичних наук, доцент, доцент
кафедри адміністративної діяльності
Національної академії внутрішніх
справ **Білик В. М.**

ГАРМОНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ УКРАЇНИ НА ДОСВІДІ МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ

Закономірності темпів розвитку суспільства, технологій та економіки не залишають місця для роздумів щодо необхідності глобалізації національних систем права до міжнародного рівня. Відтак поставлені загальні проблеми світової співпраці, такі як: гостра необхідність лідерів ринку в найкращому кадровому ресурсі, правове врегулювання економічних відносин, створення безпечного та сприятливого правового підґрунтя для розвитку економіки співпрацюючих країн обумовлюють зростання значення міжнародного права в цілому.

Загальними проблемами узгодження міжнародного та національного права є питання теорії держави і права; конституційні процеси визнання міжнародних норм; узгодження галузевих інститутів та норм; реалізація міжнародно-правових норм у національному праві (пряма дія або трансформація); подолання колізій [1].

Однією із проблем співвідношення міжнародного та національного права є забезпечення ефективного застосування норм міжнародного права у національному праві на засадах гармонічності поєднання міжнародних і національних інтересів. З метою вирішення вказаного питання має організовуватись підготовка концепцій та проектів конкретних міжнародно-правових і національних правових документів. Однак, збільшення кількості законодавчих актів та інші процеси врегулювання нормативно-правової бази не завжди знаходять позитивний відгук у питаннях адміністративної діяльності, в тому числі й управління Національною поліцією України (далі – НПУ).

Нинішні тенденції взаємодії в підрозділах, рівень якої не дає можливості забезпечити потрібний рівень реалізації потенційних можливостей працівників НПУ, свідчить про наявність певних невідповідностей у функціонуванні системи управління [2].

Досвід планування заходів та організації співпраці між підрозділами НПУ свідчать про те, що вони зазвичай проводяться групами посадових осіб шляхом проведення оперативних нарад. Перед зазначеними групами стоїть задача сприяння процесу планування.

Однак, емпіричним шляхом встановлено, що уточнення завдань у керівного складу призводить до збільшення часу, що був витрачений на забезпечення прийняття рішення особовим складом підрозділів, а також, слід наголосити на прямій залежності росту часу на прийняття рішення від рівня управлінського контролю, яким поставлено завдання.

Слід наголосити, що за відсутності оперативного надходження відповіді на уточнюючі питання щодо завдання працівникам по суті приходиться виробляти практично нове рішення, а за таких умов загальні витрати часу зростають від встановлених термінів ще більше, що призводить до значного зниження оперативності функціонування системи управління. Отже, обсяг завдань обумовлюється характером отриманого завдання, детальністю опису і умовами його виконання. Все це, в свою чергу, підвищує вимоги щодо рівня оперативності, стійкості та безперервності функціонування системи управління і ставить низку завдань щодо пошуку доцільних методів роботи органів управління, обґрунтування раціональної структури системи управління, яка б забезпечувала їх вирішення.

Робота поліцейського відрізняється раптовістю дій конфліктуючої сторони та динамічністю змін обстановки. Наявність таких особливостей скорочує час для прийняття управлінського рішення, а також час на планування та постановку завдань. Існуюча система управління вже не відповідає вимогам, що висуваються до неї щодо сумісності, оперативності роботи органів та підрозділів Національної поліції та її стійкості функціонування.

Найбільш кардинальним засобом у вирішенні цієї проблеми є уніфікація штабних процедур, стандартизація

техніки, а особливо засобів зв'язку, розробка і створення системи автоматизованого управління НПУ.

Перспективними дослідженнями цього напрямку вважається розгляд та розробка стандартних операційних процедур як частину успішного процесу прийняття рішень та виконання практичних дій, однак це потребує залучення потужних кадрових ресурсів за для впорядкування нормативної бази та її узагальнення.

Зважаючи на те що неможливо розробити алгоритми дій із врахуванням всіх можливих варіантів розвитку подій і надалі залишається потреба у формуванні на етапах навчання «думаючого» особового складу, який в силах приймати оперативні рішення на місцях. Однак, в умовах обмеженості фінансових ресурсів щодо впровадження описаних заходів, які сприятимуть гармонічному розвитку Національної поліції загалом (впровадження електронного документообігу, гідне матеріальне забезпечення персоналу), з метою забезпечення оптимізації процесів управління та прискорення виконання задач на даний момент основним доцільним методом раціоналізації має стати уніфікація штабних процедур, із стрімким направленням на дебюрократизацію процедур функціонування системи управління. А саме: існуючих практик постановки завдань, погодження плану їх виконання, забезпечення подальших оперативних доповідей про проведену роботу, подальших узагальнень та детального опису результатів виконання поставлених завдань.

Спрощення вказаних процедур докорінно змінить систему управління НПУ та дозволить зробити якісний перерозподіл часу виконання завдання і його нормативного оформлення, адже організація формальностей завдань в умовах кадрового голоду та браку часу обмежує фактичне виконання роботи, або ж взагалі зводить її виконання виключно в русло формальних процедур.

Ці заходи дозволять зв'язати разом такі вимоги до управління як сумісність, оперативність та стійкість, а відтак і реалізувати їх через удосконалення системи управління на більш високому рівні, що буде відповідати характеру міжнародної співпраці.

Список використаних джерел

1. Іванченко О.М. Співвідношення норм міжнародного і національного права: дис... канд. юрид. наук: 12.00.01. Одес. юр. акад. – Одеса, 2011. – 200 с.
2. Про Національну поліцію : Закон України від 2 лип. 2015 р. // Голос України від 06.08.2015. – № 141–142.

Юсюз Алла Станіславівна, слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ *Павленко С. О.*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

У складних умовах реформування правоохоронної системи України, розширення процесу їх інтеграції до міжнародного товариства правоохоронних органів об'єктивно зростає інтерес до досвіду поліцейських систем зарубіжних країн та досліджень сучасних проблем їх розвитку [1. с. 7].

Важливе теоретичне та практичне значення на цьому шляху має досвід правоохоронних органів інших країн світу, знання тих явищ, тенденцій та закономірностей, що визначають сучасний стан і перспективи розвитку управління поліцейськими підрозділами.

Зарубіжними країнами сьогодні накопичено значний досвід щодо підготовки кадрів для поліцейських служб. Організація діяльності по забезпеченню правопорядку, громадської безпеки, боротьби зі злочинністю у всіх її проявах у кожній країні має свою специфіку й особливості [2].

Так, у Великобританії робота поліції з охорони громадського порядку, попередження правопорушень, затримання та ізоляції правопорушників, видання окремих розпоряджень та нормативних актів, спрямованих на покращання стану громадського порядку та громадської безпеки, називається «охороною королівського порядку» та запозиченим з Америки терміном охорона «публічного» порядку [3, с. 56].

Як свідчить статистика, робота з попередження злочинності та правопорушень, охорони громадського порядку та громадської безпеки займає понад 55–60 відсотків всього робочого часу поліції Великобританії.

Британські спеціалісти підраховали, що поліцейський у Лондоні може побачити вуличне пограбування на відстані 100 ярдів (близько 100 метрів) один раз у вісім років, а складає протокол про дрібні правопорушення, який розрозглядає суд магістрату, приблизно один раз на три-чотири дні [4, с. 97].

У США поліцейські відомства виходять з того, що їх основне завдання – це боротьба зі злочинністю. Але, як стверджує статистика, понад 50% усієї роботи поліції США – це рутинна повсякденна діяльність, спрямована на охорону громадського порядку та громадської безпеки, виявлення, попередження та припинення дрібних правопорушень, підготовка матеріалів для розгляду в судах та інша діяльність [5, с. 28].

Американські вчені, проаналізувавши діяльність поліцейських США в процесі виконання ними своїх службових обов'язків, визначили, що кількість часу, яку витрачає в середньому за добу поліцейський США на різні види діяльності під час виконання своїх службових обов'язків, розподіляється таким чином:

1. Робота по розкриттю злочинів проти особи – 3 %.
2. Робота по розкриттю злочинів проти власності – 15 %.
3. Регулювання дорожнього руху – 9 %.
4. Спостереження за станом громадського порядку – 10 %.
5. Соціальна допомога – 12 %.

Адміністративна діяльність, тобто підготовка матеріалів для розгляду в судах, збирання різних довідок, написання

рапортів та допит свідків і потерпілих, проведення нарад, доставлення правопорушників до суду, свідчення в судах – 51 % [6, с. 124–128].

У цілому на сьогоднішній день кількість часу на «адміністративну діяльність», «регулювання дорожнього руху» та «соціальну допомогу» збільшується, тому що основний напрямок роботи поліції США, як і багатьох поліцій інших країн Заходу, – це так зване «комунальне» або місцеве (зональне) поліціювання. Така система, насамперед, передбачає постійне перебування поліцейського у зоні обслуговування (районі, комуні), бажано пішки, а головною метою його діяльності є налагодження тісної взаємодії з населенням даної зони з метою попередження правопорушень [7, с. 211].

У Французькій Республіці поліція до початку ХХ ст. складалася з двох частин: державної і муніципальної. Перша, більш чисельна, обслуговувала регіони і міста, друга функціонувала паралельно з поліцейськими установами центрального підпорядкування лише в містах. Поліцейські функції від імені держави реалізовувалися власне поліцією і Корпусом жандармів, своєрідною організованою і озброєною за армійським зразком структурою [8, с. 107].

У Франції немає кодексу про адміністративні правопорушення, всі правопорушення, які виявляються поліцією, зафіксовані в кримінальному кодексі. Але у Франції є також спеціальні нормативні акти, які наділяють адміністративну поліцію Франції певними повноваженнями у сфері торгівлі продовольчими товарами, проведення лотерей, ігор, організації та проведення відпочинку, проведення природоохоронних заходів та ін.

У Франції поліція і жандармерія можуть застосувати до громадянина, який не сплатив штраф за дрібне правопорушення дорожнього руху, такі специфічні заходи, як невідача паспорта, встановлення заборони на виїзд за межі країни тощо. Якщо громадянин попереджається поліцейським, то це не враховується в поліцейській статистиці. Слід відмітити, що діапазон покарань, які застосовуються проти дрібних правопорушників, широкий, що дає

можливість більш диференційовано підходити до покарань дрібних правопорушників.

У Польщі виокремлюють дві організаційні форми поліції:

- 1) спеціальні державні мілітаризовані й озброєні формації, що виконують завдання у сфері правоохорони (поліція, прикордонна охорона (служба), мисливська охорона, риболовна охорона, сторожа охорона національного парку, транспортна інспекція);
- 2) суб'єкти поліцейської діяльності, що не мають статусу озброєних органів публічної адміністрації й виконують окремі завдання (фармацевтична, санітарна, ветеринарна інспекції).

Тобто законодавець відвів поліції важливу роль координатора й головного організатора загальної адміністративно-правової системи охорони безпеки громадян. Докорінні зміни стосувались й трансформації стратегії поліції у боротьбі зі злочинністю, ставка була зроблена не на реорганізацію чи збільшення чисельності штатних працівників, а на продумані, цілеспрямовані, довготривалі заходи на перспективу. Тому виглядає закономірним, що показник довіри населення до польської поліції тривалий час залишається на доволі високому рівні (тобто зріс з 23 % 1987 р. до 73 % нині) [9].

Особливостями відзначається структура поліції у Німеччині, де правоохоронна система включає два рівні: федеральний та суб'єктів федерації (земель). В одних землях (Нижня Саксонія, Північна Рейн-Вестфалія, Саарланд, Шлезвінг-Гольштейн) поліція – державний орган, в інших (Баварія, Гессен) – це фактично муніципальна установа. Взаємодія поліцейських сил першого та другого рівнів здійснюється шляхом розроблення й укладення угод між МВС Німеччини і МВС земель, а також через постійно функціонуючу раду міністрів внутрішніх справ земель [10].

Отже, підсумовуючи викладене можна прийти до висновку, що успішне реформування вітчизняної системи можливе за умови вивчення досвіду розвинутих, демократичних зарубіжних країн. Водночас, у процесі реформування, необхідно творчо використовувати й національний, вітчизняний досвід правоохоронної діяльності. Лише таке органічне поєднання досвіду двох видів може забезпечити успіх реформ.

Список використаних джерел

1. Матюхін Н.П. Сучасний погляд на упраління правоохоронними органами Сполучених Штатів Америки / Н.П. Матюхіна // Право і безпека. – 2005. – Т. 4. – № 5. – С. 7–9.
2. Соболев Є. Ю. Досвід організації та діяльності поліції провідних країн Європи/ Є. Ю. Соболев, С. С. Коломойцев // Форум права. – 2010. – № 2. – С. 461–466 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2010-2/10cejppk.pdf>.
3. Осипов Ю.И. Организация и деятельность службы полиции за рубежом : [учеб пособие] / Ю.И. Осипов. – М. : ВНИИ МВД России, 1992. –196 с.
4. Матюхіна Н.П. Поліція Великобританії: сучасні тенденції розвитку та управління : [монографія] / Н.П. Матюхіна. – Харків : Консум, 2001. – 131 с.
5. Джурканин Т., Негодченко А., Сергевнин В. Кадровое обеспечение полиции США : [монография] / [Т. Джурканин, А. Негодченко, В. Сергевнин]. – Д., 2006. – 360 с.
6. Свон П.Д. Эффективность правоохранительной деятельности и ее кадровое обеспечение в США и России / П.Д. Свон. – С.-Пб. : Санкт-Петербургский ун-т внутр. дел, 2000. – 260 с.
7. Іванова А.В. Національна поліція України. Досвід зарубіжних країн / А.В. Іванова // Порівняльно-аналітичне право. – 2016. – № 2. – С. 210–212.
8. Губанов А.В. Полиция Запада: основы деятельности по охране правопорядка / А.В. Губанов. – М. : ВНИИ МВД РФ, 1993. – 158 с.
9. Карпюк Г. Практика реформ: країни соцтабору. Реформи по- європейськи. Практика реформ: від форми до змісту / Г. Карпюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.imzak.org.ua/articles/article/id/4597; www.imzak.org.ua/articles/article/id/4645; www.imzak.org.ua/articles/article/id/4577.
10. Білас А.І. Правоохоронна діяльність країн ЄС: порівняльно-правове дослідження : автореф. на здоб. ... канд.. юрид. наук : 12.00.01 / Білас Андрій Іванович. – Львів., 2016. – 21 с.

Ягельська Марина Миколаївна, здобувач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри конституційного та міжнародного права Національної академії внутрішніх справ
Хальота А. І.

ПРАВОВА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ

Приведення українського законодавства у відповідність до права ЄС та реформування правової системи країни в цілому є важливим завданням для України, що зумовлено її стратегічною метою інтеграції та вступу до ЄС. Процес правової євроінтеграції передбачає створення правової, соціальної та демократичної держави, реальне забезпечення та захист основних прав та свобод людини, а також повномасштабне реформування правової системи України на основі принципів та стандартів, що утвердилися на загальноєвропейському рівні на основі міжнародного права в результаті діяльності європейських регіональних міжнародних організацій таких як Рада Європи, а також Організація з безпеки і співробітництва в Європі.

«Адаптація законодавства України до законодавства ЄС є пріоритетною складовою процесу інтеграції України до Європейського Союзу, що в свою чергу є пріоритетним напрямом української зовнішньої політики», – зазначено у загальних положеннях Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 березня 2004 року № 1629-VI [1].

Право Європейського Союзу – це складний набір правових засобів та інструментів, які регулюють та спрямовують процеси європейської інтеграції у найважливіших сферах співробітництва. Взаємозв'язок права ЄС із національним правом країн-учасниць базується на таких основних принципах як принцип первинності права ЄС, принцип субсидіарності, а також принцип прямої дії правових норм ЄС на всій території держав-учасниць.

Процес правової інтеграції України до ЄС розпочався з набуттям Україною незалежності, про що свідчить укладена у

1994 році Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами, ряд положень якої містить зобов'язання держави, спрямовані на створення правової бази для регулювання співробітництва з ЄС.

В Україні створена нормативно-правова база та інституційна система, яка включає в себе як центральний орган виконавчої влади – Міністерство юстиції України, – так і посадових осіб, які визначають процеси правової інтеграції України до ЄС. На жаль, невинувато другою роллю в процесі правової інтеграції України до Європейського Союзу відіграє Верховна Рада України, хоча саме її обов'язок приймати закони, а інші суб'єкти мають право лише законодавчої ініціативи.

Правова реформа в Україні повинна базуватись на всебічному входженні правової системи нашої держави до європейського правового простору та її адаптації до європейських правових стандартів. Однак на шляху правової інтеграції України до Європейського Союзу існує ряд проблем, які носять як практичний, так і теоретичний характер.

Перш за все, існує значна проблема впорядкування юридичної термінології, що є вихідним пунктом адаптації права України до права Європейського Союзу. Без зіставлення та визначення єдиної термінології для обох правових систем практично неможливо досягти взаєморозуміння в правовій сфері. Тому процес адаптації законодавства слід розпочинати саме з узгодження понятійного апарату та юридичної термінології.

Також однією з основних проблем є питання ролі закону в правовій системі України як реально діючого, а не суто формального джерела права. Однією з найнеобхідніших умов успішної адаптації є наповнення принципу верховенства закону реальним змістом.

Проблемною є також невизначеність самого поняття «Європейське право», навколо якого точиться багато дискусій як в Україні, так і за її межами.

Важливе теоретичне значення має проблема співвідношення публічного і приватного права в правовій системі України. Пояснюється це необхідністю закріплення відповідних ідей і принципів приватного і публічного права у чинному законодавстві України та подальшій їхній реалізації,

що сприятиме виробленню відповідних орієнтирів, якими слід керуватись у правозастосовчій практиці.

Разом з цим, важливим питанням у процесі правової інтеграції України до права ЄС є законодавче закріплення та реалізація ринкових перетворень в нашій країні та надання надійних гарантій захисту прав людини.

Отже, адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу є процесом послідовним і тривалим, який передбачає наближення правової системи України, включаючи законодавство, правотворчість, юридичну техніку, практику правозастосування тощо до правової системи ЄС відповідно до критеріїв, встановлених для держав-кандидатів на приєднання до ЄС. Тому для успішної реалізації стратегічної мети, а саме входу України до Європейського Союзу, необхідно, в першу чергу, мати чіткий та стабільний зовнішньополітичний курс, а також проводити ефективні та якісні правові реформи в усіх сферах діяльності щодо адаптації українського законодавства до європейських правових стандартів.

Список використаних джерел

1. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18 березня 2004 року № 1629-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 29. – Ст. 367.

Якименко Катерина Володимирівна,
здобувач навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри конституційного та
міжнародного права Національної академії
внутрішніх справ *Кулик Т. О.*

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ЗНАЧЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Інституції Європейського Союзу є елементом системи управління наднаціонального рівня, яку держави-члени використовують насамперед з метою реалізації положень засновницьких договорів та інших правових актів ЄС. Для цього

інституції Європейського Союзу наділені відповідною компетенцією, закріпленою у договорах, інших правових актах Європейського Союзу, що надає їм особливий статус та реальну автономію. Тому динаміка й успішність європейської інтеграції багато в чому зобов'язана саме оригінальності цієї системи [1].

Останнім часом проявляються тенденції розвитку інституційної системи Європейського Союзу, характерними рисами яких є, по-перше, те, що сама система не статична, а достатньо динамічна, порівняно швидко адаптується до мінливих умов. Згодом у ній з'являються нові установи, а роль і функції наявних істотно модифікуються; по-друге, як уся цілісна система, так і її окремі елементи – в сукупності відображають у своєму розвитку перерозподіл повноважень між ЄС, з одного боку, та державами-членами – з другого, що пов'язано насамперед зі зростанням масштабів євроінтеграційних процесів та їхнім ускладненням; по-третє, хоча інституційна система ускладняється, у цілому вона виявляється здатною більш-менш адекватно реагувати на виклики часу [1].

Основними інституціями Європейського Союзу є: Європейська Рада, Рада, Європейська Комісія, Європейський Парламент, Суд Європейського Союзу та допоміжні інституції: Економічно-соціальний комітет, Комітет регіонів, Європейський омбудсмен, Європейська поліцейська служба, Європейська прокуратура, агенції. Процес реалізації політики розширення ЄС, з метою суттєвого підвищення дієздатності та спроможності інституційної системи швидко й ефективно реагувати на сучасні виклики, зумовив впровадження таких посад – Голови Європейської Ради та Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки, та нової інституції – Європейської прокуратури.

Аналіз договірних положень про діяльність таких основних інституцій ЄС, як Європейська Рада, Європейська Комісія, Європейський Парламент та Суд ЄС показав, що вони діють в межах повноважень, покладених на них Договорами, та згідно зі встановленими процедурами, умовами та цілями. Взаємодіючи між собою на засадах відкритої співпраці, вони приймають виважені і ефективні рішення [2].

Європейська Рада, на яку покладена політична функція, надає Союзові необхідні для його розвитку імпульси і визначає його загальні політичні орієнтири та пріоритети. На неї ще покладена Лісабонським договором бюджетна та координаційна

функції, а також функція з розробки політики. В політико-адміністративній системі ЄС Рада відіграє подвійну роль: з одного боку, діючи як міжурядова організація, вона є найважливішим органом у процесі ухвалення рішень, а з другого, як наднаціональна інституція – є своєрідним форумом, на якому держави-члени мають можливість оприлюднювати свої національні пріоритетні проблеми [2].

Європейська Комісія виступає в ролі охоронця положень договорів та правового надбання союзу (acquiscommunitaire) й забезпечує належне застосування державами-членами положень первинного та вторинного права ЄС. Її основна роль полягає в контролі й спостереженні за правильним застосуванням законодавства Союзу. Здійснюючи виконавчу, координуючу та управлінську функції, Комісія виконує постанови Ради та Парламенту, виконує бюджет ЄС та керує програмами і несе за них відповідальність, подає до Парламенту та Ради щорічні звіти про функціонування ЄС. Крім того, Єврокомісія наділена повноваженнями законодавчого характеру, оскільки володіє виключним правом законодавчої ініціативи [3].

Європейський Парламент, поряд з Радою, Європейською Комісією та Судом ЄС, є одним із ключових органів влади в Європейському Союзі. За час свого існування він зазнавав суттєвих змін – від скромної ролі спостерігача до представницького органу з політичними, наглядовими, бюджетно-фінансовими, кадровими, дорадчими й окремими законодавчими функціями.

До інституційної системи ЄС належать також інституції, які виконують такі допоміжні функції, як консультативно-дорадчу (Соціально-економічний комітет, Комітет регіонів) та правоохоронну (Омбудсмен, Європол та Європейська прокуратура). Допоміжні функції в інституційній системі ЄС здійснюють також агенції, які відіграють надзвичайно важливу роль в європейському врядуванні [2]. Аналіз сучасних теорій до розуміння процесу становлення інституційної системи Європейського Союзу дає висновок про важливість місця та ролі наднаціональних інституцій Європейського Союзу в європейській інтеграції. Функціонування інституційної системи Європейського Союзу спрямоване, на те, щоб поширювати цінності Союзу, реалізовувати цілі Союзу, служити інтересам Союзу, його громадян та держав-членів, гарантувати узгодженість, ефективність та послідовність дій Союзу.

Список використаних джерел

1. Пістракевич О. В. Інституції нових держав-членів ЄС в європейській інтеграції / О. В. Пістракевич // Трансформація політико-управлінських відносин у державах Центрально-Східної Європи в процесі європейської інтеграції: уроки і досвід для України : монографія / [кол.авт.] ; за заг. ред. Д. І. Дзвінчука. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013.

2. Пістракевич О. В. Загальна характеристика інституцій ЄС. Основні інституції Європейського Союзу / О. В. Пістракевич // Європейська інтеграція: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів та слухачів магістерської підготовки за напрямом «Державне управління» / кол. авт. ; за заг. ред. проф. І. А. Грицяка та Д. І. Дзвінчука. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013.

3. Пістракевич О. В. Політична та управлінська сутність Європейської Комісії / О. В. Пістракевич // Державне управління та місцеве самоврядування. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2013.

Якова Ірина Олександрівна, здобувач Хмельницького регіонального відділення навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри адміністративного права і процесу Національної академії внутрішніх справ
Муратова Д. Б.

НЕПОВНОЛІТНІЙ ЯК СУБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Українська держава головним своїм пріоритетом, найвищою соціальною цінністю визнала людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку (ст. 3 Конституції України). Ратифікувавши у 1991 році Конвенцію ООН про права дитини і проголосувавши за Всесвітню декларацію про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей [1], Україна взяла на себе міжнародно-правові зобов'язання щодо дотримання міжнародних

стандартів прав дитини, згідно з якими вона повинна забезпечити добробут, охорону здоров'я, житло, освіту для кожної дитини без будь-якої дискримінації, а також надійно захистити від будь-яких форм насильства та експлуатації. Відповідно до ст. 1 Конвенції ООН «Про права дитини» дитиною є кожна людська істота до досягнення нею 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до цієї особи, вона не досягає повноліття раніше [1, с. 125].

Адміністративне законодавство України, зокрема Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП), також оперує поняттям «неповнолітній», виокремлює особливості відповідальності цієї категорії осіб (ст. 13 КУпАП), заходів адміністративного впливу (ст. 24-1 КУпАП), хоча і встановлює завищені вікові обмеження – від 16 до 18 років.

Суб'єкт адміністративного делікту – це не абстрактне поняття, що перебуває поза часом і простором, а особа, котра фізично існує і заподіює своїми протиправними діями шкоду об'єкту посягання [2]. Спірним в адміністративно-правовій науці є питання віднесення неповнолітніх до різновидів суб'єктів адміністративного проступку. Так, деякі вчені визначають неповнолітнього як спеціального суб'єкта [2], інші – як особливого суб'єкта [3, 11; 4, 266]. Крім того, існує думка, що виокремлення особливого суб'єкта не пов'язано безпосередньо з особливостями складу адміністративного проступку, оскільки ознаки, що характеризують особливий суб'єкт, не впливають на факт наявності складів і кваліфікацію адміністративних проступків, а мають значення лише при індивідуалізації адміністративної відповідальності [5, с. 69].

Правовий статус неповнолітніх має особливості, які вбачаються з їх вікової характеристики (недостатній життєвий досвід, невміння правильно оцінювати окремі явища, передбачати наслідки своїх вчинків тощо). Відповідно, у законі встановлено деякі обмеження самостійного вчинення неповнолітнім дій, з якими пов'язане настання правових наслідків. Обов'язок вчиняти ці дії від імені та в інтересах неповнолітнього або контролювати їх покладається на батьків чи осіб, які їх замінюють. Водночас у деяких випадках, передбачених КУпАП, неповнолітні несуть адміністративну відповідальність за вчинені ними діяння нарівні з дорослими (статті 44, 51, 173 КУпАП). Адже законодавчо визначено (хоча і не прямою вказівкою) можливість визнання неповнолітнього

суб'єктом адміністративного проступку. Таким чином, аналіз окремих статей КУпАП свідчить про те, що особа може бути суб'єктом адміністративного проступку, лише досягнувши певного віку, з якого вона, на думку законодавця, на момент вчинення проступку повинна володіти таким рівнем свідомості, фізичного та психічного розвитку, що дає їй змогу правильно оцінити суспільну значимість і сенс вчиненого правопорушення. Згідно зі ст. 12 КУпАП адміністративній відповідальності підлягають особи, яким на момент вчинення протиправного діяння виповнилося 16 років, а іноді – лише тоді, коли особа досягла повноліття – 18 років (статті 207, 211 КУпАП тощо). Тобто не будь-яка особа, яка вчинила адміністративний проступок, визнається його суб'єктом з точки зору складу цього проступку. Законодавством передбачено й протилежні випадки, коли особа фактично підпадає під ознаки суб'єкта адміністративного проступку, але через певні причини не може особисто нести адміністративну відповідальність, зокрема це стосується неповнолітніх. Наприклад, у ст. 184 КУпАП встановлено, що вчинення неповнолітніми віком від 14 до 16 років адміністративного проступку тягне за собою накладення штрафу на батьків чи осіб, які їх замінюють. Стаття 307 КУпАП, яка регламентує строки і порядок виконання постанови про накладення штрафу, передбачає стягнення штрафу з батьків осіб віком від 16 до 18 років, які вчинили адміністративне правопорушення, але не мають можливості самостійно його сплатити. У таких випадках простежується відповідальність за винні діяння третіх осіб [4, с. 199].

У наш час в різних країнах світу початковий вік відповідальності за злочини й адміністративні проступки визначається по-різному. Досить низькі його межі встановлені в Єгипті, Іраку, Лівані й низці інших країн Північної Африки і Близького Сходу – 7 років. У деяких державах (в окремих штатах США, Франції, Узбекистані й інших) мінімальний вік адміністративно-деліктної відповідальності встановлено з 13 років (причому неповнолітнім визнається, як правило, особа у віці від 10 до 18 років: до 13 років – застосовуються виключно виховні заходи, від 13 – покарання [6, с. 40]). З 14 років встановлено адміністративно-деліктну відповідальність у більшості країн континентального права: Австрії, Італії, Чехії, Словенії, Хорватії. Водночас неповнолітній у віці від 14 до

18 років зазвичай визнається спеціальним суб'єктом адміністративного проступку із певними особливостями щодо застосування заходів адміністративного впливу.

В англосаксонській системі права відомі випадки визнання неповнолітнім особи до 21 року: три штати США, Велика Британія [6]. У теорії кримінального права дедалі частіше висловлюються думки щодо зниження вікового критерію притягнення людини до відповідальності.

Основним завданням уповноважених на здійснення адміністративної юрисдикції органів має бути не просто з'ясування віку неповнолітнього правопорушника, а рівень його усвідомлення вчинених протиправних дій, іншими словами – його дієздатність, яка регулюється нормами різних галузей права, зокрема цивільного, адміністративного, кримінального тощо.

Список використаних джерел

1. Международные акты о правах человека : сб. документов. – М. : НОРМА-ИНФРА, 1999. – 756 с.
2. Гуржій Т. Встановлення ознак суб'єкта адміністративного делікту в процесі адміністративно-правової кваліфікації / Т. Гуржій // Право України. – 2006. – № 4.
3. Горбач О.В. Адміністративна відповідальність неповнолітніх, батьків або осіб, які їх замінюють: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О.В. Горбач. – К. : НАВСУ, 2006. – 18 с.
4. Колпаков В.К. Адміністративно-деліктний правовий феномен: моногр. / В.К. Колпаков. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 528 с.
5. Миколенко А.И. Административный процесс и административная ответственность в Украине: учеб. пособ. / А.И. Миколенко. – [2-е изд. дополн.]. – Х. : Одиссей, 2006. – 352 с.
6. Адміністративне деліктне законодавство: зарубіжний досвід та пропозиції реформування в Україні / авт.-упоряд. О.А. Банчук. – К.: Книги для бізнесу, 2007. – 912 с.

Яцун Микола Миколайович, ад'юнкт
кафедри оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх справ

СПОСОБИ ПРОТИДІЇ РОЗСЛІДУВАННЮ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Запорукою успіху реформ, що здійснюються в Україні задля наближення нашого суспільства до європейських стандартів, є подолання корупції та боротьба зі злочинами у сфері службової діяльності.

Злочини у сфері службової діяльності, як правило, майже не існують окремо, ізольовано від інших видів злочинної діяльності. Найчастіше службові правопорушення є тим засобом, за допомогою якого службова особа вчиняє інший, серйозніший і тяжчий злочин, аби досягнути бажаного злочинного результату. Відомі випадки контрабанди, порушення законодавства про бюджетну систему України, відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, та інші злочини, вчинені внаслідок зловживання владою, перевищення влади чи службових повноважень.

У загальній структурі злочинності протиправні діяння службових осіб становлять від 2,9 % до 4,1 % і характеризуються як одні з найбільш суспільно небезпечних, оскільки завдають істотної шкоди інститутам державної влади, економіки та соціального забезпечення громадян [1, с. 1].

Водночас офіційна статистика повною мірою не відображає рівень і динаміку розповсюдження злочинів цього виду унаслідок високого рівня їх латентності, складності виявлення та розслідування, а також високого ступеня прихованості та можливості уникнення від відповідальності за зазначені діяння [2].

Високий рівень організації злочинної діяльності у сфері службової діяльності також характеризується вжиттям злочинцями всіх можливих засобів для недопущення виявлення ознак їх діяльності або ж у разі такого виявлення – недопущення з'ясування та доказування їх причетності до вчинення цих злочинів. Таке вжиття злочинцями всіх можливих засобів у криміналістиці прийнято іменувати протидією розслідуванню злочинів [3].

Тож до способів протидії виявленню та розслідуванню злочинів на стадії вчинення останніх пропонуємо відносити наступні: а) значна розгалуженість «функціональних обов'язків» злочинців; б) ретельне маскування зв'язків між учасниками злочинної діяльності; в) вжиття заходів щодо мінімізації залишених слідів або щодо їх знищення; г) вжиття заходів щодо інсценування окремих обставин події, а саме: створення видимості не пов'язаності ряду злочинних проявів між собою; створення видимості вчинення не злочинних діянь, а службових (дисциплінарних) чи адміністративних правопорушень; створення видимості вчинення злочину (-ів) іншими особами; створення видимості вчинення не умисних злочинів, а з необережності; г) залучення корумпованих зв'язків; д) переїзд на тривалий час або на постійній основі до іншого регіону/країни; е) створення алібі та інші.

Заходи з протидії розслідуванню злочинів у сфері службової діяльності також вживаються з боку злочинців і після початку кримінального провадження. Зокрема, може здійснюватися вплив на учасників досудового розслідування (1) задля зміни ними своїх свідчень чи відмови від раніше наданих показань, 2) заради вжиття ними заходів, спрямованих на пошкодження чи-то знищення речових доказів, (3) задля отримання доступу до певних об'єктів, (4) щоб отримати певні відомості або (5) з метою фальсифікації матеріалів кримінального провадження. Причому такий вплив може виражатися як у погрозах, так і у підкупі, пропозиції чи обіцянці певної винагороди, шантажі, застосуванні насильства до особи чи її близьких, знищенні чи-то пошкодженні майна особи або її близьких, використанні дружніх чи родинних зв'язків і т. д. Також можуть вживатися такі способи протидії як переховування від органів слідства, неявка до органів досудового розслідування на вимогу особи, котра провадить досудове слідство, тощо.

Що ж стосується способів подолання названих засобів протидії, то вони насамперед зводяться до якісного планування та організації кримінального провадження. Слідчий повинен у повному обсязі використовувати весь арсенал процесуальних, тактико-технічних і методичних засобів провадження досудового розслідування. Зокрема, правильно визначати обсяг і послідовність проведення слідчих (розшукових) заходів, використовувати додаткові засоби фіксації, вживати заходи для

забезпечення безпеки окремих учасників кримінального провадження, здійснювати роз'яснювальну роботу по відношенню до свідків і підозрюваних, своєчасно вживати заходи забезпечення кримінального провадження і т. п. [3].

Список використаних джерел

1. Ромців О.І. Особливості подолання протидії під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «кримінальний процес і криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / О.І. Ромців. – Львів, 2016. – 20 с.

2. Павленко С. О. Деякі особливості протидії хабарництву, вчиненому службовими особами, які займають відповідальне становище / С. О. Павленко // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика) : наук.-практ. журн. – 2013. – № 2 (30). – С. 279-288.

3. Пчеліна О.В. Протидія розслідуванню злочинів у сфері службової діяльності та шляхи її подолання / О.В. Пчеліна // Молодий вчений. – 2016. – 4 (31). – С. 628-632.

Середа Тетяна Миколаївна, здобувач кафедри конституційного та міжнародного права Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук **Костянтин В.Т.**

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ІНТЕГРАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Тенденція зближення українського конституційного права з міжнародним публічним правом та, зокрема, з правом ЄС, набуває все більшого значення у зв'язку з проголошенням загальнодержавного курсу України на набуття статусу країни-члена у Європейському Союзі. Інтеграція в європейський політичний, економічний і гуманітарний простір розглядається стратегічним орієнтиром і системоутворювальним чинником державно-правового розвитку.

Так, згідно з Копенгагенськими критеріями вступ до Європейського Союзу країн Центральної та Східної Європи буде можливим тільки у разі визнання та дотримання країнами-

кандидатами основоположних принципів ЄС, а також обов'язкового прийняття *acquis* ЄС – сукупності цілей, принципів і норм спільної політики та законодавства ЄС, а також юридичних та інституційних механізмів їхнього впровадження. Відповідно до рішень Копенгагенського саміту Європейської Ради, для членства у ЄС країна-кандидат повинна, серед іншого, «бути спроможною прийняти на себе обов'язки, що виникають із членства, включаючи дотримання цілей політичного, економічного та валютного союзу».

Аналізуючи роль конституції в імплементації міжнародних договорів (мається на увазі також і правових актів ЄС, оскільки вони мають міжнародноправову природу), слід підкреслити, що конституція є своєрідним «фільтром» у такому процесі, який допомагає уникнути негативних елементів і контролювати внутрішньодержавну правотворчість крізь призму загальних міжнародних стандартів, правових ідей і певних «каналів» впливу [1, с. 86].

Фактично, у Конституції України втілилася загальна тенденція розвитку системи конституціоналізму – тенденція інтернаціоналізації, що виражається передусім у зближенні національного конституційного права з міжнародним публічним правом. Міжнародні правові документи, отримавши визнання міжнародного співтовариства, стають, так званими, міжнародно-правовими стандартами, що сприймаються та закріплюються в національних правових системах окремих країн [2, с. 207-208].

Як влучно зазначає Д. Терлецький, ч. 2 ст. 9 Основного Закону застереження щодо укладання міжнародних договорів, що суперечать Конституції України, дозволяє передусім констатувати неприпустимість укладення міжнародного договору до внесення відповідних змін до Конституції України, що, втім, не виключає взагалі такої ймовірності [3, с. 128].

Зокрема, Законом України «Про міжнародні договори України» [4] не визначено механізму застосування міжнародних договорів України, включених до системи національного законодавства, а саме – відсутній вичерпний перелік юридичних умов, за наявності яких міжнародні договори застосовуються безпосередньо. При буквальному тлумаченні ч. 1. ст. 19 Закону «Про міжнародні договори України» видається можливим віднести до такого роду юридичних умов передусім надання згоди на його обов'язковість саме Верховною Радою. На противагу ч. 2. ст. 9 Конституції України про вищу юридичну силу Конституції по відношенню до міжнародного договору свідчить ч. 2. ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори України» щодо формулювання дії колізійної норми, а саме: «Якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що

передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору».

Отож, Угода про партнерство і співробітництво між Україною і ЄС, підписана в 1994 р., стала основним документом регулювання двосторонніх відносин між Україною та ЄС. Однак її правовий статус, що не передбачав інтеграції до ЄС, суттєво відрізнявся від угод про асоціацію, що були підписані з країнами Центрально-Східної Європи, які отримали чітку європейську перспективу. Загалом Україна зобов'язалась здійснити адаптацію свого законодавства до близько 60-ти регламентів та директив ЄС у цій сфері, включаючи практику їх застосування [5, с. 49].

21 березня 2014 р. під час Позачергової Саміту Україні-ЄС було підписано політичну частину Угоди про асоціацію, а 27 червня 2014 р. в ході засідання Ради ЄС Президентом України П.Порошенком та керівництвом Європейського Союзу і главами держав та урядів 28 держав-членів ЄС була підписана економічна частина Угоди про асоціацію.

Але в даний час УПС втратила чинність у зв'язку з ратифікацією Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 16.09.2014 р.[7]. Угода про асоціацію є продовженням розвитку відносин, яка спрямована на політичну асоціацію, а також економічну інтеграцію. Дана Угода передбачає підтримку ЄС реформ в Україні у багатьох сферах життя, проводить посилену співпрацю в зовнішній політиці і політиці безпеки, а також приділяє повагу до основних демократичних принципів та верховенства права зокрема.

Звернемо увагу, що після підписання політичної частини та економічної частини Угоди про асоціацію Україна – Європейський Союз, покликана забезпечити якісно новий, поглиблений формат відносин між Україною та ЄС. Вона стала унікальним двостороннім документом, який виходитиме далеко за рамки подібних угод, укладених ЄС свого часу з країнами Центральної та Східної Європи. Угода не лише закладе якісно нову правову основу для подальших взаємин між Україною та ЄС, але й слугуватиме стратегічним орієнтиром для проведення системних соціально-економічних реформ в Україні, широкомасштабної адаптації законодавства України до норм і правил ЄС.

Аналіз предмета досліджуваних договорів дозволяє дійти висновку, що предмет Угоди про асоціацію є значно ширшим за предмет УПС. Окрім традиційних сфер двостороннього співробітництва – економічної (у тому числі торгівельної, інвестиційної, комерційної), соціальної, культурної, науково-технічної, Угода регулює питання співпраці у сфері зовнішньої та безпекової

політики, військового співробітництва, юстиції, розвитку людського потенціалу, громадянського суспільства тощо.

Ключовим елементом успішної інтеграції України до ЄС є досягнення певного рівня узгодженості законодавства нашої країни з правовими нормами Євросоюзу. Зближення українського законодавства із сучасною європейською системою права забезпечить розвиток політичної, підприємницької, соціальної, культурної активності громадян України, економічний розвиток держави в рамках ЄС і сприятиме поступовому зростанню добробуту громадян, приведенню його до рівня, що склався у державах-членах ЄС, а також створить необхідні передумови для отримання Україною статусу асоційованого члена Євросоюзу, що є головним зовнішньополітичним пріоритетом України.

Враховуючи зазначене, чинна законодавча база України є суперечливою, нестабільною, а тому недосконалою. Однак ЄС особливого значення надають саме якості правових актів. Рада ЄС прийняла спеціальне рішення з приводу правил їх підготовки, за якими правовий акт має бути: чітким, не двозначним, без надмірного застосування скорочень, не містити жаргонних висловів, надто довгих фраз, незрозумілих посилань на інші тексти, ускладнень, що ускладнюють його читання. Україні також потрібно враховувати економічні, політичні та соціальні наслідки прийняття відповідних актів законодавства, адаптованих до вимог законодавства ЄС.

Одним із шляхів розв'язання зазначеної проблеми в Україні є законодавче врегулювання процесу прийняття нормативно-правових актів суб'єктами нормотворення та врахування положення, що необхідною умовою й головним принципом нормотворчого процесу є законність як об'єктивна властивість права загалом. Отже, створюючи національну державну правову систему відповідно до норм ЄС, необхідно одночасно з адаптацією вже наявних законів приймати нові, узгоджені з правовим полем ЄС, законодавчі акти. Важливо зважити на те, що процес адаптації законодавства України вимагає злагодженої співпраці всіх гілок влади.

Список використаних джерел

1. Волошин Ю. Інтернаціоналізація сучасного конституційного права : деякі теоретичні й практичні проблеми / Ю. Волошин // Часопис Київ. Ун-ту права. – 2007. – № 4. – С. 82–88.
2. Орзих М. Ф. Современный конституционализм в Украине. Введение в украинское конституционное право : монографія / М.Ф. Орзих, А.Р. Крусян. – К. : Алерта, 2006. – 327 с.
3. Терлецький Д. С. Конституційно-правове регулювання дії міжнародних договорів в Україні : монографія / Д. С. Терлецький. – О. : Фенікс, 2009. – 232 с.

4. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 № 1906-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>

5. Даниленко Л. І. Перспективи та виклики євроінтеграційних процесів для України : навч.-метод. матеріали / Л. І. Даниленко, І. В. Поліщук. – К. : НАДУ, 2013. – 132 с.

6. Угода про асоціацію між Україною, Європейським Союзом та їх державами-членами від 27.06.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011

7. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 № 1678-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1678-18/paran2#n2>

8. Порядок денний асоціації Україна – ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію від 20.11.2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_990

Наручек Микола Олегович, слухач 4 В курсу навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ

КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ

Особливості порядку кримінального провадження щодо неповнолітніх обумовлені передусім особливостями суб'єкта кримінального правопорушення. Фізичний, розумовий і психічний розвиток неповнолітніх обумовлює нестійкість їх характеру, незрілість мислення, схильність до наслідування поведінки старших за них і дорослих осіб та інші подібні риси, а також неможливість повною мірою самостійно захищати свої права та законні інтереси. Ураховуючи все це, законодавець встановлює додаткові гарантії, що забезпечують з'ясування обставин, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, охорону прав і законних інтересів неповнолітніх підозрюваних, обвинувачених, осіб, які на момент вчинення суспільно небезпечного діяння, що має ознаки кримінального правопорушення, не досягли віку, з якого можлива кримінальна відповідальність за його вчинення, а також підвищення виховного впливу такого провадження через створення

доброзичливого до дитини середовища і процесу, в межах якого здійснюється кримінальне провадження щодо осіб, молодших вісімнадцяти років.

Вагомий внесок у розроблення загальнотеоретичних основ реалізації прав дитини у кримінальному провадженні, а відтак і неповнолітніх осіб, визначення системи захисту прав та свобод дітей, що застосовується у кримінальному провадженні, в науку кримінального процесуального права здійснили такі визнані вчені, як О.Я. Баєв, В.П. Бахін, П.Д. Біленчук, В.Є. Богінський, О.М. Васильєв, В.К. Весельський, В.Г. Гончаренко, Г.Г. Доспулов, О.М. Іщенко, Л.М. Карнєєва, Н.І. Клименко, М.В. Костицький, І.І. Котюк, Є.Д. Лук'янчиков, С.М. Мельник, А.В. Молдован та ін. Здійснивши аналіз наукових підходів слід виділити загальновизнану позицію вчених щодо розуміння сутності захисту прав неповнолітніх у кримінальному провадженні. Її зміст полягає у тому, що кримінальне провадження у справах за участю неповнолітніх осіб повинно вибудовуватися з врахуванням їх вікових особливостей. Варто погодитися з даною позицією, оскільки саме підвищення рівня правової захищеності неповнолітніх осіб у кримінальному провадженні, не змінюючи його загальної процесуальної форми у кримінальному судочинстві, слід вважати базисом додаткових процесуальних гарантій захисту прав неповнолітніх осіб у кримінальному провадженні.

У чинному КПК України (параграф 2 гл. 38) чітко окреслена процедура провадження щодо неповнолітніх, які після досягнення одинадцятирічного віку до досягнення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, вчинили суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність. Тобто зараз ми маємо дві нормативно визначені систематизовані процедури провадження щодо неповнолітніх:

- а) які є суб'єктами злочину;
- б) які вчинили суспільно небезпечне діяння з одинадцяти років до настання віку кримінальної відповідальності [1].

Це, безсумнівно усуне неоднакову практику провадження процесуальних дій ю у цій категорії кримінальних проваджень, удосконалить процесуальне положення неповнолітніх. Зокрема зараз деякі слідчі проводять процесуальні дії з такими неповнолітніми, як зі свідками, інші — як з особами, які до досягнення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, вчинили суспільно

небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною КК України.

Законодавці зробили значний акцент на поглибленому з'ясуванні вікових, психологічних та психофізичних особливостей неповнолітніх, які потрапили у сферу дії кримінального процесу.

В чинному КПК України робиться наголос на доцільності проведення комплексних психолого-психіатричних та психологічних експертиз, залученні спеціалістів для проведення процесуальних дій за участю дитини, більш активної участі у процесі представників служби та кримінальної міліції у справах дітей. Це є цілком правильним, оскільки для прийняття законного й обгрунтованого рішення суд повинен мати повні та чіткі дані про особистість неповнолітнього, умови його життя та виховання, обставини, за яких було вчинено злочин. Це дозволить індивідуально підійти до кожного з них, зокрема під час проведення слідчих дій, і при обранні заходів забезпечення кримінального провадження, визначенні виду та міри покарання, застосуванні примусових заходів виховного характеру, адже вже на етапі кримінального провадження треба таким чином дослідити особистість дитини, оточуюче її середовище, визначити об'єктивні чинники, що вплинули на вчинення нею правопорушення, щоб правильно прийняти рішення про відповідальність дитини. Треба пам'ятати, що психіка дитини ще розвивається, її характер ще не до кінця сформований, на нього можна впливати. А тому кінцеве рішення у справі повинно бути таким, щоб дитина розуміла, що воно справедливе а з точки зору завдань кримінальної політики держави стосовно неповнолітніх, стало одним з визначальних факторів перевиховання та ресоціалізації дитини, а не лише карою за вчинене [21, с. 307].

Зокрема ні в чинному КПК, ні в інших нормативних актах не визначений окремий орган або особа, яка безпосередньо займалася б збиранням відповідних даних. На практиці це призводить до того, що слідчі та судді обмежуються лише отриманням довідок з місця проживання, навчання або роботи неповнолітнього. Відомості про характер дитини не отримуються, не збирається інформація про її оточення. А тому в багатьох випадках суд, приймаючи остаточне рішення у справі, не може спрогнозувати, як вплине призначений вид та міра відповідальності на подальшу долю дитини. Вбачається, що необхідно вирішити цю проблему шляхом визначення в спеціальному законі суб'єкта, який би відповідав за цей напрямок діяльності з наданням йому відповідних повноважень. При цьому було б доцільно,

щоб зазначена фігура вступала в контакт з неповнолітнім уже на початкових етапах провадження та працювала з дитиною у подальшому на стадії ресоціалізації дитини.

Як зазначають психологи, у стресовій ситуації, якою для дітей є кримінальне провадження, у них загострюються тенденції до примітивних способів психологічного захисту, що проявляється в таких формах: реакція опозиції (бравада, демонстративний характер дій, висловлювань, який не є внутрішньо вмотивованим); реакція відмови (непідкорення вимогам); реакція ізоляції (прагнення уникнути негативних контактів); фрустрація у формі агресії чи уникнення спілкування. Тому виникає питання створення максимально "м'якої", неформальної процедури розслідування та судового розгляду справ про злочини неповнолітніх, яка дозволила б зберегти психологічну рівновагу неповнолітнього, у якого стався конфлікт із законом, врахувати його індивідуально-психологічні й вікові особливості, реалізувати його гнучку систему кримінально-правових заходів впливу. З цієї точки зору, чинний КПК України є прогресивним, адже його положення передбачають спеціалізацію у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх.

Підсумовуючи все вищезазначене, можна сказати, що нормами, якими регламентується кримінальне провадження щодо неповнолітніх за чинним КПК України, встановлені додаткові гарантії захисту прав та законних інтересів дітей, які потрапили у сферу дії кримінального процесу. Окремі проблеми, які можуть, за нашими прогнозами, виникнути під час провадження у справах цієї категорії, слід усунути шляхом прийняття відомчих нормативно-правових актів, а також подальшого удосконалення законодавчої бази у сфері захисту неповнолітніх.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. // Голос України. 19 травня 2012. - № 90-91.;
2. Захист у кримінальному процесі за новим Кримінальним процесуальним кодексом України : практич. посіб. / упоряд. Ю. І. Руснак. – К. : Центр учб. л-ри, 2013. – 352 с.
3. Збірник нормативно-правових актів України, регламентують окремі питання кримінального провадження: [упоряд. С.М. Альфоров, С.М. Міщенко, В.І. Фаринник та ін.]; за заг. Ред.. В.І. Слідпченка. - Київ : ТОВ «АРТ-Дизайн», 2012. - 250с.;

4. Кримінальний процес : підручник / [Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманянц та ін.] ; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. – Х. : Право, 2013. – 824 с.

Огілько Віктор Миколайович, слухач 6-BS курсу навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ

ПРАВИЛА ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ У ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

У зв'язку з подіями, які відбуваються останнім часом на території України, надзвичайно актуалізувалися пошуки та запровадження нових підходів, спрямованих на підвищення якості забезпечення безпеки професійної діяльності працівників вітчизняних правоохоронних органів.

У Конституції України (ст. 3) зазначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнані найвищою соціальною цінністю, тому згадані дії посадових осіб прямо порушують норми Основного Закону країни. Реформування правової та соціальної системи завдяки побудові якісно нової моделі безпеки їхніх працівників відповідно до стандартів, принципів і норм, вироблених світовою спільнотою, є одним із оптимальних шляхів розв'язання цієї проблеми

З прийняттям 02.07.2015 р. Закону України «Про Національну поліцію» фактично розпочалася реформа правоохоронної системи взагалі та Міністерства внутрішніх справ України зокрема. Це, у свою чергу, привело до створення Національної поліції України як центрального органу виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

Стаття 42 Закону України «Про Національну поліцію» закріплює, що поліція під час виконання повноважень, уповноважена застосовувати такі заходи примусу: фізичний вплив (сила); застосування спеціальних засобів; застосування вогнепальної зброї.

Також Закон України "Про Національну поліцію" запроваджує нове поняття таке як "поліцейські заходи", під якими розуміють дію або комплекс дій примусового чи превентивного характеру, що обмежують певні права й свободи людини та застосовуються для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень.

Поліцейські заходи примусу, до яких належать: – фізичний вплив (сила); – застосування спеціальних засобів; – застосування вогнепальної зброї.

Так, у ч. 7 статті цілком вірно вказано, що поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки з метою заподіяння особі такої шкоди, яка є необхідною і достатньою за таких обставин, для негайного відвернення чи припинення збройного нападу. Проте деякими своїми положеннями вказана стаття надає поліцейським надмірні повноваження щодо застосування вогнепальної зброї та не відповідає вже цитованому положенню її частини 7 [1].

До прикладу, у ч. 4 статті визначено виняткові випадки, коли поліцейський може застосовувати вогнепальну зброю. Серед них є декілька, які, на наш погляд, створюють небезпеку для прав людини. Йдеться про пункт 5 вказаної частини статті, що дозволяє застосовувати вогнепальну зброю «для затримання особи, яку застали під час вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти» [1].

А також про пункт 3 частини 6, яким дозволяється поліцейському застосовувати зброю без попередження, «якщо особа, затримана або заарештована за вчинення особливо тяжкого чи тяжкого злочину, втікає із застосуванням транспортного засобу» [1].

Наголосимо, що тяжкий та особливо тяжкий злочин згідно Кримінального кодексу України далеко не завжди поєднаний з насильством. Отже, сам по собі факт скоєння особою тяжкого та особливо тяжкого злочину є недостатнім для розгляду його в якості обґрунтування для застосування зброї. Але головним є те, що обидві цитовані підстави суперечать не лише принципу пропорційності (адже вони надають поліцейському право застосовувати вогнепальну зброю щодо осіб, які не мають зброї та не вчиняють насильницькі дії), а й суперечать цілям застосування зброї, визначеним у ч. 7 статті [2].

Крім того, застосування у вказаних випадках зброї може спричинити шкоду життю та здоров'ю випадкових людей. Усе вищевказане стосується також і ч. 13 розглядуваної статті, що нею встановлюється наступне: «поліцейський може використати вогнепальну зброю для подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил». Є очевидним, що для подання сигналу тривоги або виклику допомоги вогнепальна зброя підходить менш за все, адже навіть через постріли в повітря може бути завдано шкоди життю або здоров'ю людей.

Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки з метою заподіяння особі такої шкоди, що є необхідною і достатньою за таких обставин, для негайного відвернення чи припинення збройного нападу. Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю у разі збройного нападу, якщо відвернення чи припинення відповідного нападу неможливо досягнути іншими засобами.

Поліцейському заборонено застосовувати вогнепальну зброю в місцях, де може бути завдано шкоди іншим особам, а також у вогнебезпечних та вибухонебезпечних місцях, крім випадків необхідності відбиття нападу або крайньої необхідності.

Поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомляти свого керівника про застосування вогнепальної зброї, а також негайно повідомити свого керівника про активне застосування вогнепальної зброї, який своєю чергою зобов'язаний поінформувати центральний орган управління поліції та відповідного прокурора. Поліцейський може взяти до рук вогнепальну зброю і привести її у готовність, якщо вважає, що за таких обставин, які склалися, можуть виникнути підстави для її застосування.

Під час затримання осіб, щодо яких у поліцейського виникла підозра у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину, а також під час перевірки документів у таких осіб поліцейський може привести в готовність вогнепальну зброю та попередити особу про можливість її застосування. Спроба особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену поліцейським відстань, чи доторкнутися до зброї є підставою для застосування вогнепальної зброї поліцейським. Поліцейський може використати вогнепальну зброю для подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил, або для знешкодження тварини, яка загрожує життю чи здоров'ю поліцейського та інших осіб.

Отже, у кожному конкретному випадку буде перевірятись, чи була завдана шкода необхідною і достатньою в такій обстановці, чи мав місце напад, чи припинення відповідного нападу можливо було досягнути іншими засобами, тобто чи мала подія винятковий характер.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію: закон України від 02.07.2015 р. // Урядовий кур'єр від 12.08.2015. – 2015. – № 146.

2. Експрес-аналіз Закону "Про Національну поліцію" [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ostro.org/blogs/synieralov/161283/>

3. Національна поліція України: проблеми становлення та перспективи розвитку : зб. матеріалів наук.-практ. конф. курсантів та студентів (м. Харків, 10 грудня 2015 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. –Харків, 2015. – 192 с.

Дубівка Ірина Володимирівна, ад'юнкт
кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

У ст.1 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» зазначено, що адвокатом є фізична особа, яка здійснює адвокатську діяльність на підставах і в порядку, що передбачені законом. Адвокатська діяльність – це незалежна професійна діяльність адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту.

Захист, як вид незалежної професійної діяльності полягає у забезпеченні захисту прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування у кримінальному провадженні, особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію). Ці положення кореспондуються із КПК України.

Системний аналіз законодавства дає підстави для висновку, що діяльність адвоката у кримінальному провадженні характеризується певними ознаками, головними з яких є його організаційно-правовий та процесуальний статус. Так, у КПК України та інших нормативно-правових актах регламентовано умови участі адвоката у кримінальному провадженні та його повноваження.

Кримінальний процесуальний статус адвоката передбачає, що він може брати участь у кримінальному провадженні:

1) як захисник підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування

примусових заходів медичного чи виховного характеру, а також стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію) (ст. 45 КПК України);

2) як представник: потерпілого фізичної особи; юридичної особи, яка є потерпілим (ст. 58 КПК України);

3) як представник цивільного позивача, цивільного відповідача (ст. 63 КПК України);

4) як адвокат свідка (ст. 66 КПК України).

Зміст організаційно-правового статусу адвоката становлять повноваження, які дозволяють йому брати участь у кримінальному провадженні. Так, ст. 45 КПК України передбачено, що захисником може бути тільки адвокат, відомості про якого внесені до Єдиного реєстру адвокатів України. Відповідно, якщо такі відомості відсутні або у Єдиному реєстрі адвокатів України міститься запис про зупинення або припинення права на зайняття адвокатською діяльністю – особа (адвокат) не може бути захисником у кримінальному провадженні.

Документами, які підтверджують право (повноваження) адвоката брати участь у кримінальному провадженні є: свідоцтво на про право на зайняття адвокатською діяльністю; ордер, договір із захисником або доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги (ст. 50 КПК України).

Науковцями та практиками справедливо вказується про недосконалість правової регламентації порядку підтвердження повноважень адвоката у кримінальному процесі. Проблема полягає у неузгодженості положень КПК України та Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Так, як вже було зазначено, ст. 50 КПК України визначено виключний перелік вимог та документів для підтвердження повноважень захисника чи для його залучення до участі в кримінальному провадженні.

У ч.1 ст. 26 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» передбачено, що документами, що посвідчують повноваження адвоката на надання правової допомоги, можуть бути: 1) договір про надання правової допомоги; 2) довіреність; 3) ордер; 4) доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги. Таким чином, з урахуванням особливостей кримінального процесуального закону, повноваження адвоката в кримінальному судочинстві можуть бути підтверджені ордером або договором. Ордер, відповідно до затвердженої форми, містить в собі: прізвище, ім'я, по-батькові особи, якій надається

правова допомога, підставу надання правової допомоги (договір, доручення на надання безоплатної правової допомоги), назву органу, в якому надається правова допомога, прізвище, ім'я, по-батькові адвоката, який буде надавати правову допомогу, номер свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю, дату його видачі, назву ради адвокатів або кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, яка видала свідоцтво, з обов'язковою вказівкою про те, що правова допомога надається адвокатом, який здійснює адвокатську діяльність індивідуально (адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням), із зазначенням місцезнаходження (робочого місця) адвоката, адвокатського бюро, адвокатського об'єднання.

На практиці така неузгодженість дозволяє вимагати від адвоката пред'явлення для підтвердження своїх повноважень обох згаданих документів (ордеру і договору), що і є предметом критики. Адже виходячи зі змісту наведених положень законодавства, згадані документи є однаковими за змістом, що стосується повноважень адвоката.

Вирішити цю проблему пропонується: шляхом конституційного звернення до Конституційного Суду України щодо тлумачення ст. 50 КПК України, а саме документів, якими підтверджуються повноваження захисника у кримінальному провадженні (В. Маркевич); проектом Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України (щодо підтвердження повноважень захисника)» (В. А. Головка, А. Б. Аваков).

Убачається, що згадана законодавча ініціатива є своєчасною та доцільною і у разі ухвалення законопроекту правова невизначеність щодо порядку підтвердження повноважень захисника буде усунута.

Гальонкіна Юлія Сергіївна, ад'юнкт
кафедри філософії права та юридичної логіки
Національної академії внутрішніх справ

ГУМАНІТАРИЗАЦІЯ СУЧАСНОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

Гуманітаризація юридичної освіти передбачає розширення переліку гуманітарних дисциплін, поглиблення інтеграції їх змісту для отримання системного знання. Особлива роль в навчальному процесі в юридичному вузі в аспекті

гуманітаризації відводиться таким навчальним дисциплінам як філософія і філософія права.

Одним із потужних засобів гуманітаризації навчального процесу у юридичних вузах є оволодіння студентами дисциплінами філософського циклу. Філософсько-методологічна культура майбутнього юриста є одним із засобів забезпечення саморозвитку людини і суспільства в контексті їх гармонії та історичного самозбереження.

В сфері вітчизняної юридичної освіти сьогодні спостерігається зростання кількості навчальних предметів із вузькопрофесійною спрямованістю, яке призвело до перерозподілу бюджету навчальних годин по предметах не на користь предметів світоглядної спрямованості. Економія на бюджеті світоглядних дисциплін детермінує зменшення виховного потенціалу змісту освіти.

Осучаснення змісту юридичної освіти збільшенням вузькоспеціалізованими навчальними предметами призводить до відставання змісту освіти від реальних потреб суспільства. За такого підходу втрачається орієнтація на комплексне сприйняття професії, її місця в соціальному світі. Е. Морен зауважував, саме збіднений світоглядний потенціал освіти уможливорює формування не «добре облаштованої голови», а голови, наповненої численними знаннями, яка не володіє «загальною здатністю ставити і вирішувати проблеми» і не вміє оперувати «принципами організації і синтезу знань» [4, р. 23].

Роль філософського знання для підготовки майбутніх юристів залишається незмінною з часів середніх віків, тому що неможливо уявити собі університет без факультету філософії. Саме на ньому прищеплюється та установка на раціональне знання, без якої неможливими є дослідження в жодній з галузей наукового знання... Інтелектуальну цілісність університету надавали саме філософські факультети.

Велике світоглядне значення у підготовці юриста відіграє такий навчальний предмет як філософія права. Філософія права впливає на формування правової свідомості та правової культури, без яких неможливе створення правового соціального простору.

Філософії права належить велика роль у вихованні як окремих громадян, так і соціальних груп, які в результаті засвоєння філософсько-правових знань повинні набути впевненості в тому, що виправдане обмеження свободи, пов'язане з наявністю права, набагато краще, ніж необмежене свавілля. Світоглядна функція дозволяє філософії права виробляти найбільш загальні уявлення (знання) про правову реальність, місце людини у взаємодії системного світу з повсякденною реальністю і забезпечувати адекватне знання про життєвий світ [1]. Філософія права має незаперечні заслуги в розвитку юриспруденції. Як вважають фахівці в галузі філософії права, така позиція, яка ґрунтується на вузькопрофесійного «юридизації» феномена права і штучно ізолює його від метафізичних наук, т. е. наук про право, характерна насамперед для юридичної догматики, представленої в даний час різними варіаціями юридичного позитивізму і легізму [3, 11]. Необхідність вивчення студентами юридичних вузів філософії права визначається, перш за все, потребами їх майбутньої спеціальності, бо вивчення філософії права в значній мірі сприяє фундаменталізації освіти майбутніх юристів, їх розвитку як самостійно мислячих громадян. Відомий британський філософ права Г. Харріс обґрунтовано вважає, що філософія права: «... не є частиною підготовки юриста як юриста, її існування ... пов'язано з більш важливим завданням – підготовки юриста як громадянина і громадянина як критика права» [3, с. 15]. Сучасна вітчизняна дослідниця Т. Подковенко робить серйозний висновок щодо особливого значення філософії права як навчального предмета для студентів-юристів: «Потреба у філософії права, зокрема, у підготовці юристів, пов'язана з попитом на фахівців із системною світоглядною підготовкою, яку і дозволяє дати саме філософія права, а в контексті подальшого утвердження ідеї верховенства права значущість філософсько-правової підготовки буде тільки зростати. Характерною особливістю подальшого розвитку філософії права може стати і її здатність активного інтелектуального каталізатора правової політики, фундаментальних процесів

право- і державотворення в Україні. Філософія права має і потенціал стати платформою для конструктивної критики чинного права й правореалізації, державної діяльності, в зв'язку з чим варто більше приділяти уваги філософським проблемам держави у зв'язку та взаємодії з правом. Філософія права як специфічна людинознавча галузь знання, що має понад двохтисячолітню історію і виражає гуманістичну традицію, покликана в наших умовах формувати сучасне правове мислення ґрунтоване на юридичному (а не на законницькому) праворозумінні, сучасній філософії людини, давати майбутньому юристу адекватні сучасності знання про право, формувати цілісний образ цього багатогранного суб'єктивно-об'єктивного, ідеально-матеріального раціонально-ірраціонального, соціокультурного феномена, на відміну від часткового, усіченого трактування його нинішньою теоретико-правовою наукою. Саме філософія права дозволяє побачити право як багатогранний феномен, що пронизаний гуманістичним виміром, ґрунтований на антропологічних засадах, феномен, що в прямому сенсі слова творить окультурену правосвідому особистість, і навпаки – така окультурена особистість творить, стверджує і розвиває право як втілення принципу рівної справедливості. Можна з впевненістю стверджувати, що на сьогодні філософія права як наука та навчальна дисципліна стала практичною, витребуваною» [2].

Список використаних джерел

1. Кожевников В. Функции философии права и ее значение в подготовке будущего юриста // <http://cyberleninka.ru/article/n/funktsii-filosofii-prava-i-ee-znachenie>
2. Подковенко Т. Філософія права в системі юридичної освіти // http://kul.kiev.ua/images/chasop/2010_3/26.pdf
3. Философия права: Учебник / О.Г.Данильян, Л.Д.Байрачная, С.И.Максимов и др.; Под ред. О.Г.Данильяна. – Х. : Прапор, 2005.
4. Morin E. La tete bien faite. Repenser la reforme Reformer la pensee. Paris. Editions du Senil, 1999.

Єрмак Володимир Вікторович,
здобувач ступеня вищої освіти
магістра навчально-наукового
інституту заочного та дистанційного
навчання Національної академії
внутрішніх справ

КОНЦЕПЦІЯ COMMUNITY POLICING В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Поетапна реорганізація Національної поліції України передбачає її перетворення на багатофункціональне відомство європейського зразка, на яке покладається реалізація адміністративно-розпорядчої функції у сфері забезпечення публічної безпеки на засадах багатопрофільності, демілітаризації і розумної децентралізації управління і спрямована на впровадження нової моделі організаційної роботи поліції з її переорієнтацію на виконання обслуговуючої (сервісної) функції і підвищення культури поліцейської роботи.

Реалізація в Україні прийнятої в США та інших європейських країнах концепції community policing передбачає надання територіальним органам поліції широких можливостей для самостійних дій з урахуванням особливостей криміногенної обстановки й очікувань населення та оптимально поєднує принципи підзвітності й тісної співпраці з населенням.

Community policing – це філософія стилю управління та стратегії діяльності правоохоронних органів на засадах партнерства з населенням, відповідно до його потреб та нагальних проблем. Головною метою є створення та підтримування активної та тісної співпраці з громадянами в атмосфері довіри один до одного, що допоможе як краще аналізувати проблеми так і якісно знаходити їх рішення, таким чином втілюючи в життя сервісну функцію поліції.

Community Policing – це підхід у щоденній роботі поліції, побудований на принципах постійної комунікації, де:

- поліція та місцева громада відчувають спільну відповідальність за безпеку;
 - поліція реагує на місцеві потреби й вимоги, які визначає громада;
 - взаємодія і комунікація між населенням і поліцією є ефективною і приносить результати;
 - застосовується індивідуальний підхід до вирішення місцевих проблем у взаємодії з населенням та відповідальними органами влади;
 - співпраця спрямована на попередження правопорушень і наявний спільний план превентивної діяльності.
- Community Policing виконує такі завдання:
- покращення якості життя людей;
 - підвищення якості послуг, що надаються поліцією людям;
 - попередження злочинності;
 - розбудова взаємної довіри між населенням і поліцією;
 - заохочення людей до участі в житті місцевих громад;
 - забезпечення більшої видимості роботи поліції;
 - посилення соціальної відповідальності.

Сучасна поліція у своїй роботі орієнтується на потреби місцевої громади. Закон України «Про Національну поліцію» визначає необхідність взаємодії поліції і населення на засадах партнерства. Громада зможе повідомляти поліцію про проблеми у сфері безпеки та спільно з поліцією шукати рішення для їх подолання. Місцева поліція у плануванні роботи повинна враховувати думку населення з питань безпеки. Запровадження інноваційних платформ комунікації з населенням (онлайн-платформи, створення «карт злочинності»), тематичні зустрічі, спільні ініціативи тощо) допоможе мешканцям швидше отримувати реакцію на свої звернення та ефективніше вирішувати проблеми з безпекою. За рахунок більш тісної комунікації та взаємодії між населенням і поліцією збільшиться рівень поінформованості людей про те, що робить поліція, яка її роль, права та обов'язки. Співпраця з активними мешканцями дозволить заручитись підтримкою громади і будувати довіру

між поліцейськими та мешканцями. Вирішення проблем, які турбують громаду, сприяє формуванню позитивного іміджу поліції. Співпрацюючи з громадою, поліція має можливість підвищувати обізнаність мешканців про свою роботу. Громада зможе контролювати діяльність поліції, отримувати актуальну інформацію про стан безпеки за місцем проживання. Критерієм оцінки роботи поліції стане те, як поліція вирішує проблеми у сфері безпеки, визначені населенням. При цьому саму оцінку також даватимуть представники громад, органів місцевого самоврядування, незалежні експерти.

Так, концепція Community Policing в діяльності Національної поліції в сучасних умовах – це не ізольована програма або ж окреме поліцейське управління чи відділок, а підхід у щоденній роботі поліції. Потреба у безпеці є однією з базових потреб людини, а співпраця поліції та громади – найкращий спосіб її забезпечити.

Троян Юлія Анатоліївна, слухач 7 КМ
2А курсу ННІЗДН Національної
академії внутрішніх справ

ВИЩА ОСВІТА В УКРАЇНІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Поглиблення європейської інтеграції вищої освіти України, на український ґрунт підходів, що стали звичними для наших закордонних колег, вимагають від учасників освітнього процесу розуміння цілей і змісту передбачених інновацій, можливих перешкод і ризиків, пов'язаних із суттєвим оновленням усталених підходів до підготовки фахівців [1].

Тому гарні освітні системи абсорбують кращий світовий досвід та зберігають унікальні національні цінності. Тому українські університети приречені не тільки запозичувати моделі навчання американської та європейської освітньої системи, схеми фінансування схожих на нас країн Центральної та Східної Європи, але й плекати рідну мову, зберігати історію

успіхів і поразок країни та виховувати справжніх лідерів європейської України. [2].

Одним із показників розвитку ВНЗ є міжнародна співпраця. З цього приводу слід зазначити, що у цій сфері досягли неабиякого успіху ВНЗ МВС, що активно співпрацюють з такими авторитетними міжнародними неурядовими організаціями, як Асоціація вищих навчальних закладів МВС / поліції держав – учасниць СНД, Асоціація поліцейських європейських коледжів, які в свою чергу організовують стажування науково-педагогічного складу, слухачів і курсантів за кордоном, що дає можливість активно запозичувати досвід підготовки в європейських країн та США [3, с. 333].

Отже, з урахуванням наведених вище положень і оцінок основними завданнями з розвитку української освіти на сучасному етапі є:

- забезпечення високої якості вітчизняної освіти відповідно до потреб сталого розвитку держави та з урахуванням європейських і світових досягнень;

- організація на державному рівні системної роботи з формування у школярів та студентів демократичних, моральних та національно-духовних цінностей;

- оновлення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації учительських, науково-педагогічних та керівних кадрів сфери освіти;

- підвищення престижу професії викладача, створення дієвих матеріальних стимулів до педагогічної праці;

- ґрунтовне реформування наукової та науково-технологічної сфери з метою ефективного використання інтелектуального потенціалу науковців, забезпечення належного рівня наукової діяльності у вищій школі, створення умов для інноваційного розвитку держави;

- внесення змін і доповнень до чинного законодавства України про освітню, наукову і науково-технічну діяльність;

- неухильне забезпечення фінансування науки і освіти на рівні, визначеному законом [4].

Підсумовуючи вищезазначене, слід відзначити, що освіта була і залишається головним засобом поширення та популяризації української культури, засобом боротьби за національно - культурні права. Увібравши в себе досягнення попередніх епох української історії саме освіта стала тою формою, що зуміла зберегти та передати наступним поколінням українську самобутність і є одним із суттєвих напрямів переходу до моделі інноваційного розвитку України в цілому.

Список використаних джерел

1. Сучасні підходи до побудови освітніх програм : метод. матеріали / укл. : Холін Ю. В., Кравцов С. О., Маркова Т. О. – Харків – 2014. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.univer.kharkov.ua/docs/work/curricula.pdf>.

2. Севрук В.Г. Сучасна вища юридична освіта в Україні: проблеми, перспективи та міжнародний досвід / В.Г. Севрук // «Legal education in modern university: project-based approach to the work organization according to the guidelines of the European Qualifications Framework (experience of the Paneuropean University)» : scientific and pedagogical internship, which was organized by Danubius University for scientists of law schools of Ukrainian universities on March 22-24,2017 in Sladkovicovo, Slovak Republic. – p. 113-118.

3. Павленко С. О. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи освіти МВС України відповідно до європейських стандартів [Текст] / С. О. Павленко // Молодий вчений. – 2017. – №4. – с.331-336.

4. Бойко О.О., Клопотюк Ю.А., Кубай І.І. Освіта в Україні: стан та перспективи розвитку / О.О.Бойко, Ю.А.Клопотюк, І.І. Кубай // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=74866>.

Безкоровайний Богдан Вікторович,
аспірант Національної академії
прокуратури України

КРИМІНАЛІСТИЧНА ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЗА УЯВНИМ ОБРАЗОМ ПІД ЧАС ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ДЛЯ ВПІЗНАННЯ

На сьогоднішній день в юриспруденції використовується значний категорійно-понятійний апарат. Однак, багатьом термінам властива багатозначність, тобто наявність багатьох дефініцій, що породжує розходження у їх розумінні та використанні. Навіть у межах одного нормативно-правового акту зустрічаються одні і ті ж категорії, які позначаються різними термінами. Проте слід пам'ятати, що впорядкування термінології, її систематизація та уніфікація є одним із важливих завдань теорії права загалом і криміналістики зокрема.

Враховуючи багаторічний досвід слідчої діяльності щодо ідентифікації за уявним образом під час пред'явлення для впізнання виникає потреба в удосконаленні правових та тактичних основ об'єктів, що пред'являються для впізнання.

Проведене нами дослідження дає підстави констатувати той факт, що можливості слідчого під час пред'явлення для впізнання на практиці тлумачаться значно ширше, ніж це передбачено КПК України. Так, працівники правоохоронних органів вважають допустимим пред'явлення для впізнання низки об'єктів, що не передбачені чинним кримінальним процесуальним законодавством. Провівши аналіз наукової літератури, можемо стверджувати, що низка вчених, у своїх рекомендаціях виходить за межі нормативно-правового переліку об'єктів, що можуть бути пред'явлені для впізнання: особи, речі, труп. Окремими вченими цей перелік значно розширюється, зокрема, у посібниках для слідчих або підручниках з криміналістики можна зустріти вказівки авторів на те, що об'єктами пред'явлення для впізнання як процесуальної форми ідентифікації за уявними образами можуть бути: 1) особи, трупи, частини трупів, предмети, документи, тварини, ділянки

місцевості, приміщення, будови; 2) особи, предмети, тварини, трупи, частини трупів, приміщення, ділянки місцевості; 3) особи, тварини, птахи, трупи людей, а також тварин, речі.

Аналізуючи практику пред'явлення для впізнання як процесуальної форми ідентифікації за уявними образами, окремі вчені підтримують означену вище неправомірність діянь слідчого, намагаючись надати їм наукове обґрунтування, всупереч приписам закону.

Кримінальний процесуальний кодекс України передбачає можливість пред'явлення для впізнання лише трьох груп об'єктів: особи, речі, трупа (ст. ст. 228–230 КПК України). Інших ж видів об'єктів законодавець не передбачив. З цих причин, власне розширене тлумачення цих норм права є підставою для порушення вимог закону слідчим, прокурором, з врахування усіх негативних наслідків, що можуть настати у майбутньому. Це може бути визнання зібраних під час пред'явлення для впізнання доказів недопустимими. Разом з тим, впізнання за уявними образами на процесуальній основі таких об'єктів як тварини, окремі ділянки місцевості, будівлі, приміщення та інших вбачаємо можливим. Однак не в межах такої слідчої (розшукової) дії як пред'явлення для впізнання, а під час слідчого експерименту або в умовах непроцесуального впізнання і ідентифікації за уявними образами.

Вагому підставу для розширеного тлумачення вченими об'єктів, що підлягають пред'явленню для впізнання, що суперечить чинному кримінальному процесуальному законодавству, вбачаємо у вимогах слідчої практики. Ці вимоги полягають у необхідності пред'явлення для впізнання більш широкого кола об'єктів, що можливо ідентифікувати за уявними образами, ніж ті, що передбачені ст. ст. 228-230 КПК України.

Разом з тим, у кримінальному процесуальному законі не чітко вказані поняття об'єктів, що підлягають пред'явленню для впізнання. Так, наприклад, ст. 230 КПК України передбачає пред'явлення трупа для впізнання. При цьому, законодавець не дає роз'яснення щодо того, які саме трупи можуть бути пред'явленні для впізнання: осіб, тварин, птахів чи інших

біологічних організмів. Причому, ст. 229 КПК України також не передбачено чіткого переліку речей, що можуть бути пред'явленні для впізнання. Оскільки поняття трупа відноситься до категорії загальних понять, тобто до невизначеної кількості елементів, то необхідно вдосконалити положення, додавши вказівку про можливість пред'явлення конкретних трупів до впізнання (особи, тварини чи інших біологічних об'єктів). Хоча можливо й стверджувати, що оскільки законодавець у ст. 230 КПК України під час проведення пред'явлення трупа для впізнання відсилає до ч.ч. 1, 8 ст. 228 КПК України, то допускається законодавцем лише пред'явлення трупа особи для впізнання. Однак, якщо ж законодавець мав на увазі саме цю позицію, то, на наш погляд, доречною є необхідність прямої вказівки про це у законі.

У зв'язку з цим, враховуючи вимоги слідчої практики, як один з основних напрямів вдосконалення правових та тактичних основ ідентифікації за уявними образами під час пред'явлення для впізнання, ч.1 ст. 230 КПК України слід доповнити наступним текстом: «Для впізнання пред'являтися можуть трупи осіб, тварин та інших біологічних об'єктів, що мають ідентифікуючі ознаки».

Особа, річ, труп – це безпосередні об'єкти ідентифікації під час пред'явлення для впізнання. Поряд з процесуальними приписами існує і криміналістична опосередкована ідентифікація об'єкта за уявними образами. Особливість ідентифікації об'єкта за уявними образами виявляється не за допомогою безпосереднього сприйняття ознак об'єкта, що пред'являється, а за допомогою безпосереднього сприйняття різних відображень об'єкта. При цьому, означені відображення на момент ідентифікації або відсутні у розпорядженні слідства, або не можуть бути пред'явлені через тактичні особливості ходу проведення кримінального провадження. Такі замітники оригіналу об'єкту, що підлягає впізнанню (фотографії, відеоматеріали) слід виділити в окрему групу об'єктів ідентифікації за уявними образами, що може бути проведена як в процесуальній так і в непроцесуальній формах. Під час

пред'явлення для впізнання п.п. 6, 7 ст. 228 КПК України передбачена можливість пред'явлення лише особи для впізнання по фотознімках та відеоматеріалах. Пред'явлення речей або трупа по фотознімках чи відеоматеріалах не передбачено, однак у слідчій практиці є потреба у такому пред'явленні. Так, наприклад, у слідчій практиці доволі часто виникає необхідність пред'явлення трупа для впізнання за фотознімком, коли на момент пред'явлення трупа для впізнання сам труп не зберігся і особа потерпілого не була встановлена, однак є збережені фотознімки трупа з місця події у кримінальному провадженні. Враховуючи потреби слідчої практики вбачаємо наявність необхідності у вдосконаленні норми щодо пред'явлення трупа для впізнання шляхом доповнення її можливістю здійснення пред'явлення трупа для впізнання, у разі необхідності, по фотознімку.

Важливе значення під час наукового дослідження проблематики удосконалення правових та тактичних основ ідентифікації за уявними образами під час пред'явлення для впізнання слід віднести наступне: пред'явлення для впізнання має науково обґрунтовану класифікацію суб'єктів впізнання, що створює основу для успішного і ефективного вирішення поставлених пізнавальних та реконструкційних задач.

Окреслено, що ідентифікація особи за уявним образом під час проведення впізнання, відповідно до ст. 228 КПК України може здійснюватися за ознаками зовнішнього вигляду та іншими прикметами. Тож, поняття «інші прикмети» у теорії криміналістичної ідентифікації слід розуміти як можливість ідентифікації особи за ознаками запаху, дотику, смаку та ін. Однак, виходячи зі змісту положень ст. 228 КПК України, в якій йдеться про процедуру проведення впізнання, законодавець передбачає можливість впізнання лише за прикметами, які особа візуально спостерігала. З цих причин, слід констатувати, що ідентифікація особи за ознаками запаху, смаку, дотику не передбачені чинним кримінальним процесуальним законодавством. Як наслідок, результати такої ідентифікації за уявними образами під час пред'явлення для впізнання не

матимуть доказового значення. Тому нами запропоновано внести зміни у ч. 9 т. 228 КПК України і викласти її у такій редакції: «За правилами цієї статті може здійснюватися пред'явлення особи для впізнання за ознаками запаху, смаку, дотику, голосом або ходою, при цьому впізнання за голосом повинно здійснюватися поза візуальним контактом між особою, що впізнає, та особами, які пред'явлені для впізнання».

ЗМІСТ

<i>Черней В. В.</i> ВСТУПНЕ СЛОВО	3
<i>ВСТУПНІ ДОПОВІДІ</i>	
<i>Сербин Р. А.</i> ШАХРАЙСЬКІ СХЕМИ У СФЕРІ БЛАГОДІЙНИЦТВА	6
<i>Мотиль І. І.</i> НОВАЦІЇ РОЗДІЛУ XX КК УКРАЇНИ	9
<i>Титко А. В.</i> ОЦІНОЧНІ СУДЖЕННЯ ЯК ЗАСІБ МАНІПУЛЮВАННЯ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ.....	12
<i>НАУКОВІ ДОПОВІДІ</i>	
<i>Азаров Ю. І., Заїка С. О.</i> АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЗА КПК УКРАЇНИ	16
<i>Афузов А. С.</i> ПОНЯТТЯ «АДМІНІСТРАТИВНА ПОСЛУГА».....	20
<i>Балабан О. О.</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ СУДОВОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ	23
<i>Бальковська К. І.</i> ПОНЯТТЯ Й ОЗНАКИ ШИКАНИ ЯК КАТЕГОРІЇ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА.....	25
<i>Бароян О. П.</i> РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У КОНТРОЛІ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ ДЕРЖАВИ.....	28
<i>Батій Т. В.</i> КОРУПЦІЯ В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ: СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ.....	32
<i>Бевзюк О. І.</i> ЗАСТОСУВАННЯ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ ПРИСТРОЇВ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ.....	35
<i>Безуглий Л. А.</i> ОБ'ЄКТИВНІ ОЗНАКИ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 297 КК УКРАЇНИ.....	39

<i>Бережанська В. В.</i>	
ЗМІСТ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ОСОБИ НЕ ДАВАТИ ПОКАЗАННЯ АБО ПОЯСНЕННЯ ЩОДО СЕБЕ, ЧЛЕНІВ СІМ'Ї ЧИ БЛИЗЬКИХ РОДИЧІВ	42
<i>Білевич Н. О.</i>	
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	48
<i>Білик В. М.</i>	
ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В ОРГАНАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	51
<i>Бобрікова М. Р.</i>	
ПРАВО НА ЗЕМЕЛЬНУ ДІЛЯНКУ ОСОБИСТОГО СЕЛЯНСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	54
<i>Богущька К. В.</i>	
РЕФОРМУВАННЯ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	58
<i>Бондаренко Є. В.</i>	
АСПЕКТИ ПРОКУРОРСЬКОГО НАГЛЯДУ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД.....	61
<i>Буряк М. В.</i>	
НЕЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ ЯК ЗАГРОЗА ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ.....	65
<i>Вінницька П. К.</i>	
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТТЯ «ПУБЛІЧНА АДМІНІСТРАЦІЯ»	68
<i>Ващенко Н. С.</i>	
ІНСТИТУТ СПАДКУВАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ.....	72
<i>Вербило Г. В.</i>	
КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ПОРУШЕННЯ АВТОРСЬКОГО ПРАВА І СУМІЖНИХ ПРАВ	76
<i>Власюк І. П.</i>	
ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ПРАВОВУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ.....	78
<i>Войтюк Р. В.</i>	
ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ ДЕТЕКТИВА НАЦІОНАЛЬНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО БЮРО УКРАЇНИ	81

<i>Волкова П. Г.</i> ОСНОВНІ ЧИННИКИ ПОЛІТИЧНОЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ	84
<i>Ганжук А. П.</i> ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИБОРЧОЇ СИСТЕМИ МІСЦЕВИХ РАД УКРАЇНИ ТА ЄВРОПИ	86
<i>Гелемей М. О.</i> ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ЕКСТРЕМІСТСЬКИХ ПОГЛЯДІВ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ	89
<i>Гесюк Ю. В.</i> МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА ЯК ОДИН ІЗ ГОЛОВНИХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ОРІЄНТИРІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ	92
<i>Говорова І. В.</i> ОСНОВНІ ЗМІНИ В ТРУДОВОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	96
<i>Головень Є. Є.</i> ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОГОВОРІВ ІЗ ЗЕМЛЕЮ	99
<i>Горбач А. О.</i> ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ	102
<i>Гребченко М. О.</i> ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ ФІЗИЧНІЙ ОСОБИ, ЩО Є ПОТЕРПІЛОЮ ВІД КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВOPOPУШЕННЯ	107
<i>Гуменюк І. Й.</i> ОБ'ЄКТИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	110
<i>Даневич М. О.</i> МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ	113
<i>Дацюк Б. В.</i> ПРОБЛЕМИ ПРОФІЛАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧОГО В ПІДРОЗДІЛАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	116
<i>Демідов І. І.</i> ТАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ВЧИНЕННЯМ ЗЛОЧИНУ	119

<i>Джужа А. О.</i> ВІКТИМОЛОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗАПОБІГАННЯ ОКРЕМИМ ВИДАМ ЗЛОЧИНІВ.....	122
<i>Діденко М. Е.</i> КЛАСИФІКАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В ОРГАНАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	125
<i>Дмитрієва М. М.</i> СУТНІСТЬ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ У ВІДНОСИНАХ ІЗ НАСЕЛЕННЯМ.....	128
<i>Желена С. П.</i> УРЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНСТИТУТУ МЕДІАЦІЇ (ПРИМИРЕННЯ)	131
<i>Жембоцька Т. І.</i> КОЛІЗІЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЩОДО ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ ДОРОЖНЬОГО РУХУ В СТАНІ СП'ЯНІННЯ	133
<i>Жидков В. Л.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРИЗНАЧЕННЯ РЕВІЗІЇ ДЕТЕКТИВАМИ НАЦІОНАЛЬНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО БЮРО УКРАЇНИ.....	136
<i>Жолондівський Л. О., Авдійчик О. П.</i> ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СУДАМИ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОПЛАТУ ПРАЦІ	139
<i>Заграй Т. С.</i> ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ПОЛІЦІЇ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД.....	143
<i>Загрива Х. О.</i> ВИЗНАЧЕННЯ ЕТАПІВ ВСТУПУ ДО ПАТРУЛЬНО-ПОСТОВОЇ СЛУЖБИ ЯК ОДНОГО З ВИДІВ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ.....	145
<i>Запорожець Р. А.</i> ІПОТЕЧНА КРИЗА В США ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ.....	149
<i>Заяць Н. В.</i> ЗАКОННІСТЬ І ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК СУЧАСНІ ПРАВОВІ РЕАЛІЇ В УКРАЇНІ	152

<i>Зелений Д. О.</i> ДЕПУТАТСЬКА НЕДОТОРКАНИСТЬ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	155
<i>Землянська Т. В.</i> ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	159
<i>Іванова М. В.</i> КОЛІЗІЇ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА У СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	162
<i>Ігнатюк О. В.</i> ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕГЛАСНИХ РОЗСЛІДУВАНЬ ПІД ЧАС ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	165
<i>Кабачек О. Д.</i> ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ КОНТРОЛЮ ЗА НАРКОТИКАМИ.....	169
<i>Калась А. Ю.</i> НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	172
<i>Калинка Н. Л.</i> УКРАЇНСЬКЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО В РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВOPУШЕНЬ, УЧИНЕНИХ МЕДИЧНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ: ПРОБЛЕМИ ДОКАЗУВАННЯ СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ ТА ПОШУКИ ШЛЯХІВ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ.....	175
<i>Калініченко Б. М.</i> ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИНЦИПІВ ВЗАЄМОДІЇ ГРОМАДЯН ІЗ ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ У СФЕРІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	178
<i>Карська А. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ СУДУ ІНШИХ ОРГАНІВ І ПОСАДОВИХ ОСІБ У ПРОЦЕСІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ	183

<i>Катеринюк Х. М.</i> РОЗГЛЯД ВЕРХОВНОЮ РАДОЮ УКРАЇНИ ПИТАНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ДЕПУТАТСЬКИМ ЗАПИТОМ	186
<i>Кисіль Т. А.</i> ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ НЕДОБРОСОВІСНИМ ПУБЛІЧНИМ АДМІНІСТРУВАННЯМ, В АНГЛІЇ	188
<i>Козут І. В.</i> НОВЕЛИ РЕЄСТРАЦІЇ ШЛЮБНИХ ВІДНОСИН	191
<i>Козловець А. А.</i> АСПЕКТИ ПОЗАШЛЮБНОГО НАРОДЖЕННЯ ДІТЕЙ І ДІТОВБІВСТВА В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПРОБЛЕМИ НА ВОЛИНІ НАПРИКІНЦІ ХVІІІ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ.....	194
<i>Колб І. О., Колб С. О.</i> ПРАВОВАСТОСОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ ТА ЇЇ ПОСАДОВИХ ОСІБ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ.....	197
<i>Колб О. Г., Ремега В. В.</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ УЧАСТІ ПРОКУРАТУРИ В ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОМУ ЗАПОБІГАННІ ЗЛОЧИНАМ	201
<i>Коломієць Я. М.</i> СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ РЕАДМІСІЇ ЯК ШЛЯХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	204
<i>Колтонюк Д. О.</i> ФЕНОМЕН КОРУПЦІЇ ЯК СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ	208
<i>Королькова Н. Ю.</i> АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД.....	212
<i>Костюшко О. П.</i> ГЕНЕЗА СТАНОВЛЕННЯ МУНІЦИПАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ АНГЛІЇ	216
<i>Криволапов В. М.</i> ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ПЛАТІЖНИХ ОПЕРАЦІЙ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕРЕЖІ БАНКОМАТІВ	220

<i>Кривонос М. М.</i> ПИТАННЯ ВИДВОРЕННЯ ЗА МЕЖІ УКРАЇНИ ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА.....	224
<i>Крищенко А. Є.</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ПІСЕННОГО КОНКУРСУ «ЄВРОБАЧЕННЯ–2017»	227
<i>Крошка Н. В.</i> ДЕТЕРМІНАНТИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ	230
<i>Кузнєцова О. С.</i> ПРОФАЙЛІНГ У ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЯК ЗАСІБ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРОТИПРАВНИХ НАМІРІВ	235
<i>Кузьмич А. А.</i> АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ	239
<i>Легета І. В.</i> ІНСТИТУТ ДОГОВОРУ ДАРУВАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ.....	241
<i>Лисенко Н. В.</i> ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ ШАХРАЙСТВАМ, УЧИНЕНИМ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	243
<i>Листопадава О. С.</i> НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	246
<i>Ліхман А. О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОСВІДОМОСТІ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	250
<i>Лобода С. А.</i> ОСНОВНІ ВИДИ ЕКСПЕРТИЗ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, УЧИНЕНИХ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ СВОЇХ ПОВНОВАЖЕНЬ	254
<i>Лукашова І. О.</i> ЗЛОЧИННІСТЬ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОСТІ НА ШЛЯХУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	257

<i>Ляковська О. А.</i> КЛАСИФІКАЦІЯ ВИДІВ ШАХРАЙСТВ.....	259
<i>Мазурак О. В.</i> РЕЦЕПЦІЯ ІНСТИТУТУ НЕДІЙСНОСТІ ПРАВочИНІВ РИМСЬКОГО ПРАВА В СУЧАСНІЙ ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ.....	263
<i>Макарчук В. П.</i> ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЧИННОГО ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО МЕХАНІЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ КРЕДИТНОГО ДОГОВОРУ	266
<i>Мармонтова Т. В.</i> ЕКСТРЕМІЗМ ЯК ЗАГРОЗА ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД	269
<i>Микитчик А. В.</i> ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАПОБІГАННЯ ШАХРАЙСТВУ (ВІКТИМОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ).....	273
<i>Мишко В. І.</i> ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ	276
<i>Мовчан В. Д.</i> АКЦЕНТУАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ.....	279
<i>Мозгова В. В.</i> ПРОБАЦІЯ ЯК КРОК У НАПРЯМІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	282
<i>Мозоль А. П.</i> ПІДГОТОВКА КАДРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	285
<i>Мотиль В. І., Лов'як О. О., Капусяк А. І.</i> ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВЕНДИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	288
<i>Моцарська Н. І.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ЯК ЗАСОБУ ПОШИРЕННЯ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	291
<i>Мураненко К. Ю.</i> МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ	294

<i>Наруцька А. І.</i> МЕНЕДЖМЕНТ ПОЛІЦІЇ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН: ВИКОРИСТАННЯ ПОЗИТИВНОГО ДОСВІДУ В УКРАЇНІ	297
<i>Нечипорук О. С.</i> НАЦІОНАЛЬНА САМОСВІДОМІСТЬ ЯК ФЕНОМЕН РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	300
<i>Нестерова Т. І.</i> ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СПІВПРАЦІ ПІДОЗРЮВАНИХ ТА ОБВИНУВАЧЕНИХ ІЗ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ.....	304
<i>Овчіннікова Г. Ю.</i> ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИПРОБУВАННЯ ПІД ЧАС ПРИЙНЯТТЯ НА РОБОТУ	307
<i>Опалинський Ю. В.</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ МИРУ, БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ	310
<i>Оропай О. О.</i> МІЖНАРОДНЕ ЗАКОНОДАВСТВО З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ДІТЕЙ ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ.....	314
<i>Піддубна К. О.</i> АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА КАТЕГОРІЇ «БЛАГОДІЙНІСТЬ»	317
<i>Павленко С. О.</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ОСОБАМ, ВІДНЕСЕНИМ ДО КАТЕГОРІЇ «ЗЛОДІЇВ У ЗАКОНІ», В УКРАЇНІ	321
<i>Павлушин В. А.</i> АВТОРСЬКЕ ПРАВО ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ.....	328
<i>Павлюк О. М.</i> ТЕРИТОРІАЛЬНА ЦІЛІСНІСТЬ І НЕДОТОРКАННІСТЬ УКРАЇНИ ЯК ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ.....	330
<i>Пащинська Г. С.</i> ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОШОКОВИХ ПРИСТРОЇВ В УКРАЇНІ.....	334

<i>Попович О. О.</i> ПРОБЛЕМА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НЕЛЕГАЛЬНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЄВРОРЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ.....	339
<i>Раєцька Л. В.</i> ПОЛІТИЧНА КОРУПЦІЯ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ.....	342
<i>Раков І. В.</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ Й ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНИСТЬ	346
<i>Рибачук Г. В.</i> ЕТАПИ РОЗВИТКУ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА.....	348
<i>Ровкач Ю. С.</i> СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я» В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРАВІ.....	351
<i>Рошкovich О. В.</i> ПРАВОВА КУЛЬТУРА ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	353
<i>Савчук В. С.</i> ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ВИНИКНЕННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ	357
<i>Самарський Я. В.</i> СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ І СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН	360
<i>Самойленко В. В.</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	363
<i>Святченко В. М.</i> КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДКУПУ ОСОБИ, ЯКА НАДАЄ ПУБЛІЧНІ ПОСЛУГИ.....	366
<i>Севрук В. Г.</i> ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИНАМ, УЧИНЕНИМ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ ТА ЗЛОЧИННИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ, ЯКІ СФОРМОВАНІ НА ЕТНІЧНОМУ ПІДҐРУНТІ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ	368

<i>Серолян Л. В.</i> МЕХАНІЗМ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ ОСОБАМ, ЯКІ ПОТЕРПІЛИ ВІД ЗЛОЧИНІВ, У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ.....	370
<i>Сірий Ю. М., Костюченко В. І.</i> ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА МОРСЬКОМУ ТА РІЧКОВОМУ СУДНАХ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У ДАЛЕКОМУ ПЛАВАННІ.....	373
<i>Смикова Ю. В.</i> АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЬОВАНОЇ ПОСТАВКИ, КОНТРОЛЬОВАНОЇ ТА ОПЕРАТИВНОЇ ЗАКУПКИ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ.....	376
<i>Стольникович Т. В.</i> ПРОБЛЕМАТИКА УПРАВЛІННЯ ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	379
<i>Стрілецька К. І.</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГАРАНТІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО БЮРО УКРАЇНИ	382
<i>Ступницька М. П.</i> ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗЛОЧИННОСТІ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПИ	385
<i>Суліковський Ю. С.</i> ЗМІСТ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ТА ЇЇ СПІВВІДНОШЕННЯ ЗІ ЗДІЙСНЕННЯМ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ У ФОРМІ ПРИВАТНОГО ОБВИНУВАЧЕННЯ	388
<i>Танас І. Р.</i> МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ДОСВІД ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ.....	392
<i>Тимошук Н. П.</i> ПРАВОВА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНА ТЕНДЕНЦІЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОЇ ПРАВОВОЇ РЕАЛЬНОСТІ.....	395

<i>Ткачук С. А.</i> ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ».....	397
<i>Токар А. В.</i> МІЖНАРОДНА ОРГАНІЗАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ІНТЕРПОЛ: ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЇ	400
<i>Туаєва К. Б.</i> ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	403
<i>Тюріна О. В.</i> ПРИНЦИПИ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЯК НОРМАТИВНИЙ ОРІЄНТИР РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	406
<i>Федорчук Л. Л.</i> МІЖНАРОДНЕ ЗАКОНОДАВСТВО З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ДІТЕЙ ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ.....	409
<i>Харкевич О. О.</i> МЕРЕЖА ІНТЕРНЕТ ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ВЧИНЕННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ ЗЛОЧИНІВ МІЖНАРОДНИМИ ЗЛОЧИННИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ.....	412
<i>Хлабистова К. В.</i> ПРОБЛЕМИ СУДОВОЇ РЕФОРМИ: ЛЮСТРАЦІЙНИЙ АСПЕКТ	414
<i>Хмельницький В. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ МЕЦЕНАТСТВА В УКРАЇНІ	419
<i>Ценов В. М.</i> ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАТИВНОЇ КОМБІНАЦІЇ	422
<i>Чернега В. М.</i> САМОБУТНІСТЬ ПРИНЦИПІВ СІМЕЙНОГО ПРАВА.....	424
<i>Чокко А. Г.</i> РЕФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	426

<i>Шевель А. В.</i> СИСТЕМА ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	429
<i>Шевченко О. С.</i> СУТНІСНИЙ АСПЕКТ КОНЦЕПЦІЇ СОЛІДАРИЗМУ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	432
<i>Шевчук Л. М.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН.....	434
<i>Шевчук А. В.</i> УКРАЇНА І ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ: АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ	437
<i>Шпак В. В.</i> СИСТЕМА ТАКТИЧНИХ ПРИЙОМІВ ОБШУКУ, СПРЯМОВАНИХ НА ВИЯВЛЕННЯ ТАЙНИКІВ, І СХОВИЩ У ПРИМІЩЕННЯХ.....	440
<i>Щевкун М. В.</i> СУЧАСНЕ ТРАКТУВАННЯ ЗМІСТУ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА	442
<i>Юносова Я. Ю.</i> ГАРМОНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ УКРАЇНИ НА ДОСВІДІ МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ.....	445
<i>Юсюз А. С.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН.....	448
<i>Ягельська М. М.</i> ПРАВОВА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ	453
<i>Якименко К. В.</i> ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ЗНАЧЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	455
<i>Яцкова І. О.</i> НЕПОВНОЛІТНІЙ ЯК СУБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ	458
<i>Яцун М. М.</i> СПОСОБИ ПРОТИДІЇ РОЗСЛІДУВАННЮ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	462

<i>Середа Т.М.</i> КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ІНТЕГРАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	464
<i>Наручек М.</i> КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ.....	468
<i>Огілько В.М.</i> ПРАВИЛА ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ У ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ.....	472
<i>Дубівка І.В.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	475
<i>Гальонкіна Ю.С.</i> ГУМАНІТАРИЗАЦІЯ СУЧАСНОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ.....	477
<i>Єрмак В.В.</i> КОНЦЕПЦІЯ COMMUNITY POLICING В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	481
<i>Троян Ю.А.</i> ВИЩА ОСВІТА В УКРАЇНІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД.....	483
<i>Безкоровайний Б.В.</i> КРИМІНАЛІСТИЧНА ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЗА УЯВНИМ ОБРАЗОМ ПІД ЧАС ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ДЛЯ ВПІЗНАННЯ.....	486

Для нотаток

Для нотаток

Наукове видання

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАВОВОЇ
СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Матеріали
науково-практичної Інтернет-конференції
(Київ, 21 квітня 2017 року)

Комп'ютерна верстка *В. В. Корольчук*

Підписано до друку 22.03.2017. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Обл.-вид. арк. 30,0. Ум. друк. арк. 27,9.
